

**SUBOTIČKA
DANICA
(nova)**

**KALENDAR
2007.**

ČITAJTE I ŠIRITE

Katolički list

ZVONIK

katolički list (mjesečnik) na hrvatskom jeziku

“ZVONIK” ima sljedeće stalne rubrike:

MEDITACIJA, ZAJEDNO NA LITURGIJI, SVETAC MJESECA,
UPOZNAJMO BIBLIJU, DOKUMENTI II. VATIKANSKOG KONCILIA,
VIJESTI IZ OPĆE CRKVE, DOGAĐANJA U SUBOTIČKOJ BISKUPIJI,
OBITELJ, MLADI, DJECA, VJERNICI PITAJU,
POVIJESNI KUTAK, EKUMENIZAM,
NAŠ KANDIDAT ZA SVECA - O. GERARD TOMO STANTIĆ...

Srdačno pozivamo sve čitatelje na suradnju.
Ukoliko imate kakvu vijest ili prilog za gore navedene rubrike
pošaljite ih na adresu uredništva.

Osnivači lista su svećenici Hrvati Subotičke biskupije a izdaje ga
Rimokatolički župni ured sv. Roka u Subotici.

Narudžbe i informacije: Uredništvo "ZVONIKA",
Beogradski put 52, 24000 SUBOTICA,

Tel.: +381 24 554 896; Fax: +381 24 551 036 E-mail: zvonik@tippnet.co.yu

Web stranica: www.zvonik.org.yu

Godišnja pretplata na "ZVONIK"

- U Srbiji - 1200 din. - uplate primamo do 31. 01. 2007.
- Inozemstvo - 40 eura ili 300 kuna; avionom: 80 USD
pretplatnici iz inozemstva i R. Hrvatske uplate mogu
poslati poštanskom uputnicom ili čekom na ime i adresu:

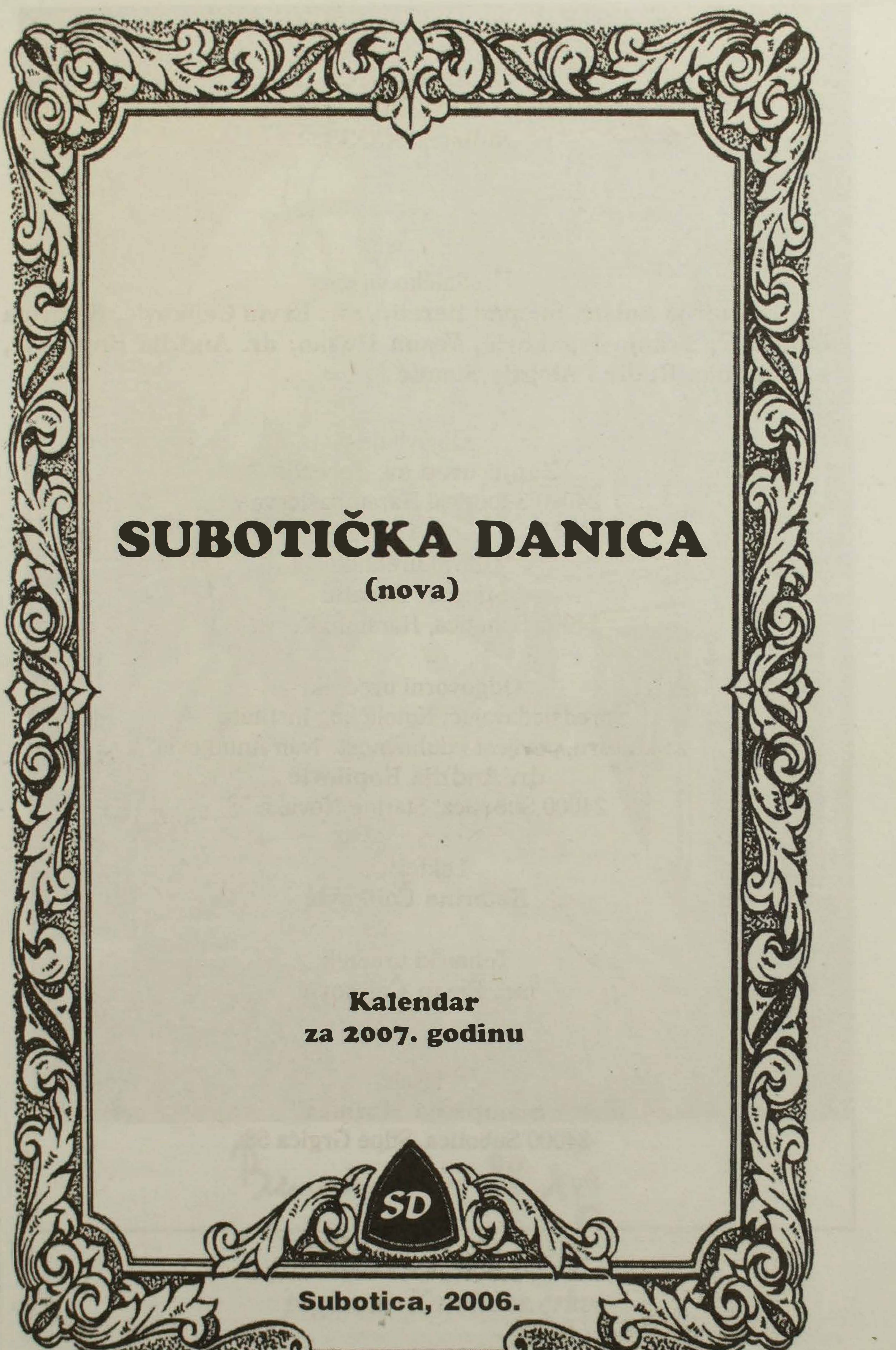
Svjetlana Ivković
Augusta Piazzze 6, 10000 Zagreb, R. Hrvatska
tel. (99 385) (0)1 301-3468

Slika na naslovnoj stranici:

Katedrala-bazilika sv. Terezije u Subotici - foto: Augustin Juriga

Slika na koricama:

Župna crkva Presvetog Trojstva - Mala Bosna

SUBOTIČKA DANICA
(nova)

**Kalendar
za 2007. godinu**

Subotica, 2006.

**SUBOTIČKA DANICA (nova)
kalendar za 2007. godinu
godište LXXXVI.**

Uredničko vijeće:

Andrija Anišić, Stjepan Beretić, mr. Ervin Čeliković, Katarina Čeliković, Franjo Ivanković, Vesna Huska, dr. Andrija Kopilović, s. Blaženka Rudić i Alojzije Stantić

Objavljuje:

Župni ured sv. Terezije
24000 Subotica, Harambašićeva 7

Glavni urednik:

Stjepan Beretić
24000 Subotica, Harambašićeva 7

Odgovorni urednik:

predsjedavajući Katoličkog instituta
za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović"
dr. Andrija Kopilović
24000 Subotica, Starine Novaka 58

Lektorica:

Katarina Čeliković

Tehnički urednik:

mr. Ervin Čeliković

Tisak:

Štamparija "Printex"
24000 Subotica, Stipe Grgića 58

Subotica, 2006.

Benediktus PP XVI

*Papa Benedikt XVI.,
poglavar Katoličke crkve*

SIJEČANJ

Januar

KATOLIČKI

- P 1 NOVA GODINA; Marija Bogorodica**
U 2 Bazilije, Grgur Nazijanski
S 3 Genoveva, Anastazija S., Cvijeta
Č 4 Dafroza, Angela F., Borislava
P 5 Telesfor, Emilijan, Miljenko
S 6 BOGOJAVLJENJE (Tri kralja); Gašpar
N 7 KRŠTENJE ISUSOVO; Rajmund P.
P 8 Severin, Teofil, Bogoljub
U 9 Julijan, Miodrag, Živko, Bl. Alix
S 10 Agaton, Dobroslav, Grgur X.
Č 11 Honorat, Neven, Higin
P 12 Ernest, Tatjana Rimska
S 13 Hilarije, Veronika, Radovan
N 14 2. KR. G.; Feliks, Srećko, Veco
P 15 Pavao pust., Mavro, Anastazija
U 16 Honorat, Marcel, Oton, Mislav
S 17 Antun op., Leona, Vojmil, Lavoslav
Č 18 Margareta Ug., Priska, Premila
P 19 Mario Kanut, Ljiljana, Marta
S 20 Fabijan, Sebastijan
N 21 3. KR. G.; Agneza, Janja, Neža
P 22 Vinko, Anastazija, Irena R.
U 23 Emerencijana, Ema, Vjera, Milko
S 24 Franjo Saleški, Bogoslav
Č 25 OBRAĆENJE SV. PAVLA ap.; Ananija
P 26 Timotej i Tit, Bogoljub, Tješimir
S 27 Anđela Merici, Pribislav, Živko
N 28 4. KR. G.; Toma Akvinski, Tomislav
P 29 Valerije, Konstancije, Zdeslav
U 30 Martina, Gordana, Darinka
S 31 Ivan Bosco, Saturnin, Marcela

PRAVOSLAVNI

- DECEMBAR 2006. / JANUAR 2007. - pravoslavni
P 19 Sveti mučenik Bonifacije
U 20 Sv. Ignjatije Bogon.; (Pret. Rožd.)
S 21 Sv. m. Julijana i sv. Petar Kijevski
Č 22 Sv. velikomučenica Anastasija
P 23 Sv. 10 m. Kritskih; (Tucindan)
S 24 Sv. ppm. Evgenija - Badnji dan
N 25 Roždestvo Hristovo - BOŽIĆ
P 26 Sabor Presv. Bogorodice
U 27 Sv. prvomučenik i arhidakon Stefan
S 28 Sv. 20.000 m. Nikomidijskih
Č 29 Sv. 14.000 mladenaca Vitlejemskih
P 30 Sv. m. Anisija, pp. Teodora Kesarijska
S 31 Pp. Melanija, (Odanije Roždestva)
N 1 JAN.; Obrez. G. I. Hr.; sv. Vasilije V., Nova g.
P 2 Sv. Silvestar, (Pret. Bogojavljenja)
U 3 Sv. pr. Malahije, sv. m. Gordije
S 4 Sabor 70 sv. ap., sv. Jevstatije
Č 5 Sv. m. Teopempt i Teona - Krstovdan
P 6 Bogojavljenje
S 7 Sabor sv. Jovana Krst. - Jovanjdan
N 8 32. po D.; Pp. Georgije Hozevit.
P 9 Sv. m. Polievkt, sv. Filip Moskovski
U 10 Sv. Grigorije Niski, pp. Dometijan
S 11 Pp. Teodosije V., pp. Mihailo
Č 12 Sv. mučenica Tatijana
P 13 Sv. m. Ermil (Odan. Bogojavljenja)
S 14 Sv. Sava prvi arhiepiskop srpski
N 15 O mit. i fariseju; Pp. Pavle, pp. Gavriilo L.
P 16 Časne verige ap. Petra
U 17 Pp. Antonije Veliki
S 18 Sv. Atanasije Veliki

Sunce u siječnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	37	16	21
11.	07	35	16	32
21.	07	29	16	45
31.	07	20	16	59

Mjesečeve mijene u siječnju:

	Dan:	h	m
Uštap:	3.	14	57
Posljednja četvrt:	11.	13	45
Mlađak:	19.	05	01
Prva četvrt:	26.	00	02

BILJEŠKE

Siječanj:

Vrijeme: 1. siječnja zaručena zora donša nezgodno vrijeme. Kako je na 2. takav je rujan. Ako je obraćenje Pavlovo vedro, dobra se godina iščekiva.

U siječnju vode - vino nam ode!

/Ove narodne izreke o vremenu uzete su iz Subotičke Danice za 1932. godinu/

VELJAČA

Februar

KATOLIČKI

- Č 1 Sever, Brigita, Miroslav
 P 2 **SVIJEĆNICA**; Svjetlana, Marin ☺
 S 3 Blaž, Vlaho, Tripun, Oskar, Dubravko
N 4 5. KR. G.; Veronika Jeruz., Andrija G.
 P 5 Agata, Jagoda, Dobrila, Silvan
 U 6 Pavao Miki i dr., Doroteja, Dorica
 S 7 Držislav, Rastimir, Rikard
 Č 8 Jeronim E., Jerko, Mladen, Jozefina B.
 P 9 Apolonija, Sunčana, Borislava
 S 10 **Bl. Alojzije Stepinac**; Skolastika ☹
N 11 6. KR. G.; Gospa Lurdska, Mirjana
 P 12 Eulalija, Zvonka, Zvonimir, Damjan
 U 13 Katarina Ricci, Božidarka, Kastor
 S 14 Valentin, Zdravko, Valentina
 Č 15 Klaudije Col., Georgija, Agapa
 P 16 Julijana, Onezim, Miljenko, Đula
 S 17 Sedam utemelj. Reda slugu BDM ☹
N 18 7. KR. G.; Bernardica, Šimun, Gizela
 P 19 Bonifacije, Konrad, Blago, Ratko
 U 20 Leon, Lav, Lea
 S 21 **ČISTA SRIJEDA - Pepelnica**; Petar D.
 Č 22 Katedra sv. Petra, Tvrtko
 P 23 Romana, Polikarp, Grozdan
 S 24 Montan, Modest, Goran ☹
N 25 1. KORIZ. (čista); Viktorin, Valpurga
 P 26 Aleksandar, Sandra, Branimir
 U 27 Gabriel od Žalosne Gospe, Tugomil
 S 28 Roman, Teofil, Radovan (kvatre)

PRAVOSLAVNI

- JANUAR / FEBRUAR - pravoslavni
 Č 19 Pp. Makarije Egip., Sv. Marko Ef.
 P 20 Pp. Jevtimije Veliki
 S 21 Pp. Maksim Isp., sv.m. Neofit
N 22 O bludnom sinu; Sv. ap. Timotej
 P 23 Sv. svm. Kliment Ankirski i dr. m.
 U 24 Pp. Ksenija Rimljanka
 S 25 Sv. Grigorije Bogoslov
 Č 26 Pp. Ksenofont i Marija
 P 27 Prenos mošt. sv. Jovana Zlatousta
 S 28 Pp. Jefrem Sirin; (Zadušnice)
N 29 Mesopusna (Mesne pokl.)
P 30 Sveta Tri Jerarha
 U 31 Sv. besrebrenici Kir i Jovan
 S 1 **FEB.**; Sv.m. Trifun (Pret. Sretenija)
Č 2 Sretenije Gospodnje
 P 3 Sv. Simeon i Ana, sv. Jakov arhiep.
 S 4 Pp. Isidor Pelusiot; (Zadušnice)
N 5 Siropusna (Bele poklade); Sv. m. Agatija
 P 6 (Početak velikog posta); Sv. Fotije
 U 7 Sv. Partenije Lampsakijski
 S 8 Sv. Teodor Stratilat, sv. Sava II
 Č 9 Sv. mučenik Nikifor (Odan. Sretenija)
 P 10 Sv. svm. Haralampije
 S 11 Sv. svm. Vasilije, sv.m. Đorđe K.; (Teod. subota)
N 12 1. posta - Čista - Pravoslavlja
 P 13 Prep. Simeon Mirotočivi
 U 14 Pp. Avksentije
 S 15 Sv. ap. Onisim i pp. Jevsevije

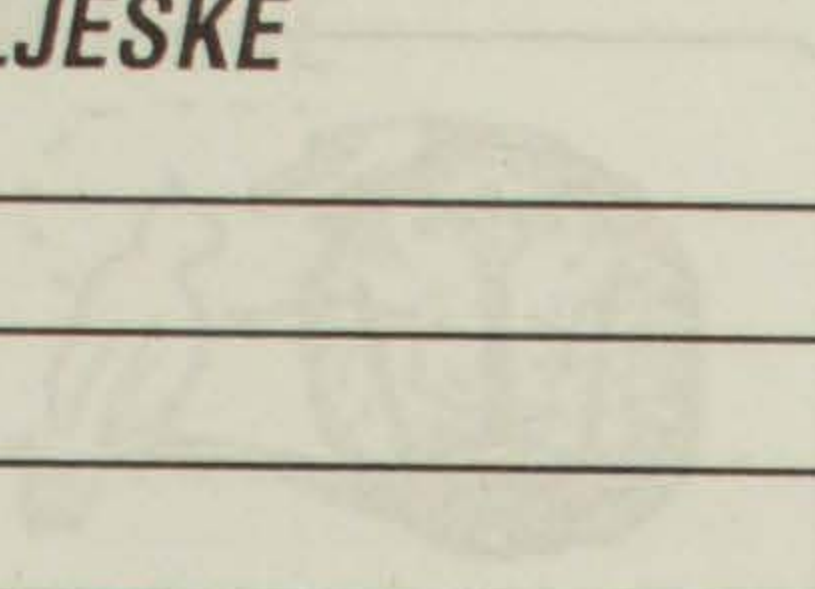
Sunce u veljači:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	18	17	01
10.	07	07	17	14
19.	06	53	17	27
28.	06	37	17	40

Mjesečeve mijene u veljači:

	Dan:	h	m
Uštap:	2.	06	46
Posljednja četvrt:	10.	10	52
Mlađak:	17.	17	15
Prva četvrt:	24.	08	57

BILJEŠKE

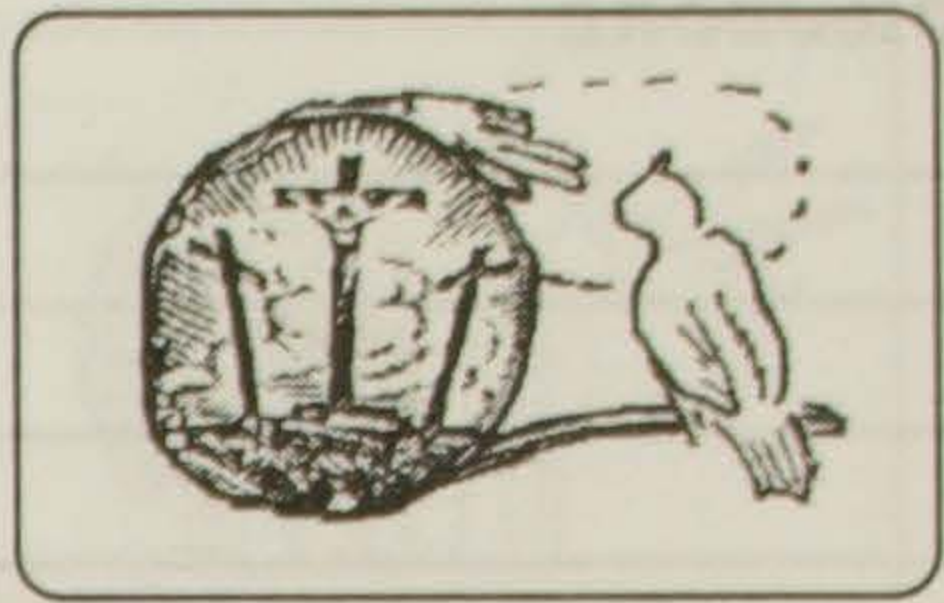
Veljača:

Vrijeme: Kad je Marindan vedar, dugačka će biti zima; ako pada i duše, proljeće se približava. Ako je na 22. - na Katedru sv. Petra hladno, trajat će zima dugo.

U veljači prašina znači: dobra ljetina.

OŽUJAK

Mart

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

Č 1 Albin, Hadrijan, Jadranka
 P 2 Janja Pr., Lucije, Iskra, Čedomil (*kvatre*)
 S 3 Marin, Kunigunda, Kamilo (*kvatre*)
N 4 2. KORIZ. (Pačista); Kazimir, Eugen ☺
 P 5 Euzebije, Teofil, Vedran
 U 6 Marcijan, Viktor, Zvezdana
 S 7 Perpetua i Felicita
 Č 8 Ivan od Boga, Ivša, Boško
 P 9 Franciska Rimska, Franjka, Fanika
 S 10 Emil, Makarije, Krunoslav
N 11 3. KORIZ. (Bezimena); Eutimije, Kandid
 P 12 Maksimilijan, Teofan, Bernard ☾
 U 13 Kristina, Rozalija, Modesta, Ratka
 S 14 Matilda, Miljana, Borislava
 Č 15 Longin, Veljko, Vjekoslava
 P 16 Herbert, Agapit, Smiljan, Hrvoje
 S 17 Patrik, Domagoj, Hrvatini
N 18 4. KORIZ. (Sredoposna); Ćiril Jeruz.
 P 19 JOSIP, zaručnik BDM; Joso ☹
 U 20 Niceta, Dionizije, Vladislav, Klaudija
 S 21 Serapion, Vesna
 Č 22 Oktavijan, Jaroslav, Lea
 P 23 Turibije, Oton, Pelagije, Dražen
 S 24 Latin, Simeon, Javorka, Katarina, Karin
N 25 5. KORIZ. (Gluha); BLAGOVIJEST ☽
 P 26 Emanuel, Eugenija, Montan i Maksima
 U 27 Lidija, Rupert, Lada
 S 28 Priska, Sonja, Nada, Polion
 Č 29 Bertold, Jona, Eustazije
 P 30 Kvirin, Viktor, Vlatko
 S 31 Benjamin, Amos, Ljubomir, Ljubo

FEBRUAR / MART - pravoslavni
 Č 16 Sv. m. Pamfil, Porfirije i drugih 12 m.
 P 17 Sv. vm. Teodor Tiron
 S 18 Sv. Lav Rimski, sv. Flavijan C.; (*Zadušnice*)
N 19 2. posta - Pačista; Sv. ap. Arhip. Filimon
 P 20 Sv. Lav Katanski
 U 21 Pp. Timotej, sv. Evstatije
 S 22 Sv. mučenici u Evgeniji
 Č 23 Sv. svm. Polikarp Smirski
 P 24 Obret. glave sv. Jovana Krst.
 S 25 Sv. Tarasije Carigradski
N 26 3. posta - Krstopoklona; Sv. Porfirije
 P 27 Pp. Prokopije Dekapolit
 U 28 Pp. Vasilije Ispovednik
 S 1 **MART.**; Sv. ppm. Evdokija
 Č 2 Sv. svm. Teodot Kirinejski
 P 3 Sv.m. Evtropije, Kalinik, Vasilisk
 S 4 Pp. Gerasim Jordanski; (*Zadušnice*)
N 5 4. posta - Sredoposna; Sv. m. Konon.
 P 6 Sv. 42 mučenika iz Amoreje
 U 7 Sv. 7 svm. hersonskih
 S 8 Sv. Teofilakt Ispovednik
 Č 9 Sv. 40 m. sevastijskih - Mladenci
 P 10 Sv. mučenik Kordat Korintski
 S 11 Sv. Sofronije Jerusalimski
N 12 5. posta - Gluvna; Sv. Grigorije Dvojeslov
 P 13 Prenos mošt. sv. Nikifora Carigrad.
 U 14 Pp. Benedikt Nursijski
 S 15 Sv. mučenik Agapije i drugi muč.
 Č 16 Sv. Aristovul, svm. Papa i Savin
 P 17 Pp. Aleksije - čovek Božji
 S 18 Sv. Kiril Jerusalimski; (*Lazareva s. - Vrbica*)

Sunce u ožujku:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	36	17	42
11.	06	17	17	56
21.	05	58	18	09
31.	05	39	18	22

Mjesečeve mijene u ožujku:

	Dan:	h	m
Uštap:	4.	00	18
Posljednja četvrt:	12.	04	55
Mlađak:	19.	03	44
Prva četvrt:	25.	19	17

BILJEŠKE

Ožujak:

Vrijeme: Ako je na Josipovo vedar dan, plodna se godina obećaje. Kako je vrijeme 10., na 40 mučenika, tako ostaje 40 dana.

Bolje da te majka bije, neg ožujsko sunce grije.

TRAVANJ

April

KATOLIČKI

- N 1 CVJETNICA; Hugo, Teodora, Božica**
 P 2 Franjo Paulski, Dragoljub ☺
 U 3 Rikard, Cvijeta, Radojko, Ratko
 S 4 Izidor, Žiga, Strahimir
 Č 5 **VELIKI ČETVRTAK; Vinko Fer., Berislav**
 P 6 **VELIKI PETAK; Vilim, Celzo, Rajko**
 S 7 **VELIKA SUBOTA; Ivan de la Salle, Gizela**
N 8 USKRS (VAZAM); Dionizije Kor.
 P 9 **USKRSNI Ponedjeljak; Marija Kl.**
 U 10 Ezekijel, Apolonija, Sunčica ☺
 S 11 Stanislav, Stana, Radmila
 Č 12 Julije, Viktor, Davorka, Đula
 P 13 Martin I. papa, Ida
 S 14 Maksim, Tiberije, Valerijan
N 15 2. USKRS. (BIJELA); Ned. Bož. Milosrđa
 P 16 Josip Benedikt Labre, Bernardica
 U 17 Rudolf, Robert, Inocent ☺
 S 18 Eleuterije, Amadej
 Č 19 Konrad, Ema, Rastislav
 P 20 Marcijan, Teotim, Bogoljub
 S 21 Anzelmo, Goran, Fortunat
N 22 3. USKRS. NEDJ.; Soter i Kajo, Teodor
 P 23 Juraj, Đuro, Đurđica, Bela, Adalbert ☺
 U 24 Fidelis, Vjera, Vjerko
 S 25 Marko ev.; Ervin, Maroje
 Č 26 Kleto i Marcelin, Zorko
 P 27 **Bl. Ozana Kotorska; Jakov Zadr.**
 S 28 Petar Chanel, Euzebije
N 29 4. USKRS. NEDJ.; Katarina Sijen., Kata
 P 30 Pio V. papa, Josip Cottolengo

PRAVOSLAVNI

- MART / APRIL - pravoslavni
N 19 6. posta - Cvetna - Cveti
 P 20 Pp. oci pobijeni u manast. Sv. Save
 U 21 Pp. Jakov Ispovednik
 S 22 Sv. svm. Vasilije Ankirski
 Č 23 **Veliki četvrtak (Veliko bdenije)**
P 24 Veliki petak
 S 25 **Velika subota - Blagovesti**
N 26 VASKRS - Vaskrsenje G. I. Hrista
P 27 Vaskrsni ponedjeljak; Pp. Martona Sol.
U 28 Vaskrsni utorak; Pp. Ilarion Ispoved.
 S 29 Pp. Marko Areutski
 Č 30 Pp. Jovan Lestvičnik
 P 31 Pp Ipatije Gangrijski; (Istočni petak)
 S 1 **APR.; Pp. Marija Egipćanka**
N 2 2. vaskrsna - Tomina; Pp. Tit Čudotv.
 P 3 Pp. Nikita Ispov.; (Pobusani poned.)
 U 4 Pp. Josif Himnograf
 S 5 Sv. m. Agatopod, sv. Teodul
 Č 6 Sv. Evtihije Carigradski
 P 7 Pp. Georgije Mitilinski
 S 8 Sv. ap. Irodion, Agav, Ruf i dr. muč.
N 9 3. vaskrsna - Mironosica; Sv. m. Evpsihije
 P 10 Sv. m. Terentije, Pompeje i dr.
 U 11 Sv. svm. Antipa Pergamski
 S 12 Pp. Vasilije Ispovednik
 Č 13 Sv. svm. Artemon
 P 14 Sv. Martin Ispovednik
 S 15 Sv. ap. Aristarh, Trud i Trofim
N 16 4. vaskrs. - Raslabljenog
 P 17 Pp. Simeon Persijski

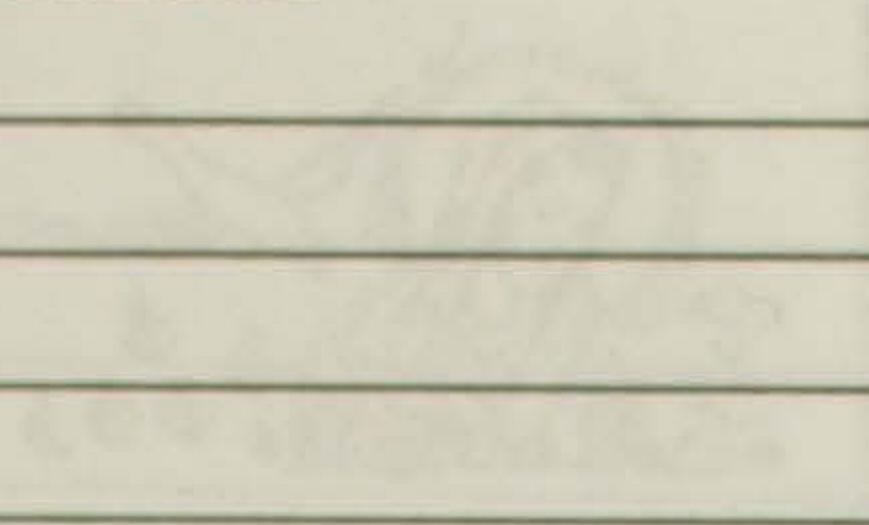
Sunce u travnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	37	18	23
10.	05	20	18	35
20.	05	02	18	48
30.	04	46	19	01

Mjesečeve mijene u travnju:

	Dan:	h	m
Uštap:	2.	18	16
Posljednja četvrt:	10.	19	05
Mlađak:	17.	12	37
Prva četvrt:	24.	07	37

BILJEŠKE

21. MAJ 1973

1973

Travanj:

Vrijeme: Ako žabe zapjevaju prije ožujka, štitit će u travnju. Đurđevska kiša donaša blagoslov. Kišovit travanj, rodna godina.

Vedri li se travanj noću, škodi vinu ko i voću.

SVIBANJ

Maj

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

- U 1 Josip radnik; Sigismund, Žiga, Jeremija ☺
 S 2 Atanazije, Eugen, Boris
 Č 3 Filip i Jakov ap.; Mladen
 P 4 Florijan, Cvjetko, Cvijeta, Iskra
 S 5 Anđelko, Irena, Maksim, Silvana
N 6 5. USKRS. NEDJ.; Dominik S., Dinko
 P 7 Duje, Gizela, Boris, Ivan
 U 8 Marija Posrednica, Bratoljub, Celestin
 S 9 Pahomije, Herma, Mirna
 Č 10 **Bl. Ivan Merz**, Gospa Trs., Antonin ☺
 P 11 Mamerto, Franjo Hieronym
 S 12 **Leopold Mandić**; Bodgan, Pankracije
N 13 6. USKRS. NEDJ.; BDM Fatimska
 P 14 Matija ap.; Matko, Matiša, Bonifacije
 U 15 Izidor, Sofija, Sonja
 S 16 Ivan Nepomuk, Ubald, Nenad ☺
 Č 17 **SPASOVO (UZASAŠĆE)**; Pascal, Paško
 P 18 Ivan I. papa, Kristijan A.
 S 19 Urban, Celestin, Teofil, Rajko, Ivan
N 20 7. USKRS. NEDJ.; Bernardin Sijen.
 P 21 Andrija B., Dubravka
 U 22 Helena, Jagoda, Milan, Renata
 S 23 Deziderije, Željko, Željka ☺
 Č 24 BDM Pomoćnica, Suzana
 P 25 Beda Časni, Grgur VII., Urban
 S 26 Filip Neri, Zdenko
N 27 DUHOVI; Augustin Canter., Vojtjeh
 P 28 Marija Majka Crkve; German, Velimir
 U 29 Maksim, Ervin, Većeslav
 S 30 Ivana Arška, Ferdinand, Srećko (kvatre)
 Č 31 Pohod BDM, Krunoslava, Vladimir

- APRIL / MAJ - pravoslavni
 U18 Pp. Jovan
 S19 Pp. Jovan Vethopešternik; (Prepolovljenje)
 Č20 Pp. Teodor Trihina
 P21 Sv. svm. Januarije
 S22 Pp. Teodor Sikeot
N23 5. vask. - Samarijanke; Sv. vm. Georgije
 P24 Svm. Sava Stratilat
 U25 Sv. ap. i jevanđelist Marko
 S26 Sv. svm. Vasilije Amasijski
 Č27 Spaljiv. mošt. Sv. Save na Vračaru
 P28 Sv. ap. Jason i Sosipatar
 S29 Sv. Vasilije Ostroški Čud.
N30 6. vaskrsna - Slepog; Sv. ap. Jakov Zev.
 P 1 **MAJ.**; Sveti pr. Jeremija
 U 2 Sv. Atanasije Veliki
 S 3 Sv. m. Timotej i Mavra; (Odanije Vaskrsa)
Č 4 VAZNESENJE GOSP. - SPASOV DAN
 P 5 Sv. velikomučenica Irina
 S 6 Pp. Jov, prenos mošt. Sv.
N 7 7. Vaskrsna - Svetih Otaca
 P 8 Sv. ap. i jev. Jovan Bogoslov
 U 9 Prenos moštiju Sv. Nikole
 S10 Sv. ap. Simon Zilot, pp Isid
Č11 Sv. Kirilo i Metodije. slav. apostoli
 P12 Sv. Epifanije, sv. German; (Odanije Vazn.)
 S13 Sv. m. Glikerija; (Zadušnice)
N14 DUHOVI - PEDESETNICA - TROJICE
 P15 **Duhovski ponedjeljak**; Pp. Pahomije Veliki
 U16 **Duhovski utorak**; Pp. Teodor Osvećeni
 S17 Sv. ap. Andronik i Junija
 Č18 Sv. mučenik Teodor Ankirski

Sunce u svibnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	04	44	19	03
11.	04	30	19	15
21.	04	18	19	27
31.	04	10	19	37

Mjesečeve mijene u svibnju:

	Dan:	h	m
Uštap:	2.	11	11
Posljednja četvrt:	10.	05	28
Mlađak:	16.	20	28
Prva četvrt:	23.	22	04

BILJEŠKE

Svibanj:

Vrijeme: Spasovska kiša donosi dobru godinu. Ako Pankrac, Servac, Bonivad i Urban prođu bez mrzla, Božja je blagodat. Duhovi kišni, ambari puni. Suh svibanj, prazne vreće.

Kad u svibnju mnogo sijeva, zemljodjelac neka pjeva.

LIPANJ

Juni

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

- P 1 Justin, Mladen (*kvatre*) ☺
 S 2 Marcelin i Petar, Blandina (*kvatre*)
N 3 PRESVETO TROJSTVO; Karlo Lwanga i dr.
 P 4 Kvirin Sisački, Predrag, Optat
 U 5 Bonifacije, Valerije, Darinka
 S 6 Norbert, Neda
Č 7 TIJELOVO; Robert, Sabinijan, Radoslav
 P 8 Medard, Vilim, Zarko ☺
 S 9 Pelagija, Efrem, Ranko
N 10 10. KR. G.; Margareta, Greta, Biserka
 P 11 Barnaba ap.; Borna, Borko
 U 12 Ivan Fakundo, Bosiljko, Ninko
 S 13 Antun Padovanski, Tonko, Antonija
 Č 14 Rikard, Rufin, Elizej
 P 15 Srce Isusovo; Vid, Jolanka ☺
 S 16 Srce Marijino; Franjo R., Zlatko, Borko
N 17 11. KR. G.; Emilija, Laura, Bratoljub
 P 18 Marko i Marcelijan, Ljubomir
 U 19 Romuald, Rajka, Bogdan
 S 20 Naum Ohrid., Goran
 Č 21 Alojzije G., Vjekoslav, Slavko
 P 22 Paulin Nol., Ivan Fisher, Toma M. ☺
 S 23 Sidonija, Josip Cafasso, Sida, Zdenka
N 24 12. KR. G.; Rođenje Ivana Krstitelja
 P 25 Eleonora, Vilim, Henrik, Adalbert
 U 26 Ivan i Pavao, Vigilije, Zoran
 S 27 Ćiril Aleks., Ladislav Ugarski, Ema
 Č 28 Irenej, Mirko, Smiljan
 P 29 **PETAR I PAVAO; Krešimir, Krešo, Beata**
 S 30 Ernest Praški, Rimski prvomuč. ☺

- MAJ / JUN - pravoslavni
 P 19 Sv. svm. Patrikije Pruski
 S 20 Sv. m. Talalej, pp. Stefan P.; (*Odan. Pedeset.*)
N 21 1. po D. - Svih Svetih; (Petr. poklade)
 P 22 Sv.m. Jovan Vladimir kralj srp.; (*Poč. Petr. posta*)
 U 23 Pp. Mihailo Ispovednik
 S 24 Pp. Simeon Divnogorac
 Č 25 III obretenje glave sv. Jovana Krst.
 P 26 Sv. apostol Karp
 S 27 Sv. svm. Terapont
N 28 2. po D.; Pp. Nikita Ispovednik
 P 29 Pp. m. Teodosija Tirska
 U 30 Pp. Isakije Dalmatinski
 S 31 Sv. ap. Jerma i mučenik Ermije
 Č 1 **JUN.**; Sv. m. Justin Filozof
 P 2 Sv. Nikifor, Sv. svm. Erazmo Ohridski
 S 3 Sv. m. Lukijan i drugi
N 4 3. po D.; sv. mir. Marta i Marija, sv. Mitrofan
 P 5 Sv. svm. Dorotej
 U 6 Pp. Visarion i Ilarion Novi
 S 7 Sv. svm. Teodot Ankirski
 Č 8 Sv. vm. Teodor Stratilat
 P 9 Sv. Kirilo Aleksandrijski
 S 10 Sv. svm. Timotej Pruski
N 11 4. po D.; Sv. ap. Vartolomej i Varnava
 P 12 Pp. Onufrije Veliki i Petar Atonski
 U 13 Sv. m. Akilina i sv. Trifilije Kiparski
 S 14 Sv. prorok Jelisej
Č 15 Sv. vm. car Lazar, svi svm, srpski; Vidovdan
 P 16 Sv. Tihon Amatunski - Ćudotvorac
 S 17 Sv. m. Manuil, Savel i Ismail

Sunce u lipnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	04	10	19	38
10.	04	06	19	45
20.	04	05	19	49
30.	04	09	19	50

Mjesečeve mijene u lipnju:

	Dan:	h	m
Uštap:	1.	02	05
Posljednja četvrt:	8.	12	44
Mlađak:	15.	04	14
Prva četvrt:	22.	14	16
Uštap:	30.	14	50

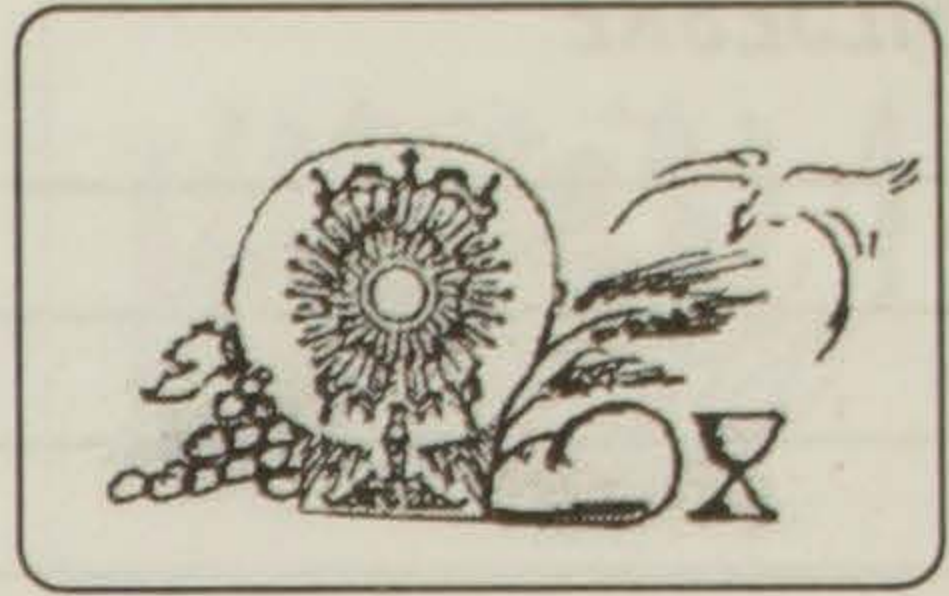
BILJEŠKE

Lipanj:
Vrijeme: Kiša 8. na Medarda lako ne pristaje. Magla il kiša na sv. Vida štu-
ravo će biti žito. Al ni u suši glada, ni u kiši blaga.

Hladan lipanj sve pokunji.

SRPANJ

Juli

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

N 1 13. KR. G.; Estera, Aron, Šimun, Predrag
 P 2 Oton, Matinijan, Višnja
 U 3 Toma Apostol; Tomo
 S 4 Elizabeta Portugalska, Jelica, Neven
 Č 5 Ćiril i Metod, Antun M. Zakarija
 P 6 Marija Goretti, Bogomila
 S 7 Vilibald, Klaudija, Vilko ☾
N 8 14. KR. G.; Akvila i Priscila, Hadrijan
 P 9 **Bl. Marija Petković;** Nikola Pik i dr.
 U 10 Amalija, Ljubica, Veronika, Vjerka
 S 11 Benedikt opat, Benko, Dobroslav
 Č 12 Mohor, Suzana C., Ivan G.
 P 13 **Majka Božja Bistrička;** Henrik, Hinko
 S 14 Kamilo de Lellis, Miroslav ☹
N 15 15. KR. G.; Bonaventura, Vladimir K.
 P 16 Gospa Karmelska, Elvira, Karmela
 U 17 Branko, Marcelina, Andrija
 S 18 Fridrik, Jadviga, Natko
 Č 19 Aurelija, Zora, Zlatka, Makrina
 P 20 Ilija prorok, Iljko, Margareta
 S 21 Lovro Brindiz., Danijel, Danica
N 22 16. KR. G.; Marija Magdalena ☽
 P 23 Brigita zašt. Europe, Apolinar, Ivan C.
 U 24 Kristina, Mirjana, Kunigunda
 S 25 Jakov st. ap.; Kristofor, Krsto
 Č 26 Joakim i Ana; Anica
 P 27 Kliment Ohridski i dr., Natalija
 S 28 Viktor, Beato, Nevinko, Inocent
N 29 17. KR. G.; Marta, Flora, Blaženka, Mira
 P 30 Petar Krizolog, Rufin, Anđa ☺
 U 31 Ignacije Loyolski, Vatroslav

JUN / JUL - pravoslavni

N 18 5. po D.; Sv. m. Leontije, Ipatije i Teodul
 P 19 Sv. ap. Juda i pp. Paisije Veliki
 U 20 Sv. svm. Metodije, pp. Naum Ohrid.
 S 21 Sv. m. Julijan Tarsijski
 Č 22 Sv. svm. Jevsevije
 P 23 Sv. m. Agripina
S 24 Rođ. sv. Jovana Krst. - Ivanjdan
N 25 6. po D.; Sv. ppm. Fevronija
 P 26 Pp. David Solunski
 U 27 Pp. Sampson Stranoprimec
 S 28 Prenos mošt. sv. Kira i Jovana
Č 29 Sv. ap. Petar i Pavle - Petrovdan
 P 30 Sabor svetih 12 apostola
 S 1 **JUL.; Sv. m. besrebr. Kozma i Damjan**
N 2 7. po D.; Polaganje rize Presv. Bogorodice
 P 3 Sv. m. Jakint i sv. Anatolije
 U 4 Sv. Andrej Kritski i sv. Marta
 S 5 Pp. Atanasije Atonski
 Č 6 Pp. Sisoje Veliki
 P 7 Pp. Toma Malein, sv.m. Nedelja
 S 8 Sv. vm. Prokopije
N 9 8. po D.; Sv. svm Pankratije, sv. Teodor
 P 10 Sv. 45 mučenika iz Nikopolja
 U 11 Sv. vm. Evfimija i blažena Olga
 S 12 Sv. m. Proklo i Ilarije
 Č 13 Sabor sv. Arhangela Gavrila
 P 14 Sv. pa. Akila, Pp. Nikodim
 S 15 sv. mučenici Kirik i Julita
N 16 9. po D.; Sv. svm. Atinogen, sv.m. Julija
 P 17 Sv. vm. Marina - Ognjena Marija
 U 18 Sv. m. Emilijan i Jakint

Sunce u srpnju:

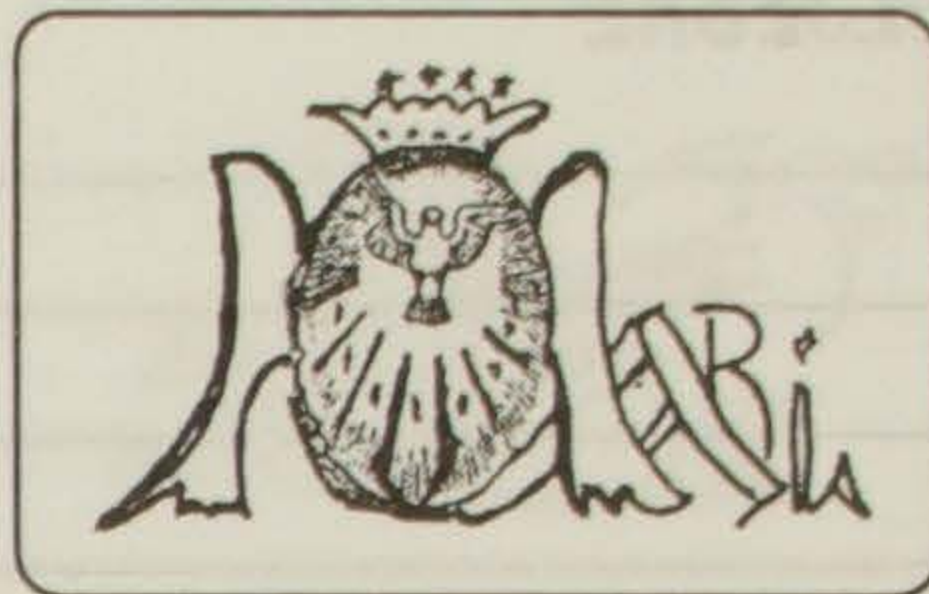
Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	04	09	19	50
11.	04	16	19	46
21.	04	26	19	38
31.	04	37	19	27

Mjesečeve mijene u srpnju:

	Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	7.	17	55
Mlađak:	14.	13	05
Prva četvrt:	22.	07	30
Uštap:	30.	01	49

KOLOVOZ

August

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

S 1 Alfons de Liguori, Vjera, Nada
 Č 2 Porcijunkula, Gospa od anđela
 P 3 **Bl. Augustin Kažotić**; Lidija, Aspren
 S 4 Ivan Marija Vianney, Dominika
N 5 18. KR. G.; Snježna Gospa, Nives ☽
 P 6 Preobraženje Gospodnje; Predrag
 U 7 Siksto papa, Darko, Donat
 S 8 Dominik, Nedjeljko, Dinko, Neda
 Č 9 Edith Stein, Roman, Firmin, Tvrtko
 P 10 Lovro đakon, Lovorko, Erik
 S 11 Klara, Jasna, Ljiljana, Suzana
N 12 19. KR. G.; Anicet, Hilarija, Veselka
 P 13 Poncijat i Hipolit, Ivan B., Kasijan ☹
 U 14 Maksimilijan Kolbe, Euzebij, Alfred
S 15 UZNESENJE BDM - V. Gospa; Marija
 Č 16 **Sv. Rok** (Stjepan kralj za opću Crkvu)
 P 17 Hijacint, Liberat, Miron, Jacek
 S 18 Jelena Križarica, Jelka
N 19 20. KR. G.; Ivan Eudes, Ljudevit, Tekla
 P 20 Sv. Stjepan kralj, Krunoslav
 U 21 Pio X. papa, Hermogen, Anastazija ☽
 S 22 BDM Kraljica, Vladislava, Mavro
 Č 23 Ruža Lim., Filip B., Zdenko
 P 24 Bartol apostol; Bariša, Emilija
 S 25 Ljudevit kralj, Josip Kalasan, Lajčo
N 26 21. KR. G.; Sv. Bernard
 P 27 Monika, Honorat, Časlav
 U 28 Augustin, Tin, Gustav, Pelagije ☺
 S 29 Glavosjek Ivana Krstitelja
 Č 30 Feliks i Adaukt, Radoslava
 P 31 Rajmud, Rajko, Optat, Željko

JUL / AVGUST - pravoslavni
 S 19 Sv. Stefan i pp. Evgenija
Č 20 Sv. prorok Ilija
 P 21 Sv. prorok Jezekilj
 S 22 Sv. Marija Magdalena (Blaga Marija)
N 23 10. po D.; Sv. m. Apolinarij Ravenski
 P 24 Sv. mučenica Hristina
 U 25 Uspenije sv. Ane
 S 26 Ppm. Paraskeva (Trnova)
 Č 27 Sv. vm. Pantelejmon
 P 28 Sv. ap. i đ. Nikanor, Prohor i Parmen
 S 29 Sv.m. Kalinik i Serafima
N 30 11. po D.; Sv. svm. Valentin, pp. Angelina
 P 31 Sv. Evdokim i sv.m. Julita (*Gospoj. poklade*)
 U 1 **AVG.**; Izn. Časnog Krsta, Makaveji (*Poč. posta*)
 S 2 Prenos mošt. sv. pm. i arh. Stefana
 Č 3 Pp. Isakije, Dalmat i Faust
 P 4 Sv. 7 mučenika u Efesu
 S 5 Sv.m. Evsignije (*Prepr. Preobraženja*)
N 6 12. po D. - Preobraženje Gospodnje
 P 7 Sv. ppm. Dometije i pp. Or
 U 8 Sv. Emilijan Ispovednik
 S 9 Sv. apostol Matija i sv. m. Antonije
 Č 10 Sv. m. arhiđakon Lavrentije
 P 11 Sv. m. i arhiđakon Evplo
 S 12 Sv. m. Fotije i Anikita
N 13 13. po D.; Sv. m. Ipolit (Odanije Preobraž.)
 P 14 Sv. prorok Mihej (*Prepr. Uspenija*)
U 15 Usp. Presv. Bogorodice - Vel. Gospojina
 S 16 Sv. Jevstatije, pp. Roman
 Č 17 Sv. m. Miron i Patroklo
 P 18 Sv. m. Flor, pp. Jovan Rilski

Sunce u kolovozu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	04	38	19	26
10.	04	49	19	13
20.	05	01	18	57
30.	05	14	18	35

Mjesečeve mijene u kolovozu:

	Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	5.	22	21
Mlađak:	13.	00	04
Prva četvrt:	21.	00	55
Uštap:	28.	11	36

BILJEŠKE

Kolovoz:

Vrijeme: Vedri i vrući dani oko Gospojine dozrijevaju jako vince. Rosa blaga, svakom draga.

Ako kolovoz žeže, žeže i vino.

RUJAN

Septembar

KATOLIČKI

S 1 Egidije, Branimir, Tamara
N 2 22. KR. G.; Kalista, Maksima, Divna
 P 3 Grgur Veliki, Gordana
 U 4 Ruža Vit., Rozalija, Dunja, Ida ☽
 S 5 **Bl. Majka Terezija**; Lovro Just., Borko
 Č 6 Zakarija, Boris, Davor
 P 7 **Marko Križevčanin**; Blaženko
 S 8 **ROĐENJE BDM (Mala Gospa)**; Maja
N 9 23. KR. G.; Petar Claver, Strahimir
 P 10 Nikola Tolentinski, Pulherija
 U 11 Hijacint, Cvjetko, Miljenko ☹
 S 12 Ime Marijino, Gvido, Dubravko
 Č 13 Ivan Zlatousti, Zlatko, Ljubo
 P 14 Uzvišenje Sv. Križa; Višeslav
 S 15 Gospa Žalosna; Melita, Dolores
N 16 24. KR. G.; Kornelije i Ciprijan
 P 17 Robert Belarmin, Rane sv. Franje
 U 18 Josip Kupertinski, Sonja, Irena
 S 19 Januarije, Suzana, Emilija (kvatre) ☽
 Č 20 Andrija Kim, Svjetlana, Pavao Chong.
 P 21 Matej ap. i ev.; Matko, Mato (kvatre)
 S 22 Toma Vilan., Mavro, Žarko (kvatre)
N 23 25. KR. G.; Sv. p. Pio iz Pietrelcina
 P 24 Gospa od Otkupljenja, Mirko
 U 25 Firmin, Zlata, Kleofa, Rikarda
 S 26 Kuzma i Damjan, Damir, Justina ☺
 Č 27 Vinko Paulski, Gaj, Berislav
 P 28 Vjenceslav, Većeslav, Veco
 S 29 Mihael, Gabriel i Rafael; Milan
N 30 26. KR. G.; Jeronim, Jerko, Honorije

PRAVOSLAVNI

AVGUST / SEPTEMBAR - pravoslavni
 S 19 Sv. m. Andrej Stratilat
N 20 14. po D.; Sv. prorok Samuilo
 P 21 Sv. ap. Tadej, sv. m. Vassa
 U 22 Sv. mučenik Agatonik i dr.; (Odan. Usp.)
 S 23 Sv. svm. Irinej
 Č 24 Sv. svm. Evtihije, sv. m. Sira
 P 25 Sv. ap. Vartolomej i Tit
 S 26 Sv. m. Adrijan i Natalija
N 27 15. po D.; Pp. Pimen Veliki
 P 28 Pp. Mojsije Murin i Sava Pskovski
U 29 Usekovanje glave sv. Jovana Krst.
 S 30 Sv. Aleksandar Nevski
 Č 31 Polag. pojasa Presv. Bogorodice
 P 1 **SEP.**; Pp. Simeon Stolpnik - Crkvena nova g.
 S 2 Sv. m. Mamant, sv. Jovan Postnik
N 3 16. po D.; Sv. svm Antim, sv. Joanikije II
 P 4 Sv. svm Vavila, sv. pr. Mojsije
 U 5 Sv. pr. Zaharija i sv. Jelisaveta
 S 6 Čudo sv. arhangela Mihaila
 Č 7 Sv. m. Sozont (Pret. Rožd. Presv. Bogorodice)
P 8 Rožd. Presv. Bogorodice - M. Gospojina
 S 9 Sv. pravedni Joakim i Ana
N 10 17. po D.; Sv. Minodora, Mitrodora i dr.
 P 11 Pp. Teodora Aleksandrijska
 U 12 Sv. svm. Avtonom - (Od. Rožd. Presv. Bogor.)
 S 13 Sv. svm. Komilije - (Pretpr. Vozdviženja)
Č 14 Vozdviženje Časnog Krsta - Krstovdan
 P 15 Sv. m. Lukijan, pp. Jevtimije
 S 16 Sv. vm. Jefimija, pp. Dorotej
N 17 18. po D.; Sv. m. Vera, Nada i Ljubav

Sunce u rujnu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	16	18	35
11.	05	28	18	16
21.	05	41	17	57
30.	05	52	17	39

Mjesečeve mijene u rujnu:

	Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	4.	03	34
Mlađak:	11.	13	45
Prva četvrt:	19.	17	49
Uštap:	26.	20	46

BILJEŠKE

Lined area for handwritten notes.

Rujan:

Vrijeme: Početak pokaziva cio mjesec. Prvi dan vedar, cio mjesec lijep.

Rujanski hlad, gotov jad. Crvena zora, mokra polja.

LISTOPAD

Oktobar

KATOLIČKI

P 1 Terezija od Djeteta Isusa
 U 2 Anđeli Čuvari, Anđelko, Anđela
 S 3 Kandid, Maksimilijan, Gerhard ☾
 Č 4 Franjo Asiški, Franka, Kajo
 P 5 Flavijan, Placid, Miodrag, Gala
 S 6 Bruno, Fides, Verica, Vjera
N 7 27. KR. G.; BDM od Krunice (Ružarija)
 P 8 Demetrije i dr., Zvonimir, Šime
 U 9 Dionizije Areop., Ivan Leonardi, Denis
 S 10 Franjo Borgia, Daniel, Danko
 Č 11 Bl. Ivan XXIII., Prob, Milan ☹
 P 12 Serafin, Maksimilijan, Makso
 S 13 Eduard, Hugolin, Edo, Hugo
N 14 28. KR. G.; Kalist papa, Divko, Divna
 P 15 Terezija Avilska, Zlata, Rezika
 U 16 Hedviga, Marija Margareta Alacoque
 S 17 Ignacije Antiohijski, Vatroslav
 Č 18 Luka ev.; Lukša, Svjetlovid
 P 19 Pavao od Križa, Ivan Br. i Izak Jog. ☽
 S 20 Vendelin, Irena, Miroslava
N 21 29. KR. G.; Uršula, Zvezdan, Hilarija
 P 22 Marija Saloma; Dražen
 U 23 Ivan Kapistran, Borislav, Severin
 S 24 Antun M. Claret, Jaroslav
 Č 25 Krizant i Darija, Katarina Kotromanić
 P 26 Demetrije, Dmitar, Zvonko ☺
 S 27 Sabina Avilska, Gordana
N 28 30. KR. G.; Šimun i Juda Tadej
 P 29 Narcis, Donat, Darko, Ida
 U 30 Marcel, Marojko, Ferdinand
 S 31 Alfons Rodriguez, Wolfgang, Vuk

PRAVOSLAVNI

SEPTEMBAR / OKTOBAR - pravoslavni
 P 18 Sv. Evmenije Korintski i sv. m. Ariadna
 U 19 Sv. m. Trofim, Savatije i Dorimedont
 S 20 Sv. vm. Jevstatije
 Č 21 Sv. ap. Kodrat - (Odanije Vozdviž.)
 P 22 Sv. svm. Foka i sv. prorok Jona
 S 23 Začeće sv. Jovana Krstitelja
N 24 19. po D.; Sv. pm. Tekla
 P 25 Pp. Efrosinija i Sv. Sergije Radonješki
 U 26 Sv. ap. i jevandelist Jovan Bogoslov
 S 27 Sv. m. Kalistrat i drugi muč.
 Č 28 Pp. Hariton Ispovednik
 P 29 Pp. Kirijak Otšelnik - Miholjdan
 S 30 Sv. svm. Grigorije i sv. Mihail Kijev.
N 1 OKT - 20. po D.; Pokrov Presv. Bogorodice
 P 2 Sv. svm Kiprijan i pp. Andrej
 U 3 Sv. svm. Dionisije Areopagit
 S 4 Sv. Stefan i Jelena Štiljanović
 Č 5 Sv. m. Haritina i svm. Dionisije
 P 6 Sv. apostol Toma - Tomindan
 S 7 Sv. m. Sergije, Vakho - Srdevdan
N 8 21. po D.; Pp. Pelagija, Taisa
 P 9 Sv. ap. Jakov, sv. Stefan Slep
 U 10 Sv. m. Evlampije i Evlampija
 S 11 Sv. ap. Filip, sv. Teofan Načertani
 Č 12 Sv. m. Tarah, Prov i Andronik
 P 13 Sv. m. Karp, sv. m. Zlata Maglenska
 S 14 Pp. mati Paraskeva - Sv. Petka
N 15 22. po D.; Sv. svm. Lukijan, pp. Jevtimije
 P 16 Sv. m. Longin Kapetan
 U 17 Sv. prorok Osija, Ppm. Andrej Kritski
 S 18 Sv. ap. i jevandelist Luka

Sunce u listopadu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	53	17	37
10.	06	05	17	20
20.	06	18	17	02
30.	06	32	16	46

Mjesečeve mijene u listopadu:

	Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	3.	11	07
Mlađak:	11.	06	02
Prva četvrt:	19.	09	34
Uštap:	26.	05	53

BILJEŠKE

Listopad:

Vrijeme: Luki kišica, Petru pšenica. Kad listopadom puno magle pane, bit će zimi snijega na sve strane.

Kakvo sjeme, takav plod.

STUDENI

Novembar

KATOLIČKI

- Č 1 SVI SVETI; Svetislav, Sveto** ☾
 P 2 Dušni dan; Dušica, Duško
 S 3 Martin P., Hubert, Silvija
N 4 31. KR. G.; Karlo Bor., Dragutin
 P 5 Emerik, Mirko, Elizabeta
 U 6 Leonard, Sever, Vedran
 S 7 Engelbert, Anđelko
 Č 8 *Gracija Kotorski*; Bogdan
 P 9 Teodor, Ivan Lateranski
 S 10 Leon Veliki, Ivan Skot, Lavoslav ☹
N 11 32. KR. G.; Martin biskup, Davorin
 P 12 Jozafat, Emilijan, Milan
 U 13 Stanislav Kostka, Stanko, Didak
 S 14 *Nikola Tavelić*; Ivan Trogirski, Zdenko
 Č 15 Albert Veliki, Leopold, Berto, Albe
 P 16 Margareta, Gertruda, Agneza As.
 S 17 Elizabeta Ug. (za opću C.); Igor ☽
N 18 33. KR. G.; Posv. baz. sv. Petra i Pavla
 P 19 Elizabeta Ug., Krispin, Severin, Matilda
 U 20 Feliks Valois, Srećko, Edmund, Veco
 S 21 Prikazanje BDM, Gospa od Zdravlja
 Č 22 Cecilija, Cilika, Slavujka
 P 23 Klement, Milivoj, Blagoje
 S 24 Krizogon, Krševan, Firmin, Andrija ☺
N 25 KRIST KRALJ; Katarina Aleks., Kata
 P 26 Konrad, Leonard, Dubravko
 U 27 Maksim, Severin, Virgilije
 S 28 Sosten, Jakov Markijski, Držislav
 Č 29 Iluminata, Svjetlana, Vlasta
 P 30 Andrija aposto!; Hrvoslav

PRAVOSLAVNI

- OKTOBAR / NOVEMBAR - pravoslavni
 Č 19 Sv. prorok Joil i pp. Prohor Pčinjski
 P 20 Sv. vm. Artemije
 S 21 pp. Ilarion Veliki, sv. Visarion
N 22 23. po D.; Sv. ravnoap. Averkije Jevropolj.
 P 23 Sv. ap. Jakov, prvi episkop Jerusal.
 U 24 Sv. vm. Areta
 S 25 Sv. m. Markijan i Martirije
Č 26 Sv. vm. Dimitrije Solun - Mitrovdan
 P 27 Sv. mučenik Nestor
 S 28 Sv. vm. Paraskeva - Petka Ikonijska
N 29 24. po D.; Sv. Avramije, sv. Anastazija
 P 30 Sv. kralj Milutin, Teoktist i Jelena
 U 31 Sv. ap. Stahije, Alimpije, Urvan i dr.
 S 1 **NOV.;** Sv. Kozma i Damjan - Vračevi
 Č 2 Sv. m. Akindin, Pigasije i dr. muč.
 P 3 Obnova hrama sv. Georgija - Đurđić
 S 4 Pp. Joanikije V., sv. svm. Nikandar
N 5 25. po D.; Sv. ppm. Galaktion i Epistima
 P 6 Sv. Pavle Ispovednik, pp. Luka
 U 7 Sv. 33 m. u Melitini, pp. Lazar
S 8 Sabor sv. arhangela Mihaila
 Č 9 Sv. m. Onisifor i Porfirije
 P 10 Sv. ap. Olimp, Erast Rodion i dr.
 S 11 Sv. kralj Stefan Dečanski - Mratindan
N 12 26. po D.; Sv. Jovan Milostivi
 P 13 Sv. Jovan Zlatoust
 U 14 Sv. apostol Filip (*Božićne poklade*)
 S 15 Sv. m. Gurije (*Početak Bož. posta*)
 Č 16 Sv. ap. i jevandelist Matej
 P 17 Sv. Grigorije Čudotvorac

Sunce u studenom:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	35	16	43
11.	06	49	16	30
21.	07	03	16	20
30.	07	15	16	14

Mjesečeve mijene u studenom:

	Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	1.	22	19
Mlađak:	10.	00	04
Prva četvrt:	17.	23	34
Uštap:	24.	15	31

BILJEŠKE

Studen:
Vrijeme: Ako je na Sve Svete vlažno, bit će mnogo snijega. Sv. Martin kišu voli, jer ima svoj ogrtač. Sv. Kata snijeg za vrata.

Mjesec blijed, tužan - dan ružan. Teška zima. Težak snop.

PROSINAC

Decembar

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

S 1 Elegije, Natalija, Božena ☾
N 2 1. N. DOŠAŠĆA; Živka, Blanka, Lara
 P 3 Franjo Ksaverski, Klaudije
 U 4 Ivan Damašč., Barbara, Kristijan
 S 5 Saba, Krispina, Dalmatin, Slavka
 Č 6 Nikola biskup, Nikša, Vladimir
 P 7 Ambrozije, Dobroslava, Agaton
 S 8 **BEZGRESNO ZAČEĆE BDM; Imakulata**
N 9 2. N. DOŠAŠĆA; Valerija, Petar F. ☀
 P 10 Gospa Loretska, Judita, Julija
 U 11 Damaz, Damir, Sabin
 S 12 Ivana Franciska de Ch., Franjica (kvatre)
 Č 13 Lucija, Jasna, Svjetlana
 P 14 Ivan od Križa, Špiro (kvatre)
 S 15 Kristijana G., Irenej, Darija (kvatre)
N 16 3. N. DOŠAŠĆA - Materice; Adela, Etela
 P 17 Lazar, Florijan, Zrinka ☾
 U 18 Gracijan, Bosiljko, Dražen
 S 19 Urban, Tea, Božica, Vladimir
 Č 20 Amon, Eugen i Makarije
 P 21 Petar Kanizije, Snježana
 S 22 Honorat, Časlav, Zenon
N 23 4. N. DOŠAŠĆA - Oci; Ivan K., Viktorija
 P 24 Badnjak; Adam i Eva, praroditelji ☾
U 25 BOŽIC; Anastazija, Božidar
 S 26 **SV. STJEPAN; Krunoslav**
 Č 27 Ivan ap. i ev.; Janko, Fabiola
 P 28 Nevina dječica, Mladen, Nevenka
 S 29 Toma B., Davor, David
N 30 SVETA OBITELJ; Trpimir, Sabin
 P 31 Sivestar papa; Silvije, Goran ☾

NOVEMBAR / DECEMBAR - pravoslavni
 S 18 Sv. m. Platon, Roman i Varul
N 19 27. po D.; Sv. pr. Avdija, pp. Varlam i Joasaf
 P 20 Pp. Grigorije - (Prepr. Vavedenja)
U 21 Vavedenje Presvete Bogorodice
 S 22 Sv. ap. Filimon, sv. m. Kikilija
 Č 23 Sv. Amfilohije, sv. Grigorije
 P 24 Sv. vm. Ekaterina
 S 25 Sv. svm. Kliment (Odanije Vaved.)
N 26 28. po D.; Sv. Alimpije Stolpnik
 P 27 Sv. mučenik Jakov Persijanac
 U 28 Sv. ppm. Stefan Novi
 S 29 Sv. mučenik Paramon i Filumen
 Č 30 Sv. ap. Andrej Prvozvani
 P 1 **DEC.**; Sv. prorok Naum i sv. Filaret Milost.
 S 2 Sv. car Uroš, pp. Joanikije D.
N 3 29. po D.; Sv. prorok Sofonija i pp. Jovan Ć.
 P 4 Sv. vm. Varvara, pp. Jovan Damask.
 U 5 Pp. Sava Osvećeni
S 6 Sv. Nikola - Nikoljdan
 Č 7 Sv. Amvrosije; pp. Grigorije Gornjački
 P 8 Pp. Patapije; sv. ap. Sosten, Apolos i dr.
 S 9 Začeće svete Ane (kada začu Bogorodicu)
N 10 30. po D. - Praotaca (Materice)
 P 11 Pp. Danilo Stolpnik
 U 12 Sv. Spiridon Čudotvorac
 S 13 Sv. m. Evstratija; sv. Gavriilo i Nikodim
 Č 14 Sv. m. Tirs, Levkije, Filimon i dr.
 P 15 Sv. svm. Elevation, pp. Pavle
 S 16 Sv. prorok Agej, sv. Teofanija carica
N 17 31. po D. - Otaca (Oci); Sv. pr. Danilo
 P 18 Sv. m. Sevastijan; sv. Modest i dr.

Sunce u prosincu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	16	16	13
10.	07	26	16	11
20.	07	33	16	13
31.	07	37	16	20

Mjesečeve mijene u prosincu:

	Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	1.	13	45
Mladak:	9.	18	41
Prva četvrt:	17.	11	19
Uštap:	24.	02	17
Posljednja četvrt:	31.	08	52

ASTRONOMSKI I VREMENSKI PODACI ZA 2007. GODINU

Početak **proljeća** 21. ožujka (marta) u 01 sat i 07 minuta; **ljet**o počinje 21. lipnja (juna) u 19 sati i 06 minuta; **jesen** počinje 23. rujna (septembra) u 10 sati i 51 minutu; **zima** počinje 22. prosinca (decembra) u 07 sati i 08 minuta.

POMRČINE SUNCA I MJESECA TIJEKOM 2007. GODINE

Tijekom ove kalendarske godine vidljive su dvije pomrčine Sunca i dvije pomrčine Mjeseca.

Prva ovogodišnja **pomrčina Mjeseca**, u subotu, **3. ožujka**, **potpuna** je i vidljiva iz Hrvatske.

Druga pak, u utorak, **28. kolovoza**, također je potpuna, ali nije vidljiva iz Hrvatske.

Prva ovogodišnja **pomrčina Sunca**, u ponedjeljak, **19. ožujka**, djelomična je, jer zahvaća uglavnom najveći dio azijskoga kontinenta, te iz Hrvatske nije vidljiva.

Druga ovogodišnja **pomrčina Sunca**, utorak, **11. rujna**, također je djelomična, jer zahvaća Južnu Ameriku, južni Atlantik i južni Pacifik te Antarktiku, pa neće biti vidljiva iz Hrvatske.

KAKVO ĆE BITI VRIJEME U 2007. GODINI

Prema "Stoljetnom kalendaru" vladajući planet u 2007. godini bit će **Saturn**. Kao vladar je zao, glavni od zlih planeta. Po naravi je hladan, oštar, suh i ubitačan. Bezosjećajan je i lakom, lukav i borben. Ohol je i lažljiv, a uživa u patnji i nesreći. Simbol je siromaštva i otpora.

Boja mu je crna, od kovina mu pripada olovo, od dragoga kamenja oniks, a od brojeva 8. Od dana mu pripada subota, a od noći utorak.

Kakvo će biti vrijeme u 2007. godini? Godina će biti hladna i vlažna. Za pojedina godišnja doba "Stoljetni kalendar" predviđa:

Godišnja doba:

Proljeće: suho, ali hladno, a kad pada kiša, pojavljuje se mraz.

Ljeto: hladno i kišovito.

Jesen: vlažna i hladna. Rano zahlađenje, a samo potkraj jeseni postaje toplo.

Zima: u početku vlažna, a zatim veoma hladna i dugotrajna.

VRIJEME PO MJESECIMA

Siječanj (januar): 1. hladno, od 2. do 4. oblačno i umjereno hladno, 5. nestalno, 6. susnježica, 7., 8. i 9. tmurno i neugodno, 10. i 11. promjenjivo, 12. snijeg, 13. vjetrovito, 14. snijeg, od 15. do 20. oblačno, snijeg i vjetrovito, 21. veliko zahlađenje, 22. i 23. vjetar sa snijegom, 24. i 25. vedro i vrlo hladno, od 26. do 28. suha zima, 29. i 30. snijeg i oluja, 31. ciča zima.

Veljača (februar): Od 1. do 5. ciča zima, 6. snijeg, ali hladno vrijeme, od 8. do 10. silna zima, 11. i 12. lagano poboljšanje, 13. i 14. vjetar sa snijegom, od 15. do 20. oblačno i blaže, od 21. do 28. oblačno i kišovito.

Ožujak (mart): Do 4. vjetrovito, 5. i 6. vedro, od 7. do 9. promjenjivo s kišom, 11. snijeg, 12. nestalno, 13. i 14. vedro, ali hladno, 15. snijeg, 16. i 17. vedro i studeno, od 18. do 21. ponovno zahlađenje sa snijegom, od 22. do 29. vrlo hladno, 30. oblačno, a 31. snijeg.

Travanj (april): Od 1. do 4. hladno, 5. lijepo i vedro, 6. promjenjivo, 7. i 8. nestalno s kišom, od 9. do 11. vedro i ugodno, 12. zahlađenje i do 17. jako hladno, 18. promjenjivo, 19. kiša, od 20. do 22. vedro i hladno, 23. naglo toplo, 24. i 25. topla kiša, od 26. do 28. lijepo i toplo, 29. oblačno s kišom, 30. lijepo i toplo.

Svibanj (maj): Od 1. do 3. izjutra mraz, a po danu lijepo i toplo, 4. grmljavina i kiša, 5. promjenjivo, 6. vedro s mrazom, od 7. do 19. hladne noći i topli suhi dani, od 20. do 26. dani sve topliji i ljepši, 27. pogoršanje vremena, od 28. do 30. oblačno s povremenom kišom, 31. preko noći veće zahlađenje, po danu toplo i sparno, a navečer kišovito.

Lipanj (juni): Od 1. do 4. hladno i neugodno, 5. kišovito, 6. oblačno i tmurno, 7., 8. i 9. sunce, s povremenom naoblakom i toplom kišom, od 10. do 12. promjenjivo, od 13. do 24. toplo, bez zahlađenja i većih vrućina, 25. nestalno i oblačno, 26. kiša, 27. razvedravanje, 28. lijepo i sunčano, 29. vedro, 30. oblačno.

Srpanj (juli): 1. i 2. oblačno i tmurno, 3. kišovito, 4. sunčano i toplo, od 5. do 9. velika vrućina, 10. i 11. naglo nevrijeme, od 12. do 18. ponovno velika žega, 19. kiša, 20. oblačno s razvedravanjem, od 21. do 25. lijepo sunčano, od 26. do kraja mjeseca nestalno, s povremenom kišom.

Kolovoz (august): Od 1. do 4. oblačno, s nešto kiše, 5. vedro, 6. lijepo sunčano, 7. nagla kiša i grmljavina, 8. nestalno, od 9. do 14. tmurno i kišovito, 15. i 16. vedro i lijepo, 17. lijepo i toplo, predvečer sparina, 18. oluja, od 19. do 22. nestalno, 23. lijepo, od 24. do 27. toplo, 28. i 29. promjenjivo, 30. toplo, a 31. kiša.

Rujan (septembar): Od 1. do 5. vjetrovito sa zahlađenjem, od 6. do 8. grmljavina i kiša, 9. i 10. nestalno, 11. oblačno, 12. vedro, 13. i 14. zahlađenje, noću mrazovi, 15. vedro i toplo, 16. i 17. mutno i oblačno, od 18. do 23. maglovito i hladno, od 24. do kraja mjeseca oblačno, hladno i vjetrovito.

Listopad (oktobar): Od početka mjeseca tmurno i kišovito, a 9., 10. i 11. vedro, od 12. do 17. nestalno, od 18. do 21. oblačno i tmurno, od 22. do 24. kišovito, 25. i 26. maglovito i promjenjivo, 27. tmurno i sipka kiša, 28. oblačno, a od 29. do 31. oblačno, maglovito i hladno.

Studen (novembar): 1. nestalno, 2. i 3. vedro, 4. i 5. kišovito, od 6. do 8. lijepo i ugodno, od 9. do 12. tmurno i oblačno, od 13. do 15. kišovito, 16. pljusak, od 17. do 20. oblačno s hladnim kišama, 21. i 22. razvedravanje sa zahlađenjem, 23. i 24. studeno, 25. hladna kiša, 26. i 27. noću kiša, no dani lijepi i topli, 28. i 29. lijepo i vedro, 30. vjetrovito.

Prosinac (decembar): Od 1. do 3. nestalno i oblačno, 4. tmurno i neugodno, 5. kiša sa snijegom, 6. i 7. lijepo, 8. kišovito, 9. oblačno i toplo, 10. jaka kiša, 11. lijepo, 12. oblačno, 13. kiša, od 14. do 18. tmurno i mutno, 19. promjenjivo, 20. vedro, od 21. do 26. vedro i lijepo, od 27. vedro sa zahlađenjem, 30. vedro i studeno, 31. magla i naoblaka.

To su predviđanja "Stoljetnog kalendara" o vremenu u 2007. godini. Koliko su točna, moći ćemo se i sami uvjeriti. Živi bili pa vidjeli!

Stare jeronimske "Danice" obično bi takva vremenska predviđanja popratile riječima: "Tako *Stoljetni kalendar*, a kakvo će nam dragi Bog dati vrijeme, to je u Njegovoj svemožnoj ruci".

ZAPOVJEDNI BLAGDANI

Zapovjedni blagdani su **sve nedjelje** u godini (tu, naravno, spadaju i **Uskrs** i **Duhovi**), **Tijelovo (Brašančevo)**, **Velika Gospa**, **Svi Sveti** i **Božić**. Više nisu zapovjedni blagdani: Sv. tri kralja (Bogojavljenje), Svijećnica, Sv. Josip, Blagovijest, Spasovo, Sv. Petar i Pavao, Mala Gospa, Bezgrešno začeće BDM, drugi dan Uskrsa te Božića i Nova godina, ali katolici ih i dalje rado svetkuju.

OBVEZATNI POST I NEMRS

Katolici su prema sadašnjim crkvenim propisima dužni obdržavati **post i nemrs** na *Pepelnicu* (Čistu srijedu) i na *Veliki petak*. **Zakon nemrsa** obvezuje i na **sve petke u godini**, osim onih kad bude svetkovina, ali u izvan-korizmene petke može se umjesto nemrsa odabrati **drugo djelo pokore** ili **kakvo karitativno djelo**.

Nemrs (kad je zabranjeno jesti meso) obvezuje sve vjernike koji su navršili **14 godina** pa do konca života, a **post** sve one koji su navršili **18 godina** i još nisu započeli 60. godinu. *U posne dane smije se uzeti samo jedan pun obrok.*

Župnici u pojedinim slučajevima mogu iz opravdanih razloga osloboditi pojedine osobe ili obitelji obveze posta ili nemrsa, ili ih zamijeniti drugim oblicima pokore.

KATOLIČKA CRKVA U SVIJETU

Sjedište: GRAD VATIKAN (RIM)

PAPA BENEDIKT XVI.

Vodi Crkvu od 19. travnja 2005.

SVETA STOLICA naziv je za vrhovnu upravu Crkve na čelu sa Sv. Ocem Papom.

PRVI OPĆI CRKVENI SABOR (KONCIL) održan je 321. godine u Niceji. Posljednji opći koncil održan je u Vatikanu od 1962. do 1965. pod papama Ivanom XXIII. i Pavlom VI. To je II. vatikanski koncil.

SINODA BISKUPA uži je sabor biskupa u koji biskupske konferencije iz svih država, na svakih 25 biskupa, šalju po jednog predstavnika. Prvi put takva se sinoda sastala 29. rujna 1967. Otad se ona održava obično svake treće godine.

BISKUPSKA KONFERENCIJA skup je katoličkih biskupa u pojedinoj zemlji u kojoj oni združeno vrše svoju pastirsku službu među njezinim vjernicima.

RIMSKA KURIJA

P a p a je na čelu vrhovne uprave Katoličke Crkve (Sveta Stolica).

K a r d i n a l i su najviši Papini savjetnici. U svijetu ima više od 150 kardinala koji, kad Papa umre, ako nisu navršili 80 godina, biraju njegova nasljednika.

D r ž a v n i t a j n i k (kardinal Tarcisio Bertone) najbliži je Papin suradnik. On vodi središnju ustanovu Svete Stolice - Državno tajništvo, koje ima dva odjela: I. Odjel za opće poslove i II. Odjel za odnose s državama.

DEVET KONGREGACIJA

1. Kongregacija za nauk vjere; u njezinu sastavu nalaze se Središnja teološka komisija i Papinska biblijska komisija, a na čelu joj je prefekt - kardinal William Levada; 2. Kongregacija za istočne Crkve; 3. Kongregacija za bogoštovlje i stegu sakramenata; 4. Kongregacija za proglašavanje svetih i blaženih; 5. Kongregacija za biskupe; 6. Kongregacija za evangelizaciju naroda (misije); 7. Kongregacija za klerike; 8. Kongregacija za redovnike i svjetovne institute, 9. Kongregacija za katolički odgoj.

PAPINA SUDIŠTA

1. Rimska Rota, 2. Apostolska signatura, 3. Apostolska pokorničarna

PAPINSKA VIJEĆA

1. Vijeće za laike, 2. Vijeće za promicanje jedinstva kršćanstva, 3. Vijeće za obitelj, 4. Vijeće za pravdu i mir, 5. Vijeće za karitativnu djelatnost

(Cor unum), 6. Vijeće za pastoral migranata i ljudi na putovanju, 7. Vijeće za pastoral osoblja u službi bolesnika, 8. Vijeće za tumačenje crkvenih zakona, 9. Vijeće za kulturu i za dijalog među religijama, 10. Vijeće za sredstva društvenoga priopćavanja.

UREDI DOBARA

1. Apostolska komora, 2. Uprava dobrima Apostolske Stolice, 3. Prefektura za gospodarske poslove Svete Stolice.

OSTALI ORGANI I INSTITUCIJE RIMSKE KURIJE

Prefektura papinske kuće; Služba za Papina liturgijska slavlja; Tiskovni ured Svete Stolice; Središnji statistički ured Crkve; Vatikanski tajni arhiv; Vatikanska tajna knjižnica i dr.

KATOLIČKA CRKVA U HRVATSKOJ

ZAGREBAČKA METROPOLIJA obuhvaća: Zagrebačku nadbiskupiju, Đakovačku, Varaždinsku, Požešku i Križevačku biskupiju. Zagrebački nadbiskup i metropolita: kardinal JOSIP BOZANIĆ; pomoćni biskupi: msgr. VLADO KOŠIĆ i msgr. JOSIP MRZLJAK i msgr. VALENTIN POZAIĆ. Varaždinski biskup: do izbora novog biskupa a nakon smrti msgr. MARKA CULEJA, administrator biskupije je msgr. IVAN GODINA. Požeški biskup: msgr. ANTUN ŠKVORČEVIĆ. Biskup Đakovačke i srijemske biskupije: msgr. MARIN SRAKIĆ; pomoćni biskup i srijemski generalni vikar msgr. ĐURO GAŠPAROVIĆ; pomoćni biskup: msgr. ĐURO HRANIĆ. Vladika križevački: msgr. SLAVOMIR MIKLOVŠ.

SPLITSKA METROPOLIJA obuhvaća: Splitsko-makarsku nadbiskupiju, Dubrovačku, Hvarsku i Šibensku biskupiju. Nadbiskup i metropolita splitski: msgr. MARIN BARIŠIĆ, nadbiskupi u mirovini: msgr. FRANE FRANIĆ i msgr. ANTE JURIĆ. Biskup dubrovački: msgr. ŽELIMIR PULJIĆ. Biskup hvarski: msgr. SLOBODAN ŠTAMBUK. Biskup šibenski: msgr. ANTE IVAS.

RIJEČKA METROPOLIJA obuhvaća: Riječku nadbiskupiju, Krčku, Porečko-pulsku i Gospičko-senjsku biskupiju. Nadbiskup i metropolita riječki: msgr. IVAN DEVČIĆ. Biskup krčki: msgr. VALTER ŽUPAN. Biskup porečko-pulski: msgr. IVAN MILOVAN, a s njim je biskup u mirovini msgr. ANTUN BOGETIĆ. Biskup gospičko-senjski: msgr. MILE BOGOVIĆ.

ZADARSKA NADBISKUPIJA: msgr. IVAN PRENDA, nadbiskup zadarski, a uz njega i nadbiskup u mirovini msgr. MARIJAN OBLAK.

VOJNI ORDINARIJ: msgr. JURAJ JEZERINAC, biskup.

CRKVA U BOSNI I HERCEGOVINI I MAKEDONIJI

VRHBOSANSKA METROPOLIJA obuhvaća: Vrhbosansku (Sarajevsku) nadbiskupiju, Banjalučku, Mostarsko-duvanjsku, Trebinjsko-mrkansku i Skopsko-prizrensku ("ad instar") biskupiju. Kardinal **VINKO PULJIĆ** nadbiskup je i metropolita vrhbosanski; msgr. **PERO SUDAR**, pomoćni biskup. Biskup banjalučki: msgr. **FRANJO KOMARICA**. Biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski msgr. **RATKO PERIĆ**. Biskup skopsko-prizrenski i egzarch za katolike istočnog obreda u Makedoniji: msgr. **KIRO STOJANOV**. Kosovska apostolska administratura: msgr. **ZEF GASHI**. Egzarch za katolike istočnog obreda u Srbiji i Crnoj Gori: dr. **ĐURO DŽUDŽAR**.

CRKVA U SRBIJI I CRNOJ GORI

BEOGRADSKA METROPOLIJA

BEOGRADSKA NADBISKUPIJA: nadbiskup i metropolita msgr. **STANISLAV HOČEVAR**, nadbiskup u mirovini msgr. **FRANC PERKO**.

SUBOTIČKA BISKUPIJA: msgr. **JÁNOS PÉNZES**.

ZRENJANINSKA BISKUPIJA: msgr. **LÁSZLÓ HUZSVÁR**

BARSKA NADBISKUPIJA: msgr. **ZEF GASHI**, nadbiskup barski.

KOTORSKA BISKUPIJA: msgr. **ILIJA JANJIĆ**, biskup kotorski (Splitska metropolija).

Ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu je don **ANTE KUTLEŠA**.

Papa Ivan Pavao II. odobrio je Statut Hrvatske biskupske konferencije (HBK), u čijem su sastavu svi biskupi s područja Republike Hrvatske, dok biskupi s područja Bosne i Hercegovine imaju svoju biskupsku konferenciju.

Papa Ivan Pavao II. potvrdio je ustanovu Međunarodne biskupske konferencije "Sv. Ćirila i Metoda" Srbije i Crne Gore, Makedonije i Grkokatoličkog egzarchata Srbije i Crne Gore. Za predsjednika je izabran msgr. **STANISLAV HOČEVAR**, a za potpredsjednika msgr. **JÁNOS PÉNZES**.

APOSTOLSKE NUNCIJATURE

Apostolski nuncij (izaslanik Papin) u Srbiji i Crnoj Gori:
nadbiskup msgr. **EUGENIO SBARBARO**.

Apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj:
nadbiskup msgr. **FRANCISCO JAVIER LOZANO**.

Apostolski nuncij u Republici Bosni i Hercegovini:
msgr. **ALESSANDRO D'ERRICO**.

BISKUPI HRVATI IZVAN DOMOVINE

Msgr. NIKOLA ETEROVIĆ, generalni tajnik Sinode biskupa. **Msgr. MARTIN VIDOVIĆ**, apostolski nuncij u Bjelorusiji. **Msgr. EMILIO OGNJENOVIC**, umirovljeni nadbiskup u gradu Mercedes (Argentina). **Msgr. ALEKSANDAR GOIĆ KARMELIĆ**, biskup u Rancaque (Čile). Pomoćni biskup: **msgr. TOMISLAV KOLJATIĆ-MAROEVIĆ**. **Msgr. BLAŽ ČUPIĆ**, biskup u Rapid Cityju (SAD). **Msgr. GERARD ŽERDIN**, biskup u Peruu.

VAŽNIJI DATUMI IZ ŽIDOVSKOG KALENDARA 2007. godina = 5767./5768. židovska godina

PURIM:	14. III. 2007.
PESAH (spomen za izlazak iz egipatskog ropstva):	3. - 10. IV. 2007.
JOM HAŠOA (spomen na holokaust):	15. IV. 2007.
ŠAVOUT (spomen na objavu Deset zapovijedi):	23./24. V. 2007.
ROŠ HAŠANA (Nova, 5768. godina):	13./14. IX. 2007.
JOM KIPUR (pomirenje naroda s Bogom):	22. IX. 2007.
SUKOT (Dan sjenica, hodočasnički blagdan):	27. IX. - 4. X. 2007.
SIMHAT TORA (svršetak godišnjeg liturgijskog čitanja Tore): ..	5. X. 2007.
HANUKA (pobjeda Jude Makabejca i ponovno posvećenje Hrama):	5. - 12. XII. 2007.

VAŽNIJI DATUMI U HIDŽRETSKOM (MUSLIMANSKOM) KALENDARU TIJEKOM 2007. - 1428. godine

NOVA HIDŽERETSKA, 1428. godina:	20. I. 2007.
AŠURA (dan dobrovoljnog posta):	29. I. 2007.
ROĐENJE MUHAMEDA (Mevlud):	31. III. 2007.
LEJLETUL-MIRADŽ (noć Muhamedova uzlaska na nebo):	10. VIII. 2007.
LEJLETUL-BERAT (noć oprosta grijeha):	27. VIII. 2007.
RAMAZAN (početak islamskog posta):	12. IX. 2007.
DAN OSLOBOĐENJA MEKE:	1. X. 2007.
RAMAZANSKI BAJRAM (svršetak posta):	12. X. 2007.
KURBAN-BAJRAM:	20. XII. 2007.

ZNAČAJNIJI DATUMI U SUBOTIČKOJ BISKUPIJI

Obraćanje sv. Pavla:	25. I. (Zaštitnik biskupije)
Obljetnica smrti biskupa Lajče Budanovića:	16. III.
Obljetnica smrti biskupa Matije Zvekanovića:	24. IV.
Obljetnica posvete biskupa dr. Ivana Pénzesa:	18. VI.
Dan o. Gerarda Tome Stantića:	24. VI. (Sombor - karmelićani)
Blagoslov svijeća od groma:	26. VI. (Bač - Sombor)
Dužijanca:	12. VIII. (Subotica)
Bunaričko proštenje:	25. i 26. VIII.
Hodočašće Majci Božjoj Bistričkoj:	29. i 30. IX.
Hodočašće Gospi Radosnoj:	7. X. (Bač - franjevci)
Obljetnica posvete katedrale:	14. X.
Sv. Terezija Avilska - zaštitnica katedrale i grada Subotice:	15. X.

KATOLIČKE NOVINE I ČASOPISI

HKD SV. JERONIMA (sv. Ćirila i Metoda) izdaje časopis:

- HKR "MARULIĆ", dvomjesečnik za književnost i kulturu

Periodične publikacije drugih naših nakladnika:

- ALOJZIJE STEPINAC, glasilo postulature, Zagreb
- BETANIJA, časopis za bolesnike, Zagreb (5 puta godišnje)
- BILTEN PETRA BARBARIĆA, list vicepostulature, Zagreb
- BLAŽENI AUGUSTIN KAŽOTIĆ, povremeni vjesnik, Zagreb
- BOGOSLOVSKA SMOTRA, časopis Bogoslovnog fakulteta, Zagreb
- BRAČKA CRKVA, list župa na otoku Braču, Supetar
- BRAT FRANJO, dvomjesečnik, list franjevačkih zajednica, Zagreb
- CRKVA NA KAMENU, informativni list hercegovačkih biskupija, Mostar
- CRKVA U SVIJETU, časopis za vjersku kulturu, Split
- DOBRI OTAC ANTIĆ, list vicepostulature, Zagreb
- DON BOSCO DANAS, Zagreb
- GLAS KONCILA, katolički tjednik, Zagreb
- GLASNIK HRVATSKOG KATOLIČKOG LIJEČNIČKOG DRUŠTVA, Zagreb
- GLASNIK SRCA ISUSOVA I MARIJINA, mjesečnik, Zagreb
- GLASNIK SV. JOSIPA, izdaje Svetište sv. Josipa, Karlovac
- IKA - Bilten Informativne katoličke agencije, Zagreb
- IVAN MERZ, glasilo postulature, Zagreb
- KAČIĆ, zbornik, Split
- KANA, kršćanska obiteljska revija, Zagreb
- KATEHEZA, časopis za katehezu i pastoral, izdaje Salezijanski katehetski centar, Zagreb
- KRIŽ, glasilo Velikoga križarskog bratstva, Zagreb
- KRŠNI ZAVIČAJ, hercegovački zbornik za vjerska i društvena pitanja, Drinovci
- LADONJA, vjerski informativno-kulturni list, Pazin
- LJUDIMA PRIJATELJ, list sv. Leopolda Mandića, izdaje Hr. kap. prov., Zagreb
- MALI KONCIL, mjesečnik "Glasa Koncila" za djecu, Zagreb
- MARIJA, mjesečnik, Split
- MARIJIN TRSAT, Rijeka
- MI, list mladih, mjesečnik, Zagreb
- MOSTOVI, list Slunjskog dekanata, Slunj
- OBNOVLJENI ŽIVOT, tromjesečnik, Zagreb
- POLJICA, list Poljičkog dekanata, Gata
- RADOSNA VIJEST, misijski časopis, Sarajevo
- RIJEČKI TEOLOŠKI ČASOPIS, Rijeka
- SLUŽBA BOŽJA, liturgijski časopis, dvomjesečnik, Makarska
- SVETA BAŠTINA, informativni list, Tomislavgrad
- SVJETLO RIJEČI, mjesečnik, izdaje franjevački provincijalat u Sarajevu
- VERITAS, mjesečnik, ZAGREB
- VJESNIK BISKUPA LANGA, Zagreb
- VJESNIK BISKUPIJE ZAGREBAČKE, Zagreb
- VJESNIK ĐAKOVAČKE BISKUPIJE, mjesečnik, Đakovo
- ZVONA, mjesečnik za kršćansku kulturu, Rijeka
- ZVONIK, katolički mjesečnik, Subotica
- ŽIVA ZAJEDNICA, izdaje Hrvatski dušobrižnički ured u Frankfurtu
- ŽIVO VRELO, glasilo Hrvatskog instituta za liturgijski pastoral, Zadar
- ŽUMBERAČKI KRIJES - godišnjak Žumberačkog vikarijata

(Preuzeto iz "Danica 2007 - hrvatski katolički kalendar", str. 37)

Msgr. dr. Ivan Pénzes, subotički biskup

RIJEČ UREDNIKA

Dragi Štioče!

Htio bih Te nagovoriti da uzmeš *Danicu*, da ju prolistaš, samo tek da vidiš naslove. Možda će Te zarobiti koja slika, možda stihovi, možda tema. *Danica* najavljuje radost novoga dana. Neka tako i ova *Danica* ukaže na svijetlu budućnost Crkve. Progovara *Danica* o prošlosti, piše o sadašnjosti, usmjerena je budućnosti. Zvijezda *Danica*, zalaskom sunca, zove u tiho okri-lje noći da počinemo, da se odmorimo dok nas opet ne pozove na dnevni posao.

Uzmi *Danicu*, da pročitaš štogod prije spavanja.

Pročitaj kako je govorio Sveti Otac Benedikt XVI. u Regensburgu.

Danica je knjiga o Crkvi, o mladima, o mlađima i o najmlađima. Crkvu čine naši suvremenici, ali je veličina Crkve i u njezinim proslavljenim članovi-ma. "Velika je Crkva. Sakramenti i dnevne svete mise preobražavaju čitav planet. Marija, anđeli, sveci, duše u čistilištu. Svi su zauzeti. Čini se kao da je za Boga već davno prestao subotnji počinak nakon stvaranja. Treba brige protjerati, otkloniti napasti, opraštati grijehe, smirivati boli, podupirati dobra djela, njegovati umiruće... I kod toga je zaposleno sjajno nebesko mnoštvo, poput redovnika, milosrdne braće i sestara" (Faber).

Tko uzme *Subotičku Danicu*, doživjet će mladost naše Crkve. Pročitaj kako vjeruju djevojke i mladići iz Subotičke biskupije. "Dvije najljepše stvari na svijetu su: dijete koje spava i mati koja moli" (Goethe). Zato *Danica* daje svoje stranice i djeci. "Odrasli ne znaju da dijete može dati neobično ozbiljan savjet čak i u najtežoj neprilici... djeca dušu liječe" (Dostojevski). *Danica* i dje-com dušu liječi.

O Bunjevcima piše mladi tavankutski znanstvenik. Obitelj, svjetonazor i dijalekt je također naša tema. Doznat ćeš o Đuri Arnoldu - ocu subotičke glazbene kulture, i o jednoj zaslužnoj subotičkoj redovnici. Jedan Splitsanin se latio pera da progovori o velikom Tomi Verešu.

Govori *Danica* i o svetosti. "Svetost se mjeri prema stupnju posvetne milosti koji se u času smrti pretvara u slavu; svećenik može biti mnogo ispod laika u vršenju kreposti koje tvore sveca; ali ono što ga uvijek stavlja iznad drugih jest činjenica da je Kristov službenik i djelitelj Božjih otajstava" (Martin Kirigin).

I nasmijat će Te *Danica*. "Sreća je bezbrižna i misli naprijed samo" (Ivo Andrić) - ima u *Danici* mjesta i za šalu i za zabavu.

Pročitaj savjete liječnika. "Temelj svega fizičkoga zdravlja jest bistrina duha, jačina savjesti, elastičnost volje. Energiju duševnog života troše sve funkcije tijela" (Förster).

Čitaj *Danicu*. Možda će ti brige protjerati, napasti otkloniti, bol smiriti. *Danica* podupire dobrotu. Preporučí ju i drugima.

I jedna ozbiljna molba! Nađeš li što za pokuditi, piši nam. Primit ćemo i pohvalu.

Stjepan Beretić

Papa govori Crkvi i svijetu

“Deus caritas est”

Enciklika biskupima, prezbiterima i đakonima,
posvećenim osobama i svim vjernicima laicima o kršćanskoj ljubavi*

Prvi dio:

“Jedinstvo ljubavi u stvaranju i u povijesti spasenja”

Ljubav prema Bogu i ljubav prema bližnjemu

Nakon razmišljanja o naravi ljubavi i njezinu značenju u biblijskoj vjeri, ostaje nam suočiti se s dva pitanja koja se tiču našega stava i vladanja: Je li doista moguće ljubiti Boga premda ga se ne vidi? I može li se ljubavi zapovjediti? Protiv dvostruke zapovijedi ljubavi javljaju se dva prigovora, koja se mogu ovako izraziti: Nitko nikada nije vidio Boga - kako ga možemo ljubiti? I uz to: ljubav se ne može zapovjediti; ona je konačno osjećaj koji može biti i ne mora, ali ne može nipošto biti plod htijenja. Pismo kao da uzvraća

* Kršćanska sadašnjost, Zagreb 2006.

na prvi prigovor riječima: "Rekne li tko: 'Ljubim Boga', a mrzi brata svoga, lažac je. Jer tko ne ljubi brata svoga brata kojega vidi, Boga kojega ne vidi ne može ljubiti" (1 Iv 4,20). Ali, taj tekst nikako ne isključuje ljubav prema Bogu kao što je nemoguće; naprotiv, u čitavom kontekstu upravo citirane Prve Ivanove poslanice ta se ljubav izričito zahtijeva. Ističe se neraskidiva povezanost između ljubavi prema Bogu i ljubavi prema bližnjemu. Jedno je tako čvrsto povezano s drugim da tvrditi kako se ljubi Bog a zatvarati se prema bližnjemu ili ga čak mrziti znači lagati. Ivanov redak mora se radije tumačiti u smislu da je ljubav prema bližnjemu put koji vodi susretu s Bogom i da kada zatvaramo oči pred bližnjim, postajemo slijepi za Boga.

Doista, nitko nikada nije vidio Boga takvim kakav je on u samom sebi. Ipak, Bog za nas nije potpuno nevidljiv, nije nam potpuno nedostupan. Bog je prvo ljubio nas, kaže citirana Prva Ivanova poslanica (usp. Iv 4,10), i ta se Božja ljubav očitovala među nama. Postala je vidljiva jer "Bog Sina svoga jedinorođenoga posla u svijet da živimo po njemu" (1 Iv 4,9). Bog se učinio vidljivim: u Isusu možemo vidjeti Oca (usp. Iv 14,9). Doista, Bog je vidljiv na mnogobrojne načine. U povijesti ljubavi koju nam Biblija prenosi, on nam izlazi ususret, pokušava osvojiti naša srca - sve do Posljednje večere, sve do srca probodena na križu, sve do njegovih ukazanja nakon uskrsnuća i velikih djela kojima je, po djelovanju apostola, vodio prvu Crkvu na njezinu putu. I u kasnijoj povijesti Crkve Gospodin nije bio odsutan: uvijek nam iznova izlazi ususret, po muževima i ženama koji zrače njegovom prisutnošću, u svojoj riječi, u sakramentima, na osobit način u euharistiji. U liturgiji Crkve, u njezinim molitvama, u živoj zajednici vjernika, doživljavamo Božju ljubav, opažamo njegovu prisutnost i učimo na taj način prepoznati ga u svojoj svakodnevicu. On je prvi nas ljubio, i nastavlja nas prvi ljubiti. Zbog toga i mi možemo odgovoriti s ljubavlju. Bog od nas zahtijeva osjećaje koji mi sami nismo kadri probuditi u sebi. On nas ljubi, daje nam vidjeti i kušati svoju ljubav, i budući da je on nas "prvi ljubio", na tu ljubav možemo odgovoriti ljubavlju.

Kako taj susret raste, jasno se otkriva da ljubav nije samo neki osjećaj. Osjećaji dođu i prođu. Osjećaj može biti divna početna pobuda, ali nije punina ljubavi. Ranije smo govorili o procesu čišćenja i sazrijevanja, po kojem eros postaje u punini to što jest, postaje ljubav u punom smislu te riječi. Značajka je zrele ljubavi da obuhvaća sve ljudske potencijale i zahvaća, da tako kažemo, čitava čovjeka. Susret s vidljivim očitovanjima Božje ljubavi može u nama pobuditi osjećaj radosti koji se rađa iz iskustva da smo ljubljeni. Ali, taj susret uključuje također našu volju i naš razum. Upoznavanje Božjega života put je prema ljubavi, a pristanak naše volje uz njegovu, sjedinjuje naš razum, volju i osjećaj u sveobuhvatni čin ljubavi. No, to nije završen proces; ljubav nije nikada "završen" i gotov čin; tijekom života ona se preobražava, sazrijeva i upravo tako ostaje vjerna samoj sebi. *Idem velle atque idem nolle*(1) - isto željeti, isto odbacivati - u staro se doba prepoznavalo kao autentični sadržaj ljubavi: jedan postaje sličan drugome, a to vodi jedinstvu htijenja i misli. Povijest ljubavi između Boga i čovjeka sastoji se upravo u činjenjima

ci da to zajedništvo volje prerasta u zajedništvo misli i osjećaja te se, na taj način, naše htijenje i volja sve više podudaraju s Božjom voljom: Božja volja nije više za mene neka izvanjska volja koju mi zapovijedi izvana nalažu, već je to sada sama moja volja, što se temelji na spoznaji da je zapravo Bog dublje prisutan u meni od mene sama.⁽²⁾ Tada raste predanje u Boga i Bog postaje naša radost (usp. Ps 73 /72/, 23-28).

Ljubav prema bližnjemu, kakvu Isus naviješta u Bibliji, pokazuje se tako mogućom. Ona se sastoji upravo u činjenici da ljubim, u Bogu i s Bogom, i osobu koja mi se ne sviđa ili koju uopće ni ne poznajem. To se može ostvariti samo na temelju dubokoga susreta s Bogom, susreta koji se pretvorio u zajedništvo volje te zahvaća čak i osjećaje. Tada naučim promatrati drugu osobu ne više samo svojim očima i svojim osjećajima, već iz perspektive Isusa Krista. Njegov prijatelj je i moj prijatelj. Ispod površine vanjskoga izgleda uočavam kod drugih duboku želju za znakom ljubavi i pažnje. To im mogu ponuditi ne samo preko organizacija koje imaju tu specifičnu zadaću, prihvaćajući ih možda zbog političke nužnosti. Ja ih promatram Kristovim očima i mogu im dati mnogo više od njihovih izvanjskih potreba: mogu im darovati pogled ljubavi koji trebaju. Ovdje se pokazuje nužna interakcija između ljubavi prema Bogu i ljubavi prema bližnjemu na kojoj Prva Ivanova poslanica inzistira s tolikom ustrajnošću. Ako u mome životu nedostaje svaki dodir s Bogom, mogu u drugome vidjeti samo drugoga i ne uspijevam u njemu prepoznati božansku sliku. Ako pak u svojem životu ne pridajem nikakvu pažnju drugome i želim biti samo "pobožan" i vršiti svoje "vjerske dužnosti", i moj odnos s Bogom postat će sve neplodniji. Tada je taj odnos samo "korektan", ali lišen ljubavi.

Samo moja raspoloživost izaći ususret svomu bližnjemu, pokazati mu ljubav, čini me također osjetljivim za Boga. Samo služenje bližnjemu otvara mi oči da mogu vidjeti ono što Bog čini za mene i kako me ljubi. Sveci - uzmi-mo za primjer blaženu Tereziju iz Calcute - sposobnost da ljube bližnjega, na uvijek nov način crpili su iz svoga susreta s Gospodinom u euharistiji i, obratno, taj je susret zadobio svoj konkretan oblik i svoju dubinu upravo u služenju drugima. Ljubav prema Bogu i ljubav prema bližnjemu nerazdvojne su; tvore jednu te istu zapovijed. Ali, obje se te stvarnosti napajaju na živom izvoru ljubavi Boga koji nas je prvi ljubio. Tako nije više riječ o izvana nametnutoj "zapovijedi" koja nam nalaže nešto što je izvan naše moći, već radije o iskustvu ljubavi koja se slobodno i iz dubine srca daje, o ljubavi koja se, po svojoj naravi, mora dalje dijeliti s drugima. Ljubav raste po ljubavi. Ljubav je "božanska" jer dolazi od Boga i sjedinjuje se s Bogom i, po tom postupnom sjedinjenju, preobražava nas u jednom "mi", koje nadilazi naše podjele i daje da postanemo jedno, sve dok, na kraju, Bog ne bude "sve u svemu" (1 Kor 15,28).

1. SALUSTIJE, De coniuratione Catilinae, XX, 4.

2. Usp. SVETI AUGUSTIN, Ispovijesti, III, 6, 11: CCL 27,32.

NIZ MOLITAVA NA ČAST BLAŽENE DIVICE MARIJE, MAJKE BOŽJE

/Iz molitvenka "Bog s čovikom" biskupa Ivana Antunovića/

Molitva Žalosnoj Gospi

"O, žalosna Majko! Ti si puna materinske lipote u onom prizoru kada Nikodem i Josip Arimatejac prisveto Isusovo tilo s križa skidaju i ovo najprije u tvoje materinsko krilo polažu da ti njegovo sveto lice krvlju obliveno, suzami tvojimi opereš. Krasna li prizora razcviljene majke, gdi sve jedan po jedan trn vadi iz njegove svete glave, koji su se u nju pozabijali, kada su mu trnovu krunu naticali. Ti si svaku ranicu toplom svojom suzom zalivala i tu opet, materinskim svojim poljupcem trla... Plemenita majko! Ti si mrtvo tilo Isusa, tvoga sina, u nadi da će uzkrsnuti, u krilu držeć, dostojnom postala da budeš primjerom svemu ljudstvu, kako valja nad mrtvim žaliti da se Bog nad nami ne razljuti, anđeli pako i sveti ne smute. Jest, od tebe naučismo da i nama triba Isusa u oltarskom sakramentu, u svoje krilo uzeti, da se naviknemo tako oplakivati mrtve naše, kako je blažena divica svoga jedinka oplakivala" (str. 367)

Molitva Gospi za ženske osobe

"Prekrasna divo! Moli za naše DIVICE, da budu blažene; neka se u svakoj kući gdi je jedna, ukrasi sva obitelj njezinom krotkoćom, stidljivosti, spremnosti i poslušnosti... A kad se ove udadu tada daj (da kao MLADENKE), unesu u kuću, koje prag blagoslovom katoličke ženitbe pristupe, stostruki blagoslov, da se u njoj svašta u red uvede, čega se ruke njihove dotaknu i kamo god stupaju, da za njimi ostaje čistoća i da svakom starijemu olahkša brime života.

Izprosi nam milost da budu blažene naše ŽENE, pa da se u svakoj kući po njimi uzbudjuje vira u Boga, pokripljuje njegova služba, pomladjuje njegovo uhvanje i uzpiruje njegova ljubav. Kamo god se kršćanska žena krene, tamo neka se razastire blagoslov, kojim se umnožaje obilje dobra, odstranjuje sve, čim bi se zlo u kuću uselilo, a sve što je dobro, utamanilo.

Izprosi nam blagoslov da budu naše MATERE blažene, pa gdi su one tamo da se ne nadje ludosti, sablazni, razsipanja, zanemarenja Boga, klevetanja proti Bogu i grdjenja proti ljudem, već neka se posvuda razastire čudorednost, bogoljubnost, radinost i štednja.

Izprosi nam milost da naše UDOVE budu vazda blažene, pa da se po njih razastire u ljudskom društvu strah Božji, zatajanje samoga sebe i umirenost. Neka se svako osiroćeno utiši, bolestno podvori, neuko nauči a progonjeno u njih obranu i zaštitu nadje.

Izprosi nam milost da budu naše STARICE blažene i gdi su one tamo da ne bude zavade i kavge već da s njihova lica odsiva dobrota, pa da se u svem, što s njimi u doticaj dolazi, uzbudjuje virnost, marljivost i točno izvršivanje dužnosti... Izprosi nam da tko god pogleda na naše starice, taj se odmah siti koji je koristno kršćanske dužnosti izpunjavati jer se tiem utemeljuje mir i pokoj u duši i srcu, koji se ponudja već i po samu blagu licu ovako blagoslovljenih starica..."

/Usp. str. 345 - 353/.

Vjera, um i sveučilište sjećanja i refleksije

(Predavanje pape Benedikta XVI. na Sveučilištu
u Regensburgu, 12. rujna 2006.)

*Eminencije i magnificencije,
poštovane dame i gospodo!*

Ovo je za mene ganutljiv trenutak što još jednom mogu biti na sveučilištu i još jednom smjeti održati predavanje. Moje se misli vraćaju u godine u kojima sam na sveučilištu u Bonnu, nakon lijepog razdoblja na visokoj školi u Freisingu, preuzeo svoju djelatnost kao akademski nastavnik. Bilo je to - 1959. - još u vrijeme starog sveučilišta ordinarija. Za pojedine katedre nije bilo ni asistenata ni pisara, ali je postojao vrlo neposredan susret sa studentima i posebno također s profesorima među sobom. U docentskim sobama sastajali smo se prije i poslije predavanja. Kontakti s povjesničarima, filozofima, filolozima i, dakako, među oba teološka fakulteta bili su vrlo živi.

Svakog se semestra održavao takozvani "dies academicus" na kojem su se studentima čitavoga sveučilišta predstavljali profesori sviju fakulteta i tako je bio moguć stvaran doživljaj onoga što se zove "universitas": tu se moglo doživjeti da u svim specijalizacijama, na koje ste Vi, magnifice, upozorili, i koje nas katkad čine da jedni pred drugima šutimo, ipak tvorimo cjelinu i radimo u cjelovitosti jednoga uma sa svim njegovim dimenzijama i tako stojimo u zajedničkoj odgovornosti za pravilnu uporabu uma. Sveučilište je također bilo jako ponosno na svoja dva teološka fakulteta. Bilo je jasno da i oni, time što traže razumijevanje vjere, vrše posao koji pripada cjelini "universitas scientiarum", premda nisu svi mogli dijeliti vjeru za čije su se slaganje sa zajedničkim umom teolozi trudili. Ta unutrašnja povezanost u kozmosu uma nije bila remećena kad se jednom dočulo da je neki od kolega izrazio mišljenje kako na našem sveučilištu postoji nešto čudnoga: dva fakulteta koja se bave nečim što ne postoji - Bogom. Da i pred tako radikalnom skepsom ostaje nužno i razumno i s umom tražiti Boga i to činiti u sklopu predaje kršćanske vjere, bilo je u cjelini sveučilišta neprijeporno.

Sve mi se to vratilo u sjećanje kad sam nedavno čitao dio dijaloga, što ga je izdao profesor Theodor Khoury (Münster), a koji je o kršćanstvu i islamu te o istini obiju religija u zimskom logoru u Ankari vodio učeni bizantski car Manuel II. Paleolog oko 1391. g. s jednim učenim Perzijancem.⁽¹⁾ Po svoj je prilici car taj dijalog zapisao za opsjedanja Konstantinopola između 1394. i 1402., pa je razumljivo također da su njegova objašnjenja dana puno opširnije od odgovora njegova perzijskog sugovornika. Dijalog se proteže

preko cijelog područja vjerovanja opisanog u Bibliji i Kuranu, a tiče se osobito slike Boga i čovjeka, ali nužno uvijek nanovo odnosa između "triju zakona", "triju životnih poredaka": Starog zavjeta - Novog zavjeta - Kurana.

U ovom predavanju sada ne bih htio govoriti o tome, nego obraditi samo jednu točku - koja je u sklopu dijaloga rubna - a koja me je fascinirala u sklopu teme vjera i um i koja mi služi kao polazište za moja razmišljanja o toj temi. U Dijalozima što ih je izdao profesor Khoury, a sve se to zajedno naziva *διαλεξις* - kontroverza, car u svojem sedmom razgovoru počinje govor o temi "džihad" (sveti rat). Car je sigurno znao da u 2. suri 256 stoji: u stvarima vjere nema prisile - to je jedna od ranih sura iz vremena u kojem je, kako nam poznavatelji kažu, sam Muhamed još bio bez moći i ugrožen. No car je, dakako, poznavao i u Kuranu sadržane odredbe - nastale kasnije - o svetom ratu. Bez upuštanja u pojedinosti o različitom gledanju na "posjedovatelje pisma" i "nevjernika", on se svojem sugovorniku jednostavno obraća sa središnjim pitanjem o odnosu religije i sile u začuđujuće oštrom govoru i iznenađujuće oštrom obliku. On kaže, citiram: "Pokaži mi što je nova donio Muhamed, i naći ćeš, tako je rekao, samo loše i nehumano, kao što je to da je on propisao da se vjera, koju je on propovijedao, proširi mačem."

Onda car, nakon što je tako udario, opširno opravdava misao zašto je širenje vjere silom nesmisleno. To protuslovi Božjoj biti i biti duše. Citiram još jednom doslovno: "Bogu se ne sviđa krv i kad se ne djeluje prema umu to je protivno Božjoj biti. Vjera je plod duše, a ne tijela. Kad netko nekoga želi privesti vjeri, potrebna mu je sposobnost dobrog govora i pravilnog mišljenja, a ne sile i prijetnje. Da se umna duša uvjeri, nije potrebna ruka, ubojito oruđe niti inače neko sredstvo kojim se nekome može prijetiti smrću." Toliko Manuel.

Odlučujuća rečenica u toj argumentaciji protiv obraćenja silom glasi: ne djelovati prema umu protivi se Božjem biću. Izdavač, Theodore Khoury, komentira uz to: za cara, koji je bio Bizantinac, odrastao u grčkoj filozofiji, ta je rečenica evidentna. A za muslimanski nauk, kaže nam Khoury, Bog je potpuno transcendentan. Njegova volja nije vezana ni na koju našu kategoriju, pa ni na razumnost.

Khoury pri tom citira rad poznatom francuskog islamologa R. Arnaldeza koji upućuje na to da Ibn Hazn ide tako daleko te izjavljuje kako se Bog ne mora držati ni vlastite riječi i da ga ništa ne obvezuje na to da nam objavi istinu. Ako on to želi, čovjek mora vršiti idolopoklonstvo. Na tom se mjestu dolazi na raskršće u razumijevanju Boga i onda u konkretnom ostvarivanju religije, što nam danas neposredno postavlja izazov. Je li vjerovati da djelovanje protiv uma protuslovi Božjem biću, samo grčki način, ili to vrijedi uvijek i po samom sebi? Mislim da je na tom mjestu vidljiv duboki sklad između onoga što u najboljem smislu nazivamo grčkim i vjere u Boga utemeljene na Bibliji.

Prvim stihom iz knjige Postanka, prvi stih Svetoga pisma uopće, mijenjajući ga, Ivan je otvorio prolog svoga evanđelja riječju: u početku bijaše Logos. Upravo je to riječ koju upotrebljava car: Bog djeluje po Logosu. Logos je um i riječ zajedno - um koji je stvarateljski i koji se može priopćiti, ali upra-

vo kao um. Ivan nam je time darovao završnu riječ biblijskog pojma o Bogu u kojem svi često mučni i zamršeni putovi biblijske vjere dolaze do svoga cilja i nalaze sintezu. U početku bijaše Logos, i Logos je Bog, tako nam kaže Evandelist.

Susret biblijske poruke i grčkog mišljenja nije bio slučajan. Vizija svetoga Pavla kojemu se zatvaraju putovi u Aziju i koji zatim u viđenju vidi jednog Makedonca i čuje kako mu vapi: dođi ovamo i pomozite nam (Dj 16,6-10) - ta se vizija smije tumačiti kao učvršćenje u svojoj nutrini nužnog približavanja između biblijske vjere i grčkih pitanja. Pritom je to približavanje već bilo davno

u tijeku. Već tajanstveno Božje ime iz gorućeg grma, koje toga Boga izdiže između bogova s mnogim imenima i o njemu jednostavno izriče: ja sam tu-bitak (prisutnost), jest poricanje mita prema kojem sokratovski pokušaj, da nadvlada i nadiđe mit, stoji u unutarnjoj analogiji. Proces, koji je počeo kod gorućeg grma u nutrini Starog zavjeta, stiže do svojega dozrijevanja u vremenu egzila, kad se Izraelov Bog, sada bez zemlje i bez kulta, otkriva kao Bog neba i zemlje i predstavlja se jednostavnom formulom koja se nastavlja na riječ iz grma: "Ja sam". S tim novim spoznavanjem Boga ide ruku pod ruku neka vrsta rasvjetljenja koje se drastično izriče u ruganju bogovima koji su samo ljudskih ruku djelo (usp. Ps. 115). I tako biblijska vjera u helenističkoj epohi, unatoč sve oštrome suprotstavljanja helenističkim gospodarima koji su htjeli silom postići izjednačavanje s grčkim načinom života i njegovim kultom bogova, unatoč sve oštrome sukoba, ide iznutra ususret onome najboljem u grčkom mišljenju prema zajedničkom dodiru koji se onda posebno izvršio u kasnijoj mudrosnoj literaturi.

Danas znamo da je grčki prijevod Starog zavjeta koji je nastao u Aleksandriji - Septuaginta - više od čistog prijevoda (koji možda treba prosuđivati manje pozitivno) hebrejskog teksta, naime, samostalni svjedok teksta i vlastiti važni korak povijesti objave u kojem se taj susret ostvario na način koji je za nastanak kršćanstva i njegovo širenje postigao odlučujuće značenje. Tu je ponajdublje riječ o susretu između vjere i uma, o pravilnom rasvjetljavanju religije. Manuel II. je doista iz unutrašnje biti kršćanske vjere i ujedno iz biti helenističkog duha, koji se stopio s vjerom, mogao reći: ne djelovati "s Logosom" protiv se Božjem biću.

Zbog poštenja treba ovdje primijetiti da su se u kasnom srednjem vijeku razvile teološke tendencije koje razbijaju tu sintezu grčkoga i kršćanskoga. Nasuprot takozvanom augustinskom i tomističkom intelektualizmu počinje kod Duns Scota stajalište voluntarizma, koje je konačno u daljnjem razvitku vodilo prema izjavi da o Bogu znamo samo njegovu "voluntas ordinata". Iznad toga postoji Božja sloboda pomoću koje bi on mogao učiniti i ostvariti i protivno od onoga što je učinio. Tu se očituju pozicije koje dolaze sasvim blizu onima Ibn Hazna, i koje bi se mogle približavati slici nekog samovoljnog Boga koji nije vezan ni za istinu niti za dobro.

Božja transcendencija i njegova drugačijost toliko se izdižu da ni naš um, naš smisao za istinito i dobro nije više pravo ogledalo Boga čije neizmjerljive mogućnosti zaostaju za njegovim činjeničnim odlukama i za nas ostaju vječno nedohvatljive i skrivene. Tome nasuprot crkvena je vjera uvijek držala da između nas i Boga, između njegova vječnog stvarateljskog duha i našega stvorenog uma postoji stvarna analogija, u kojoj, kako kaže lateranski koncil, postoje doduše neizmjereno veće nesličnosti nego sličnosti, ali ipak analogija i njezin jezik nisu dokinuti (usp. Lat IV).

Bog neće biti više Bog ako ga protjeramo u neki čisti i neprozirni voluntarizam, nego pravi božanski Bog je Bog koji se pokazao kao Logos i koji je kao Logos u ljubavi djelovao i djeluje za nas. Sigurno, ljubav, kako kaže Pavao, "nadvisuje" spoznaju i zato može više toga opažati nego puko mišljenje (usp. Ef 3,19), no ona je ipak ljubav Boga - Logosa, zbog čega je kršćansko bogoslužje, kako to opet Pavao kaže - bogoštovlje koje stoji u skladu s vječnom Riječju i s našim umom (usp. Rim 12,1). To unutrašnje ovdje spomenuto međusobno susretanje, koje se je izvršilo između biblijskog vjerovanja i grčkih filozofskih pitanja, nije samo religijsko-povijesni neko i svjetsko-povijesni odlučujući proces koji nas još i danas obvezuje.

Uviđamo li na taj susret, onda nije čudno da je kršćanstvo, unatoč svoga podrijetla i važnog razvitka na Orijentu, konačno svoje povijesno odlučujuće obilježje pronašlo u Europi. Možemo reći i obrnuto: taj susret, kojemu onda još pridolazi rimska baština, stvorio je Europu i on ostaje osnova za ono što se s pravom može nazvati Europa. Tezi da kritički pročišćena grčka baština bitno spada na kršćansku vjeru stoji nasuprot zahtjev za dehelenizacijom kršćanstva, koja od početka novoga vijeka sve više obvladava teološkim hrvanjem. Pogledamo li to još bliže, možemo primijetiti tri vala programa dehelenizacije, koji su doduše međusobno povezani, ali se u svojim opravdavanjima i ciljevima jasno međusobno razlikuju. Dehelenizacija je najprije povezana sa zahtjevima reformacije 16. stoljeća. Reformatori su se, zbog skolastičke teološke tradicije, suočavali sa sistematizacijom vjere sasvim određene filozofijom, takoreći vjeri tuđeg određenja na temelju mišljenja koje ne dolazi iz nje. Vjera se pri tome više ne pokazuje kao živa povijesna riječ, nego ukalupljena u jedan filozofski sustav.

"Sola scriptura", nasuprot tome, traži čisti pralik vjere, kako se on izvorno nalazi u biblijskoj riječi. Metafizika se pokazuje kao propis od drugud, od kojega treba vjeru osloboditi kako bi ona opet mogla biti upravo vjera. Jednom i za reformatore nepredvidivom radikalnošću prema tome je progra-

mu djelovao Kant u svojoj izreci, da je morao ukloniti mišljenje kako bi dao mjesta vjeri. Pri tom je on vjeru isključivo usidrio u praktični um i zanijekao mu pristup cjelini stvarnosti.

Liberalna teologija 19. i 20. stoljeća donijela je sa sobom drugi val u programu dehelenizacije, za koju se kao istaknuti predstavnik ističe Adolf von Harnack. U vrijeme kad sam ja studirao kao i u prvim godinama moga akademskog djelovanja bio je taj program i u katoličkoj teologiji snažno na djelu. Pascalovo razlikovanje između Boga filozofa i Boga Abrahama, Izaka i Jakova služilo je tu kao polazište.

U svom bonnskom inauguralnom predavanju g. 1959. pokušao sam se suočiti s time i sve to ne bih sada želio ovdje ponavljati. Ipak bih barem sasvim kratko pokušao istaknuti ono što je u ovom drugom valu dehelenizacije, nasuprot onom prvom, bilo novo. Središnju misao kod Harnacka čini povratak na jednostavnog čovjeka Isusa i na njegovu jednostavnu poruku koja stoji ispred svakog teologiziranja pa i heleniziranja. Ta jednostavna poruka predstavlja pravu veličinu religioznog razvitka čovječanstva. Isus je napustio kult u korist morala. Njega se konačno prikazuje kao oca jedne čovjekoljubne moralne poruke. Kod toga je Harnacku u osnovi stalo opet kršćanstvo uskladiti s modernim umom, ukoliko ga oslobodimo od filozofskih i teoloških elemenata, npr. vjere u Kristovo božanstvo i u Trojstvenog Boga. Utoliko historijsko-kritičko tumačenje Novoga zavjeta, kako ga je on vidio, opet uključuje teologiju u svijet sveučilišta: teologija je za Harnacka u biti his-

*Papa
Benedikt XVI. sa
znanstvenicima
na Sveučilištu
u Regensburgu*

torijska i tako strogo znanstvena. Ono što ona na putu kritike otkriva o Isusu jest, takoreći, izraz praktičnoga uma i zato se može zastupati u cjelini sveučilišta. U pozadini stoji novovjekovno samoograničenje uma, koje je u Kantovim kritikama našlo klasični oblik, a u međuvremenu dalje radikalizirano u prirodnoznanstvenom mišljenju.

To moderno shvaćanje uma, da to ukratko kažemo, počiva na sintezi između platonizma (kartezijanizma) i empirizma, potvrđenoj tehničkim uspjehom. Na jednoj se strani pretpostavlja matematska struktura materije, takoreći njezina unutarnja racionalnost, koja omogućuje da je shvaćamo i upotrebljavamo u njezinu djelatnom obliku: ta osnovna pretpostavka je, takoreći, platonski element u modernom razumijevanju prirode. Na drugoj strani riječ je o podatnosti prirode za naše svrhe, pri čemu mogućnost verificiranja ili falsificiranja u eksperimentu pruža odlučujuću izvjesnost.

Nadmoć između tih dvaju polova može, već prema tome, ležati sad na jednoj sad opet na drugoj strani. Jedan vrlo strogi pozitivistički mislilac, kao što je bio Monod, predstavljao se kao uvjereni platoničar. To sa sobom vodi dvije za naše pitanje odlučujuće temeljne orijentacije. Samo onaj oblik očitosti koji rezultira iz spoja matematike i empirije dopušta da se govori o znanstvenosti. Tome se mjerilu mora prilagoditi ono što želi biti znanost. Tako se onda također pokušava i one znanosti koje se odnose na ljudske stvari kao što su povijest, psihologija, sociologija i filozofija približiti tome kanonu znanstvenosti.

Za naše je razmišljanje još važno da metoda kao takva isključuje pitanje o Bogu i prikazuje ga kao neznantstveno ili predznantstveno. No tu onda stojimo pred skraćivanjem radijusa znanosti i uma koje valja staviti u pitanje. Na to ćemo se još vratiti. Sad međutim ostaje utvrditi da kod jednog tim stajalištem određenog pokušaja, da se teologija zadrži kao "znanstvena", od kršćanstva ostaje samo jedan fragment. No moramo reći, ako je to sve znanost, onda i sam čovjek biva kod toga osakaćen. Jer onda ona prava ljudska pitanja, pitanja o našem odakle i kamo, pitanja religije i etosa, ne mogu naći mjesta u području zajedničkog, od "znanosti" opisanog uma i moraju se prebaciti u subjektivnu sferu.

Subjekt sa svojim iskustvom odlučuje što je za njega religiozno podnošljivo, i subjektivna "savjest" postaje posljednjom i jedinom etičkom instancom. A tako etos i religija gube svoju snagu koja tvori zajedništvo i padaju u samovoljnost. To je stanje za čovjeka pogibeljno: vidimo to na patologijama religije i uma koje nas ugrožavaju i koje nužno moraju nastati tamo gdje je um tako sužen da mu više ne pripadaju pitanja religije i etosa. Ono što još od etičkih pokušaja ostaje od pravila evolucije ili psihologije i sociologije, jednostavno nije dovoljno. Prije nego što dođem do zaključaka do kojih sa svim tim želi stići, moram još kratko spomenuti treći val dehelenizacije, koja sada vlada. Sučelice susreta s mnoštvom kultura rado se danas govori da je sinteza s grčkim duhom, koja se ostvarila u Crkvi, bila prva inkulturacija kršćanstva, na koju se ne smiju vezati druge kulture. Njihovo pravo mora biti, iza te inkulturacije vratiti se na jednostavnu poruku Novoga zavjeta da bi je se u njezinim prostorima uvijek nanovo inkulturiralo.

Ta teza nije jednostavno kriva, ali ipak previše jednostavna i netočna. Novi je zavjet, naime, napisan grčkim jezikom i u samom sebi nosi kontakt s grčkim duhom koji je sazrijevao u prethodnom razvitku Staroga zavjeta. Sigurno, u procesu nastajanja stare Crkve postoje slojevi koji ne moraju ulaziti u sve kulture. Ali temeljne odluke, koje se upravo tiču povezanosti vjere i traženja ljudskoga uma, spadaju u samu tu vjeru i predstavljaju njezin njoj primjereni razvitak.

Time dolazim na svršetak. U sasvim grubim crtama okušana samokritika modernoga uma nipošto ne uključuje stajalište da bismo se sada morali opet vraćati iza prosvjetiteljstva i odbaciti uvide moderne. Veličina modernog razvitka duha prihvaća se bez umanjivanja. Svi smo mi zahvalni za velike mogućnosti koje je on otvorio čovjeku i za napredak u čovještvu koji nam je darovan.

Etos znanstvenosti, to ste vi, Magnifice, spomenuli, uostalom znači volju za poslušnost istini i utoliko izraz temeljnog stava koji pripada temeljnim odlukama kršćanstva.

Nije riječ o povlačenju, o negativnoj kritici, nego o proširenju našega pojma i naše uporabe uma.

No uza svu radost zbog novih mogućnosti čovjeka vidimo i ugrožavanja koje se dižu iz tih mogućnosti i moramo se pitati, kako bismo njima zagospodarili. To možemo samo ako se na novi način susretnu um i vjera; ako nadvladamo samonametnuto ograničenje uma na ono se može falsificirati u eksperimentu i ako umu opet otvorimo njegovu cijelu širinu. U tome smislu teologija, ne samo kao historijska i humano-znanstvena disciplina, nego i kao prava teologija, kao pitanje o razumijevanju vjere, spada u sveučilište i u njegovu široku dijalogu znanosti.

Jedino tako postat ćemo sposobni za istinski dijalog kultura i religija, što nam je tako jako potrebno. U zapadnom svijetu vlada uvelike mišljenje da su samo pozitivistički um i njemu pripadajući oblici filozofije univerzalni. Ali u duboko religioznim kulturama svijeta upravo se to isključivanje božanskoga iz univerzalnosti uma smatra prekršajem protiv unutrašnjih uvjerenja. Um koji je gluh za božansko i koji je religiju gurnuo u područje supkulture nije sposoban za dijalog kultura. Pri tome, kako sam pokušao pokazati, moderni prirodoznanstveni um, s platonskim elementom koji u njemu boravi, nosi u sebi pitanje koje upućuje preko njega i njegovih metodičkih mogućnosti.

On sam mora racionalnu strukturu materije i sukladnost između našeg duha i racionalnih struktura koje vladaju u prirodi jednostavno prihvatiti kao datost na kojoj počiva njegov metodički put. No pitanje, zašto je to tako, ipak dalje postoji, i prirodna ga znanost mora prenijeti dalje na druge razine i načine mišljenja - na filozofiju i teologiju.

Za filozofiju, i na drugi način za teologiju, oslušivanje velikih doživljaja i uvida religioznih tradicija čovječanstva, posebno kršćanske vjere, jest izvor spoznaje čije bi odbacivanje bilo nedopustivo umanjivanje našega slušanja i odgovaranja.

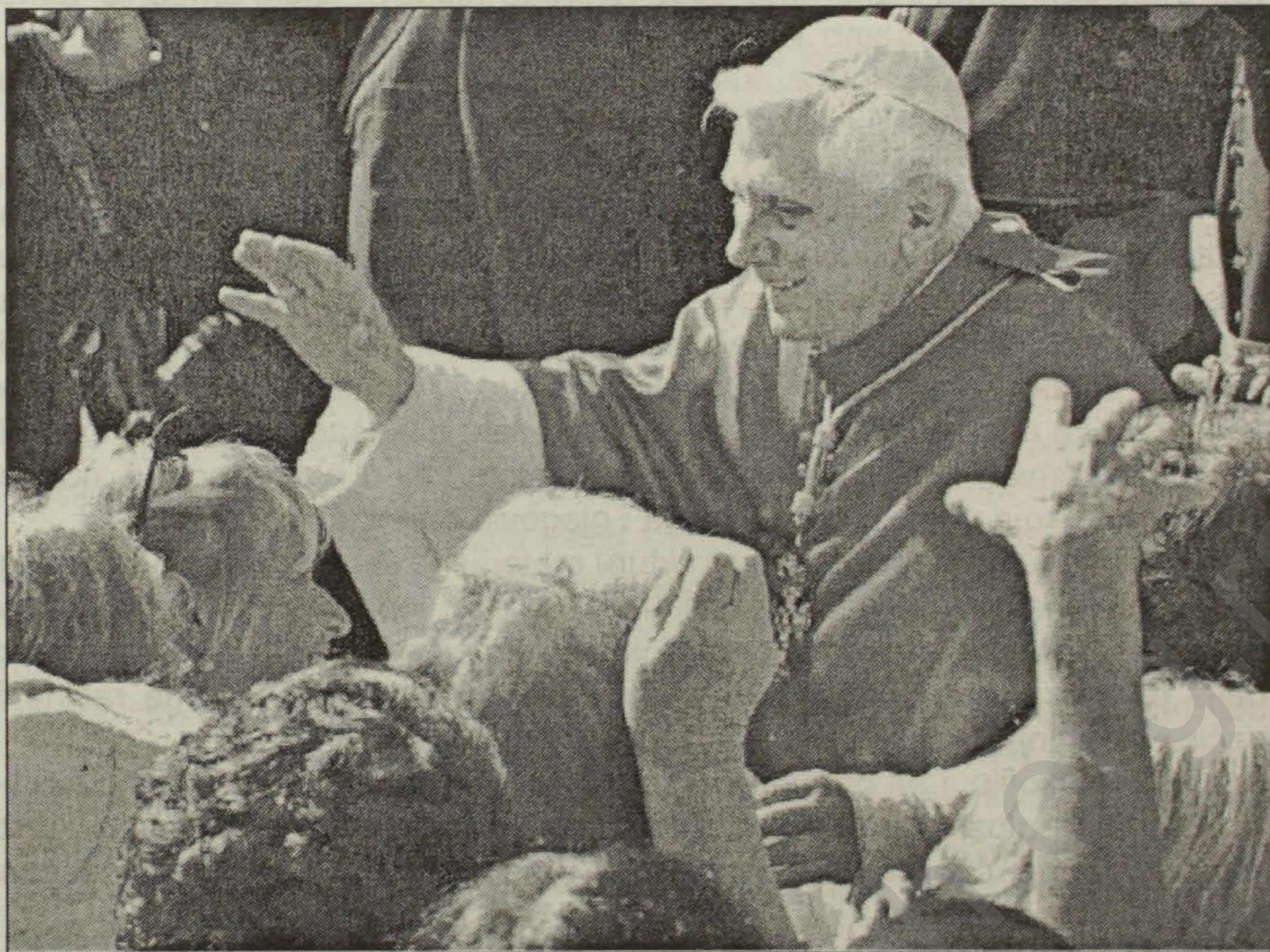
Ovdje mi u sjećanje dolazi jedna Sokratova riječ u Fedonu. U prethodnim se razgovorima dotaklo mnogih krivih filozofskih mišljenja, i onda Sokrat

kaže: bilo bi razumljivo kad bi netko iz nevoljkosti zbog toliko toga krivoga čitav svoj daljnji život mrzio i omalovažavao govor o bitku. No na taj bi način on izgubio istinu o biću i trpio veliku štetu.

Zapad je već odavna ugrožen od te nesklonosti prema temeljnim pitanja svoga uma i zbog toga može samo trpjeti veliku štetu. Hrabrost za širinu uma, a ne odbijanje njegove veličine - to je program s kojim u raspravama sadašnjosti ulazi teologija koja se temelji na biblijskoj vjeri. "Ne djelovati u skladu s umom i s Logosom, protiviti se Božjoj biti", rekao je svome perzijskom sugovorniku Manuel II. na temelju svoje kršćanske slike o Bogu.

Svoje sugovornike u dijalogu s kulturama pozivamo u taj veliki Logos, u tu širinu uma. Uvijek nanovo pronalaziti tu širinu, to je veliki zadatak sveučilišta.

1. [Adel-Théodore Khoury, Manuel Paléologue, Entretiens avec un Musulman. 7e Controverse, SC 115, 1966: - Kanon auf die Gottesmutter: Lettres de l'empereur Manuel Paléologue publiées d'après trois manuscrits par Emile Legrand, Paris 1893 (Reprint Amsterdam 1962), 94-102; Anm. d. Red.].

DUHOVNOST

dr. Andrija Kopilović, prorektor TKI

CRKVA I ODGOJ MLADIH

KOLIKI UTJECAJ ŽELE I KOLIKI BI UTJECAJ TREBALE IMATI I IMAJU CRKVE I VJERSKE ZAJEDNICE U ODGOJU MLADIH ZA MIR, TOLERANCIJU I SOCIJALNU PRAVDU

UVOD

Govoriti o gore naslovljenoj temi nije lako. Nalazimo se u svojevrsnom sučeljavanju problema, jer s jedne strane su želje, a s druge strane potrebe. Konačno, realnost je ona koja upravo daje odgovor na zadanu temu. Želje se, nažalost, nikada ne ispunjavaju do kraja, ili barem rijetko. Crkva koja vrši božansko poslanje u društvu, po svojoj naravi želi ostati vjerna vlastitom poslanju u vlastitoj vjeri i vlastitim sredstvima, koja i nisu ljudska nego najčešće božanska, to jest milosna. Mi vjerujemo da u Crkvi i po Crkvi djeluje Bog, stoga je naša želja upravo određena evanđeljem i božanskim naukom. Zato kao slabi ljudi i suradnici u tom božanskom poslanju činimo ono što najviše možemo. S druge strane, potrebe su daleko veće nego što ih možemo mi sami ispuniti. Iza nas su, hvala Bogu, ona vremena kada nam je bilo zabranjivano i sprečavano vršiti svoje poslanje odgoja i obrazovanja mladih. Sada smo se našli u novoj situaciji, kada se s pravom to od nas očekuje. Dakle, ne samo da trebamo, nego nam je to u naravi poslanja činiti. Međutim, važno je odmah napomenuti tri glavna čimbenika bez kojih se ne može govoriti o odgoju mladih za spomenute vrednote, tj. ako ne surađuju dovoljno: **obitelj**, **Crkva** i **društvo**, u užem i širem smislu. Ta suradnja još je u povojima, jer nepovjerenja koja su nastala u vrijeme totalitarizma i izazovi modernih "izama" (konzumizam, hedonizam, sekularizacija...) otežavaju otvorenu suradnju, makar je svi duboko osjećamo. Kriza obitelji izazvana prošlim vremenima i izazovi koji su pred nama do te mjere

su veliki da je odgovornost Crkve, obitelji i društva ogromna. Bez pronalaženja istoga puta u odgoju prema istim vrednotama - postoji opasnost od neuspjeha. Crkva kao Crkva, radi svoje božanske dimenzije vjeruje u bolju budućnost i zato u svijet rastrganosti unosi upravo nadu. Nadu, temeljenu na vjekovnom iskustvu, koje se ne ponavlja, i koje nam daje utemeljenu nadu da ćemo i pred novim izazovima moći u odgoju i obrazovanju mladih moći neprestano ukazivati na vrednote na koje najviše ukazuje i Crkva: na **mir, toleranciju i socijalnu pravdu.**

I. SITUACIJA U SRBIJI

Svrha tranzicije Istočne Europe iz komunizma u kapitalizam (odnosno iz totalitarnih sustava u demokraciju), koja je započela 1989. godine, obrazlagana je neefikasnošću privrednoga sustava zasnovanog na državnoj svojini i planskoj privredi, te potrebom ovih zemalja za dinamičnijim društvenim razvojem kojim bi se ostvarilo njihovo povoljnije uključivanje u europsku i međunarodnu podjelu rada.

Međutim, problem gubljenja dostojanstva rada širi se svijetom poput epidemije na koju, na žalost, ni Srbija nije "imuna". Nedostatak dostojnoga posla uzročno je povezan s dostojanstvom radnika i rada. To je problem s kojim se sve više susrećemo i mi u Srbiji. Pitanje je na koji se način doživljava čovjeka, ključnu "figuru" u sustavu rada i tržišta rada kad je riječ o dostojnom poslu. Upravo taj nedostatak dostojnoga posla čini čovjeka žrtvom vlastitoga postupka, pri kojem je u stanju žrtvovati vlastito dostojanstvo, samo kako bi radio.

Opća je nebriga mladih za društvo u kojem žive, nepoštivanje autoriteta i njihovo očekivanje da im se sve servira. Mladi nemaju odgovornosti prema društvu. U zapadnim zemljama se puno pažnje posvećuje dragovaljnom radu u staračkim domovima, domovima za nezbrinutu djecu, preko raznih akcija za očuvanje okoliša i slično. S druge strane, dijete itekako dobro zna vrijednost novca i ne očekuje od roditelja da mu oni riješe sve probleme u životu. Toga u Istočnoj Europi ima veoma malo ili uopće nema. Čini se da djeci najviše nedostaju radne navike, a radne navike se stječu kod kuće, i to od malih nogu. Dijete mora imati svoje odgovornosti, pa makar se radilo o iznošenju smeća i pospremanju vlastitoga kreveta i sobe, brisanju prašine, pranju posuđa. Sociološki i kulturološki razlozi ovoga podneblja nažalost ne pogoduju takvom odgoju. U vrijeme komunizma država je prisvajala sebi sva "obiteljska prava". Ironično kazano, od samoga "rađanja" pa do pogreba. Sve je "činila Država". Jasno da je obitelj izgubila moć odgoja jer su roditelji rastavljeni zaposlenošću, a predškolske ustanove, potom škola a kasnije i sveučilišta, bila su ideološki usmjerene. Nevolja raspada Jugoslavije urodila je velikom nezaposlenošću, uništenom privredom, duhovnom prazninom - što je zapravo ključni problem. Mladi su se tada našli na tzv. "brisanom prostoru" nezainteresiranosti i bez perspektive. I tu dolazimo do temeljnoga problema: mladi nemaju motiva!

Konačno se postavljaju bitna pitanja. Prvo: činjenica da su kod jednostavnijeg i primitivnijega sociološkoga sloja brakovi stabilniji, ali u istom omjeru siromaštvo je veće. Nezaposlenost i nemogućnost dostojnoga rada ranjava u srži samu bit skladnoga obiteljskog života. Tako, dakle istiniti, a napose kršćanski brakovi izloženi su naglom osiromašenju, a Crkva na ovim prostorima nema nutarnju snagu efektivno pomoći kod postojećega problema. Drugo: postavlja se pitanje odgoja kod takozvanih "modernih obitelji", gdje je brak labilan, a djeca prepuštena sama sebi. Ovdje se javlja fenomen potpune promjene vrednota, gdje rad više nije vrednota nego samo lagano stjecanje bogatstva i prestiž u društvu, što ujedno postaje glavna preokupacija mladih. Pod utjecajem takvoga trenda, rapidnom brzinom raste mladenačka delikvencija. Treće: u ovim krajevima treba učiniti što prisutnijim socijalni nauk Crkve u obliku institucijaliziranog plana i programa na razini bazičnih zajednica, župa, biskupija, crkvenih institucija, pa i samih Instituta što u ovim krajevima, radi gore spomenutih razloga, ne funkcionira. Zaključimo ovu točku: tako zatvoreni krug problematičnih, rađa nove probleme i taj se krug širi u nedogled. Problem će i dalje biti evidentan, sve dok Crkva ne smogne mogućnosti iz vlastitog poslanja, ali i ugleda koji ima, pristupiti ovom problemu sa svim onim što je spomenuto i u ekumenskoj suradnji s ostalim kršćanskim Crkvama i dijalogu s ostalim Vjerskim zajednicama, što je i jedini prihvatljivi program za naše krajeve.

II. PERSPEKTIVE I IZAZOVI

Ono što prvo trebamo razmotriti jest situacija u kojoj se mladi nalaze. Kao jedan od načina sagledavanja ovoga problema je i sljedeći način razmišljanja: Početi intenzivno promišljati o odgoju i obrazovanju mladih u sadašnjem postmodernom trendu, gdje su sve vrijednosti uglavnom svedene

na "lijepo se osjećati", ugodu, užitak, i gdje se često sučeljavamo s mnogima koji nastupaju kao "znanstveni" pedagozi, psiholozi... Neka nam na toj crti bude dozvoljeno navesti, makar davno izrečenu, misao jednog nobelovca iz 1971.: "Fatalna zabluda moderne pedagogije, a to se sve više uviđa, jest to da odstranjuje svaku 'zapreku' pred djetetom, da ga ni na što ne prisiljava, tobože da se ne bi poremetila njegova 'spontanost'. (...) Sustav obrazovanja koji djetetu sve donosi 'na tanjuru', koji izvodi prave akrobacije, da bi dijete što lakše 'shvaćalo', dakle sa što manje muke, takav sustav obezvrjeđuje unaprijed ono što želi postići. Jer, tu se opet vraćamo na iskonsku karakteristiku čovjekova duha: da trajno cijeni samo ono čega se domogao s mukom, trudom, a ne cijeni ništa što mu je bilo 'dano na tanjuru'". Danas se, međutim, svaki oblik askeze najčešće ili prešućuje ili se želi pretvoriti u svojevrsni "mistični", da ne kažemo "magijski" užitak. Moralne vrline/kreposti koje zahtijevaju stalni napor samospoznaje i samosvladavanja, izgrađivanja svoje osobnosti i načina ponašanja u odnosu prema drugome i prema sebi u svjetlu transcendentne dimenzije svoje osobnosti, tj. prema Bogu, sve rjeđe se ističu. I kod nas je prisutan tzv. moralni relativizam. On se hvali kao europsko demokratsko dostignuće. Tvrdi se: mi smo ljudi sami sebi mjerilo morala. Sami određujemo što je za nas u kojem vremenu ili u kojim okolnostima dobro ili zlo. Zanemaren je čak i obzir na ljudsku narav, naravni zakon. Neki misle da znanost i naši dogovori mogu sve regulirati. Danas se sve manje priznaje opći moral, onaj koji je iznad čovjeka, kojega bi svi morali poštivati. Dogovara se i ugovara, stvaraju se konvencije itd. Misli se da se zakonom može dopustiti i ono što je po općem moralu zlo, npr. pobačaj, eutanazija i sl. Danas imamo konvencije za zaštitu ljudskih prava, prava naroda, zaštitu okoliša itd., kojih se onda oni moćni ne drže. Taj moralni relativizam ulazi u mentalitete, postaje duh vremena. Nema nekih pravih vrednota koje bi bile općenito prihvaćene. Kriterij pri izboru vrednota, pri opredjeljenju je - užitak. Stvara se uživalački (hedonistički) stil života. On prevladava kao nešto normalno i hvaljeno i u javnim medijima.

Da bi se tijekom odgoja i obrazovanja gajile moralne vrline/kreposti kao što je razboritost (mudrost), pravednost, duhovna jakost (odvažnost), umjerenost, mora postojati dobar odgojni ambijent. Zato su odgojna mjesta u društvu bitna. Mislimo da nije izlišno često upozoravati na tri odgojna mjesta: obitelj, Crkva (vjerska zajednica), škola (odgojno-obrazovne ustanove). U sadašnjem europskom društvu često se želi Crkvu (vjersku zajednicu) istisnuti iz procesa socijalizacije i prognati u neku izoliranu privatnost, a znanje o vjeri/religiji, religijama odijeliti od iskustva vjere, kulturu očistiti od njezinih religioznih temelja, ateistički sekularizam fundamentalistički nametnuti zapravo kao neku novu svjetovnu religiju. Zbog toga treba podsjetiti i na još uvijek važeća međunarodna pravila da roditeljima - ne državi - prvenstveno pripada pravo na određivanje načina odgoja njihove djece. "Roditelji imaju prvenstveno pravo birati vrstu obrazovanja za svoju djecu." Odgojno-obrazovne ustanove u društvu morale bi zato usko surađivati s obitelji, a obitelj u svim religijama predstavlja i osnovni religijski ambijent. Kao što se prenosi jezik, prenose se i osnovne zasade religioznosti - religiozno-moralne vrednote.

Obitelj je i osnovna stanica religioznosti, vjerske zajednice. Zajedno s drugim obiteljima ugrađuje se u crkvenu (vjersku) zajednicu. Škola ne smije poništiti, nego nastaviti i usavršiti, ono što je dobro u obitelji započelo. Dužna je biti u skladu i s onim što se u moralno-odgojnom smislu dobiva u crkvenoj zajednici, u koju se uključuju vjerničke obitelji.

U vezi s time, opasno je kada se počnu stvarati lažne vrline/kreposti kao pandan tim glavnima. Umjesto mudrosti/istinoljubivosti javljaju se vještine kako izigrati jedni druge: snalaženje, lukavost, laži, intrige... Umjesto pravednosti, javljaju se sebičnost i samodostatnost, kako bi čovjek vidio samo sebe i svoje interese. Jer, što me briga za druge, neka se snađu, na snazi je pravilo jačega - samo moja pravda kao mjerilo odnosa prema drugome. Zato je danas potrebno kritički promišljati o prenaplašenom tržištu i tržišnom nadmetanju i konkurenciji. Pravednost je neophodna, ako hoćemo imati moralno ispravno tržište. Nasuprot umjerenosti stoji popuštanje onome što donosi neki užitak. Užitak uvijek traži više - sve do raspada samog uživatelja, itd.

Kao zaključak ostaje uvijek otvoreno pitanje na kojem su mjestu te i druge moralne vrijednosti u nekom društvu? Odgovor na to se traži u tijeku svih društvenih procesa i čini se upravo bitnim. Nijedno demokratsko društvo ne može dobro funkcionirati bez ispravno izgrađivane duhovno-moralne osjetljivosti u mentalitetu, u onom što je zajedničko u društvenoj svijesti, u onom predrefleksivnom u ljudima, po kojemu čovjek spontano prosuđuje što je pravedno a što nepravedno, pošteno ili nepošteno. U tome je smislu potrebna i stalna etička racionalizacija društva koje se u ozračju istinske demokracije svojom nutarnjom dinamikom neprestano subjektivizira i samoblikuje: dinamika civilnoga društva mora biti pokretana i moralnom osjetljivošću građana, traganjem za općim dobrom.

Kad je u pitanju odgoj i obrazovanje mladih, svi smo u društvu odgovorni. Mi u Crkvi, društvu i svijetu, dužni smo "... obnoviti pastoral mladeži, koji je potrebno organizirati prema dobnim skupinama i pritom paziti na različite životne prilike i potrebe djece, adolescenata i mladeži... Potrebno je znati im pokazati put svetosti, a potrebno ih je također poticati da odabiru zahtjevne izbore u nasljedovanju Isusa, crpeći snagu iz intenzivnoga sakramentalnoga života. Tako će naučiti oduprijeti se zavodljivosti kulture, koja im često predlaže samo površne vrijednosti ili čak vrijednosti koje se suprotstavljaju evanđelju...".

ZAKLJUČAK

Gore izneseno je samo jedan maleni dio cjelokupne problematike koja je zadana naslovom ovoga referata. Svjesni smo da se ovakva tematika, sadržana u naslovu referata, ne može iscrpiti u polusatnom izlaganju. Nismo namjerno doticali osnovne pojmove kao što su mir, tolerancija i socijalna pravda, jer smo svjesni da će se tijekom diskusije i izlaganja poštovanih nazočnih, ti pojmovi definirati upravo onako kako su oni opće prihvatljivi.

Željeli smo samo - radi kratkoće vremena - ukazati na analizu i perspektive. Što se tiče vrednota spomenutih u naslovu, kao što su mir, tolerancija i socijalna pravda, ona je tema diskusije. Neka nam bude dopušteno ustvrditi da situacija u kojoj mi živimo već dugi niz godina izgrađuje tu toleranciju koja je u našim prostorima na uistinu visokoj razini, unatoč daleko težih problema što na tom području stvaraju drugi, negoli mi sami. Unutarkonfesionalna tolerancija apsolutna je vrednota i postoji u izuzetno visokom stupnju. Znamo svi da je mir moguć ondje gdje postoji pravda. Međutim, iz analize koju smo gore iznijeli, vidi se da je problem socijalne pravde temeljni problem modernoga društva i kod nas.

Kako Crkve i Vjerske zajednice vide svoju ulogu?

1. U zauzetom obiteljskom pastoralu. Obitelji treba vratiti njeno dostojanstvo i ukazati da je odgojni proces ne samo poslanje nego zvanje obitelji.

2. S izuzetnom zauzetošću ispunjati na svim razinama odgoja duhovnost i transcendentalne vrijednosti kod mladih. Savjest i svijest moralne odgovornosti za vrednote i rad po onoj poznatoj sintagmi "Ora et labora". Vratiti dostojanstvo i vrijednost rada i napose duhovnoga života.

3. Suradivati sa svim institucijama društva za unapređivanje socijalne pravde i pravednosti. Spomenuta nerazdvojiva veza Crkve, obitelji i društva je zadatak kojega se ne smije zaobići.

4. Zajednički i dijaloški život svih institucija religije i duha, kao što je ekumenski i međureligijski dijalog, ali ne kao "taktika", nego stvarni način zajedničke odgovornosti i suodgovornosti za boljitak našega društva.

Odgovornost je velika i mi smo je svjesni. Naš vlastiti duhovni život, vjeronauk u školi, pastoral obitelji i naše zajedništvo u dijalogu jesu putovi kojima svjedočimo jer mladi danas prepoznaju samo autentične svjedoke.

Predavanje održano u Cadenabbii, 4. 06. 2006.

MAJKA MARIJA TEREZIJA OD SV. JOSIPA

Utemeljiteljica Družbe karmelićanki Božanskog Srca Isusova

Duhovni lik, djelo i poruka

Na spomendan fatimskih ukazanja, 13. svibnja 2006. godine, odlukom pape **Benedikta XVI.** kardinal **Adrijan Simonis**, nadbiskup Utrechta i predsjednik Biskupskih konferencija Nizozemske, u katedrali grada Roermonda, svečanim euharistijskim slavljem u 16 sati, proglasio je blaženom Majku Mariju Tereziju od sv. Josipa, utemeljiteljicu karmelićanki Božanskog Srca Isusova. Suslavitelji ove prve beatifikacije u Nizozemskoj bili su, kardinal **Joachim Meisner**, nadbiskup Koelna, mjesni biskup **Frans Wiertz**, šestorica biskupa, postulator kauze, nizozemski karmelićanin **o. Bonifacije Honings** i oko 70 svećenika, među kojima su također bili pozvani, **dr. Mato Zovkić**, generalni vikar Vrhbosanske nadbiskupije, **o. Mato Miloš**, karmelićanin Hrvatske karmelske provincije sv. Josipa sa sjedištem u Zagrebu, te isusovci **o. Schneider** iz Zagreba i pisac nove knjige *Naći sebe tražeći Boga, psihološki i duhovni profil nove blaženice*, **o. Mihaly Szentmartoni**, profesor na Gregorijani u Rimu, rodom iz Bačke. Katedrala je bila ispunjena mnoštvom sestara karmelićanki BSI, prijatelja Družbe iz Nizozemske i iz 18 zemalja u kojima danas sestre djeluju i rade. Najviše ih je bilo iz Hrvatske pristiglih u pet autobusa.

Izvanredna i divljenja vrijedna žena, krsnim imenom **Ana Marija Tauscher**, krštena u luteranskoj vjeri, a potom obraćenica na katoličanstvo, imala je čast po prvi puta u Nizozemskoj, biti proglašena blaženicom. Njezin nas ovozemaljski životni put podsjeća kako Duh Sveti puše gdje hoće i u tolikim slučajevima nadilazi naše često puta ograničeno gledanje na stvari oko nas. Upravo po tom ljudskom ograničenom gledanju, nova blaženica Majka Marija Terezija od sv. Josipa, morala je za vrijeme svoga zemaljskog

života mnogo trpjeti, kako bi ponijela naprijed ono što je sa svom ozbiljnošću i poštenjem gledala kao volju Božju. Jaka žena i u isto vrijeme ponizna, još od ranog djetinjstva, kada još nije pripadala Katoličkoj Crkvi, služila se svim mogućim sredstvima, koja su joj bila na raspolaganju, kako bi tražila Istinu, svim svojim silama prianjala uz Istinu, pa i onda kada se našla u različitim okolnostima, često puta vrlo teškim, koje su zahtijevale mnoga odricanja, kao što je to bila ljubav prema vlastitom ocu i domovini. Majka Marija Terezija od sv. Josipa hrabro prihvaća sva ta odricanja kako bi mogla tražiti ono što je bolje, a to je slava Božja i spasenje duša. Svi oni koji su je poznavali, jednodušno tvrde da je to bila izvanredna žena, obdarena talentima primljenim od Gospodina, koja nije s njima mahala kao nekom perjanicom da ju drugi hvale, već je sve učinila da ti evanđeoski darovi donesu obilnih plodova.

1. Kratki životopis

Ana Marija ugledala je svjetlo dana 19. lipnja 1855. u Sandowu kraj Frankfurta u Njemačkoj, od pobožnih roditelja, oca **Hermana Tauschera**, luteranskog pastora i majke **Pauline van den Bosch**, podrijetlom iz Nizozemske. Roditelji su gajili veliku pobožnost prema Majci Božjoj, te su joj na krštenju dali ime Ana Marija. Prvorođena od sedmero djece, Ana Marija rasla je u okruženju premještaja očeva i karitativnog djelovanja

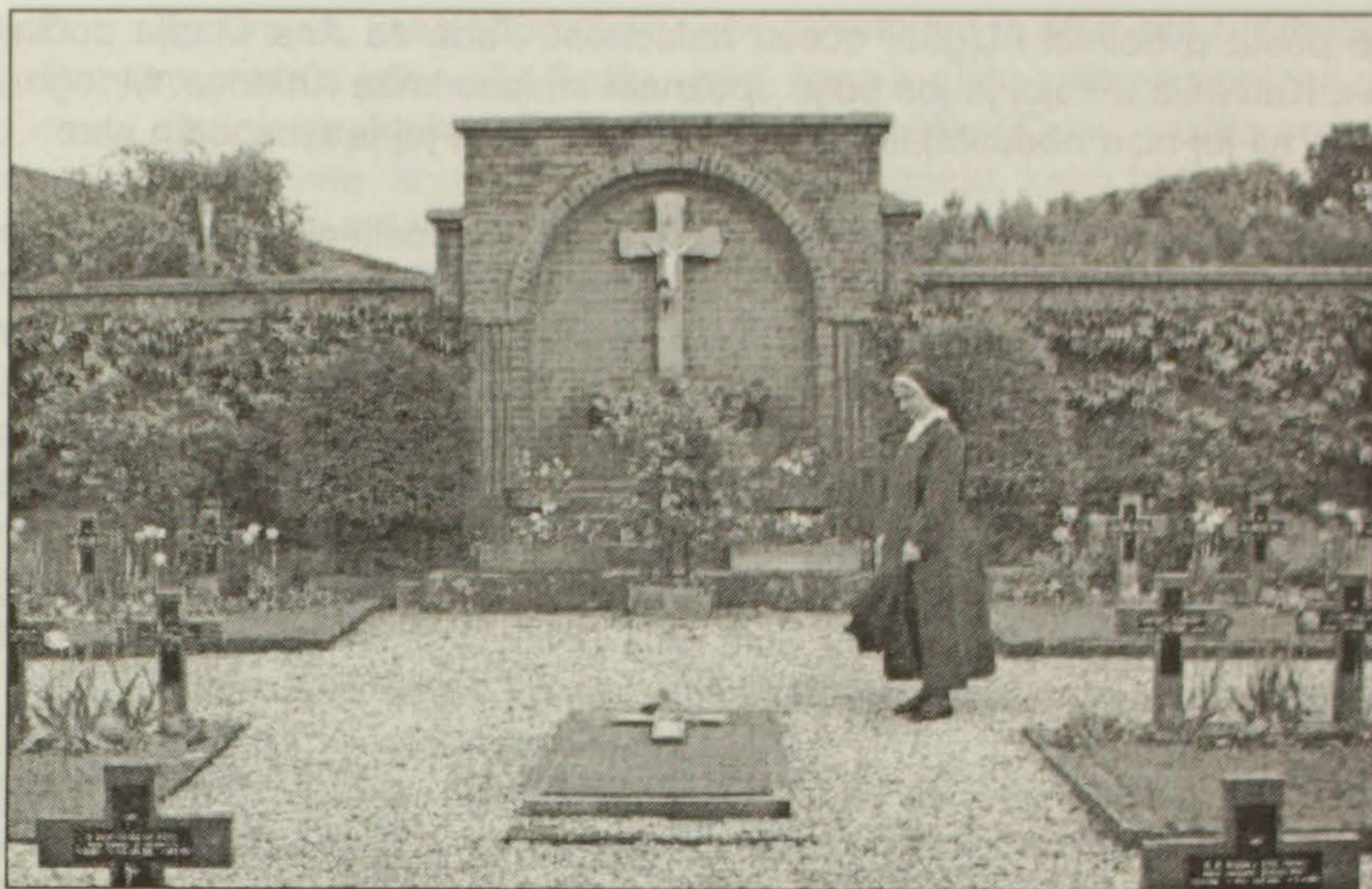
njezine majke, koji su u njoj ostavili duboke tragove. Kada je imala 10 godina, preselili su se u Berlin. Tu se Ana Marija osjećala jako loše, morala je napustiti školu, a roditelji su ju poslali sa sestrom u odgojni zavod izvan Berlina. Čisti zrak te susret sa seoskom prirodom dobro su došli mladoj djevojčici koja je postajala sve otvorenijeg karaktera. U tom odgojnom zavodu pripremala se za sakrament Potvrde, kojega je, vrativši se u Berlin, primila u obiteljskom okruženju. Slavlje sakramenta Potvrde postalo je za Ana Mariju prva kušnja, jer se nije osjećala jakom u svojoj luteranskoj vjeri.

Jedan obiteljski događaj potpuno će izmijeniti njezin život. To je smrt njezine majke 1874. u dobi od 45. godine života. Ana Marija je preuzela sve kućne poslove, sve do 1879. godine kada joj se otac ponovno oženio. Malo pomalo Ana Marija dolazi do rasvjetljenja sumnji u vjeri. Stvari su se još više rasvijetlile kada je godine 1885. postala upraviteljicom bolnice za umobolne u Koelnu. Upravo tu u bolnici, dok je pratila jednu katoličku bolesnicu na sv. misu u crkvi Srca Isusova 1887., osjeti jako nadahnuće da postane katolkinjom, te stupi u razgovor sa svećenikom. Jedno vrijeme je morala čekati boreći se s ocem i s upravom bolnice. Konačno, 30. listopada 1888. u crkvi Svetih Apostola u Koelnu, položi ispit Vjere Katoličke Crkve, te biva otpušte-

na s posla u bolnici i izgubi očevu naklonost. Tada za Ana Mariju počinje prava Kalvarija u kojoj je još bolje upoznala smisao križa Kristova. Mnogo je trpjela, ali joj nisu nedostajale unutarnje utjehe koje joj je Gospodin slao.

Nakon što je više puta mijenjala mjesto i zaposlenje, konačno joj je sinula jasna svjetlost u duši, izabrali redovnički život, ne onaj čisto kontemplativni na kojega je mislila čitajući djela sv. Terezije Avilske, već onaj aktivni redovnički život, odnosno, osnovati novu redovničku Družbu nadahnutu karmelićanskom duhovnošću molitve i zadovoljštine, te u isto vrijeme posvetiti se zbrinjavanju i odgoju napuštene djece i siromaha. S velikom hrabrošću i duhom vjere započela je ostvarivati svoju ideju, otvarajući prvu kuću za nezbrinutu djecu u Berlinu, 2. kolovoza 1891. godine. U toj kući boravilo je troje djece, odgojiteljica i jedna domaćica. Počeci su bili skromni, ali malo pomalo ovaj osnutak je počeo rasti i širiti se i na druga područja.

U tom poslu nisu joj nedostajale poteškoće i to od crkvenih osoba, **mons. Alescha** koji ju je ispočetka podržavao u njezinom djelu, a onda se jedno vrijeme povukao, da bi ponovno bio sklon njezinom osnutku. Još gora je bila odluka berlinskog kardinala **Koppa**, nesklonog prema osnivanju novih redovničkih zajednica na području svoje nadbiskupije. Kardinal Kopp je sada već redovnici Mariji Tereziji od sv. Josipa dao do znanja izabrati dvoje: svući sa sebe redovničko odijelo ili napustiti Berlin. Marija Terezija od sv. Josipa nimalo sumnjajući u ispravnost svoga zvanja, ne skida svoje redovničko odijelo, već napušta svoju domovinu. Možda je upravo ta gruba odluka kardinala Koppa bila providonosna za Majku Mariju Tereziju, koja ju je otisnula iz Domovine u svijet na traženje stabilnijeg boravka i osnutka svojih samostana i Domova za nezbrinute diljem svijeta kako će to budućnost pokazati. Putovi su Božji krivudavi, ali ispravno vode k cilju. Zanimljivo je ovdje spomenuti razgovor između koelnskog kardinala Meisnera i dr. Mate Zovkića na beatifikaciji u Roermondu. Kardinal reče: "Dužan sam se ispričati novoj blaženici radi postupka mojeg predšasnika na berlinskoj nadbiskupskoj stolici kardinala Koppa, koji ju je izagnao iz svoje nadbiskupije, a sada evo svečanosti beatifikacije te iste osobe koja je ipak ostvarila Božje djelo u njegovoj i mojoj bivšoj nadbiskupiji." Kardinal Meisner je najprije bio nadbiskup Berlina, a potom je postao nadbiskupom Koelna. Tada Marija Terezija od sv. Josipa odlazi u Italiju u mjesto Rocca di Papa pokraj Rima, gdje joj kardinal **Parochi**, biskup Frascatija dozvoljava kupiti jednu staru kuću koja će postati kolijevkom nove Družbe karmelićanki Božanskog Srca Isusova. Upravo iz tog mjesta započinje širenje ove Družbe Evropom, SAD, Kanadom i Južnom Amerikom. U SAD provest će veći dio godine radi osnutka samostana i domova za nezbrinute. Godine 1917. osobno je boravila u Zagrebu i od ondašnjeg nadbiskupa **Antuna Bauera** dobila nadbiskupijsko imanje u Hrvatskom Leskovcu kraj Zagreba, gdje je osnovala prvi samostan u Hrvatskoj i Dom sv. Josipa za nezbrinutu djecu. Djeca iz tog Doma, njih oko 50, na proslavi beatifikacije u Nizozemskoj izvela su zanimljiv program na hrvatskom i njemačkom jeziku, na svečanoj akademiji, u čast nove blaženice u velikoj školskoj dvorani grada Sittarda.

Zdravstveno stanje Majke Marije Terezije pomalo je nagrimalo njezin život. Bolest se sve više pogoršavala zadnjih godina njezina plodnog života. Velika ekonomska kriza koja je zahvatila svijet, Ameriku kao i njezinu Družbu, ugrozila je njezin život. U siječnju 1938. zdravlje joj se pogoršalo te prima s velikom pobožnošću svete sakramente. No, Gospodin joj daje milost da još može trpjeti za Crkvu, otajstveno Tijelo Kristovo, i za svoju Družbu, kako je često znala govoriti: "U nebu neću moći trpjeti." Konačno, 20. rujna 1938., ponovno okrijepljena svetim sakramentima mirno ispusti svoju dušu u matičnoj kući Sittarda u Nizozemskoj gdje je i živjela zadnjih godina svoga života. Njezin ukop je bio veličanstven, s mnoštvom naroda Božjeg, njezinih siromaha i djece za koje se brinula te klera, koji su time očitovali pravi i istinit glas njezine svetosti. Nakon mise zadušnice pokopana je na samostanskom groblju matične kuće u Sittardu. Godine 1987. njezine tijelo je iz samostanskog groblja preneseno u novu kapelu samostanske crkve gdje i danas počiva i gdje se skupljaju hodočasnici i njezini štovatelji.

Postupak za proglašenje blaženom i svetom započeo je 1953. godine, sa 171 sjednicom, na kojima je saslušano 47 živih svjedoka, a proučavani su i njezini spisi. Početak Postupka je imao 163 pisane stranice dokumenata, a one su postupno popunjavane novim svjedocima i novim dokumentima. Teolozi, periti, također su pomno ispitali njezine spise u kojima su neki od njih naišli na neke sumnje u spisima, no kasnije je jedan drugi teolog to ponovno ispitao te je zaključeno da Sl. Božja, Marija Terezija od sv. Josipa odskače u herojskim krepostima. **Papa Ivan Pavao II.** izdao je 20. prosinca 2002. Dekret o herojskom stupnju kreposti, a 19. prosinca 2005. **papa Benedikt XVI.** izdao je dekret o potvrđenom čudu. Time je završen Postupak u Rimu i naša Sl. B. proglašava se 13. svibnja 2006. blaženom.

2. Djelo

Za našu novu blaženicu, Mariju Tereziju od sv. Josipa, s pravom se može reći da je doista izvršila Božje djelo u Crkvi, osnivajući novu Družbu i otvarajući Domove za siročad i nezbrinute osobe. To je mogla učiniti suradnjom s Božjom milošću i vježbanjem u kršćanskim krepostima. Teolozi, službeno određeni u vođenju Postupka za proglašenje blaženom, jednostudnog su mišljenja da je Marija Terezija od sv. Josipa na izvanredan način živjela herojske kršćanske kreposti neumorno tražeći jedino istinu i volju Božju, što je za nju bilo jedno te isto. Kada je upoznala volju Božju, ni ruganje, ni ismijavnaje, ni prijetnje ni uvrede nisu ju mogle zaustaviti na putu ostvarenja volje Božje. Hrabro je podnosila sve trpljenje i kušnje kako bi zadobila duše Božanskom Srcu Isusovu. Ostala je jaka sve do konca svoga života, unatoč mnogim oporbama i protivštinama.(1) "Kada bi u kakvoj stvari prepoznala volju Božju, slijedila ju je bez daljnjega. Tako je činila čitavoga svoga života; uvijek sam ju takvom poznavala, unatoč progonstva i protivština."(2)

Rastući u vjerskom luteranskom okruženju, nije se zadovoljila samo onim što je primila u obitelji. Ona će na osobni način nastaviti tražiti ono što je prava istina. Kada je u Katoličkoj Crkvi našla istinu, imala je hrabrosti ići naprijed protiv svih oporbi i posljedica. Tek što je prihvatila Katoličku Crkvu, morala je trpjeti poniženja koja ju nisu obeshrabrila niti stavila u sumnju u traženju Boga. Treba istaknuti osobnost ove jake i ustrajne žene, koja se lako ne predaje. "Službenica Božja, bila je izvanredna osoba: na visini askeze, taktična i ljubazna, ali i rezervirana, a kada je trebalo i stroga, jer se smatrala sredstvom u Božjim rukama za odgoj i oblikovanje sestara za Boga. Često je znala govoriti: "Ja nisam drugo doli sredstvo u rukama Božjim. Ona je tražila put vodstva za savršenstvo pojedinih sestara, svaku prema njezinim mogućnostima..."(3)

To što Marija Terezija od sv. Josipa govori da je sredstvo u Božjim rukama, traži veliku poniznost, koju svaka utemeljiteljica treba usklađivati s krepošću jakosti u upravljanju Družbom. Stoga se ona koji puta pokazivala vrlo strogom, osobito kada je tražila od svojih sestara vršenje kreposti, osobito kreposti šutnje, koja je vrlo važna u duhovnom životu, a posebno u redovničkom životu nadahnutom karizmom Karmela. Razumije se njezino inzistiranje na obdržavanju samostanske šutnje, koje je bilo uistinu pravedno. Svaki svetac u svojoj ljudskoj osobnosti ima nešto veliko koje je primio u svom obiteljskom okruženju, koje se katkad pokazuje manje više u pozitivnom i u negativnom obliku. U slučaju Marije Terezije od sv. Josipa, obiteljsko ozračje ostavilo je na njoj velikih tragova u pozitivnom smislu riječi. Potječe iz pobožne ali i strogo odgojene obitelji. Ona je iz svoje obitelji poprimila te pozitivne crte, ali ih je vješto znala zaogrnuti vlastitom ljubaznošću što je vlastito onima koji se daju voditi i nadahnjivati Duhom Svetim. To potvrđuju pojedini svjedoci u Postupku: "S kojegod gledišta promatrano, bila je to tjelesno i duhovno jaka žena. Takvu sam je poznavala... Bila je suzdržljiva i u isto vrijeme mirna i strpljiva".(4)

Ta dvojnost koja karakterizira njezinu osobnost izvire također i u njezinim spisima. U jednom svom pismu, kojeg je predstavio jedan svjedok u Postupku, Marija Terezija od sv. Josipa govori o tome kako se sama borila oko ublažavanja svoga vatrenog temperamenta: "Moj temperament je tisuću puta izlazio iz mene, ali sam ga zaključala ključem strpljivosti i sve je postalo mirno"(5). Teolozi, cenzori, koji procjenjuju spise Marije Terezije od sv. Josipa, pronašli su upravo tu dvostruku dimenziju njezine osobnosti, kako ocjenjuje treći cenzor u Postupku: "Iz svih ovih spisa vidljivo je da je Sl. Božja bila izvanredna žena, jaka, poduzetna, odlučna, energična, živa, vatrena (kako sama piše o sebi), pa možda i takva kakvu je opisuje njegova uzoritost kardinal Kopp, žestoka, oštra i u isto vrijeme majčinskog razumijevanja. Bila je muževnog karaktera i odgoja, željela je da njezine sestre ne budu babice, babačkog karaktera već muževne žene. Nije trpjela sentimentalne izreke, sladunjavost, suzice, govoreći da to sve odražava djetinjasti karakter".(6)

O njezinoj mačinskoj nježnosti imamo nekoliko lijepih svjedočanstava, osobito njezinih sestara: "Sl. Božja osobito se brinula o zdravstvenom stanju svojih sestara. Bila je uistinu majka prema njima... Svaka sestra joj je mogla izložiti sve što joj leži na srcu. Osobito je bila sažalna prema žalosnima u obiteljima svojih sestara"(7). "Uz duhovni odgoj sestara, Sl. B. bila je još više zauzeta za njihove materijalne potrebe. Koji puta je bila kruta, opora, stroga i tvrda. Ali nikada nije gajila mržnju... Upravljala je sestrama psihološkom intuicijom"(8). U životu blažene Marije Terezije od sv. Josipa ne nalazimo redovnicu sladunjavog tipa koji se često puta može susresti po samostanima. U njoj gledamo redovnicu drugog tipa, onog kojega nalazimo u SZ - u jakim ženama, koje su se borile i žrtvovalle svoje živote muževnom hrabrošću za dobro Božjeg naroda. To nalazimo u osobi i djelu Marije Terezije od sv. Josipa, premda i ona podliježe pojedinim osobnim ljudskim nedostacima, jer je također osoba od krvi i mesa kao i svaki čovjek na svijetu. Zanimljivo je

Djeca iz Zagreba na proslavi beatifikacije

svjedočanstvo njezine generalne savjetnice: "Ne mogu ne reći da je Sl. B. koji puta radila čekićem i skalpelom. Dobila sam koji puta od nje ukor i to zasluženi. Tu sam bolje iskusila njezinu dobrotu i njezinu ozbiljnost. Koji put sam bježala od nje, ali ne radi straha, već da joj ne zadajem brige".(9)

Jaki karakteri izviru kao zajednička crta mnogih utemeljitelja redova i družbi. Da nisu imali takav jaki karakter ne bi nikada uspjeli u tim pothvatima. Poznati su također i razni problemi pojedinih utemeljitelja, koji upravo radi, na žalost, slabog karaktera u upravljanju, na počecima osnivanja zadaše velikih problema samom Institutu kojega osnivaše. U slučaju Majke Marije Terezije od sv. Josipa nisu nedostajali problemi, ali to nisu problemi radi slabosti njezina karaktera, naprotiv, to su slabosti pojedinih sestara koje ju nisu mogle razumjeti u njezinom jakom temperamentu. Unatoč svemu, Majka Marija Terezija od sv. Josipa približavala se njima majčinskom ljubavlju, kako to svjedoče pojedine sestre u Postupku proglašenja blaženom.

repost poniznosti Marije Terezije od sv. Josipa, u prema crkvenim poglavarima, od kojih je morala rijevanja. Nikada se na njih nije tužila, već je obito ističe u pogledu odnosa kardinala Koppa, i joj je naredio: ili svući redovničko odijelo ili uka, ne svući redovničko odijelo, već poći prema rimila od Boga, ne znači neposlušnost Crkvi i tiv, Marija Terezija od sv. Josipa pokazuje u toj om trenutku slušati više volju Božju nego li ljud- azao se ispravnim. Napustila je domovinu, otis- e ne samo da je osnovala Družbu, već se i proš- rizma karmelićanki Božanskog Srca Isusova.

katna u pogledu zavjeta čistoće, siromaštva i nica. To ima još veću vrijednost kada se sagleda . Premda je iz pobožne luteranske obitelji, ta ista osvećenost redovničkog celibata, siromaštva i u Katoličkoj Crkvi. S pravom možemo reći, Majka a, sama je naučila biti redovnicom i ne samo to, ralnom poglavaricom jedne nove Družbe karmel- obu koja je rasla u posve drukčijem ozračju od oličkoj Crkvi, nakon što je osnovala Družbu a Isusova, očekuje se zadaća koja će ju dovesti

do ne malih poteškoća, i u tom smislu treba gledati i sve one možebitne pogreške koje je učinila kao poglavarica. Važno je ovdje uvidjeti njezinu odlučnu nakanu, njezinu jaku želju da uvijek i u svemu gleda i vrši volju Božju.

Majka Marija Terezija od sv. Josipa, najprije luteranka, potom obraće- nica na katoličku vjeru, unatoč protivljenju oca, udaljena od obitelji, uteme- ljiteljica koja je morala pobjeći iz svoje domovine kako bi spasila osnutak

nove Družbe, postala je apostol siromaha u 18 zemalja svijeta gdje danas djeluju njezine kćeri. Od svoje mladosti tražila je ono što Bog želi i to je stavila u praksu. Jakog karaktera, koja se lako ne povlači unatoč mnogih nerazumijevanja, postala je neumorni apostol, majka siromašne djece koju je skupljala u kuće svoje Družbe, majka redovnica, ne sladunjavog već muževnog karaktera. Unutarnja sila Duha Svetoga vodila ju je naprijed u veliku aktivnost za stvar Božju sve do konca njezina života. Nije li to suvremeni sv. Vinko Paulski? Premda je imala svojih negativnih crta karaktera, njezine kreposti još se više odražavaju, kao i njezina želja za svetošću, kako to potvrđuju mnogi ispitani svjedoci u Postupku za proglašenje blaženom. Majka Marija Terezija od sv. Josipa zaslužuje da bude predstavljena kao uzor narodu Božjem na putu ostvarenja svetosti, ne samo za redovnice, već i za sve one koji žele biti vjerni Gospodinu u svakidašnjem životu, u poteškoćama i kušnjama. Kako ne istaknuti vrijednost i primjer života koji treba imati svaki onaj koji traži Istinu makar ne pripada Katoličkoj Crkvi, kako je to učinio prije toliko godina prije svoga obraćenja časni kardinal **John Henry Newman** i toliki drugi?

4. Blažena Marija Terezija od sv. Josipa i ekumensko zbližavanje

U osobi blažene Marije Terezije od sv. Josipa motrimo i ekumensko zbližavanje kao plod njezina vlastitog života. Kći luternaskog pastora, naslijedila je od oca karakter ozbiljnosti, a od majke ljupku jednostavnost i smisao za kršćanski karitas. Odrekla se udaje posvetivši se služenju nezbrinute djece, pripremajući se za osnutak nove redovničke Družbe. S trideset godina života sazrela je za katoličku vjeru. Tako se približila drugim uzornim kćerima Katoličke Crkve poput **blažene Marije Elizabeth Hellenblad**, također prije luteranke, kao i **svete Terezije Benedikte od Križa (Edith Stein)**, karmelićanke umorene u plinskoj komori u Auschwitzu, iz židovske obitelji. Ekumensko zbližavanje Majka Marija Terezija od sv. Josipa promatra u kršćanima protestantima, kao i drugim članovima monoteističkih religija, Židova i Muslimana, koje ona naziva "dragim rođacima", za koje želi biti "prava majka za sve". Njezin ekumenizam ne smijemo promatrati kriterijima vremena u kojem je živjela. Suvremeni pristup ekumenizmu posve je drukčiji danas od vremena u kojem je ona živjela. Sama terminologija i metode ekumenizma njezina vremena posve su drukčiji od današnjeg pristupa tom problemu. Majka Marija Terezija od sv. Josipa na primjer govori o "obraćenju" na katoličanstvo, što se danas izbjegava u ekumenskoj terminologiji, kao prošlost prijelaza iz jedne u drugu vjeru. No, Majka Marija Terezija od sv. Josipa je tražila Istinu i našla ju je u Katoličkoj Crkvi. To je poziv svima koji teže za ekumenizmom, da traže Istinu, jer samo Istina će nas osloboditi i ujediniti u jedno u Isusu Kristu. U tom smislu nam je ona uzor ekumenskog zbližavanja.

5. Poruka bl. Marije Terezije od sv. Josipa

Marija Terezija od sv. Josipa poistovjetila se s Crkvom i našla je svoje mjesto u Crkvi. Čitav njezin život bio je ispovjest vjere: "Kad bi u nečemu prepoznala volju Božju, ne bi gledala ni lijevo ni desno... sav njezin život temeljio se na vjeri. Znala je ponavljati da bi se dala raskomadati za obranu svake istine vjere"(10). Imala je i gajila ispravnu sliku o Bogu. Govorila je i vjerovala u Boga dobrog i ljubljeno Oca. U osobi Isusa Krista susretala je odsjaj Boga bezuvjetne ljubavi koji prašta i nastavlja nas ljubiti. Za Mariju Tereziju od sv. Josipa Bog je "drugi Otac"; "Providnost"; "Bog Stvoritelj"; "Bog majčinske ljubavi". Blažena Marija Terezija od sv. Josipa pokazuje nam vrijednost kršćanskog kreposnog života. Od nas se također traži suradnja s milošću Božjom. I mi se moramo boriti za slobodu djece Božje. Za naš osobni duhovni život, važna je disciplina duhovnog života, praksa svetih sakramenata, osobito je važno sudjelovati u svetoj Euharistiji i hraniti se presvetim Tijelom i Krvi Kristovom, te biti tihi klanjatelj Presvetog Oltarskog Sakramenta. Dobro organizirati dnevne molitve i svakodnevni rad kojega vršimo prema svome životnom pozivu. Svaki kršćanin je pozvan u srcu Crkve biti molitva i zadovoljština za uvrede koje se nanose Bogu. Ne sumnjati u svoje kršćanske i ljudske ideale. Iz Svetog pisma crpsti sveto znanje i poznavanje Isusa Krista, jedinog Spasitelja ljudi. Biti marijanska duša. U otajstvima Blažene Djevice Marije, osobito otajstvima Navještenja Kristova, nalaziti svoju poslušnost Božjemu planu. U nazaretskoj Obitelji nalaziti svoje sudjelovanje u Isusovu životu. U otajstvu Kane Galilejske, nalaziti svoju vlastitu osjetljivost za potrebe drugih. U otajstvu Golgote naći svoje suosjećanje s patnicima i bolesnima.

Blažena Marija Terezija od sv. Josipa uči nas da budemo zaljubljeni u svoje zvanje, bilo da je to zvanje oženjenih u obiteljskom životu, bilo u izboru celibatskog poziva svećenika ili redovničkih osoba. Ako mi ne poznajemo dubine i visine, vrednote i ljepote svoga zvanja obiteljskog, bračnog ili celibatskog zvanja, nećemo ga nikada ni istinski voljeti. Svako naše zvanje ima svoje dostojanstvo. Ne izabiremo mi sami zvanje. Bog je taj koji nas poziva - izaberi ovo ili ono zvanje. Ljubimo svoje životno zvanje. Jedino ljubav može osmisliti sve vidove našega zvanja koji mogu biti i teški i neugodni. Sveta Terezija Avilska, na čijoj se duhovnosti hranila blažena Marija Terezija od sv. Josipa, uči nas da Bog ne daje nama svoje milosti zato što smo mi "sveti", već zato da uvidimo i priznajemo "Božju veličinu i darežljivost". Bog nam prilazi ljubavlju, daje nam se kao dar, da mi budemo njemu dar, dar za svoje bližnje. Stoga sveta Terezija Avilska kaže da je Bog "toliki prijatelj koji dariva"(11). "Željnan sve učiniti za nas"(12). Bog ide u "potragu onoga koga će darivati"(13). "Toliko je velik Bog da ne čini drugo nego traži kome će dati"(14). "O, moj istiniti prijatelju, ti si započeo ovaj rat ljubavi"(15). Veliki mistik, Ivan od Križa, čijom se duhovnošću hranila bl. Marija Terezija od sv. Josipa i koja nas potiče da se i mi hranimo njegovom duhovnom naukom, u ovom kontekstu piše: "Potrebno je znati da ako duša traži Boga, još više nju traži njezin Ljubljeni"(16).

Blažena Marija Terezija nas uči da u teškoćama, tamnim noćima naše duše, velikim životnim kušnjama, uvijek upiremo svoj pogled u Krista Raspetoga od kojeg nam dolazi utjeha, spas i duhovni mir. Iskustvo tame, duhovne suhoće, Božje odsutnosti, neminovna je etapa duhovnog života, predvorje mističnog iskustva kad čovjek napušta ovozemaljska uporišta i zatvorenih očuju baca se u naručaj Božjega milosrđa. Majka Marija Terezija je često znala govoriti: "Što je moje trpljenje prema onome što trpi Crkva?" Kršćanski život nije religija praznoga križa. Isusova prisutnost na križu preobrazila je simbol sramote u sredstvo našeg otkupljenja, križ dakle ne može nikad ostati prazan. Križ je ne samo središnji simbol kršćanstva, nego i središnji događaj kršćanstva. Po križu smo spašeni, po križu je Bog pokazao koliko nas ljubi. Ni jedna patnja nije uzaludna ako je povezana s patnjom Isusovom. Ako s njime patimo i umiremo, s njime ćemo i uskrsnuti. Majka Marija Terezija je spašavala ljude putem trpljenja: "Predragi Isuse, nebo ima svega, ali nema trpljenja. Stoga daj da na ovom svijetu trpim, trpim i samo trpim"(17). Zašto je željela trpjeti? Sama odgovara: "Spašavati duše bilo je neprekidno čeznuće moga srca. Duše, koje je gruba slika oholosti i strasti svake vrste otela iz naručja Božanskog Spasitelja, a i sada ih još otimlje. Ove duše pridobiti natrag za Krista, nije li to, po Božjoj volji, bila svrha moga života?"(18).

I došao je trenutak, dugo iščekivan, kada je pravorijek Crkve, 13. svibnja 2006. godine u katedrali u Roermondu u Nizozemskoj, na svečani način izrekao svoj meritorni sud o svetosti Majke Marije Terezije od sv. Josipa, proglašavajući je blaženicom. Neka nas zagovara na našem životnom putu, do našeg konačnog ostvarenja krsne milosti i svetosti.

-
1. Usp. Positio, Summarium, str. 578.
 2. Positio, Summarium, str. 298.
 3. Isto str. 153.
 4. Isto, str. 516.
 5. Isto, str. 865.
 6. Juditium tertii theologi Censotis, str. 31.
 7. Positio, Summarium, str. 31.
 8. Isto str. 256.
 9. Isto, str. 490.
 10. Relatio, 19.
 11. Terezija Avilska: (5 Stan 1,2).
 12. Isto: (6 Stan 11,1).
 13. Isto: (6 Stan 4,12).
 14. Isto PAD 6,1).
 15. Isto: (Uzdasi 16,3).
 16. Ivan od Križa: Živi plamen ljubavi (3,28).
 17. Autobiografija Marije Terezije od sv. Josipa: Djelo Božje, str. 107.
 18. Isto: Djelo Božje, str. 107.

Proslava 400. obljetnice dolaska isusovaca u Zagreb

Družba Isusova (DI) ili, kako ih češće nazivaju "isusovci", 2006. godine svečano je proslavila 400. obljetnicu dolaska u Zagreb, koji je ostvaren 28. listopada 1606. godine i to na poziv Gradskog poglavarstva uz suglasnost Hrvatskoga sabora i bana nakon što je poziv prihvatio vrhovni isusovački poglavar u Rimu **Claudio Acquaviva**. Osim spomenutoga jubileja, isusovci iste godine proslavljaju i 450 godina od smrti **sv. Ignacija Loyolskog**, osnivača

Družbe Isusove, 500 godina od rođenja misionara **sv. Franje Ksaverskoga** i 500 godina od rođenja jednoga iz skupine prvih isusovaca, **bl. Petra Fabera**. Spomenute obljetnice od kojih je za zagrebačke isusovce svakako najznačajnija 400. obljetnica njihova dolaska u Zagreb, bila je povod dvodnevnoj proslavi jubileja koja je 5. i 6. studenoga organizirana na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove na zagrebačkom Jordanovcu. Program proslave započeo je 5. studenoga i to koncertom poznatog zagrebačkog **Gudačkog kvarteta Rucner** i **Darka Petrinjaka** na gitari. Na koncertu su izvedena djela **Emila Cossetta**, **Stjepana Šuleka**, **Borisa Papandopula** i **Wolfganga Amadeusa Mozarta**. Gudački kvartet Rucner utemeljio je 1998. godine bračni par **Snježana** i **Dragan Rucner**, a uz njih čine ga još i **Sidonija Lebar** i **Iva Kralj**.

Program je nastavljen 6. studenoga, misom zahvalnicom koju je u crkvi Bezgrešnog Srca Marijina na zagrebačkom Jordanovcu predvodio apostolski nuncij u Hrvatskoj nadbiskup **Francisco-Javier Lozano** u zajedništvu s provincijalom Hrvatske pokrajine Družbe Isusove **o. Ivanom Koprekom**, izaslaničkom generala Reda iz Rima i generalnim asistentom DI za slavenske narode, **o. Adamom Žakom** te dvadesetak svećenika. Govoreći o važnosti isusovačkog jubileja, nuncij Lozano u propovijedi je istaknuo kako je u isusovačko apostolsko djelovanje uloženo puno truda i patnje, ali isto tako i radosti, primjera svetosti, ljubavi, služenja braći i poslušnosti, zaključivši kako su "Ignacije Loyolski i njegovi sinovi utkani u društveni, kulturni i znanstveni život Hrvatske, posebno skrbeći se za najsiromašnije i napuštene".

HRVATSKA POKRAJINA DRUŽBE ISUSOVE
FILOZOFSKI FAKULTET DRUŽBE ISUSOVE
FILOZOFSKO-TEOLOŠKI INSTITUT DRUŽBE ISUSOVE

MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SIMPOZIJ

6. studenoga 2006

Nakon misnoga slavlja, u svečanoj auli Filozofskoga fakulteta Družbe Isusove na Jordanovcu, započeo je s radom cjelodnevni Međunarodni znanstveni simpozij na kojemu je izlaganja održalo trinaest predavača iz Zagreba, Splita, Zadra, Osijeka i Rima, a organizirali su ga Hrvatska pokrajina Družbe Isusove, Filozofski fakultet DI i Filozofsko-teološki institut DI pod visokim pokroviteljstvom Vlade RH i Zagrebačke nadbiskupije. Simpozijem je s različitih aspekata osvjetljena prisutnost isusovaca na ovim prostorima, počevši od njihova dolaska u Zagreb 1606. godine sve do današnjih dana. Otvarajući simpozij, dekan FFDI-a, **o. Anto Mišić** podsjetio je na 1662. godinu kada je na Zagrebačkom kolegiju održano prvo predavanje iz filozofije, ističući kako na današnjem FFDI-u, studij filozofije i religijske znanosti pohađa oko 400 studenata.

Budući da se karizma isusovaca od osnutka do danas očitovala kroz različite vidove njihova djelovanja, na simpoziju su osvjetljena bitna obilježja isusovačke karizme, počevši od njihova dolaska u Hrvatsku koja je 1606. godine porobljena od Mlečana i Turaka bila "ostatak ostataka", sve do ukinuća 1773. godine te ponovne obnove Družbe bulom **pape Pia VII.** 1814. godine, i njihova ponovnoga povratka nakon 130 godina u Zagreb 1902. godine. Isusovačka karizma obuhvaćala je pastoralni i obrazovni rad, rad na pisanju udžbenika i leksikona, suradnju i dijalog sa svima onima kojima su poslani za služenje vjere i pravde, te pomoć socijalno ugroženom stanovništvu, osobito u misijama. Kad je riječ o isusovcima u Zagrebu i njihovim stajalištima prema nacionalnim i socijalnim pitanjima njihova vremena, osobito je istaknuta korespondencija Ignacija Loyolskog u kojoj su jasno izražena socijalna pitanja. Hrvatsko je društvo u vrijeme djelovanja isusovaca bilo nezbrinuto, te je "ignacijanski primarni zahvat bio pomoći ljudima svoga vremena da se domognu umijeća, znanja, a ponajviše duhovne slobode kako bi se oduprli tegobama koje prijete dostojanstvu življenja, a kako bi ih dugoročno promijenili na bolje", istaknuto je na simpoziju. No, unatoč njihovoj djelatnosti, osobito u nepovoljnim vremenima nacionalnoga buđenja, afirmacije ali i opstanka hrvatskoga naroda, kada Katolička Crkva postaje čuvar i artikulatorka nacionalnoga identiteta, stav političkih vlasti i liberalnih grupacija prema isusovcima u Zagrebu u 20. stoljeću nije bio pozitivan, osobito onaj novoosnovane masonske lože i dr., za vrijeme Prve Jugoslavije, čije nepri-

jateljstvo prema isusovcima proizlazi iz straha izazvanog njihovim nedovoljnim poznavanjem. Usprkos tomu, glavni razlozi isusovačke snage i opstanaka bili su centralistički ustroj Družbe, obećanje poslušnosti Papi, stavljanje interesa Crkve ispred svakog osobnog i partikularnog interesa te u specijalnom odnosu izgrađenom na temelju Ignacijanskih duhovnih vježbi. Isusovci su također bili podvrgnuti i političkim progonima i mučenjima (slučaj isusovca **Mije Škvorca** 50-ih godina), a osim toga od strane komunističkih vlasti u desetljećima nakon 1945. godine, vršena je masovna zapljena njihovih dobara.

Nezaobilazan je utjecaj isusovaca i na razvoj znanosti, točnije prirodoslovnih pogleda na isusovačkoj Akademiji. U tom je kontekstu posebno značajan **Joseph Francis Domin**, isusovac i fizičar koji je poseban doprinos dao na području proučavanja elektriciteta, te se smatra "pionirom elektroteapije". Značajno je i ime **Andrije Blaškovića** koji je doprinos dao u području fizike ali i spisateljskoga rada iz područja arheologije i povijesti.

U drugom dijelu simpozija bilo je riječi o doprinosu isusovaca teološkim i filozofskim znanostima i to u dva razdoblja, do ukinuća 1773. godine i od ponovne obnove Reda do II. vatikanskoga sabora. Kad je riječ o radu isusovaca na spomenutim poljima u prvom razdoblju, istaknuta su značajna imena kao što su isusovci **p. Diego Laynez**, **sv. Petar Kanizije**, **sv. Robert Ballarmin**, **Luis de Molina**. Kad je riječ o isusovcima u 17. i 18. st., važno je istaknuti **Franju Jambrehovića**, teološke pisce **Antuna Kanižlića**, **Ivana Šimunovića**, **Franju Pejačevića** kao i mariologe **Lovru Grizogona**, **Juraja Habelića** te pisce katekizama **B. Kašića**, **A. Komulovića**, **J. Muliha** i dr. Isusovci su osim toga značajnu ulogu imali u otvaranju putova suradnje prema Istočnoj Crkvi, osobito prema Pravoslavnoj Crkvi pod muslimanskim vlastima, te suradnji s kršćanima istočno-bizantskog obreda i radu oko

katoličkog jedinstva među slavenskim narodima. Osim toga, značajna je i suradnja nadbiskupa **Stadlera** i isusovaca u vezi s položajem katolika u Bosni i Hercegovini prije Prvoga svjetskog rata budući da su "s nadbiskupom Stadlerom i pojedini članovi Družbe Isusove iz Zagreba i Sarajeva nekoliko godina uoči Prvog svjetskoga rata razvili intenzivnu aktivnost u cilju kolonizacije katolika iz Monarhije da bi se popravio njihov nezavidan položaj". I ne samo zato, nego da bi im se omogućilo da "primjenom razvijenih metoda u poljodjelstvu i drugim ulaganjima postanu gospodarski dominantni čimbenik u BiH te izgradnjom domova za mladež i viših gimnazija dostignu kulturnu razinu katolika u Monarhiji i na taj način pripomognu učvršćenju Monarhije na njezinim nesigurnim istočnim granicama". O pojedinim isusovačkim djelatnostima malo se zna, a jedna od njih zasigurno jest doprinos likovnim umjetnostima, nakladničkoj djelatnosti i zagrebačkom ljekarništvu.

Na kraju, nemoguće je ne spomenuti jednu od, slobodno možemo reći najznačajnijih djelatnosti hrvatskih isusovaca, a to su pastoralne inicijative, osobito one od 1945. do 2000. godine. U prvom redu riječ je o obiteljskom pastoralu u kojemu je važnu ulogu imao **p. Mato Jović** koji je sa susretima bračnih parova započeo 1960. godine, a od 1968. započeli su u bazilici Srca Isusova u Zagrebu i zaručnički tečajevi. Za širenje ove djelatnosti i na ostale dijelove Hrvatske važnu ulogu imao je voditelj zagrebačke skupine bračnih susreta **p. Stanko Weissgerber**. Značajan je i rad u obiteljskom savjetovanju, obiteljskim ljetnim školama koji su započeli 1972. godine, te bračnim vikendima kroz koje je do sada prošlo 10 000 ljudi. Isusovci su također istaknuti na području kateheze i studentskoga pastorala, ali i na području elektronskih medija, od kojih je najznačajniji program na hrvatskom jeziku Radio Vatikana te religijski program na HRT-u na kojemu se od 1991. godine sustavno emitiraju vjerske emisije.

Predavači na simpoziju bili su: **dr. Agneza Szabo, mr. o. Ivica Musa, Dl., dr. Jure Krišto, dr. Miroslav Akmađža, Snježana Paušek-Baždar, dr. Alojz Jembrih, o. Ivan Macan, dr. Jakov Kulič, dr. Sanja Cvetnić, dr. Aleksandar Stipčević, dr. Zoran Grijak, dr. Stella Fatović Ferenčić, dr. Tonči Trstenjak.**

Simpoziju su nazočili provincijal Hrvatske pokrajine Družbe Isusove **o. Ivan Koprek**, izaslanik generala Reda iz Rima, **o. Adam Žak**, predsjednik Konferencije europskih isusovačkih provincijala **o. Mark Rotsaert**, apostolski nuncij u Hrvatskoj nadbiskup **Francisco-Javier Lozano**, zagrebački pomoćni biskup **Valentin Pozaić**, pomoćnik ministra znanosti, obrazovanja i športa, **mr. Krešimir Rašan**, dekan Evandeoskog teološkog fakulteta u Osijeku **dr. Peter Kuzmić** te dekan Zagrebačke škole ekonomije i managementa **dr. Đuro Njavro**. U dopisu Ureda predsjednika RH istaknut je doprinos hrvatskoj vjerskoj, prosvjetnoj, kulturnoj i znanstvenoj povijesti, a premijer **dr. Ivo Sanader** u prigodnom je dopisu istaknuo kako isusovci imaju velike zasluge za početak visokoškolske naobrazbe u Hrvatskoj.

BRAT FRANJEVAC FRA ALOJZIJE - BRANKO STIPANOVIĆ

U subotičkoj Franjevačkoj crkvi od prije godinu dana susrećemo skromnog i tihog brata franjevca. Tko je i što radi brat redovnik u svom svakodnevnom poslanju zasigurno će pridonijeti upoznavanju redovništva iznutra, a možda će nekoga ponukati da poželi i bolje upoznati samostanski način života.

Zvonik: Kako i kada ste postali franjevac?

- Od malih nogu težio sam za franjevačkim pozivom i o njemu razmišljao. Završio sam školu, jedno vrijeme sam bio zaposlen, ali sam i dalje želio postati franjevac. Moja razmišljanja su urodila plodom tako da sam s dvadeset i tri godine stupio u samostan.

Zvonik: Kako se zapravo zovete i kako ste postali član franjevačke zajednice?

- Moje redovničko ime je **fra Alojzije od Milosrdne Ljubavi Božje**. Alojzije mi je ime, a "od Milosrdne Ljubavi Božje", možemo reći, redovničko prezime. Kod nas redovnika je prije bilo tako da se obvezno moralo mijenjati ime prilikom stupanja u Red. Sada je pojedincu slobodno zadržati krsno, odnosno građansko ili prihvatiti novo, tj. redovničko ime, koje odrede redovnički poglavari. Tako je to u Provinciji Presvetog Otkupitelja, u kojoj sam stupio u Franjevački Red. Rođen sam i odrastao u Vinkovcima. Sve do 2002. godine bio sam član, malo prije spomenute Provincije Presvetog Otkupitelja - splitske.

Zatim sam prešao u Hrvatsku franjevačku provinciju svetog Ćirila i Metoda sa sjedištem u Zagrebu - Kaptol 9, u kojoj mi je bliskiji mentalitet u

zajednici jer sam, kako rekoš, rodom iz Slavonije, Vinkovaca. Inače sam kao redovnik živio i radio na Visovcu, u Makarskoj, u Zagrebu - u Vrbanićevoj, Osijeku, Čuntiću i evo sada tu, u Subotici. Ovdje sam godinu dana.

Zvonik: Koje su Vaše dužnosti u zajednici?

- Temelj našeg franjevačkog zajedništva je bratstvo. U franjevačkoj zajednici svi su jednaki, svi smo braća; i svećenici - patri i nesvećenici - fratri. Razumije se da braća, koji nisu zaređani za svećenike, ne vrše ni svećeničku službu: kao što je predsjedanje misnom slavlju, ispovijedanje i drugo. Iz rečenog je jasno da su i patri (oci) - nekadašnji naziv za svećeničke redovnike - isto na prvom mjestu fratres - braća, bez obzira što i danas ima onih koji pred svoje redovničko ime bezuvjetno stavljaju p. tj. pater, a ne fra što znači frater odnosno brat. Mi braća nesvećenici vršimo razne službe u našim bratstvima. Tako sam ja npr. neko vrijeme radio kao krojač, zatim kao bolničar i najviše vremena sam bio kuhar, jer sam završio i ugostiteljsku školu. Ovdje u subotičkom samostanu sada vršim službu sakristana. Naše bratstvo ima šest članova od kojih smo **fra Klarus** i ja braća, a četvorica braće imaju i svećenički red.

Zvonik: Kako molite i imate li slobodnog vremena?

- Zajedno s braćom našeg samostanskog bratstva molim Časoslov, imamo razmatranja - meditaciju, a isto tako molim i privatno: osobnu molitvu, duhovno štivo, franjevačku krunicu i druge franjevačke pobožnosti. Mi franjevci spadamo u prosjačke redove kao dominikanci ili karmelićani. Jedna od bitnih sastojnica našega zajedničkog života je i zajednička molitva, molitva u koru. Nas izdržava Narod Božji, a mi mu uzvraćamo molitvom. Mi smo zato dužni moliti za narod. Nama to nije teret nego radost.

Na prvom mjestu su nam rad koji nam je povjerilo bratstvo - rad u zajednici i za zajednicu, kao i zajednička molitva. No, imamo mi i slobodnog vremena, kada se povlačimo u osamu, bilo da radim, ili molim ili se odmaram. Tako, primjerice nešto mogu šivati, plesti franjevačke pojase, čitati duhovne knjige, prošetati se, imati neki hobi i slično.

Zvonik: Da li i braća polažu zavjete?

- Evandeoske zavjete čistoće, poslušnosti i siromaštva, koji su temelj naše redovničke posvete, polažu sva braća a na njih se obvezujemo i kao pojedinci i kao zajednica. Sve redovnike vežu isti zavjeti, kako braću tako i braću svećenike. Mi imamo istu formaciju, svaki mora proći postulaturu, novicijat, privremene pa vječne ili doživotne ili svečane zavjete, kako se već različito nazivaju. Oni koji se odlučuju za svećeništvo studiraju bogosloviju, drugi se prema izboru i sposobnostima usavršavaju i školuju za druga zanimanja u bratstvu. U novicijatu su me učili da se patri dožive kroz misu, duhovni nagovor, ispovijed. Brat koji nije odabrao svećeništvo toga nema. I

ako brat nema svoju osobnu duhovnost, ne samo zajedničku, lako može već na prvoj kušnji pasti i iz bratstva otići, napustiti ga. Zato nam je toliko na srce stavljana osobna duhovnost, odnosno osobna pobožnost, osobito kontemplacija.

Zvonik: Sjećate li se trenutka Božjeg poziva koji je bio za vas presudan?

- S franjevcima sam odrastao, iako sam s dijacezanske župe, no s fratrima sam uvijek bio povezan. U samostan su me zapravo privukla dvojica braće koju sam upoznao među karmelićanima, ali kako rekoh, odluka za franjevce bila je prirodna veza. Prije ulaska u franjevačko bratsvo, radio sam kao kuhar na dijacezanskoj župi.

Zvonik: Imate li u samostanu računalo, automobil?

- Nas veže zavjet siromaštva. Ako mi od puka dobijemo računalo, automobil, mi ćemo ga moći i koristiti. Ali, u biti to pripada svima nama u zajednici. Mi smo se ulaskom u bratsvo odrekli svakog privatnog posjedovanja, po uzoru na Isusa Krista.

Zvonik: Što biste danas mogli poručili mladima o izboru duhovnog zvanja?

- Poziv svakako treba od Boga dobiti. Osobno sam se puno molio. Premda sam od malih nogu želio ući u samostan, mnogo sam se molio da me Gospodin prosvijetli i pokaže koje mi je stvarno poslanje u životu. To bih poručio i mladima. Bez molitve i bez žrtve nema napretka, ali i za svaki poziv treba razmatrati i moliti se, jer svaki poziv ima i radosnih i žalosnih trenutaka. Tako je isto i u redovničkom životu. Ali je najvažnije doći pred Boga, pred svetohranište i moliti se. Moliti treba svako jutro kada se probudimo i svaku večer kada idemo na počinak, zahvaliti se za protekli dan i preporučiti se za sutrašnji.

Preporučam svim vjernicima da se mole i za redovnička i za svećenička zvanja, jer potrebno je i redovnika i svećenika. Mladima poručujem da se ne plaše kako će biti, jer kad se uđe u samostan, Gospodin vas svojom milosnom rukom vodi. Najbitnije je da se odvažite.

Razgovarao: Silvester Bašić

NA VRUTKU LJUBAVI

(s. Anđelini Kujundžić za 70.
obljetnicu redovništva)

Na vrutku ljubavi
minula su ljeta
a srce za Kristom
nesmanjeno cvjeta.

I duša joj snatri
kao prvog dana
onaj mirni kutak
Božjeg samostana.

U kom mlado biće
zavjete je dalo
i plodove mnoge
odricanjem bralo.

Dugih sedamdeset
odanosti Bogu
samo oni rijetki
doživjeti mogu.

Stoga nek poživi
sestra Anđelina;
dika svoga roda
Božja heroina.

Da bi mirne dane
koje starost njiše
poklanjala Tvorcu
za kim duša diše.

Josip Dumenžić Meštar

Draga naša časna Jasna!

Isus te davno izabro' za sebe
i tihim je glasom tebi šaputao:
Dođi, zaručnice, u ranjene grudi
i za te sam kćeri sav svoj život dao.

Spremno si mu rekla: Idem Gospodine.
Ostavila mamu, tatu, sestru, brata!
Zemaljskoj ljepoti, taštini, bogatstvu
navijek si za sobom zatvorila vrata.

Sada si pred Isusom zavjet obnovila
da ćeš mu služiti do kraja života
i vršiti stalno Božju volju svetu
makar život bio težak ko' Golgota.

Spremno si za Boga odrekla se sebe.
Svoj si mladi život darovala Kristu.
Trnje, križ i patnju rado ćeš ponijeti
da svom zaručniku dadeš dušu čistu.

Zmcima krunice spašavat ćeš duše
i vaditi trnje s Isusova čela.
On će ti zauzvrat dati svoje srce
da tu crpiš snagu iz živoga vrela.

Svi ti čestitamo, ponosni smo na te.
Molim za tebe Svevišnjega Boga
da te od zla čuva na ovome svijetu
da ti jednom dade dio carstva svoga.

Subotica, 20. kolovoza 2006.

/Pjesma pročitana prigodom proslave
polaganja doživotnih zavjeta
s. M. Jasne Crnković, u njenoj rodnoj župi
sv. Roka u Subotici/

Đula Milodanović

Priredio: Jakob Pfeifer

Mali brat - veliki blaženik Charles de Foucauld

/Uz godišnjicu proglašenja blaženim Isusovog malog brata
Karla, 13. 11. 2005. u Rimu/

UVatikanskoj je bazilici 13. studenoga 2005. blaženim proglašen Charles de Foucauld, poznat također i kao Isusov mali brat Karlo. Život mu je bio zanimljiv - moglo bi se reći: jedna vesela igra traženja svoga smisla u Bogu i, kasnije, uživanje u istinskom miru kojeg mu je ta igra s Bogom priuštila.

“Brat Charles je ubijen 1. prosinca 1916. godine. Od samog svog obraćenja priželjkivao je kao najveću milost da umre nasilnom smrću kao i njegov ljubljani brat i Gospodin Isus, i slutio je da će dobiti tu milost. Njegov je život bio naoko neuspjeh. Umro je a da nije vidio ni zametke one redovničke obitelji koju je želio osnovati. A dvadeset godina nakon njegove smrti muškarci i žene odlaze u pustinju da bi otpočeli život na onom istom mjestu na kojem je otpočeo i brat Charles. Brat Charles je začetnik novog duhovnog pokreta koji danas broji nekoliko muških i ženskih kongregacija, sekularnih instituta, udruženja svećenika i laika, koji u njemu traže vođu da bi iznova našli svježinu Evanđelja.”

Prema knjizi: R. VOILLAUME, *U što je vjerovao Charles de Foucauld*

Brat sviju

Mali brat Karlo nije nikada prestao naglašavati da on nije određen propovijedati Evanđelje riječima. Jednog određenog trenutka nema više izbora, jer njegovo svećeništvo i potrebe ljudi zahtijevaju od njega aktiviranje u javnom životu.

“Sa čuđenjem primjećujem, kako zamjenjujem kontemplativni život svećeničkom službom. Vođen sam protiv svoje volje tamo, gdje je potreba ljudi.”

Ali, kratke propovijedi se događaju samo prigodno. Njegovo vrijeme boravka u Beni Abbasu se ispunjava tako što se neprestano izmjenjuju: molitva i primanje posjetitelja. Gostoprimstvo zahtijeva sve više vremena. Brat Karlo postaje BRAT SVIJU - SVIMA; UNIVERZALNI BRAT.

“Htio bih, da me svi ovdašnji stanovnici; bilo kršćani, muslimani, Židovi ili pogani, smatraju svojim bratom, bratom sviju.”

Zato mali brat Karlo kaže i ovo:

“Pravednost se mora ljubiti a zločini mrziti, i ako vlast čini teške nepravde prema onima koji su nam povjereni, onda se to mora kazati... Nemamo pravo biti ‘stražari koji spavaju’; nijemi psi; ravnodušni pastiri.”

Ovaj savjet i opomenu blaženoga maloga brata Karla, trebaju uzeti sasvim ozbiljno svi današnji pastiri.

Presveta Euharistija i siromasi

“To nije evangelizacija uz pomoć riječi, nego uz pomoć i prisutnost Presvetoga Oltarskoga Sakramenta, slavljenja Božanske žrtve, molitve, kajanja, ostvarenja evanđeoskih vrlina u životu, ljubavi prema bližnjemu, sveopće i bratske ljubavi, koja do zadnjeg zalogaja dijeli kruh sa svakim siromahom, sa svakim gostom, i s onim sasvim nepoznatim; bratska ljubav koja prihvaća svakoga čovjeka kao ljubljenoga brata...”

Vidimo, kako Euharistija postaje komad kruha za sve. Posvećeni kruh je kruh koji se dijeli. Ova Euharistija koja zrači ima ukus razdijeljenog kruha i ona daruje život. Ako ne dođemo do toga stupnja da dijelimo sa siromasima, tada se gasi svjetlo i proširuje se tama.

Ali Euharistija, jezgra apostolata, mora stići do ljudi. Nije dovoljno osvjetliti samo jedno jedino mjesto. Karlo želi stvoriti više euharistijskih centara koji će zračiti bratstvo. To je razlog njegovih dugih putovanja.

U životu brata Karla postoje dva neuništiva stupa, a to su “prisutnost Kristova u Euharistiji” i “prisutnost Kristova u siromasima”. Odrekao se živjeti u Isusovoj zemlji, jer se osjećao tjeranim. On je smatrao da “Nazaret treba živjeti tamo, gdje bi bilo najpotrebnije ljudima”. Tako je izabrao put pustinje, put gole vjere i bose nade. “Potpisao” si je jedan jedini tvrdi i dugi put, čiji se cilj ne vidi: srca ljudi dovesti do toga da Boga bolje upoznaju i ljube.

“Ako pšenično zrno ne umre...”

Kao i kod svakoga spasenja, jasno je da: zemljište najprije mora postati zgarište. To znači uništenje i izgaranje u vatri žrtve.

“Molite za mene da ljubim, molite da ljubim Isusa. Molite za mene da ljubim njegov križ, molite da ljubim križ ne radi njega samoga, nego kao sred-

stvo, kao jedini put, da proslavim Isusa. Pšenično sjeme ne daje ploda, ako ne umre.”

Karlo hoće svoj život žrtvovati. On ga želi sasvim dati i to na način da se svakodnevno žrtvuje Isusu za sve ljude, u prijateljstvu i u služenju ljudima. Odreći se uistinu samoga sebe, da bi se sav drugima predao. Nazaret je za njega simbol Isusove životne stvarnosti: život u siromaštvu i u služenju ljudima. Život u kojemu nastoji biti posljednji i život od srca ljudski.

Braća zajednice koju Karlo želi osnovati, moraju prije svega pred očima imati očigledan neuspjeh križa ...

Apostol, koji želi slijediti Karla, mora se dati na posao bez namjere da na vagu stavlja svoje zasluge. Njegov posao mora biti beskrajno kultiviranje zgarišta, samo uz oslanjanje na vjeru.

“Taktika” maloga brata Karla, da što više ljudi upozna i ljubi Isusa:

- Prijateljstvo s Isusom
- Prijateljstvo s ljudima
- Prijateljstvo kao sredstvo i put apostolata

I najvažnije sredstvo, bez kojega ništa ne ide jest - MOLITVA - u koju je mali brat Karlo “utrošio” puno vremena. I zato kao primjer donosim njegovu osobnu molitvu potpunoga predanja:

**Oče moj, predajem se Tebi,
čini sa mnom što hoćeš.
Što god učinio, hvala Ti.
Spreman sam na sve, primam sve
samo da se Tvoja volja ispuni na meni
i na svim Tvojim stvorenjima.
Bože moj, ne želim ništa drugo.
Stavljam svoj život u Tvoje ruke
Tebi ga darujem, Bože moj,
svom ljubavlju svoga srca
jer Te ljubim i ta ljubav traži
da Ti se darujem, da se potpuno predam
u Tvoje ruke s neizmjernim povjerenjem
jer Ti si moj Otac!**

CRKVA NA PONOS MISTU

Na Bikovu crkva slavi:
osamdeset i pet lita,
Majkom Božjom zaštićena
danas je tek posvećena.

Crkva je na ponos mistu
znali smo je obnavljati,
Bikovčani vridni ljudi
pomoć svoju hoće dati.

Dičimo se njenim tornjem
s kojeg zvoni Pozdravljenje,
a u crkvi Bog nam daje
za sve grije oprostjenje.

Sačuvajmo svoju viru,
čast, poštenje, domovinu;
običaje prenesimo:
majka ćeri, otac sinu!

I biskupu našem - fala.
Virnom puku na žrtvama,
svakoj ruci Donatora
što je dar svoj crkvi dala.

Majstorima za rad marni,
Župnicima za svu brigu:
Bog vam dobri udilio:
rajsku, vičnu domovinu.

Slava Bogu! Pozdrav Gospi
i svim milim pokojnima.
A živima - mir i radost,
Navik nek je svima FALA!

Julije Bašić

Majci

Komu da se utičemo
kad dođu brige, nevolje?
Marija nebeska majka
pomaže uvijek najbolje.

Imala sam dobru nanu
davno me je ostavila.
Sad Marija Majka Božja
potpuno me prisvojila.

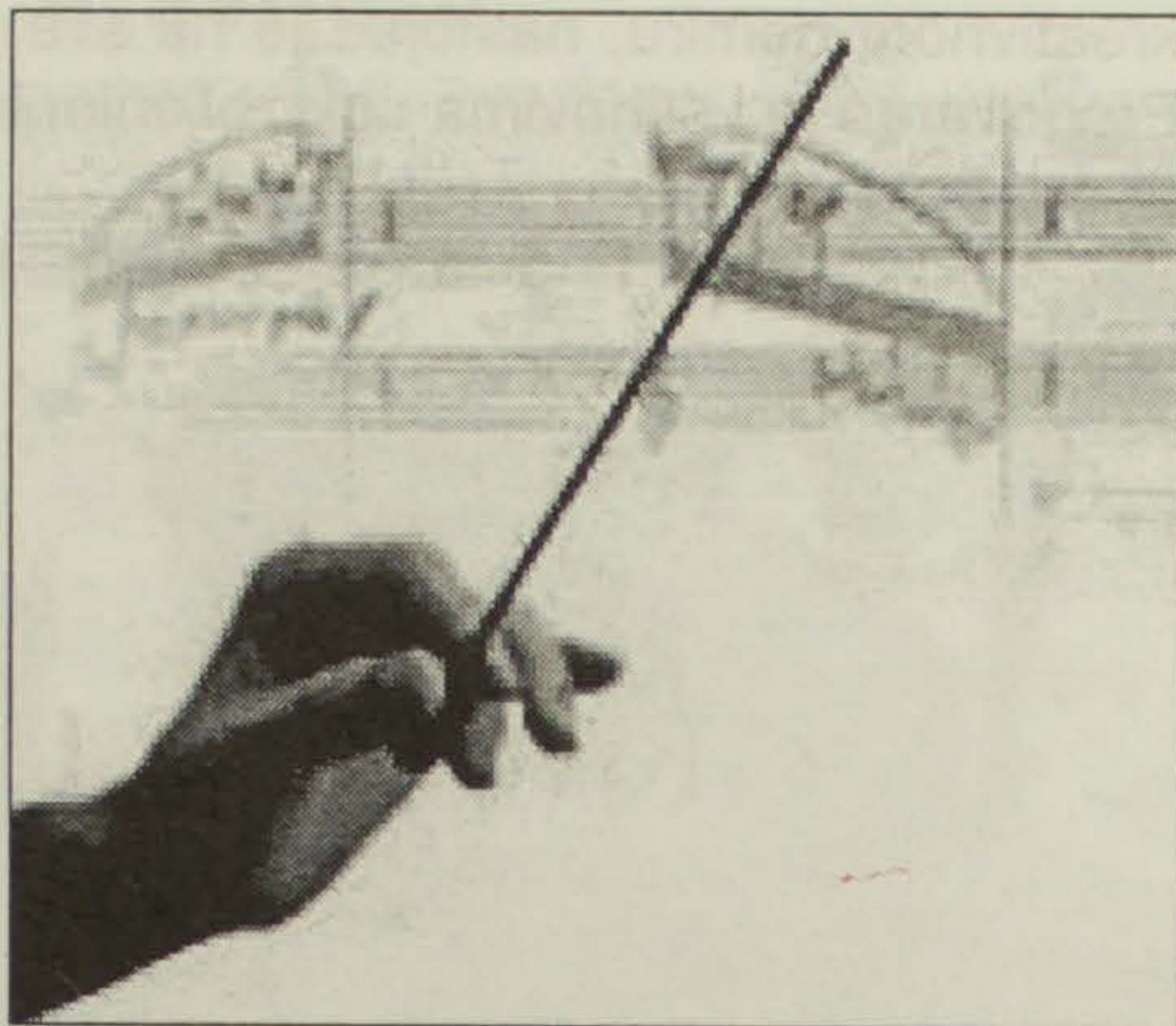
Kada dođu kušnje teške
bolest ili sile tame
Majko, moje utočište
ne daj me; majko, ne daj me!

Kata Ivanković

Uloga glazbe u duhovnosti

Ne možemo biti izvor snage, ukoliko tu snagu ne pothranjujemo, piše pisac jedne zanimljive knjige. I čovjekova osjećanja su jedan od mogućih izvora energije.

Netko je nedavno upitao i konstatirao: kako to da su baš isti biblijski tekst ili riječi duhovnoga sadržaja toliki kompozitori odabrali za svoje djelo? Zašto nisu uzeli nešto drugo? Što ih je inspiriralo i privuklo, kada znaju da su brojni prije njih već utisnuli pečat svoga dara. Strast, oduševljenje, zanos, naredba, primoranost, potreba?

Odisti je Sveto pismo živo vrelo i posrednik Božje riječi. Glazbenici su uronili i pripravili srce svoje koje će osluškujući psalmistu "biti ko stablo zasađeno pokraj voda tekućica" - obilja života, jer "sve što će stvoriti dobrim će uroditi" /usp. Ps 1,3/. Posjedovali su i posjedujemo samo trenutak sadašnjosti i poput sv. Valentina klicali i kličemo: Najprije duša!

Tako o glazbi progovara i njemački novelist **Auerbach** koji nas podsjeća da "glazba po sebi spira sa duše prašinu svakodnevice" i omogućava da osjetimo ono što je iz umjetnikovog pera nastajalo i sazrijevalo. Blago je to novcem nemjerljivo, materijalnim dobitkom nezamjenljivo.

Upoznati, proživjeti, patiti, osnažiti, nadahnuti, radovati se... sve to mogu note tekstom obogaćene učiniti. Prednost je i dar čovjekov znati napamet sipati bisere Božje objave i mudrosti. Koliko puta je pjevan *Amen*, *Sanctus*, *Kyrie* ili *Gloria* i uvijek su svježiji, novi, zanimljivi. Svatko je darovao posebnu čar koja nas potiče da kažemo: Jedva čekam čuti je. Kroz glazbu snažnije progovara navještaj ljubavi Oca Nebeskog pomno pisane i skupljene u Knjigu nad knjigama.

Edukacija - otkrivanje ili stalno vođenje naprijed u sticanju znanja nije zanemariv čimbenik, kada znamo da znanost i umjetnost uzdižu čovjekovu vrijednost. Puno puta je utkano svo umijeće, iskustvo godinama skupljano, u krunu rada, primjerice Bachove h-mol mise ili uglazbljenog hvalospjeva Marijinog iz Lukina evanđelja /Lk 1,46-55/, kojim Bogorodica - lijepi Cvijet, Gospa Blažena, kako je opjevana u pjesmi koju pjevamo na blagdan Blažene Djevice Marije Bogorodice 1. siječnja, veliča Gospodina.

J. S. Bach je poput mnogih i glazbom Boga slavio, naglašavajući da "treba samo u pravi čas pogoditi prave tipke, tada vam orgulje same sviraju", a molitva biva žarča i čovjeku milija, euharistijsko slavlje svečanije. Sve za Gospodina. I orkestar, pjevači, cvijeće, svijeće.

Nepoznati flamanski pisac iz XV. stoljeća je rekao: "Krist više nema glasa, ima samo naš glas, da bi govorio o sebi." **Papa Ivan Pavao II.**, Pastir kojem su se obični putovi uvijek činili nedovoljnim u apostolskom radu i kreativnom nemiru, nastojao je na sve načine najaviti ljudima Dobru vijest. Progovarao je i stihovima uglazbljenim loveći "srca na moru života", mrežom prave Božje riječi.

"Pred licem anđela pjevam tebi" /Ps 138,1 b/ Domine, vječni i neprolazni.

RAVNICA U KRVI

**Od davnina kolijevka nam plodna njiva,
srcem, krvlju, teče široka ravnica.
Na dlanu, korijeni nam urezali znak,
kamenom urezali, zlatnog žita klas.**

**Sad pruži mi ruku i prepoznaj znak,
budi sa mnom svoje grude klas,
klas do klasa, istog naroda nam grana,
pjevaj svoga roda: "Tebi, Bože, hvala"!**

**Kada sklopim ruke rodnu grudu vidim,
roda svoga sjetim, krvi ne postidim.
Molitvom te grlim zemljo moja mila,
svaka tvoja grana grb u srce svila.**

**Kada sklopiš ruke, za svoj narod moli,
molitvom ga grli dok tambura svira:
"Od kamena siva, do ravnih ravnica,
štitila te, vodila te bunjevačka vila"!**

Josipa Dević

Individualna odgovornost i solidarnost u korelaciji s problemima siromašnih i gladi u svijetu

Primjeri koji potiču na razmišljanje

S. Slava Vedrina, milosrdnica, rođena je 1910. godine u Podgorju kod Marije Bistrice. Godine 1929. položila je privremene, a tri godine kasnije i doživotne zavjete za Družbu sestara milosrdnica sv. Vinka Paulskoga. Nakon nekoliko godina rada u vrtiću u Osijeku, a potom i u N. Gradišci, prijavljuje se za misije te 1934. godine s još 9 sestara odlazi u Argentinu. Godine 1948. premještena je u Paragvaj, a od 1954. godine sve do svoje smrti 2002. godine radila je u Asuncionu u Paragvaju.

Uvjerena sam da većina čitatelja nije čula za ovu požrtvovnu redovnicu koja je cijeli svoj život dala za siromašne i napuštene. U tu bih se skupinu i sama mogla ubrojiti da "po dužnosti" nisam bila sudionicom trodnevne proslave 150. obljetnice osamostaljenja Družbe sestara milosrdnica sv. Vinka Paulskoga, koja je u mjesecu listopadu održana u Zagrebu, a na kojoj je među ostalim, osvijetljen i život spomenute redovnice. Naime, hrvatski redatelj **Edi Mudronja** došao je na ideju snimiti dokumentarni film o ovoj redovnici, i to pod naslovom "Četvrti zavjet". Riječ je o filmu koji na edukativni način predstavlja život i rad s. Slave koja je od 1934. godine sve do svoje smrti 2002. godine, tj. punih 68 godina provela u misijama, a od toga 48 godina u Asuncionu, glavnom gradu Paragvaja. Sam naslov filma sugerira kako je zapravo riječ o zavjetu kojega je s. Slava ili "paragvajska Majka Tereza", kako

su je zvali, uz zavjet siromaštva, poslušnosti i čistoće na koje se obvezala polažući doživotne zavjete, samovoljno položila Bogu 1965. godine. Tada se naime zavjetovala da se nikada više neće vratiti u svoju domovinu, s nakanom da se svi ljudi spase i da Presveto Trojstvo bude više ljubljeno. Svoju rodbinu i prijatelje prikazala je Isusu kao svoj četvrti, a možda i najteži zavjet. O veličini te njezine žrtve govore i dijelovi brojnih pisama koje je godinama pisala svojemu bratu u domovini a čiji su dijelovi prikazani u filmu. O veličini pak njezine nesebične ljubavi za siromašne i bolesne koje je pronalazila u bolnicama, zatvorima, najsiromašnijim četvrtima i staračkim domovima, svjedoče u filmu i njezine susestre koje su godinama radeći s njom bile svjedokinjama onoga što se o njoj govori i nakon njezine smrti. A, o životu ove redovnice svjedoče i riječi prefekta Kongregacije za ustanove posvećenoga života i udruge apostolskog života kardinala **Franca Rodea**, koji je za s. Slavu rekao: "To su sveci za danas".

Kada bismo iz konglomerata ovih činjenica o kojima svjedoče i s. Slavini suvremenici izvukli samo jednu, a riječ je o odgovornosti i brizi za one u potrebi, lako bismo ju mogli primijeniti na svakondevicu, budući da pojam siromaha nije usko vezan samo za siromašne krajeve svijeta, jer smo skloni stvarnost pogrešno percipirati. Iako je javnost i glede nedavnoga slučaja u subotičkoj Općini o uzroku smrti majke i sina uvelike podijeljena unatoč konačnoj službenoj objavi, jedno je sigurno: individualna odgovornost za pitanje gladi u svijetu čini se dolazi do izražaja osobito u sredinama gdje, baš kao i kod nas, zakazuju institucije koje su i osnovane s ciljem skrbi o potrebnima. To "potrebnima" ne odnosi se toliko i uvijek na materijalnu pomoć, koliko češće na onu "duhovnu". Jer, istina je da čovjek najviše prima baš onda kada sve daje Bogu, a u tom smislu i ljudima koji su ništa drugo do "slika Božja". Ako pak postavimo pitanje razloga sve češćih propusta nadležnih institucija za spomenute probleme, možemo lako otkriti da je u korijenu njihovih eksplicitnih propusta često prebacivanje odgovornosti s jedne institucije na drugu, a da pri tom uvijek stradavaju oni koji se, kad je raspodjela novca u pitanju, najmanje pitaju. Jer, htjeli to priznati ili ne, svjetski se problemi još uvijek vrte oko raspodjele "dobara", ma kako oni bili shvaćeni, u povijesnom i društvenom kontekstu. Ništa manje na djelu nije i "moralni relativizam" zbog kojega često u prvi plan dolazi ona druga strana morala, a da ne spominjemo hedonistički način života, pa s jedne strane imamo neumjerenost raznih oblika, a s druge strane oskudijevanje u najnužnijem za život.

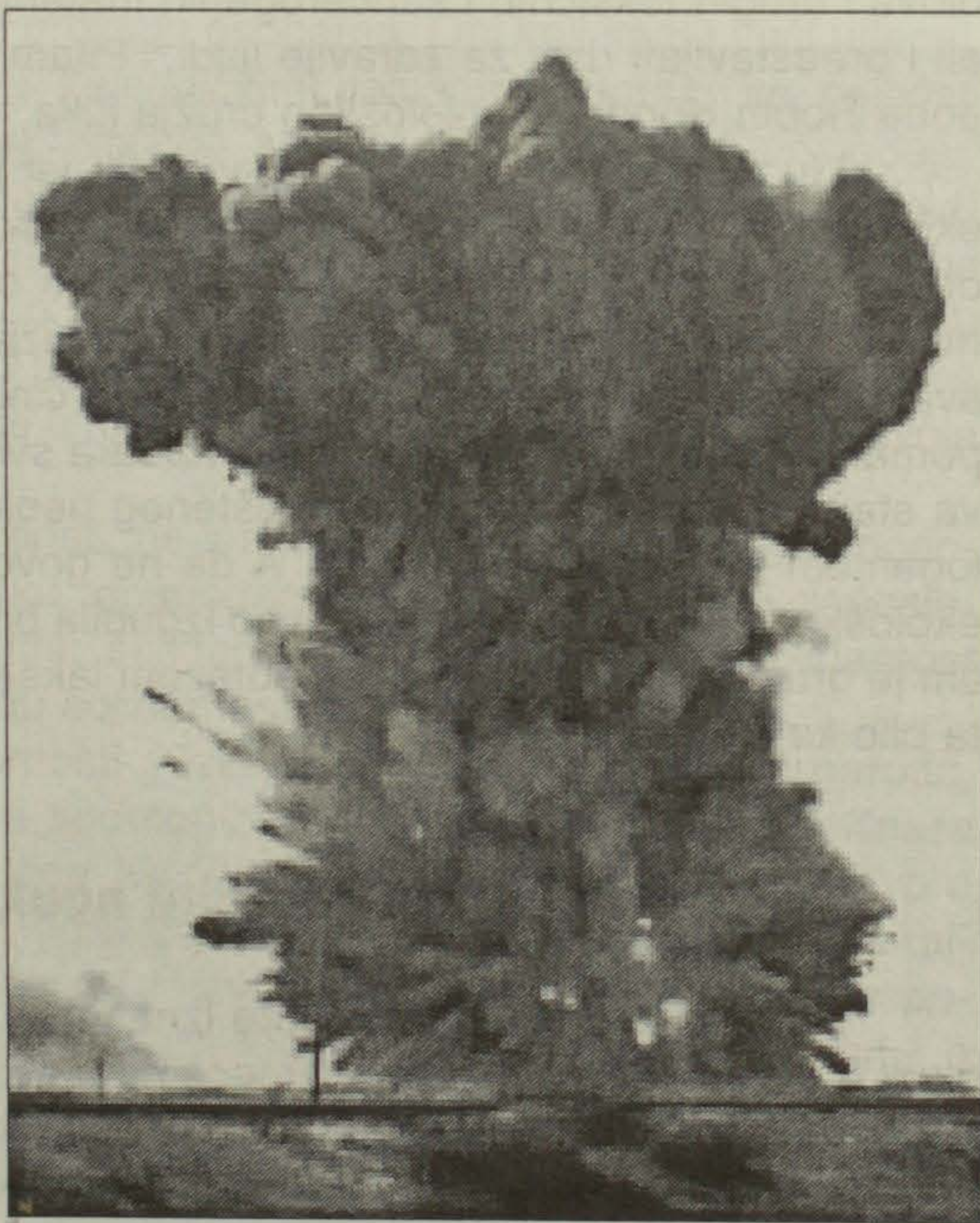
Kad već govorimo o prebacivanju odgovornosti s institucije na instituciju, značajno je u tom kontekstu spomenuti rezultate istraživanja trojice autora: **dr. Stjepana Balobana, mr. Gordana Črpića i dr. Ivana Štengla**, u kojemu se istražuje solidarnost i socijalna (ne)osjetljivost prema rezultatima empirijskoga istraživanja europske studije vrednota (EVS) 1999. godine i u kojemu se osobita pozornost posvećuje ophođenju hrvatskoga građanina sa solidarnošću i socijalnom (ne)osjetljivošću. Rezultati istraživanja izneseni su u knjizi *U potrazi za identitetom* koja je u suradnji *Golden Marketinga* i *Tehničke knjige* objavljena 2005. godine u Zagrebu. Spomenuti autori ističu kako se npr. u Hrvatskoj u odnosu prema solidarnosti pojavljuje nesporazum

glede obveze angažiranja države s jedne strane i pojedinaca s druge. "Čini se da to nije samo potreba i pokušaj prebacivanja odgovornosti s jedne instance na drugu (na državu tj. na pojedinca i natrag), nego je također pitanje mentaliteta, te određenog povijesnog političkog i kulturnoga okruženja", smatraju spomenuti autori te naznačuju da treba istaknuti kako prevelika institucionalizirana solidarnost vrlo često onemogućuje građaninu izravni kontakt s adresatima njegove solidarnosti. Problem je u tome što građanin ne dobiva povratnu informaciju o tome tko i na koji način dobiva njegovu pomoć, tako da i sama pomoć postaje bezimena.

Kad je pak razina solidarnosti u Europi u pitanju, ona uvelike varira s obzirom na promatranu dimenziju solidarnosti i socijalne osjetljivosti, te s obzirom na kulturno-povijesni razvoj pojedinih europskih društava. No, znatne razlike s obzirom na kulturno-povijesno naslijeđe zemalja zapadne i srednje Europe, te ostalih tranzicijskih zemalja dobivene su jedino u odnosu prema spremnosti na konkretnu pomoć potrebitima. Građani ostalih tranzicijskih zemalja rjeđe su spremni na konkretnu pomoć od građana srednje i zapadne Europe. To se može tumačiti gospodarskim stanjem u tim zemljama, koje zahtijeva trajni angažman za samoodržavanje i održavanje obitelji, te anomijom nastalom raspadom komunističkoga sustava, a koja je - kao i taj sustav - ostavila duboke tragove na tim društvima.

Atomsko naoružanje vs. glad u svijetu

Spomenuti problem sve većeg broja siromašnih (duhom i tijelom) u našem okruženju govori nam i o jednom drugom paradoksu našega vremena a koji je usko vezan uz pitanje naoružanja u svijetu. Ne tako davno bili smo svjedoci tvrdnje Sjeverne Koreje da je izvela podzemni nuklearni pokus. "Južna Koreja, SAD i Australija su zabilježile potres. Rusija je 'registrirala test nuklearnoga oružja u Sjevernoj Koreji'" - bila je vijest koja je na izvjesni način trebala biti prijetnja cijelom svijetu. Ne samo zato što je tim testom nanesena ogromna šteta procesu neširenja atomskoga

naoružanja u svijetu, nego jer bi to mogla biti dobra prilika "velikom moćniku svijeta" tj. SAD-u ali i globalnim igračima za propagiranje svojih još moćnijih "planova" glede toga problema, kako bi na taj način nastavili moćnu "misiju na zemlji", tj. globalizatorsku politiku koju već desetljećima uspješno provode. Jer, politika SAD-a, među ostalim, svodi se na usavršavanje novih informatičkih tehnologija i naoružanja na "daljinski upravljač", pa joj u tom smislu prijete opasnost od uporabe nuklearnih bojnih glava Sj. Koreje, Irana, Iraka, Rusije i Kine. S druge strane, svjevernokorejska nuklearna akcija, u Japanu izaziva raspravu o mogućnosti razvoja atomskog oružja, što je dosad bila tabu tema u jedinoj zemlji koja je iskusila nuklearnu eksploziju. Značilo bi to i reviziju njihova ustava iz 1947. godine, i odbacivanje službenog pacifizma što su ga Japanu, poraženom u Drugome svjetskome ratu, nametnuli Amerikanci.

No, sa SAD-om ili bez njega pitanje nuklearnoga naoružanja jest pitanje naoružanja općenito, budući da se danas više novca troši na naoružanje nego na prehranu onih dijelova svijeta u kojemu zbog pomanjkanja hrane tj. nepravilne raspodjele hrane koja drugdje leži i kviri se u prenatrpanim silosima, umiru milijuni ljudi. Naime, od gladi svakog dana umire 25 000 ljudi, a svakih 5 sekundi umre jedno dijete. Najtužnije od svega jest da se kroz isto to vrijeme u svijetu baci oko 12 tona hrane. Još se tragičnijom čini rujanska najava tvrtke BAE Systems, jedne od najvećih svjetskih proizvođača oružja, koja kako navodi Sunday Times, namjerava uvesti novu generaciju "ekološki prihvatljivog oružja". Takvo bi oružje po njima predstavljali metci i granate bez olova i drugih toksičnih i kancerogenih materijala koji "mogu naštetiti okolišu ali i predstavljati rizik za zdravlje ljudi." Pitam se, je li to pokušaj vraćanja u doba Robin Hooda, tj. ekološkog oružja luka, strijele i batine, ili ...

I tu dolazimo do novoga paradoksa, jer kako možemo uopće govoriti o ekološko prihvatljivom oružju, kada svi dobro znamo u kakve se namjene oružje koristi? Dakle, radimo na ekološkom osvješćivanju "širokih narodnih masa", ali i dalje propagiramo uporabu oružja. S druge strane, čovjeka se svakodnevno "ubija" raznim sredstvima, i čini se da je svijet doživio pravu pomamu ispunjavanja uvjeta novih vladara svijeta odnosno "prerušenih likova staroga imperijalizma nadomještenog neologizmom 'globalizacija' i ideologijom 'rat protiv terorizma'". A da ne govorimo o tome da je na primjer ekološki proizvedena hrana odavno izgubila bitku s "ekološkim oružjem". Jer, tim je oružjem još uvijek jednim potezom lakše uništiti velik broj konzumenata bilo kakve hrane.

Što o svemu kaže socijalni nauk Katoličke Crkve?

Istom, kada govorimo o gore iznesenim problemima, osobito onima o gladi u svijetu, samo po sebi nameće nam se još jedno pitanje, a to je pitanje solidarnosti. Značajne odgovore o tom pogledu pruža i socijalni nauk Katoličke Crkve. Kako to u knjizi *Socijalni govor Crkve u Hrvata* ističe profe-

sor na KBF-u Sveučilišta u Zagrebu, dr. Stjepan Baloban, "tema solidarnosti na poseban je način prisutna u službenim socijalnim dokumentima Crkve, a solidarnost se pokazuje kao jedno od najvažnijih načela socijalnoga nauka Crkve. Kršćani su pozvani promovirati i zagovarati 'kulturu solidarnosti'", ustvrđuje dr. Baloban. U teologiji se inače tumačenje pojma solidarnosti temelji na personalističkoj antropologiji s ljubavlju kao motivacijom. **Ivan Pavao II.** kada govori o opredjeljenju za siromašne ističe kako se ono "odnosi na život svakoga kršćanina, ukoliko on nasljeđuje Kristov život, ali se isto tako primjenjuje i na našu društvenu odgovornost, pa stoga i naš način života kao i na odluke koje u skladu s time moramo donositi u svezi s vlasništvom i upotrebom dobara" (Sollicitudo rei socialis - SRS, 1987., br. 42).

U organiziranom socijalnom nauku Crkve, koji je započeo 15. svibnja 1891. godine enciklikom *Rerum novarum*, pojam solidarnosti ne obrađuje se sustavno, već je solidarnost uključena u pojedine teme i problematike, te ona prožima sve socijalne dokumente. S papom Ivanom Pavlom II. ovaj se pojam sve više upotrebljava. "Solidarnost u socijalnom nauku Crkve pronalazi svoje temelje u dostojanstvu ljudske osobe i u njezinoj društvenoj dimenziji, te na temelju toga proizlazi etičko načelo da je svatko suodgovoran za dobro drugoga i za društvene oblike u kojima ljudi žive", smatra dr. Baloban.

Posljednja rečenica mogla bi biti temelj i misao vodilja kad god se raspravlja o solidarnosti koja nikako, barem kad je u pitanju socijalni nauk Crkve, ne može bez načela općega dobra i načela supsidijarnosti. Naime, solidarnost pripada samoj naravi društva ukoliko pripada naravi osobe, a takva se solidarnost "unutar svakoga društva valjano ostvaruje jedino ako se svi njegovi članovi međusobno priznaju osobama. Oni koji imaju veći utjecaj, jer raspolažu većim dobrima i zajedničkim uslugama moraju se osjećati odgovornima za slabije i biti spremnima s njima dijeliti ono što posjeduju" (SRS, br. 39). Supsidijarnost pak podrazumijeva da viša instanca omogućava slobodu i autonomnost nižoj instanci, a niža instanca odgovorno preuzima zadaće za opća dobra koja su u njezinoj kompetenciji. S tim da "oni koji su najslabiji ne smiju zauzeti puki pasivni ili rušilački stav u društvu već, treba da za dobro sviju čine ono što je u njihovoj moći, dakako braneći pritom svoja zakonita prava" (SRS, br. 39).

Govoreći dakle o solidarnosti, ne smijemo zaboraviti na njene mnogobrojne oblike: osobnu, obiteljsku, gospodarsku, solidarnost među zaposlenicima i uopće sa svijetom rada, solidarnost u dobrovoljnosti, solidarnost javnih institucija, internacionalnu solidarnost i dr.

Ako govorimo o odgovornosti svakoga pojedinca u zajednici naroda, nemoguće je ovom prilikom ne spomenuti i kardinala **Josepha Hoeffnera** koji u petom poglavlju svoje knjige *Kršćanski socijalni nauk* govori upravo o jedinstvu ljudskoga roda kao temelju zajednice naroda, tj. o duhovno-moralnom jedinstvu čovječanstva, čovječanstvu kao zajednici prava te gospodarskoj solidarnosti čovječanstva. Osim toga, kardinal Hoeffner govori i o zadaćama zajednice naroda u sadašnjosti, pomoći za razvoj i njenim oblicima, a na kraju i o doprinosu Crkve (osobito mjesnih crkava), čija je uloga apelirati na savjest.

Papa Benedikt XVI. o gladi u svijetu

No, ako se ponovno vratimo na usku povezanost solidarnosti i gladi u svijetu, da je posljednja skandal svjedoče i riječi **pape Benedikta XVI.** koje je izrekao tijekom Angelusa 12. studenoga ove godine. Prema Papinim riječima, potrebno je ukloniti strukturalne uzroke povezane sa sustavom međunarodne uprave i ekonomije, koja najveći dio sredstava ovog planeta namjenjuje manjini stanovništva. Tu su nepravdu u više navrata osudili i prethodnici pape Benedikta XVI., a napose **Pavao VI.** i Ivan Pavao II. Sveti je Otac uvjeren da je potrebno "obratiti" model globalnog razvoja; to ne traži više samo skandal gladi, nego i žurne potrebe očuvanja okoliša i energetskih izvora. Ipak, svaka osoba i svaka obitelj može i mora učiniti nešto kako bi olakšala glad u svijetu prihvaćajući način života i ishrane koji će voditi računa o očuvanju stvorenoga te o pravednosti prema onima koji u bilo kojem kraju obrađuju zemlju, smatra Papa. Kako bi i sam pridonio smanjenju i ublažavanju gladi u svijetu, papa Benedikt XVI. dao se fotografirati za jedan godišnji kalendar. Sav prihod od prodaje kalendara bit će usmjeren jednome dječjem selu u Ruandi. Tiskat će se u oko milijun primjeraka, prenio je 9. studenoga austrijski *Kathpress*, i to u najnakladnijem talijanskom tjedniku *Famiglia cristiana*. Tako su čitatelji toga katoličkoga tjednika krajem studenoga dobili kalendar s 14 "ekskluzivnih fotografija iz papinske ljetne rezidencije Castelgandolfo". Fotografije je izradio fotograf **Giancarlo Giuliani**, a na njima je prikazan Sveti Otac u šetnji, za radnim stolom ili dok čita. Od svakoga prodanog kalendara 1 euro namijenjen je dječjem selu "Nazaret" u Ruandi, objavio je nakladnik. Taj je projekt odabrao Sveti Otac osobno.

Navedeni primjer, iako je riječ o osobi čiji su postupci i svaka izgovorena riječ pod "okom" javnosti, mogao bi poslužiti kao poticaj onima koji imaju "moć" i "vlast". Iako se možemo složiti da ista moć i vlast bez dimenzije ljudskosti mogu poprimiti oblik monstruoznoga i destruktivnoga djelovanja.

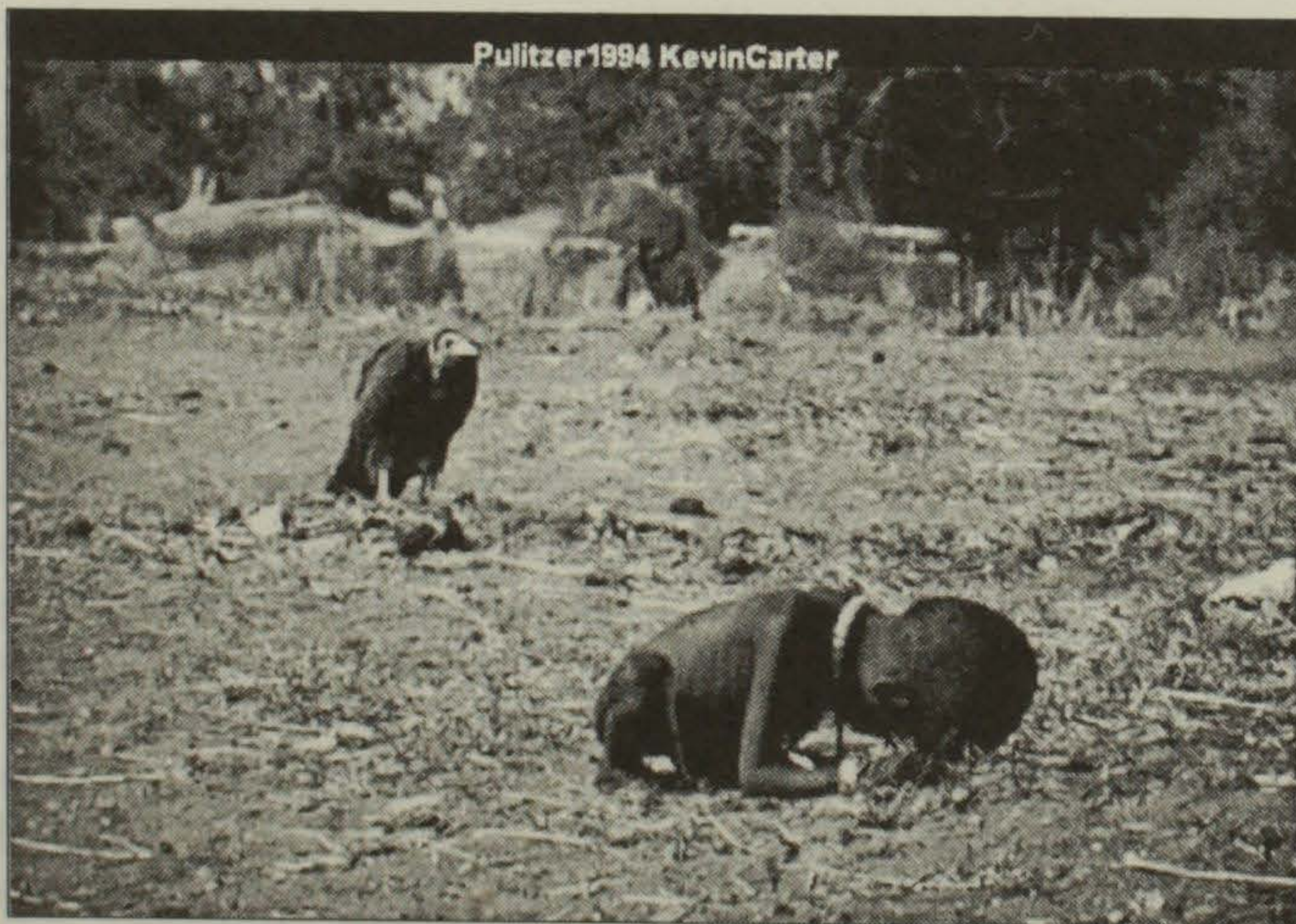
Moguće smjernice za budućnost

U tom svjetlu, slobodno možemo reći da nam je potrebno još puno **Majki Terezi, bl. Marija Petković** ili biskupa **Josipa Langa** i **s. Slava** i njenih "četvrtih zavjeta" i tolikih drugih, kako bismo u izvjesnoj mjeri mogli doprinijeti rješavanju ovoga globalnoga problema. Pitanje individualne odgovornosti ali i solidarnosti u korelaciji je s pitanjem globalne odgovornosti te odgovornosti onih koju ju bez obzira na zvjerske zločine koje su u povijesti počinili, vješto izbjegavaju. Takvom bi se mogla u izvjesnom smislu nazvati i politika SAD-a koje su se koristeći biološko i kemijsko naoružanje, uvijek ratujući na tuđem teritoriju, te podržavajući kroz povijest "nasilne politike" pojedinih država, svrstale u države koje su isključene iz problematike prihvaćanja odgovornosti za učinjeno. Svjedoče o takvim "razmišljanjima" i Bushove riječi koje je govoreći o ratu u Vijetnamu hladnokrvno izjavio - da

SAD od Vijetnamaca traže da prihvate odgovornost za zločine koje su počinili protiv njih. Spomenuta izjava eksplicitni je primjer izokrenute istine i izbjegavanje odgovornosti od strane onih koji bi zapravo jedini trebali prihvatiti odgovornost.

Da zaključim, o pitanjima najsiromašnijih, globalnoga gospodarstva i razvoja na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i globalnoj razini uveliko se raspravlja na tzv. "sastancima na vrhu", kao što je onaj Svjetskoga ekonomskoga foruma (WEF) u Davosu u Švicarskoj. Svi ti skupovi nisu ništa drugo doli potvrda neoliberalnih težnja, koje kako to često u svojim intervjuima ističe **Noam Chomsky** često idu upravo protiv "zemalja u razvoju". Činjenice dakle, da ne kažem brojke, vode nas u svijet jedne druge "realnosti". Dok se u sve većem dijelu svijeta, a to može biti i moje susjedstvo, čuju krici "nevinih", globalni igrači na svjetskoj sceni raspravljaju zapravo o tome kako uništiti nacionalna gospodarstva, kako različitim politikama MMF-a i razno-raznim "stand by aranžmanima" i "rasprodajnim modelom privatizacije", ili kako to u svojim knjigama i predavanjima ističe jedan hrvatski politolog "rasprodajom obiteljskoga srebra i zlata", zauvijek za sebe vezati zemlje u razvoju (prije bismo mogli reći zemlje u nerazvoju). Ipak, srdžba što bogatstvo u razvijenim industrijskim zemljama stoji nasuprot gladi u zemljama u razvoju, može se ukloniti samo zajedničkim radom svih naroda. Opće dobro cijeloga čovječanstva zahtijeva da si zajednica naroda zada poredak "koji odgovara njenim sadašnjim zadacima, vodeći posebnu brigu o onim brojnim krajevima koji još danas trpe nepodnošljivu oskudicu" (*Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu - Gaudium et spes*, 84.).

I tu opet dolazimo do pitanja individualne odgovornosti koja nas svakoga ponaosob vezuje, i to ne samo onda kada raspravljamo o socijalnim pitanjima, već i o onima od kojih rado bježimo, a na koje smo i kao kršćani katolici uvelike po savjesti i ODGOVORNOSTI, istina po slobodnom izboru koji nam je dan, pozvani.

U SPOMEN OCU I MAJCI

Kada bih pjesnik bio
Stihom bih kititi htio
Spomen na dobrog oca
I svoju dragu majku,
Kojih likove mile
Nosim u srcu svome.

Ljubav bih uzvratit im htio
Bar jedan maleni dio
Od one njihove bliske
I tople roditeljske,
Kojom me oni dojiše
Tijekom svog dugog života.

Život mi u ljubavi sazdaše
Na put pravi me izvedoše
Primjerom svojim pokazaše
Stazom života koračati
Uvijek u dobru ustrajati
A ipak ne zalutati.

Nikad im nisam smogao
Izreći od srca hvala
Za blage riječi ohrabrenja
I mnoge brige i trpljenja
Koje im nanijela moja
Nestašna mladost rana.

Njihova vjera i ljubav
Dovoljno snage mi dala
Da mogu slijediti pute
Vječitog ideala;
Za sve što dobih od njih
Svevišnjem Bogu hvala!

Kada bih pjesnik bio
I dar pisanja imao,
Pjesmicu lijepu bih svio
Što ljepše bih znao
Da bih sa njenom rimom
Svu svoju ljubav im dao.

Pjesmom o dobrom ocu
I brižnoj miloj majci
Spomen ovaj sam dao
Umjesto cvijeća poslao
Da ih se potomci sjete,
Kad vijek bi prohujao!

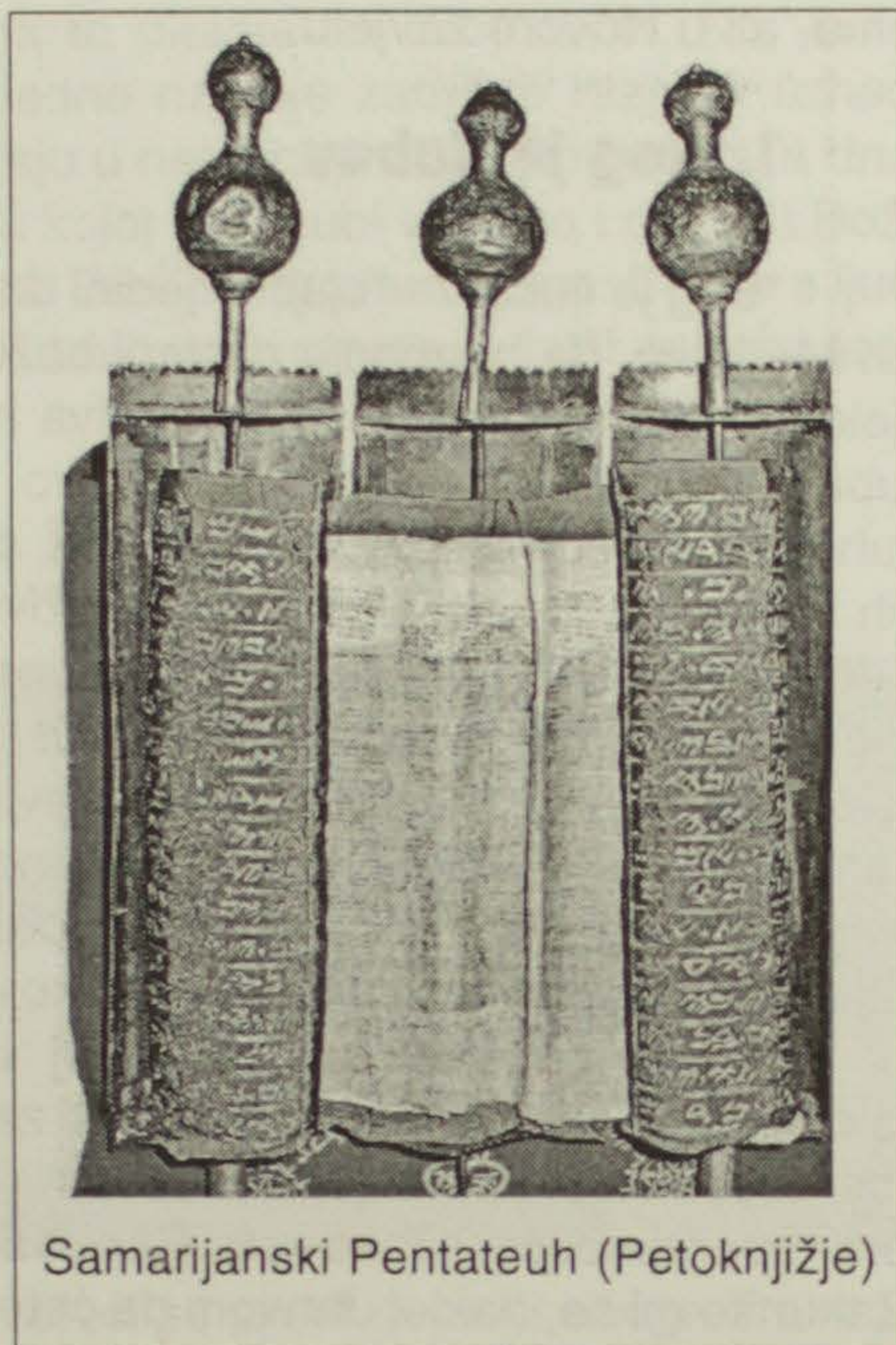
(Posvećeno roditeljima na
25. obljetnicu smrti)

10. listopada 2006.

Franjo Ivanković, star.

LJUBAV

Puno se govori o ljubavi. I koješta se govori o ljubavi. U svemu tomu malo se osvrće na izvore, na Boga koji je ljubav sama (usp. 1 Iv 4,16). Učinio je to izvrsno ove godine **papa Benedikt XVI.** u svojoj enciklici *Deus caritas est*. Neposredno potaknut tom enciklikom, u ovogodišnjem članku želim pisati o ljubavi. Možda će se netko upitati zašto o ovoj najvažnijoj temi za naš ljudski i kršćanski život nisam pisao ranije. Reći ću vam zašto. Upravo stoga što je to najvažnija tema i najvažniji sadržaj naše vjere i najvažnija zadaća svakoga čovjeka i kršćanina. Takav sam. Volim u sebi dugo nositi to najvažnije. O tomu razmišljati i premissljati dok se ne odlučim o tomu i pisati. Tako sam svih godina činio i s uvodnicima za "Zvonik". Redovito sam ih pisao kad

Samarijanski Pentateuh (Petoknjižje)

je već sve ostalo bilo napisano. Činio sam to i u slučaju kada sam za uvodnike odabrao određenu tematiku tako da sam unaprijed znao što slijedi u idućem broju. Jednostavno, svaki sam broj nosio u sebi. Slagao sam poput kockica mozaika sadržaj pojedinoga broja a onda sam u svakomu od njih uočio nit koja se provlači kroz čitav sadržaj. I ta nit mi je bila nadahnuće. Svaki sam uvodnik kad bih ga počeo pisati jako brzo napisao, ali mi je trebalo puno vremena dok ga ne bih počeo pisati. U *Danici* je, dakako, drukčije jer izlazi jednom godišnje, ali je proces koji se u meni događa ostao isti. Svake godine utjecala je na mene određena tematika o kojoj sam puno razmišljao i na kraju godine onda o tom i pisao.

"Ljubav" je dugo u meni zrijala. Vjerujem da je sada dovoljno sazrela da ono zrelo mogu ponuditi i drugima u ovom članku. Osjećam da o ljubavi sada mogu pisati bolje i drukčije nego da sam to učinio prije dvadeset godina kada sam počeo pisati članke za *Danicu*.

I u ovom svom članku pišem na sličan način kao i ranijih godina. Kao osnovni tekst poslužit će mi stavka "Ljubav" u Rječniku biblijske teologije **Xaviera Leona-Dufoura**, (Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1980.). Ono što budem naveo u cijelosti označit ću jednostavno brojem stupca prema nave-

denom Rječniku (na pr. RBT, 498). Dakle, tema neće biti obrađena na znanstveni način jer je stavljamo u rubriku "Duhovnost", a u duhovnosti su važnije misli nego li znanstveni aparat.

Budući da je stavka "ljubav" jedna od najopširnijih, ove godine obradit ću samo "Ljubav u Starom zavjetu" zajedno s podstavkom "Bratska ljubav u Starom zavjetu", a iduće godine, ako me Gospodin poživi, obradit ću istu temu, ali u Novom zavjetu.

1. Bog je ljubav

"Bog je ljubav" - "Ljubite jedini druge" - jest vrhunac novozavjetne objave. Međutim, da bi prigrlio misterij božanske ljubavi koja ide preko križa, čovjek je tijekom povijesti čovječanstva morao pročistiti svoje ljudske pojmove ljubavi. "Riječ 'ljubav' znači zapravo mnoštvo različitih stvari, tjelesnih ili duhovnih, strastvenih ili promišljenih, ozbiljnih ili površnih, odgojnih ili razornih. Čovjek ljubi neku ugodnu stvar, životinju, druga u radu, prijatelja, rođake, djecu, ženu" (RBT, 497). Takve i slične osjećaje možemo pronaći na raznim mjestima u Bibliji već od početka (usp. Post 2,23 sl; 3,15, 12,10-19). Takvi osjećaji su prepoznatljivi u opisu Davidove povijesti (usp. 1 Sam 18,1 sl; 2 Sam 3,16; 12,15-25). Osobito ih puno ima u *Pjesmi nad pjesmama* ali i u drugim spisima. Ti osjećaji su često prožeti grijehom, no ipak u njima prepoznajemo i trijezne, neupadljive riječi koji očituju čestitost, dubinu i iskrenost.

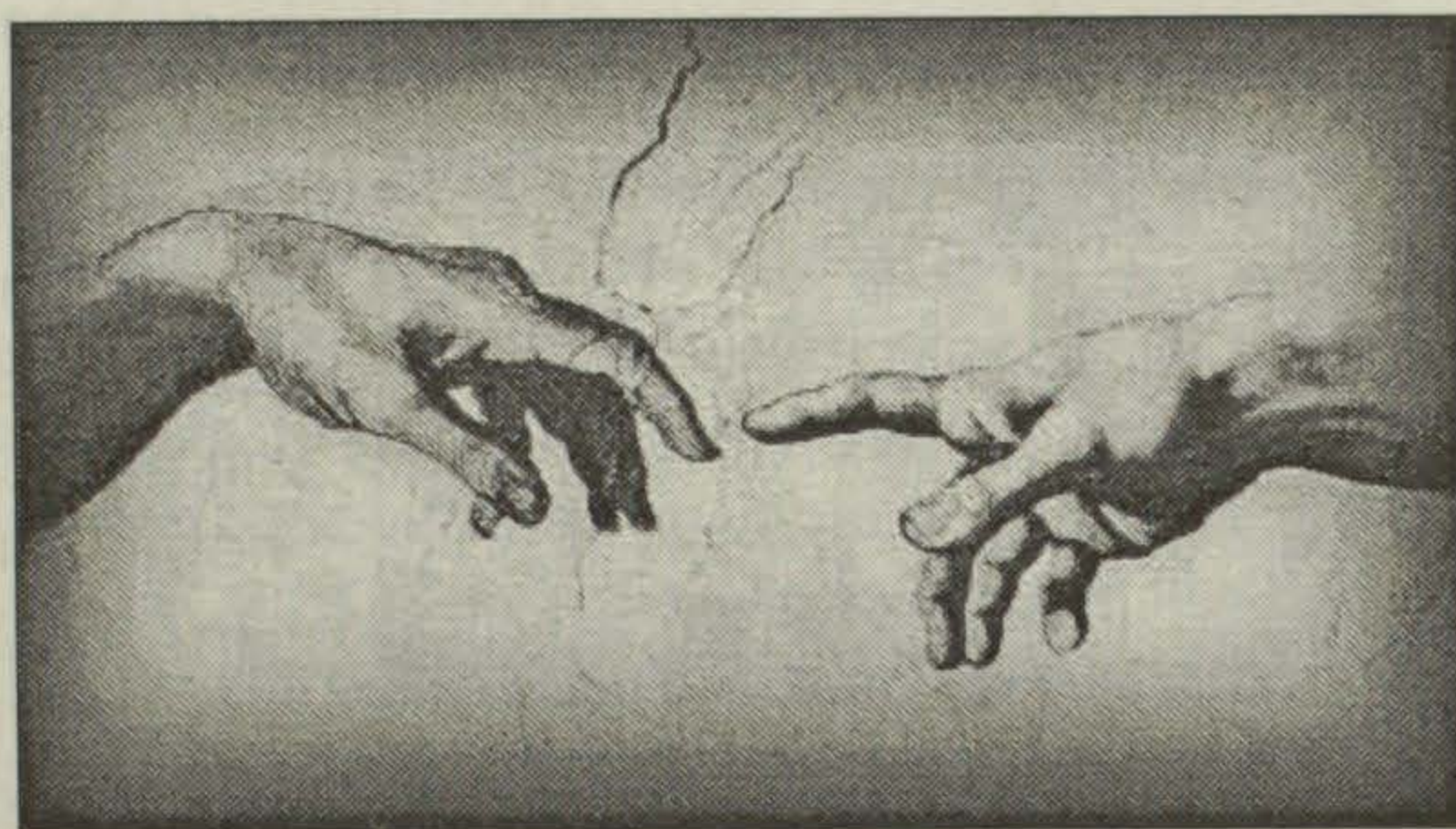
Izrael je sklon intelektualnoj apstrakciji, ali riječi ipak obogaćuje osjećajima. Tako na primjer spoznati za njega već znači ljubiti a njegova vjernost društvenim i obiteljskim vezama (hesed) prožeta je zanosom i plemenitom spontanošću. Tako se Rahaba obraća Jošui potresnom molbom: "Zakunite mi se, dakle, Jahvom da ćete i vi učiniti milost domu oca moga, kao što i ja učinih milost vama, i dajte mi pouzdan znak da ćete ostaviti na životu moga oca i moju majku, braću moju i sestre moje i sve njihovo i da ćete nas izbaviti od smrti" (Jš 2,12-13). A prorok Zaharija usrdno moli svoj narod: "Ovako govori Jahve nad Vojskama: 'Sudite istinito i budite dobrotivi i milosrdni jedni drugima. Ne tlačite udovu ni sirotu, ni došljaka ni uboga, i ne snujte u srcu pakosti jedan prema drugom"' (Zah 7,9-10).

Hebrejska riječ za "ljubiti" je "ahab", a grčka "agapan". Te riječi tek će u Novom zavjetu postati isključivo religiozne, dok u Starom zavjetu imaju prijelaza kao i u drugim jezicima. Biblijski čovjek, mogli bismo ustvrditi, zna za vrijednost osjećajnosti: "Bolji je obrok povrća gdje je ljubav, nego od utovljena vola gdje je mržnja" (Izr 15,17). No, osjećajnost u sebi krije i opasnosti. Knjiga Izreka u čitavom petom poglavlju upozorava na opasnosti koje čovjeku dolaze od žene preljubnice: "Sine moj, čuj moju mudrost, prigni uho mojoj razboritosti da sačuvaš oprez, da ti usne zadrže znanje. Jer s usana žene preljubnice kaplje med i nepce joj je glađe od ulja, ali je ona naposljetku gorka kao pelin, oštra kao dvosjekli mač" (Izr 5,1-4). Sasvim je drukčija vjerna ljubav: "Neka je blagoslovljen izvor tvoj i raduj se sa ženom svoje mladosti: neka ti je kao mila košuta i ljupka gazela, neka te grudi njene opajaju u svako doba, njezina ljubav zatravljuje bez prestanka!" (Izr 5,18-19).

Kad, međutim, pojam ljubavi "prodire u njegovu religioznu psihologiju, on je sav bremenit bogatim i konkretnim ljudskim iskustvom" (RBT, 498). No, pojam ljubavi u odnosu prema Bogu nameće i mnoga pitanja: "Može li se Bog, koji je tkao velik, tako čist, spustiti dotle da ljubi sićušnog i grešnog čovjeka? A ako Bog pristaje da ljubi čovjeka, kako da čovjek ljubavlju odgovori na tu ljubav? Kakav je odnos između Božje ljubavi i ljubavi ljudi?" (RBT, 498). Svaka religija pokušava odgovoriti na ta pitanja na svoj način. No većina zapada u jednu od dvije krajnosti. Jedne nastoje zadržati razmak između Boga i čovjeka, pa Božju ljubav stavljaju u neku nepristupačnu sferu, a drugi i Božju ljubav svedu na čistu ljudsku u kojoj se izgubi veličina i svetost Božje ljubavi. "Na taj čovjekov religiozni nemir Biblija odgovara jasno: Bog je s ljudima pokrenuo dijalog ljubavi; u ime te ljubavi on ih obvezuje i uči da ljube jedni druge" (RBT, 498).

2. Dijalog ljubavi između Boga i čovjeka

U izvješćima o stvaranju (usp. Post 1-3) ne spominje se riječ ljubav, ali sva dobrota kojom Bog okružuje Adama i Evu očituje njegovu ljubav prema njima. Bog im želi dati puninu života a za uzvrat traži njihovo slobodno priklanjanje njegovoj volji. "Bog otpočinje dijalog ljubavi

pomoću zapovijedi. Adam ga odbija želeći se silom domoći onoga što mu je bilo namijenjeno kao dar - i sagriješio je. A misterij dobrote produbljuje se tada u milosrđe prema grešniku, u obećanjima spasenja" (RBT, 458-459). Narušene veze ljubavi između Boga i čovjeka malo pomalo će se obnoviti i opet će to biti veze "ljubavi koje sjedinjuju Boga i čovjeka". Povijest "raja" koja se dogodila u Edenu nagovješćuje već svu svetu povijest.

a) Prijatelji i pouzdanici Božji

Veliki biblijski likovi Abraham i Mojsije od Boga su osobito ljubljeni. Pozivajući Abrahama, Bog ga poziva da mu bude prijatelj (usp. Jš 24,2 sl; Iz 41,8). Bog svoju ljubav prema Abrahamu izražava u obliku prijateljstva te on postaje povjerenikom Božjih tajni (Post 18,17). Abraham je Božji miljenik jer se odazvao zahtjevima Božje ljubavi. Na Božji poziv ostavio je domovinu (Post 12,1). No to nije dovoljno. Bog od njega traži da dublje zađe u "misterij straha Božjega a to je ljubav - pozvan je naime, da žrtvuje jedinorođenoga sina i s njime svoju ljudsku ljubav: 'Uzmi svoga sina, jedinca svoga Izaka koga ljubiš' (Post 22,2)"; (usp. RBT, 499).

Mojsijev put je drukčiji. Bog od njega ne traži žrtvu kao od Abrahama ali je "razdiran između Boga koji ga šalje i naroda koji on predstavlja". Mojsije

je u tom napornom djelu izdržao jer je od trenutka svog odaziva na Božji poziv pa sve do smrti "neprestano napredovao u prisnosti s Bogom, razgovarajući s njime kao s prijateljem" (Izl 33,11); (RBT, 499).

Bog je Mojsiju objavio dubinu svoje nježnosti. Objavio mu je ljubav koja ne gubeći ništa od svoje svetosti postaje milosrdem: "Jahve prođe ispred njega te se javi: 'Jahve! Jahve! Bog milosrdni i milostiv, spor na srdžbu, bogat ljubavlju i vjernošću, iskazuje milost tisućama, podnosi opačinu, grijeh i prijestup...' Mojsije smjesta pade na zemlju i pokloni se. Onda reče: 'Gospodine moj! Ako sam stekao blagonaklonost u tvojim očima, onda, o Gospodine, pođi s nama! Premda je narod tvrde šije, oprosti naše grijehe i naše opačine i primi nas za svoju baštinu!'" (Izl 34,6-9).

b) Zaručnička ljubav Boga i Izraela

Pravovjerni Židov čita Toru,
Božji zakon

Proroci su Božji pouzdanici, osobni Božji ljubimci, koje je Bog izabrao, kao Amosa (Am 7,15), a neke i zaveo kao Jeremiju (Jr 20,7), ali ih i napunja radošću (Jr 20,11 sl.). Proroci su "svjedoci drame ljubavi i srdžbe Jahvine (Am 3,2)" (RBT, 499). Proroci Hošea, Jeremija i Ezekiel objavljuju da je Jahve vjerni zaručnik premda je Izrael nevjerran. Božja "strastvena i ljubomorna ljubav prima zauzvrat samo nezahvalnost i izdaju. No ljubav je jača od grijeha, pa morala ona i trpjeti" (RBT, 499). To je vrlo konkretno opisao prorok Hošea: "Kako da te dadem, Efrajime, kako da te predam, Izraele! Kako da te dadem kao Admu, da učinim s tobom kao Sebojimu? Srce mi je uznemireno, uzavrela mi sva utroba..." (Hoš 11,8). Božja ljubav oprašta Izraelu i stvara mu novo srce koje će biti kadro ljubiti. O tom

spomenuti proroci govore na mnogim mjestima. Donosim po jedan citat od svakoga. Prorok Hošea predstavlja u slici zaruka Boga i njegovog naroda, koje će biti "dovijeka": "Zaručit ću te sebi dovijeka; zaručit ću te u pravdi i u pravu, u nježnosti i u ljubavi; zaručit ću te sebi u vjernosti i ti ćeš spoznati Jahvu" (Hoš 2,21-22). Prorok Jeremija predstavlja tu ljubav slikom bračne ljubavi: "Iz daljine mu se Jahve ukaza: 'Ljubavlju vječnom ljubim te, zato ti sačuvah milost. Zar mi je Efrajim sin toliko drag, dijete najmilije? Jer, koliko god mu prijetim, bez prestanka živo na njega mislim i srce mi dršće za njega od nježne samilosti' - riječ je Jahvina... Dokle ćeš još oklijevati, kćeri odmetnice? Jer Jahve stvori nešto novo na zemlji: Žena će okružiti Muža" (usp. Jr 31,3.20.22). Ezekiel o Božjoj samilosnoj ljubavi govori u slici Saveza: "Ali ću

se ja ipak spomenuti svojega Saveza s tobom što ga sklopih u dane mladosti tvoje i uspostaviti ću s tobom Savez vječni... Sklopiti ću s tobom Savez svoj i znat ćeš da sam ja Jahve, da se opomeneš i da se postidiš i da od sramote više ne otvoriš usta kad ti oprostim sve što učini!" (usp. Ez 16,60-63). Na drugome mjestu isti prorok govori izričito o novome srcu: "Dat ću vam novo srce, nov duh udahnut ću u vas! Izvadit ću iz tijela vašega srce kameno i dat ću vam srce od mesa. Duh svoj udahnut ću u vas da hodite po mojim zakonima i da čuvate i vršite moje naredbe. I nastanit ćete se u zemlji koju dadoh vašim ocima, i bit ćete moj narod, a ja ću biti vaš Bog" (Ez 36,26-28).

Isti božanski žar i istu dramu opisuju proroci i u slikama pastira ili vinograda (usp. Ez 17,6-10; 34; Iz 5).

Ponovljeni zakon, koji je jamačno proglašen (2 Kr 22) u trenutku kad je izgledalo da se narod definitivno okrenuo od Božje ljubavi k idolima, neumorno podsjeća da je Božja ljubav prema Izraelu nezaslužena: "Nije vas Jahve odabrao i prihvatio zato što biste vi bili brojniji od svih naroda - vi ste zapravo najmanji - nego zato što vas Jahve ljubi i drži zakletvu kojom se zakleo vašim ocima" (Pnz 7,7-8). Zato Izrael mora ljubiti Boga svim srcem»: "Čuj, Izraele! Jahve je Bog naš, Jahve je jedan! Zato ljubi Jahvu, Boga svoga, svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom snagom svojom! Riječi ove što ti ih danas naređujem neka ti se urežu u srce" (usp. RBT, 500).

Ljubav prema Bogu očituje se u klanjanju i posluhu njegovoj volji a za uzvrat Bog obećava svoj blagoslov i nagradu, jer se on u ljubavi ne da nadmašiti: "Zato, ako doista poslušate zapovijedi koje vam danas izdajem i budete ljubili Jahvu, Boga svoga, i služili mu svim srcem svojim i svom dušom svojom, davat ću vašoj zemlji kišu u pravo vrijeme... Budeš li držao i vršio sve ove zapovijedi što ti ih danas nalažem i ljubio Jahvu, Boga svoga, te hodio njegovim putovima sve vrijeme - onda ovim gradovima dodaj još tri grada..." (usp. Pnz 11,13-14; 19,9). Takva ljubav je zahtjevna i traži korjenit izbor: "Gledaj! Danas preda te stavljam: život i sreću, smrt i nesreću. Ako poslušáš zapovijedi Jahve, Boga svoga, koje ti danas dajem - ako ih poslušáš ljubeći Jahvu, Boga svoga, hodeći njegovim putovima, vršeći njegove zapovijedi, njegove zakone i njegove uredbe, živjet ćeš i razmnožit će te Jahve, Bog tvoj, i blagoslovit će te u zemlji u koju ulaziš da je zaposjedneš. Ali ako se srce tvoje odvrati i ne poslušáš, nego zastraniš i budeš se klanjao drugim bogovima i njima iskazivao štovanje, ja vam danas izjavljujem da ćete zaista propasti; nećete dugo živjeti na zemlji u koju ćete, prešavši Jordan, ući da je zaposjednete..." (Pnz 30,15-20). Ta ljubav bit će povezana s kušnjom i bolnim kidanjem s grešnom prošlošću. Kušnje će biti velike ali Jahve će spasiti svoj narod: "U nevolji tvojoj snaći će te sve to, ali u posljednje vrijeme ti ćeš se obratiti Jahvi, Bogu svomu, i poslušati njegov glas. Ta Jahve, Bog tvoj, Bog je milosrdan; neće te on zapustiti ni upropastiti niti će zaboraviti Saveza što ga je pod zakletvom sklopio s ocima tvojim" (Pnz 4,30-31). Bog i u tome ima inicijativu. On će Izrael osposobiti za takvu ljubav: "Jahve, Bog tvoj, obrezat će tvoje srce, srce tvoga potomstva, tako da ljubiš Jahvu, Boga svoga, iz svega srca svoga i iz sve duše svoje i da živiš" (Pnz 30,6).

c) Osobni dijalog ljubavi Boga i čovjeka

“Poslije izgnanstva Izrael, očišćen kušnjom, sve više otkriva da život s Bogom znači dijalog ljubavi” (RBT, 500). U ozračju takve ljubavi Stari zavjet čita i knjigu *Pjesme nad pjesmama*. U toj knjizi koja je prožeta traženjem i posjedovanjem, Zaručnik i Zaručnica se ljube ljubavlju koja je “jaka kao smrt” (Pj 8,6). Sada je Izrael svjesniji da se Bog obraća svačijem srcu, i ljubi svakog pojedinca, a ne samo zajednici (Pnz 4,7) ili vođe naroda (2 Sam 12,24). Bog ljubi svakoga Židova, osobito pravednika, siromaha i malenoga. O toj ljubavi svjedoče Psalmi (Ps 37,25-29; 146,8; 113,5-9). Polako se nazire i misao da ljubav Božja osim Židova zahvaća i pogane, pa i svakoga stvora. Tako Bog ne želi uništiti Ninivu, jer je u njemu puno naroda (Jon 4,10 sl.), a knjiga Mudrosti govori da Bog ne mrzi nijedno stvorenje koje je stvorio, nego ljubi sva bića: “A ti si milostiv svemu jer možeš sve i kroz prste gledaš na grijehe ljudima da bi se pokajali. Jer ti ljubiš sva bića i ne mrziš ni jedno koje si stvorio. Jer, da si štogod mrzio ne bi ga ni stvorio. A kako bi išta moglo opstojati ako ti ne bi htio? Ili se održati ako ga ti nisi u život dozvao? Ali ti štetiš, jer sve je tvoje Gospodaru, ljubitelju života, i tvoj je besmrtni duh u svemu” (Mudr 11,23 - 26).

U iščekivanju Mesije bogoljubni Židov (hasid), koji razmišlja nad Božjom riječi, svjestan je da ga Bog ljubi i zato pjeva o njegovoj milosrdnoj vjernosti savezu, o njegovoj dobroti, milosti, nježnosti. Evo samo nekoliko citata radi ilustracije o toj raspjevanosti.

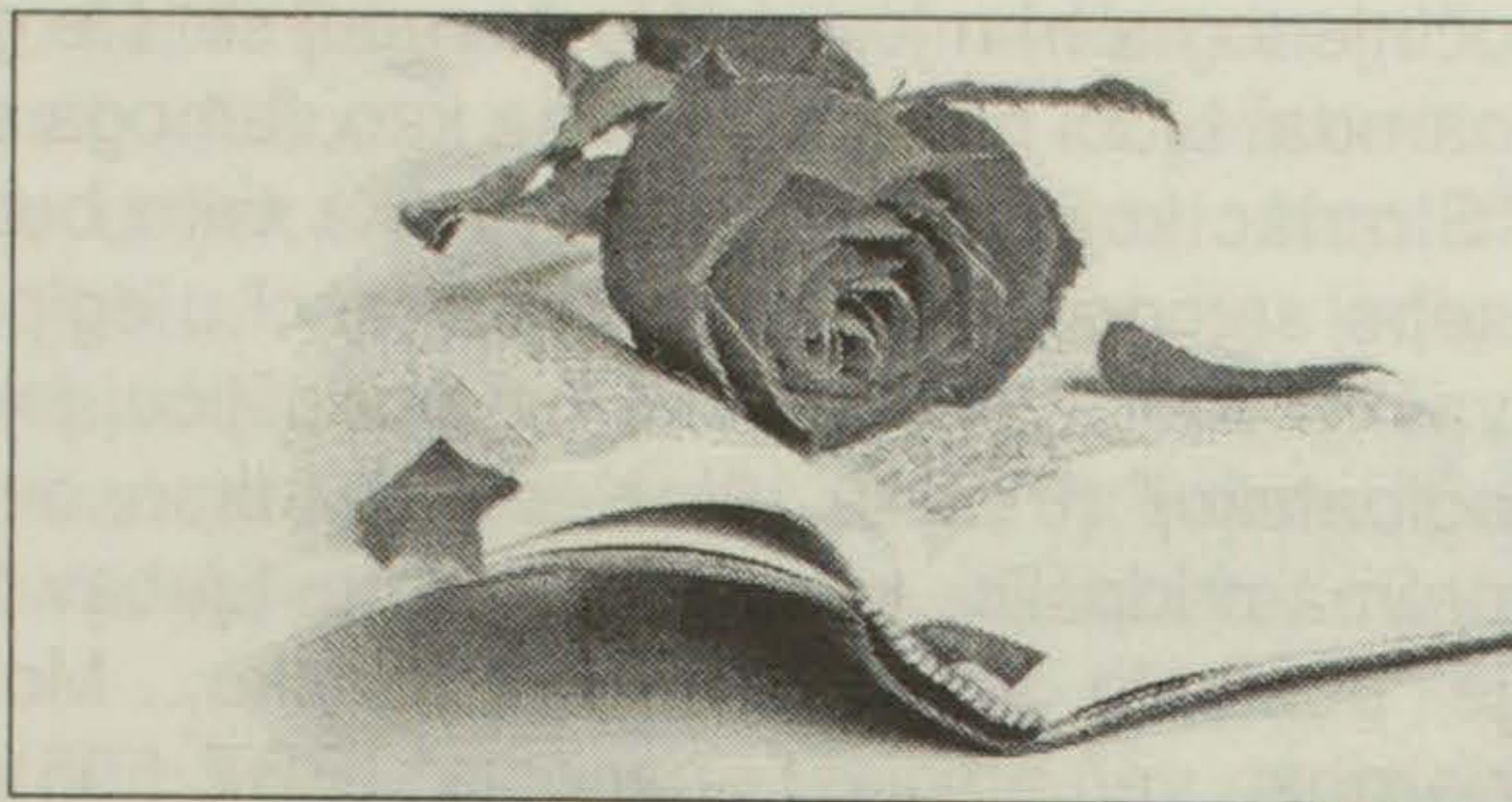
“Jer dobar je Jahve, dovijeka je ljubav njegova, od koljena do koljena vjernost njegova” (Ps 100,5); “Ti si, Gospode Bože, milosrdan i blag, spor na srdžbu - sama ljubav i vjernost” (Ps 86,15); “Al’ Jahve čeka čas da vam se smiluje, i stog iz-gle-da da vam milost iskaže, jer Jahve je Bog pravedan - blago svima koji njega čekaju” (Iz 30,18).

Kao odgovor na tu milost i takvu ljubav i nježnost Izrael ističe svoju ljubav prema Bogu: “Ljubite Jahvu, svi sveti njegovi: čuva Jahve svoje vjernike, a po zaslugi vraća onima koji postupaju oholo” (Ps 31,24); “Ljubim Jahvu jer čuje vapaj molitve moje: uho svoje prignu k meni u dan u koji ga zazvah” (Ps 116,1-2). Isto tako Izrael ljubi i sve što je u svezi s Bogom. Tako govori o ljubavi prema njegovu imenu, prema Zakonu, mudrosti: “Stoga ljubim zapovijedi tvoje više no zlato, zlato žeženo” (Ps 119,127). Osobito je naglašena ljubav prema Mudrosti: “Mudrost odgaja sinove svoje i brine se za one koji je traže. Tko ljubi nju, ljubi život, i koji je rano traže ispunit će se srećom. Tko je posjeduje baštinit će čast, i kamo god krene, Gospod ga blagoslivlja. Služe Svetomu koji njoj služe, i Gospod ljubi one koji ljube nju” (Sir 4,12-14).

Ljubav prema Bogu i svemu onom što je Božje ponekad zahtijeva suočavanje s bezbožnicima (usp. Ps 40,14-17; Sir 2,11-17), a ponekad to ide sve do mučeništva kao u doba Makabejaca (2 Mak 6-7).

3. Bratska ljubav

“Već u Starom zavjetu zapovijed ljubavi prema Bogu popraćena je drugom zapovijedi: ‘Ljubi bližnjega svoga kao sebe samoga’ (Lev 19,18)”;

(RBT, 504). No, proglaš te zapovijedi nije tako svečan kao proglaš zapovijedi ljubavi prema Bogu (usp. Lev 19,1-37; Pnz 6,4-13). Osim toga riječ bližnji u Starom zavjetu ima prilično usko značenje. “No Izraelac je već pozvan da pazi na ‘drugoga’. Već od najstarijih tekstova biti ravnodušan ili neprijateljski raspoložen prema najbližima uvreda je Bogu” (RBT, 505). Tako Bog traži odgovornost za Abelovu smrt: “Potom Jahve zapita Kajina: ‘Gdje ti je brat Abel?’ ‘Ne znam’, odgovori. ‘Zar sam ja čuvar brata svoga?’ Jahve nastavi: ‘Što si učinio? Slušaj! Krv brata tvoga iz zemlje k meni više. Stoga budi proklet na zemlji koja je rastvorila usta da proguta s ruke tvoje krv brata tvoga!’ (Post 4,9 - 11).”

U Zakonu, napose u Dekalogu, povezani su zahtjevi koji se tiču odnosa prema Bogu s onima koji se tiču odnosa među ljudima (usp. Izl 20,12-17). To je uočljivo i u tzv. “Knjizi Saveza” koja je puna propisa o obazrivosti prema siromasima i malenima: “Ne tlači pridošlicu niti mu nanosi nepravde, jer ste i sami bili pridošlice u zemlji egipatskoj. Ne cvilite udovice i siročeta! Ako ih ucviliš i oni zavape k meni, sigurno ću njihove vapaje uslišati... Ako uzajmiš novca kome od moga naroda, siromahu koji je kod tebe, ne postupaj prema njemu kao lihvar! Ne nameći mu kamata! Ne ugnjetavaj pridošlicu! Ta znate kako je pridošlici; i sami ste bili pridošlice u zemlji egipatskoj” (usp. Izl 22,20-26; 23,4-12).

Slično govori i sva mudrosna predaja: “Griješi tko prezire bližnjega svoga, a blago onomu tko je milostiv ubogima” (Izr 14,21). Mudri Sirah ističe kako je ljubav među ljudima mila Gospodinu: “Troje mi je drago, a milo je i Gospodu i ljudima: sloga među braćom, prijateljstvo među susjedima, muž i žena koji se vole” (Sir 25.1).

Proroci su se također zauzimali za djelotvornu ljubav prema ljudima u potrebi. Prorok Amos je prva dva poglavlja svoje knjige posvetio samo toj problematici. Prorok Izaija kad govori o žrtvama koje su Bogu mile kaže: “Uklonite mi s očiju djela opaka, prestanite zlo činiti! Učite se dobrim djelima: pravdi težite, ugnjetenom pritecite u pomoć, siroti pomozite do pravde, za udovu se zauzmite” (Iz 1,16-17; ups. i Jr 9,2-5; Ez 18,5-9; Mal 3,5).

Dakle, možemo ustvrditi da i “Knjiga Saveza” i proročki i mudrosni spisi “idu istim smjerom: nemoguće je svidjeti se Bogu bez poštivanja drugih ljudi, osobito onih koji su najviše napušteni, onih najmanje ‘interesantnih’” (RBT, 505). Nikada se u Starom zavjetu nije vjerovalo da je moguće ljubiti Boga bez zanimanja za ljude. To je sažeto posvjedočio prorok Jeremija pišući o kralju

Jošiji koji je slika cijeloga Izraela: "Činio je pravo i pravicu... Branio je pravo siromaha i jadnika... Zar ne znači to mene poznavati?" (Jr 22,15 sl.). Ta dužnost prema bližnjima rijetko se izrijeком naziva ljubavlju. Izrijeком je to učinjeno na tri mjesta: "Ne osvećuj se! Ne gaji srdžbe prema sinovima svoga naroda. Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe. Ja sam Jahve!" (Lev 19,18); "Stranac koji s vama boravi neka vam bude kao sunarodnjak; ljubi ga kao sebe samoga. Ta i vi ste bili stranci u egipatskoj zemlji. Ja sam Jahve, Bog vaš" (Lev 19,34); "Ljubite i vi pridošlicu, jer ste i sami bili pridošlice u zemlji egipatskoj" (Pnz 10,19). Kao što vidimo, dva puta se ta ljubav traži u odnosu prema pridošlici, prema strancima. Ljubav prema takvima je dužnost jer tako je "postupio Jahve u vrijeme Izlaska... Motiv tu nije naprosto prirodna solidarnost, već povijest spasenja" (RBT, 505).

Židovstvo je prije Kristova dolaska još više produbilo narav bratske ljubav. Bližnji koga treba ljubiti bio je i židovski protivnik, pa i poganski neprijatelj. Ta ljubav vremenom postaje sveobuhvatnijom iako središnju ulogu i dalje ima Izrael. O tom lijepo svjedoči Hilel: "Ljubi mir, teži za mirom. Ljubi stvorenja, privodi ih Zakonu... Kao što Sveti - blagoslovljeno mu ime! - odijeva gola, tješi potištena, pokapa mrtva, tkao i ti odjeni gola, pohodi bolesnika, itd.". To je bio put koji je spontano doveo do povezivanja zapovjedi ljubavi prema Bogu i ljubavi prema bližnjemu. Izišlo je to iz usta jednoga pismoznanca koji je pristupio Isusu s upitom: "I gle, neki zakonoznanac usta i, da ga iskuša, upita: 'Učitelju, što mi je činiti da život vječni baštinim?' A on mu reče: 'U Zakonu što piše? Kako čitaš?' Odgovori mu onaj: Ljubi Gospodina Boga svojega iz svega srca svoga, i svom dušom svojom, i svom snagom svojom, i svim umom svojim; i svoga bližnjega kao sebe samoga!' Reče mu na to Isus: 'Pravo si odgovorio. To čini i živjet ćeš'" (Lk 10,26-28).

Zaključak - SVUGDJE LJUBAV

Ortodokсни Židovi nose filakterije

Ljubav u Starom zavjetu je posebna. Milo mi je bilo ovo obrađivati. Dakako da "nešto" nedostaje jer je LJUBAV u potpunosti objavljena tek u Novom zavjetu. Ono što snažno nosim u srcu jest jedna riječ i jedna istina koju sam dublje spoznao na studiju i koja me od onda "drži". Stari zavjet ističe da Boga treba ljubiti SVIM SRCEM, SVOM DUŠOM, SVOM SNAGOM... Sjećam se jednog ispita savjesti. Netko je postavio pitanje: "Jeste li nekada ispovjedili da niste ljubili

Boga svim srcem...". Često si postavljam to pitanje, a postavljam ga i drugima. Doista bismo kao grijeh trebali ispovjediti ako nismo ljubili Boga cijelim svojim bićem. I letimičnim ispitom savjesti na kraju svakoga dana lako možemo utvrditi koliko i kako smo ljubili Boga. A svaki dan, svakog trenutka valja ga ljubiti SVIM srcem, svom dušom, svom snagom... I još nešto. Fascinira ta Božja ljubav koja je uvijek ispred čovjekove ljubavi. Kao da čujem jeku: "Ja sam te prvi ljubio." U jedanaestom poglavlju knjige Ponovljenoga zakona Mojsije podsjeća Izrael na Božju "veličajnost, moćnu ruku, ispruženu mišicu; na njegova znamenja i čudesa...". Kao da čujem: "Čuj Andrija, Gospodin je Bog tvoj... On je jedini... On je za tebe učinio sve... Zato ga ljubi uvijek i potpuno...".

Naša ljubav prema Bogu je samo odgovor na njegovu beskrajnu ljubav prema nama. I kad Mojsije potiče Izraelce da vrše njegove zapovijedi, onda je to protkano s mnoštvom obećanja: "Zato, ako doista poslušate zapovijedi koje vam danas dajem i budete ljubili Jahvu, Boga svoga, i služili mu svim srcem svojim i svom dušom svojom, davat ću vašoj zemlji kišu u pravo vrijeme: u jesen i u proljeće, i moći ćeš sabirati svoje žito, svoje vino i svoje ulje; travu ću davati po tvome polju tvome blagu. Tako ćeš jesti i biti sit..." (Pnz 11,13-15). A to je tek dio obećanja...

I još nešto je fascinantno u Starom zavjetu glede zapovijedi ljubavi. Izraelci su imali nešto što ih je stalno podsjećalo na Božju ljubav i zapovijed ljubavi. Sadržano je to u Izraelcima najdražoj molitvi, u molitvi "Šema Izrael" (Čuj Izraele); (Pnz 6,4-9). Božji zakon, zapovijed ljubavi, treba im se urezati u srce. Neprestano te riječi moraju napominjati svojim sinovima. O njoj stalno govoriti i u svojoj kući, i putem, i kad liježu i kad ustaju. I nešto vrlo konkretno, vidljivo: "Priveži ih na svoju ruku za znak i neka ti budu kao zapis među očima! Ispiši ih na dovratnicima kuće svoje i na vratima svojim!" (Pnz 6,8). Zanimljivi su ti vanjski znakovi, tzv. "filakteriji". Bili su to molitveni remeni, koje je svaki muški Židov, prema Izl 13,6 morao nositi za vrijeme jutarnje molitve. Njima su se na čelo i lijevu ruku pričvršćivali omoti s tekstom: "Utisnite ove moje riječi u svoje srce i svoju dušu; kao znak ih privežite na svoju ruku; neka vam budu kao zapis među očima!" (Pnz 11,18-19; usp. Izl 13,1-6; Pnz 6,4-9). Dakle, zapisi su (filakteriji) bile male kutije koje su sadržavale bitne riječi Zakona a Židovi su ih privezivali na podlaktice ili na čela uzimajući doslovno ono što piše u Izl 13,9.16; Pnz 6,8; 11,18. Rese su bile kitnjasti privjesci na rubovima ogrtača (usp. Br 15,38, a u Novom zavjetu: Mt 9,20... Mt 23,5).

I još su nešto činili što ih je stalno podsjećalo na Zakon ljubavi: Obični ljudi nisu imali primjerke pisana Zakona; trebalo ga je učiti usmenom predajom, a važne dijelove valjalo je napisati na mjestu gdje će se moći lako pročitati. Čitav Zakon bio je urezan u ožbukano kamenje i postavljen na javnim mjestima: "Ispišite ih na dovratnike svoje kuće i na svoja vrata da vaši dani i dani vaših sinova u zemlji za koju se Jahve zakleo vašim ocima da će im je dati - budu brojni kao dani nebesa nad zemljom" (Pnz 11,20-21; usp. Pnz 27,1-10; Jš 8,32).

Trebalo bi i nama kršćanima takvih vanjskih znakova koji će nas neprestano podsjećati na Božju ljubav i na našu "ljubavnu dužnost" - da moramo ljubiti Boga svim srcem i bližnjega svoga kao sebe samoga.

Mi novozavjetni vjernici imamo jedan lijepi vanjski znak, koji je dosta čest, a to je križ. On je znak "Ljubavi koja nas je do kraja ljubila". A imaju ljudi svih vremena i jedan nutarnji znak, a to je savjest koja bi trebala biti tako odgojena da upije u sebe onaj eho koji odzvanja svemirom i zemljom kao glas koji dovikuje: "Čuj čovječe! Bog te ljubi... Ljubi i ti njega. I ljubi bližnjega svoga, i ljubi sebe i ljubi stvoreni svijet i materijalna dobra na pravi način! To je zalog istinske sreće čovjekove na zemlji koja će onda stalno upravljati njegove korake na put ljubavi, na put koji vodi do vječne sreće." No, o svemu tome više, iduće godine kada ću pisati o ljubavi u Novom zavjetu.

O ljubavi Jahvinoj pjevat ću dovijeka,
kroza sva koljena vjernost ću tvoju naviještati.
Ti reče: "Zavijeke je sazdana ljubav moja!"
U nebu utemelji vjernost svoju:
Savez sklopih s izabranikom svojim,
zakleh se Davidu, sluzi svome:
tvoje potomstvo održat ću dovijeka,
za sva koljena sazdat ću prijestolje tvoje."

Nebesa veličaju čudesa tvoja, Jahve,
i tvoju vjernost u zboru svetih.
Jahve, Bože nad Vojskama, tko je kao ti?
Silan si, Jahve, i vjernost te okružuje.

Pravda i Pravednost temelj su prijestolja tvoga,
Ljubav i Istina koračaju pred tobom.

Blago narodu vičnu svetom klicanju,
on hodi u sjaju lica tvojega, Jahve,
u tvom se imenu raduje svagda
i tvojom se pravdom ponosi.
Jer ti si ures moći njegove,
po tvojoj milosti raste snaga naša.
Jer Jahve je štit naš,
Svetac Izraelov kralj je naš.
On će me zvati: 'Oče moj!
Bože moj i hridi spasa mojega.'
A ja ću ga prvorodencem učiniti,
najvišim među kraljevima svijeta.
Njemu ću sačuvati dovijeka naklonost svoju
i Savez svoj vjeran.

Iz psalma 89.

NAŠ KANDIDAT ZA SVECA O. GERARD TOMO STANTIĆ

O. Ante Stantić, OCD

Osobno sjećanje na slugu Božjega Gerarda Tomu Stantića

Uvodne misli

Osobno sam poznao o. Gerarda Tomu Stantića, somborskog karmelićanina. Bio sam sjemeništarač i živio s njim pod istim krovom dvije godine i susretao se s njim svaki dan. Jednako tako živio sam sa slugom Božjim dva mjeseca kao novak 1937., prije nego što sam nastavio svoj novicijat u Poljskoj. Godine 1939., u lipnju mjesecu, morao sam se vratiti kući radi regrutacije. Kako je u rujnu te godine izbio II. svjetski rat, a Njemačka zauzela Poljsku, nisam se mogao više tamo vratiti i nastaviti studij, te sam ostao u somborskom samostanu sve do polovice siječnja 1940., kada su me poglavari poslali u Treviso (Italija), da tamo nastavim studij. Tako sam opet, oko sedam mjeseci, živio u somborskoj karmelskoj zajednici, kojoj je bio poglavar o. Gerard. Tako sam se ponovno s njim susretao svaki dan.

Kako sam vicepostulator postupka za proglašenje o. Gerarda Tome blaženim i svetim, nisam mogao biti svjedokom pred biskupijskim sudištem ali mi je slobodno izjaviti što o njemu mislim na temelju mojih susretanja s njim u vrijeme kada sam bio sjemeništarač, novak i bogoslov, i jednako tako priopćiti što mi je poznato iz proučavanja njegovih brojnih rukopisa, što redovito činim u mjesečniku "Zvonik".

Saznanja o slugi Božjem prije osobnog susreta

O ocu Gerardu Tomi Stantiću prvi puta sam čuo govoriti moju baku, to jest maćehu moje majke, **Mariju Čuwardić**, koja je bila je rodom iz Sombora. Kako je ona živjela u mojoj obitelji, znala mi je pričati o "bijelom fratru" u Somboru, koji je svet. Nazvala ga je "bijelim fratrom" jer su karmelićani hodali u bijelom plaštu i na ulici sve do 1928. godine, tj. do novih Konstitucija reda iz 1928. Kao ministrant u subotičkoj katedrali, o ocu Gerardu mi je govorila **Janja Prčić**, rođakinja sluge Božjega i članica Svjetovnog karmelskog reda. Sve je na tome ostalo. Bilo je u Subotici i nekoliko članica Svjetovnog karmelskog reda među kojima treba istaknuti spomenutu Janju Prčić, koja je u svijetu živjela po "prvotnom pravilu karmelskoga reda". Kao ministrant osjećao

sam duhovni poziv ali se još nisam bio opredijelio hoću li među biskupijske svećenike ili među franjevce. Poznao sam mnoge svećenike koji su na mene ostavili duboki dojam, kao što je bio **Pavao Bešlić**, pa **Franjo Vujković**, koji je bio mladomisnik dok sam ja bio ministrant. Između franjevaca na mene je poticajno djelovao osobito o. **Radoslav Kujundžić**.

Knjižica "Cviće Karmela"

Negdje pri kraju ljeta 1934., dok sam boravio na salašu kod moje strine i krsne kume **Ane**, koja je ostala udovicom poslije pogibije moga strica **Alojzija** na ruskoj fronti, za vrijeme Prvog svjetskog rata. Bila je nedjelja. Dok je strina spremala objed, ja sam provodio vrijeme čitajući glasnike koje je strina primala. Zapazio sam, među glasnicima, knjižicu "Cviće Karmela" koju su izdali "Karmelićani", a zapravo je autor te knjižice sluga Božji Gerard Tomo Stantić, jer vicepostulatura posjeduje veći dio te knjižice u rukopisu oca Gerarda. Nisam toga dana išao na sv. Misu, iako je bila nedjelja, jer još nije bilo crkve na Đurđinu. Nedjeljom se išlo na sv. Misu u Bajmok vožnjom zaprežnim kolima, a to nije bilo moguće svake nedjelje. Redovito je netko iz obitelji išao na sv. Misu u Bajmok nedjeljom, a zato su se susjedi organizirali tako da je jedne nedjelje jedan organizirao prijevoz a druge nedjelje drugi i tako redom.

Uzeo sam u ruke knjižicu "Cviće Karmela", koju su sigurno ostavila braća karmelićani kada su išla skupljati pšenicu, koja je, unovčena prodajom, služila za financiranje odgoja karmelskog podmlatka.

Pročitao sam knjižicu u jednom hipu. Doživio sam s takvim oduševljenjem da me Bog zove u Karmel da sam odmah, poslije čitanja knjižice, neopozivo odlučio stupiti u karmelski red.

Nakon kratkog vremena, pomoću katedralnog vršitelja dužnosti župnika, gospodina **Mátyása Körmečyja**, poslao sam molbu i molio za primitak u dječjačko sjemenište. Bio sam tada 1934./35. učenik 4. razreda gimnazije, po tadašnjem sustavu školstva.

Na uskršnji ponedjeljak 1935. pošao sam u Sombor kako bih dogovorio uvjete za primitak. Stigao sam ranim jutrom, točno kada je počela sv. Misa u 6 sati. Crkva je bila ispunjena vjernicima. Sudjelovao sam kod sv. Mise, pristupio sv. Pričesti, a nakon toga sam pošao u sakristiju, kroz hodnik koji je bio pun vjernika koji su čekali za sv. ispovijed. Kako nisam nikoga od karmelićana poznao, obratio sam se svećeniku koji je završio sv. Misu. Bio je to o. **Benjamin Balaž**. Kad sam se predstavio, on je pozvao jednoga brata prisutnog u sakristiji i on me odveo u sobu za primanje...

Dosta sam dugo čekao. Odjednom sam čuo brze korake na hodniku i ubrzo se pojavio karmelićanin s ljubičastom štolom preko ramena. Bio je to sluga Božji o. Gerard, koji je na kratko prekinuo ispovijedanje vjernika. Kad sam mu objasnio tko sam i zašto sam došao rekao mi je: "Mala Terezija molila papu Lava XIII. da smije u Karmel s 15 godina. Papa joj je odgovorio: 'bit ćeš karmelićanka ako je volja Božja'. Te riječi vrijede i za tebe." Nakon toga smo izmijenili još nekoliko riječi koje su se odnosile na moj primitak, ako

položim "malu maturu" koja se tada polagala poslije četvrtog razreda gimnazije.

Zatim me je netko od braće odveo na zajutrak a o. Gerard se vratio u ispovjedaonicu. Nakon doručka o. Benjamin mi je pokazao samostan i sjemenišni odjel. Sjemeništaraca nije bilo jer su bili u svojim obiteljima za Uskrs. Objed sam dobio u blagovaonici sjemeništaraca a zatim sam na kratko bio na rekreaciji zajednice a onda pošao na željeznički kolodvor i vratio se u Suboticu, pun dojmova.

Sjemeništarac

Negdje početkom rujna 1935., u pratnji moga oca, došao sam u sjemenište. Uz oca Gerarda susreo sam i našega prefekta. Bio je to mladi Poljak **o. Leo**, koji je te godine završio studij u Rimu, u Terezijanumu. Kako je samo nekoliko dana prije mene stigao u Sombor, nije znao hrvatski, pa je zato sluga Božji često bio s nama sjemeništarcima. U sjemeništu sam susreo **o. Ivana Keravina**, koji je bio u šestom razredu gimnazije, a ja u petom. Susreo sam i **dr. Antu Sekulića**.

O. Gerard je pomno pratio život u sjemeništu. Kako prefekt nije poznao hrvatski jezik, o. Gerard nam je mjesečno držao duhovni nagovor a onda se susretao, "u četiri oka", sa svakim sjemeništarcem. Sjećam se da nam je govorio o svojoj omiljenoj temi, o "Malom Isusu", ističući da je svaki mladić duhovno lijep ako je kao kip sličan Malom Isusu.

Koji sam se put kod njega ispovijedao dok nismo dobili ispovjednika u jednom od kapelana iz župne somborske crkve.

Jednom nas je o. Gerard ukorio. Ne znam kako se dogodilo, ali se sjećam da je jedan sjemeništarac negdje nabavio ključ kojim su se otvarala klauzurna vrata što s crkvenog hodnika vode u samostan a tim se ključem otvarala svaka soba redovnika pa i ona poglavareva. Tim ključem smo otvorili jednu sobu na našem katu i uzeli kapuljaču koja je pripadala o. Gerardu. Objektivno, bio je to ozbiljan prekršaj jer smo mogli ući u sobe redovnika pa i u sobu poglavara. No, kada je doznao da je to bilo vrlo bezazleno, došao je, još isti dan, poslije objeda, i sa smiješkom rekao da mu je drago da smo uzeli kapuljaču i, oblačeći je, pokušavali si dočarati kako ćemo izgledati kad budemo fratri, da je zato sve oprošteno.

Novak i bogoslov

U novicijat sam stupio 6. rujna 1935. godine i primio karmelsko odijelo iz ruku sluge Božjega te dobio ime **Ante od Djeteta Isusa**.

Kao novak proboravio sam u somborskom samostanu dva mjeseca sve dok nisam dobio putne isprave za odlazak u Poljsku, u Czernu gdje je bio novicijat Poljske karmelske provincije. Kako u somborskom samostanu nije bilo uvjeta, zbog pomanjkanja osoblja, ustrojiti bilo novicijat bilo klerikat, poslije traženja mogućnosti najprije u pariškoj provinciji, uspjela se dobiti mogućnost u Poljskoj. Tako sam i ja pošao u Poljsku gdje je već bio na teološkim studijama **o. Vilko Dorotić**.

Dok sam čekao na papire za put u Poljsku, kao novak, jednom sam susreo Slugu Božjega na hodniku. On mi se obratio ovim poticajnim riječima: "Kad sam bio kao mladi svećenik u Budimpešti, dok sam išao ulicom, prema meni je dolazila majka sa sinčićem. Kad su se približili meni nadomak, dijete je uskliknulo: 'Mama, vidi noge sv. Antuna'. Vi ste dobili ime Antun, pa budite sav sv. Antun." (Tada se svakog redovnika oslovljavalo sa Vi). Naveo sam ovaj događaj da skrenem pažnju na njegovu "pedagogiju" u kojoj se služio poticajnim primjerima.

Poslije dvije godine boravka u Poljskoj morao se vratiti u Sombor zbog regrutacije. Bilo je to polovicom mjeseca lipnja 1939. godine. Kako je 1. rujna izbio II. svjetski rat, nisam se više mogao vratiti u Poljsku jer je bila okupirana od Njemačke. Tražila se mogućnost nastavka studija negdje drugdje, a određeno je da nastavim studij filozofije u Mletačkoj karmelskoj provinciji, u gradu Treviso. Trebalo je oko sedam mjeseci da napokon uzmognem otputovati na novo odredište. Svaki sam dan bio u kontaktu s ocem Gerardom a bilo nas je, u to doba, desetak redovnika u samostanu. U to vrijeme morao sam hitno na operaciju slijepog crijeva. Kad sam se vratio poslije operacije u samostan, otac Gerard mi reče: "Kako biste se oporavili, od sad ćete jesti meso." Kako se u to doba u našim samostanima nije jelo niti kuhalo meso, za mene su kuhale objed sestre Naše Gospe, a poslužitelj **Martin** je išao svaki dan po moj objed!

Ističem ovaj detalj kako bih naglasio njegovu brigu za zdravlje braće. Sjećam se dobro da su po njegovoj dozvoli, zbog zdravstvenih razloga, braća **Pavao** i **Josip**, dobivali također jaču hranu.

U vrijeme boravka u somborskoj zajednici sudjelovao sam u kapitulima zajednice. U svraćanju pažnje na život u zajednici, ako je bilo potrebno na nešto upozoriti braću, Gerard je to učinio vrlo obazrivo.

Bilo mi je veliko zadovoljstvo da sam ga mogao susresti, pred njegovu smrt, jer sam, poslije šesnaest godina odsutnosti, napokon posjetio braću u Somboru, dolazeći iz Svete Zamlje, s gore Karmel. Ja sam posjetio rodni kraj, (travanj/lipanj 1956.), i sudjelovao na veličanstvenom ukopu o. Gerarda, na kojem je sudjelovalo deset tisuća bilo vjernika bilo građana Sombora i okolice.

Iz osobnog kontakta s ocem Gerardom mogu potvrditi da sljedeći njegov zapis nije puka fraza nego načelni stav koji se neprestano ponavlja u njegovim zapisima. U jednom vlastoručnom zapisu, u dijalogu kao da mu Isus govori: "Vazda svakoga veselo posluži ili žalosnog požali... (Gerard odgovara): Ti (Isuse), čini sve po meni. Dakle (Isuse), sve Ti po živoj vjeri" (Razgovor s Isusom, 004004).

EKUMENIZAM

Dr. Andrija Kopilović

KATOLICIZAM I VJERSKA TOLERANCIJA

Odnos Katoličke Crkve prema drugim crkvama
i vjerskim zajednicama

UVOD

Po tumačenju *Religijskoga leksikona*, religijska tolerancija je snošljiv stav pripadnika jedne religije prema pripadnicima druge religije i njihovim vjerovanjima. Opreka joj je religijska netolerancija ili nesnošljivost. Religijska tolerancija ovisi o stupnju univerzalnosti u učenju neke religije te o stupnju njezine povezanosti s društvom, kulturom ili državom. Što je neko religijsko učenje univerzalnije, to je veća i njegova tolerantnost. Što je manje isprepleteno s nekim društvom, kulturom ili državom, to su i veće šanse za njegovu toleranciju prema drukčijim učenjima. U arhaičnim religijama postoji duboka povezanost između društva i religije, koja ima integracijsku funkciju. Stoga, prodor stranoga religijskoga učenja u arhaično društvo izaziva otpor i netoleranciju. U velikim svjetskim religijama sadržano je univerzalno etičko učenje o čovjeku pa one načelno sadrže osnovu za religijsku toleranciju (židovstvo, kršćanstvo, islam, hinduizam, budizam, konfucijanizam). Ostvarenje toga univerzalnoga načela u povijesnoj i društvenoj praksi ograničava stupanj povezanosti tih religija s državom. Religijska tolerancija sama po sebi ne mora pretpostavljati moralni i metafizički skepticizam i gubitak konfesionalnog uvjerenja. Dovoljan je snošljiv stav prema razlikama i poštovanje drugoga. U starohebrejskoj zajednici društveno i religiozno duboko se prožimaju pa je, unatoč univerzalističkom učenju o Bogu i čovjeku, u toj zajednici postojala znatna religijska nesnošljivost. U židovstvu se u dvoipol tisućljetnoj dijaspori i suživotu s drugim narodima i religijama razvio

istančan osjećaj za religijsku toleranciju. U izvornom islamu vjerska zajednica i država duboko se prožimaju pa je islam često i državna religija. Druge se religije, poglavito monoteističke (židovstvo i kršćanstvo), toleriraju s određenom vjerskom autonomijom. U kršćanstvu su religiozno i političko područje načelno jasno razgraničeni, a religijska tolerancija zasniva se na slobodi savjesti te na stavu da se religijsko uvjerenje ne smije nametati silom. U povijesti kršćanskih crkava ta su se načela kršila gdje god je dolazilo do sprege između Crkve i države. Kad god je država pokušala od kršćanstva ili neke njegove konfesije napraviti državnu ideologiju koja služi integraciji države i društva, posezala je za silom i dovodila do religijske nesnošljivosti (inkvizicija, gonjenje heretika, vjerski ratovi, diskriminacija pripadnika nedržavne konfesije). Kršćanske crkve u europskim društvima danas prihvaćaju načelo slobode savjesti, religijske tolerancije, odvajanje Crkve i države, ali ne i isključenje vjernika iz društva.

I. ODNOS KATOLIČKE CRKVE PREMA DRUGIM KRŠĆANSKIM CRKVAMA

Ekumenizam

Cijelo prošlo XX. stoljeće ostat će obilježeno kao razdoblje ekumenskih htijenja, pokušaja i gibanja u okviru kršćanskoga nauka i prakse. Ekumenizam je, kako je poznato, nastojanje oko pomirenja, suradnje, zbližavanja i jedinstva kršćanskih crkava.⁽¹⁾ Pod ekumenizmom se razumiju tri pothvata na tri razine: uklanjanje krivih i loših sudova koji su se stoljećima nagomilali između raznih konfesionalnih kršćana; dijalog u religioznoj atmosferi između pravih stručnjaka o bitnim pitanjima kršćanstva, ispit savjesti pred Kristom. Tako su se početkom prošloga stoljeća i počele organizirati i sastajati: Svjetska misijska konferencija, 1910.; Život i rad, od 1925., što s uspjehom, što s neuspjehom; "Vjera i ustrojstvo", od 1927. do danas; Međunarodno misijsko vijeće, od 1937.; Svjetsko vijeće crkava, od 1937. do 1996. (Salvador da Bahia) održalo je osam glavnih skupština; Drugi vatikanski ekumenski koncil, 1962.-65. Iz njega je proizašlo Tajništvo, a od 1988. zove se Papinsko vijeće za jedinstvo kršćana, koje u ime Katoličke Crkve na temelju katoličkih načela vodi službeni dijalog s deset velikih kršćanskih grana ili zajednica, praktično sa svim kršćanskim nekatoličkim svijetom koji to želi: s pravoslavnim Istokom s protestantskim Zapadom. Svi se kršćani pozivaju na Isusovu rečenicu s Posljednje večere: "Da svi budu jedno" (Iv 17,22). Ali, kao da to svatko shvaća na svoj vlastit, često i osebujan način. Na kršćanskom tlu bivše Jugoslavije, pogodnu terenu za razvoj ekumenskih misli, riječi i djela, također su poduzeti brojni ekumenski koraci kako bi se odjelotvorila ta Isusova božanska rečenica: Ćirilo-metodski pokret dvadesetih godina; Koncilsko-pokoncilski dah šezdesetih godina do danas; Međufakultetski simpoziji od 1974. do 1990. - njih devet, svake druge godine; Kršćanski susreti crkvenih hijerarha na raznim razinama devedesetih godina, unatoč teških političko-društvenih nemira, odnosno da se zaustavi ratna opcija, te susreti nakon rata.

Ekumenizam i II. vatikanski sabor

Jedno od glavnih usmjerenja Drugoga vatikanskoga koncila jest ekumenski dijalog. U tom smislu, ne čudi da su mnogi dokumenti toga Koncila prožeti ekumenskim duhom i usmjereni u tom pravcu. Tako su glavni dokumenti, poput konstitucije *Lumen gentium*, u cijelosti a u nekim točkama posebice, ključne poluge ekumenizma i njegova kruna. Najizravniji ekumenski dokumenti koncila su *Dekret o ekumenizmu* i *Dekret o Istočnim katoličkim crkvama*. Za Katoličku Crkvu *Dekret o ekumenizmu* predstavlja temeljno, bespovratno i trajno usmjerenje prema ekumenizmu, magna charta ekumenizma. Dokument ne samo da je putokaz, nego i ekumenski put, ne samo službeno opredjeljenje i proglašenje nego i program ekumenizma. On je inspiracija ekumenizma, zato je više od spisa ili dokumenta, on je djelo ekumenizma. *Lumen gentium*, ubrojen među najdinamičnije dokumente Drugoga vatikanskoga koncila, priznaje i drugim kršćanima crkvene elemente.(2) *Dekret o ekumenizmu*, na temelju ekleziologije iz konstitucije *Lumen gentium*, predstavlja temeljno otvorenje ekumenizmu, što izražava promjena "načela katoličkoga ekumenizma" u "katolička načela ekumenizma", što je ipak velika razlika(3). Kriterij vjernosti evanđelju postao je prvotni i potisnuo kriterij bliskosti s Rimom. U tom duhu, Dekret velikodušno priznaje mnoge vrednote i milosne darove ljubavi i istine, kod rastavljene braće. Otvoreno se priznaje i vlastita krivnja za raskol, koja je obostrana. Dokument nema pretenziju suditi i osuđivati. On nije kompletna sinteza ekumenske teologije, nije u svemu detaljan, zato i jest temelj na kojemu je predviđena daljnja dogradnja. Nakon ovog temeljnog dokumenta slijede dva ekumenska *Direktorija* i nekoliko enciklika. *Direktorij* je normativ za ekumenski rad, a enciklike su vrhovno učiteljski nadahnuti odgovor na vrijeme u kojemu su nastale. Tako je već **Ivan XXIII.** izdao *Mater et magistra*, a **Ivan Pavao II.** *Ut unum sint*.

Razvoj svjetske Molitvene osmine za jedinstvo kršćana

Preteča samoga Sabora, već je bila jedna konkretna inicijativa, koja je nikla u krilu kršćanstva. Riječ je o svjetskoj *Molitvenoj osmini za jedinstvo kršćana*. U okviru Katoličke Crkve od 1908. moli se u *Osmeni za jedinstvo*, najprije prema molbenicama engleskoga obraćenika **Paula Wattsona**, a od 1935. te je nakane za *Sveopći tjedan molitve za jedinstvo* preuredio francuski svećenik **Paul Couturier**. Od 1966. godine, Papinsko tajništvo/vijeće za jedinstvo kršćana pri Svetoj Stolici zajedno s organizacijom "Vjera i ustrojstvo" Svjetskoga vijeća crkava dogovara se, a od 1968. i priređuju, knjižice-molitvenike za jedinstvo kršćana, uzimajući temu iz Svetoga pisma. Takve se knjižice svake godine redovito prevode na mnoge jezike. Od samoga početka Osmine, svake godine od 18. do 25. siječnja, po našim crkvama, gdje god se može organizirati (u Subotici je to već tradicija od 27. godina!), priređuju se takvi molitveni susreti, o čemu izvješćuju i mediji. Posljednja Molitvena osmina u siječnju 2006. godine održana je pod duhovno-biblijskim geslom

“Gdje su dvojica ili trojica sabrana u moje ime, ja sam među njima” (Mt 18,18-20). Ovih je dana za Osminu 2007. godine objavljeno geslo pod kojim će se održati taj molitveni skup, a koji se odnosi na Isusove riječi: “Dao je slijepima da vide, a nijemima da govore...”

Poznat je i važan već spomenuti dokument *Ekumenska povelja - Charta ecumenica*. “Povelju” su sastavili predstavnici Vijeća katoličkih biskupskih konferencija u Europi (34) i Konferencije europskih crkava - pravoslavnih, protestantskih i anglikanskih (njih 125). “Charta” može biti ekumenski korisna, ali ni u kojem smislu nije crkveno obvezatna, premda su dva supredsjednika potpisala nekoliko puta ponovljeni “Obvezujemo se...”. U ovaj molitveni dio ubraja se i ono što se svake godine organizira u Taizeu, kamo odlaze mladi iz raznih kršćanskih sredina i gdje se uče zajedno moliti, susretati, družiti i prihvaćati.

“Jedinstvo je Božje djelo i ono se, kao dar Crkvi, može samo od Boga izmoliti. Treba biti sklopljenih, a ne skrštenih ruku. Molitva dakle na jednu stranu, a sve drugo na drugu. A moliti možemo i moramo svi. Uostalom, i sam Isus moli Oca svoga za jedinstvo svih nas međusobno, i svih nas s Bogom. A, kako da ne molimo mi, kojima drugoga puta ni spasa nema, ni pristupa Ocu nebeskomu, osim po molitvi.”

Od 1970. godine na svim katoličkim učilištima obvezatno se predaje teologija ekumenizma kao poseban i obvezatni traktat, a osim toga na više teoloških škola otvorena je i teološka katedra pa se i svi drugi predmeti trebaju obrađivati i pod ekumenskim vidom. Ima li išta mudrije nego da studenti teologije, koji će sutra djelovati kao svećenici ili kao katolici laici, budu teološki opremljeni i ekumenski osposobljeni za susrete, razgovore i rasprave s kršćanima na drugi način? Ovdje bi trebalo istaknuti ne samo predmet odnosno katedru za ekumenizam, nego i Institut za ekumensku teologiju i dijalog “Juraj Križanić” s njegovih sedam odjela, pri Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Također, od 1986. godine i Vrhbosansku katoličku teologiju u Sarajevu, koja zbog specifične situacije želi djelovati u ekumenskom i dijaloškom duhu, osobito svojim godišnjim simpozijima i svojim glasilom “Vrhbosniensia”. Školski gledano, ekumenizam ulazi u moralni odgoj i u intelektualnu formaciju kandidata za svećeništvo. Dok se ne promijeni ne samo srce nego i mozak, dok ekumenizam ne “uđe pod kožu” svakomu učitelju i učeniku, dok ne postane misaoni sklop svakoga svećenika i katoličkoga intelektualca, ne možemo očekivati ni poželjna ni potrebna učinka u ekumenskoj praksi. Ta škola obuhvaća ne samo jednu generaciju ili jednu epohu nego je stalni napor Crkve.

Mješovita Komisija za teološki dijalog između Katoličke i Pravoslavne Crkve

U drugoj polovici XX. stoljeća, odnose Rimokatoličke Crkve i petnaest Pravoslavnih autokefalnih i autonomnih crkava karakteriziraju dva razdoblja. Mogli bismo reći “vrijeme prepoznavanja” do 1979. godine, kada je službeno osnovana Mješovita komisija i “vrijeme ‘dijaloga ljubavi’”. Prvo razdoblje

karakteriziraju razmjene pisama, hodočašća i susreta. Drugo je vrijeme još ozbiljnijega teološkoga rada, čiji su plodovi važni dokumenti koji su kod nas premalo recipirani kako na jednoj tako i na drugoj strani. Kako je katolički supredsjedatelj kardinal **Jan Willebrandts** istakao na Patmosu, odlučnost obiju strana da se u dijalogu traži "puno jedinstvo u punoj istini", može dovesti do željenoga cilja. "U prošlosti je pomanjkanje razumijevanja i ljubavi dovelo do razdvajanja. Danas razumijevanje treba pripremiti put do izmirenja", komentirao je početak dijaloga bečki kardinal **König**.⁽⁴⁾

Tako vidimo da je vrijeme od II. vatikanskog sabora pa do izbora **Karola Wojtyle** za papu Ivana Pavla II. bilo providonosno, važno, i mogli bismo reći presudno. Kako u prepoznavanju znakova vremena, tako u dijalogu, susretima, pismima i porukama. Značajnu ulogu u tom periodu kao poglavar imao je i **papa Pavao VI.**, a njegov nasljednik je pripremljeni teren znao dobro iskoristiti i razviti ekumenizam u "dijalog ljubavi". Kao zaključak možemo reći: promatrajući velikane koji su radili na polju ekumenizma prije nas, trebamo naučiti prepoznavati znakove našega vremena i nastaviti njihovim putovima graditi jedinstvo u ljubavi i međusobnom poštovanju na svim razinama. Kada se govori o rimskim Prvosvećenicima, svakako treba spomenuti **Ivana XXIII.** čije je životno iskustvo u Carigradu i Sofiji pomoglo u trenutku kada je postao Papa budući da je u svojim nastupima odmah unio jaku dimenziju razumijevanja dijaloga. Da ne govorimo o važnosti i hrabrosti sazivanja ekumenskog II. vatikanskog sabora. Unatoč spoznaji da je bolestan, i to smrtno, usudio se na taj korak. Njegov nasljednik, Pavao VI., zajedno s ekumenskim patrijarhom **Atenagorom I.** učinio je povijesni korak i to susretom u Jeruzalemu 1966. godine i skidanjem uzajamne anateme iz 1054. godine. Pontifikat Ivana Pavla II. sav je bio u znaku susreta. Nije propustio niti jednu priliku kršćane koji nisu katolici nazivati braćom, a osim toga, u svojim brojnim hodočašćima srdačno se i iskreno susretao s drugima ne kao onaj koji je "nad", nego koji je "sa" nekim. To je vrlo značajna odlika njegova pontifikata. Sjetimo se jedinstvenoga događaja u Asizu, kada su se zapravo prvi puta u povijesti susreli predstavnici kršćanskih crkava i crkvenih zajednica te poglavari velikih svjetskih religija. Benedikt XVI. kao dugogodišnji suradnik Ivana Pavla II., a kao teolog

najvećih razmjera, uranja još dublje u dijalog vrlo jasnim stavovima u vrijeme kada je "kompromis mentalitet", tražeći i zahtijevajući istinu u ljubavi. To je put kojim danas jasno "hodi" katolička teologija i čini mi se da je kao znak prepoznaju i druge kršćanske crkve.

U jednom sam izlaganju protumačio svoje dojmove sa Konferencije. (Donosim svoje impresije sa IX. zasjedanja mješovite Komisije za teološki dijalog između Katoličke i Pravoslavne Crkve.) Jasno, nisam član te Komisije, ali sam bio određen za vanjskoga suradnika u radu Komisije. Imao sam izvjesni strah i tjeskobu od same pomisli da ću tjedan dana provesti s vrhunskim teolozima Katoličke i Pravoslavne crkve. Taj strah u stvari je bio strahopoštovanje jer ipak biti tjedan dana dio takvoga skupa i biti u zajednici tih ljudi, činilo se da nadmašuje moje mogućnosti. Prvi dojam vezan je uz raskrinkavanje moga straha, jer sam pri dočeku u zračnoj luci, a osobito u hotelu, susreo komunikativne i "obične" ljude. Ono što me se silno dojmilo jest ponajprije spoznaja da se ne može biti vrhunski teolog, a da se najprije, ako ne i ponajviše, ne bude "vrhunski" čovjek. Obistinio se onaj dobro poznati aksiom: "Najprije čovjek, a onda kršćanin". Ta neposredna i vrhunska ljudska dimenzija ohrabrila me je za svaku vrst komunikacije, bilo katoličkoga dijela, bilo pravoslavnog dijela delegacije. U prvim susretima susreli su se "ljudi". Najveći dio njih po prvi puta. Ono što su prepoznali među sobom i s nama suradnicima je uistinu nehinjena ljudskost. Dojam kako je lijepo biti čovjek, bio je tih dana stalno prisutan i silno me osvajao. Konačno sam na jednom skupu susreo šezdesetero "pravih ljudi". Kako je uistinu divno biti među ljudima. Jednako tako bojao sam se prvih oficijelnih susreta. Prvoga dana dijalog je započeo u odvojenim prostorijama da bi se delegati ponajprije međusobno upoznali. Naime, ne treba zaboraviti da se Komisija nakon više godina susrela u novom sastavu, jer je većina bivših članova ili umrla ili su na drugim dužnostima. I taj strah je ubrzo bio raskrinkan, jer je već prva pauza bila srdačni susret, sada ne više odvojene nego zajedničke skupine ljudi koji su željeli upoznati jedni druge i izvan svoje crkve. I tu se kod mene rađa nova impresija: Želja prepoznati u drugom i drugačijem brata, i to brata u vjeri i milosti. Tog sam prvoga dana shvatio da će dijalog biti uokviren **TRAŽENJEM ISTINE U LJUBAVI**. Tako je i bilo. Ne znam što je članove ovoga skupa navelo da su već drugu sjednicu i sve do kraja održavali u plenumu, ali nas je sve to radovalo i ohrabrialo. Kod stola i u kuloarima, makar je sve vezano tajnom, ipak se moglo naslutiti da je bilo i "žestokih diskusija". Međutim, ostao sam uvijek zadivljen da se može i žestoko diskutirati, a da se ne povrijedi ni osobu, ni stavove sugovornika. Kao kršćanin znao sam da to nije ljudska vlastitost nego božanski dar, takav dijalog može dirigirati samo Bog. To je taj najdublji doživljaj kojega sam cijelo vrijeme osjećao: Prisutnost Božja. Zamislimo jedan najelitniji hotel u Beogradu, gdje se u kapeli i u "sobi ikona" nastanio Bog. Gdje su sudionici susreta zalazili na meditaciju i molitvu i da se ta duhovnost razlijegala u svim prostorima toga velikoga zdanja. Ne samo mi, uže povezani, nego i svi ostali primijetili su prisutnost Duha. Po svojoj sam dužnosti, već rano ujutro ulazio u kapelu.

Tiho su stizali biskupi, kardinali i laici na osobnu molitvu. Divio sam se jednom nadbiskupu, koji je svoju molitvu kroz cijeli sat obavljao na koljenima. Divio sam se kardinalu Kasperu, koji je u tišini ranoga jutra provodio svoje vrijeme u razmatranju. Kardinal Touran, unatoč svojoj teškoj bolesti, gdje se primjećuje da promatra već drugu obalu životne rijeke, zračio je mirom i dobrotom. Voditelj Pravoslavnoga dijela delegacije, mitropolit Pergamski, g. Ziuziulas, svojim dostojanstvenim mirom, hodom, sigurnošću, ulijevao je strahopoštovanje. Kod stola su svi bili braća. Nikom nije bilo određeno mjesto, ali ni jedan obrok nije bio takav da bi katolici i pravoslavni sjedili za odvojenim stolovima. Naprotiv, stalno su bili zajedno. Čini mi se da je to želja i potreba uzajamnoga obogaćenja. I tu dolazim do treće spoznaje: da su "gorjela srca njihova" da upoznaju jedan drugoga i shvate razmišljanja koja su iz dvorane nastavljena i kod stola. O doživljaju poštovanja i pobožnosti na liturgiji, odnosno svetoj misi da i ne govorim. Kako je divno shvatiti da nas tako malo dijeli, a tako puno povezuje. I kako je strahovito shvatiti da je jedini čimbenik čovjek koji čini diobe i ne zna voditi dijalog. Za mene su ovo bili dani milosti jer sam prvi puta u životu susreo šezdeset ljudi, ponajprije vrsnih ljudi, vrsnih teologa, revnih pastira i onih koji znaju voditi dijalog. Dakle, dijalog je stvarnost koja nema druge alternative. Znam da su isto doživjeli i svi ostali suradnici. Rastanak je bio srdačan, zahvalan i već je zakazan sljedeći susret. Znam da iza toga stoji puno tihih molitelja i jedne i druge crkve. To je znak koji nam Bog očito otvara za ovo vrijeme i kao zadatak i kao zvanje. U tom procesu može biti svatko od nas ako shvati da je temelj dijaloga istina u ljubavi i da je u dijalogu uvijek čovjek u svom dostojanstvu i vrijedan poštovanja i vrednovanja. Ovdje nije bilo isključivosti, nego "velika glad" razumjeti i prihvatiti drugoga. Kamo sreće kad bismo učili ovakav dijalog. No, ne zaboravimo da je to ipak Božji dar!"

Dozvolite da iznesem još jedan događaj, koji se dogodio ovih dana u našoj sredini. Naime, tri dana zajedno su u molitvi, razgovoru i Bogoštovlju bile kršćanske crkve našega područja u projektu "Hodočašće crkava". Susret je organiziran na prijedlog Ekumenskoga vijeća Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda, u suradnji s Eparhijom bačkom, a sve ususret velikom ekumenskom događaju, trećem Europskom susretu svih kršćanskih Crkava u Sibiju u Rumunjskoj. Vođeni inicijativom kako nije dovoljno uputiti samo delegate na taj susret, shvatili smo da je potrebno uključiti i vjernike po regijama kako to ne bi bio samo jedan događaj nego hod prema tom događaju, recimo tako "na vrhu". Inicijativa je obostrano prihvaćena, uključene su i crkve Reformacije, a budući da najviše vjernika ovih crkava živi upravo na teritoriju Vojvodine, tako je određeno i dogovoreno da se taj regionalni susret organizira na ovim prostorima. Tako se i dogodilo, te su petorica biskupa - nadbiskup beogradski, vladika bački, biskup Slovačke evangeličke crkve, biskup Reformirane crkve i superintendent Evangeličke crkve - na početku kolovoza pozvali svećenike i vjernike na "Hodočašće Crkava" kroz tri dana. Tako su ta inicijativa i taj poziv naišli na odaziv i konkretizaciju u sljedećem programu:

1. DAN

(nedjelja, 10. rujna 2006. navečer)

Između 19,30 i 20 sati okupljanje u manastiru Kovilj, a u 20 sati početak cjelonoćnoga bdjenja, sa svetom liturgijom (liturgija je počela oko ponoći). Riječ je o pokorničkom činu, jer je sljedećega dana Pravoslavna crkva slavila blagdan glavosijeka svetoga Ivana Krstitelja i po pravoslavnoj tradiciji to je dan strogoga posta i pokore. Tako su se i okupljeni u punoj crkvi u manastiru, pravoslavni, katolici, evangelici i reformirani kršćani našli zajedno na šestosatnom bdjenju koje je počelo u 20 sati da bi u ponoć bila slavljena euharistija, predvođena dvojicom vladika, **Irinejom** i **Porfirijem**. Bio je to mistični doživljaj duge sabrane molitve uz svjetlost svijeća i raspjevanu Crkvu. Nakon toga bila je prilika za kraći odmor.

U ponedjeljak, 11. rujna 2006. u 10 sati započelo je zasjedanje. Bila su tri kraća izlaganja, a nakon svakoga od njih prilika za razgovor i razmjenu iskustava. Nazočilo je oko dvjesto okupljenih, što vjernika laika, što svećenika, redovnika, redovnica, kateheta i katehistica. Episkop Porfirije govorio je o životu u manastiru, smislu i duhovnosti, govoreći upravo o tome kako je život monaha u svijetu, ali ne od svijeta i kako je zapravo riječ o osmišljenom životu ispunjenom dubinom i porukom za svijet. Odvojenost se ne shvaća kao izdvojenost, nego u smislu življenja vrednota duha i duhovnosti, što je poruka svijetu. **S. Ines Kezić** iz Družbe sestara klanjateljica Krvu Kristovoj govorila je o redovničkim zajednicama u Katoličkoj Crkvi, iznijevši pri tom uglavnom podatke od monaških starih redova, počevši od sv. Benedikta sve do svetaca novijih dana, dajući pri tom primjere upečatljivih karizmi u službi pojedinih redova. U ime reformiranih crkava govorio je superintendent Evangeličke crkve, **Árpád Dolinsky**, osobito o specijalnom načinu, doduše ne redovničkog, ali dijakonijskog služenja u crkvama Reformacije. Završnu riječ imao je episkop bački Irinej Bulović, koji je govorio o doprinosu redovništva civilizaciji suvremenog svijeta. Njegovo je predavanje dalo doprinos smislu toga dana što je sadržan u suvremenoj Europskoj civilizaciji, koja je na svojevrsnom umoru. Riječ je o pitanju poruke redovništva kao najautentičnijega življenja kršćanstva, koje je u stvari i izvor obnove. Jer, da bi Europa mogla biti ono što jest, da bi mogla disati kršćanski, mora poći od temelja gdje se to kršćanstvo živi na najautentičniji način, a to je tamo gdje se žive evanđeoski savjeti i gdje se zapravo vidi eshatološki dimenzija Crkve.

2. DAN - utorak, 12. rujna 2006.

Službeni dio programa započeo je u 14,30 sati molitvom u Evangeličkoj crkvi u Novom Sadu, gdje su mjesni župnik i evangelički biskup **Samuel Vrbovski** imali bogoslužje riječi kao molitveni početak drugoga dana rada. Nakon zajedničke molitve uslijedila su predavanja na temu "Charta ecumenica" u velikoj dvorani studija "M" RTV Novog Sada, koja su održali: **prof. dr. Radovan Bigović**, prodekan Bogoslovskog fakulteta u Beogradu, **prof. dr. Andrija Kopilović**, prorektor Teološko-Katehetskog Instituta u Subotici, **Samuel Vrbovsky**, biskup slovačke Evangeličke crkve i **István Csete-Szemesy**, biskup Reformirane kršćanske crkve. Prvi predavač, prof. dr.

Radovan Bigović spomenuo je teološke temelje na kojima se gradila "Charta ecumenica", kao nadahnuće te je pojasnio najvažnije teološke poruke među kojima je važno spomenuti život Crkve u trinitarnoj dimenziji, tj. dimenziji Presvetoga Trojstva kao zajednice. Drugo predavanje je imao dr. Andrija Kopilović na temu trećeg poglavlja "Charta ecumenica". Cilj predavanja bio je rastumačiti kako se sada konkretno, bez da se ičiji indentitet dira i dogmat-ski raspravlja, može odgovorno pristupiti obnovi Europe u konkretnim pas-toralnim mogućnostima koje "Charta ecumenica" nudi kao nadahnuće. Biskup Samuel Vrbovsky je, kao treći predavač, na konkretnom primjeru suradnje Evangeličke i Katoličke crkve u Slovačkoj pokazao kako je moguća ta suradnja i dogovor koji je čak potpisan jednim vrhovnim dokumentom kojim se odredio način suradnje Evangeličke i Katoličke Crkve u Slovačkoj. István Csete-Szemesy, biskup Reformirane kršćanske crkve iznio je svje-dočansko iskustvo iz svoje Crkve i pozvao na glavnu poruku koja je jedino moguća u životu crkava i u suživotu, a to je zakon ljubavi i zakon služenja kao model daljnjega "Hodočašća crkava". Ovoga je dana bio blagdan Imena Marijina, čije ime nosi i glavna katolička crkva u Novom Sadu, te su nakon izlaganja sudionici nazočili svečanoj euharistiji u crkvi Imena Marijina. Koncelebrirali su nadbiskup i metropolita beogradski, **mons. Stanislav Hočevar**, biskup subotički, **mons. dr. Ivan Péntzes**, biskup kotorski, **mons. Ilija Janjić** i pomoćni biskup Đakovačko-srijemski i generalni vikar za Srijem, **mons. Đuro Gašparović**. Na Euharistiji su bila prisutna i dvojica episkopa Srpske pravoslavne crkve i spomenuti biskupi iz reformiranih crkava sa svo-jim svećenicima. Ispunjena crkva pružala je doživljaj zajedništva više Crkava u susretu oko oltara. Nadbiskup Hočevar u svojoj je propovijedi govorio o dostojanstvu osobe i istaknuo da se iza imena ne krije naziv, nego osoba i u velikoj potrebi našega vremena, što je jedan od najtežih problema suvre-menoga svijeta, a to je nijekanje osobe i osobnosti i vlastitosti. Pri tom je ukazao na ono što je svima nama zajedničko, a to je da su Crkva i Crkve u službi osobe čovjeka koji treba spasenje Isusa Krista. Nakon svete mise bio je svečani prijem u Izvršnom vijeću pokrajinske Vlade kojega je priredio **dr. Tamás Korhecz**, potpredsjednik Izvršnog vijeća. U svom pozdravnom go-voru pozdravio je i podržao ovu inicijativu, a govorio je i o dva nova zakona donesena u Srbiji, a to su Zakon o crkvama i vjerskim zajednicama i Zakon o povratu imovine. Spomenuo je i specijalnu ulogu njegovoga resora i Vlade Vojvodine, te kako već de facto iz budžeta na razne druge načine pomažu ne samo održavanje crkvenih objekata, nego podržavaju i mnoge druge projek-te u suradnji s vjerskim zajednicama i crkvama. Taj susret je, dakle, protekao u vrlo srdačnoj atmosferi, a Tamás Korhecz i pokrajinska Vlada su u stvari bili i donatori i pokrovitelji ovoga velikoga "Hodočašća crkava".

3. DAN - srijeda, 13. rujna 2006.

Treći dan "hodočašća" počeo je u Sabornoj crkvi u Novom Sadu molitvom Akathistosa u čast Krista Spasitelja koji se u praksi Pravoslavne crkve moli uoči velikih blagdana Isusa Krista. Na molitvi su sudjelovali svi već prije spomenuti biskupi. Nakon toga, uslijedila su predavanja u svečanoj dvo-

rani Matice srpske, koja je ovaj put bila premalena kako bi primila sve zainteresirane. Tom su prilikom održana dva predavanja. Prvo od njih na temu "Krist, Svjetlo svijeta" održao je vladika bački, gospodin Irinej, postavivši biblijske temelje i rasvijetlivši sva ona mjesta gdje se govori o Kristu kao Svjetlu svijeta. Govorio je zapravo o onomu što je temeljno za razumijevanje kršćanstva, jer je ta svjetlost ne samo svjetlo koje rasvijetljuje nego osoba koja mijenja čovjeka. Drugi dio teme "Temelj i nada Europe", obradio je beogradski nadbiskup, mons. Stanislav Hočevar, pokazavši koliko je današnjoj generaciji Europljana važna nada koju mogu naći u Isusu Kristu. Svjedoci smo, naime, da ju mnogi traže, pogotovo mladi, na raznim mjestima, a mogu ju naći samo u jednom - u Isusu Kristu. Nakon toga priređena je konferencija za novinare na kojoj su sudjelovala dvojica biskupa, nadbiskup Hočevar i vladika Irinej, koji su iznijeli doživljaje i poruke ta tri dana, a postavljena su i značajna pitanja i stavovi koji su u medijima naišli na razumijevanje i prihvaćanje. U 13 sati započeo je završni dio ovog "hodočašća" u Feketiću, u sjedištu biskupa Reformirane kršćanske Crkve, Istvána Csete Szemesyja. Tu je održana u Služba riječi te je svaki od biskupa imao prilike iznijeti završnu kratku poruku na jezicima naroda i narodnosti koji žive na ovom području. Tako je vladika Irinej govorio na srpskom i sažeo doživljaje ova tri dana "hodočašća", da bi nakon toga govorio superintendent Dolinsky na mađarskom jeziku, preuzvišeni Péntzes na mađarskom jeziku, nadbiskup Hočevar na hrvatskom, biskup Vrbovsky na slovačkom i na samom kraju domaćin ovog dijela "hodočašća" biskup Csete Szemesy na mađarskom jeziku. Svi biskupi su, svaki u svom obredu, podijelili blagoslov prisutnim vjernicima iz Pravoslavne, Katoličke Crkve te iz Reformiranih kršćanskih crkava. Domaćin ovoga susreta priredio je na kraju svečani agape za sudionike.

Na ovaj je način završen jedinstveni susret i prvi ovakve vrste u Bačkoj, s vrlo jasnom porukom, a to se dalo osjetiti kroz sve dane, da je zajedništvo uistinu vidljivo u hodočašću. Jednom riječju, to je "hodočašće" po različitim mjestima, počevši od Novoga Sada sve do Feketića, postalo svojevrsni znak za vjernike, a i za one koji nisu vjernici, da su Crkve shvatile izazov ovoga vremena, a to je poručiti Isusa Krista kao jedinog Spasitelja svijeta, što mogu samo zajedno. Iu tomu je sažeta najvrjednija poruka.

Sva tri dana koordinirao sam programom. Sudjelovalo je više svećenika iz spomenutih crkava, redovnica, kateheta, katehistica i vjernika laika. Ovo jedinstveno "Hodočašće crkava" bilo je organizirano kao doprinos na putu prema velikom ekumenskom susretu koji se planira organizirati naredne godine u Sibiju u Rumunjskoj, kao znak poslušnosti poticajima Duha Svetoga i kao znak i poruka našem vremenu da "u poniznosti volji Božjoj, crkve žele svjedočiti da zajedno grade bolji i sigurniji svijet budućnosti". Jer, događaj u Sibiju ne bi bio tako znakovit ako mu ne bi prethodio susret i svih vjernika na regionalnoj razini, kako su istaknuli organizatori.

II. ODNOS KATOLIČKE CRKVE PREMA ŽIDOVSTVU

U deklaraciji *Nostra Aetate*, br. 4, Koncil govori o "svezi kojom je narod Novoga saveza duhovno povezan s rodom Abrahamovim", tj. kršćani sa Židovima, te nastavlja: "Kristova Crkva priznaje da se počeci njezine vjere i izabranja, po spasonosnom Božjem otajstvu, nalaze već kod patrijarha, Mojsija i proroka." Zbog jedinstvenih odnosa koji postoje između kršćanstva i židovstva "povezanih na razini njihova vlastitoga identiteta"(5), odnosa "utemeljenih na naumu Boga Saveza"(6), Židovi i židovstvo ne bi u katehezi i propovijedanju smjeli imati samo prigodno i rubno mjesto, nego bi u njima morali biti nužno prisutni i organski uklopljeni. To zanimanje za židovstvo u katoličkom naučavanju nema samo povijesni i arheološki temelj. Sveti Otac u već navedenom govoru rekao je, pošto je ponovno spomenuo "zajedničku baštinu" Crkve i židovstva, koja je "znatna": "Već sam sadržaj te baštine, ali i uočavanje vjere i vjerničkoga života židovskoga naroda onakvi kakvi se ispovijedaju i žive još danas, mogu pomoći bolje razumjeti neke strane života Crkve." Posrijedi je dakle pastoralna zauzetost za zbilju još uvijek živu i usko povezanu s Crkvom. Ta trajna zbilja židovskoga naroda predstavlja značajni teološki obrazac govorom kojim se obraća predstavnicima židovske zajednice(7). Već ovdje valja u pamet dozvati tekst u kojem Orijentacije i sugestije pokušavaju odrediti osnovni uvjet dijaloga: "poštovanje drugoga onakvoga kakav jest", poznavanje osnovnih (sastojnica) vjerničke predaje židovstva...", uočavanje "bitnih crta (kojima) Židovi definiraju same sebe u svojoj življenoj vjerničkoj zbilji" (Uvod). Jedinstvenost i teškoća kršćanskoga naučavanja o Židovima i židovstvu osobito je u tom što ono traži da se u isto vrijeme drže oba termina mnogih dvočlanih izričaja kojima se izražava odnos između dviju ekonomija, Staroga i Novoga zavjeta: obećanje i ispunjenje, kontinuitet i novost, jedinstvenost i sveopćenitost, jedincatost i primjerenost. Važno je da teolog i kateheta koji obrađuje ta pitanja bude zauzet pokazati u samom načinu kako uči da se obećanje i ispunjenje uzajamno tumače; ta se novost sastoji u preobrazbi onoga što je bilo prije; jedinstvenost naroda Staroga zavjeta nije isključiva, nego da je u Božjem naumu otvorena, sveopćenita; da je židovski narod jedincat upravo kao primjer za druge. Napokon, "na ovom bi području netočnost i osrednjost beskrajno škodile" židovsko-kršćanskom dijalogu(8). Ali bi nadasve škodile kršćanskom "vlastitom identitetu"(9) jer je posrijedi naučavanje i odgoj. "Snagom svoga božanskoga poslanja Crkva", koja je "sveopće sredstvo spasenja" i u kojoj se jedinoj "može dostići sva punina spasonosnih sredstava"(10), "po prirodi mora svijetu navješćivati Isusa Krista"(11). Doista, vjerujemo da po Njemu idemo k Ocu (usp. Iv 14,6) i da je "život vječni u tome da upoznaju tebe, jedinoga istinskoga Boga, i koga si poslao - Isusa Krista" (Iv 17,3). Isus tvrdi (Iv 10,16) da će biti, jedno stado i jedan pastir. Crkva se i židovstvo dakle ne mogu prikazivati kao dva usporedna puta spasenja i Crkva mora svjedočiti za Isusa Krista svima najpomnije poštujući vjersku slobodu onako kako uči Drugi vatikanski sabor(12). Hitna potreba i važnost točna, objektivna i strogo egzaktna naučavanja o židovstvu proizlazi i iz opasnosti antisemitizma, uvijek spremna da se

ponovno pojavi pod različitim obličjima. Nije riječ samo o tom da se iz naših vjernika iskorijene ostaci antisemitizma koji se još ovdje-ondje nalazi, nego mnogo više o tome da taj odgojni napor u njima probudi točnu spoznaju zaista jedinstvene "sveze"(13) koja nas kao Crkvu povezuje sa Židovima i židovstvom. Tako ćemo naučiti poštovati i ljubiti one koje je Bog izabrao da ih pripravi za Kristov dolazak i koji su sačuvali sve ono što je postupno objavljeno i dano tijekom te priprave, sve i unatoč njihove poteškoće da u njemu susretnu Mesiju.

Katolička Crkva je zapravo veliki iskorak u dijalogu sa židovstvom započela već u vrijeme **Pija XII.** što će sada biti vrlo izazovno istraživanje, jer je otvoren tajni Vatikanski arhiv iz vremena pontifikata Pija XII. Doći će na vidjelo mnoge činjenice koje su se krivo i tumačile i prenosile. Ali, svakako je II. vatikanski sabor učinio bitni korak u dijalogu svojom izjavom. Kasniji susreti Pavla VI., Ivana Pavla II. i sada **Benedikta XVI.** pokazuju "uzlaznu liniju" dijaloga koja je sada već redovita. Na našim prostorima taj dijalog je na visini, no, osobito u Međureligijskoj komisiji Bosne i Hercegovine. Glavno načelo je povezanost i nerazdvojjivost povijesti Spasenja, objave Staroga i Novoga zavjeta. Jasno, da se u dijalogu ne može poći na područje Novoga zavjeta, ali je vrlo važna teološka dimenzija i vrednovanje teologije Staroga zavjeta. To je temelj i trajno nadahnuće - pa i potreba - povezanosti sa svijetom Izraela.

III. OSNOS KATOLIČKE CRKVE PREMA ISLAMU

Drugi vatikanski sabor nije ostao nijem ni prema jednoj od najbrojnijih monoteističkih religija svijeta, a to je Islam. Doslovno, Sabor izjavljuje: "Crkva gleda s poštovanjem i muslimane, koji se klanjaju jedinomu Bogu, živome i subzistentnome, milosrdnom i svemogućem, stvoritelju neba i zemlje, koji je govorio ljudima. Oni se svom dušom nastoje podložiti njegovim skrovitim odlukama, kao što se Abraham, na koga se islamska vjera rado poziva, podložio Bogu. Oni Isusa, istina, ne priznaju Bogom, ali ga ipak časte kao proroka, a također i njegovu djevičansku Majku Mariju. Nju ponekad i pobožno zazivaju. Osim toga iščekuju dan suda, kad će Bog naplatiti svim uskrslim ljudima. Zato cijene moralni život, a Boga štiju napose molitvom, milostinjom i postom. Budući da je tijekom stoljeća između kršćana i muslimana dolazilo do čestih sukoba i neprijateljstava, Sveti Sabor poziva sve da se, zaboravivši što je bilo, iskreno trude oko međusobnog razumijevanja i da zajednički štite i promiču socijalnu pravdu, čudoredna dobra, mir i slobodu za sve ljude."

Ako igdje, onda na ovom području treba poštovati principe dijaloga. Povijest koja je opterećena mnogim događajima - sadašnjost koja je opterećena mnogim predrasudama - i stvarnost koja je opterećena nepoznavanjem je imperativ ovoga vremena da se svijet islama i kršćanstva treba približavati. One norme koje čine dijalog dijalogom su bitne, da se zajednički doprinese duhovnoj razini i obogati život suvremenog čovjeka duhovnom dimenzijom njegova bića. Stoga u središtu nije ispitivanje povijesti (makar se ne može zaobići), nego je u središtu dijaloga čovjek današnjice koji je "razduhovljen".

Dakle, dijalog ima za cilj čovjeka, njegovu duhovnu dimenziju i duhovne potrebe. Zato je potrebno nadići onu trostruku zapreku gore spomenutu i prići dijalogu, kao što je to učinio Ivan Pavao II. u Damasku 2000. godine. Kao što to čine mnogi danas, pa i u našoj sredini.

ZAKLJUČAK

Dijalog ne izvire iz trenutačno taktičkog oportunitizma, već iz razloga što su ih produbili iskustvo, razmišljanje pa i same poteškoće. Crkva se otvara dijalogu zbog svoje vjernosti čovjeku. U svakome čovjeku, a i u svakoj ljudskoj skupini, postoji težnja i zahtjev da budu smatrani i da mogu djelovati kao odgovorni subjekti bilo kad se osjeti potreba da nešto prime, a osobito kada postanu svjesni da imaju nešto priopćiti. Humanistička znanja pokazuju da u međusobnom dijalogu čovjek doživljava vlastite granice, ali i mogućnosti da ih prevlada; otkriva da ne posjeduje istinu na savršen i posvemašnji način, ali da s pouzdanjem može prema njoj hoditi zajedno s drugima. Uzajamno provjeravanje, međusobno ispravljanje, bratska izmjena darova pogoduje sve većoj zrelosti što rađa međusobnim zajedništvom. I sama religiozna iskustva i pogledi mogu se pročistiti i obogatiti u tom procesu sučeljavanja. Ta dinamika ljudskih odnosa nas kršćane tjera da slušamo i shvatimo ono što nam mogu prenijeti drugi vjernici te iz toga izvučemo poruku od darova što ih Bog udjeljuje. Socio-kulturalne promjene sa svojim napetostima i teškoćama, pojačana međuovisnost na svim područjima suživota i promicanje ljudske osobe, a osobito zahtjevi za mirom čine danas još hitnijim da drugima pristupamo u duhu dijaloga. Crkva se, ipak, osjeća obveznom da dijalog vodi osobito zbog svoje vjere. Objava nam u otajstvu Trojstva pokazuje život zajedništva i uzajamne razmjene. U Bogu Ocu promatramo dobrohotnu ljubav što nema granica ni prostora ni vremena. Svemir i povijest ispunjeni su njegovim darovima. Svaka zbilja i svaki događaj obavijeni su njegovom ljubavlju. Unatoč katkada snažnog očitovanja zla, u životu svakog čovjeka i svakog naroda prisutna je snaga milosti što uzdiže i otkupljuje. Crkva ima zadatak da otkriva, iznosi na javu, dovodi do pune zrelosti sve bogatstvo što ga je Otac skrio u stvorenju i povijesti, ne samo zato da veliča Božju slavu u bogoslužju već i da promiče pružanje Očevih dobara među svim ljudima. U Bogu Sinu dana nam je Riječ i Mudrost u kojoj je prije svih vremena unaprijed sve sadržano i u kojoj sve postoji. Krist je Riječ što prosvjetljuje svakog čovjeka, jer u Njemu se u vremenu očitovalo Otajstvo Boga i Otajstvo čovjeka. On, Otkupitelj, svojom je milošću prisutan u svakom ljudskom susretu da nas oslobodi naše sebičnosti i pomogne nam da jedni druge ljubimo kao što je On ljubio nas. Dijalog je u prvome redu stil djelovanja, stav i duh što prožima ponašanje. Uključuje pažnju, poštovanje i prihvaćanje drugoga kome se priznaje prostor za njegov osobni identitet, za njegovo vlastito izražavanje i za njegove vrednote. Takav je dijalog mjerilo i neophodan stil sveukupnog kršćanskog poslanja kao i svakog posebnog oblika toga poslanja; riječ je naprosto o prisutnosti i svjedočanstvu, o služenju ili samom izravnom navi-

ještanju(14). Poslanje, što nije prožeto dijaloškim duhom, u suprotnosti je s istinskim humanizmom i protivno je duhu Evanđelja. Svaki je Kristov sljedbenik, već snagom svoga ljudskog i kršćanskog poziva, pozvan da dijalog vodi u svom svakidašnjem životu bilo da se nalazi u položaju većine ili je pak u manjini. On duh Evanđelja mora unijeti u svaku sredinu u kojoj živi i djeluje: u obiteljsku, društvenu, odgojnu, umjetničku, gospodarsku i dr. Tako se dijalog ucjepljuje u velik dinamizam crkvenog poslanja. Daljnja razina dijaloga jest djelovanje i suradnja u ostvarenju humanitarnih, društvenih, gospodarskih i političkih ciljeva kojima je svrha oslobođenje i promicanje čovjeka. To je čest slučaj u mjesnim, nacionalnim i međunarodnim organizacijama u kojima se kršćani i sljedbenici drugih religija zajednički suočavaju s problemima svijeta.

1. Usp. Opći religijski leksikon, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb 2002., str. 233.

2. Posebno bi istaknuli LG, 8; UR, 4.

3. Usp. Niko Ikić, Ekumenske studije i dokumenti, Vrhbosanska katolička teologija, Sarajevo 2003. str. 87.

4. Usp. Niko Ikić, Ekumenske studije i dokumenti, Vrhbosanska katolička teologija, Sarajevo 2003. str. 180.

5. Ivan Pavao II, 6. ožujka 1982.

6. Ondje

7. Ivan Pavao II., Savezna Republika Njemačka u Mainzu, 17. studenoga 1980.

8. Ivan Pavao II, govor 6. ožujka 1982.

9. Ondje

10. Unit. Red. 3

11. Orijentacije i sugestije, 1

12. Deklaracija Dignitatis humanae; Orijentacije i sugestije, 1.

13. Usp. Nostra Aetate, 4

14. Zakonik kanonskog prava, CIC 787 par. 1.

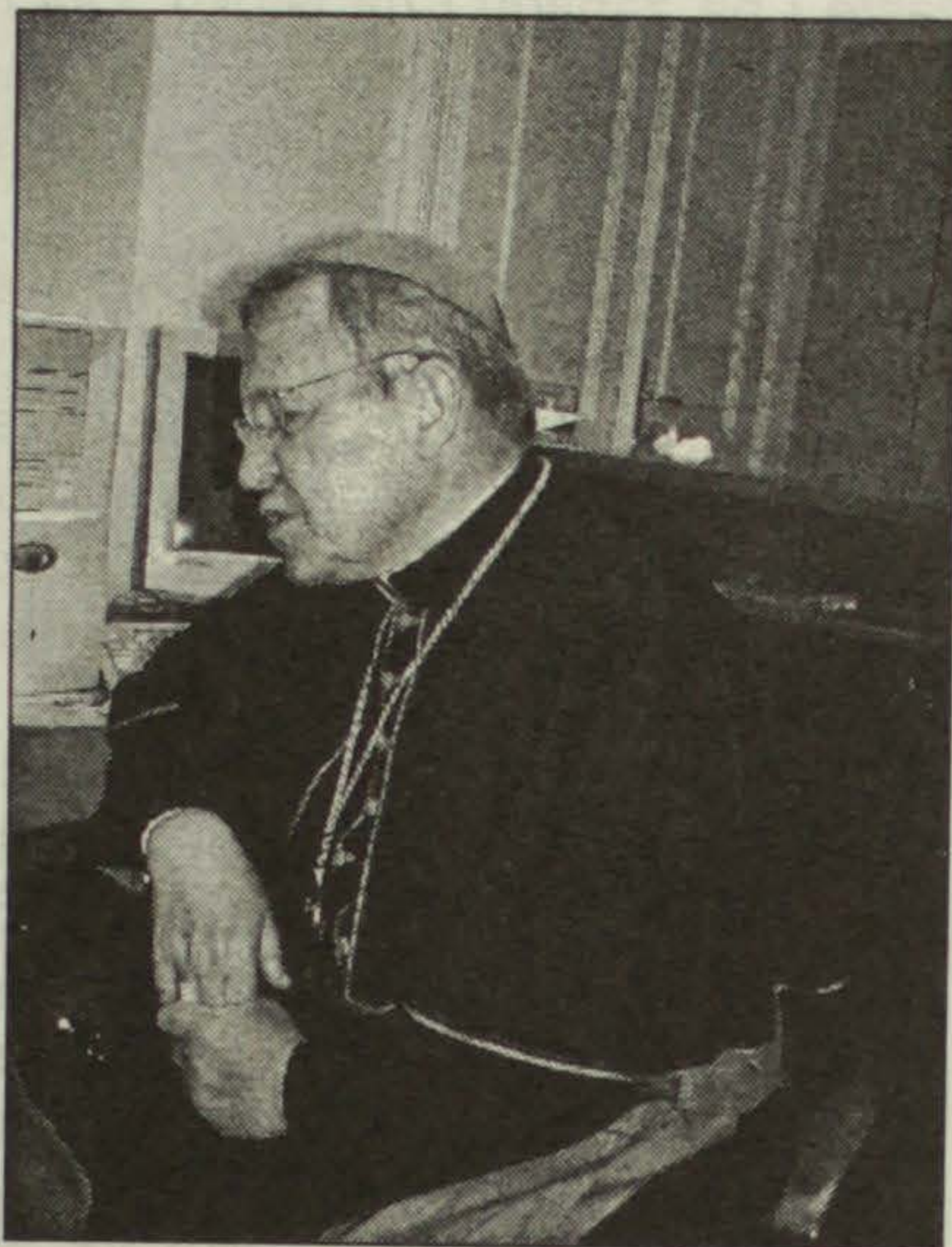
PROPOVIJED PAPINOG IZASLANIKA WALTERA KASPERA U BEOGRADU

Proslava spomendana Svetog Ćirila i Metoda

MOLITVOM DO JEDINSTVA

Eminencije, Ekscelencije,
dragi nadbiskupe Hočevaru,
draga braćo i sestre!

Za mene je velika radost što mogu slaviti ovu euharistiju zajedno s tolikom subraćom biskupima i svećenicima, a posebno s vama, katolička zajednica u Beogradu, uz prisutnost naše pravoslavne braće, članova nove Internacionalne teološke komisije za dijalog između Katoličke Crkve i svih Pravoslavnih Crkava, koja ovih dana zasjeda u Beogradu. Pozdravljam našu pravoslavnu braću, pozdravljam od srca sve vas, pozdravljam posebno vašeg nadbiskupa, koji se veoma zalaže za uspjeh našeg internacionalnog katoličko-pravoslavnog dijaloga. Izražavamo srdačnu zahvalnost njemu i njegovim suradnicima. Zahvaljujem i ovdje prisutnom Preuzvišenom Apostolskom Nunciju za njegov doprinos. Osjećam se počašćen što mogu svima vama prenijeti pozdrave i dobre želje Svetog Oca, koji s posebnim zanimanjem i molivom prati ovaj dijalog.

Lijepo je i providonosno što je mjesna Crkva željela da danas zajedno slavimo spomendan velike svete braće, Ćirila i Metoda. Ova dva sveta brata zaštitnici su vaše nadbiskupije i vaše Internacionalne biskupske konferencije. Oni su značajni i važni za sve slavenske crkve. Stoga sam veoma radostan što mogu slaviti ovu svečanost zajedno s vama i što je mogu slaviti u okviru prvog zasjedanja nove internacionalne teološke komisije.

Pitamo se zašto su ova dva brata tako važna. Pokušat ću na to pitanje dati odgovor kroz tri točke:

Prva točka: dva sveta brata su živjela u vrijeme još nepodijeljene Crkve, pred kraj prvog milenija, prije onog nesretnog loma i podjele kršćanstva na zapadno i istočno. Bili su u potpunom zajedništvu s Papom u Rimu i s ekumenskim Patrijarhom u Carigradu. Od obojice su primili svoje poslanje.

Bili su, dakle, a to su i sada, most koji povezuje i zajednička uporiš- na točka i za Zapad i za Istok. Oni nam svjedoče da podjela između Istoka i Zapada ne odgovara planu spasenja, jer se ona protivi volji našeg Gospo- dina, pro- tivi se našim zajedničkim izvorima, protivi se i naravi Europe, koja je od svo- jih početaka bila jedna jedinstvena kulturalna tvorevina, zauzeta oko istog Kristovog evanđelja, okrunjena istim mučenicima i svecima, ispunjena istim ljudskim i kršćanskim vrijednostima. Sveti Ćiril i Metod su, dakle, sveci koji se časte i na zapadu i na istoku. Oni nas potiču, motiviraju i nukaju da se ne zadovoljimo sa stanjem podjele, nego da uz milost Božju nastojimo da se ponovno uspostavi potpuno zajedništvo jedne Kristove Crkve.

Postoji i druga točka. Dva sveta brata, Ćiril i Metod, nisu se oslanjali samo na svoju baštinu i zajedništvo s Rimom i Carigradom. Oni su bili dinamične osobe s pogledom usmjerenim u budućnost. Bili su prvenstveno kršćani koji znaju slušati i ozbiljno uzeti u obzir Gospodinove riječi apostoli- ma, koje smo i mi čuli u današnjem slavlju: "Pođite po svem svijetu i propovi- jedajte evanđelje svakom stvorenju!" Oni su čuli ovaj Gospodinov nalog i postali misionari slavenskih naroda. U isto vrijeme bili su otvoreni za potrebe vremena, jer su osjetili da je bilo još mnogo toga što je trebalo učiniti. Bilo je još mnogo ljudi koji nisu čuli za Kristovu radosnu vijest. Postojale su čitave pokrajine zemlje koje su bile bez dara i svjetla vjere. Tako su otputovali i propovijedali evanđelje u zemljama koje su tada još bile poganske. Postali su odvažni Kristovi svjedoci, svjedoci sve do smrti. Postali su apostoli slaven- skih naroda. Zadužili su slavenske narode navještajem kršćanske vjere i bogatstvom kršćanske kulture. Tako je današnje slavlje u prvom redu povod i prigoda za zahvaljivanje Bogu koji vam je poslao ova dva sveca i s njima svjetlo evanđelja, a ono je postalo oslonac i snaga vašim precima u vremenima mnogih nevolja što su ih snalazile za vrijeme njihova života. To je drago- cjenjena baština koju trebate prenijeti svojoj djeci i unucima. To je najdrago- cjenije blago koje im možete dati. Ono je za njihov život važnije od mnogih drugih bogatstava.

A sada treća točka. Na koji način su dva sveta brata prenosila evanđe- lje? Ne može se zaniijekati njihova genijalnost, niti poreći da su bili osobe ispunjene Duhom Svetim. Znali su da nije moguće naviještati evanđelje jezikom koji ljudi ne razumiju. Štoviše, znali su da se ne može naviještati evanđelje u oblicima kulture stranim ljudima. Da, evanđelje je isto na svakom mjestu, u svim vremenima i svim okolnostima. Nema i ne može biti drugo evanđelje, nego ono koje je bilo naviještano i u prošlosti. Ali, Bog je stvorio i ljude kao posude koje primaju evanđelje na različite načine. Slavenski naro- di su drugačiji od Grka, drugačiji od Rimljana, Nijemaca, itd. Ne samo što oni imaju različite jezike, nego su im i kultura i običaji drugačiji. Ono što je razli- čito ne znači da je manje vrijedno. Bog istom ljubavlju voli sve ljude. Stoga, svi imaju pravo čuti i živjeti evanđelje na svom vlastitom jeziku i na način svoj- stven njihovoj kuturi. Ovo su sveta braća Metod i Ćiril dobro razumjela, te su načinila prijevod Biblije i liturgije na slavenski jezik, na jezik koji se danas

zove crkveno-slavenski. Tako su stvorili jedan zajednički jezik slavenskih naroda, koji nosi u sebi zajedničke korijene svih slavenskih jezika sve do danas. Na taj način su postali graditelji slavenske kulture i utemeljitelji inkulturacije evanđelja među slavenskim narodima. Bio je to početak razvoja jedne bogate i duboke kulture, kulture koja je u svojim temeljima kršćanska.

A sada se iskreno zapitajmo: što se to dogodilo s tom kršćanskom kulturom u balkanskim zemljama? Što se to dogodilo s kršćanskom kulturom u Istočnoj i u Zapadnoj Europi? Nije li danas nastupilo vrijeme jedne nove evangelizacije, novog misionarskog poleta? Ne trebamo li danas slijediti tragove ove svete braće kako bismo obnovili ono što su oni izgradili? Gospodinov poziv "pođite po svem svijetu" upućen je i nama, svakome od nas. Ovaj poziv ne kaže da svi trebamo ići u Afriku, ili u Aziju i tamo biti misionari. Misijsko područje se nalazi i ovdje u Zapadnoj i u Istočnoj Europi. Nakon pada komunizma u Istočnoj Europi i nakon vala sekularizacije u Zapadnoj Europi, trebamo ponovno otkriti baštinu svete braće Metoda i Ćirila, ponovno otkriti kršćanske korijene i kršćanske vrijednosti Europe. Svatko treba biti misionar u svom susjedstvu.

Možda ćete mi postaviti pitanje: kako to možemo učiniti? Nemam recepta i mislim da nitko nema nekog određenog recepta. Ali bih htio naglasiti samo jednu točku koja mi se čini jako važnom, štoviše hitnom. Sekularizacija Europe, između ostalog, rezultat je i podjele Crkve. Činjenica da Crkva, nakon udaljavanja i podjele između Zapada i Istoka, nije više mogla disati s oba plućna krila veoma ju je oslabila, a kršćanskoj vjeri oduzela svu njenu početnu snagu. Ovo odvajanje je bila prava nesreća, te je i danas sablazan svijetu. Ova podjela je rana na tijelu Crkve. Mi smo, dakle pozvani da učinimo sve što možemo da se ponovno uspostavi jedinstvo Crkve.

Istina je da ovih dana nismo uspjeli obnoviti jedinstvo Crkve. Nitko tko realno razmišlja nije to mogao ni očekivati. Ali, učinili smo neke korake u pravom smjeru. Učinili smo ih otvorena duha, u istinskoj bratskoj atmosferi i ozračju koje puno obećava.

Ali je, također, istina da kao slaba ljudska bića ne možemo "učiniti", niti organizirati jedinstvo. Jedinstvo Crkve će biti dar i poklon Duha Svetoga. Stoga je srce ekumenizma molitva. Trebamo usvojiti molitvu našeg Gospodina, koji je prije svoje smrti molio: "da svi budu jedno, da svijet uzvjeruje". Stoga želim izraziti svoju duboku - uistinu duboku - zahvalnost za molitvu koju su mnogi vjernici obavljali ovaj tjedan, provodeći duge sate u klanjanju pred Presvetim, za uspjeh ovog prvog zasjedanja naše nove katoličko-pravoslavne komisije. Osjetili smo da ste molili i to nas je ohrabrilo. Stoga ponavljam: puno hvala! Molim vas da ne smanjite intenzitet svoje molitve. Molitva ima veliku snagu, ili bolje rečeno: to je najveća snaga, jer nosi u sebi obećanje našeg Gospodina.

Možda smo mi teolozi u opasnosti da kompliciramo pojedine stvari. U biti, pitanje jedinstva je jednostavno. To je pitanje ljubavi! A nedostatak i hlađenje u ljubavi nas je u stvari odvojilo. Dogodila su se neka nerazumijevanja i pojavile predrasude, te nas je to počelo udaljavati, sve do potpunog razdvajanja. Stoga će nas porast u uzajamnoj ljubavi i prijateljstvu voditi korak po korak prema jedinstvu. Ne znamo kako je dugačak put pred nama. Kada i gdje će se to dogoditi, to se nalazi u Božjim rukama. Molimo da nam Bog udijeli ljubav, a s ljubavlju i odvažnost i strpljivost, kako ne bismo uzmanjkali u molitvi i zalaganju za jedinstvo. Trebamo čuvati i obnoviti baštinu vaših svetih zaštitnika, svetog Ćirila i Metoda. Molimo da nam Bog u tome pomogne. Amen.

Dvi vile

**U mom rodu puno lipog svita
I dvi vile rod nam diče - ako neko pita,
Šire krila i po gori i u polju žita
Bunjevačka vila i vila Velebita.**

**Tu na našem prelu čuvaju veselje
Vedre, nasmijane, k'o i naše snaše,
Kolo krase zagrljene kao prave prelje,
Zvonkom pismom prate tamburaše.**

**Dična vilo Velebita i Ti Bunjevačka vilo,
Srca ste nam razgalile, lipo nam je s Vama,
Sve će oped biti kao kadgod što je bilo.**

**Kršni Velebit nek čeka, ostanite s nama,
Ne u polju, nego tu na prelu odmorite krilo,
Rodu godi da nam vila nikad nije sama.**

(Najbolja prelijska pisma "Velikoga prela", 2006.)

Bela Ivković

NARODNO BLAGO

SIGRE

bunjevačke muške mladeži

(Skupijo i obradijo prof. Ivan Petrekanić)*

II. dio

1) PILJANJE

Sigru su sigrali govedari, svinjari čuvajući stada kraj gvozdene puta ili kraj flastera. Sigrali su je i starija dica kod kuće a i u škuli prije časova i na odmorima. Iako je i ovo muška sigra, bilo je pokadkad da je i po dikoja cura, zbog vištine u sigranju, izborila pravo i vrlo rado se sigrala.

Za sigru je potribno pet PILJAKA (okrugli glatki kamenčići veličine golubijeg jajeta).

Cilj sigre je da se osvoji KONJ.

Dužina sigranja je često zavisila od raspoloživog vrimena, pa su sigrači procinili, da će pobidnik biti onaj koji prvi osvoji... tri, četiri, pet... KONJA.

Za sigru se izabro tvrd, ravan zemljani teren. Posli izbora, po kakom dogovorenom pravilu, prvi sigrač počinje sigru:

Svi pet PILJAKA se uzmu u šaku i vuče se gori u ajer, ruka se okrene dlanom prema zemlji, i polaganim spuštanjem dočekuju se PILJKOVI na ispružene prste i nadlanicu. Ako svi pet ostane na prstima, zaukavanjem ruke u istom položaju, PILJKOVI se bace gori i dok su u ajeru, ruka se friško

* Drugi dio iz rukopisne ostavštine pokojnog prof. I. Petrekanića, prvi dio objavljen je u Subotičkoj Danici (novoj) za 2000. godinu.

okrene i svi pet PILJAKA se probaju uvatiti u šaku. Ako se uspije, to je jedan KONJ.

Ako je sigrač to uspio, ustima bi napravio, karakterističan zvuk, kao kad se konj iz običnog oda želi pokreniti u kas (usne se spoje, s tim da se obično samo na jednoj strani usta između usana uvlači ajer a ovo pravi zvuk ko kad se kida čvršći štof).

Ako je u prvom pokušaju (također drugom, trećem, i...) sigrač osvojio KONJA, sigru počinje ispočetka. Ako se desi da se svi pet PILJAKA ne zadrže na prstima i nadlanici, ili kad okrene ruku pa ji ne uvati sve u šaku, sigra se nastavlja izvođenjem ovi figura. Prva se zove:

1. NA POJEDAN

Znači, sad je situacija da u šaki ima nekoliko PILJAKA, a ima ji par komada i na zemlji. Sad jedan iz šake baca gori a sa onim što su ostali u šaki pokupi jedan PILJAK sa zemlje i friško diže i okreće šaku da bi uvatio PILJAK koji pada iz ajera. Ovo se ponavlja sve dotle dok ne pokupi sve PILJKE al uvijek samo PO JEDAN od rasuti na zemlji.

Kraj figure je kad je svi pet PILJAKA u šaki.

Ako mu slučajno, dok sve ovo radi, koji PILJAK ispadne iz šake, il ne uvati PILJAK koji pada, sigrač ispada iz sigre, a nastavlja sigrač koji je na redu, i počinje od početka sigru. Ko je ispo dolazi na red kad je njegov prithodnik sigro i pogrišio. Ako u međuvrimenu koji od ostalih sigrača ne osvoji dogovoren broj konja, ispada iz sigre.

2. figura je NA PODVA

Svi pet PILJAKA se raspu po zemlji. Jedan se uzme međ prste vući gori, i sad se sa zemlje kupe PO DVA PILJKA u šaku i ponovo se vaća onaj koji pada odgori. Ako ga uvati onda su tri u šaki. Opet baca jedan gori i friško kupi priostala dva sa zemlje i vaća onog iz ajera. Ako su svi pet u šaki nastavlja sigru, ako nisu, onda ispada iz sigre.

3. figura je NA POTRI

Opet se pet PILJKOVA raspe po zemlji, jedan se uzima i vuća gori, pokupe se prvi put PO TRI i vaća se onaj koji pada iz ajera. Ponovo se jedan vuća gori da bi se pokupio i onaj jedan sa zemlje, i onaj peti koji pada iz ajera.

4. figura se zove POČORA

Od rasuti pet PILJAKA na zemlji jedan se uzima i vuća gori i sad se pokupe sva četiri na zemlji, i također uvati onaj koji pada iz ajera.

5. figura se zove PODOSLO

Svi PILJKOVI su u šaki, jedan se vuća gori, četiri PILJKA iz šake se spušte na zemlju, vaća se onaj što pada, oma se ponovo vuća gori, pokupe se ona četiri sa zemlje i vaća se peti iz ajera. Ako se i u ovom uspije to je onda jedan KONJ.

Slidi još i karakteristični zvuk ustima.

Sigračima je posebno krivo kad bi pogrišili u posljednjoj figuri.

Sigrač nastavlja sigru, u pokušaju da dobije još jednog KONJA, ako ovaj nije bio pobidnički.

(Ispripovidala Stana Šefčić rođ. Bradić iz G. Tavankuta)

2) VREPČARENJE

Za sigru je trebalo da se skupi najmanje desetak sigrača i na svako po dvi-tri batine dužine od jedan dobar korak (oko jednog metera). Počinjalo se sigrati u drugi dio korizme, kad se malo ojuži, pa do prvi kiša u jesen, nediljom il svecom posli podne na ledini il na širem dilu atara.

Sigrači se podile u dvi grupe, u sigri će jedna biti GORI a jedna DOLI. Zato se za samu sigru birala avlija il dio puta sa gredom, tako da bi grupa GORI mogla da bude na višljem dilu terena.

Grupa koja je GORI, namisti dasku širine oko pet prstivi (petnaestak centi) i dužine jedan dobar korak (malo više od jednog metera) jednim krajem na ciglju tako da onda stoji nagnuto.

Na vr daske se namisti VREBAC, komad okruglog drveta dužine oko četiri prsta (osam devet centi), a pričnika oko jednog cola (2-2,5 centi). VREBAC je ravno sičen na krajevima (najbolje pilom) da bi dobro stojo.

Koja grupa će biti GORI, izabere se po dogovorenom pravilu, a mož i tako da iz svake grupe po jedan sigrač udara VREBAC batinom pa koji keči VREBAC dalje, njegova grupa ide GORI.

Sigra počinje tako da jedan od sigrača GORI udara VREBAC batinom, da bi ga kečio što dalje. Kod udaranja, batina se mora baciti iz ruke. Da bi se to uspilo, najbolje je zaustaviti se pridnjom nogom malo dalje od doljnjeg kraja daske.

Kad sigrač udari VREPCA i ovaj poleti, sigrači koji su DOLI, probaju ga uvatiti u šake, mož i u kapu. Ako ga uvate, onda se grupe minjaju. Oni koji su bili DOLI dolaze GORI. Ako ga ne uvate, odleti daleko, il malo ustranu, il ispane iz ruke, što brže ga uzimaju i bacaju GORI do svog STRAŽARA koji stoji kraj daske. Kad mu dobace VREBAC on ga friško uzima i udara o dasku. Za to vreme, sigrač koji je kečo VREPCA trči DOLI da uzme batinu natrag. Da bi grupa mogla ostati GORI i ponovo kečati VREPCA mora s batinom udariti po daski prije neg što STRAŽAR dobačenim VREPCOM udari po daski. Ako ipak ne uspije, batina se mora vratiti na misto DOLI di je pala prilikom bacanja.

Kada DOLI ima više batina, sigrač koji je kečo VREPCA mož pokupiti i više batina. Obično se najbolji sigrač ostavlja da posljednji keča VREPCA da bi što više batina pokupio i dono GORI.

Kad grupa GORI potroši, pobaca sve batine, mora ići DOLI.

Sigra se sigra, dok sigrači ne sustanu, ili dok se ne mora ići čuvati josag ili jednostavno dođe večer i mora se ići na večeru.

*(Zabilužio Petar Krmpotić iz Mirgeša /Ljutova/
obradio prof. Ivan Petrekanić)*

3) KOBANJE - KEBANJE

Ovu sigru su sigrali stariji momci, iz jednostavnog razloga, jer je za nju tribala brica, a ona se dicit nije lako davala.

Vreme sigranja, kasno proliće pa do rane jeseni, nediljom posli podne kad se momci pokupe, a najčešće na putu il u dolu, il pokraj gvozdеноg puta, kad se čuvo josag. Sigru mogu sigrati dva, tri, ..., i više sigrača.

Na travi kraj puta, il na dolu, il na ledini našlo bi se zgodno ravno misto, sili bi jedno naspram drugog rašireni nogu. Ako ji je bilo više u krugu, po koji od sigrača je klećio.

Za sigru je tribalo misto u obliku kruga pričnika dvadeset do trideset centi. Ako je zemlja ispod trave bila tvrda, izboli bi je bricom da bi omekšala.

Sigru, koja se sastoji od desetak figura, po kakom dogovoru je počo jedan sigrač.

1. figura TRBU

Na dlan i ispružene prste se metne brica, korice su na dlanu, a keba (oštrica) na prstima i iz vodoravnog položaja ruke brica se vuća gori, da bi u ajeru napravila tri frtalja kruga i pala na zemlju vrvom. Ako se zabode u zemlju, prva figura je gotova. Zna se desiti da se brica zabode al bude ukoso, il se posli zabadanja iskrivi. Figura se priznaje ako između kraja korica i zemlje stanu dva prsta jedan na drugom u vodoravnom položaju. Ovo pravilo se uzima i u svim drugim figurama.

2. figura LEĐA

Na nadlanicu i ispružene prste se metne brica, kebon na prstima i iz vodoravnog položaja, kao i u prvoj figuri, vuća gori da bi se posli okrećanja vrvom zabola u zemlju.

3. figura CINCIKA

Brica se uvati za vr kebe palcom i kažiprstom, zažuža se livo desno, da bi iz položaja korice vertikalno doli, došle vertikalno gori i onda se uputi prema zemlji, kad ruka dođe blizu zemlji, brica se mora puštiti, da bi se sama zabola u zemlju.

4. figura PUŠKA

Na zatvorenu šaku, palac gori mali prst doli, metne se brica vodoravno vrvom kebe od tila. Naginjanjem šake prema naprid i malo nadoli, pa brica sama od sebe sklizne sa šake i zabode u zemlju.

Kod mećanja brice se ne smi palcom i kažiprstom pridržavat, ni kod bacanja zaukat.

5. figura VILE

Kažiprst i mali prst se ispruže a sridnja dva se zatvore u šaku i okrene dlanom gori, na ispružena dva prsta se metne brica kebon na desnu stranu, od tila. Palcom se ne smi pridržavat korica brice. Pa zaokrećanjem šake za tri frtalja kruga brica iz vodoravnog položaja mora doći u vertikalni da bi sklizala sa prstivi, i zabola se u zemlju.

6. figura DOBAČ

Brica se uvati za vr kebe između palca i kažiprsta zatvorene šake. Ruka se savije u laktu prema gori i onda ispružanjem prema naprid brica se zauka i ispušti, tako da napravi polukrug u ajeru (ako se baca iz klečećeg položaja zna napraviti krug i po) zabada se u zemlju.

DOBAČ zna biti opasan, jer tu brica najbrže leti, a zna isklizniti iz prstivi prije vrimena. Bilo je slučajeva da se zabola u nogu kojeg od sigrača priko puta bacača.

Po kadkad su sigrača po dogovoru sigrali:

DOBAČ ULIVO - ispruže se prsti u vodoravan položaj, palac malo odvojen i kažiprst gori, mali prst doli, brica se namisti vrvom kebe ispod palca a doljnim krajem kebe i koricom priko kažiprsta udesno. Zaokrećanjem ruke u livo brica iz vodoravnog položaja posli letenja od kruga i frtalj se zabode u zemlju.

DOBAČ UDESNO - vr kebe se metne ispod kažiprsta a drugi kraj na palac i sad se zaokrećanjem ruke u desno, brica priko šake leti i zabada se u zemlju.

7. figura ČIPEZ

Vr kebe se uvati ŠIPKOM. Prsti su stisnuti u šaku, samo što je vr palca između kažiprsta i sridnjeg prsta. Bacanje se radi ko kod DOBAČA. Triba kebu čvrsto držati, da ne iskliza ranije, ali ni kasnije.

8. figura ZUBI

Glava se nagne malo prema zemlji, vr kebe se uvati zubima i brica se zažuža gori-doli (naprid-natrag) trzanjem glave nagori, zaukana brica napravi najčešće krug i frtalj i zabode se u zemlju.

9. figura UŠI

Jednom rukom se uvati suprotno uvo a drugom brica za kraj korica vrvom gori, pa se kroz krug ruke, tila i glave spušta na zemlju da se zabode - isto se ponovi i sa drugom rukom

10. figura GLAVA

Brica se metne na time GLAVE vrvom prema naprid, da stoji bez pridržavanja. Naginećanjem tila i glave naprid brica sklizne sa glave i zabode se u zemlju.

Sigra teče tako da kad koji od sigrača pogriši u jednoj od figura, brica se ne zabode kako triba, nastavlja ko je na redu ispočetka, i tako u krug. Onaj ko je prvi pogrišio, kad dođe ponovo na red, počinje figurom kojom je pogrišio.

Ko prvi uradi sve figure taj je pobidnik i više se ne sigra, a drugi sigraju dalje. Sigrač koji ostane zadnji ni ne završava sa svim figurama već mora za kaznu da RIJE.

Zateše se jedno drvce dužine oko col i po (oko tri centi) i sigrač koji je prvi završio sve figure uvativši bricu za vr, koricama sa tri udarca zabija drvce u zemlju.

Sigrač koji je zadnji mora bradom, nosom i zubima da IZRIJE odnosno isčupa drvce iz zemlje.

Sigra se mož sigrati ponovo, dogod ima vrimena ili sigračima ne dosadi, al kad se počme, mora se završit.

(Ispripovido Ive Sarić iz Mirgeša /Ljutova/)

ČOVJEK I NJEGOV GRIJEH

Svakog dana sve više i više
U grijehu se čovjek gubi,
Psuje, kune, svakog mrzi,
Da oprost ne mož', jer ne zna da ljubi.

Moj čovječe, gordi i ubavi
Drugom stazom kreni, stazom ljubavi.
Putem kletve ne mož' dugo ići,
Uprvo ćeš u pakao stići.

Dušu svoju psovkom truješ.
A kletva te kao živa rana boli.
Klekni jednom, moj čovječe,
Za oproštaj Raspetog zamoli.

Odavno si izgubio
Put ljubavi, križa znamen.
Na tvom putu ništa drugo nema
Samo tvoje kletve plamen.

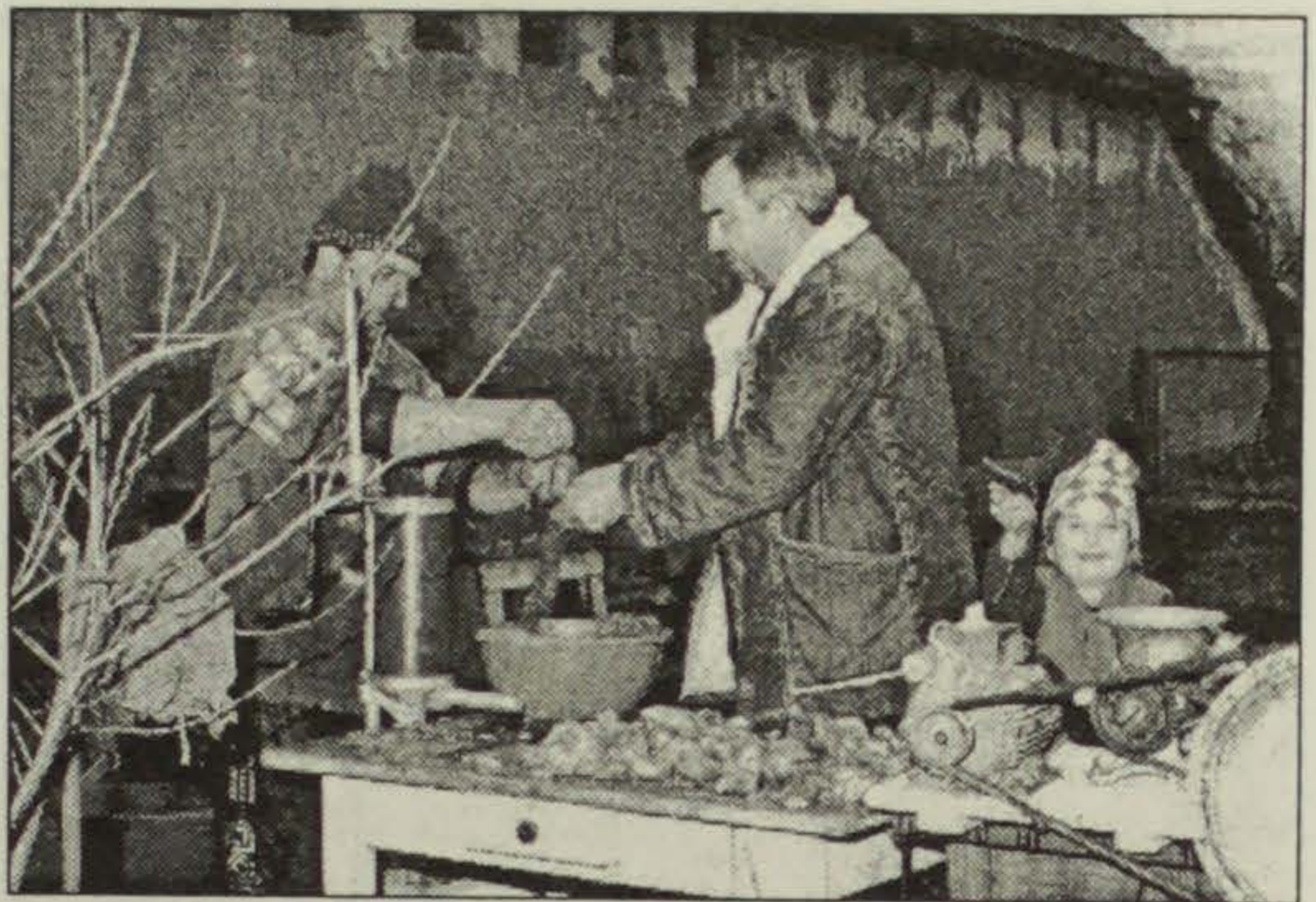
Katica Bačić

Piše: Ivan Andrašić

I SIROTIJA JE SVETKOVALA POČETKOM ZIME KARBINE

* Tko jednu, tko tri ili četiri, već po mogućnosti, svaki domaćin je na izmaku jeseni zaklao svinju i pravio karbine * Svaki djelić svinje imao je svoju namjenu * Najljepši dio karbina bila je večera, osobito ukoliko bi navratio i gajdaš *

Svinjokolj, svinjokolja, klanje, kolinje, disnotor, a u Sonti karbine, tradicija je koja i danas traje. Puno se toga izmijenilo, osuvremenilo, no ne i nestalo. Tehnološke novotarije su skratile i olakšale poslove oko klanja i obrade svinja, ali su ubile dušu karbina. Kod naših starih bila je to prava svetkovina, prigoda za okupljanje obitelji i kumova.

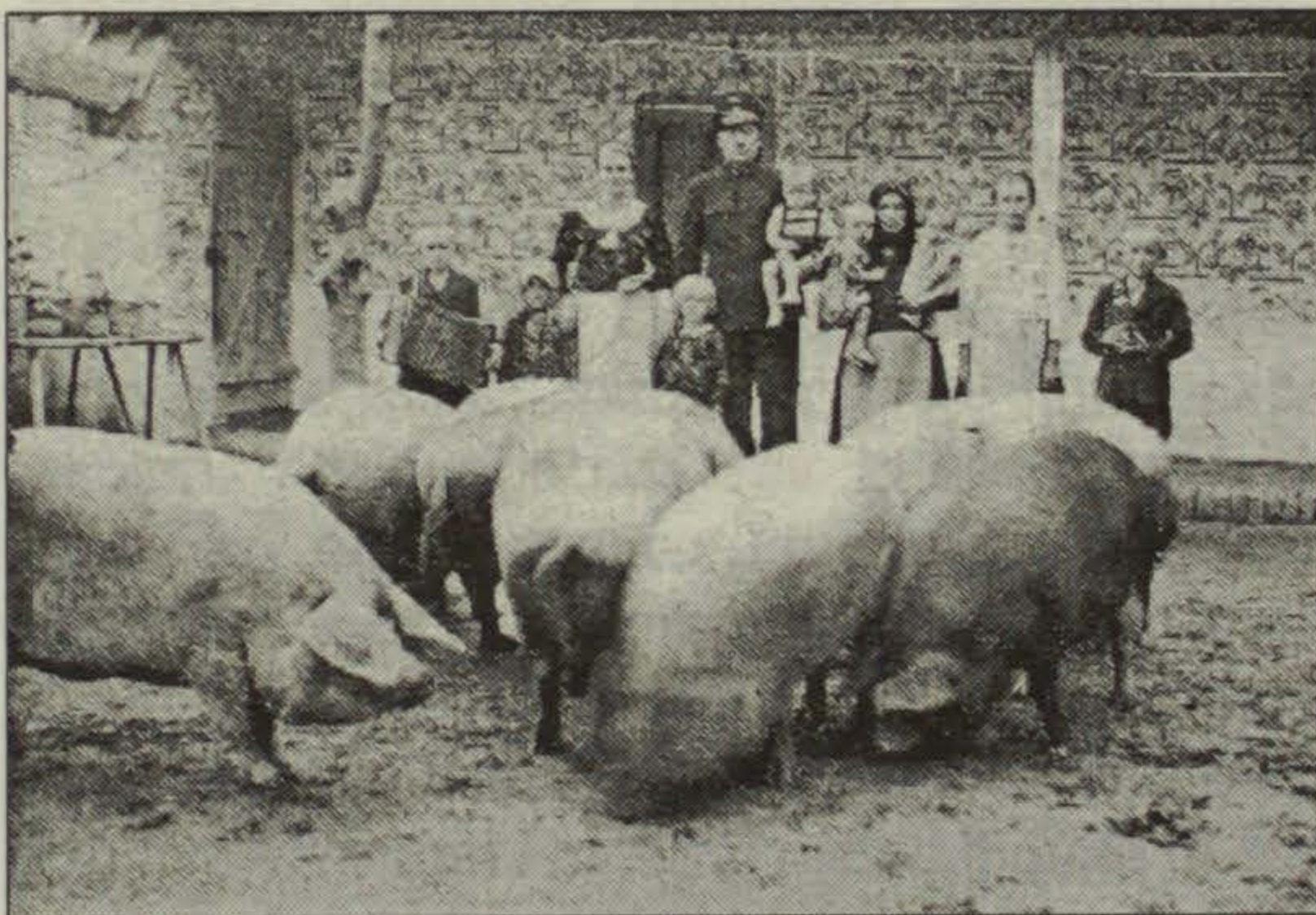

Radilo se u veselju, bez žurbe, tako da su karbine, nerijetko, trajale dva, pa i cijela tri dana. Nekada je bilo teško pronaći kućanstvo u kojem se na prijelazu jeseni u zimu nisu pravile karbine. Imućnije obitelji su klale po tri ili četiri i to povelike svinje, koje bi sami othranili, a sirotinja najčešće jednu, eventualno dvije, a rijetko tri, svakako manje, teškim radom zarađene. Veliki dio žitelja Sonte tvorio je sloj nadničarske sirotinje, za koju je bilo najteže prehraniti u pravilu brojne obitelji. Mnoštvo djece, koja su svakog dana tražila kruha, stvarala su velike glavobolje roditeljima. Nadničilo se po okolnim selima, Sent Ivanu, Staparuu, Sivcu, a rijetki sretnici nalazili su posla kod imućnih gazda u Žarkovu i Bukovcu, salašarskim naseljima nadomak Sombora. Rijetko se nadničilo za novce, obično se cijele sezone radilo za ruva i kruva. U nadnicu su se davala i djeca od osam godina, čuvala su guske, svinje i odrađivala poslove sukladno svojem uzrastu, a kod gazda bi radila za spavanje, hranu i odijevanje. Roditelji bi bili zadovoljni, za njih su to bila jedna gladna usta manje u kući, a škula i tako nije za sirotinju, dica samo gubu vrime. Na koncu poljodjelske sezone, gazda bi, već po dogovoru, nadničare isplatio u naturi, obično bi im dao jednu, dvije ili tri utovljene svinje, određenu količinu brašna ili žita, kukuruza, krumpira i drugih namirnica. Ove namirnice bi trajale do sljedeće nadničarske sezone, a karbine bi bile prava svetkovina, kruna rada kroz cijelu godinu. Svinje bi se klale poslije Adventa, kako se ne bi sknavilo vrijeme posta. Trebalo je okupiti dobro društvo i napraviti sve pre-

rađevine potrebne obitelji za gladnu zimu i mršavo proljeće, trebalo je omogućiti domaćinu da prehrani puno gladnih usta do početka nove sezone nadničarenja.

Na dan karbina društvo bi se okupilo rano ujutro kod domaćina. Nazdravilo bi se domaćom rakijicom i pristupilo poslu. Svinja bi se priklala, a krv se hvatala u drvenu zdjelu. Poslije iskrvarenja svinja se potrbuške polagala na već pripremljen ležaj od slame, koja se palila, kako bi sagorjela dlake. Ovako osmuđenu premještali bi je na već pripremljena teška vrata od pune daske i tu je oštrim četkama i grubim krpama ribali od gareži. Na istim vratima bi je i rasporili, vadili utrobu i sjekli na željene komade. Ostavljale bi se pole slanine, šunke, plećke i rebra za dimljenje, svaki komad mesa sa kojega se baš i nije skidala masnoća rabio se za mljevenje i pravljenje smjese za kobasice, u koju se od začina dodavala samo sol i češnjak, a nadijevale su se u očišćena tanka svinjska crijeva. Salo s unutarnje strane rebara ostavljalo se u tablama, kako bi reduše imale od čega peći kiflice tijekom duge zime. Glave, s kojih je već odsječena njuška i čeljust za dimljenje, iznutrice, kožure i krv kuhale su se u obarinama, od kojih su se pravile urke, švargla i krvenice. Krvenice su rađene od smjese samljevene kuhane krvi i kožura, uz dodatak soli, švargla od na komade sječenih kuhanih iznutrica, kožura i masnijih dijelova glave, a urke od istih sastojaka, samo mljevenih, uz dodatak soli i upržena luka. Krvenice i urke nadijevali su se u očišćena debela crijeva, a švargla u izvrnuti i očišćeni svinjski želudac. Sva masnoća koja bi ostala poslije okrajanja pola slanine sjekla se na komade koji su se u velikom kotlu topili i tako se dobivala mast bijela poput snijega i hrskavi, rumeni čvarci. Maramica, masnoća koja se skidala s crijeva, duncovala se, odnosno dinstala bez luka za doručak, a servirala se uz svježi, tek pečeni domaći kruh.

Najljepši dio karbina bila je večera. U čelo stola sjedali bi kum i kuma, a dalje sinovi, kćeri, snahe i zetovi. Dječurlija bi sjedila za zasebnim stolom. Posluživala bi gazdarica. Za večeru bi se pripremala aorta - vrsta kisele čorbe. U lonac bi se podvadilo dovoljno čorbe, komadića grkljana, pluća i jetre iz obarina, začinilo bi se brašnom, octom i umućenim jajima. Poslije čorbe gazdarica bi poslužila propečene svježe kobasice, urke i krvenice, uz salatu od kisela kupusa i domaći kruh. Pilo se vino, a poslije večere bi neri-

jetko znao navratiti i gajdaš, pa bi se nastavilo druženje uz pjesmu, često i do jutra. Kako su karbine pravljene poslije Adventa, kojega su stari Šokci strogo poštovali, bio bi to nagli atak masnoća na organizam, no, sve bi se izdržalo, samo kad je Bog dao da i ove godine bude karbina.

ČUVARI BOŽJEG GROBA

U subotičkoj katedrali-bazilici sv. Terezije već 40 godina postoji običaj čuvanja Kristovog (Božjeg) groba. Zaslužuje stoga ovaj divni običaj i kraći povijesni zapis.

Katolička liturgija ima svoju dugu povijest. Središte liturgijske godine je tzv. Sveto Trodnevlje, t.j. Veliki Četvrtak, Petak i Subota. U Pracrkvi su ti dani bili osobito označeni sakramentima inicijacije - krštenjem, krizmom i euharistijom. Kada je prestala praksa krštenja odraslih, ta Vazmena liturgija se "razvodnila" i poprimila regionalne dodatke, dopune i izmjene. Tako je područje Austro-Ugarske monarhije imalo više-manje ujednačenu liturgiju svetoga Trodnevlja kroz nekoliko stoljeća. Veliki četvrtak je bio dan spomena na euharistiju, ali je do reforme Pija XII. taj spomen slavljen u jutarnjim satima i

nikada na njemu nije bilo masovnijeg sudjelovanja vjernika. Tek reformom Pija XII. kada je uvedena "misa Večere Gospodnje", koja se slavila u večernjim satima, ona je poprimila značenje prvih stoljeća kršćanstva. Veliki Petak, drugi dan svetoga Trodnevlja jest dan kada se ne slavi misa. U srednjem vijeku liturgija je toga dana bila u prijepodnevnim satima i to liturgija Kristove Muke i Smrti. U središtu te liturgije bilo je čašćenje svetoga Križa. Ta je liturgija po svojoj biti ostala nepromijenjena. Reformom Pija XII. ta je liturgija slavljena u poslijepodnevnim satima. Na području Austro-Ugarske Monarhije Veliki petak je bio državni blagdan. Osobitost toga područja je da je općem Rimskom obredu u Monarhiji dodan obred polaganja Krista u grob. Taj obred

ima svoje korijene u istočnoj liturgiji. No, na zapadu to je poprimilo značajni sadržaj. U Crkvi se gradio posebni sporedni oltar koji je u svojoj menzi imao lik Krista u grobu. Oltar se svečano kitio, a u svetohranište na oltaru je postavljana pokaznica s Presvetim, prekrivena zlatnim velom kao znak Krista "usnuloga". Da bi se takvom vidu štovanja Krista "u grobu", a pošto je bilo izloženo i Presveto, osigurala trajna prisutnost vjernika i klanjanje, vjernici su dežurali kod groba. Na Veliki petak vjernici su i inače dulje vremena boravili u crkvi, a u našim krajevima toga dana posjećuju groblja i Kalvarije. U vrijeme baroka pojavljuju se na "Grobu" čuvari. To su u gradovima redovito uniformirani vojnici-katolici koji više ne predstavljaju klanjatelje i molitelje na Kristovom grobu, nego su bili aluzija na stražu koja je postavljena od strane Židovskih starješina na Kristov grob kroz tri dana radi, kako piše u evanđelju, čuvanja Groba da ne bi Isusovi ukrali njegovo tijelo te proglasili da je uskrsnuo. Taj pomak prema predaji rimskih vojnika nije vlastit kršćanskom štovanju Kristova groba, ali se brzo proširio kao atraktivan, pa je u tu kombinaciju čuvara ušla vojska, policija, razne građanske uniformirane udruge, kao na primjer vatrogasci, cehovski članovi, itd. Bitna je bila uniforma i "straža". U nekim su krajevima ti čuvari do mjere podsjećali na biblijski opis da su čuvare oblačili u odijela rimskih vojnika s mačevima o pojasu. Taj običaj je trajao nekoliko stoljeća i dočekao je XX. stoljeće. Kako god se liturgijski taj fenomen nije mogao opravdavati, on je postao sastavni dio Velikoga petka i Velike subote. Ljudi su dolazili na grob pomoliti se, a "stražari" su "čuvali" grob. Negdje je još i danas ta tradicija živa.

Međutim, u Subotici se dogodio jedan značajan pomak, zahvaljujući pastoralnim radnicima, u vrijeme reforme obreda Pija XII., a i radi drugih okolnosti. Naime, do dolaska komunizma, i u subotičkim crkvama, a napose

u Katedrali, "čuvari" su bili vojnici ili vatrogasci. Kako je dolaskom komunizma svaka mogućnost prisustva vojske i policije bila onemogućena, rodila se sretna misao da počasnu stražu, čisto vjerničku, uz Kristov grob daju bunjevački momci obučeni u crna odijela koja su dio narodne nošnje. Ta praksa je započela već pedesetih godina prošloga stoljeća. Momci su se naprosto nalazili spontano oko kapelana katedrale, organizirali se i davali tu počasnu stražu po dvojica ili četvorica u smjenama od Velikog petka i Veliku subotu cijeli dan, do obreda uskrsnoga bdjenja. Tijekom godina ovaj način čuvanja Groba postao je sve privlačnijim, a momci koji čuvaju Božji grob spontano su nazvani "Čuvari Božjeg groba".

Šezdesetih godina nastupila je kriza, kada su radi pritiska i opasnosti da ti mladići budu prozivani od komunističkih vlasti, čuvanje Božjega groba u mnogim crkvama preuzeli članovi Pastoralnog vijeća. Međutim, od 1966. ponovno je oživljena stara praksa da Božji grob čuvaju mladići u crnim bunjevačkim odijelima. Sada već za to postoji svojevrstni "obrednik" i običajnik. Momci, kojih ima oko 70, imaju duhovnu obnovu i pripravu za te dane. Svoju dužnost započinju pod obredima Velikoga petka. Na rukav lijeve ruke stavljaju traku Papine zastave te bijele rukavice. U crkvu ulaze unoseći križ na klanjanje i sudjeluju u obredu. Prva "smjena" je nakon obreda, kada se Presveto prenosi na oltar Kristova groba. Vrlo svečano se smjenjuju svakih dvadeset minuta po četvorica ili šestorica. Stoje počasno ali s molitvenim raspoloženjem. Oni više nisu ukras tih dana, nego su molitelji i klanjatelji. Imaju svoga pročelnika - voditelja, zamjenika i one koji "predvode" smjenu straže. Cijeli dan su zajedno. Na kraju obreda Uskrsnuća - kojega oni predvode - susreću se s biskupom na kratkom prijemu u biskupskom domu.

Kao posebna skupina imaju svoju ulogu i u Tijelovskoj procesiji te u nekim svečanim proslavama u Biskupiji. Posljednjih godina oni su između sebe ili nekog drugoga predlagali za bandaša te godine. Uglavnom biraju onoga koji će najdostojnije moći obaviti tu časnu službu na Dužijanci.

Vrijedno je spomena da su nakon obnove običaja od 1966. do 1986. godine momci čuvali Božji grob u običnim odijelima. No, već osamdesetih godina, konkretno 1986., neki momci su se ponovno pojavili na čuvanju u bunjevačkoj narodnoj nošnji. Bili su to **Ivan Piuković, Marinko Piuković, Stipan Kopilović i Ivan Brajkov**. Od tog vremena taj se običaj tako razvio da su sada gotovo svi čuvari u crnoj narodnoj nošnji.

Čuvari Božjeg groba - 2006.

Vrijedno je spomenuti predvoditelje čuvara Božjega groba u katedrali-bazilici sv. Terezije u Subotici. Evo nekih najrevnijih: **Petar Stantić, Dezider Marki, Ivica Pastva, Tomislav Mesaroš, Dragan Andrašić, Ljubomir Mesaroš, Ivan Piuković, Jašo Ivanković Radak** a sada **Darko Vukov, Željko Kujundžić i Josip Skenderović.**

U zaključku ovoga kratkog povijesnog prikaza mogli bismo zaključiti da je ovaj običaj svojom kvalitetom postao svojevrсна institucija udruge mladih katolika s vrlo kvalitetnim duhovnim životom, te se stiglo već i dotle da se može odrediti tko može biti u toj svojevrсноj udruzi čuvara Božjeg groba. Za svaku je pohvalu što je od običaja paradnog i počasnog čuvanja Božjega groba nastao običaj pobožnog i molitvenog čuvanja Božjega groba. Budući da su čuvari pobožni i praktični vjernici oni mogu preuzeti i preuzimaju i ulogu asistencije u liturgiji. I ovo je još jedan lijep i jasan primjer kako se inkulturacijski jedan običaj može pretvoriti u kršćanski običaj i kako skupina onih koji su nekoć bili samo čuvari jednoga običaja može postati liturđijska zajednica koja postaje nadahnuće i uzor mnogima.

Čuvari Božjeg groba su danas u Subotici pojam pozitivnoga i lijepoga načina okupljanja i življenja mladih kršćana.

Dr. Andrija Kopilović

ŠTIVO ZA TRENUTKE ODMORA

BABA PUTUJE U RAJ

Bio doktor kojem je gospoja branila piće, a za njega nema većeg boga od dobrog vina.

Kako će privariti gospoju već izumi ovako: čim je digod dobrog vina, povirni ljudi mu jave:

- Gospodaru, tamo i tamo pao je krajičak raja.

Jedno večer ga zovnu kod nje samrtnice u pudarinu. U vinograde? Zovi, doktora i u ponoć!

Ode on ko da ga vile nose. Kad tamo: bolesnika jedna baka u koju du' dolazi samo u goste. Doktor misli da ona nije već ni pri sebi, pa je nije dobro pregledo već kaže čeljadima:

- Šteta me je bilo i zvati! Majka će za satičak-dva i tako otputovati u raj.

- Gospodaru, ako je tako, da ne bi baš sasvim štetovali - na to će domaćin - 'ajdemo mi kod mog kuma, tamo je večeras pao krajičak raja.

- Doktora ne treba zvati u raj - oma vaća za bravu. On će ići, al se bolesnica iznenada objavi.

- Alaj, dico moja, kad već uskoro i tako moram putovati u raj, povedite vi mene sad s vama da ne moram sama batrgati po ovom mraku.

Vid', vid' bake - pa ta još vlada pamećom i jezikom!

Čeljad se zbunila, al se doktor dositio i lipo će:

- Majko, ovo je samo jedan mali-malecan krajičak raja pao na zemlju, pa je dosta tisan za vas, a kud ćete vi ići tamo je cili-cilcati raj, tamo gori na nebu!

On misli da će baku zajoviti, al se ona ne da.

- Ne marim ja da je mali do džep - za mene se mora naći mista - samo kad je na zemlji. 'Di ću se ja sama s ovako rđavim nogama penjati čak u nebo?!

(Zapisao) Balint Vujkov

PRIDOMISLILA SE

Jedna majka ni za mladosti nije volila poso, a pod starost se sasvim odularila. Nek padne priko metle ne saginje se da je digne. Nek ko kaže da se samo podvori majka već uzdiše:

- Šta me Bog već ne uzme da ne patim toliko!

Ukućanima dosadilo. Uto crko pućak. Majka imala unuka momka. On ociko krila crknutog pućka, vezo na sebe, umoto se u bili čaršap i u mrak bubne:

- Majko, ja sam anđo božji. Bog otac me poslo rad vas.
- A je l' dragi Bog tebi naredio da me baš moraš uzet?!
- E, nije. Reko mi samo da svratim kad me put nanese. Ne mož' već slušat kako patite.
- Idi ti, sinko, tvojim poslom, a dragom Bogu kaži da me nisi našo kod kuće.

(Zapisao) Balint Vujkov

KAĆMARSKO I SUBATIČKO PROŠTENJE

Subačani bili u Kaćmaru na proštenju. Kaćmarci dočekali goste da se pamti i pripovida. Ta i sažvakali bi njim svaki zalogaj samo da ugone gostima.

E, kad su se Kaćmarci pokazali ni Subačani se ne dadu. Navalili:

- Dođite vi samo u Subaticu pa da vidite šta niste vidili!

'Oće Kaćmarci, 'oće drage volje, al' Subačani i' još i čvrste:

- To da nikako niste uradili da nam ne dođete. Dođite svakako!

Prošlo vreme došlo i subatičko proštenje. Kaćmarcima se zdesilo i nisu mogli doći.

Sad vreme prolazi i evo Subačana opet u Kaćmaru. Sirotim Kaćmarcima i žao a još više sramota što nisu bili na subatičkom proštenju. Dali se u nevolju:

- Prašćajte al' da smo kako 'tili nismo mogli. Nikako! A cigurno ste imali lipo proštenje.

- Ko nikad! Ni jedan gost nam nije došo na vrat!

(Zapisao) Balint Vujkov

DULIĆEVI

O obitelji Dulić je tušta puti pisano, kako je velika obitelj, kako ima čak 59 prdačni imena itd. Naime, mnogi se nisu mogli drugačije identificirati, pošto su nosili ista imena i prizimena, a čak su bili i komšije. *Subotičke novine* su, sad već daleke 1971. godine, pisale o Dulićevima, u sedam nastavaka, i to u razdoblju od 15. 10. do 26. 11. 1971. godine. **Vič. Lazar Ivan Krmpotić** je napiso i knjigu o Dulićevima. Našli su se Dulići i u zagrebačkoj *Areni*. Dulići su dva puta pravili skupove svojih takoreći "članova". Bilo je to 1971. i 1997. godine. Na ove skupove bili su pozvani svi koji nose prizime Dulić, ali žene tj. ćerke koje su udajom ostavile ovo prizime, nisu imale pravo doći. Upravo ova činjenica potaknula je nas tri sestre, da skupimo sve članove obitelji našeg dida **Paje Morkana**, di ćemo imati i mi pravo doć, bez obzira što više ne nosimo prizime Dulić. Sestre **Janja** i **Mira** su se privatile ovog velikog posla. Podatke su skupljale oko dvi godine, jer nas ima svud po svitu. One su nacrtale stablo sa 187 grana. Svaka grana je pridstavljala jedno ime. Tako smo se i mi ženske rođene Dulić našle na stablu. Da bi se za ovako dobro urađen poso zafalili Bogu, gotovo svi rodovi skupili smo se u crkvi Marije Majke Crkve na večernjoj svetoj misi, koja je bila služena za **dida Paju** i **majka Katu** i sve pokojne potomke njeve obitelji, a i za blagoslov živih članova njeve obitelji. Posli svete mise smo se skupili u kavani "Bačvanka" di nas je na samom ulazu čekalo uramljeno obiteljsko stablo, a iznad njega obiteljska slika dida Paje i majka Kate sa svojih sedam sinova i jednom ćeri. Svako je tijo što prije pronaći svoju granu na velikom stablu. Ovaj skup ne bi bio pravi bez naši Dulićevi tamburaša, koji su nas lipo dočekali s pismom "Podvikuje bunjevačka vila" koju je otpivala Pajina praunuka **Jelena Nimčević**. Prije večere nas je pozdravio i blagoslovio jilo đurđinski župnik **Lazar Novaković**. Tokom večeri su **Snežana** i **Jelena Dulić** čitale razne dogodovštine naših predaka. Mladima, a i starijima, sve ovo bilo je zanimljivo čuti, posebno to kako su naši preci živili. Evo nekoliko pripovidaka po mom izboru:

Pripovitke

I.

U doba kad je dida Pajo ženio sinove, bila je puna kuća čeljadi, a kako je bio adet da se svi ukućani poštivaju, prvoj snaji dopo je ne baš lak zadatak da svakom članu obitelji da prikladno ime, tj. nadimak. To je obično bilo u dogovoru sa svekrvom, ili već sa ostalim članovima obitelji. Strina Krista je bila prva snaja u Morkanovoj kući. Evo, kako je svaki dobio svoj nadimak: Vita - Seka, Albe - Bačo, Ivica - Braca, Dano - Mizinak, Martin - Baćca, Luka - Bratac, a Đula kao najmlađi je osto Đula.

Kako smo se mi dica rađali, tako su i nas učili da oslovljavamo svoje stričeve, jedino je Vita bila Teta, a Đula - Stričko.

II.

Dida Pajo je važio za dobrostojećeg gazdu za ono vrime, ali svojim sinovima nije kupovo čizme, tek kad bi se koji ženio. Braca je osto mlad udovac, znači, imo je čizme a i volio je ići međ' mladež, a nije imao s kim. Padne mu napamet dobra ideja. Pozove Mizinka. Obadvojica se lipo obuku, Mizinak obuje livu čizmu, a Braca desnu. Kočijaš upregne konje u karuce, nji dvojica sidnu u zakoš. Braca s desne, a Mizinak s live strane. Isprid sebe metnu žuto ćebe, ali svaki svoju čizmu ne pokriva. Stigli prid crkvu, a tamo puno cura i momaka, kako je to već kadgod bilo. Njih dvojica se usiđilo u zakošu i ni za živu glavu da mrdnu sa karuca, jer šta bi bilo da se vide momci u jednoj čizmi i jednom opanku.

III.

Kad se završe svi jesenski radovi, žito posije, kuružna sadije u badnjove, svaki domaćin donese obično iz Tavankuta bure vina, za Materice i Božić. Al', tušta puta trevilo se da se do Božića bure isprazni i onda se ponovo išlo u Tavankut. Prvi dan Božića je svako slavio u svojoj kući sa obitelji. Drugi dan su se braća okupila i krenila u pratnju - što znači da su tako zajedno išli svakom čestitat Božić. Jednog Božića su se braća malo zapila, i nisu stigla obić svoju Seku, a bio je već četvrti dan Božića. Seka Vita je mislila da joj ovaj put braća neće doći čestitati Božić i iznese slamu iz sobe i podmaže je žutom zemljom. Taman je sve završila, kad banu braća pratioci. Kad je Bratac vidio da nema slame, ode u gumno, načupa naramak i donese u sobu. Svi su se lipo provešeli, i očli dalje. Dođe komšinica, pa će teta Viti:

- Av', snaš Vito, cigurno se sad zdravo srdite, kad sve ovo morate ponovo radit?

- A, jel bi se ti srdila da tebi odjedared dođe sedam braće u goste? - odgovori veselo teta Vita.

Matija Dulić

Igrokaz

“Dužijanca”

Glumci: Janja - domaćica, Ivan - domaćin, Jela - komšinica i risari

Janja: (Sprema sobu, tare prašinu i podbočena s krpom u ruki pogleda na zid pa se naglas divi šarenom zidu) E, baš je lipo našarano.

Uto dolazi Ivan.

Ivan: Eto, samo spremaš i gledaš te tvoje šarene zidove.

Janja: Pa kaži da nije lipo, a i moderno je.

Ivan: Lipo je, al' nije ko' one kadgod bile sobe kad moja nana ukreči, pa metne šarene virange onako na grane.

Janja: Znam da je tebi to lipo što je tvoja nana uradila, al' to je bilo pa prošlo. Neg' kad si spomenio virange, i nama bi tribalo kupit virange. Ja mislim jedne onako najlonske, to je sad moda.

Ivan: (naglas se smije) E, baš najlonske. A šta će ti sad virange, kad se nismo zavirandživali kad smo bili mladi?

Janja: A eto i Stipe nam se ženi, pa će nas bit više, pa reko i koji stoc da kupimo.

Ivan: Ti bi samo kupovala. Ta nemaš kada sidit ni na ovima što ji imamo.

Janja: Znam ja da triba štedit novce. Tribat će za svatove, ali što triba to triba.

Ivan: Eto, vidiš kako smo se lipo zadivanili šta triba, šta ne triba, a ja sam došo tebi javit da su risari već skoro završili, pa će doveče biti Dužijanca. Ja idem donet iz mesare jagnječijeg mesa, pa skuvaj fini paprikaš. Ali, i fanaka nek bude, onako vrući sa sirom.

Janja: Ne brini, bit će sve na vrime i u redu. (Ivan izlazi, a dolazi komšinica.)

Jela: O, kako si lipo spremila (nosi kotaricu na ruki). Ja idem iz sela pa sam došla da te pitam kako ste prošli kod pretelja. Čujem da ste bili zapit divojku.

Janja: Ta mani, nemoj ni pitat.

Jela: Jel' onaj tvoj štogod zgazdovo?

Janja: Ta nije on, već ja. Lipo ja uđem naprid s rozolijom, i kad smo došli kod pretelja, a ja ti zapnem za prag i ispade mi rozolija i sve se istreslo, i prstenovi i jabuka.

Jela: A šta Ivan?

Janja: Ta ništa, ukonđušio se pa gleda kako ja kupim ono po zemlji, a ja još izabrala lipu zdravu jabuku, da nam bude zdrava snaša.

Jela: A kako ti se dopada snaja?

Janja: Pa lipa je i udešena, samo se bojim da će biti "micka".

Jela: Nemoj tako, vidit ćeš ti to kad dođe u vašu kuću. A di ti je Ivan?

Janja: Očo je u selo da kupi mesa. Doveče ćemo imati Dužijancu. Dođite i vi malo.

Jela: Pa mi baš nemamo kada, ali poslat ću dicu nek se vesele s vama.

Janja: (pogleda kroz pendžer) Evo, dolazi Ivan.

Jela: Idem ja Janje, znam da imaš dosta posla. Zbogom.

Janja: Zbogom Jele.

Ivan: (ulazi) Evo, dono sam ti lipo mlado meso, a ti se postaraj da bude na vrime i dobro skuvano.

Janja: (izlazi s kotaricom) Sad ću ja to nastaviti, i zamutiti fanke, a onda nek dođu.

Ivan: (govori ko' sam sebi) E, dobri su to ljudi, ti naši risari, vridni, pošteni, mirni, mož' se čovik u nji pouzdat. Uvik veseli, spremni za šalu, složni su i pomažu jedan drugom. A vole znam i ovaj naš poso, zato ji volim. I ja volim ovu našu rodnu zemlju i ova žitna polja.

Janja: (ulazi, a Ivan se prene iz nabranjanja) No, eto, sve sam uredila, bit će večera svatovska.

Ivan: Neka, nek bude, zaslužili su ti dobri ljudi da ji počastimo.

Janja: Znaš Ivane, uvik ti zaboravim kazati da je niki dan bijo Marko. Sad kako ima kola, zove nas da nas malo provoza. Da idemo malo u Madžarsku.

Ivan: Triba ti Madžarska, baš si stvorena za švercovanje.

Janja: Pa ja i ne bi išla švercovat, samo bi baš donela štogod ko poklon ćerima.

Ivan: A šta ćeš sa snajama?

Janja: Pa neću ja ni nji zaboravit.

Ivan: A jesil' ti pitala Marka, možel' taj njegov auto onako razvuć ko svircu, jel nakupit će se ti poklona dosta.

Dica: (dotrču) Evo, idu risari, nose vinac.

Janja: (liva iz bokala vode u čašu).

Risari: (ulazi Ivan, pokaziva rukom, hrabri ih nek samo ulaze).

Ivan: (uzima čašu s vodom što mu Janja pruža, poliva žito i govori) - Fala vam dobri ljudi.

Janja: (liva svima rakije i nudi).

Mali Perica: (pita) Zašto se bać Ivane liva voda na žito? (Ivan ga uzima za ruku).

Ivan: Zato, jel od vode i žita postane krov.

Janja: E, eto, vi se častite i veselite. Idem peć fanke i gotovit večeru (izađe).

Ivan: (ko' da moli) Svako voli svoj zanat, a seljak zemlju i žito. U seljaka je vedra duša, a srce plemenito.

Dica: Bać Ivane, naučili smo od snaš Marije još dvi pismice recitovat.

Ivan: Pa hajde da čujemo, sigurno je štogod o zemlji i žitu kad je snaš Marija sastavila.

Perica: (recituje o žetvi).

Anica: (recituje o prirodi).

Ivan: Lipe su obadvi pismice, sad vi sidite ode da ne smetate. Lipe su! Sad ti Lazo zasviraj onako veselo, nek se zemlja trese.

Svi: (igraju dok ne bude večera)

Janja: (ulazi i javi) Večera je gotova (na tanjuru nosi vrući fanaka i nudi sve redom, pa meće tanjur i sir na astal).

Kraj

Matija Dulić

Badnja noć

Molila sam krunicu, čitala, molila za mir. Izašla sam u dvorište, nebo je bilo malo naoblačno, ali put se dobro vidio. Nika svečana tišina. Odlučila sam ić na ponoćku, valjda ću moći, i izdržat ću. Dobro sam se obukla, u Ime Božje krenem, a kad sam izmakla iz šora zadivila me lipota noći. Pridamnom se otvorilo selo, prid svakom kućom gori svitlo. Naišla sam na par kuća di su vrata bila otvorena, samo što ne kaže: "Uđi brate ako si dobre volje, danas je velik dan!"

Kad sam došla na glavni put, ista slika, svud svitiljke, a crkva sva osvitljena. Na tornju reflektor, osvitljava put onima koji dolaze, ko' pravi svjetionik na moru, ali sivom i ravnom, na moru ravnice di žive dobri, pošteni i vridni ljudi. Ja sam zanesena hitro požurila, nosila me nika nevidljiva sila, nisam osićala ni umor ni bolove.

Ušla sam u crkvu. Tu me zasinila nova lipota, crkva je tako lipo bila iskićena sa puno jelki i sitni žarulja koje su svitlucale veselo. Crkva dupkom puna, počinje sveta misa, pratim župnika. Kada je naše da govorimo, svi odgovaraju u sav glas, sva crkva odjekuje. Pivaju se božićne pisme, "Oj, pastiri, čudo gle novo". I događa se čudo. Župnik blagoslovi kruh, podiže hostiju i govori:

"Ovo je tijelo moje koje će se za vas predati. Uzmite i jedite od njega svi." (Tilo Kristovo neka čuva moju dušu i tilo za život vični.) "Ovo je kalež moje krvi koja će se za vas proliti. Blago onima koji su pozvani na gozbu Jaganjčevu."

Svi u sebi molimo za svoje male i velike, za sav svit, za ljubav, slogu i mir, da se ljudi vole. Pomolimo se, ustajemo, dobijemo blagoslov i idemo u miru Božjem.

“BEZDAN”

/Iz neobjavljenoga drugoga romana/

II.

Nedjelja - Dan Gospodnji. Budimo se kao i svake druge, nešto prije 7 sati. Djeca spavaju. Konačno ostajemo sami. Imam prilike pokazati Vesni koliko ju volim. Razgovarali smo uz jutarnju kavu. Ipak, toga jutra bila je tiša no obično. Kao i uvijek trudila se to od mene sakriti. Čudio sam se, budući da je uvijek bila vedre naravi, rekao bih ponekad posve “vrckava”. Subota i nedjelja bili su “njeni dani”. Barem sam se trudio omogućiti joj to. Osim onih dana kad sam morao odraditi dežurstva na odjelu. Pripremio sam odjeću djeci za nedjeljnu misu, vratio se još malo do nje dok se pripremala staviti kuhati juhu, kako bi nakon povratka s mise mogla pripremiti na miru ostatak ručka. Nagnuo sam se do nje, prislonio svoje usne na njeno uho i rekao joj: “Volim te”. Okrenula se. Ovoga puta ništa nije rekla. Zagrlila me je. Njen je zagrljaj govorio više od riječi. Ostali smo tako zagrljeni, sve dok Damjan nije prekinuo naše trenutke nježnosti svojom vikom:

- Tata, piki mi se.

Znao sam što mi je činiti. Bio je to trenutak kad se prekinuo onaj veo smiraja koji je toga jutra stajao između nas dvoje. Za Damjanom, odmah je ustala i Marina. Pripremio sam ih, dok se Vesna pripravljala za misu. Bio je to jedini dan kad sam mogao biti ponosan na sebe, jer sam brinući se više o djeci više prostora davao Vesni, znajući da želi lijepo izgledati. Nakon što se pripremila, obavio sam isto na brzinu. Ne moram spominjati kako smo cijelim putem neprestano morali trčati za Damjanom i Marinom.

Čini se da je nedjelja bila njihov poseban dan. Bio sam uvjeren da djeca osjećaju ono što u zraku lebdi između mene i Vesne. Vjerojatno su tih dana bili osobito “živi”. Za vrijeme propovijedi, ni sam ne znam, odlutao sam u mislima. Prebirao sam u sebi ponovno one riječi od jučerašnjeg susreta s Krešom i Anastazijom. I koliko sam se god trudio spoznati što me je to tako ranilo u priči onoga mladića koji se pokušao ubiti, to sam više tonuo u svoje misli. I prestao biti svjestan toga da sam na svetoj misi, da je Vesna pored mene. Sjećam se da sam sutradan pokušao razgovarati s njim. No, bio je to uzaludni pokušaj. Što zbog sedativa koje je primio istu noć nakon što smo ga zaprimili na odjel, što zbog njegove nemogućnosti izraziti bilo što. Već tada znao sam da će to biti težak slučaj, budući da se radi o osjetljivom području. I ma koliko sam se tijekom svoje liječničke prakse nagledao pacijenata koji su na razne načine, a neki od njih i više puta, pokušali samoubojstvo, u ovom slučaju sve mi je bilo strano. I bez njegovih riječi shvatio sam da se mladić

zbog nečega duboko kaje. Ne mogu zaboraviti onaj tupi pogled, blijedo lice zgrčeno u fetalni položaj kako leži na još bjeljoj bolničkoj postelji. Jedini znak koji mi je pružio bio je pomjeren pogled niotkuda u moju stranu. Pokušavao sam ga na razne načine natjerati da progovori koju riječ, ali uzalud. Provjerio sam njegovo stanje, a potom napustio sobu. Matej. Tako se zove. Pomislio sam: "E, Matej, Matej, što ti je to trebalo?" U tom trenutku, osjetio sam da me netko pokušava stiskom ruke dozvati u stvarnost. Bila je to moja Vesna. Pokušao sam se vratiti u zbilju. Shvatio sam da sam "odlutao" za vrijeme propovijedi. Lijepo, od sramote poslije neću moći pogledati župniku o oči. Vješto ću izbjegnuti temu o današnjem evanđelju, na župi, ali i kod kuće. Nakon mise, kratko smo se susreli s prijateljima, a potom smo žurnim koracima krenuli doma. Vesna je već "čantrala" kako je juha vjerojatno iskipjela. Djeca su trčala daleko ispred nas. Znao sam da će Vesna iskoristiti tu priliku kako bi me upitala gdje sam to "bio" za vrijeme propovijedi. I nisam se prevario. Iako nisam imao vremena razmisliti prije, snašao sam se.

- O čemu si to razmišljao za vrijeme propovijedi? Vidjela sam da baš i nisi bio prisutan - uslijedila je Vesnina točna konstatacija, baš onako kako sam i zamislio.

- Ma ništa posebno. Ovih dana imamo kolegij liječnika, raspravljat ćemo o nekim bitnim stvarima, pa sam pomalo rastrojen. Bojim se da bih morao na sebe zaprimiti neke obveze, točnije one koje bi mi kolege nametnule, a ne znam jesam li na to spreman.

- Primijetila sam da si u zadnje vrijeme često "izgubljen". Jesi li siguran da je to samo zbog liječničkog kolegija?

- Ma nemaš brige. Znaš ionako da previše paničarim prije nekih važnijih stvari. A znaš da me ponekad brine i situacija na poslu, da je previše stresno, ali, trudim se što manje opterećivati tebe i djecu time.

- Tomislave, zašto uvijek imaš takve ideje da bi me mogao time opterećivati. Jasno da nećeš djecu opterećivati, ali gdje sam tu ja? Ponekad se osjećam kao da u sve ljude oko sebe imaš više povjerenja, nego u mene. Što misliš kako se onda osjećam? Ponekad u pitanje stavljam naš odnos, bit našega odnosa. Nemoj me pogrešno razumjeti, ali kao da te više ne prepoznajem. I Krešo je to jučer konstatirao. Ne misliš valjda da smo svi mi u krivu?

- Jao, Vesna! Krešo je primijetio. Znaš da često zna pretjerati. A kako to misliš - u neke ljude oko mene?

- Da, baš tako! Ne čini ti se da sam u pravu? Znam, znam. Ti ćeš sad naći milijun izgovora kako bi pokazao da to nije tako, ali mislim da sam u pravu. Stvarno mislim da sam u pravu. No, dobro, nećemo se sada prepirati. Ja te ne mogu tjerati da neke stvari dijeliš sa mnom. Znaš i sam da ono što je usiljeno ne daje plodove. No, pokušaj samo ponekad pomisliti na to kako se osjećam.

Ušutjela je. Da stvar bude kompliciranija, znao sam da je u pravu. Zato sam i ja zašutio. A što sam drugo mogao učiniti... Nisam volio taj osjećaj. Ako sam nekoga volio i ako mi je do nekoga stalo, bila je to moja obitelj, Vesna,

djeca, prijatelji. Iako su mi njene riječi djelovale kao napad, Vesna je bila sklona tomu. Plane brzo, brzo se i smiri. Ja sam pak bio flegma, i trebalo je puno "teških" riječi kako bih reagirao burno. No, volio sam ju upravo zbog toga. Ali, ne poznajem nježnije i osjećajnije biće od moje Vesne. Takva je bila i kad sam ju upoznao, a za ovih sedam godina braka nije se promijenila. I znao sam u tom trenutku da i njeno srce krvari baš kao i moje. I opet, opet nisam imao snage priznati joj istinu... Kakav kukavičluk...

Za vrijeme ručka, shvatio sam koliko ju je zapravo uznemirio naš razgovor. Osjetio sam njen nemir. Damjan je oduvijek bio energičniji od svoje mlađe sestre. Znao je izboriti ono što želi. Karakterom je podsjećao na Vesnu. No, tog je poslijepodneva pretjerao. Unatoč svoj strpljivosti, Vesna je potpuno izgubila kontrolu nad sobom. Pokušavala mu je objasniti:

- Damjane, dopusti mi izrezati meso na tvojem tanjuru. Ne možeš to sam - rekla mu je donekle mirnim tonom.

- Ja bi sam. Ja bi sam, mama - bunio se Damjan.

- Ali, ne možeš sam. Sve si zabrljao, osim toga porezat ćeš se. Smiri se. Čuješ li me što ti govorim? - povisila je ton.

Znao sam da bih možda trebao reagirati, budući da sam osjećao krivnju. Da sam se drukčije postavio prema njoj, bila bi mirnija, i sve bi izgledalo drukčije. Ovako sam počeo graditi zidove među nama, a na taj način i između nas i djece. Odjedanput sam izgubio tek. Malo je falilo da ustanem od stola i izgubim se. Stisnuo sam zube i nastavio jesti pognute glave. Prebacivao sam meso s jedne strane na drugu stranu tanjura, muljao i ponašao se gore od Damjana, a da toga nisam svjestan. Sjetio sam se da sam tu večer dežuran i živio sam za taj trenutak bijega, iako sam dobro znao da time neću riješiti situaciju. Prekinula me je Vesnina dreka.

- Damjane! Rekla sam prestani. Dokle ćeš? Poslije ja moram pospremati za tobom. Ti ćeš ići spavati, i Marina, i tata... A ja? Pospremat ću još pola dana vaše smeće koje napravite za stolom. Dosta mi je. Prekini, ideš mi na živce - govorila je glasnim plačnim tonom.

- Mama, ja bi sam. Ja bi sam. Ja bi saaaam.

Sljedeće što je učinila bila je glasna i bolna pljuska koju je ne kontroli-
rajući se opalila po Damjanovu obrazu. Počeo je plakati. Spustivši glavu prema tanjuru, prestao je jesti stavivši ruke u krilo. Suze su mu se slijevale niz obraze. Vesna je i dalje urlala:

- Prestani. Prestani. Čuješ li me što ti govorim? Hoćeš još jednu pljusku? Hoćeš još jednu? Samo me izazivaj.

Uspio sam samo reći:

- Vesna, molim te - rekao sam uhvativši ju nježno za njenu još nježniju ruku.

- Što je molim te? Što je Vesna? Sjediš cijelo vrijeme kao ćup. Sve moram sama. Zašto ga nisi ti opomenuo i objasnio mu. Ne, ti gospodin sjediš

mirno, jedeš, jer ti si jel' večeras dežuran pa se jadan moraš odmoriti do navečer. A ja? Što je sa mnom? Kad ću se ja jednom odmoriti? Ma dosta mi je svega. Kuham cijeli dan. Nitko mi ni hvala ne kaže. Pa da, to se valjda podrazumijeva da žena mora skuhati ručak. Nema problema. Zamijenit ćemo se mi dragi moj dr. Ferderberu pa ćeš vidjeti kako je to stajati cijelo jutro pored vrelog štednjaka. Nisi došao pitati me jesam li umorna ... Ma di bi ja bila umorna - govorila je u jednom dahu.

- Vesna! Nije mjesto, nije vrijeme. Smiri se. Molim te se smiri. Djeca su tu, ne moraju slušati. Molim te, saberi se.

- Da se saberem. A jel'? Ja sad još nisam ni normalna hoćeš reći? Pa da, najbolje bi bilo da mi prepíšeš neki lijek za smirenje, kao svojim pacijentima. Sad želiš biti psihijatar i u kući. Najbolje da me smjestiš na tvoj odjel, pa bi onda vidio kako je voditi kuću, brinuti o milijun stvari. Vidio bi kako je doći doma mrtav umoran. Nisam se redovno ni izula, već moram misliti što ću kuhati, kad ću oprati i ispeglati veš, igrati se s djecom, a onda se još moram nositi i s tvojim problemima. Legnem mrtva umorna. Ustajem umorna. Umorna sam. Umorna! I to nitko ne vidi. Pa ni ti - podigla je pogled prema meni.

Nije više mogla izdržati. Počela je plakati. Rukama je prekrila lice, a potom naglo ustala od stola i otišla. Nastao je muk. Damjan je i dalje plakao. S onim plavim okicama i gotovo bijelom kosicom, sjetio me je slika i poza, u kojima su me dok sam bio njegovih godina roditelji često fotografirali. Isti ja - pomislio sam, iako je Damjan karakterom više sličio Vesni. Pribrao sam se i pokušao ga smiriti. Marinica, koja je po karakteru više sličila meni a likom Vesni, svoje je tamne tužnjikave okice upirala u Damjana. Dugu plavu kosicu uvijala je oko prsta i govorila Damjanu:

- Bato, nemoj pakati. Molaš papicati.

Čudio sam se toj njezinoj ozbiljnosti, a i sama je prestala jesti. Upotrijebio sam svu svoju mudrost i vještinu zavaravanja kako bih i jedno i drugo potaknuo da nastave jesti. Dopustio sam Damjanu da sam izreže meso, a Marini sam to ja učinio. Onda sam se sjetio prigodne pričiце kako bi što prije zaboravili na sve. Barem njih dvoje. Znao sam da moja Kalvarija tek počinje i da sam za nju sam kriv.

Nakon što su djeca jela, odveo sam ih do sobe i teškom mukom uspavao. Već je bilo dva sata. Nisam imao hrabrosti pogledati gdje je Vesna. Nisam zapravo niti znao je li još uvijek doma ili je možda otišla van. Vratio sam se, pospremio sve sa stola. I što mi je drugo ostalo nego oprati i obrisati suđe. E, u tom mi je trenutku na pamet ponovno pala perilica za suđe. Da je bar imamo... Ali, i moje ruke dobro obavljaju taj dio posla. Nisam imao drugog izbora. Prošlo je dobrano tri sata poslijepodne kad sam završio "posao". I odmah sam se sjetio da me za nepuna četiri čeka još jedan. Cjelonoćni. A onda sam počeo razmišljati što to sada napraviti. Hoću li otići do Vesne i pokušati s njom razgovarati? Onako kako bismo kao odrasli ljudi trebali raz-

govarati. Znao sam da u srži našeg današnjeg problema leži mnoštvo drugih. Sad smo postigli kumulativni učinak. Baš sam se lijepo "usosio", rekli bi neki. Otišao sam do dnevnoga boravka. Televizor je bio uključen, ali od Vesne ni traga ni glasa. Isključio sam ga. Sjeo na krevet. Pitao sam se što mi to treba. Moram joj pod hitno priznati što me muči. Ta ona je jedino biće koje me razumije najbolje. A kako joj to ponekad ne znam pokazati. I što sad napraviti?

Ustao sam i otišao do spavaće sobe. Pokušao sam biti što tiši. Bio sam u pravu. Ležala je na krevetu leđima okrenuta prema vratima, savijena u fetalni položaj, ruku stavljenih između koljena. Takvih sam se patničkih poza nagledao tijekom rada na psihijatrijskom odjelu. U takvom položaju učinila mi se još ljepšom. Vesna je imala pravu žensku figuru. Sjećam se kako su dečki uzdisali za njenim oblinama. A ona je izabrala mene. Od tolikih ... Njena plava kosa u koju sam se zaljubio još prije nego smo prohodali tik joj je padala do ramena. Sjetio sam se onih trenutaka kad sam satima mogao dirati ju i ne umoriti se. I sad sam osjetio čežnju dodirivati ju kako bih se vratio u ona vremena kad sam to učinio prvi puta. Možda je bila u pravu. Previše sam se uživio u ulogu liječnika, pa sam se i prema njoj i prema djeci počeo odnositi kao prema svojim pacijentima. Nikada to do ovoga poslijepodneva i Vesninog izljeva gorčine nisam niti pomislio. Legao sam do nje. Ruka mi je sama krenula prema njoj kako bih ju zagrljio. Onda sam ju naglo povukao natrag. Pomislio sam: imam li prava na to, kad sam tolika kukavica. Ali, možda bi ju moj zagrljaj "izliječio", opet sam pomislio. Nježno sam ju potom privio uza se. Kako mi je bila okrenuta leđima, privio sam svoje lice na njena ramena. Kukavički i tiho sam rekao:

- Oprosti mi. Molim te mi oprosti.

S druge strane čuo sam samo muk. Hladni, opaki muk. Usudio sam se i nastaviti:

- Vesna, molim te oprosti mi. Molim te. Reci nešto. Nisam te htio povrijediti. Razumijem da si ljuta, da si umorna. Znam da često izgleda kao da za to nemam razumijevanja. Nije tako. Znaš i da te volim, i da bih sve dao da ti ugodim, i tebi i djeci. A tako sam nespretan. Sebičan. Kukavica. Imaš prava ljutiti se. Ali, molim te, daj da to riješimo. Ma nećemo dopustiti da nam nešto pomuti onaj mir koji smo ponijeli s današnje mise. Nisam slušao propovijed, ali znam da ti jesi. Evandjelje nam kaže da bratu svom oprostimo ne sedam puta nego do sedamdeset puta sedam. Molim te, oprosti mi. Hajde... Reci mi nešto...

- Boli me, sve me boli - samo je odgovorila.

- A, joj, Vesnice. Evo opet sam smotan. Ne znam što bih ti rekao. Pa sad sve što kažem ukazuje na to da sam neiskren. Znam da na to tako gledaš. Ali, želim biti iskren prema tebi. Daj mi još malo vremena. Nešto me stalno priječi to učiniti. Ako mi pomogneš, možemo to riješiti.

- Mislim da neke stvari moraš sam sa sobom riješiti. Priznajem da sam pretjerala. Povrijedila sam jadnog Damjana, koji ništa nije kriv. Što mi radi mali moj miš? A tek moja princezica ... mora da sam i nju preplašila. Ah, moji miševi ...

- Uspavao sam ih. Damjan se smirio. Dopustio sam mu da sam izreže meso - pokušao sam ju malo nasmijati. Bezuspješno. Marina je isto sve pojela - nastavio sam. Oprao sam i suđe. Ajde Vesnice, okreni se prema meni. Dođi da te zagrlim - rekao sam. Ali, nije čula moju čežnju.

- Moram otići k njima. Nisam si to smjela dopustiti. Damjanić nije ništa kriv. Mamim mišić. Mora da je jako plakao. Ma kako sam to mogla dopustiti? - i dalje si je predbacivala.

- Prestani to raditi. Damjan će ti oprostiti. Zna on jako dobro da je pretjerao. Dobro, nisi morala vikati na njega, a još ga manje onako pljusnuti. No, i ti i ja dobro znamo da nije Damjan kriv, nego nas dvoje za to što su ti popustile uzde. I djeca će nam oprostiti. Najgore je što jedno drugom teško opraštamo. Istina je samo da ne smijemo djeci dopustiti osjetiti da među nama nešto nije u redu. Moramo to riješiti. I zato te opet molim, okreni se prema meni. Daj Vesna, dopusti mi da te zagrlim kako spada. Ajde, molim te.

Tek te moje riječi omekšale su je. Okrenula se prema meni. Lice joj je i dalje bilo izobličeno. Kao da to više nije bila moja Vesna. Njene kestenjaste oči izgubile su sjaj, onu živost po kojoj sam ju svakodnevno "prepoznavao". Nema toga što je od mene mogla sakriti. Oči su je odavale. Uvijek! I ovoga puta. Što sam joj to učinio - i dalje sam se u sebi pitao. Gledala me je. Poljubio sam ju. Uzvratila je jednom, a potom i nebrojeno puta. Pomislio sam kako mi je u tim trenucima još bliže nego onda kada u svojoj predanoj ljubavi postajemo jedno tijelo. Čvrsto smo se zagrlili. Drhtala je u mojim rukama, i ponovno počela plakati. Pitala je:

- Tomo, što nam se to događa? Što nam se događa? - neprestano je ponavljala.

- Ne znam. Stvarno ne znam. Volio bih to shvatiti, i pomoći nam. Moram se više potruditi. Nemoj samo dopustiti da ovaj zid među nama postane još veći. Nemoj šutjeti. Ma viči opet na mene, samo nemoj šutjeti. To je milijun puta gore nego ovo drugo. Što je najgore, mislim da si glede onog što si danas govorila sve u pravu. Sve što mi značiš i što radiš za nas smatram zdravo za gotovo. Ponekad se u kući ponašam kao da sam na odjelu. Pa ja sebe stvarno nekad ne mogu razumjeti. Znaš da tako stvarno ne mislim. Pa gdje bih mogao misliti da ste mi djeca i ti pacijenti. Molim te, samo to nemoj misliti.

- Ne znam što bih ti rekla. Možda ipak moramo prespavati, razmisliti oboje. Kako i što dalje. Kako prevladati ovu krizu. Prolazili smo skupa i gore stvari od ovih. Ne znam zašto, ali kao da sam postala manje strpljiva, kao da se kap prelila. Oprosti i ti meni. No, neke stvari i dalje mislim onako kako sam izrekla. Pokušaj me razumjeti. Hoćeš li?

- Naravno da hoću. Oprosti mi još jednom. Hoćemo li malo odspavati? Razbistriti glave. I Damjan i Marina spavaju. Ja već za dva sata moram polako krenuti na posao. Radije bih sada ipak ostao doma. Al' dužnost je dužnost.

- Ah, dužnost - dodala je na kraju.

Znao sam što je pod time mislila. Kao da je prezrela moje riječi. I bila je u pravu. Do prije pol sata, dok sam još sam s djecom sjedio za stolom, pomislio sam kako bi bilo lijepo pobjeći odmah u noćnu smjenu.

Nakon što sam se probudio u zadnji tren i shvatio da skoro kasnim na posao, iskočio sam ko' puškom tjeran iz kreveta, odjurio do kupaonice, na brzinu se obrijao, obukao i otišao poljubiti djecu. Još uvijek su mirno spavali, vjerojatno umorni od silnog plakanja. Marina je zaspala sišući prst, a Damjan je čvrsto zagrlio svojeg medvjedića. Ipak je on sa svoje 4 godine bio već velik dečko, pa neće valjda sisat prst - pomislio sam sjetivši se kako se ponekad zaštitnički postavlja prema Marini. Kao da je svjestan da je samo dvije godine stariji od svoje sestre. Vratio sam se još do spavaće sobe. Poljubio sam i pokrio Vesnu. U bolnicu sam stigao taman na vrijeme. Već sam čuo kolegin glas:

- Pa dobro, Ferderberu, di si ti? Već sam mislio da nećeš doći i da ću morat odradit i tvoju smjenu. Ajde, oprošteno ti je. Noćas smo pomaknuli sat za sat vremena unaprijed, pa mora da si se uspavao, kako bi nadoknadio onih sat vremena.

- Da, da, kolega. U pravu si. A tako ti je to, kad imaš obitelj i djecu, lako se uspavaš poslije ručka. Vidjet ćeš ti jednog dana kad se oženiš - usiljeno sam se nasmijao i otpozdravio ga.

Otišao sam tada do svoje liječničke sobe i sjeo u stolac. Laktovima sam se oslonio na stol. Glava mi je pucala. I dalje sam čuo Vesnine riječi. Kao da sam se vratio u trenutke kada je vikala na Damjana. Analizirao sam svaku njenu riječ. Pred očima su mi se redale slike uplakanog Damjana, preplašene i mudre Marinice, mojeg kukavičluka, Vesninog zgrčenog lica, i opet sam ponavljao u sebi što mi je to trebalo? Zašto sam takav prema njoj? I ne samo prema njoj, nego i prema djeci? Jednostavno, nisam imao odgovora. Prije nego sam zbog mučnine morao otrčati do zahoda, bojao sam se priznati si kako je lavinu ovih nepoznatih osjećaja u meni još one noći probudio Matej, dečko s nepunih trideset godina, koji je pokušao samoubojstvo. I još jedan od mojih pacijenata. Ono što sam kasnije u razgovoru s njim doživio, i sve ono što sam kasnije doživio u odnosu s Vesnom dugujem i danas njemu, i samo njemu. Uvjeren sam da nam Bog neke ljude stavlja na životni put kako bi nas potaknuli da pokrenemo uspavane vlastite sile koje smo zbog ovog ili onog razloga zakopali duboko u nama. Ta oslobađajuća spoznaja čini nas čovječnijima i sposobnima u drugima vidjeti spas. Zanimljivo kako čovjek koji pati bolje tješi od svojega tješitelja. Neke stvari ipak ostat će nam skrivene i nedokučive, pa i one koje nosimo u sebi.

PRIMORCI IZ SRCA RAVNICE

Čovjeku iz ravnice spomen mora i plavetnih slanih prostranstava mami skriveni osmijeh i sjetno sjećanje na Jadran. Ipak su te godine lijepih ljetovanja za nama, desetljeća uspomena kroz živote mnogih generacija koje su se zapućivale put mora. Život teče dalje svojim tokovima, živimo drugim vremenima, ali stara ljubav ostaje.

Jadranska obala danas je podijeljena na nekoliko primorja, od kojih je hrvatsko jamačno najpoznatije i bez pretjerivanja najljepše. Prirodne ljepote rođene u idealnom zemljopisnom položaju, protkane blagom mediteranskom klimom, pružaju neslućene mogućnosti zadovoljenja i najprobranijih želja.

Sunce, More i Zemlja, tri simbola života, ubrajaju se u najljepše vrline Jadranskoga mora, i svojim duhovnim magnetizmom neraskidivo su utkani u naša smrtna bića. Hodočašće put mora ostaje dug svih naših pokoljenja u potrazi za nečim iskonskim u nama. Jer nisu to samo sedmice provedene u hedonizmu ljenčarenja na plaži, bojenja tena na žarkom suncu i kupanja do besvijesti u velikoj slanoj kadi, uz bjesomučno trošenje teško i mukom uštedene "ono malo sirotinje". Na prvi pogled to izgleda vrlo jednostavno i uobičajeno, da ne kažemo normalno. Ali nije to baš tako...

Mnogi i ne znaju, evo prilike da to i saznaju, kako su naši davnašnji preci u ovu našu prostranu ravnicu stigli, između ostalih, i iz morskih krajeva. Bježeći ispred osmanlijskih zuluma, miroljubivi hrvatski živalj je krenio na dugo putovanje u nepoznato, slijedeći svoje umne predvodnike, i instinktivnu želju za samoodržanjem. I tako je plavo prostranstvo slane vode zamijenjeno za žuto more panonskog žita. Gle ironije, i ovdje je nekada, zdravo davno, bilo također more. Nastavljajući puteve sudbine, započete koracima naših pra-pra-pradjedova, vraćamo se marginama s kojih su mnogi od nas potekli. Stojim na kamenitoj plaži, išaranoj raznobojnim sitnim kamenčićima, dok mi duša luta iskonskim dimenzijama moga postojanja. Prije nekih pet vjekova, možda baš tu, upravo tu na obali mora u Svetom Filipu i Jakovu, malenom mjestu pokraj Biograda na moru, stajao je neki moj davnašnji rođak, čeznutljivo se opraštajući sa svojim morem.

Gledajući u mirno more, kojeg štiti otok Pašman, zadovoljno sam se osmjehnuo. U svom osmijehu kao da sam osjetio i radost svog dalekog pretka, jer se skupa sa mnom i on ponovno vratio svojoj rodnoj grudi, svome moru. Stojeći na kamenom popločanoj rivi uzeo sam jedan kamen i bacio ga daleko u dubinu, poželjevši simboličnom gestom svojevrsan pokoj dušama svih znanih i neznanih predaka, te svima onima uz čije je postojanje more neraskidivo vezano. Nakon trenutka sjete, osmijeh mi se ponovno vratio na lice. Sjetio sam se one naše lijepe, stare, poslovice "fali more, drž' se kraja". Poznato je kako mnogi naši stari nikada nisu naučili plivati, nego su od straha "od velike vode" često samo znali noge pokvasiti do koljena. Oprostivši se

od mora, geni u njima su se oprostili i od plivanja. No, na svu sreću, današnje generacije, pa i one ispred nas, već su odavno svladale vještinu snalaženja u dubokoj vodi, zbog koje uostalom i svake godine polazimo put "davnašnjeg rodnog kraja". I bio bih ponovno odlutao u prostranstva prošlosti, družeći se sa zajedničkom genetikom predaka iz davnina, da me nije prenuo glas mog domaćina Marka:

- Ajde, lipi moj, tribamo ići na misu. Vrime je!

Tog toplog kolovoškog četvrtka, vani je bilo više od trideset stupnjeva u hladu, cijelo mjesto je slavilo dan svog zaštitnika Svetog Roka, koji je, gle čudom, zaštitnik i naše lijepe Subotice. Poviše mjesta, kojih tri kilometra u brdo, nalazila se prekrasna crkva ovog sveca, podignuta još prije tisuću godina kao znak odanosti jedinoj vjeri. Iako je bila na udaru neprijateljskih osvajanja i vojski, prije svih, opet, turskih zavojevača koji su nedaleko imali i svoje toplice, ovaj Božji hram je izdržao breme opasnog vremena u kojemu je nastao i opstao. I danas, na dan Sv. Roka, crkvice s ponosom slavi svoga zaštitnika, skupa sa svojim mještanima iz Svetog Filipa i Jakova, i sa mnom, namjernikom gostom iz Subotice, na ljetovanju u ovom prekrasnom malom mistu.

Hodajući u procesiji, skupa s mojim novim prijateljima, osjećao sam se kao da hodam skupa s mojim davnašnjim precima koji su isto tako slavili svoga zaštitnika, zahvaljujući mu što ih čuva od brojnih nevolja i jada. Još kao mali naučio sam od svoje teta Lize kako je Sveti Roko spasio Suboticu od kuge, a često me znala odvesti do crkve njemu posvećene da mu zahvalimo na višestoljetnoj brizi. Na njegov dan, u znak uzvratnog zavjeta zahvalnosti, naši stari su se zavjetovali kako stotinu godina neće mrsiti, nego će samo "isti kuruza i dinje". Zavjetni vijek je odavno prošao, ali se još uvijek mnogi pridržavaju date riječi. Jer, sveti Roko je spasio naš grad od kuge. A spasio je i očuvao ovu lijepu tisućljetnu crkvu od razaranja zlotvora, ostavljajući je da ponosito stoji poviše svog Svetog Filipa i Jakova.

I tako sam u jednom danu, velikom danu Svetog Roka, uspio spojiti davno prekinutu nisku svojih primorskih gena, koji su krivnjom Osmanlija završili tisuću kilometara daleko u plodnoj bačkoj ravnici. Voljom Božje providnosti, kojom je nagrađena hrabrost odluke da se miroljubivo odupru svojim krvnicima, naši preci su odlučili napustiti vjekovna ognjišta i rodni kraj, pronašavši novu grudu u srcu ravnice davno presahlog Panonskog mora. Umjesto plavetnih valova zapljusnulo ih klasje žutog žita, najvećeg egzistencijalnog bogatstva i glad je zauvijek zaboravljena. Ostala je sjeta, ali puni trbuh je ubrzo zaboravio stare suze kojima je zaliven odlazak. Prošla su stoljeća, smjenjivale su se generacije i priča o starom kraju gotovo da je posve izbljedila. Preživjela je ikavica, govor rodne nam grude, dio običaja i ono najvažnije. Vjera. I Sveti Roko koji nas čuva.

Noć se polagano spuštala na zaljev, odsjaji brojnih svjetiljki prelamali su se na nemirnoj površini mora, puhala je lagana bura i ponovno sam se našao na mjesnoj rivi. Sjeo sam na prvu slobodnu klupu, noge su me poprilično boljele od cijelog proteklog dana, ali blaga tjelesna bol nije bila ništa u usporedbi s radošću koja je vladala u prsima. I srcu. Gledajući u ples valova

i njihove ravnomjerne udare, ponovno sam se prisjetio davnašnjih predaka i njihovog prkosa. Učinili su mi se poput malih valova koji, tjerani naletom velikog vjetra, odlaze put pučine, vođeni strujom vlastite inercije. Daleka ravnica u kojoj danas počiva moja Subotica, iz koje sam stigao u Sveti Filip i Jakov, na određeni metaforički način sličila je nekoj imaginarnoj pučini prema kojoj su se zaputili moji čukun-čukun djedovi. Maleni i ponosni, kakav je uopće cijeli naš hrvatski narod, nisu se dali znatno jačem i moćnijem neprijatelju imanjanja i vjere. I krenuli su od svog mora...

Razvoj suvremenog društva, ponajviše u drugoj polovici 20. stoljeća, nekih 500 godina poslije hrvatskih seoba put Panonske nizije, donio je procvat dotad nepoznate industrijske grane. Turizma. Jačanje životnog standarda donijelo je mogućnost putovanja u slobodnim trenucima življenja, prije svega put ljekovitog mora zarad boljeg tjelesnog zdravlja djece i starijih osoba. U ljetnjim, užarenim, mjesecima rođene su "nove seobe", istina reduciranog i ograničenog trajanja na tjedan ili dva, i potomci primorskih predaka počeli su se "vraćati" na rodnu grud. Na more...

Upravo u jednoj takvoj seobi stigao sam i ja, u srpnju 2004. godine u Sveti Filip i Jakov, ljetujući u privatnom smještaju kod barba Marka.

Približavajući se pragu novoga milenija, preuzimamo ulogu sljedbenika jednog pozitivnog kulta koji gajimo prema našem moru. Čuvajući divnu tradiciju, kombinirajući je s ugodnim odmorom, nastavljamo sponu koja se, u biti, nikada nije prekinula. Veza s prelijepim plavim Jadranom zauvijek živi u našim srcima. I živjet će još mnogo stoljeća nakon nas. Kao što su živjeli naši preci, kao što živimo mi danas, i kao što će u dalekoj budućnosti živjeti naši potomci.

Dobitnici gradske nagrade za kulturu "Dr. Ferenc Bodrogyári"
(Subotica, 2006.)

Na večernje pobožnosti

Dok listopad mjesec teče
svakog dana radost ćutim
i sa čežnjom čekam veče
da u crkvu se uputim.

Kad večernji dođu časi
i kad zvono se oglasi
podsjeti me ova jeka
da me Gospa draga čeka.

Ozari se moje lice,
uskoro ću pasti nice
kraj oltara punog cvijeća
pokraj Bezgrešnog začeca.

Ivan Pašić
Bački Monoštor

OSTANITE UVIK OVDJE

(posvećeno Luki i Mateju)

Jednom rekoh svojoj majci:
Odo' ja u bili svit,
Ne volim ja ovo selo,
Ne želim tu više bit'.

A sad tu već dugo
Moja dica žive
I sritna sam dok ih gledam
Kako trče priko njive.

Gledam ih ja tako
A srce mi raste,
E, majko moja mila
Kad pomislim na te.

I sitim se tebe stare,
Uplakana ti si bila
Kad ti rekoh one riči
Da bi ošla iz tvog krila.

Ovo selo može mnogo
Lipog da nam pruži,
Tu se zdravo lipo živi,
I s Bogom se druži.

Tu je nekad kod svog dide
Slavni Matoš dolazio
O "ubavom selu Plavni"
On bi govorio.

I zato te molim, Bože,
Čuvaj mi anđele moje,
Blagoslovi moju dicu
Da ostanu uvik ovdje.

Tonka Šimić
Plavna

KORISNO

medicina - savjeti

Prim. dr. Marko Sente

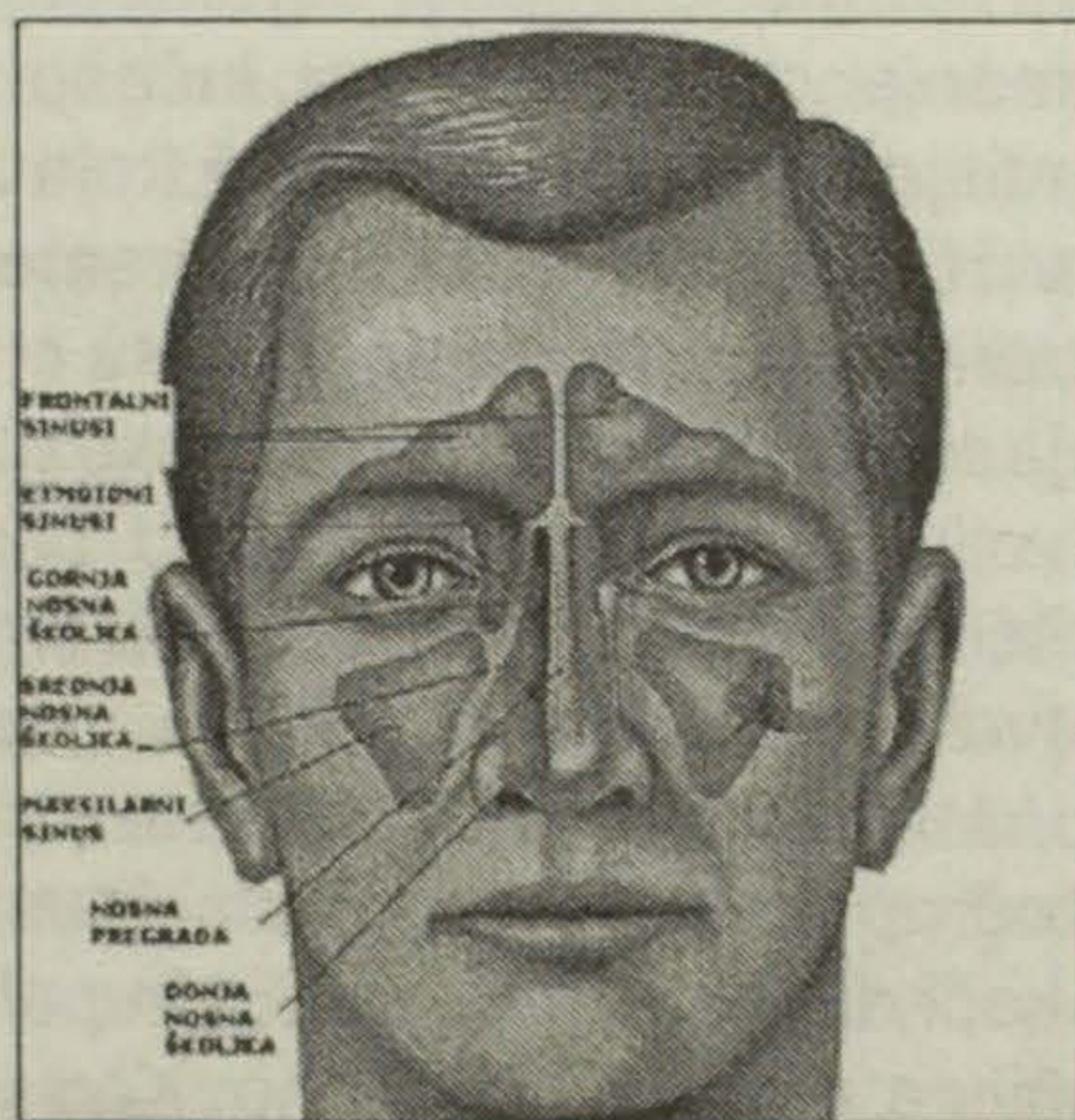
specijalist za bolesti uha, nosa i grla - subspecijalist audiolog

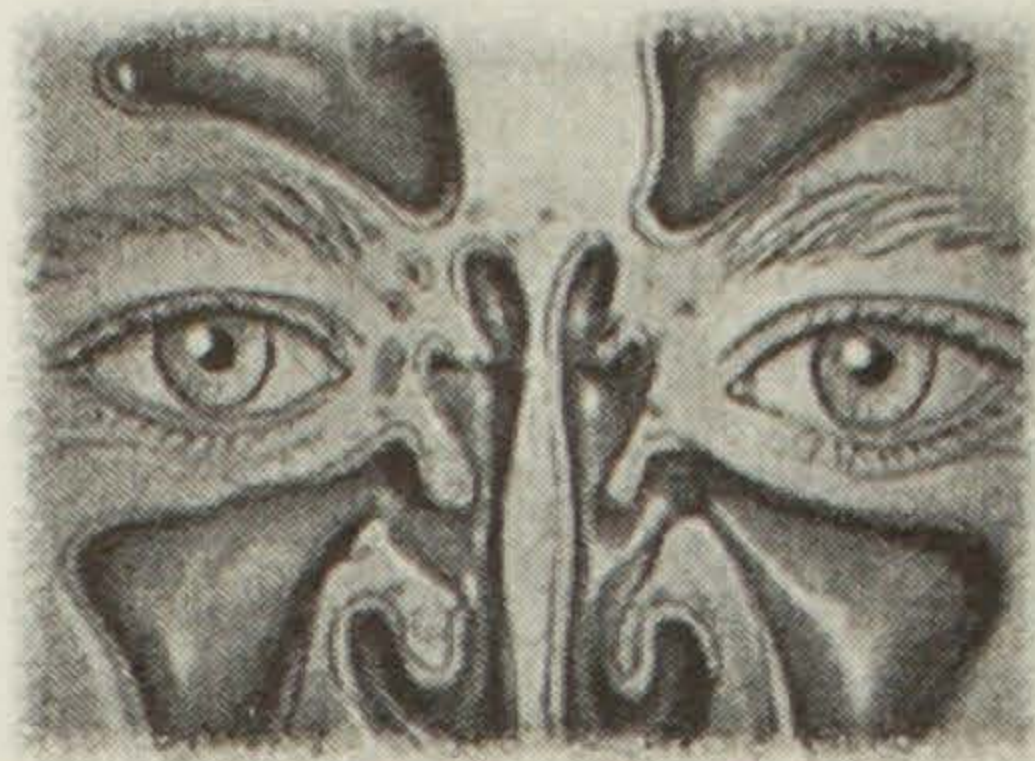
AKUTNA UPALA SINUSA - Sinusitis acuta

Sinusi ili parne šupljine smještene u kostima lica i baze lubanje koje okružuju nos, svojim izvodnim kanalima otvaraju se na bočnim stranama nosne šupljine, preko koje komuniciraju s vanjskom sredinom. Ove koštane šupljine obložene su sluznicom i ispunjene su zrakom. Mogu biti slabije ili jače razvijene, odnosno pokazuju niz varijacija s obzirom na oblik i veličinu. Sinusi mogu potpuno nedostajati ili biti veoma razvijeni. Velika većina ljudi ima prosječnu veličinu ovih šupljina.

U čeonj kosti nalaze se parni čeoni tzv. frontalni sinusi. U gornjoj čeljusti smješten je gornjočeljusni ili maksilarni sinus pa tako imamo lijevi i desni gornjočeljusni sinus. S obje strane nosa nalazi se takozvani etmoidni sinus koji se sastoji od 6 do 8 šupljina, odnosno ćelija. U tijelu klinaste kosti koja se nalazi na bazi lubanje nalazi se klinasti ili sfenoidni sinus koji je također paran. Ove šupljine su od posebnog značaja jer se nalaze u neposrednom tj. bliskom kontaktu s važnim strukturama kao što su očna duplja i lubanjska jama na koje se oboljenja sinusa mogu pod određenim uvjetima veoma brzo prenijeti.

Po rođenju, dijete ima samo naznačene sinuse. Tijekom prve godine razvijaju se etmoidni sinusi, znači oni koji su smješteni na bočnim stranama nosa. Sfenoidalni sinus počinje nešto brže rasti od treće godine, gornjočeljusni sinusi počinju sa bržim rastom na početku nicanja stalnih zuba odnosno od 7 - 8 godine. Čeoni sinus počinje zadnji s rastom, negdje od 10. godine života.

Upale sinusa mogu biti akutne, kada traju do mjesec dana, subakutne ako traju do tri mjeseca i kronične ako traju duže od tri mjeseca.

Akutne upale sinusa su prouzročene bakterijama među kojima se najčešće spominju hemofilus influence, streptokokus pneumonije i moraksela kataralis, kao i mnoge druge. Nekada, veoma rijetko, u stanjima posebnoga smanjenja imuniteta, upale mogu biti izazvane i

gljivicama. Akutnoj gnojnoj upali sinusa najčešće prethodi virusna infekcija sluznice nosa i sinusa tijekom koje dolazi do oštećenja sluznice virusima, te se na tako oštećenoj sluznici bakterije znatno lakše razvijaju.

U jednom manjem postotku upale gornjočeljusnih sinusnih šupljina su posljedica stomatoloških bolesti, najčešće kvarnih zuba.

Pogodujući faktori koji olakšavaju nastajanje akutnih upala sinusa su virusne infekcije gornjih dišnih putova, povijenost nosne pregrade, deformacije nosnih školjki i nosnih hodnika, alergijska oboljenja sluznice gornjeg dišnog trakta, polipoza nosa, strana tijela u nosu i poremećaj funkcije trepljastog epitela sluznice nosa. U pojedinim, rjeđim slučajevima, može postojati i urođena slabost obrambenog sistema u obliku hipogamaglobulinemije tj. smanjenog stvaranja i lučenja imunoglobulina A, specijalnih obrambenih antitijela, na sluznici nosa koja za posljedicu ima češće upale. U osnovi, svi ovi faktori dovode do poremećaja ventilacije sinusnih šupljina i njihove drenaže tj. odvođenja sekreta iz sinusnih šupljina. Također, dolazi do povećanja količine i smanjenja viskoznosti sekreta, oštećenje trepljastih ćelija koje svojim pokretima pokreću i usmjeravaju kretanje sekreta prema izvodnim ušćima sinusa, otežano oticanje sekreta zbog otoka sluznice i smanjena otvora sinusa.

Najčešći znaci akutne upale sinusa su glavobolja i bol u predjelu lica. Kod upale gornjočeljusnih sinusa bol se projektira u predjelu obraza, tj. ispod oka, i dio gornjih zuba. Kod upale etmoidnih sinusa bol je lokalizirana između očiju a može i sljepoočno. Kod upale sfenoidnog sinusa, bol se najčešće javlja u potiljku, iza očnih jabučica i u tjemenu, a kada je upaljen čeonni sinus bol se lokalizira u čeonoj regiji i u krovu očnih duplji. Uz bol javlja se začepljenost nosa, i gnojna sekrecija iz nosa. Uz ove simptome mogu se javiti povišena tjelesna temperatura, slabost i malaksalost.

Upalom može biti zahvaćen jedan ili više sinusa kada govorimo o polisinusitisu i pansinusitisu.

U postavljanju dijagnoze koristimo sa podacima koje nam daje bolesnik (anamneza), kliničkim pregledom, kada instrumentima pregledamo, nos, usnu šupljinu i ždrijelo, nosno ždrijelo, grkljan i uši.

U dijagnostičkom postupku može nam pomoći rendgenski pregled sinusa na kojem se kod upale sinusa može vidjeti zadebljanje sluznice ili razina tekućine u sinusnoj šupljini. Kompjutoriziranu tomografiju, koja nam daje vrlo precizne podatke o stanju u sinusima, zbog veće doze zračenja i cijene pregleda koristimo samo u odabranim slučajevima. Danas nam na raspola-

ganju stoji i pregled pomoću nuklearne magnetne rezonance. Može se uraditi i takozvani endoskopski pregled, kada se optičkim instrumentom ulazi u šupljinu nosa i sinusa. Laboratorijski nalazi kao što su sedimentacija eritrocita, krvna slika i drugi mogu nam potkrijepiti sumnju na upalu sinusa. U cilju utvrđivanja vrste bakterije koja je izazvala upalu sinusa može se uzeti bris nosa, koji nam značajno može pomoći u određivanju terapije.

LIJEČENJE AKUTNE UPALE SINUSA

Liječenje upale sinusa zahtijeva pravilni izbor lijeka, a tu možemo ubrojati odgovarajući antibiotik i lijekove koji smanjuju otok sluznice nosa da bi se osigurala što bolja drenaža. Uz to se mogu koristiti i inhalacije mentola i eukaliptusa kao i suhi topli oblozi na predio zahvaćen bolom. U slučaju povišene tjelesne temperature uzimaju se lijekovi za njeno smanjenje kao i lijekovi protiv bolova. Može se vršiti aspiracija sekreta iz nosa pumpicama ili aspiratorom, a u težim slučajevima upale gornjočeljusnih sinusa može se uraditi i punkcija sinusa radi aspiracije sekreta i ispiranja sinusa. U daljem toku treba otkloniti sve naprijed navedene predisponirajuće faktore (operacija nosne pregrade, polipa nosa itd). U slučaju komplicirane gnojne upale sinusa može se, ili ponekad mora, primijeniti i operativno liječenje. Liječenje treba provesti do kraja, jer se u slučaju nepravilnoga liječenja mogu javiti veoma ozbiljne endokranijalne (upala moždanica-meningitis, apsces moždanih struktura, upala velikih venskih krvnih žila glave-tromboza kavernoznog sinusa), i egzokranijalne komplikacije (apsces očnog kapka i/ili očne šupljine, osteomijelitis čeone ili gornjočeljusne kosti). Kao posljedica neliječenog ili nepravilno liječenog akutnog bakterijskog sinusitisa može ostati i kronični oblik ove upale.

Posebnu pažnju moraju obratiti roditelji djece u uzrastu između dvije i četiri godine jer tada djeca iz radoznalosti često stavljaju razne predmete u nosnu šupljinu (dijelovi igračaka, papira, grah, kukuruz itd.). Ako ovo strano tijelo ostane neprimijećeno, tada se vrlo brzo javlja jednostrano gnojno curenje iz nosa praćeno vrlo neprijatnim mirisom. Kod jednostrane začepljenosti nosa praćene gnojnim sekretom i neprijatnim mirisom obvezno se treba javiti na pregled liječniku specijalistu kako bi se u dječjem uzrastu isključila strana tijela nosa, koja ako ostanu neprimijećena mogu prouzročiti vrlo ozbiljne komplikacije.

Prim. dr. Marko Sente, specijalist za bolesti uha, nosa i grla
- subspecijalist audiolog

ZLOĆUDNI TUMORI GRKLJANA

Grkljan je dio dišnih putova i organ koji stvara glas. Nalazi se u prednjem gornjem dijelu vrata u visini trećega i šestoga vratnog kralješka. Duplja grkljana na frontalnom presjeku podsjeća svojim oblikom na pješčani sat. Na srednjem, suženom djelu nalazi se sluzokožni nabor - glasnice.

Grkljan je obložen sluznicom kaj je nastavak sluznice ždrijela i nastavlja se u onu koja prekriva dušnik. Primarna i vitalna funkcija grkljana je dišna i zaštitna, tj. osigurava disanje i štiti dišne putove od stranih tijela. Fonacija, stvaranje glasa je sekundarna uloga grkljana.

Tumori grkljana mogu biti dobroćudni i zloćudni tumori. Od zloćudnih tumora oko 99% je planocelularni karcinom - rak, ostale vrste zloćudnih tumora u grkljanu su veoma rijetke.

Rak grkljana čini oko 2% svih zloćudnih tumora u ljudskom organizmu. Posljednjih je godina u trajnom i uvjerljivom porastu. Od njega mnogo češće obolijevaju muškarci nego žene. Njegovom razvoju pogoduju pušenje i konzumiranje alkoholnih pića, mehaničko i toplotno oštećenje sluznice grkljana, ionizacijsko zračenje, kao i kronične upale grkljana. U krajevima gdje je navika pušenja više rasprostranjena i udomaćena među ženskom populacijom, kao što je to npr. Bosna i Hercegovina, i broj oboljelih žena je znatno veći. Kod pušenja je važna duljina pušačkoga staža i broj popušanih cigareta dnevno. Osim djelovanja kancerogenih tvari iz duhana (katran, krom, nikel, arsen i dr.) pušenje bi moglo posredno utjecati na razvoj zloćudnih tumora oštećenjem obrambenih sposobnosti dišnoga puta. Istovremeno, djelovanje i drugih kancerogenih materija kao što su na primjer razna kemijska zaštitna sredstva koja se koriste u industriji i poljoprivredi, svakodnevno konzumiranje koncentriranih alkoholnih pića i tome slično pogoduju razvoju raka grkljana. Alkoholna pića oštećuju sluznicu gornjih probavnih organa, te omogućuju nastajanje gastroezofagealnog refluksa. Zbog oštećenja sluznice jednjaka dolazi do vraćanja kiselog želučanog sadržaja koji može štetiti i sluznici grkljana, pa na taj način konzumiranje koncentriranih alkoholnih pića i pušenja značajno povećavaju, ne samo učestalost raka gornjih probavnih putova, već i mogućnost nastanka raka grkljana na njima oštećenoj podlozi. Alkohol također smanjuje resorpciju hranljivih tvari i vitamina. Pritom je osobito važan vitamin A koji sudjeluje u regulaciji dijeljenja epitelnih stanica.

Zloćudne tumore grkljana svrstavamo u tri osnovne skupine prema njihovoj lokalizaciji u grkljanu. Prvu grupu čine tumori koji su smješteni iznad razine glasnica tzv. supraglotički. Drugu čine grupu oni koji se nalaze na samim glasnicama tzv. glotički, a treću grupu oni koji su smješteni ispod razine glasnica tzv. subglotički. Ova podjela značajna je jer se tumori ovih lokalizacija međusobno razlikuju po simptomima, načinu širenja i prognozi bolesti.

Zloćudni tumori lokalizirani iznad glasnica dijagnosticiraju se znatno kasnije jer su praćeni nekarakterističnim simptomima kao što su smetnje gutanja, osjećaj stranog tijela u grlu, a kasnije i bolovi pri gutanju. Kod ovih tumora može se javiti i bol koji zrači prema uhu.

Tumori glasnica manifestiraju se promuklošću i zbog toga se kod ljudi koji vode računa o svom zdravlju vrlo rano otkrivaju. Njihovo liječenje započinje znatno ranije te su i rezultati znatno bolji.

Treća skupina tumora je najteža za dijagnosticiranje jer se karakteriziraju simptomima koji nisu karakteristični za grkljan, već često podsjećaju na

oboljenje pluća ili srca zbog toga što se javljaju dišni stridor - hripanje i otežano disanje. Stridor se javlja pri udisanju i po tome se razlikuje od stridora koji nastaje kod plućnih bolesti gdje se češće javlja pri izdisanju. Kod oboljenja srca uz otežano disanje javljaju se i drugi tipični znaci za oboljenje srca kao što su oticanje nogu, učestalo mokrenje itd. Zbog svega navedenog ovi tumori otkrivaju se jako kasno pa zbog toga i imaju lošu prognozu.

Dijagnoza bolesti postavlja se na osnovu anamneze, znači iskaza bolesnika uz pomoć kojega se liječnik upoznaje s njegovim tegobama, njihovim početkom i razvojem, lošim navikama koje bolesnik prakticira i o eventualnim ispitivanjima koja su do tada učinjena. Nakon uzimanja anamneze, vrši se pregled bolesnika i tada se upoznajemo sa zdravstvenim stanjem sluznice bolesnikove usne duplje, ždrijela i grkljana. Tom prilikom donosimo i plan o daljem tijeku ispitivanja.

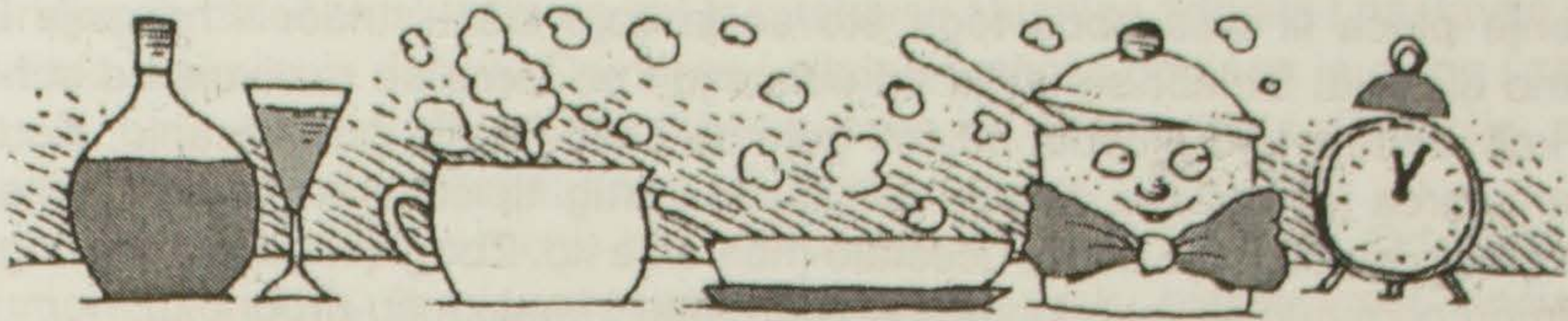
Pomoćne metode za ispitivanje i utvrđivanje tumora grkljana su rendgen grkljana (klasična tomografija, kompjutorizirana tomografija), nuklearna magnetna rezonanca, ultrazvuk vrata kojim se može utvrditi eventualna proširenost tumora u okolne limfne čvorove. Najvažnija metoda ispitivanja je laringomikroskopija. To je vrst pregleda koja se radi u općoj anesteziji, kada se bolesnik uspava i pomoću suvremenih medicinskih instrumenata i mikroskopa, koji značajno uvećava dijelove grkljana. Na taj način pregledamo dio po dio grkljana i sa svakog sumnjivoga mjesta ili već razvijenog tumora uzimamo uzorak za histopatološku analizu tkiva kojom se utvrđuje točna vrsta oboljenja. Na taj način saznajemo da li se radi o nekoj vrsti upale, dobroćudnom ili zloćudnom tumoru. Nakon toga, ukoliko nam je potrebno, radi planiranja operativnoga liječenja, možemo uraditi kompjutoriziranu tomografiju vrata ili pregled nuklearnom magnetnom rezonancom.

Danas postoje dva glavna načina liječenja zloćudnih tumora a to su kirurško liječenje i zračenje, odnosno njihova kombinacija. Kirurško liječenje podrazumijeva operativno odstranjenje dijela ili cijelog grkljana u zavisnosti od rasprostranjenosti oboljenja. Suvremena medicina primat daje kirurškom liječenju mada se dobri rezultati postižu i zračnom terapijom. Ove dvije vrste liječenja mogu se međusobno kombinirati u ovisnosti od proširenosti bolesti i oboljenja drugih sistema i organa.

Na kraju, bitno je upamtiti dvije stvari:

1. Duhanski dim, tj. više stotina otrovnih materija koje se nalaze u njemu, njegova veoma visoka temperatura, kao i koncentrirana alkoholna pića direktno oštećuju sluznicu grkljana. Isti efekt mogu imati i dugotrajna izloženost djelovanju otrovnih i iritacijskih materija, te ionizirajućeg zračenja. Na ovako oštećenoj sluznici znatno lakše nastaju zloćudni tumori. Njihovo štetno djelovanje značajno doprinosi pojavi ove opake bolesti.

2. Ukoliko se ova bolest na vrijeme otkrije blagovremenom primjenom navedenih metoda liječenja može se postići potpuno izliječenje pa je zbog toga pri pojavi navedenih simptoma neophodno javiti se na pregled specijalisti za bolesti uha nosa i grla u roku od mjesec dana, odnosno ako tegobe traju duže od tri tjedna.

KORISNI SAVJETI

nisu na odmet

Koliko dugo može izdržati u zamrzivaču (ledenici)

1. 6 do 8 mjeseci se mogu čuvati: bundeve, dinje, dunje, gljive, jabuke, krastavci, kruške, paprika, patlidžan, poriluk, povrće za juhu.
2. Tikvice 4 do 6 mjeseci.
3. A borovnica, celerovo lišće, cvjetača (karfiol), grah mladi, jagode, kelj pupčar, kukuruz, kupine, mahune, maline, peršinovo lišće, ribiz, trešnje, višnje, voćni sokovi mogu sačuvati svježinu od 8 do 12 mjeseci.
4. Blitva, rajčica (paradajz) i špinat se mogu čuvati i 10 do 12 mjeseci.

Omot... omot u zamrzivaču...

Dobar omot je bitan za zamrznuti kolač, da zadrži oblik i da ne poprimi mirise namirnica oko sebe. Zato uzmite kutiju ili vrećicu koja je baš namijenjena zamrzavanju i dobro je zatvorite. Zrak ne smije prodirati u omot ni iz njega.

Kolači nadjeveni kremom se brzo kvare.

U hladnjaku ih ne treba čuvati dulje od dva - tri dana. Ipak... mogu se dobro duboko zamrznuti.

Za prisnac i za pitu!

Pita od tankih kora bolje će narasti ako se svaka kora prije nadijevanja poškropi (poprska) mješavinom ulja i vrele vode u omjeru 1:1.

Da se kolač ne zalijepi...

Lako ćete odvojiti od stijenki lima ili kalupa ispečeni kolač ako lim najprije dobro namastite, pa pospete brašnom i mrvicama, a tek tad ulijete tijesto spremno za pečenje.

Da se kolač ne zalijepi...

Sloj masnoće, brašna i mrvica u kalupu za tortu bit će čvršći ako namašten i pobrašnjen kalup stavite u hladnjak da se stvrdne dok pripremate tijesto.

Zimsko grožđe

Grožđe možete nabaviti i zimi. Ali... ono se čuva u hladnjačama, pa ima tvrdnu kožicu. Ako grožđe stavljate u voćne salate, valja ga prije oguliti. Kratko ga uronite u vrelu vodu, pa će se lakše oguliti.

Da mlijeko ne zagori...

U loncu zagrijte sasvim malu količinu vode, a onda u nju ulijte mlijeko.

Mlijeko za kolače

Mlijeko koje dodajete nekome kolaču uglavnom se prethodno prokuha. Dok tako zagrijavate mlijeko, dodajte mu planirani miris i okus: vaniliju, limunovu ili narančinu koru, neki liker i tako dalje.

Groždice

Suho grožđe se dodaje kolačima. Ali... Dobro operite groždice, namočite ih u rum, čaj ili neki liker. Ni groždice nisu samo groždice.

Voće povenulo...nije za bacanje

Dobro je i zdravo, ali uvenulo. Krupnije voće nasijecite na ploške, sameljite ga, malo umočite u lijevano tijesto - kao za palačinke, pa ga pržite na vreloj masnoći.

Plameni kolač...

Imate kolač od oraha. U sredinu kolača postavite nekoliko polovica od orahove ljuske. Ulijte u njih malo dobro zagrijanog vinjaka, pa zapalite. Vatreli užitak je lijep ali je izazovan za malene...

Prženi kolači

U tijesto kolača koji se prže na ulju ili masti stavite malo rakije, ili ruma, ili vinskog octa, a ulje na kojem pržite mora biti dobro zagrijano. Kad tako ispržene kolače ispržite, stavite ih na nekoliko puta presavijeni papir ili papirnatu ubrus, da se ocijedi suvišna masnoća.

Prženi kolači

Kolači moraju plivati u vrelom ulju. Ulje zaista mora biti dovoljno vrelo. To ćete provjeriti tako što ćete u ulje ubaciti kockicu kruha.

Još o prženim kolačima

Prženice i pržene kolače uvijek vadite rupičastom žlicom iz masnoće. Slatkiš podignite iznad kipuće masnoće, da se ocijedi. Onda kolače polažite na više puta presavijeni papir. Ako se radi o čvršćem kolaču, potapkajte ga papirnatim ubrusom i odozgor, da i tako upijete suvišnu masnoću.

Lisnato tijesto

To se tijesto lakše razvlači, lakše se njime rukuje ako prethodno uljem malo pomažete dlanove.

Princezini uštipci

Umjesto kremom princezine uštipke možete puniti sladoledom. Ali... prije nego što ih počnete puniti, dobro ih ohladite u hladnjaku, a nadjev od sladoleda stavite neposredno prije posluživanja.

Priredio: Stjepan Beretić

ČETIRI PISME ZA ČITANJE

MIOLJSKA NOĆ

Dida još nisu ispričivali
njevog Dide pripovetku
kad je slipi miš digod na tavanu
zaspo s bumbarom u zubima.

Podvuko sam se pod Didinu opakliju
di ne zebu gole diče noge
a Majka su došli iz bašće prid kućom
sa dvi ruže, jesenskom ugasno žutom
što mriši na štogod zdravo lipo
i bilom, s rozlinkavim okolo cvita
ko s Gospine slike u njevoj sobi.

Tog sveg nema već po vika
a ja sam taj slipi miš
što u podrumu s pendžerom od gvozdene rešetke
sprema na spavanje
a u nosu mi mrišu još Majkine ruže
u ušima zvone Didine pripovetke nesvršene do kraja
jel je pala odjedared Mjoljska noć.

Dida su očli kod pra-dide njevog
da čuju nesvršenu pripovetku
a Majka plivi njezino bilo i žuto cviče
med zvezdama u vičnoj noći kad joj svitli pun misec.

MAJKINA BAŠČA

Majka su u bašči imali
đurđice, kumašice, ljiljane i ruže,
tulipane, nevene, zumbule i zivalice
tušta sam cviča naučijo kad sam bijo mali
i kako koje mriši.

Kad su Dida prodali bašču za grunt bać Stipanu
Majka su plakali jel su zdravo volili cviče
i ondak su zakućom posadili lukovice i novo sime
al tamo više nikad nije cviče tako lipo raslo
u ladu do posli podne
ko što nije bilo Majkine mladosti.

KUMOVA SLAMA

Dida su mi pokazali gori na nebu Velika kola
što se vide iz njeve avlije
kad padne rujanska noć,
a ja sam to vidijo nikako natraške, ko da su se privrnila
i istresla svu Kumovu slamu.

Samo dica to vide i zdravo stara čeljad
jedni na počelu, a drugi na kraj života,
taka je Božja pravda,
za bistre mlade glave, i stare dospivene.

GOSPE SINJSKA

Kad je o svetom Iliji zdravo zagrmilo, sivalo i pucalo,
u mračnoj ponoći Didine stare nabijanice
Majka sa molila Gospi Sinjskoj,
od koje smo očli davno u ove ritove, atove i rundove.

To je ona vajdar čula od njezine majke Sudarovi
a njezina majka od njezine i tako svaki put
tristo godina mislili vajdar da je Gospa Sinjska
ponad nas digod,
da nas spasi od noćni oluja i vitrina
a ja, dite, mislio da je Ona tu oma iza Hrvatskog Majura
na čistom nebu sa zvizdama.

O Božiću, A. D. MMVI

POTROŠAČKO DRUŠTVO

Dokle će nas trest' potrošačka groznica?
Ima li u životu još nikaki čari?
Ima li našoj kupovini granica?
Dokle ćemo živit samo za stvari?

Dućani su ogromni, ko po sokaka
buvljaka ima kraj svake tarabe
prodaje se i ono što moja baka
ne bi uzela ni da joj daš za džabe.

Narod ulazi u market ko u raj,
tamo ga čeka bogatstvo i lipota,
na usnama osmih, u očima sjaj,
ko da će kupiti smisao života.

Kupuju marame, vodu, klozet papir,
a novine i kočenji se ne troše;
kupuju drvene bročke i plisnevi sir,
a orozi još uvik gazu kokoše.

A trgovci, to vam je posebna mušta,
znaju bit i fini, ko šećerna repa,
zajovit će vas glatko, brez imalo str'a,
samo da izvuču što više iz džepa.

Narod ima robe, nema di da stane,
a još uvik ništa cunjanju po gradu;
dica imu sigranja na sve strane,
ali malo imaju mamu i dadu!

Sirotinja ima najmanje od života,
oni ga provodu u bedi i tugi;
a bogatima triba da je sramota -
bogatstvo se stiče samo na štetu drugi!

Oni nemu vrimena, odmora ni mire,
uvik su u pokretu, cili dan i noć,
nemu obraza, morala ni vire,
al' imu novac, ugled, šećer, čir i moć.

Nekom je shopping važniji od crkve
i Boga;
njima do duhovnosti baš i nije stalo
i nikako da zabardu da nije bogat
onaj ko ima puno, već ko traži malo!

Svi trču za lovom kao da su ljudi,
svako bi bogatstvo - da bude tajkun,
a bogatstvo triba da postoji zbog ljudi,
a ne ljudi zbog bogatstva,
reko je sveti Antun!

Antun Kovač

P.S.

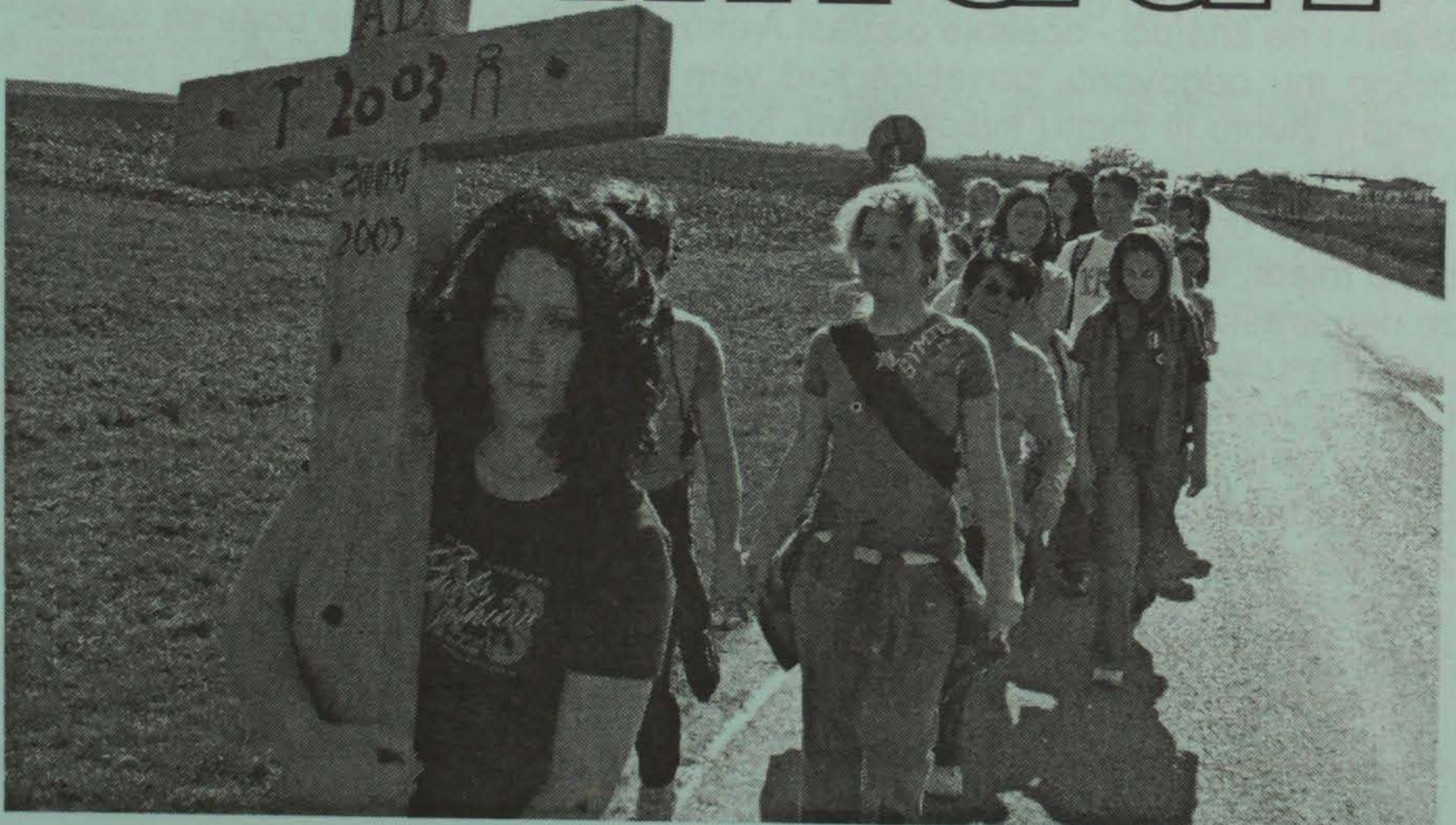
Čovjek ima pravo da teži sticanju onolikog bogatstva koliko mu je potrebno za izdržavanje u njegovom položaju. Težiti većem bogatstvu nije preduzimljivost već lakomost, a ta lakomost je smrtni grijeh.

Erich Fromm

Uredio: PeTaR

Miladii

Tvoja riječ nozi je mojoj svjetiljka i svjetlo mojoj stazi” (Ps 119,105)

Autor Poslanice Hebrejima piše: “Živa je, uistinu, Riječ Božja i djelotvorna; oštija je od svakoga dvosjekla mača; prodire dotle da dijeli dušu i duh, zglobove i moždinu te prosuđuje nakane i misli srca” (4,12). Valja ozbiljno shvatiti ovaj poticaj da Riječ Božju shvatimo kao “oružje” potrebno za duhovnu borbu; ono je učinkovito i donosi rod ako je naučimo slušati, kako bismo joj bili poslušni.

Dragi mladi, potičem vas da usvojite prisan odnos s Biblijom, te je imate uvijek pri ruci, kako bi ona za vas bila poput kompasa koji pokazuje put kojim je ići. Čitajući je, naučit ćete poznavati Krista. U tom smislu sveti Jeronim primjećuje: “Nepoznavanje Pisma, nepoznavanje je Krista” (PL 24,17; usp. Dei Verbum, 25).

Sveti Jakov upozorava: “Budite vršitelji riječi, a ne samo slušatelji, zavaravajući sami sebe. Jer ako je tko slušatelj riječi, a ne i izvršitelj, sličan je čovjeku koji motri svoje rođeno lice u zrcalu: promotri se, ode i odmah zaboravi kakav bijaše. A koji se ogleda u savršenom zakonu slobode i uza nj prione, ne kao zaboravan slušatelj nego djelotvoran izvršitelj, blažen će biti u svem djelovanju svome” (Jak 1,22-25). Tko sluša riječ Božju i trajno usklađuje svoj život prema njoj, postavlja svoje postojanje na čvrsti temelj. “Tko god sluša ove moje riječi i izvršava ih - kaže Isus - bit će kao mudar čovjek koji sagrađi kuću na stijeni” (Mt 7,24): neće popustiti pred olujama.

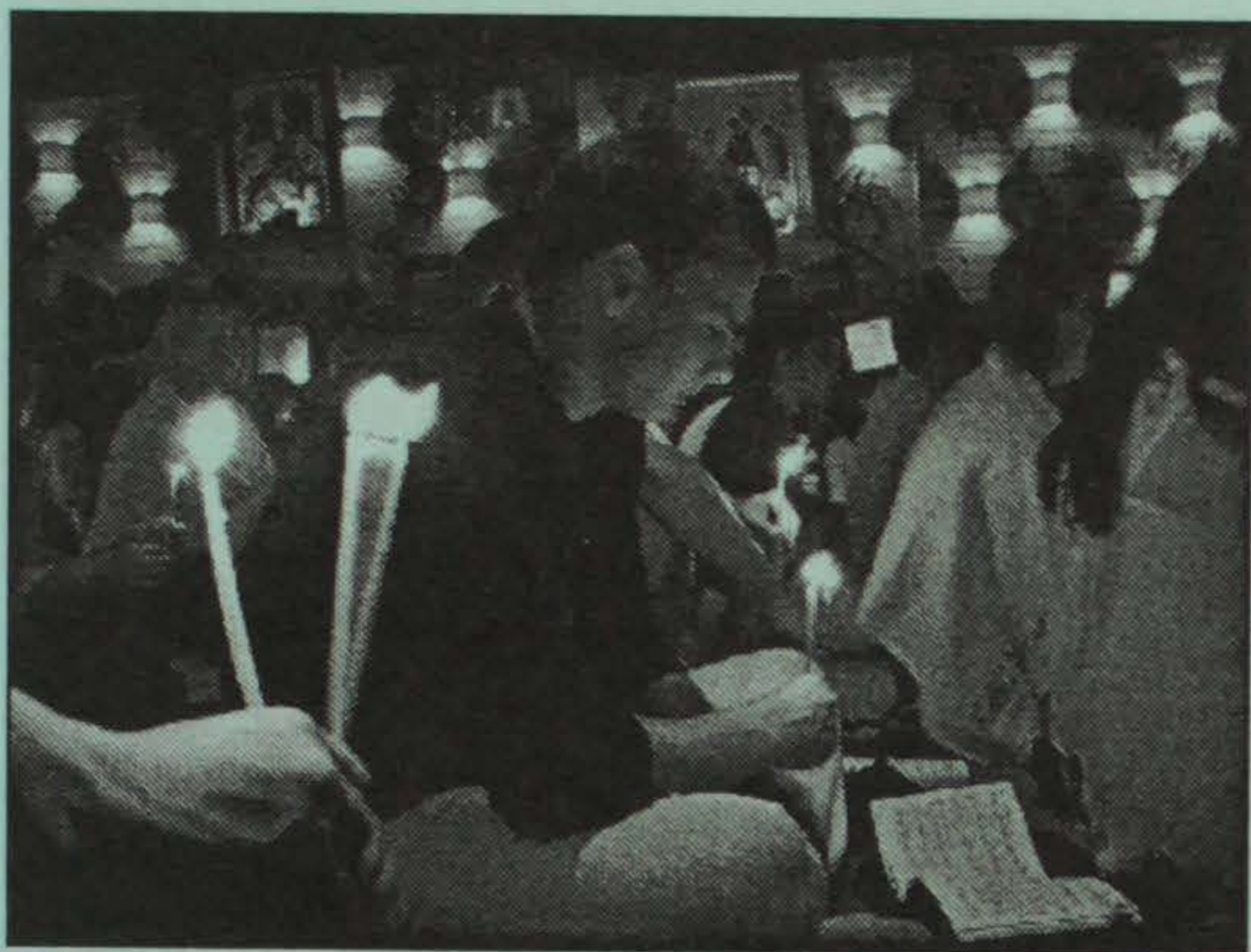
Izgraditi život na Kristu, prihvaćajući s radošću njegovu riječ i živeći njegove pouke: eto, mladi trećega tisućljeća, takav mora biti vaš program! Žurno je potrebno da se podigne novi naraštaj apostola ukorijenjenih u riječ Kristovu, sposobnih odgovoriti na izazove našega vremena i spremnih da posvuda šire evanđelje. To od vas traži Gospodin, na to vas poziva Crkva, to svijet - i ne znajući - očekuje od vas! A ako vas Isus poziva, ne bojte se velikodušno mu odgovoriti, posebice kad vam predlaže da ga slijedite u posvećenom životu ili životu svećeništva. Ne bojte se; imajte u njega povjerenja i nećete se razočarati.

Već od sada, u ozračju neprekidnog slušanja riječi Božje, zazivajte, dragi mladi, Duha Svetoga, Duha snage i svjedočenja, kako bi vas osposobio za neustrašivo navješćivanje evanđelja sve do krajnjih granica svijeta. Marija, prisutna u Dvorani Posljednje večere, zajedno s apostolima, u iščekivanju Duhova, neka vam bude majka i voditeljica. Neka vas nauči da prihvatite Riječ Božju, da je čuvate i prebirete u svome srcu (usp. Lk 2,19) kao što je to i ona činila kroz cijeli svoj život. Neka vas ohrabri da kažete svoje “da” Gospodinu, živeći “poslušnost vjere”. Neka vam pomogne da ostanete čvrsti vjerom, postojani nadom, ustrajni ljubavlju, uvijek u poslušnosti riječi Božjoj. Pratim vas svojom molitvom, dok vas sve od srca blagoslivljam...

Papa Benedikt XVI.

Neodvršeno pismo iz Taizé-a

Na dan svoje smrti, 16. kolovoza, brat Roger je tijekom poslijepodneva pozvao jednog od braće i rekao mu: "Dobro zabilježi ove riječi!" Dugo je šutio nastojeći oblikovati misao. Zatim je nastavio: "U mjeri u kojoj naša zajednica u ljudskoj obitelji stvara mogućnosti za širenje..." Tu se zaustavio, umor ga je spriječio da nastavi rečenicu...

Brat Alois

Nedovršeno pismo:

/odlomci/

"Mir vam ostavljam, mir vam svoj dajem": koji je to Bogom dani mir?

To je prije svega nutarnji mir, mir srca. On dopušta gledati na svijet s nadom, iako je često razdrijet nasiljem i sukobima.

Taj mir Božji je i potpora kako bismo mi, posve skromno, mogli doprinijeti izgradnji mira tamo gdje je ugrožen. Svjetski je mir nužno potreban kako bi se olakšale patnje, osobito kako današnja i sutrašnja djeca ne bi živjela u strahu i nesigurnosti.

U svojem je Evanđelju u blistavoj spoznaji sveti Ivan izrazio tko je Bog u tri riječi: "Bog je ljubav." Shvatimo li samo te tri riječi, ići ćemo daleko, vrlo daleko. /.../ Jesmo li dovoljno svjesni da Bog u nas ima toliko povjerenja da za svakoga od nas ima poziv? Koji je to poziv? On nas poziva ljubiti kako nas je on ljubio. I nema dublje ljubavi od dara sebe samog, za Boga i za druge. Onaj tko živi za Boga odabire ljubiti. Srce koje je odabralo ljubiti može zračiti bezgraničnom dobrotom. Onome tko nastoji ljubiti u povjerenju, život se ispunja blagom ljepotom. /.../

Tražiti pomirenje i mir podrazumijeva borbu u sebi. To nije jednostavan put. Ništa trajno ne gradi se lako. Duh zajedništva nije naivan. On širi srce, on je duboka dobrostivost, on ne sluša nagađanja.

Hoćemo li svi, kako bismo bili nositelji zajedništva, u svojem životu napredovati na putu povjerenja i uvijek obnavljane dobrostivosti srca?

Na tom će putu ponekad biti neuspjeha. Spomenimo se tada da je izvor mira i zajedništva u Bogu. Ne obeshrabrivši se, zazvat ćemo njegovu Svetoga Duha na našu krhkost. I tijekom čitavog će nam života Duh Sveti davati da iznova krenemo i idemo, od početka do početka, prema budućnosti mira

U mjeri u kojoj naša zajednica u ljudskoj obitelji stvara mogućnosti za širenje...

Brat Roger

Naš pastir!!!

Gospodin je pastir moj: ni u čem ja ne oskudijevam;/ na poljanama zelenim on mi daje odmora. / Na vrutke me tihane vodi i krijepi dušu moju. / Stazama pravim on me upravlja radi imena svojega. / Pa da mi je i dolinom smrti proći, / zla se ne bojim, jer si ti sa mnom. / Tvoj štap i palica tvoja utjeha su meni. / Trpezu preda mnom prostireš / na oči dušmanima mojim. / Uljem mi glavu mažeš, čaša se moja prelijeva. / Dobrota i milost pratit će mene sve dane života moga. / U Jahvinu ću domu prebivati kroz dane mnoge. (Psalam 23, 1-6.)

Nisam odrastao na salašu. Odrastao sam u gradu, gdje se ovce mogu mnogo teže naći... Međutim, na obližnjim livadama i pašnjacima možemo s vremena na vrijeme susresti po koje stado. Upitao sam se zašto smo uspoređeni s ovcima, a ne nekim drugim životinjama i nakon kraćeg promišljanja nametnuše mi se tri neobična zaključka. Naravno da ih ne želim bilo kome nametnuti.

Promatrajući ovce stječem dojam da su to vrlo glupe životinje. U cirkusu, na TV-u uvijek možemo vidjeti dresirane konje, slonove, papagaje, pse - čak i pudlice :) Međutim, nikad nećemo vidjeti dresirane ovce. To bi moglo ići u prilog prvoj tvrdnji: ovce su glupe! U Svetom pismu ljudi su često uspoređeni s ovcima. Sad bih mogao makar za sebe reći da i ja spadam ovu kategoriju - glupih. Stoga mi je potreban PASTIR, jer često znam napraviti glupe greške - poznate kao GRJEH.

Kao drugo, u oči mi je upalo i to da su ovce PRLJAVE! Često kažemo da svinje najgore smrde, međutim, ovce se mnogo gore!!! One su prljave životinje kojima je potreban netko tko će ih održavati čistima, jer same to ne znaju. I zato im je potreban pastir. Ako je Bog pastir onda je to upravo zato da bi nas očistio.

Naučio sam o ovcima i to da se ne znaju obraniti! Skoro sve životinje imaju neki mehanizam obrane od napadača, a kod njih toga nema. Bilo je slučajeva kad su vrane napale ovce :). One ne znaju lajati, napasti kandžama, ukopati se u zemlju ili sl. Ovcama je i zato potreban PASTIR.

A nama, ljudima, potreban je NAŠ PASTIR!!! On nas čuva od sotone i njegovih zasjeda, od mnogobrojnih smicalica kojima se udaljujemo od svoga Stvoritelja. Međutim, nemamo se čega bojati jer tu je naš dobri Pastir koji danonoćno motri na nas zalutale i zove nas da se vratimo na pravi put kako bi nas očistio svojom Krví i čuvao da se opet ne izgubimo! Dobro je biti Isusova ovca!

PeTaR GaKoViĆ

Gospodin je pastir moj, ni u čem ja ne oskudijevam

Od rođenja su me roditelji vodili u crkvu i odgajali u skladu s crkvenim zakonima. Ali, kad sam se razboljela, zaboravila sam na vrijednosti kojima su me učili, zaboravila sam na Boga. U početku je izgledalo da je u pitanju samo gripa, ali bilo je gore. Bolovi u trbuhu bili su sve jači, noćima nisam spavala, čak ni u školu više nisam išla redovito. Poslije pojave prvih simptoma bolesti, išla sam u Pulu, na Susret hrvatske katoličke mladeži. Nakon puta, mi mladi smo se počeli okupljati nedjeljom u crkvi Sv. Roka u Subotici s ciljem da zajednički slavimo Boga. Dogovorili smo se da ćemo svaku večer u 23 sata moliti jedan za drugoga.

Bio je ponedjeljak, u školi su me uhvatili grčevi, kao nikad do tada! Poslala sam SMS nekima da obvezno mole za mene, jer bolovi nikako da prestanu. MS me je nazvao i rekao: "Vjeruj, večeras će se dogoditi čudo!" Poslije razgovora s njim, pomislila sam u sebi: "Ako MS može vjerovati zašto i ja ne bih vjerovala da će se večeras dogoditi čudo?!" Jedva sam dočekala molitvu u 23 sata. Još uvijek sam imala bolove. Završavala sam molitvu za prijatelje i počela moliti za svoje zdravlje. U tom trenutku bol je nestao. Nakon tri mjeseca, prestali su bolovi i po prvi put sam se iskreno nasmijala! Od sreće su mi suze potekle! Kad sam mami ispričala, nije mogla vjerovati, i ona je zaplakala od sreće! Poslije toga moj se život promijenio. Više se uzdajem u Božju pomoć i ne zaboravljam se zahvaliti za svako dobro i zlo koje mi se dogodi, za svaku osobu i stvar, jer ipak je On naš pastir.

Prepušti Gospodinu putove svoje, u njega se uzdaj i On će sve voditi!

MP

IZDALEKA...

Gledam njive mojeg dide
izdaleka mali kuruzi se vide.
Zrilo se žito po vitru njiše,
i još mi ruku kvase kapi kiše,
sve je moje tamo, a ja tamo nisam više.

Sanjam da opet bosa trčim po pisku
izdaleka čujem bunjevačku pismu,
veliko se kolo momaka i divojaka vije,
a otkad moje oko to vidilo nije.

Vidim cure kako punđe prave,
oblače sefir, svilu,
i šling, našu nošnju bunjevačku bilu.
Karuce su tu, konji upregnuti
a daleki me od tog dile puti!

A još vidim kuruze i žito,
sanjam onaj pisak vrući,
i čekam da se vratim kući.

Mirela Stantić

ŠTO SMO DANAS UČINILI?

* Koliko vremena dnevno provodimo za kompjutorom odlazeći na internet i posjećujući siteove raznih horoskopa i magija, site "Velikoga brata"... Jeste li ikada otišli na site koji ima veze s Crkvom i vjerom? Na primjer, site Hosanafesta?

* Koliko vremena provodimo pred televizorom gledajući slike razgolićenih u serijama, filmovima i spotovima. Koliko smo puta pogledali "Misu" ili "Mir i dobro" ili pak prebacili na drugi kanal čim ugledamo to na TV-u?

* Koliko puta na dan molimo Boga ili krunicu, a koliko opsujemo?

* Koliko puta smo složili "slatko lice" da ljudi misle kako smo najslađe biće na svijetu, a zapravo razmišljamo kako su licemjerni i nedostojni naše pažnje?

* Koliko puta smo se posvađali s roditeljima ili prijateljem, a koliko puta ispričali i oprostili?

Živjeti...

**Postoji jedan put
koji svi moramo proći.
Životni put koji često
nema milosti za slabe!**

**Na tom putu obično
hrlimo u nepoznato,
ne znamo da li ćemo proći
uspravno ili ćemo pasti.**

**Problemi uvijek nastaju
i greške se ponekad čine,
a plakati je uzaludno
jer ih same suze isprati ne mogu.**

**Ali, u životu postoje
i svijetli trenuci.
Nisu uvijek crno-sivi
oblaci nad nama...**

**Postoji i ljubav koja nas
čini sretnima i radosnima,
koja nam pomaže da ustanemo
i da se ne bojimo srama!**

**Ne smijemo prestat se boriti
i pustiti da nas poraz svlada,
kroz život gordo hoditi
jer u čovjeku posljednja umire nada!**

Ivan Ušumović

* Koliko puta smo otišli na misu sa željom da ju slušamo i kasnije u životu primijenimo ono što smo čuli, a koliko puta da bismo vidjeli nekoga ili da nas vide?

* Koliko puta smo naučili nešto kad dobijemo lošu ocjenu, a koliko puta najprije pomislili kako nam Bog nije pomogao?

* Koliko smo puta izašli u grad razgolićeni ne misleći na posljedice, a koliko puta se pristojno obukli?

* Koliko puta smo se prejeli pravdajući se kako je bilo ugodno ne misleći ni malo na one koji već dugo nisu jeli?

* Koliko puta se šalimo na tuđi račun smatrajući da je to smiješno, a drugoga to duboko pogađa?

* Koliko puta smo zanovijetali, a koliko puta nekoga ili nešto pohvalili?

* Što smo sve spremni učiniti i drugima napakostiti samo da bismo se sviđjeli društvu? No, razmislimo, jesu li nas poslije toga prihvatili?!

**DOBRO POGLEDAJMO OVE MISLI
NA KRAJU SVAKOGA DANA KAKO
BISMO SPOZNALI ŠTO JE TOGA
DANA BILO DOBRO A ŠTO ZLO!**

Marija Vidaković

**Ljudska bića se međusobno u mnogočemu razlikuju,
ali, jedno im je ipak zajedničko:**

SVI ŽUDE BITI VOLJENI!

Čovjek, kojega je Gospodin stvorio na svoju sliku, doista je čudesan. Ljudska bića koja uče, vjeruju, proučavaju, traže, rade, pišu, dišu, sjede, putuju, liječe, kleče - LJUBE! Čudesni smo jer smo svi dio jednoga tijela, a tijelo ne može biti cijelo ako mu nedostaje samo jedan ud.

Svaki pojedinac u mnogočemu razlikuje se od drugoga. Različite su nam fizionomije ali i razmišljanja. Ipak, svaki čovjek žudi za pripadnošću, samopotvrđivanjem i ljubavlju.

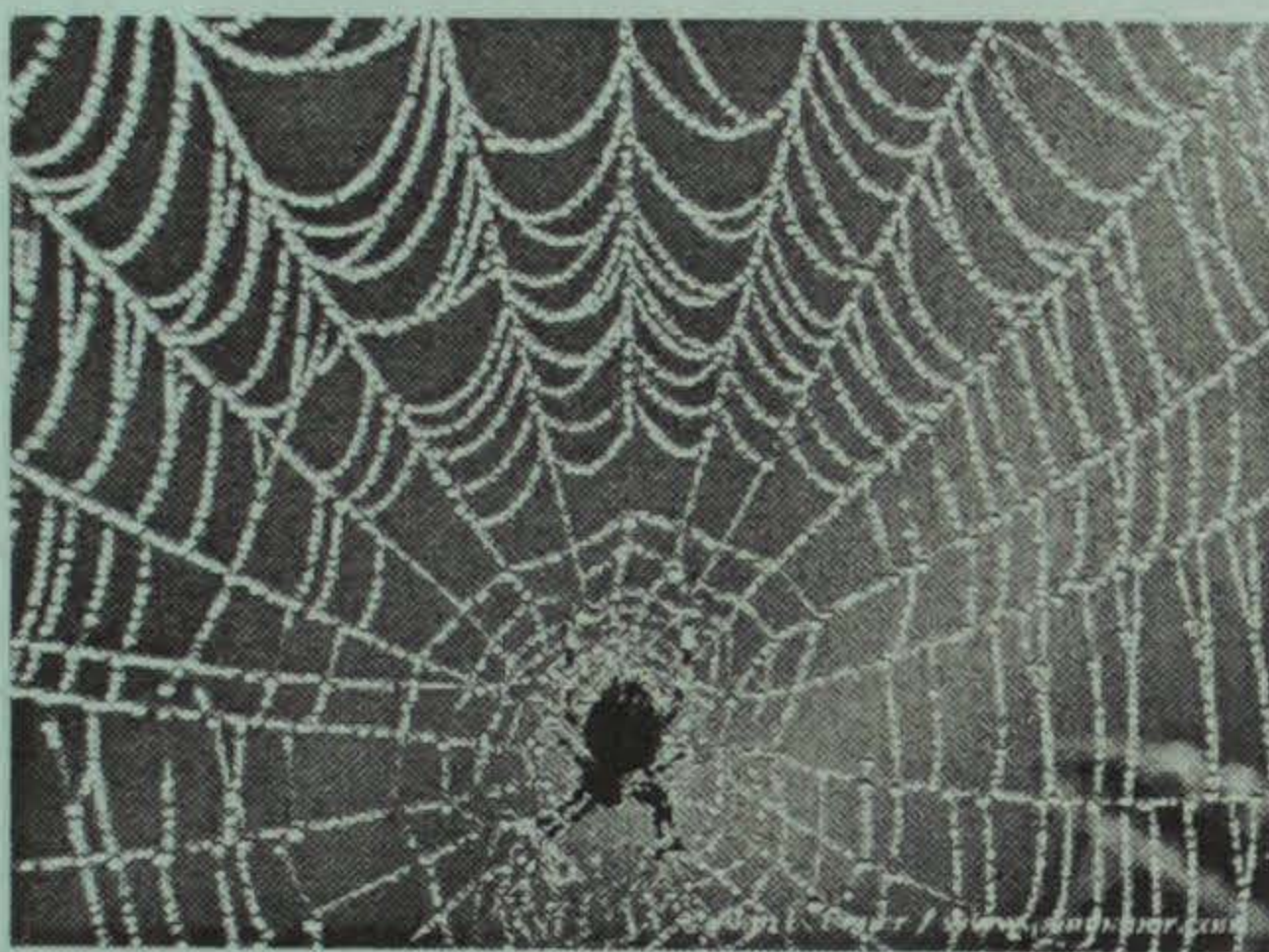
Abraham Maslow navodi hijerarhiju potreba, među kojima je primarna ona fiziološka čovjekova potreba, odnosno glad i žeđ, a zatim i sigurnosna potreba (sigurnost, zaštita). Tek onda slijede društvene potrebe (osjećaj pripadnosti i ljubavi), potreba za poštovanjem, a na vrhu ove hijerarhije navodi se potreba samopotvrđivanja. Promatrajući ovu hijerarhiju, možemo zapaziti da se ljubav nalazi u sredini, a svaka potreba iznad nje pokušava čovjeka još više ispuniti.

Svatko želi biti častan i slavan u očima drugoga, makar to bilo i u obliku male pohvale ili nekoga drugoga priznanja. Svaki čovjek želi učiniti nešto veliko, nešto što će promijeniti život i ovaj svijet. Iz dana u dan mijenja se moda, svaki se dan pojavljuje neko novo dostignuće i nešto što

poboljšava način života, time i ljude a tako u konačnici i ovaj svijet. Svako-dnevno se pojavljuje nešto novo što nam zadovoljava još jednu potrebu.

Dio smo jednoga svijeta, a ne jednoga tijela. Ovaj svijet razara tijelo, jer zaboravlja da se ljudska bića međusobno u mnogočemu razlikuju. No, jedno im je zajedničko: **SVI ŽUDE BITI VOLJENI!**

Svi ljubimo da bismo bili ljubljani, ali, nemojmo zaboraviti da nas Gospodin ljubi odvijeka i do vijeka, i to bez uvjeta i zato da bismo ga i mi ljubili.

Ključ našega života jest ljubav! Dio smo Gospodinova tijela i baš ta ljubav povezuje nas s Njim! Ona tvori sliku raja na zemlji.

Raj je poput paučine, u kojoj smo mi paukovi. Svatko od nas ima svoje posla-

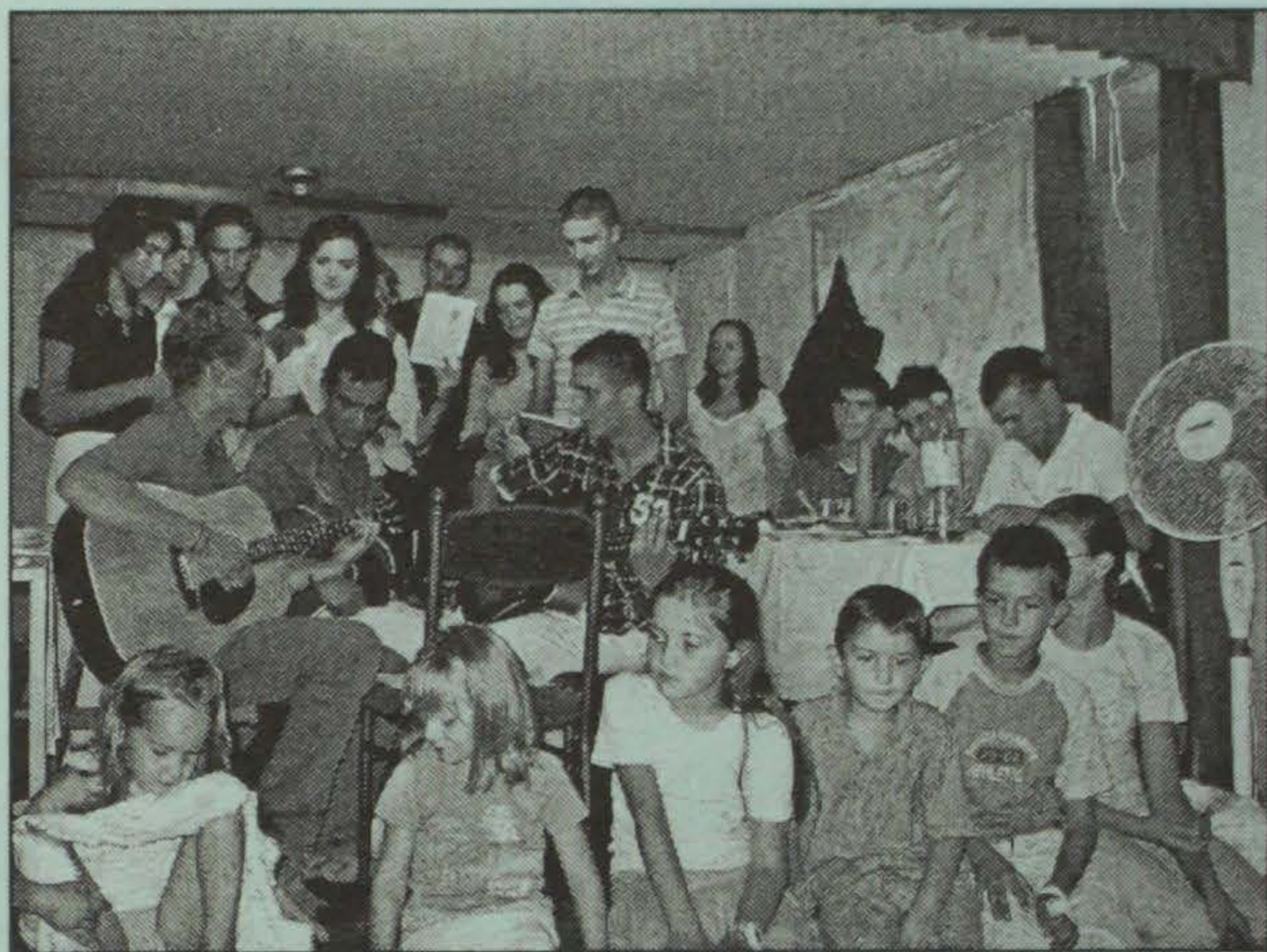
nje, i naša je zadaća vršiti ga! Bog nam je obećao da će nas pratiti i čuvati u svakom trenutku našega života.

Zamislimo samo koliko je jaka nit na kojoj se pauk spušta, budući da ne postoji ni najmanja šansa za padom. Ta nit u našim životima jest Gospodinova ljubav. Ta ljubav u nama živi i ona nas čvrsto drži. Stoga se ne boj, brate i sestro, prepoznati raj u svojem srcu, nego LJUBI i uči i druge takvoj LJUBAVI!

Agika

Da li se kao mladi kršćani razlikujemo od ostalih?

Dobro pitanje... Svaki čovjek je neponovljiva i posebna jedinka sama po sebi, a svi po nečemu sličimo ili se razlikujemo jedni od drugih... Svatko želi biti drukčiji po nečemu i privući tuđu pozornost na sebe... To svi radimo, zar ne? Pitanje je samo na koji način ćemo to postići. Dobila sam tu milost imati puno prijatelja i to veoma različitih. Jedni prizivaju pozornost na sebe dobrotom, ljubavlju, molitvom i osmijehom dok drugi pesimizmom, vječitim crnilom, melankolijom... To bi bila granica između KRALJEVSTVA DOBROGA I KRALJEVSTVA LOŠEGA! Dvije potpuno različite strane... Da li je to stvarno tako?!? Zastani malo i razmisli...

Na jednom satu u školi profesoricu je usred svog izlaganja postavila pitanje koje je glasilo: "Zar ne vidite koliko su ljudi koji su vjernici sretni?!" Imam jednog prijatelja iz KRALJEVSTVA LOŠEGA koji je, kad je upoznao nekoliko mojih prijatelja iz KRALJEVSTVA DOBROGA, došao

do zaključka: kako su nasmijani i sretni! To je rekao cinično ali... tako je! Točno se vidi da je Krist u nama, koliko zrači iz nas!!! Ipak, ponekad taj zrak izbljedi i granica između nas i njih se stanji. To se događa onda kada se ponašamo kao da Krista ne poznajemo, kada smo ljubomorni i zavidni, kada na rođendanskoj žurci ne znamo za se zbog alkohola. Koliko još grešaka pravimo... Sebični smo i tu i mi postajemo tmurni. Surovo, ali je tako... Ako mi, mladi kršćani, nećemo biti glasnici Gospodina, ako mi ne budemo zračili ljubavlju, srećom, dobrotom i ako Kristovu svjetlost ne budemo prenosili na one u tami... onda nećemo biti istinski kršćani. Imamo sve što bi čovjek mogao poželjeti - Isusa Krista, Njegovu ljubav i milost, mir i sreću! Iskoristimo to tako da svi vide na nama, da svi znaju da smo mi kršćani - najsretniji ljudi na zemlji!!!

Nikolina Bačić

Da li nam je potreban vjeronauk u školi?

“Katekizam mora vjerno i organski izložiti nauk Svetoga pisma, predaju koja živi u Crkvi, da tako omogući bolju spoznaju kršćanskoga otajstva i osvježi vjeru naroda Božjega” (Fidei depositum).

Što je vjeronauk? Kako protumačiti taj pojam? Ima puno mladih koji ne znaju rastumačiti što općenito predstavlja vjeronauk. Žalostan je podatak kako neki mladi smatraju da im je vjeronauk u školi nepotreban, budući da misle kako su u osnovnoj školi ili pak na vjeronauku u župi naučili dovoljno. No, to je pogrešno mišljenje zbog kojega mladi tako često odlutaju od pravoga puta! Vjera je uvijek ista, ali je ujedno i izvor novih prosvjetljenja.

Vjeronauk (nauk o vjeri, o Isusu) pomaže nam prenositi svoj duh i duh Crkve drugima i na taj način mijenjati poganske i nekršćanske načine ponašanja drugih.

Vjeronauk će nam također pomoći rasti u zrelosti kršćanske svetosti koja je cilj svih kršćana. On nam omogućava prihvatiti Radosnu vijest o kraljevstvu i širiti ju među drugima. Samo tako možemo preduhitriti đavla i njegovu zlu taktiku na ovom svijetu. Ako dopustimo Duhu Svetomu da nas nadahne i pokaže nam put, znat ćemo kako širiti i svjedočiti Isusovu živu vjeru, što je dužnost svih nas. Tu dužnost vrše i naši vjeroučitelji u školama i župama. Oni nas uče ispitivati savjest, uviđati svoje mane, kajati se za grijeh kako bismo surađujući s Bogom stvorili nov i plemenitiji način života. U toj suradnji i mi mladi zasigurno ćemo moći živjeti kvalitetnijim životom sve dok ne postanemo zrele osobe. Dopustimo im doprijeti do našega srca. Slušajmo ih, krenimo zajedno!

Marina Gabrić

M O D A

Kako izvana izgledamo? Mnogi zbog načina odijevanja ali i šminkanja izgledaju stariji nego što jesu. Pogotovo mlade djevojke.

Popratimo ova razmišljanja aktualnim glazbenim songovima!

Primjerice: Tek ti je 16 godina, tek tek, a već bi se šminkala.

SVAKA DRUGA DJEVOJKA U NAŠOJ OKOLICI JE NAŠMINKANA!

PITAMO SE: Je li šminkanje i farbanje kose grijeh?

Iako se često može čuti: svi smo jednaki, u stvarnosti to nije tako. Mnogi o sebi imaju visoko mišljenje i smatraju da se nikad ne bi družili s nekim tko nije popularan, lijepo obučen ili nema novaca. Kod mladih je ova razlika izraženija.

Primjer u pjesmi: Bitange i princeze par. O, o, ne ide to.

PITAMO SE: Bog je stvorio sve ljude jednake ali izvana nisu svi jednako lijepi. A izgled je danas na cijeni! Je li stoga grijeh pratiti modu?

Na ovo nam pitanje odgovara vlč. Goran Jovičić:

- Pratiti modu nije grijeh. Moda kao trend oblačenja je normalna pojava, i svako vrijeme i civilizacija poticala je nekakav stil oblačenja. Obojena kosa, brada ili naušnica nisu po sebi niti dobre niti zle, to su indiferentne stvari. Sve dok određeni stil oblačenja ili ponašanja ne izaziva drugog čovjeka ili ga ne potiče na nemoral dotle su to prihvaljivi trendovi.

Goli pupak, što jako često srećemo na djevojkama protivi se najprije dužnosti čovjeka da čuva svoje zdravlje. Mnoge bolesti bubrega, maternice i neplodnosti su posljedice golih pupkova, koje naočigled izgledaju neopasno, ali ostavljaju trajne posljedice i koji put sprječavaju mogućnost majčinstva.

Puno žena ne razumije pojam čednosti. One govore: Ja ću nositi ono što ja želim, a ako muškarac s tim ima problem, to je onda samo njegov problem. Problem je u tome što mnoge žene nisu ni svjesne da su muškarci i žene vrlo različito usmjereni. Muškarci više posvećuju pozornost vizualnom. To se posebno vidi na području spolnosti, sam pogled na tijelo može ih uzbuditi.

Žene su malo drugačije. Istina je da žene vole vidjeti dobro građeno tijelo kod muškarca, ali njih ta vizualna slika ne pogađa toliko. Žene se prvenstveno potiču dodirrom, riječima i nekim osobinama.

Dakle, muškarcima nije potrebno da se žene odijevaju na način koji će im još dodatno otežati življenje čistoće. Na taj način im ne pomažemo i ne pokazujemo ljubav, već ih samo više provociramo. Često oskudni način ženina oblačenja usmjeruje pozornost muškarca na njezine dijelove tijela a ne na njezinu osobnost.

Pristojno, čedno odijevanje s druge strane ne znači, ponavljam, neprivlačno ili zaostalo odijevanje. Bog nam je darovao naša tijela, i ona imaju dostojanstvo. Treba se pobrinuti da naše oblačenje otkriva našu nutarnju osobnost (vrijednost) a ne aukciju našeg tijela.

Marija Vidaković

U svijetu predmeta

Zamislimo da predmeti imaju dušu, svijest o sebi, o drugim predmetima, o ljudima, i da su pod potpunom vlašću čovjeka; da su i dalje samo ljudska sredstva koja ostaju tamo gdje ih čovjek postavi, da se ne mogu micati sami od sebe. Kakav bi to bio svijet!? Bilo bi zanimljivo saznati kako bi ti predmeti prihvaćali, odnosno ne-prihvaćali svoj položaj i ljude, cjelokupni svijet.

Imali bi svijest, stavove i razmišljanja, sigurno je da bi u želji da ih podijele kao i svoju sreću i nesreću, ili pak u želji da ih nametnu, međusobno komunicirali. Ne bi tu bilo buke, piskutavih i altovskih glasova - ništa ljudskim čulima poznato niti opažljivo! Potpuno novi način komunikacije, ali da li bi i sadržaj bio nov?

Na garnišni vise tirkizna draperija s resicama i bež gužvana zavjesa s petnaestak centimetara čipke. Da li bi se zavjesa svađala s draperijom jer joj pritiska rubove svojom težinom i usto zakljanja vidik; da li bi draperija proklinjala trenutak kada ju je čovjek objesio pored ove "ižvakane" i apsolutno nezanimljive zavjese, i cijeli svoj život provela u prigovaranju, čantranju, omalovažavanju i ogovaranju zavjese - stalnom nezadovoljstvu; da li bi zavjesa bila ljubomorna na prelijepu draperiju ili bi uočila darovanu ljepotu i u svojoj jednostavnosti, prihvatila i sebe i draperiju kakve jesu; ili bi draperija prihvatila svoju ulogu da u zajedništvu sa zavjesom pričinjava veliko zadovoljstvo ljudima... Kakav bi to bio život i razgovori - zamisli... tisuću i jedna varijanta i mogućnost!

A ja ti dajem zadatak da ih sve razvrstaš u dvije grupe. U jednoj neka budu one koje su po tebi ispravne i dobre za predmete, a u drugoj one neprihvatljive i nepotrebne. Nije težak zadatak! Da ti malo olakšam - usporedi ovaj život predmeta s ljudskim životom.

Vidjet ćeš da su draperija i zavjesa, iste kao i čovjek, osuđene da dugo vise na jednom mjestu, tj. da živi u jednom gradu, jednoj državi, pohađa jednu školu, fakultet, i da nisu u mogućnosti ni premeti ni čovjek to promijeniti kad požele. Da je draperija, neizbježno, u dodiru s tom istom zavjesom, tj. da čovjek susreće stalno iste osobe na poslu, a da mu nisu sve podjednako drage niti simpatične. Ali da će draperiji život biti puno ljepši ako umjesto mrmljanja, nezadovoljstva i samosažaljevanja, krene u potragu za ljepotom. Da, ljepotom koja nikada i nigdje ne izostaje! Jer, Bog je iskonska ljepota i prilikom stvaranja, u svako svoje biće usadio je dio sebe, dio ljepote! Možda je ona čovjeku nevidljiva prilikom prvog, drugog, čak i nakon trećeg susreta i razgovora. Ali, ne zaboravimo, Bog je nepogrješiv, ljepota nikada i nigdje ne izostaje. Potrebno je samo da draperija uoči čipku na zavjesi! Uočimo! Pružimo ruku čovjeku pored sebe i zajedničkim snagama uljepšajmo svijet!

Nevena Mlinko

BOG MI JE SVJETLOST I SPASENJE

Na ovogodišnjem slavlju blagdana Svih svetih i Dušnoga dana nametnulo mi se razmišljanje o životu i njegovu trajanju.

Svaki čovjek na ovoj planeti treba znati da je on vječno biće, ali da vječni život može biti dvojak i imati: radost ili prokletstvo. Stoga je naše temeljno poslanje živjeti tako da zaslužimo život vječni!

Znači, nismo na zemlji samo zato da bismo bili najbolji u nečemu, najuspješniji ili pak najbogatiji, već da bismo krčili put za život vječni. To ne znači da se ne trebamo truditi, pa i biti najbolji, jer moramo dobro upotrijebiti talente koje nam je Bog dao da sve bude njemu na slavu i na dobrobit braće ljudi, a onda i nama na radost! Ali, to je samo jedan od zadataka, kojima krčimo sebi put u ŽIVOT VJEČNI! Osim upotrebe darovanih nam talenata moramo biti i dobri ljudi, moramo ljubiti svoje bližnje kao sebe same i naravno poštovati Deset Božjih zapovijedi!

Što time dobivamo?! Boga za svoga prijatelja i svu sreću i radost koju Bog daje. Kako si dočarati tu radost koju Bog daje? Sjetimo se trenutaka u životu u kojima smo se

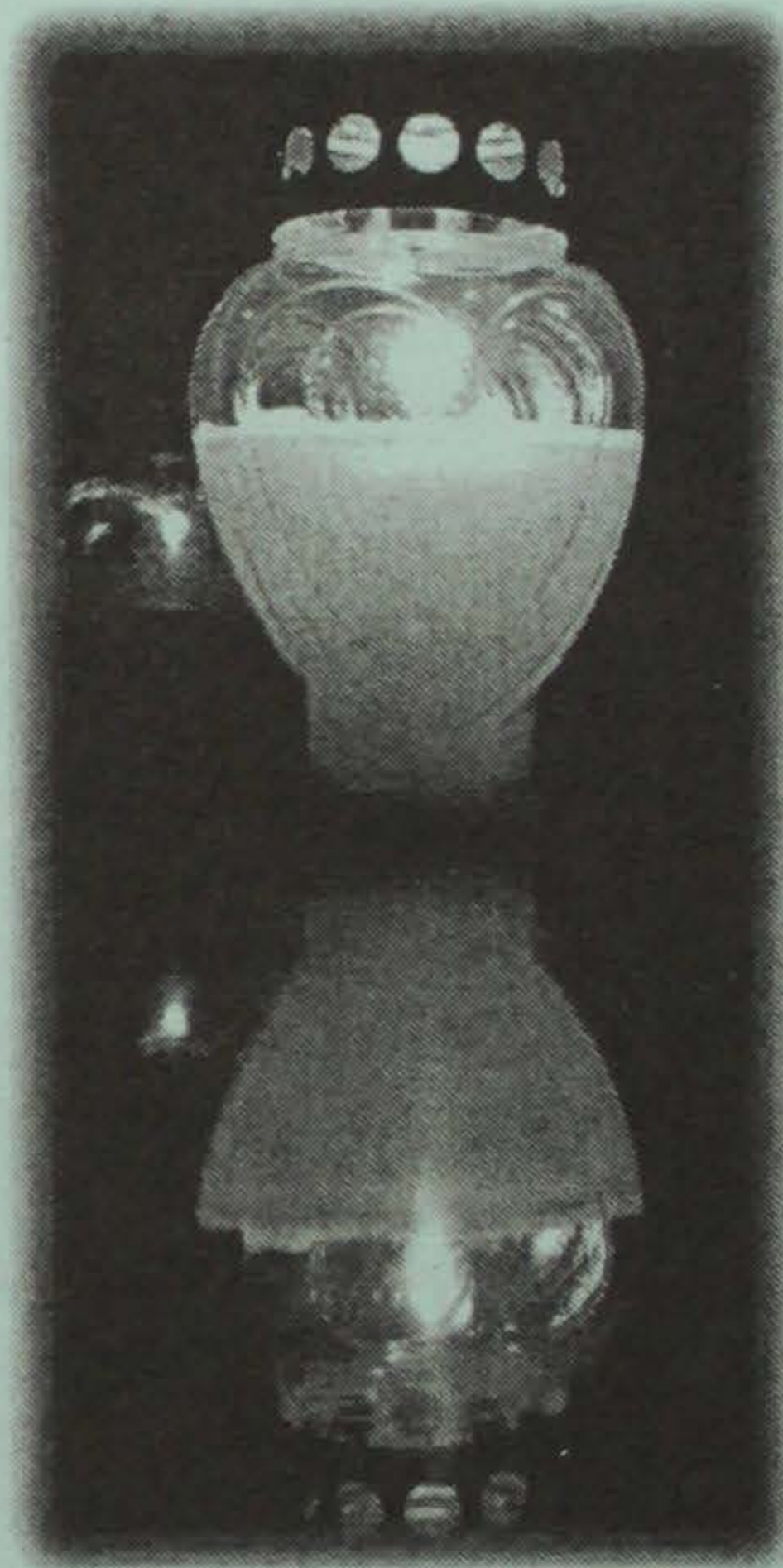
najljepše osjećali... E, ovo je milijun puta bolje! Kad bismo imali mogućnost uzeti jedan dinar ili milijun dinara - jasno da bismo svi uzeli milijun, zar ne?!

Problem je u tome što nitko od nas ne može zamisliti kako je stvarno lijepo u raju, a kad bismo to

mogli pojmiti, svi bismo onamo trčali!☺ Zamislimo samo život bez problema, briga i nevolja!! Mislim da bi svatko od nas to poželio, jer ovaj je svijet pun nervoze, brige, prijevare, izdaje i svima bi nam dobro došao odmor, a taj odmor je u Bogu. Lijepo piše u Matejevu evanđelju, 11,28: "Dođite k meni svi vi umorni i opterećeni, i ja ću vas odmoriti". Razmislimo, imamo Boga koji nas voli i ljubi, koji nas diže kad padamo, koji nam je utjeha i nada kad nam je teško i koji nas čeka

da dođemo u Raj, da zajedno s njime uživamo u beskrajnoj radosti! Ne čekajmo, nego krenimo i krčimo sebi put do Raja. Nikad nije kasno i sve je moguće, samo treba malo dobre volje i ljubavi i već smo učinili jedan veliki korak na tom putu. Korak po korak i ...

David Anišić

Prihvaćanje sebe, Boga, drugih....

“kišnih i sunčanih dana”

* Slaviti Boga najvažnije je u svakom trenutku našega života, bilo u prilici ili neprilici (u kojoj mislimo da smo češće).

* Najveća životna greška je neposluš Božjoj volji.

* Činjenica je, već svima poznata, da BOG ZAISTA ZNA ŠTO NAMA ODGOVARA A ŠTO NE. Kako se Bog čudi gledajući nas kako kompliciramo svoj život, kako često tvrdoglavo idemo nekim svojim putem - ne znajući ni kuda vodi. A Bog nam poručuje “Zašto, čovječe, mučiš sebe i druge? Zar nije bolje slijediti put kojim sam prošao, onaj koji garantira vječnu sreću?”

Bog nam nadalje poručuje: Dopusti da ti pomognem, jer ne želim gledati kako srljaš u propast.

* Ne zaboravimo da smo stvoreni na Božju sliku i priliku. Sve što nam je potrebno, tu je u nama, jer on ne čini greške! Svi smo različito obdareni i moramo naći način kojim ćemo se usavršavati. Treba biti uporan u plemenitim i svim dobronamjernim ciljevima, pa ako se i dogodi da nam sve ne uspije i da izgledamo kao “gubitnici”, znamo da smo slijedili Božju volju i ispunili njegova očekivanja.

* Trebam prihvatiti sebe onakvu kakva jesam, jer ako u tome uspijem moći ću nesebično gledati tuđe uspjehe i suosjećati s drugima, kada je potrebno.

* Pomozimo jedni drugima, jer s pravim prijateljima možemo otkloniti svoje mane. Prijatelji u tome uspijevaju i popunjavaju praznine u našim životima. Potvrdimo poslovicu: sličan se sličnome raduje, tj. DA SE ČOVJEK ČOVJEKU RADUJE.

* Neka nam ne bude teško uputiti po koju lijepu riječ osobi “pored” sebe, ili je u nečemu ohrabriti, jer joj tako možemo dati do znanja koliko nam zapravo znači (izreći “hvala što si tu”).

Kad god se nađete pred “zatvorenim vratima”, sjetite se:

“Današnji dan ne započinji krhotinama od jučer! Jučerašnji dan - svi dani i sve godine - minuli su, pokopani u vremenu. U njima više ništa ne možeš promijeniti! Je li bilo krša i loma? Ne uzimaj ih sa sobom jer ranjavat će te dan za danom. Na kraju nećeš moći živjeti. Ima krhotina kojih se možeš riješiti staviš li ih u Božje ruke. Ima krhotina koje možeš spasiti ako uistinu oprostiš. A ima krhotina koje ne možeš spasiti ni pod cijenu ikoje ljubavi. Te moraš ostaviti na miru!” (Phil Bosmans)

Samo ću danas čvrsto vjerovati, makar okolnosti pokazivale suprotno da se dobra providnost Božja brine o meni kao da nikog drugog nema na svijetu. Samo se danas neću bojati. Osobito se neću bojati radovati svemu što je lijepo i vjerovati u dobrotu. (iz: “Samo danas” pape Ivana XXIII.)

Nije najsretniji čovjek koji ima sve što je najbolje, već onaj koji najbolje iskoristi ono što ima.

Čovjek ne treba kazati sve što misli, ali treba misliti ono što govori.

Ne dozvoli da te lošiji od tebe isprovocira.

ZNAJ, IAKO JE ZLO JAKO, BOG ĆE UVIJEK BITI JAČI!

Danijela Nuspl

ZA SREĆU JE POTREBNO TAKO MALO

Kad bismo mogli cjelokupno svjetsko stanovništvo svesti na selo od stotinu stanovnika, pri tome poštivajući proporcije postojećih naroda svijeta, to bi selo izgledalo ovako:

57 Azijanata, 21 Europljanin, 14 Amerikanaca (sjevernih i južnih),
te 8 Afrikanaca.

52 žene i 48 muškaraca.

70 ne-bijelaca i 30 bijelaca.

70 ne-kršćana i 30 kršćana.

89 heteroseksualaca i 11 homoseksualaca.

6 osoba bi posjedovalo 60 % svjetskog bogatstva
i svih šestero bi bili iz USA.

80 bi živjelo u kućama bez osnovnih uvjeta stanovanja.

70 bi bilo nepismenih.

50 bi bilo gladnih, 1 bi umirao, 1 se rađao.

1 bi imao komjutor, 1 bi imao fakultetsku diplomu.

Ako ste se jutros probudili zdraviji no bolesniji, sretniji ste od milijun ljudi koji neće dočekati sljedeći tjedan.

Ako nikad niste osjetili opasnost bitke, osamljenost, zatočeništvo, agoniju mučenja, ugrize gladi, sretniji ste od 500 milijuna stanovnika ovog svijeta.

Ako možete otići u crkvu bez straha da vam prijete, da vas muče i ubijaju, sretniji ste od 3 bilijuna ljudi.

Ako u vašem hladnjaku ima hrane, na vama odjeće, nad glavom imate krov i krevet u koji ćete leći, bogatiji ste od 75 % stanovnika ovoga svijeta.

Ako imate račun u banci, novca u novčaniku i nešto sitniša u nekoj kutijici ili zdjelici, pripadate među 8 % najbolje stojećih ljudi na svijetu.

Ako su vam roditelji još uvijek živi, a uz to su u braku, spadate uistinu u rijetke osobe.

Ako možete pročitati ove retke, upravo ste dvostruko blagoslovljeni: ne spadate među bilijune nepismenih i - netko misli na vas.

ZAKLJUČAK:

Radi kao da ti novac nije potreban.

Voli kao da ti nitko nikad nije nanio bol.

Pleši kao da te nitko ne gleda.

Pjevaj kao da te nitko ne čuje.

Živi kao da je Raj na Zemlji.

Marija V.

Mladi u 2006.

28. prosinca - 1. siječnja - U Milanu održano "Hodočašće povjerenja na zemlji".

28. siječnja - Održano "Veliko prelo" u subotičkoj Dvorani športova.

18. veljače - Održana je duhovna obnova za mlade u župi sv. Roka na kojoj se okupilo tridesetak sudionika. Predavač je bio **vlč. Goran Vilov**, a tema "Zašto živim? Tko je za mene Isus Krist?"

1. travnja - Održan je Hodočasnički križni put mladih vjernika Subotice i okolice. Mladi su hodočastili 40 km u smjeru Subotica-Ljutovo-Tavankut-Mala Bosna-Subotica.

8. travnja - U subotičkom sjemeništu i gimnaziji "Paulinum", uoči Cvjetnice održano tradicionalno Bdjenje mladih.

29. i 30. travnja - Mladi iz cijele Hrvatske, Vojvodine, Bosne i Hercegovine i Njemačke sudjelovali su na Susretu hrvatske katoličke mladeži u Puli. Iz Subotičke biskupije na susretu je sudjelovalo 70-ak mladih predvođenih **vlč. Josipom Štefkovićem**. Geslo ovoga susreta bilo je "Učitelj je ovdje i zove te!"

13. svibnja - Održan je Dan mladih Subotičke biskupije u Baču. Tema susreta bila je Papina poruka pod naslovom: "Tvoja riječ nozi je mojoj svjetiljka i svjetlo mojoj stazi".

14. - 26. srpnja - Mladi iz Subotice i okolice hodočastili su u Taize u Francuskoj. Svim mladima ovaj susret bio je prilika osjetiti zajedništvo, steći mnoga vjernačka iskustva i puno novih poznanika iz različitih dijelova svijeta.

16.- 22. srpnja - U Zadru su održane prve hrvatske Svjetske igre na kojima su sudjelovali i mladi vojvođanski Hrvati.

13. kolovoza - Dužijanca. Ove godine bandaš i bandašica su bili **Marin Milodanović** i **Mirjana Horvacki**.

21. kolovoza - Usprkos kiši i ove godine mladi su se okupili na Čikerijadi.

3. rujna - Po prvi put u Subotici je održan festival hrvatske duhovne glazbe "Hosanafest". Nastupilo je 15 izvođača, a pobjedu je odnio VIS "Riječ" iz Podstrane kod Splita s pjesmom "Prema licu tvom". Organizator festivala bio je **dr. vlč. Marinko Stantić**.

4. studenoga -

Suboticu je posjetio **brat Richard**. U župi Marija Majka Crkve održao je predavanje, a sve u povodu predstojećega novogodišnjeg susreta mladih koji će se održati u Zagrebu.

MALA DANICA

Uredila: Katarina Čeliković

Divim se ...

Divim se leptiru u letu,
pčeli na cvijetu,
oblaku, kiši, lasti na ramenu,
tvom plavom pramenu.

Divim se majci i ocu,
blagosti očiju, bori na čelu,
toplom domu.

Divim se hrabroj,
požrtvovnoj baki
kojoj ukradosmo slobodno vrijeme.
Al' osmijeh na licu
uvijek joj blista,
i pored svega...

Divim se svojoj prijateljici Sanji,
i sestri nestašnoj,
živahnoj ...

Divim se životu,
njegovoj ljepoti.
Prirodi, ljudima,
suncu.

Divim se mjestu
gdje se sastaju
osmijesi i ljubav
i gdje duge plešu u duetu.

Josipa Stantić

DIVIM SE

Vjeroučenici 8. razreda župe Sv. Roka u Subotici za domaću zadaću imali su napisati uratke na temu "Divim se". Za ovogodišnju "Danicu" izabrali smo nekoliko njihovih uradaka, iz kojih izdvajamo pojedine misli, a osim toga objavljujemo i pjesme dvije vjeroučenice napisane na zadanu temu.

Što znači diviti se?

 Događaj iz Biblije kojemu se ja divim je put Majke Božje i sv. Josipa u Betlehem. Put je bio veoma težak za Mariju koja je bila pred porodom. Ne mogu zamisliti da bih ja, ovako mlad, izdržao pješačiti tolike kilometre. Ni njihov put nije bio siguran. Pretpostavljam da su rimski vojnici, a i drugi razbojnici vrebali siromašne putnike. Pošto su sretno stigli u Betlehem, unatoč svim tegobama, divim se Božjoj ruci koja ih je vodila.

Igor Nikolić

 Do sada sam upoznala mnoge osobe, njihove vrline i mane. No, samo neke od tih osoba vrijedne su divljenja, a od njih bih izdvojila četrnaestogodišnjeg Filipa kojega sam upoznala na moru, a ujedno mi je najbolji prijatelj. Jedan od razloga je i taj što je uvijek dobar prema ljudima čak i kada oni nisu prema njemu. Kad mu učine nepravdu, rijetko se žali. Osim toga, uvijek je spreman i mene i prijateljicu Marijanu izvući iz nevolje, pa čak i ako bi to značilo da on mora biti kažnjen. Filip ima osobine čovjeka kojemu bi se svatko mogao diviti.

Sara Gračić

 Divim se svojoj baki Ruži i djedu Vjenceslavu koji žive u Prijedoru (BiH). Žive od stočarstva i zemljoradnje. Uza sve obveze imaju i veliku kuću koju treba održavati. Djed ima i zdravstvenih tegoba. Svjesna sam da im je oboma teško raditi i kad dođem kod njih pokušam im olakšati posao koliko god je to u mojoj moći. Doista se divim tim ljudima i njihovom naporu kojega ulažu da bi pomogli svojoj djeci i unučadi. Volim ih zato što su uvijek dobri prema meni i mojem bratu. Oni mi u životu stvarno znače puno i ne znam što bih bez njih, a još manje znam što ću jednom kada ih više ne bude bilo. Naježim se od same pomisli na to i nadam se da taj dan neće doći tako skoro.

Nataša Javorić

 Diviti se nekome u ovom čudnom svijetu vjerojatno predstavlja neko nezadovoljstvo, jer moja generacija, ali i druge, lutaju u potrazi za nekom savršenom osobom, i to uglavnom poznatom, s TV ekrana ... Sve to je samo želja da postanu sjena idola u kojeg su zagledani, iako na TV-u samo pokazuju najljepše strane te osobe, iako oni nisu uvijek takvi. Zato mislim da ne treba tražiti osobe kojima ćemo se diviti, jer je Bog već po našem rođenju odlučio kakvi ćemo biti i kakav čovjek trebaš postati. Zato ja predlažem: ugledajte se na ljude koji nemaju idole, i potvrdite moju priču - da i "obični ljudi" iako imaju teških trenutaka, znaju biti zabavni.

Sanja Šujić

Divim se ...

**Divim se svemu što je živo,
svemu što raste i što se kreće,
što pjeva i pleše.**

**Divim se mom anđelu
što od zla me čuva.
I Bogu što me sluša
kad god sam ja tužna.**

**Divim se ponajviše
svojim bližnjima,
što me utješe,
i kada sam sretna i tužna.**

**Divljenje je nešto,
nešto što svaki čovjek osjeća,
kada je tužan i sretan,
uplakan ili raspjevan.**

Emina Mukić

DJECA U 2006.

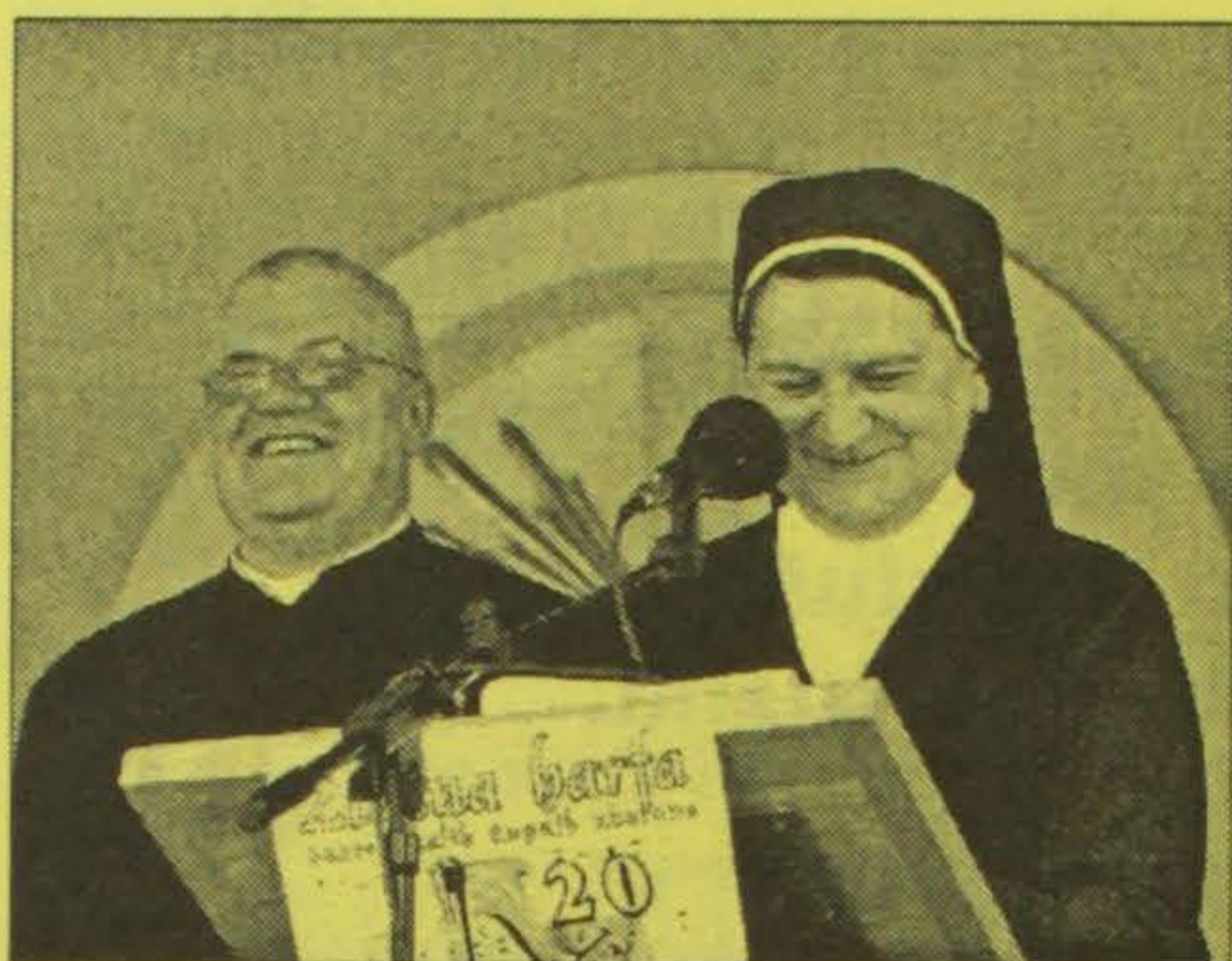
ZLATNA HARFA 2006. na Bunariću

“Hvalite Boga, pjevajte mu, svirajte mu”

Na jubilarnoj, 20. Zlatnoj harfi, susretu dječjih župnih zborova, u subotu 17. lipnja sudjelovalo je 17 zborova.

Ovaj susret po prvi puta održan je na svetištu Gospe Bunaričke kod Subotice, što se pokazalo kao doista dobra ideja.

Susret je počeo sv. misom u 10 sati koju je predvodio biskup subotički **Ivan Pénzes**, a koncelebriralo je desetak svećenika koji su došli s djecom iz svojih župa.

Među 17 zborova prvi su se predstavili mališani iz dječjeg vrtića “Blažena Marija Petković” iz Subotice, a zatim i djeca iz župa “Sveti Križ” iz Sombora, “Sveti Rok” iz Subotice, “Sveti Juraj” iz Vajske, “Sveti Jakov Apostol” iz Plavne, “Sveti Marko” iz Starog Žednika, “Isusovo Uskrsnuće” iz Subotice,

“Rođenje Blažene Djevice Marije” iz Svetozar Miletića, iz župe “Blažene Djevice Marije Kraljice svijeta” s Palića, te iz župa “Presveto Trojstvo” iz Sombora i iz Selenče, “Sveti Juraj” i “Marija Majka Crkve” iz Subotice, “Ime Marijino” iz Novog Sada, “Josip radnik” iz Đurđina, “Presveto

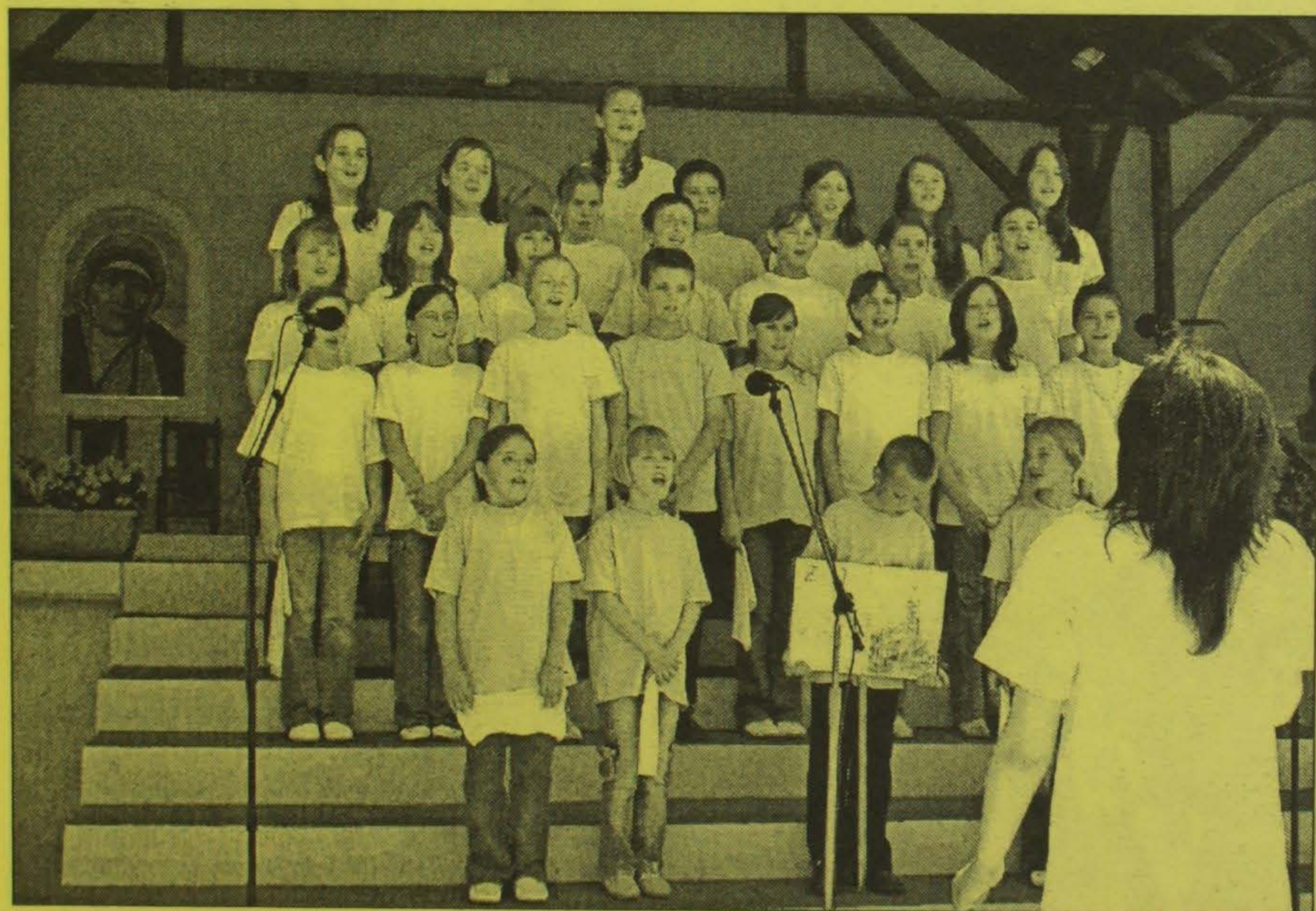

Trojstvo" iz Male Bosne i djeca župe "Svete Terezije Avilske" iz Subotice.

Na kraju ovog susreta svaki je zbor dobio diplomu koje je podijelio **dr. Andrija Kopilović**, upravitelj svetišta Gospe od Bunarića.

Susret je završio zajedničkom pjesmom Majci Božjoj - "Marijo, o Marijo".

Glavni organizator i ovogodišnjeg susreta bila je sestra **Mirjam Pandžić**. Ona je rekla kako je kroz ovih dvadeset godina na "Harfi" nastupio 241 dječji zbor što znači oko 8.000 djece.

SUSRET MINISTRANATA NA BUNARIČU

Prve subote u mjesecu rujnu na bunaričkom su se svetištu okupili ministranti nekoliko župa. Iako je to trebao biti susret ministranata hrvatskog govornog područja iz čitave naše biskupije, došli su samo ministranti iz subotičkih župa sv. Roka i Marije Majke Crkve te ministranti iz Žednika i Bačkog Monoštora.

Pedesetak ministranata toga je dana u praksi oživjelo geslo "ZDRAV DUH U ZDRAVOM TIJELU". Oni su, naime, slavili sv. misu, dobro se namučili s loptom a onda i lijepo okrijepili u prirodi.

Sv. misu je predvodio upravitelj svetišta **dr. Andrija Kopilović** koju su još s njim slavili **preč. Željko Šipek** i **vlč. Goran Vilov**, a bogoslovi su asistirali.

II. SMOTRA DJEČJIH PJEVAČA I ZBOROVA

“Tuđe poštivaj - svojim se diči”

U okviru “VI. Festivala bunjevački pisama” po drugi je put organizirana i Smotra dječjih pjevača. Na poziv **prim. dr. Marka Sentea** odazvalo se oko 300 djece u srijedu 27. rujna iz Subotice, Tavankuta, Đurđina, Starog Žednika, Male Bosne, Sonte, Bačkog Monoštora i Bačkog Brega.

Posebno je pohvalno da su djeca svoju školsku godinu na ovaj način započela u subotičkoj katedrali-bazilici blagoslovom župnika **mons. Stjepana Beretića**.

Najmlađi pjevači nastupili su na generalnoj probi pred svojim vršnjacima, a potom, narednu večer, 28. rujna pred punom dvoranom Hrvatskoga kulturnog centra “Bunjevačko kolo”.

V. DANI BALINTA VUJKOVA

Dani hrvatske knjige i riječi

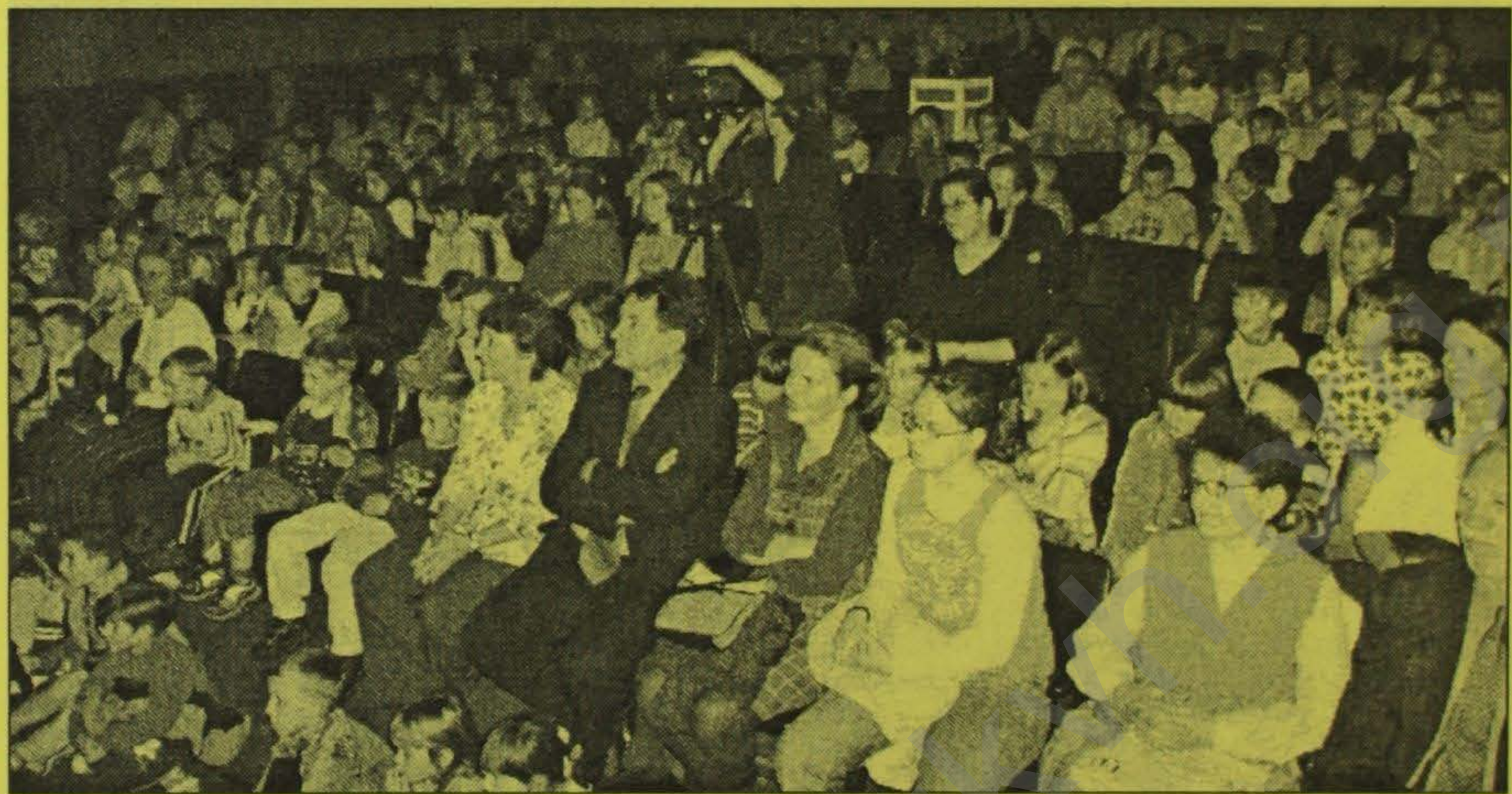
Na sceni Dječjeg kazališta 5. listopada djeca iz vrtića "Bl. Marija Petković" i osnovnih škola nastupila su s dramatisacijom narodnih pripovjedaka koje je sakupio i zapisao Balint Vujkov.

Svoje priče na glumački način ispričali su učenici osnovnih škola: "Matija Gubec" iz Tavankuta, "Vladimir Nazor" iz Đurđina, "Ivan Milutinović" iz Subotice i Male Bosne, "Sveti Sava" i "Matko Vuković" iz Subotice, te djeca iz vrtića "Marija Petković" u Subotici i vrtića iz Tavankuta.

Nakon nastupa, djeci je priređeno iznenađenje - prikazan je prvi animirani film na bunjevačkoj ikavici pod nazivom "Čukundidino

zrno ora", također po pripovijetki Balinta Vujkova. Za ovaj je film crteže izradila naša likovna umjetnica **Cilika Dulić**, animaciju su uradili **Igor Temunović** i **Danijela Mamužić**, a redateljski posao uradio je **Rajko Ljubič**.

V. POKRAJINSKA SMOTRA RECITATORA

na hrvatskom jeziku okupila je ove godine u subotu, 18. studenog sedamdesetero djece koja su pokazala veliki napredak u lijepom kazivanju poezije na hrvatskom književnom jeziku te na bunjevačkoj i šokačkoj ikavici. Recitatore je ocijenio žiri u sastavu: glumica **Vesna Kljajić**, voditeljica Dramske sekcije HKUD-a "V. Nazor" iz Sombora **Marija Šeremešić** i stručna suradnica u Odjelu društvenih djelatnosti SO Subotica **Katarina Čović**.

Svi su recitatori dobili po knjigu na hrvatskom jeziku a oni najbolji i pohvalnicu te jednodnevni izlet u Ilok, Vukovar i Osijek.

*Nagrađeni
recitatori
u mlađoj
skupini*

*Najbolji
recitatori
viših
razreda
osnovnih
škola*

Priča o anđelu

Dan prije dolaska na svijet, nerođeno dijete upita Boga:

“Kažu mi da me šalješ sutra na Zemlju, ali kako ću tamo živjeti, tako malen i bespomoćan?”

Bog mu odgovori: “Između mnogih anđela izabrao sam jednoga za tebe.”

“Ali ovdje na nebu ne radim ništa, osim toga što pjevam i smijem se. To mi je dovoljno da budem sretan.”

“Tvoj će ti anđeo pjevati i smijati se s tobom svaki dan. Osjetit ćeš njegovu ljubav i bit ćeš sretan.”

“A kako ću razumjeti što mi govore, kad ne poznajem njihov jezik?”

“Tvoj će ti anđeo s mnogo strpljivosti i nježnosti reći sve najljepše i najslađe riječi koje si ikada čuo. Naučit će te govoriti. Tvoj će anđeo sklopiti ruke i naučiti te kako se moli.”

“Čuo sam da na Zemlji postoje zli ljudi. Tko će me zaštititi?”

“Tvoj će te anđeo štiti, pod cijenu vlastita života.”

“Ali ja ću biti žalostan ako te više ne budem viđao.”

“Tvoj će ti anđeo uvijek govoriti o meni i naučiti te kako me uvijek možeš naći, iako ću ja uvijek biti uz tebe.”

U tom trenutku na nebu zavlada tišina i sa Zemlje dopriješe glasovi, te djetesce u žurbi progovori:

“O Bože, ako moram sada krenuti, molim te, reci mi ime moga anđela.”

“Ime tvoga anđela uopće nije važno. Zovi ga jednostavno: MAMA.”

Utjeha

Djevojčica se upravo vratila iz susjedstva gdje je jednoj ženi tragično preminula osmogodišnja djevojčica.

“Zašto si išla tamo?” upita je otac.

“Da utješim susjedu!”

“A što si tako malena mogla učiniti da je utješiš?”

“Sjela sam joj u krilo i s njom plakala!”

Ako je u tvojoj blizini netko ko trpi, plači s njim!

Ako se tvoj bližnji raduje, raduj se s njime!

Ljubav gleda i vidi, osluškuje i čuje.

Ljubav znači suosjećati s nekim čitavim svojim bićem.

Onaj tko ljubi otkriva u sebi neslućene zalihe utjehe i sućuti.

Mi smo anđeli sa samo jednim krilom:

možemo letjeti jedino ako se zagrimo.

Trgovina

Neki je mladić sanjao da je ušao u veliku trgovinu. Za pultom je bio anđeo i posluživao.

“Što ovdje prodajete?” upita mladić.

“Sve što želite”, odgovori uljudno anđeo.

Mladić poče nabrajati: “Htio bih kraj svih ratova na svijetu, više pravde za ugnjetavane, velikodušnosti i snošljivosti prema strancima, više ljubavi u obiteljima, rada za nezaposlene i....i....”

Anđeo ga prekide: “Žao mi je, gospodine, krivo ste me shvatili. Mi ne prodajemo plodove, prodajemo sjemenje.

Tvoja duša je vrt u kojem su posijani pothvati i najveće vrednote.
Hoćeš li dopustiti da se razrastu?

Leonard, 6 god.

Dajana Stantić

Oskar Kovač, 6 god.

Božić u mojoj obitelji

Uskoro stiže i taj dan, Božić - Isusov rođendan. Božić je za moju obitelj najljepši blagdan u godini. Već na Badnji dan u kući blista okićena jelka, a ispod nje mali Betlehem.

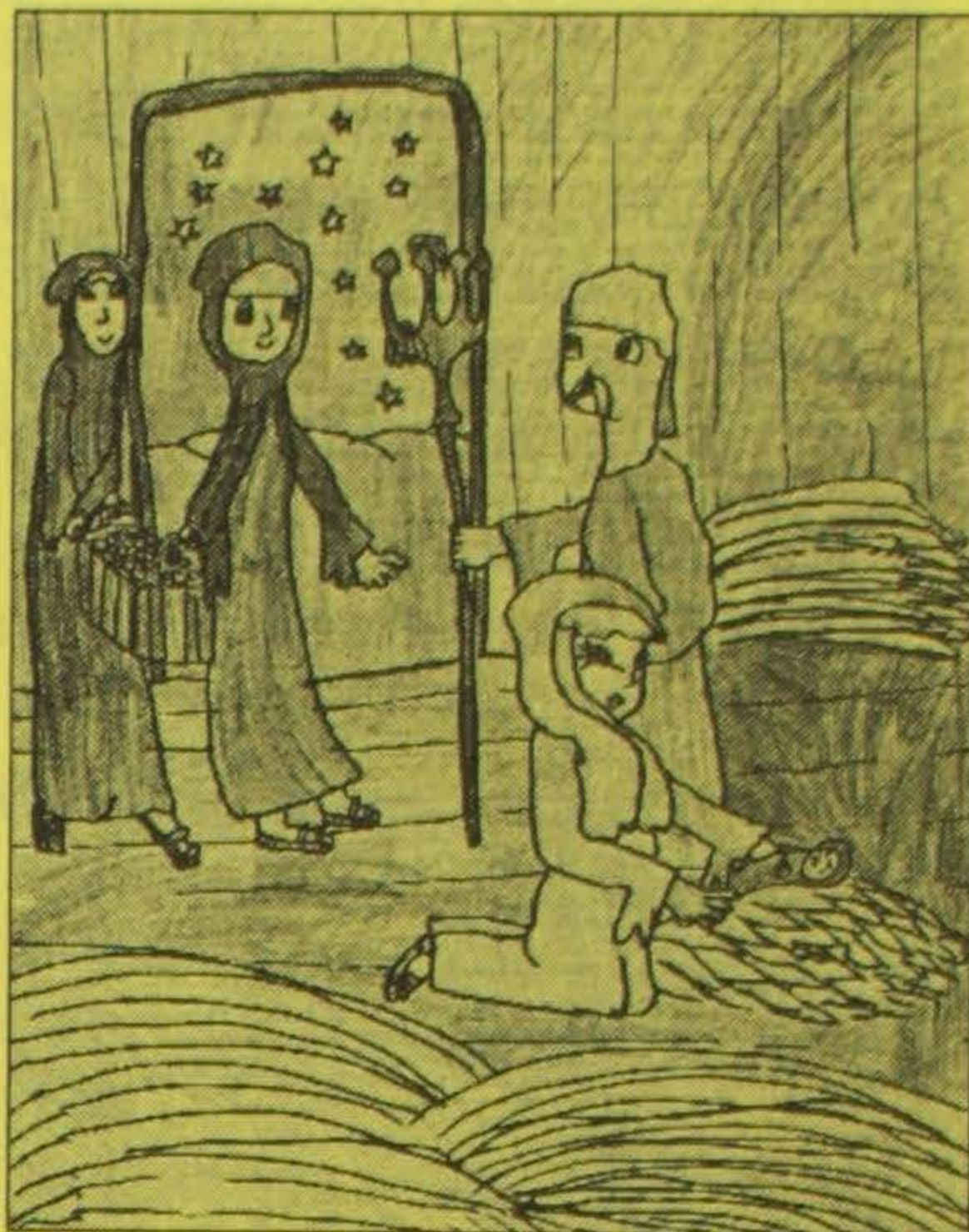
Kuća je puna sreće i ljubavi u iščekivanju radosne vijesti da je rođen Spasitelj.

Mama priprema posnu ali svečanu večeru: grah, tijesto i ribu. Skroz navečer se svi spremamo na ponoćku. Na ponoćnoj misi je puno ljudi i svi u zajedničkoj molitvi, svečanim pjesmama u slavu Isusovog rođenja proslavljamo Božić.

Nakon mise kod kuće mama poslužuje pača, a mi djeca s nestrpljenjem otvaramo darove koje smo zatekli ispod jelke.

Ovi dani me čine sretnom.

Marija Sudarević, 4.a
OŠ "Đuro Salaj", Subotica

Kristina Pinter, V. r.
OŠ "Đuro Salaj", Subotica

Sretna sam što sam vjernica

Svake nedjelje redovito idem u crkvu, ali ne zato da bih nekom dokazivala da vjerujem u Boga, već zato što ga zaista volim. Sretna sam što u sebi gajim takve osjećaje. I meni se dogodi da sagriješim, ali se uvijek sjetim Boga koji prašta. Da bih bila bliža Isusu i Bogu moram se truditi što manje grešaka praviti.

U godini najviše volim blagdane vezane za Isusa. Božić mi je posebno značajan ne zbog darova koje većina djece očekuje, već zbog najljepšeg rođendana, Isusovog. Posebno volim Badnju večer zbog svečane trpeze i zajedništva oko stola u molitvi. Ponoćnica je opet poseban i veseo događaj. Svake godine s nestrpljenjem očekujem Božić.

Ivana Temunović, 5.b
OŠ "Đuro Salaj", Subotica

Zašto je Isus bolji od Djeda Mraza i Djeda Božićnjaka?

* Djed Mraz živi na sjevernom polu ... Isus živi svugdje.

* Djed Mraz koristi saonice ... Isus hoda po vodi.

* Djed Mraz dolazi jednom godišnje ... Isus je stalna životna pomoć.

* Djed Mraz ispunja čarape darovima ... Isus ispunja sve naše potrebe.

* Djed Mraz silazi niz dimnjak nepozvan ... Isus stoji pred vratima i kuca, a onda ulazi u naše srce kad je pozvan.

* Moraš čekati u redu da vidiš Djeda Mraza ... Isus je tu čim spomeneš njegovo ime.

* Djed Mraz dopušta da mu sjediš na koljenima ... Isus ti dopušta da se odmoriš na njegovim rukama.

* Djed Mraz ne pozna tvoje ime, i sve što on može reći je: "Hej, maleni ili malena, kako se zoveš? ... Isus je znao naše ime i prije nas samih. Ne samo da zna naše ime, on zna i našu adresu, također. On zna našu povijest i našu budućnost, on čak zna i koliko je vlasi na našoj glavi.

* Djed Mraz ima stomak kao zdjela puna želea ... Isus ima srce puno ljubavi.

* Sve što Djed Mraz može pružiti jest: "Ho, ho, ho" ... Isus pruža zdravlje, pomoć i nadu.

* Djed Mraz govori: "Bolje da ne plačeš" ... Isus govori: "Sve svoje brige prepusti meni jer se ja brinem za tebe."

* Pomagači Djeda Mraza prave igračke ... Isus stvara novi život, liječi slomljena srca i obnavlja razorene domove.

* Djed mraz te može nasmijati ... Isus daje radost koja daje snagu.

* Djed Mraz stavlja darove pod drvo ... Isus je naš dar koji je umro na drvu križa. Očito je da nema istinske usporedbe. Trebamo posvijestiti sebi tko je Božić. Trebamo ponovno Boga vratiti u Bo(g)žić.

Sretan vam Bog(ž)ić.

KVIZ O MALOM ISUSU

Božić je posebno doba godine kada mi, kršćani, slavimo rođenje našega Spasitelja. Biblija nam govori o događanjima u vrijeme Isusova rođenja.

Upute: Izaberi točan odgovor za svako pitanje:

1. Tko je rekao Mariji da će roditi Božjeg Sina?

- a) Josip
- b) Njeni roditelji
- c) Anđeo Gospodnji

2. Tko je uvjerio Josipa da oženi Mariju iako je ona već bila trudna?

- a) Marija
- b) Njegovi roditelji
- c) Anđeo Gospodnji

3. Gdje je Isus rođen?

- a) u Bethlehemu
- b) u Galileji
- c) u Jeruzalemu

4. Koji kralj je poslao tri mudraca u potragu za djetetom Isusom?

- a) Kralj Solomon
- b) Kalj Herod
- c) Kralj David

5. Koja tri dara mudraci nose Isusu?

- a) Zlato, tamjan i smirnu
- b) Zlato, začine i tamjan
- c) Zlato, začine i smirnu

6. Zašto je Isus rođen u štalici?

- a) Marija i Josip su bili previše siromašni da iznajme sobu
- b) Za njih nije bilo mjesta u svratištu

c) Stigli su u Betlehem prekasno noću da se prijave.

7. Kome su anđeli rekli da se Isus rodio?

- a) Pastirima
- b) Kralju Herodu
- c) Marijinim roditeljima

8. Na kojoj strani svijeta je stajala zvijezda na noćnom nebu?

- a) Zapad
- b) Jug
- c) Istok

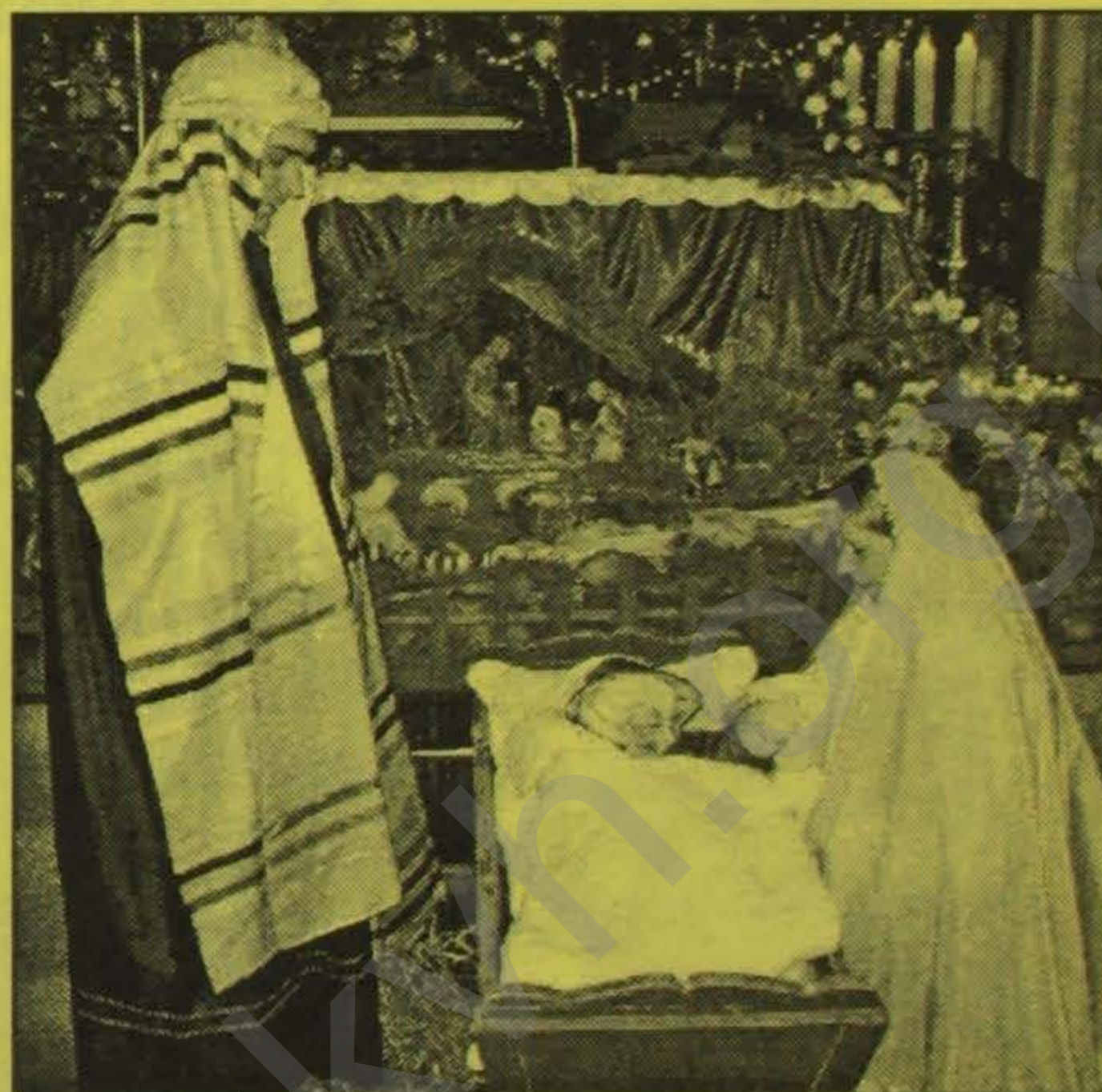
9. Je li mali Bubnjar također posjetio Isusa?

- a) Da
- b) Ne

10. S koje strane jaslca je stajao vol, a s koje magarac

- a) Vol s lijeve, magarac s desne
- b) Vol s desne, magarac s lijeve
- c) O njima u Bibliji ništa ne piše!

(prema kvizu s Internet stranice priredila: vh)

DUŽIJANCA 2006.

Hoću li i ja biti velika bandašica

STRANICA S OSMIJEHOM

ŠTO JE BOLJE

- Zašto te tako rijetko vidim na nedjeljnoj misi? - pita župnik člana svoje župe, inače ribara.

- Velečasni, recite pravo - odgovori ovaj, je li bolje da ja, dok sjedim u barki i lovim ribe, mislim na crkvu, nego da sjedim u crkvi i mislim na ribe?!

NEMA IH VIŠE

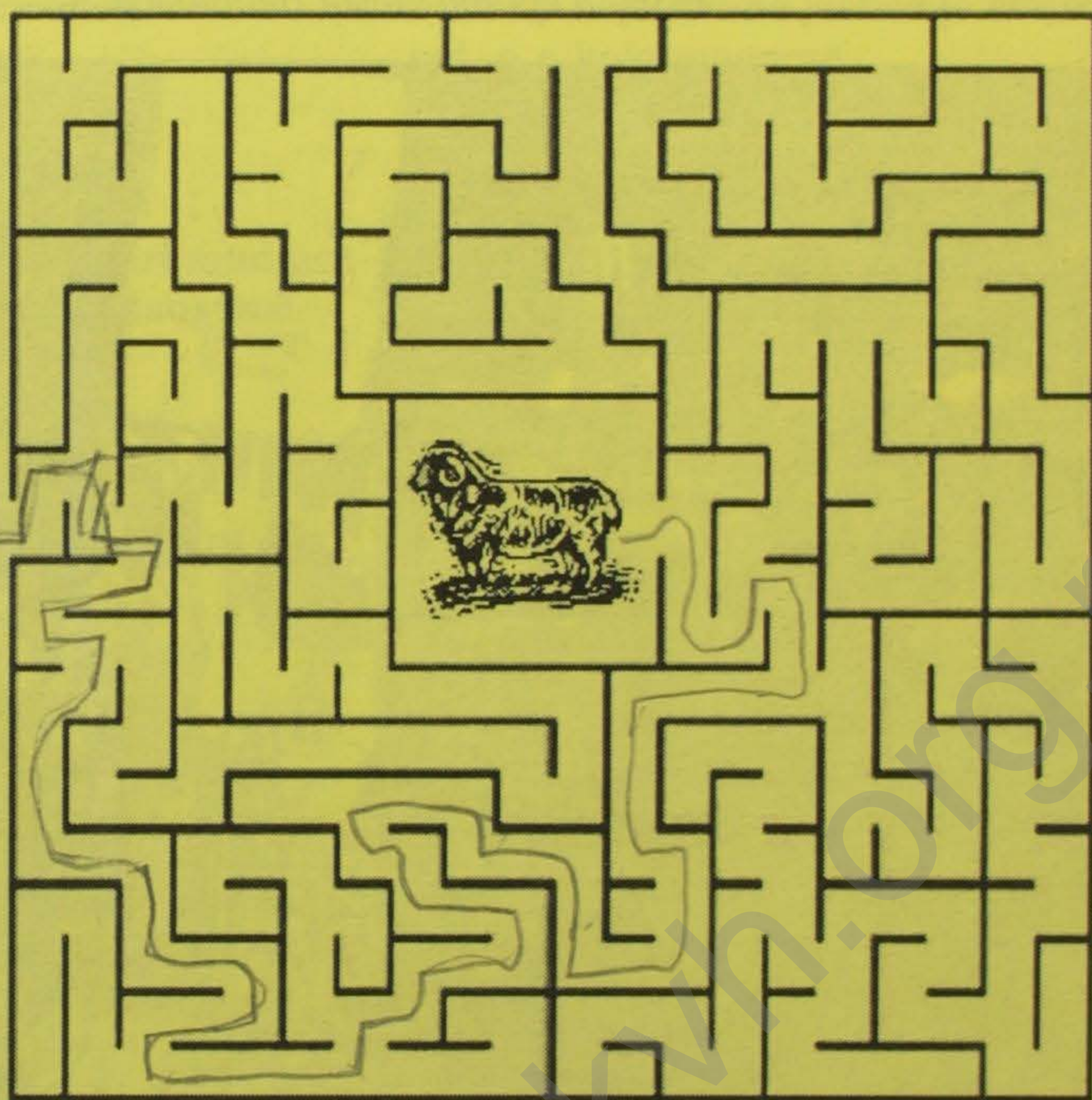
- Koliko ima svetih sakramenata? - pita vjeroučitelj na satu vjeronauka.

- Nijedan! - brzo će mali Perica.

- Kako to, nijedan? - iznenadi se vjeroučitelj.

- Pa, moj tata kaže da je naš susjed jučer primio zadnji sakrament! - obrazloži dječak.

Pomozi pastiru pronaći put do ovce!

Obitelj

Uredila: obitelj Huska

OBIČAN DAN

“Mamice, brzo dođi bliže!”

U sebi mislim - što je sad opet, opet nešto izmišlja da odvuče vrijeme za spavanje. Što li je smislio? Ipak, znam što psiholozi kažu o tome kad to djeca rade - time pokazuju neki strah, nelagodu, neprihvatanje. Smijem se u sebi i sebi i ustajem - tko mi je kriv kad sam toliko čitala o djeci, pa znam da im se treba javiti uvijek kad nas zovu...

- Što je, milo?

Očekujem neku priču o zločestoći nekog dječaka iz vrtića, neku želju za rođendan ili traženje “samo jednog kratkog crtića” uz najmiliji osmijeh na svijetu, kao u reklami! Bez riječi mi stavlja palac na čelo.

- Što to znači, sine?

- To znači da te volim i da me voliš do neba i do miseca i do zvizda...

Do Isusa!

Šapće mi, jer je to naša tajna, naš tajni znak ljubavi. Imamo i OBITELJSKI tajni znak: pokazati prstima obje ruke broj 7 - sedam slova imaju riječi VOLIM TE... I kad ne želiš da itko čuje ili vidi koliko voliš nekoga, onda mu pokažeš tajni znak. On donosi smiješak na lice i milje u dušu... svakoj mami i svakom tati, a sada vidim - i djetetu. Iz sanjarenja i iz smiješne poze uzajamnog držanja palca na čelu, “bude” me slatki glasići:

- Mama, dođi! - i drugi sin mi stavlja prst na bradu.

- Mamika, tu sam i ja!

Svi pružaju ruke i pokazuju znak, par sekunda se gledamo i onda svi presretni grlimo... Trenutak raja i slave Božje - do sljedećeg, malo manje “rajskog”...

Neću kazati kako točno izgledaju naši znaci ljubavi. To je TAJNA!

vh

Obiteljski život

U današnjem vremenu lažni proroci napadaju prave vrijednosti, te naširoko i vrlo organizirano nude "u celofan" umotan pogrešni način života koji ne može dovesti do prave sreće. Svoje poruke šire preko televizije, radija, dnevnih novina i specijaliziranih časopisa s kojima love određeni uzrast ili kategoriju stanovništva, preko video filmova, kroz nemoralna predavanja i sadržaje u školama, kroz grješne savjete i grješne aktivnosti u medicini i farmaciji, kroz protuživotni, protuobiteljski mentalitet, ponašanje i razgovore u susjedstvu, na radnom mjestu i diskoteci, kroz državno zakonodavstvo koje se neprijateljski odnosi prema ljudskom životu i kršćanskim vrijednostima i na brojne druge načine.

Međutim, sudjelovanje u nedjeljnoj svetoj Misi, u sakramentu svete Ispovijedi i sv. Pričesti na čistu dušu, molitva i dobra djela, pa i toplina obiteljskog doma ipak nam na posebni način pomažu u spoznaji istine da je prava sreća u milosti posvetnoj, u ljubavi prema Bogu, dobrim međuljudskim odnosima, u poštivanju svog i tuđeg života, zdravlja i u spremnosti da se s ljubavlju žrtvujemo za dobro drugih.

Svaki čovjek želi biti voljen i nekoga voljeti. Upravo brak kojega Bog blagoslovi a to onda znači i obitelj, predstavljaju mjesto za manifestaciju ljubavi i nježnosti. Osoba koja je voljena, kojoj je kod kuće lijepo, bez obzira da li se radi o djetetu ili odraslome, lakše izdrži materijalnu oskudicu i razne stresne situacije, teže postane žrtvom ovisnosti, nije toliko sklona vrijeđanju drugih, čak se bolje i staloženije ponaša u prometu. Ako se i razboli, u ozračju ljubavi članova svoje obitelji brže ozdravi. A kada dođe vrijeme odlaska na drugi svijet, lakše se podnaša i najteža bolest. Kako onda postići sretnu obitelj?

Očito je da treba cijeniti brak, tražiti Božju pomoć i prihvatiti što nam govori Katolička Crkva koja je Učiteljica vjere i morala. Statistika govori da kod onih kršćanskih brakova u kojima muž i žena svake nedjelje i blagdana zajedno s djecom idu na sv. Misu i kod kuće se s djecom redovito mole, rastave se događaju u manje od 1 % slučajeva. Ima onih koji, nažalost, preziru brak i ne žele ga ostvariti. Umjesto prirodnog i zdravog života u braku kojega blagoslovi dragi Bog, oni izabiru "surogate" u obliku raznih grijeha na seksualnom području, koji su potpomognuti pornografijom, nemoralnim odijevanjem, nemoralnom glazbom, izlascima na ružna mjesta, itd. Zbog svega toga postaju sve siromašniji, jadniji i bolesniji. Susreću se osobe koje izgledaju kao starci u mladome organizmu. Žive od danas do sutra. Hoće li nakon takvog nemoralnog života uspjeti pronaći nekoga tko će ih ipak prihvatiti za ženidbu, hoće brak prihvatiti ako im ga netko ponudi i što će u taj brak donijeti: kakve oči, kakvu dušu, hoće još nešto ostati od životnog optimizma i povjerenja u supružnika nakon svih onih grijeha i poniženja što su doživjeli, ako se nisu iskreno raskajali i obratili? Mnogi od njih su se već zarazili nekom od brojnih spolnih bolesti, npr., s Chlamidiom Trachomatis zbog koje trudnici često umre dijete prije poroda, s Herpesom genitalis, s virusom HPV koji izaziva rak maternice ili s AIDS-om koji se ipak prenosi lakše nego što netko misli. Dokazano je da se prenosi i preko

onih grješnih plastičnih sredstava (prezervativ, prim. ur.str.), a sve je više izvještaja i o mogućnosti zaraze čak i preko nekih poljubaca, jer je virus prisutan i u slini. Prvi znakovi AIDS-a često se javljaju baš u ustima u obliku krvarenja, gnojenja, stomatitisa, gingivitisa, leukoplakije, soor-a (bijelih naslaga) i t.d., kroz čega virus još više izlazi. Većina zaraženih nije zaraze niti svjesna, jer je period od zaraze do pojave prvih simptoma, prosječno deset godina.

Pitam se kako će roditelji djevojke pogledati nakon vjenčanja svome zetu u oči, ako su dopuštali da njihova kćerka prije braka živi sramotnim životom, a od svoga zeta istovremeno očekuju da ih silno poštuje i cijeni! Kako će roditelji mladića pogledati snahi u oči ako su prije toga dopuštali bezobrazni i razvratni život svoga sina? Sreći svakog pojedinca, ali i sreći braka i obitelji smeta bilo koje zlo. Treba se kloniti svakoga grijeha. On donosi posljedice ne samo duši, nego i tijelu i zajednici.

Život i zdravlje stradavaju zbog pušenja, alkoholizma i droge, zbog gubitka noći na ružnim mjestima, loše i destruktivne glazbe i filmova, provođenja psihičkog traumatizma, zbog loše vožnje i prometnih nesreća, zbog seksualnog života prije i izvan braka kojega blagoslovi dragi Bog, a također i zbog kontracepcije, sterilizacije, pobačaja i umjetnih oplodnji.

Osobe koje su upotrebljavale spirale, antibaby pilule i druge hormone protiv rađanja, vrlo često su postale ubojice svoje vlastite djece a da to možda i ne znaju. Dokazano je da kod žene koja provodi seksualni život uz spiralu, do začeca dolazi prosječno nekoliko puta u godini dana. Do ovulacije i do začeca dolazi vrlo često i kod one žene koja guta bilo koju vrstu antibaby pilula ili koja upotrebljava druge hormone protiv djece. Međutim, spirale, pilule i drugi takvi hormoni automatski ubijaju dijete još u prvim danima nakon začeca, sprečavajući mu usađivanje u maternicu. To ubojstvo se najčešće dogodi još prije izostanka majčine menstruacije, dok žena možda hoda ulicom ili s nekim razgovara, a tek će na drugom svijetu ona i otac toga nerođenog djeteta saznati koliko su djece začeli i ubili takvim sredstvima. Hormoni antibaby pilula i sličnih sredstava oštećuju ženi vidni živac, jetru i bubrege, uz njih ranije i u većoj mjeri nastupa arterioskleroza, pojavljuje se veća sklonost moždanom i srčanom udaru, raku kože, dojke i maternice i upali vena s mogućnošću embolije. Slabi otpornost organizma na zarazne bolesti jer su ti hormoni slični tzv. kortikosteroidima. Spirala izaziva bolove, a nekada i probuši maternicu. Uz nju žena jače krvari, doživljava omaglice pred očima, slabost pa i pad u nesvijest zbog slabokrvnosti. Gnojenja u maternici se često prošire na jajovode u kojima se znaju stvarati apscesi, a također i priraslice koje izazivaju izvanmaternične trudnoće i neplodnost. Nekada se gnoj proširi i na cijeli trbuh pa se treba puno truditi da bi se takvoj bolesnici spasilo život. I na ovim primjerima se vidi da su zaista za mnoge duševne, psihološke i biološke patnje krivi upravo ljudski grijesi.

Mnogi su zbog grijeha izgubili i svoju plodnost. Oko 80 % žena koje traže oplodnju u epruveti postale su neplodne jer su im jajovodi neprohodni zbog spolnih bolesti kao i zbog upala koje je izazvala spirala ili neka druga vrsta abortusa. Poznato je da kod oplodnje u epruveti većina djece pogine zbog neprirodnih uvjeta još prije nego što se usade u maternicu, a čujemo da mnogu takvu malu djecu bacaju u kanalizaciju uskoro nakon začeca, ili nakon nekog vremena što ih drže žive a smrznute u frižideru. Zbor za nauk vjere Katoličke Crkve

je objavio dokument *Donum Vitae* u kojemu se objašnjava više razloga zbog čega su grješne i nedopustive umjetne oplodnje i to ne samo one u epruveti nego i inseminacije.

O razlozima zbog čega se ne smije sudjelovati u grijesima kontracepcije, sterilizacije i pobačaja može se detaljnije pročitati u Enciklikama *Casti Conubii* i *Humanae Vitae*. U slučaju ozbiljnog i opravdanog razloga izbjegavanja začeca rješenje je u suzdržanosti. Onih nekoliko plodnih dana u mjesecu se otkriva jednostavno i pouzdano čak i u nepravilnim ciklusima uz pomoć prirodnih metoda kao što su Billingsova i simpto-termička koje su puno sigurnije od već zastarjele Ogino-Knaus metode. Većinu dana žena je neplodna. Literaturu o prirodnim metodama se može naći u Katoličkoj Crkvi.

Važno je međutim prihvatiti činjenicu da se seksualni život ne smije provoditi prije a niti izvan braka kojega blagoslovi dragi Bog i koji je za cijeli život. Treba jako dobro paziti da ne prihvatimo savjete doktora, sestara i farmaceuta kada god su oni pogrešni. Njihova edukacija je često bila u suprotnosti s kršćanskim načelima. Mnogi od njih ne poznaju niti Billingsovu niti simpto-termičku prirodnu metodu.

Ljubav prema djeci treba svakoga dana razvijati sve više i više. Ima onih koji trpe materijalnu oskudicu, ali djeca nisu uzrok siromaštva. Najčešće je čovjek siromašan jer je lijenčina, propalica, alkoholičar ili zato što netko krade, možda čak u poduzeću ili državi, pa oni od kojih se krade osiromaše. Međutim, bez djece ćemo biti još siromašniji. Upravo će djeca koju volimo i koju kršćanski odgojimo stvarati bolju budućnost i u ekonomskom pogledu, i to ne samo za obitelj, nego i za širu zajednicu. Svatko od nas poznaje ljude, možda i vlastite roditelje, djedove i bake, koji su i u siromaštvu voljeli i rodili brojnu djecu i kršćanski ih odgajali. A, nakon nekog vremena, kada su djeca odrasla, postali su bogatiji od onih koji su im se rugali, koji nisu htjeli prihvatiti onoliko djece koliko im je dragi Bog ponudio ili koji nisu htjeli roditi onu djecu koju je dragi Bog stvorio.

Prosječan broj od dvoje djece po obitelji znači da bi takva obitelj i takav narod nestali s lica zemlje (kod nas prosjek broja djece jest 1,5, kažu statistike - prim. ur. str.) Naime, događa se da neka od tih dvoje djece umre još dok je maleno, ili bude neplodno ili ne ulazi u brak.

Ako se djeci pruži u materijalnom pogledu više nego što im zaista treba, postoji opasnost da neće htjeti učiti, ni raditi i da će se upustiti u drogu i nemo-ral. Ako su se roditelji ponašali kontracepcijski i abortivno, te su učili i onu svoju rođenu djecu neka se za druge ne žrtvuju, onda se često ta djeca kada odrastu sebično ponašaju i prema vlastitim ostarjelim roditeljima i za njih se ne brinu.

Nikakav namještaj, automobil niti drugo materijalno bogatstvo ne mogu čovjeka usrećiti kao osmijeh novog djeteta u naručju!

I što drugo još poželjeti nego upravo ono što svećenik kaže kada blagoslivlja naše domove: "Blagoslovi, Gospodine Bože Svemogući, ovu obitelj, da bude u njoj zdravlje, čistoća, pobjedna krepost, poniznost, dobrota i blagost, potpuno izvršavanje Zakona i zahvaljivanje Bogu Ocu i Sinu i Duhu Svetomu i neka ovaj blagoslov ostane na ovoj obitelji po Kristu Gospodinu našem!"

dr. med. Antun Lisec

Tri modela savjetovališta za trudnice

1. Na ginekološkim odjelima prostor da katolički svećenik ili časna sestra mogu razgovarati sa svakom trudnicom da bi odustala od pobačaja. Ima dobrih kršćana laika koji bi s takvim trudnicama vodili razgovore umjesto klera (i protiv kontracepcije, sterilizacije i drugih grijeha). U Hrvatskoj rade ovakva savjetovališta, a ministarstvo zdravstva Ruske Federacije je dopustilo Ruskoj Pravoslavnoj Crkvi organizirati savjetovališta u bolnicama.

2. Svaki katolički svećenik, kao i muški i ženski samostani, trebali bi tiskati i dijeliti u dovoljnoj količini listić-plakat "Draga majko" sa svojom adresom kod/u: a) ginekologa i med. sestara da ih daju u ruke svakoj trudnici; b) apoteka u kojima žene kupuju test na trudnoću; c) laboratorija gdje se rade testovi na trudnoću.

"Draga majko! Pod svojim srcem nosiš sina ili kćerkicu. Lijepo je biti majka. Nemoj učiniti pobačaj! Možda sada, u trudnoći, imaš neke probleme? Želimo ti pomoći u njihovom rješavanju, uz poštivanje života svakog začetog djeteta. Pomoć trudnici da u svakoj, pa i u najtežoj situaciji, s radošću i ljubavi prihvati svako dijete, pruža: katolički svećenik, (časna sestra) na adresi ... tel.:...."

Kada trudnica vidi ovaj listić ili plakat, već je savjetovana. Rijetko koja trudnica zaista ode na razgovor svećeniku ili časnoj sestri (žene unaprijed znaju što bi im tamo rekli), ali mnoge odustanu od pobačaja već kad pročitaju listić. Trudnica to može pokazati mužu, njegovoj/svojoj majci ili mladiću i tako neutralizirati njihove štetne utjecaje. Medicinsko osoblje, kada počne dijeliti ovakav listić, i samo počinje govoriti protiv pobačaja svojim riječima. Svećenik već ispovijeda one koji su sudjelovali u abortusu, a neka dade svoje vrijeme i za odgovaranje od pobačaja onih ljudi koji su u napasti.

3. Katolički centri (u gradovima) za odgovaranje trudnica od abortusa i za posjete tijekom trudnoće i poslije poroda.

Osobe koje u njima rade moraju biti dobri kršćani i imati ispravne stavove o svim pitanjima (protiv kontracepcije, sterilizacije, umjetne oplodnje, abortusa, bludnosti, preljuba i dr. grijeha). Trudnice (i žene i djevojke savjetovane u bolnicama) treba pozivati u centre na razne načine - listićem "Draga majko", preko novina, radija i tv.

Ako svećenici ili biskupi nemaju dovoljno novaca da bi pomagali siromašne trudnice, oni mogu dati lijepu riječ, koja ne košta ništa. Preko 90 % trudnica koje traže abortus odbijaju materijalnu pomoć da bi odustale od abortusa. Problem je u duši i psihi, a to su svećenici i časne sestre sposobni rješavati, a kada se susretne teško siromaštvo, već i malena materijalna pomoć ima veliko značenje. Osobito veliko značenje ima kada se trudnicu posjeti kod kuće da bi ju se i tamo nastavilo odgovarati od pobačaja, a uspjeh je veći ako ju posjeti i svećenik njene župe ili časna sestra. U svakoj biskupiji treba napraviti kršćanske domove u koje trudnica može doći ako nema bolji smještaj (moguće i za nekoliko biskupija zajedno), a te domove bi mogle voditi katoličke redovnice koje će se truditi oko zdravog duhovnog života i odgoja.

Prema: dr. med. Antun Lisec

OPTIMIZAM ILI PESIMIZAM?

Sjećate li se Robinzona Crusoa, poznatog junaka Danijela Defoa? Jedini preživjeli brodolomnik, koji je godinama živio sam na pustom otoku, dok jednoga dana, nakon dugih godina osamljenosti, nije vidio tragove ljudskih stopala u pijesku... O tome pročitajte u istomi-
menom klasiku, možda glasno čitajući svojoj djeci - zar to nije lijep i ugodan način za čitanje obvezne školske lektire i uživanje u obiteljskom zajedništvu?

Robinzon je iz nasukanog broda uzeo papir i tintu i izradio shemu situacije: u lijevoj koloni je napisao sve svoje negativne argumente (ispod riječi Zlo), a u desnoj, ispod riječi Dobro, sve pozitivne stvari svoje situacije. Zaključio je i uvjerio se da ne postoji toliko očajnička situacija da u njoj ne bi bilo niti jednog pozitivnog elementa za koji možemo osjećati zahvalnost. Optimizam - sposobnost pronalaženja pozitivnog u bijedi u kojoj se našao - spasila ga je. Susret s budućim prijateljem Petkom i dolazak engleskog broda koji ga je spasio doživio je jer se nikad nije potpuno obeshrabrio i prestao nadati spasenju.

Je li ovakav način razmišljanja samozavaravanje? Oba njegova tumačenja zbilje bila su istinita, ali je optimizam korisniji: on je lijek protiv depresije. Razlika između pesimista i optimista zamjećuje se u življenju dviju jednostavnih riječi: "mogućnost" i "poteškoća", kažu psiholozi. Pesimist u svakoj mogućnosti vidi samo poteškoće, dok optimist u svakoj poteškoći vidi samo mogućnosti.

Je li Vaša čaša skoro puna ili poluprazna?

☺ v.h.

ROBINSONOVA SHEMA

Zlo

Bačen sam na strašni, pusti otok i lišen svake nade u izbavljenje.

Odvojen sam i, tako reći, odsječen kao nesretnik od cijeloga svijeta.

Nemam odjeće da se zaognem.

Dobro

Ali ja sam živ. Nisam se utopio kao svi moji drugovi s lađe.

Odvojen sam od cijele posade broda, ali zato da budem pošteđen od smrti.

U vrućem sam podneblju gdje, sve i da imam odjeće, teško da bih je mogao nositi.

TKO IMA PRIJATELJA, NAŠAO JE BLAGO!

“Moj se prijatelj nije vratio s bojišta, gospodine. Tražim dopuštenje da se vratim i potražim ga”, reče jedan vojnik svome nadređenome.

“Ne dolazi u obzir!”, odgovori nadređeni, “ne želim da riskiraš svoj život za čovjeka koji je već vjerojatno mrtav”.

Vojnik je, bez obzira na zabranu, otišao i vratio se nakon pola sata teško ranjen, noseći mrtvo tijelo svoga prijatelja.

Nadređeni je bio bijesan: “Rekao sam ti da je bio mrtav! Je li se isplatilo ići tamo samo radi trupla!?!”

Vojnik, umirući, odgovori: “Jest, gospodine! Kad sam ga pronašao još je bio živ i rekao mi: Bio sam siguran da ćeš doći!”

**PRIJATELJ JE ONAJ KOJI DOLAZI I ONDA
KADA SU TE DRUGI VEĆ NAPUSTILI.**

Jučer: već je prošlo.

Sutra: tek će doći.

Danas: jedini dan koji imaš u ruci.

Učini od njega najbolji dan!

Poželi si oči i srce djeteta
koje veselo vrišteći trči
zabranjenim travnjakom,
klikće zbog jedne sićušne ribice
što klizi kroz vodu,
raspituje se o zvijezdama
i tko ih je zapalio,
i koje te voli
ne zbog tvog debelog novčanika,
nego zato što se znaš igrati,
pričati priče i pjevati pjesme.

Sve možeš izmijeniti u svijetu,
ali ne i druge ljude.

To mogu jedino oni sami.

Stoljećima su ljudi pokušavali
na silu mijenjati druge - uzalud.

To je velika uzaludnost povijesti.

Samo kad ljudi mijenjaju sami sebe,
i drugi će ljudi mijenjati sebe.

Phil Bosmans

*** malo zabave i smijeha *** malo zabave i smijeha ***
*** malo zabave i smijeha *** malo zabave i smijeha ***

Priča s Interneta

Koji Vam je e-mail?

Jedan mučenik bez posla se prijavio za posao u Microsoft kao "čistač WC školjki". Kadrovski direktor ga je primio na razgovor i poslije kratkog testa mu reče: "Primljeni ste. Ostavite mi Vaš e-mail da Vam mogu poslati ugovor i popis Vaših dužnosti. On mučenik, zbunjen, odgovori da nema računalo, pa samim tim ni e-mail. Direktor će na to: "E, pa onda, žao mi je; ako nemate e-mail, virtualno znači da ne postojite, tako da Vas ja ne mogu primiti..."

Očajni siromah izađe iz sjedišta Microsofta, bez ideje što bi mogao raditi sa samo 10\$ u džepu. Uputi se prema supermarketu i tamo kupi gajbicu sa 10 kg jagoda. Za kratko vrijeme, proda sve jagode na komad idući od vrata do vrata i do podne duplira početni kapital. Iznenađen i s entuzijazmom, ponovi istu stvar tri puta i vrati se kući sa 60\$. Tada je shvatio da bi mu taj sistem omogućio da preživi i počeo ga je primjenjivati u kontinuitetu, izlazeći uvijek rano ujutro i vraćajući se kući uvijek kasno navečer. Radeći tako, utrostručavao je i učetvorostručavao kapital svakoga dana. Za kratko vrijeme kupi ručnu dvokolicu da bi mogao povećati opseg posla, a kasnije je zamijeni s jednim kamiončićem. Radeći tako, u roku od jedne godine, postade vlasnik male flote vlastitih motornih vozila. Za 5 godina je postao vlasnik jedne od najvećih mreža za distribuiranje namirnica u USA.

U tom momentu, misleći na budućnost obitelji, odluči osigurati svoj život. Pozvao je brokera kako bi potpisao policu osiguranja. Broker ga na kraju razgovora upita za njegov e-mail da bi mu poslao prospekt osiguranja. Naš čovjek mu odgovori da nema e-mail. "Baš čudno", prokomentirao je broker. "Nemate e-mail, a uspjeli ste napraviti imperij. A zamislite gdje biste bili, da ste ga imali!" Čovjek se zamisli, pa odgovori: "U Microsoftu, čisteći WC školjke!!!"

Moralna poruka br. 1: Internet ne rješava sve probleme u životu.

Moralna poruka br. 2: Ako nemaš e-mail, ali radiš puno, možeš svejedno postati milijunaš.

Moralna poruka br. 3: Ako si primio ovu poruku preko e-maila, bliži si čišćenju WC školjki, nego da postaneš milijunaš.

U svakom slučaju, pozdravljam te i molim da ne odgovaraš na ovu poruku - izašla sam. Kupiti jagode! ☺

ZNAŠ DA ŽIVIŠ U 2006. KAD...

1. Slučajno uneseš password u brojčanik mikrovalne.
2. Nisi igrao soliter s pravim kartama već godinama.
3. Imaš listu od 15 telefonskih brojeva kako bi dobio 3 člana svoje obitelji.
4. Šalješ e-mail osobi koja sjedi za stolom do tebe.
5. Tvoj razlog zašto nisi u kontaktu s rodbinom i prijateljima je taj što oni nemaju e-mail!
6. Parkirao si se u dvorištu vlastite kuće, uzimaš mobitel i zoveš da vidiš ima li koga u kući da izađe i pomogne ti iznijeti namirnice iz auta!
7. Svaka reklama na TV-u ima web adresu u dnu ekrana.
8. Napuštanje kuće bez mobitela je razlog za paniku (koji nisi imao prvih 10, 20 ili 30 godina života) i razlog da se vratiš kući i uzmeš ga.
10. Ustaneš ujutro i ideš online čak prije ispijanja prve kave.
11. Počinješ pokretati svoju glavu lijevo desno da se nasmiješ. ☺
12. Čitaš ovo, klimaš glavom i smiješ se.
13. Čak još gore, točno znaš kome ćeš proslijediti ovaj e-mail.
14. Tako si zauzet da nisi primijetio da nema stavke broj 9 na ovoj listi!
15. Sad si zastao i provjeravaš da li stvarno nema stavke 9 na ovoj listi.

SAD SE SMIJEŠ SAMOME SEBI...

SAD HAJDE IDI FORWARD-aj OVO SVOJIM PRIJATELJIMA.

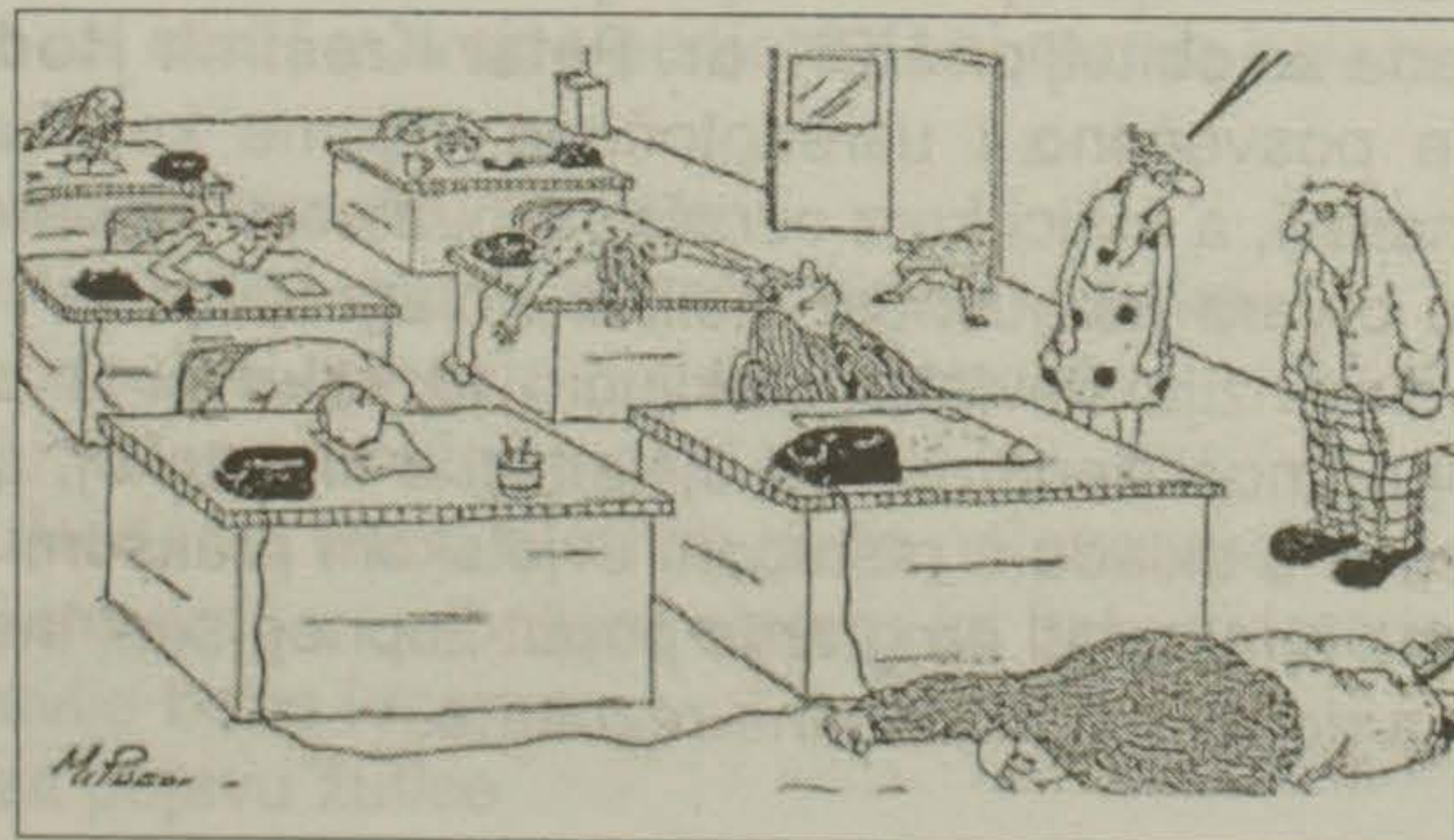
ZNAŠ DA ŽELIŠ TO!!

U inat tekstu proglasite svoj "Dan za druženje" s prijateljima (rodbinom, znancima...), uz kavicu i sok, a bez računala, mobitela i sličnog!!! (Osim ako je, naravno, nešto važno... ☺)

VH

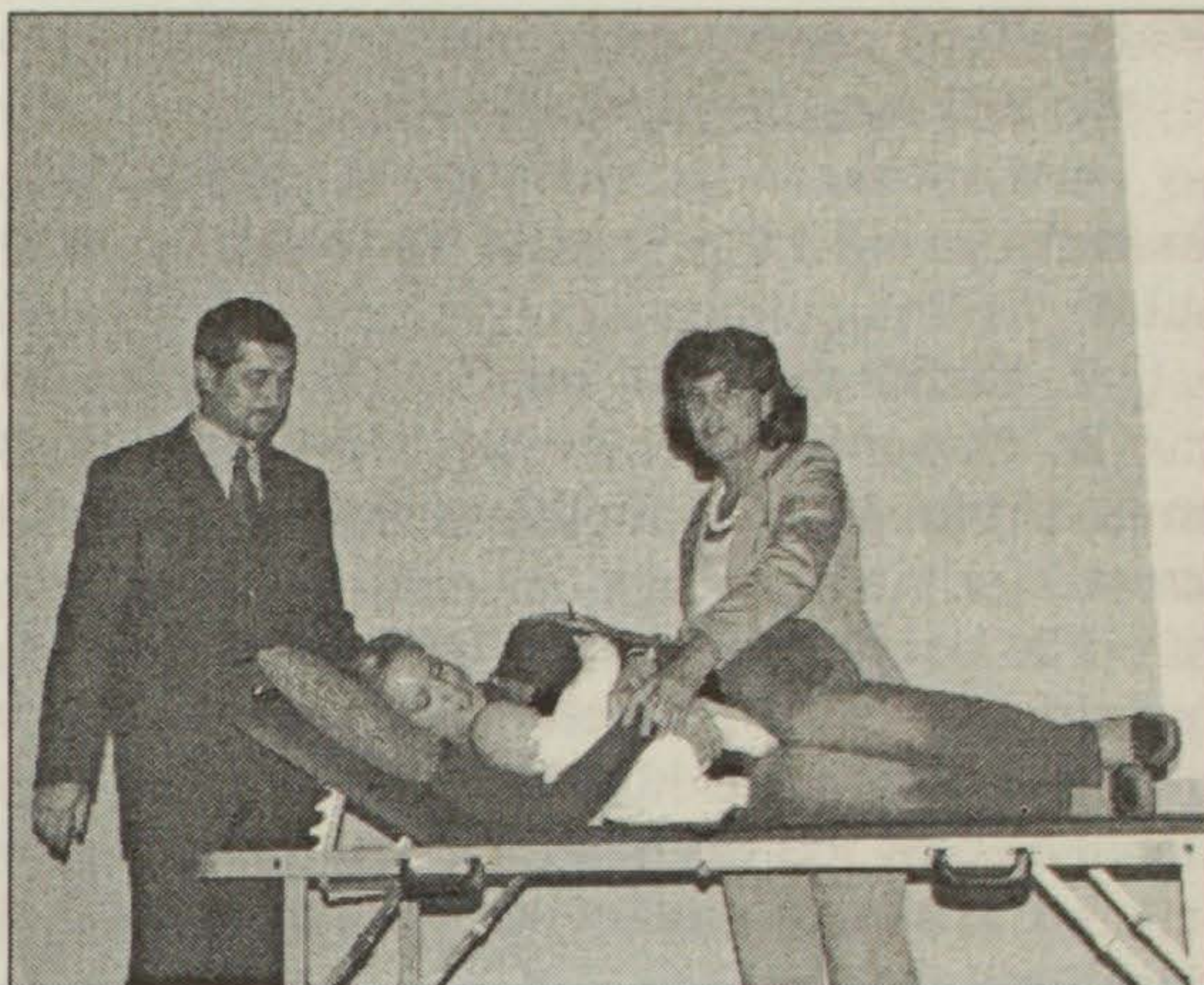
**"Aparat za kavu
pokvaren!"**

je opet

VAŽNOST DOJENJA ZA MAJKU I DIJETE POKRENUTI SVIJET ZA DJECU!

O višestrukoj važnosti dojenja kako za majku i dijete tako i za društvo u cjelini, promišljalo se na "Simpoziju o dojenju" u Zagrebu kojega je u povodu obilježavanja Međunarodnog tjedna dojenja 2. listopada organiziralo Hrvatsko katoličko društvo medicinskih sestara i tehničara (HKDMST) uz pomoć Hrvatskoga katoličkog liječničkog društva (HKLD).

Spoznaju da dojenje mora biti prvi korak zdrave prehrane i životnih navika, test zajedništva roditelja i djece na početku života, istaknula je otvarajući Simpozij i predsjednica HKDMST-a **Jelica Stipaničev Mustapić**, nadodavši kako bi ta činjenica trebala biti osnova zdravstvene kulture. Istaknuta je važnost *Deklaracije Innocenti o zaštiti, poticanju i podupiranju dojenja* iz 1990. godine Svjetske zdravstvene organizacije i UNICEF-a, ali i važnost Svjetske alijanse za promicanje Međunarodnoga tjedna dojenja koji se od 1992. godine obilježava svake godine, te na kraju i Nacionalnoga plana aktivnosti za dobrobit, prava i interese djece za razdoblje od 2006. do 2012. godine.

Govoreći posebno o duhovnoj inteligenciji koja "omogućava dijalog između razuma i osjećaja" ali i utjecaju duhovnosti na dojenje općenito, predstojnik Ureda za obitelj pri HBK, **dr. Petar Krešimir Hodžić**, pojasnio je kako je "dojenje posvećeno i usredotočeno vrijeme koje je samo po sebi čin duhovne naravi, a majci kroz ozračje zahvalnosti za darovani dar života i dar majčinstva otvara mogućnost molitve i blagoslivljanja". Uvažavajući upravo duhovnu dimenziju čovjeka, zaključio je kako bi u promicanju dojenja i konkretnoj pomoći ženama, svi djelatnici u Hrvatskoj, a napose medicinske sestre, trebali u skladu s rastućom svjetskom praksom surađivati s vjerskim zajednicama i pokretati programe poput župnog sestrinstva koje uz minimalna ulaganja donose maksimalne rezultate.

U nastavku simpozija bilo je riječi i o laktacijskoj žutici, o utjecaju lijekova (antibiotika, analgetika, antidepresiva, antihipertenziva i diuretika), ali i ovisnosti o drogama te utjecaju kofeina, alkohola i pušenja na dijete tijekom laktacije. Osim toga bilo je riječi i o tečajevima za trudnice, a iz dosadašnjega rada primijećeno je da se trend dojenja popravio pa je vidljivo da majke doje duže u prva tri mjeseca života, tj. postotak prestanka dojenja je manji, a i nakon šest mjeseci broj dojene djece je veći za 10%, a jednoznačni je zaključak kako je majkama potrebno osigurati tzv. "rooming in" tj. da majka i dijete borave 24 sata skupa u rodilištu i da majke treba podržavati u isključivom dojenju tijekom prvih šest mjeseci djetetova života.

ABECEDA DOJENJA (www.roda.hr)

- * **A** smanjeni rizik od pojave alergija
- * **B** osjećaj bliskosti; brzo dostupno; dokazano manje bolesti za dijete; besplatno
- * **C** cjelovita prehrana
- * **Č** čisto; čuva okoliš
- * **D** druženje s mamom; dostupno u svakom trenutku
- * **E** ekonomično
- * **F** fino
- * **G** gotovo bez pripreme; gasi glad i žeđ
- * **H** hranjivo
- * **I** jača imunitet; izvrsno; pridonosi razvoju inteligencije
- * **J** jednostavno primjenjivo
- * **K** komunikacija s mamom; kolostrum - prvo mlijeko; kontakt kože na kožu
- * **L** lijepo upakirano; laksativnih svojstava; prisustvo korisne *Lactobacillus bifidus* bakterije
- * **LJ** iskaz čiste ljubavi
- * **M** miris dojene bebe; odgođene menstruacije; mamma lat.=dojka
- * **N** najbolji izbor; olakšana noćna buđenja; nestanak struje ne znači da beba ostaje bez toplog obroka
- * **NJ** nježnost
- * **O** oksitocin - hormon ljubavi; odmor za mamu; "oko-ruka" koordinacija;
- * **P** prirodna hrana; jednostavnija putovanja; potiče povezanost
- * **R** radost; najbolje za rast i razvoj; smanjeni rizici raznih bolesti za mamu i bebu
- * **S** sreća; uvijek svježije i sterilno; sigurno
- * **Š** štiti dijete od bolesti; štiti mamu od raka dojke i jajnika
- * **T** obrok uvijek na idealnoj temperaturi; toplina mame; taurin za razvoj mozga i mrežnice oka
- * **U** utjeha; velika ušteda za kućni budžet; rjeđe pojave upale uha
- * **V** voda, vitamini i minerali u najboljem omjeru za bebu; vjera u prirodno
- * **Z** najbolje za zdravlje bebe i mame;
- * **Ž** smanjeni rizik za pojavu žutice

Sv. Ivanka Beretta Molla

*Budemo li morali
u borbi za svoj poziv umrijeti,
to će biti najljepši trenutak našega života!*

Sveta Ivanka (ital. Gianna) Beretta Molla svetica je Katoličke Crkve, kanonizirana 16. svibnja 2004. za vrijeme pontifikata Svetog Oca Ivana Pavla II. Bila je pobožna djevojka, izvrsna liječnica, divna supruga i majka četvero djece, aktivistica ZA ŽIVOT. Njen životni čin, presudan za beatifikaciju i kanonizaciju, bila je žrtva vlastitog života za život svog nerođenog djeteta: zahtijevala je da spase dijete, a sama je umrla tjedan nakon poroda.

Navodimo neke od njenih prekrasnih misli:

O BOŽJOJ VOLJI I ZVANJU:

* Često pitam Gospodina što očekuje od mene. Ipak, znam da mi nije dozvoljeno popustiti napasti izbora na vlastitu ruku. Znam da su svi putovi Gospodnji dobri, jer žele dovesti do jednog cilja: spasenja naše duše, a preko nas i ostale dovesti do Neba, gdje ćemo zajedno slaviti Boga.

* Zvanje je dar Božji, dakle, dolazi od Boga. Ako je to zaista dar, pozvani smo brinuti se za prepoznavanje volje Božje. Zakoraknimo na taj put, ali ne razbijajući početna vrata, nego otvarajući ih onda, kada Bog hoće i na način koji On želi.

O MOLITVI I RADOSTI:

* Molimo svetu kronicu! Bez pomoći Marije ne može se doći u Raj!

* Nasmiješi se svetoj Djevici, Ona je uzor prema kojemu bismo trebali usklađivati naš život, i to tako da svatko tko nas gleda bude ispunjen svetim mislima. Nasmiješi se svima koje Gospodin Isus stavlja pred tebe tijekom dana. Svijet traži radost, ali je ne nalazi, jer ostaje daleko od Boga. Mi, koji razumijemo da radost dolazi od Isusa, nosimo tu radost s Njime u srcu. On je ta Snaga, koja nam pomaže.

O TIJELU:

* Naše je tijelo svetinja. Naše je tijelo oruđe Božje sjedinjeno s dušom, radi činjenja dobra. Čistoća je krepost koja izlazi iz drugih kreposti, koje omogućuju čuvanje čistoće. Kako je sačuvati? Okružiti svoje tijelo ogradom posvete, predanja Bogu. Tada čistoća postaje lijepa, postaje - sloboda!

O ODGOJU I MAJČINSKOJ LJUBAVI:

* Ne razumijem, kako majka može ponižavati svoje dijete! Trebamo se truditi da djecu odgajamo primjerom, a prije svega, već od najranijih godina, učiti ih da u svemu vide Božji dar i učiti ih da taj dar poštuju!

* Nisam mislila da treba toliko trpjeti kad se postane majkom! Što bi čovjek sve učinio tada, samo da ne mora gledati trpljenje svoga djeteta! Ljubav su i žrtva tako tijesno povezane, kao sunce i svjetlo. Nemoguće je ljubiti bez trpljenja i trpjeti bez ljubavi. Pogledajmo majke koje zaista ljube svoju djecu: kako velike žrtve moraju podnijeti! Spremne su na sve, čak na žrtvu vlastitog života, proliće svoju krv radi djeteta!

O BRAČNOJ LJUBAVI:

* Prava je ljubav ona koja ne traje samo jedan dan, nego zauvijek, a dvoje supružnika koji se vole, kada prijeđu u Raj, vide kako je kratko bilo vrijeme njihove ljubavi na zemlji, stoga će neizmjereno uživati u radosti spoznaje da je pred njima cijela vječnost, u kojoj će se njihova ljubav nastaniti.

Ivanka je bila tamnokosa žena poštenog lica, koje je zračilo ljubavlju. Ljubav se zrcalila iz njenih toplih očiju i činila je ljepšom od svih ikona na svijetu.

“Dragi Petre, moram ti odmah priznati, da sam žena koja jako treba osjećajnost! Srela sam tebe i želim ti se predati u potpunosti, da mogremo stvoriti pravu kršćansku obitelj. Pomisli samo na naše malo gnijezdo, zagrijano našim osjećajima i ispunjeno našom divnom dječicom, koju će nam Gospodin Isus poslati. Sigurno je da ćemo iskusiti različite nevolje, ali ako ćemo uvijek tražiti dobro, kao što sada činimo, s Božjom ćemo ih pomoći prebroditi.”

(Iz Ivankine knjige “Ljubavna pisma mome mužu”)

Majka Tereza o pobačaju (vlastitim riječima):

Pobačaj je ubojstvo u majčinoj utrobi. Dijete je dar Božji. Ako ga ne želite, dajte ga meni.

Pobačaj je najveći neprijatelj mira, jer ako majka može ubiti vlastito dijete, što onda sprečava mene da ubijem tebe ili tebe da ubiješ mene? Zaista ništa.

Donijeti odluku da dijete mora umrijeti da bismo mi mogli živjeti po svojim željama, to je bijeda.

Susret s Klaudijom

Danas pročitah u Evanđelju, u Prvoj Petrovoj poslanici: "Pa tko će vam nauditi ako budete zaneseni za dobro? Što više, blago vama ako biste i trpjeli zbog pravednosti? Nemojte se od njihove prijete ni zastrašiti ni zbuniti!" (3,13-14)

Ujutro, na početku radnog vremena u naše je Savjetovalište stupila mlada djevojka, crnokosa ljepotica. Kaže da se zove Klaudija. Odvažno mi je počela pričati kako je trudna 15 tjedana i kako je za dlaku izbjegla učiniti abortus svoga već velikoga djeteta u utrobi. To se zbilo ovako:

- Dečko me napustio i majka me prisilila na abortus. Dogovorila sam s jednim ginekologom-aborterom da će on to učiniti, iako sam već trudna 14 tjedana, za 5.000 kn. Majka me nasilno odvela u bolnicu Sv. Duh, u neki uski podrum. Tu je bilo nekoliko mladih žena koje su plakale, sjedeći na rasklimanim stolicama. Jedna je jecajući nešto pisala po zidu. Čovjek u bijeloj kuti je izašao iz jedne sobe i rekao: "Što čekate? Koja će ići prva?" Sve su se bojale i on je jednu dignuo sa stolice i povukao u sobu. Nakon petnaest minuta je izašao van i obratio se meni: "Hajde, sada uđi ti!" Ja sam došla u taj podrum, ali sam u sebi stalno ponavljala: "Ja to ne želim učiniti! Majko Božja pomози mi!" Skupila sam hrabrost i kao da me neka sila odgurnula od njega, otrgnula sam se sa mjesta i počela trčati prema izlazu. On je vikao za mnom: "Što ti je? Ta, dogovoreno je!" Istrčala sam kao sumanuta stepenicama prema izlazu iz tog podruma, iz te bolnice imenom Sv. Duh. Nakon nekoliko sati hodanja po gradu, došla sam polako kući. U hodniku me dočekaо kovčeg s mojom odjećom i majka mi je rekla da više ne stanujem kod nje. Otišla sam kod prijateljice, koja me primila dok se ne snađem. I sada sam kod Vas, da mi pomognete, ako možete."

Mili Bože, koliko sam ti zahvalna što si spasio ovu mladu osobu od okrutnog ubojstva njezinog djeteta, kojeg su joj htjeli napraviti njezini najbliži uz pomoć liječnika-abortera, koji bi to napravio za krvavih 5.000 kn.

Kod trećeg dolaska u naše Savjetovalište Klaudija je ispričala kako je prije par dana bila na ultrazvučnom pregledu svoje kćerkice, koju nosi. Pregledavao ju je isti taj ginekolog koji joj je trebao ubiti dijete, kada je pobjegla iz podruma bolnice. Sa smiješkom joj je rekao kako nosi lijepo, zdravo dijete. Ona se naježila od toga jer ga je prepoznala i zgrozila se kada se sjetila kako je vikao za njom: "Što ti je? Ta, dogovoreno je!" Žali što se nije snašla te mu rekla: "Pa vi ste htjeli ubiti moje dijete!" (Zabilježeno 6. 02. 2006.)

Centar za pomoć trudnicama - "Djetešce, na sunašce!" je neprofitna volonterska udruga građana, osnovana s ciljem pružanja pomoći trudnicama, ženama i djevojkama da ostvare svoje sretno materinstvo. Svaka žena kada zatrudni intuitivno želi roditi, ali je silno pogađa kao zabijen "nož u srce" kada joj često njezini najbliži kažu: "Riješi se djeteta!" Za takve slučajeve naša udruga ima razvijen program pomoći u dva smjera:

Dnevno otvoreno savjetovalište za trudnice

Pružanje konkretne materijalne pomoći trudnicama u nevolji.

PRVI PUT PRED GOSPODINOM

Isuse, dolazim Tebi
odjevena u grijeh praroditeljski
i molim za znak Tvoje ljubavi.

Tvoj namjesnik na zemlji
stavlja znamen križa
na moje čelo,
poliva me vodom
i maže uljem
i ja postajem čedom Tvojim.

Isuse, želim ti reći hvala,
za Tvoju ljubav,
za Tvoju brigu.
Hvala za moj život!

Zaodijevam bijelu košulju
kojom si me darivao
i čuvam svjetlo
koje si u meni zapalio.
Od danas sam zauvijek
- Tvoja Barbara!

/Pribilježila majka
jednomjesečne Barbare/
Lj. K. I.

PUPOLJAK

Pupoljku nevini
u tihanom svom pokretu,
od Vječnoga ti si stvoren
da živiš u ovom svijetu.

Mimo snivaj, dijete milo,
ta majčino to je krilo.
Sanjaj nebo i visine,
majka se za tebe brine.

Smiješi se u malom raju
dok Anđeli ti pjevaju...
Snivam tvoje vlasi tanke
dok šapućem uspavanke.

Tebe neće pokrit tama,
lijepo će ti biti s nama.
Čuvat ćemo te od zloga,
ti si dar od dragog Boga.

Osjećam ti sve pokrete,
ne brini, o milo dijete.
Dobra će te ruka vodit,
tvoja će te majka rodit!

Pupoljku nevini
u tihanom svom pokretu,
zapjevaj nam svojim plačem
i procvjetaj ovom svijetu.

Zlatko Gorjanac

SLASTICE OD SEZAMA ZA SNAGU I VITALNOST

(i radost kad ih obitelj skupa pripravlja! 😊)

“Sezame, otvori se!” govorio je Ali Baba u poznatoj priči iz “1001 noći” kada je htio ući u skrivenu pećinu s blagom. Je li mislio pri tome iz pećine uzeti i pripremiti neki specijalitet sa sezamom, priča ne kaže, ali s obzirom na njegov ukus i mogućnosti, sezam jest - vrst “blaga”!

Sezam se koristi u južnjačkoj kuhinji kao dodatak kruhu, a na Istoku je neophodan sastojak brojnih jela. Raste do 2 m, a plod su mu malene kapsule pune sitnih ovalnih sjemena iz kojih se proizvodi ulje, koje se dodaje margarinu, drugim ili kozmetičkim proizvodima. Sjeme je izuzetno hranljivo - daje energiju i obnavlja živčani sustav, jača pamćenje i intelektualne sposobnosti! Sadrži 25% visoko kvalitetnih proteina, kalcij, cink, selen, kalij, magnezij, fosfor, silicij, željezo i različite vitamine, pogotovu B kompleksa.

Probajte ove jednostavne, lake i višestruko isprobane recepte - slastice za dječje rođendane, koje veoma rado jedu i tate i mame! Ne zaboravite - još je slađe praviti ih s djecom! Dobar tek!

SLANE ŠTANGLICE SA MAKOM I SEZAMOM

Potrebni sastojci:

- 📖 2 dcl bijelog vina
- 📖 2 dcl ulja
- 📖 60 dkg brašna
- 📖 1 žličica soli
- 📖 1 prašak za pecivo
- 📖 1 cijelo jaje
- 📖 mak (u zrnu)
- 📖 sezam

Brašno, vino, ulje i sol umijesiti i na tanko razviti. Umućenim jajetom premazati jednu stranu, zatim je posuti sezamom. Namotati na oklagiju i okrenuti tijesto. Drugu stranu premazati jajetom i posuti makom u zrnu. Razvijemo tijesto sjeći na trake, spiralno uvrtni i peći na nepodmazanom plehu na 180 stupnjeva dok štanglice blago ne porumene i zamirišu!

DOMAĆA “BONŽITA”

Potrebni sastojci:

- 6 velikih žlica meda
- 1 margarin
- 20 dkg šećera
- 20 dkg čokolade
- 20 dkg mljevenih oraha (ili lješnjaka, badema...)
- 25 dkg pirinčanih čokoladnih pahuljica
- 10 dkg prethodno proprženog sezama

Sve sastojke dobro pomiješati i u zdjeli na vrućoj ringli grijati ih minut, dva. Staviti u pleh ili tacnu i “razvući” - ostaviti da se ohladi i stegne. Sjeći na kocke ili štanglice!

KULTURA

Dr. Slaven Bačić

HRVATSKO IZDAVAŠTVO U VOJVODINI U 2006. GODINI

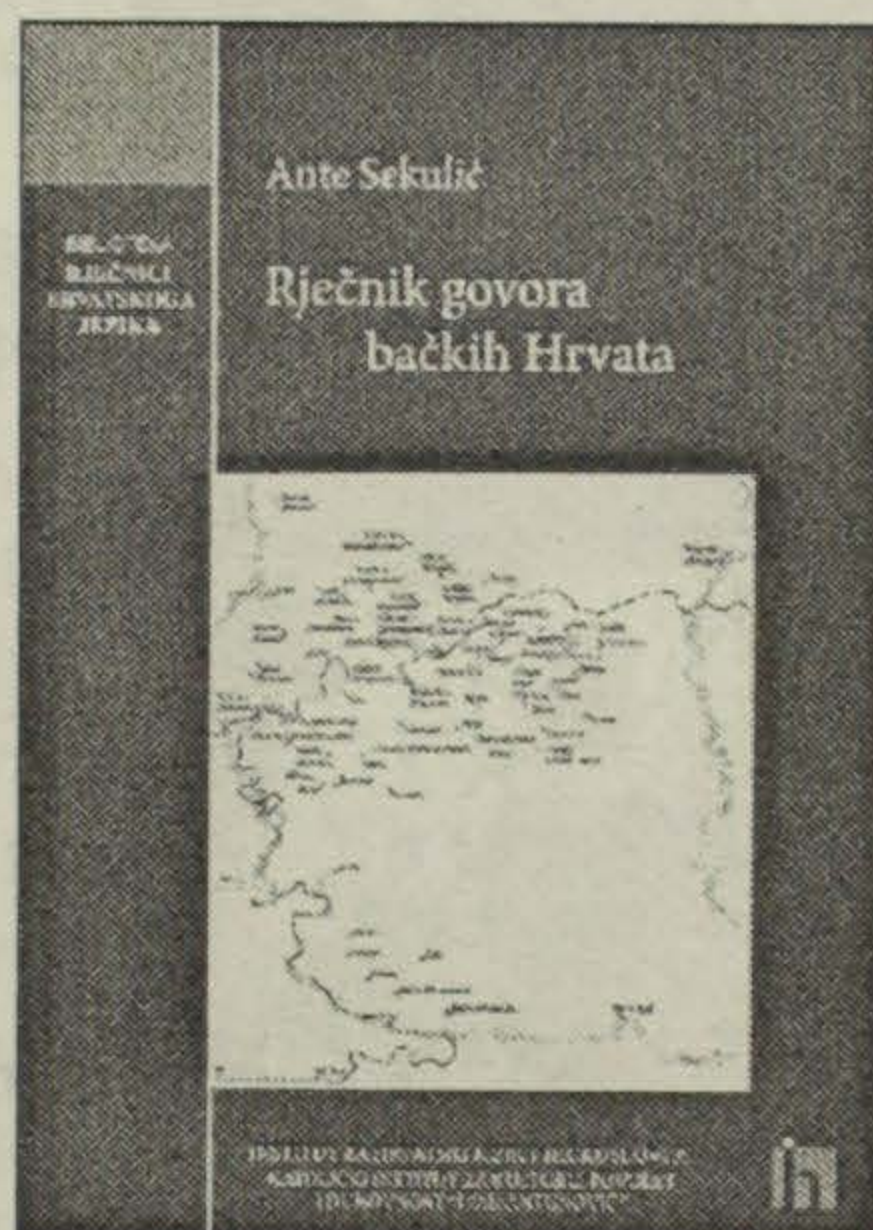
I. Prije no što se podsjetimo što je u Hrvata u Vojvodini tiskano prošle 2006. godine, valja ukazati i na knjige koje su izašle koncem 2005. godine, kada je *Danica* za 2006. godinu već bila "zaključena", zbog čega nisu bile zabilježene u prošlogodišnjoj *Danici*. One se mogu podijeliti u dvije skupine:

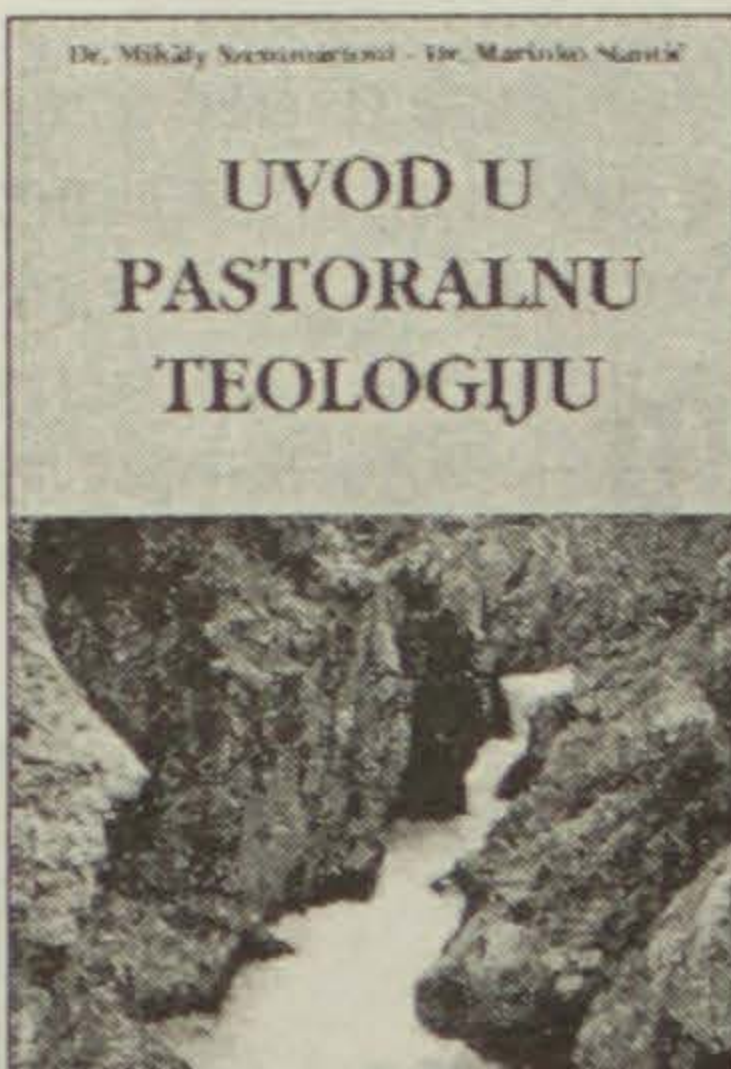
1. Književna djela:

- a) Milivoj Prčić, *I nakon desetljeća*, Hrvatska riječ, Subotica, 2005.
- b) Dražen Prčić, *Wild card*, Hrvatska riječ, Subotica, 2005.
- c) Petko Vojnić Purčar, *Kult kornjače*, Hrvatska riječ, Subotica, 2005.
- d) Jasna Melvinger, *Vaga s anđelima*, Hrvatska riječ, Subotica, 2005.

2. Stručna djela:

- e) Matija Evetović, *Život i rad Paje Kujundžića*, Pučka kasina 1878, Subotica, 2005.
- f) Ante SEKULIĆ, *Rječnik govora bačkih Hrvata*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje i Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović", Zagreb, 2005.

g) *Leksikon podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca*, 4 (Bu), Hrvatsko akademsko društvo, Subotica, 2005.

II. Kada je riječ o hrvatskoj knjizi u Vojvodini u 2006. godini, radi lakšega prikaza i uočavanja glavnih trendova, one se kombiniranjem više kriterija mogu podijeliti u nekoliko skupina:

1. Knjige objavljene u okviru Novinsko-izdavačke ustanove "Hrvatska riječ" iz Subotice:

- Dražen Prčić, *Wild card*, 2. izdanje, Hrvatska riječ, Subotica, 2006.
- Vladimir Bošnjak, *Svršetak vražjeg stoljeća*, Hrvatska riječ, Subotica, 2006.
- Balint Vujkov, *Krilati momak*, Matica hrvatska i Hrvatska riječ, Subotica, 2006.
- Lazo Vojnić Hajduk, Andrija Kopilović, Alojzije Stantić, *Dužijanica*, Hrvatska riječ, Subotica 2006.

2. Književna djela ostalih izdavača:

- Jasna Melvinger, *Dunavska klepsidra*, Svetovi, Novi Sad, 2006.
- *Lira naiva 2006.*, ur. Katarina Čeliković, Hrvatska čitaonica i Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović", 2006.
- Marko Kljajić, *Jesenja snoviđenja*, Petrovaradin, 2006.
- Lazar Francišković, *Hodočasnik II*, Subotica, 2006.
- Balint Vujkov, *Razlinkavi zec. Bajke*, Hrvatska čitaonica i Hrvatsko akademsko društvo, Subotica, 2006.

3. Stručna djela:

- Mihály Szentmártoni, Marinko Stantić, *Uvod u pastoralnu teologiju*, Pučka kasina 1878, Subotica, 2006.
- *Leksikon podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca*, 5 (C-Ć), Hrvatsko akademsko društvo, Subotica 2006.
- *Dani Balinta Vujkova. Dani hrvatske knjige i riječi, zbornik radova sa znanstvenih skupova 2002-2005.*, ur. Katarina Čeliković, Hrvatska čitaonica, Subotica, 2006.
- Tomislav Žigmanov, *Hrvati u Vojvodini danas - Traganje za identitetom*, Hrvatska sveučilišna naklada i Pučko otvoreno učilište, Zagreb, 2006.
- *Leksikon podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca*, 6 (D), Hrvatsko akademsko društvo, Subotica 2006.
- *Bittermann Károly az elso szabadkai nyomdász. Prvi subotički tiskar Karlo Bitterman, Prvi subotički štampar Karlo Biterman*, ur. Gusztáv Kiss, Gradska biblioteka, Subotica, 2006.

4. Anegdote:

- Ilija Žarković, (sakupio na polzu Golubincima), *Iz naše avlije i iz našeg komšiluka. Mala prostonarodna domišljanka u 100 i nešto lekcija*, HKPD "Tomislav" Golubinci, Beograd, 2006.

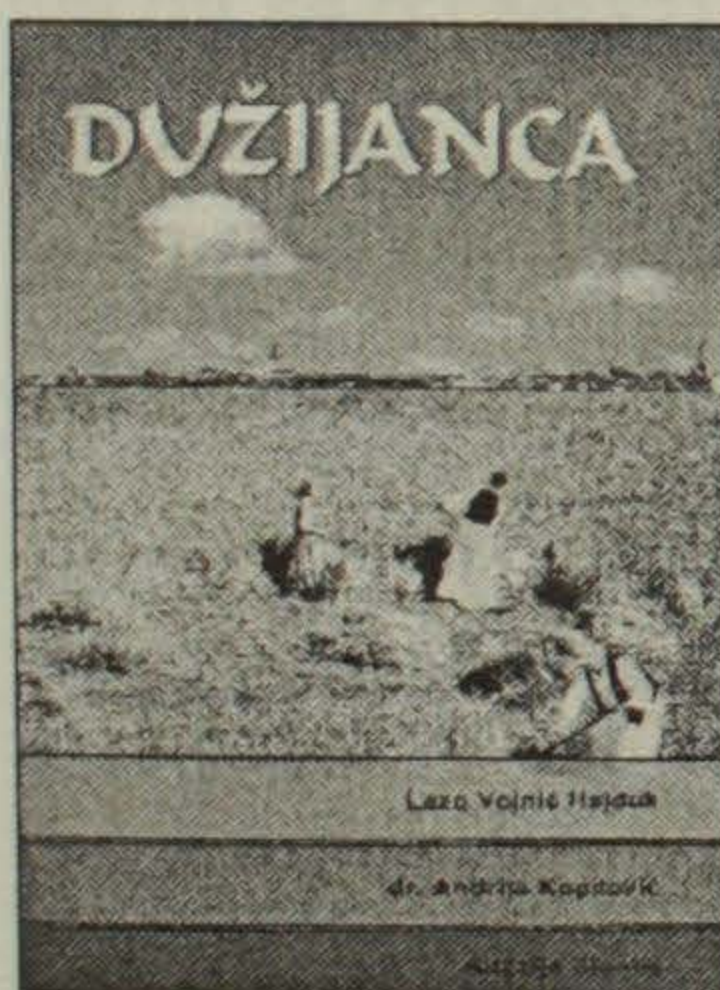
5. Notna građa

- Ilija Žarković, *Tanke žice tamburice. Škola za tambure vojvođanskog e-a sistema sa elementima muzičke pismenosti*, HKPD "Tomislav" Golubinci, Beograd, 2006.

- Ilija Žarković, *Svirac svira. Zbirka tamburaških pesama*, HKPD Tomislav, Golubinci, 2006.

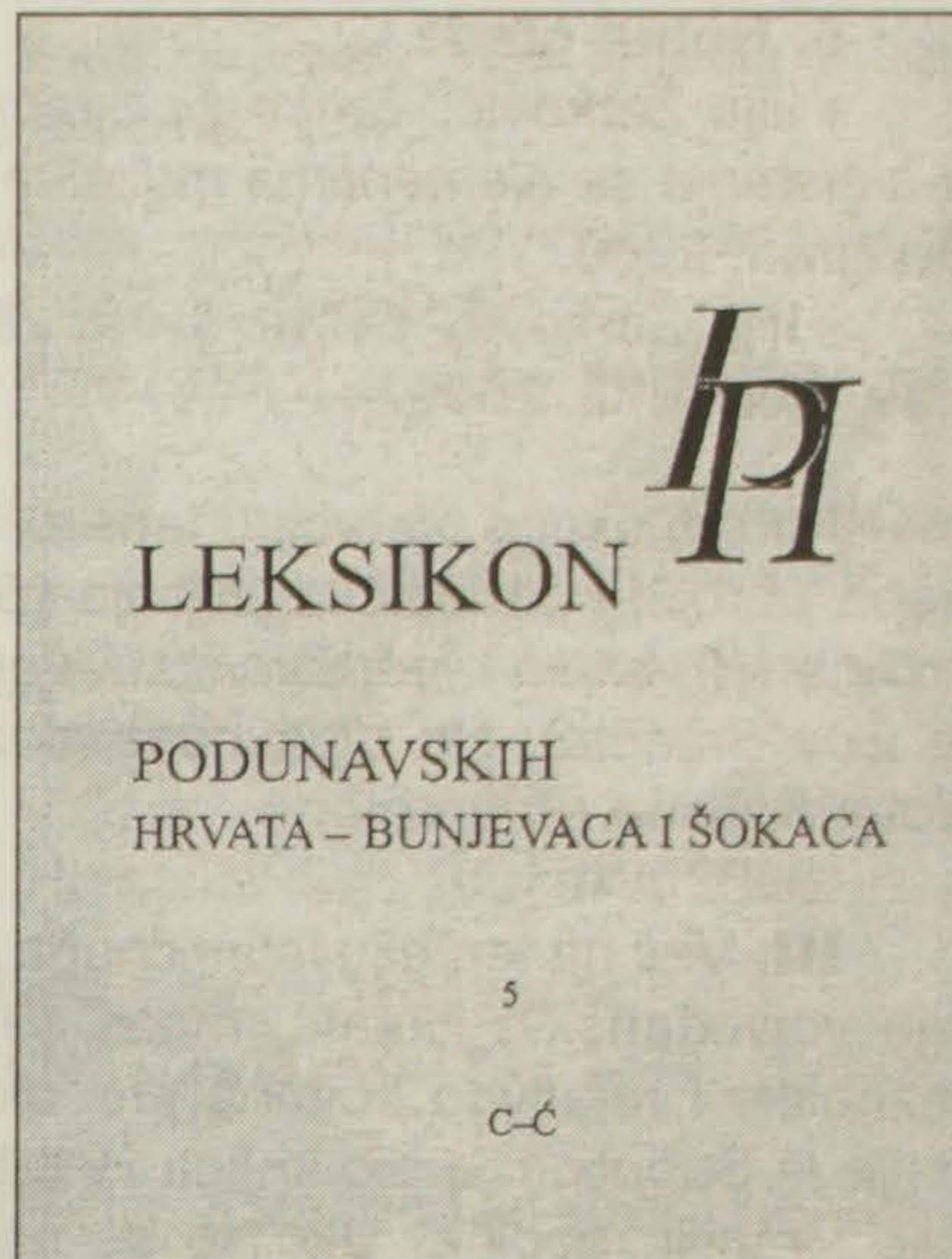
Pored ovoga, u vojvođansko hrvatsko nakladništvo u prošloj godini treba ubrojiti i periodička izdanja (*Subotičku Danica* i *Klasje naših ravni*) te novine (*Hrvatska riječ*, *Zvonik*, *Miroljub*, *Glasnik Pučke kasine*, *Glas ravnice* te *Zov Srijema*), što uglavnom izlazi u Subotici osim *Miroljuba* (Sombor) i *Zova Srijema* (Zagreb).

III. Već na temelju letimičnoga osvrtu na prošlogodišnju tiskanu produkciju vojvođanskih Hrvata, može se reći da je nastavljen trend zanimljive, raznolike i relativno obimne produkcije. Središte hrvatskoga nakladništva i dalje je Subotica, a dio knjiga Hrvata tiskan je i na srpskom jeziku, jednako kao i ranijih godina. Ukoliko se pak nadovežemo na jedan od zaključaka prošlogodišnjeg predstavljača vojvođanske hrvatske knjižne produkcije koji je rekao da "ostaje da se vidi na koji će način i kojom vremenskom dinamikom" Novinsko-izdavačka ustanova *Hrvatska riječ* "raditi na ustrojavanju naklade knjige u hrvatskoj kulturi u Vojvodini", onda se može reći da se, s jedne strane, ova izdavačka kuća, zahvaljujući sredstvima kojima raspolaže i iz toga proizašloga ustroja, izdvaja brojem svojih izdanja, ali i da su, s druge strane, i drugi nakladnici, unatoč ograničenim materijalnim sredstvima, uspjeli opstati, prije svega zahvaljujući entuzijazmu onih kojima je kultura svojega naroda na srcu.

Jesu li Bunjevci Hrvati

U povodu predstavljanja Leksikona podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca, osobito njegova 4. sveska, u kojem se nalazi natuknica Bunjevci, i osobito u Subotici, najvažnijem središtu bačkih Bunjevaca, nameće se potreba progovoriti o danas opet iznimno aktualnom pitanju odnosa etnonima, odnosno naziva Bunjevac i Hrvat, i etnija, odnosno kolektiviteta koji stoje iza tih naziva. U sklopu toga bit će ujedno istaknuti i obrazloženi način na koji se tom pitanju pristupilo u Leksikonu te najvažniji momenti u shvaćanju hrvatske narodne tradicije u Podunavlju na kojem se temelji projekt izrade Leksikona.

Iz perspektive društvenih znanosti, na pitanje jesu li Bunjevci Hrvati ili nisu i ako nisu, što su, ne može se dati odgovor koji bi apsolutno zadovoljio ijednu od najmanje dviju opcija među bačkim Bunjevcima koje promiču različite odgovore na to pitanje. Obje te opcije, hrvatska i nehrvatska, pretendiraju naime na to da obuhvate cjelokupnu zajednicu bačkih Bunjevaca te cjelokupnu materijalnu i duhovnu kulturu koja se s tom zajednicom povezuje, a odgovor do kojega bi se moglo doći u društvenim znanostima relativne je naravi. Etnije i nacije naime nisu zajednice koje su kao takve od Boga dane i nisu uvijek i svugdje jasnom crtom odijeljene jedna od druge. Kolektiviteti tog tipa nastaju u nekom povijesnom razdoblju gotovo slučajno i razvijaju se uglavnom prema diktatu povijesnog slučaja. Identiteti pojedinih kolektiviteta s vremenom se mijenjaju, različiti se kolektiviteti mogu stopiti u jedan, a jedan se kolektivitet može razdvojiti u dva ili više novih. Takvi procesi danas prožimaju mnoga svjetska društva, od Indonezije i Indije do Nigerije i Bolivije, a i u Europi su bili izraziti u najmanju ruku sve do sredine 19. stoljeća, kad je provedena svojevrsna kanonizacija i katalogizacija modernih europskih nacija. Iako nam se zbog toga čini da je povijest takvih procesa u Europi završena, slučaj bačkih Bunjevaca samo je jedan od mnogobrojnih koji pokazuju da oblikovanje kolektivnih identiteta ni u Europi nije stvar prošlosti.

Zbog nemogućnosti da se postave objektivni kriteriji za određivanje granica između pojedinih kolektiviteta, u društvenim znanostima danas općenito vlada konsenzus o tome da je kolektivni identitet pitanje osobnog izbora svakog pojedinca. Iako se ta tvrdnja može činiti nategnutom u mnogim

tzv. normalnim slučajevima, primjerice, u slučaju čovjeka rođenoga na Islandu čija su oba roditelja Islandđani, u slučajevima kad je riječ o pojedincima čiji su roditelji različita etničkog podrijetla, kad je riječ o doseljeničkim i manjinskim zajednicama ili kad unutar jedne povijesno nastale zajednice postoje različite vizije vlastita kolektivnog identiteta, pitanje osobnog izbora postaje ključnim čimbenikom. Taj je čimbenik štoviše bitan i u tobožnjim normalnim slučajevima, samo što to nije očito na prvi pogled jer se izbor čini ograničenim i svedenim na jednu opciju zbog toga što je većina izvanjskih okolnosti favorizira. Ipak, čak ni spomenuti Islandđanin nije nužno morao postati Islandđaninom - on je taj identitet izabrao sam, umjesto da je, primjerice, emigrirao u Ameriku i postao Amerikancem. Zato i na pitanje jesu li Bunjevci Hrvati ili nisu, i ako nisu Hrvati, što su, društvene znanosti odgovaraju: mogu biti što god požele, a dokaz da je tomu tako jest upravo činjenica da različiti Bunjevci svoj kolektivni identitet vide na različite načine. Mogu biti Bunjevci Hrvati, mogu biti Bunjevci nehrvati, a ako požele i ako za to imaju kakve subjektivne ili objektivne razloge, mogu biti i Čeroki Indijanci. Svaki pojedinac naime bira onaj od konkurentnih kolektivnih identiteta koji mu odgovara. I to je sve što nam na pitanje o kolektivnom identitetu bačkih Bunjevaca mogu odgovoriti društvene znanosti, to je u najmanju ruku ono što bi o spomenutom problemu rekao objektivni znanstvenik koji bi cijelu stvar promatrao s odmakom, bez osobne uključenosti.

Ja možda jesam, a možda i nisam objektivni znanstvenik, ali svakako nisam nezainteresirani promatrač sa strane i o ovom pitanju teško da mogu govoriti kao o nečem što me se ni najmanje ne tiče. Ja sam, kao uostalom i velik dio nazočnih u ovoj dvorani, u prijepore koji se vode oko kolektivnog identiteta bačkih Bunjevaca duboko uključen jer se oni izravno dotiču i mogega osobnog identiteta, pa osim što kao znanstvenik moram upozoriti na dubinsku arbitrarnost, dakle proizvoljnost svakoga kolektivnog identiteta, kao pojedinac koji je zahvaćen previranjima u zajednici čijim se dijelom osjećam, činim i sam svoj izbor. Vjerojatno ne moram posebno isticati da svojim srcem i svojom glavom stojim uz one Bunjevce koji se smatraju Hrvatima, ali rado bih naveo nekoliko razloga zbog kojih mi se taj izbor u slučaju bačkih Bunjevaca čini najlogičnijim. Ti razlozi dakako nisu samo moji subjektivni razlozi, nego počivaju u temelju koncepcije hrvatske narodne tradicije u Podunavlju na kojoj izrasta projekt Leksikona, pa ih upravo to i čini vrijednima da se o njima u ovoj prilici progovori.

Prvi su razlog tradicionalne kulturne veze s Bunjercima izvan Bačke, ponajprije s onima u Hrvatskom primorju, te s drugim Hrvatima u Hrvatskoj i Bosni. Za Bunjevce u Primorju, a i u njih je svijest o pripadnosti bunjevačkom rodu živa, pripadnost hrvatskom narodu uglavnom je jednako logičan izbor kao što je maloprije spomenutom Islandđaninu logična njegova pripadnost islandskomu. Osporavanje te pripadnosti u stupnju koji se ne može svesti na pojedinačne i izolirane slučajeve moglo se pojaviti samo među bačkim Bunjercima, koji su napustili pradomovinu, prekinuli glavnu veza s njom i u velikoj mjeri ostali isključeni iz kulturnih i društvenih procesa koji su se ondje zbivali nakon odlaska naših predaka. Suživot s drugim narodima na

jugu povijesne Ugarske, koji su u pravilu imali i imaju jaču političku, gospodarsku i kulturnu infrastrukturu, većinu je bačkih Bunjevaca stavio u položaj osciliranja između dviju opcija: opcije približavanja dominantnim kulturama u novoj postojbini, što je često vodilo asimilaciji, i opcije zatvaranja u svojevrsan geto, što je često vodilo sužavanju intelektualnih vidika na granice vlastita sela. Samo je malen sloj kulturne elite, koncentriran uglavnom po franjevačkim samostanima, uspio i dalje održavati veze sa sunarodnjacima u pradomovini, a to je kulturno naslijeđe, zbog nepostojanja institucija kojima se održava i širi povijesno pamćenje, u velikoj mjeri do danas ostalo nediseminirano među šire slojeve. Kad bački Bunjevci danas biraju između toga jesu li Hrvati ili nisu, čine to među ostalim i na temelju odnosa prema tom naslijeđu. Ako im je važno održavanje i širenje kulturnog pamćenja koje je, unatoč teškim prilikama, sačuvalo veze s pradomovinom, onda u pravilu biraju da su Hrvati. Ako im to kulturno naslijeđe nije poznato ili im do njega nije stalo, ako im je dovoljan intelektualni obzor njihovih sela, a ne plaši ih usto ni čvrsto prianjanje uz kulturu koja je u Bačkoj danas dominantna, pa ni izravna ovisnost o toj kulturi, onda u pravilu biraju da nisu Hrvati.

Drugi je razlog povijesna ukorijenjenost bačkih Bunjevaca na jugu historijske Ugarske, koja je šira i obuhvatnija od one izravno vezane uz etnonim Bunjevci. Ime Bunjevac u povijesnim se izvorima naime češće pojavljuje tek od 19. stoljeća, no preci Bunjevaca u Ugarsku su se naseljavali postupno, u nekoliko valova, u najmanju ruku od 15. stoljeća, a vjerojatno i prije toga, i sve dotad u povijesnim su izvorima nazivani Dalmatincima, prema zemlji iz koje su došli, ili Ilirima, prema imenu te iste zemlje koje se rabilo u humanističkim latinskim tekstovima i u kasnijoj pismenosti što se na tradiciju tih tekstova nastavljala. Tijekom svih tih stoljeća Bunjevci su u Ugarskoj ostvarili osobito intenzivan dodir sa Šokcima i s drugim južnim Slavenima katoličke vjere, čiji se neasimilirani potomci danas u pravilu smatraju Hrvatima. I kada danas bački Bunjevci biraju između toga jesu li Hrvati ili nisu, ravnaju se među ostalim i na osnovi odnosa prema svojoj povijesnoj ukorijenjenosti u Podunavlju. Ako im je važna i nekoliko stoljeća duga povijest u Bačkoj prije nego što se pojavilo ime Bunjevac i ako im se isprepletenost te povijesti s poviješću ugarskih Šokaca, Bošnjaka, Raca i drugih katoličkih južnih Slavena čini nerazmrsivom, onda biraju da su Hrvati. Ako s povijesnom ukorijenjenošću Bunjevaca u Bačkoj nisu upoznati ili ako im do nje nije stalo jer njihovo kulturno pamćenje seže u najboljem slučaju samo do prvih ideologa koji su nijekali hrvatstvo Bunjevaca, onda biraju da nisu Hrvati.

Treći je razlog jezik kojim govore bački Bunjevci, istina, danas sve manje i sve slabije. Novoštokavska ikavica bila je naime dominantan jezik hrvatske pismenosti od kraja 17. sve do polovice 19. stoljeća. Na tom su jeziku napisani u ono doba iznimno popularni tekstovi, poput *Razgovora ugodnoga naroda slovinskoga* zaostroškog franjevca **Andrije Kačića Miošića**, koji su se širili po cijelom području na kojem su živjeli Hrvati, a doprli su i do Bačke i Budima. No ta je književnost bila pučka, ruralna, i iako je omogućila da se dioništvom u konzumiranju istih kulturnih proizvoda

povežu politički podijeljeni i u ono doba uglavnom slabo pismeni Hrvati, njezin je jezik teško mogao poslužiti kao osnovica za suvremeni standardni jezik, kojim će se moći voditi državni poslovi ili pisati znanstvena djela i književnost profinjenija i istančanija od one čija su glavna tema bili ratovi s Turcima. Zato ilirci polovicom 19. stoljeća i nisu mogli ostati pri tom jeziku, nego su se morali okrenuti jednomu od dvaju manjinskih književnih jezika kojima su se u to doba služili Hrvati: ili kajkavskom s hrvatskoga sjeverozapada, koji je bio iznimno razvijen, ali se nije moglo očekivati da će ga ostali Hrvati prihvatiti, ili štokavskoj jekavici iz Dubrovnika, na kojoj su nastali vrhunci hrvatske dopreporodne književnosti, a imala je i veće šanse za širenje jer je bila vrlo slična dominantnoj ikavici. Odabrali su jekavicu, što nije prošlo bez otpora u mnogim hrvatskim krajevima, koji su nerijetko bili temperamentniji i bolje argumentirani nego otpori među bačkim Bunjevcima, ali vizija jedinstvenoga jekavskoga književnog jezika za sve Hrvate na kraju je odnijela pobjedu, a uz nju su pristali i vodeći bunjevački književnici, od **Ivana Antunovića** do **Petka Vojnića Purčara**. I kada bački Bunjevci danas biraju jesu li Hrvati ili nisu, biraju zapravo i na temelju odnosa prema svojim jezičnim i književnim tradicijama. Ako im je bitna vlastita književnost u 18. i 19. stoljeću, koja je u hrvatsku književnost integrirana jednako kao književnost bile koje hrvatske regije, i ako im je važan nastavak te tradicije u suvremenoj jekavskoj književnosti, u kojem su participirali i najbolji bunjevački pisci iz Bačke, biraju da su Hrvati. Ako im do te književne tradicije, a to znači i do najvrjednijih književnih tekstova koje su Bunjevci stvorili, nije osobito stalo ili su im oni slabo poznati, biraju da nisu Hrvati.

Četvrti je razlog vjeroispovijed, pri čemu katoličanstvo Bunjevaca ne označuje tek njihovu konfesionalnu pripadnost, nego podrazumijeva i tradicionalnu okrenutost vrijednostima zapadne civilizacije, iz čega nadahnuće mogu crpsti i agnostici i ateisti među Bunjevcima. To dakle nije samo tradicija franjevačkih samostana nego i tradicija sekularizma, to je podjednako naslijeđe pravovjernoga katoličanstva kalačkoga kanonika i naslovnog biskupa bosonskoga Ivana Antunovića te naslijeđe ideala prosvjetiteljstva i francuske revolucije utjelovljeno u **Ignjatu Martinoviću**, franjevačkom raspopu koji je vodio pobunu ugarskih jakobinaca protiv starog poretka. I kada danas bački Bunjevci biraju između toga jesu li Hrvati ili nisu, biraju među ostalim i na temelju odnosa prema tom naslijeđu. Ako im je važna pripadnost zapadnomu civilizacijskom krugu, biraju da su Hrvati. Ako im do te pripadnosti nije osobito stalo, nego im je bliže ono što ih od toga kruga udaljava, biraju da nisu Hrvati.

Pobrojani se izbori nalaze i u osnovi koncepcije kolektivnog identiteta bačkih Bunjevaca koja stoji u pozadini Leksikona podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca. Središnja se hrvatska narodna tradicija u Podunavlju temelji dakle na tradiciji kulturnih veza sa sunarodnjacima u pradomovini, na stoljetnoj ukorijenjenosti i čvrstoj međusobnoj povezanosti katoličkih južnih Slavena na jugu povijesne Ugarske, na jezičnome i književnom naslijeđu novoštokavske ikavice, ali i prihvaćanju jekavice kao osnovice suvremenoga

hrvatskoga književnog jezika te na okrenutosti vrijednostima zapadne civilizacije. No kako su bački Bunjevci u mnogo čemu paradigmatski primjer rubne zajednice, u koncepciju kolektivnog identiteta s kojom se u Leksikonu radi ugrađen je i uvid da je na rubovima etničkog prostora mnogih naroda zaborav vlastita identiteta, kulture i jezika bio česta i gotovo zakonita pojava. Tako je, primjerice, u doba podunavske monarhije velik broj Bunjevaca pomađaren, osobito oni među njima koji su bili obrazovani, bogati i društveno ugledni. Budući da između njih i Mađara nije bilo civilizacijske barijere, jer su i jedni i drugi pripadali kršćanskom zapadu, u trenutku kad su ovladali mađarskim jezikom i kad su počeli sudjelovati u društvenom životu Ugarske, ti su Bunjevci zapravo lako postajali Mađarima. Drugi su Bunjevci, poput **Ambrozija Šarčevića**, prihvatili ideologiju **Vuka Karadžića**, koji je govorio o "Srbima triju zakona" te je Srbima smatrao sve štokavce, bez obzira na to jesu li pravoslavni, katolici ili muslimani. Uz hegemonističke ideologije nastale u dominantnim kulturama uz koje su živjeli nerijetko su bili vezani i oni Bunjevci koji se nisu smatrali ili se ne smatraju ničim drugim do Bunjevcima, a to se može opaziti osobito nakon 1918., i to ne samo po idejnom sadržaju i stilu njihovih manifesta nego i po obiteljskim i bliskim suradničkim vezama glavnih ideologa te struje. Budući da čine golem i iznimno važan segment naše povijesti i naše narodne sudbine općenito, u Leksikonu je primjerima takva odnosa prema kolektivnom identitetu posvećena dužna pozornost. Svi se oni međutim mogu objasniti samo kao otkloni od središnje narodne tradicije i samo njihovim dovođenjem u vezu s tom tradicijom može dobiti uvid u svu složenost položaja Hrvata na jugu povijesne Ugarske.

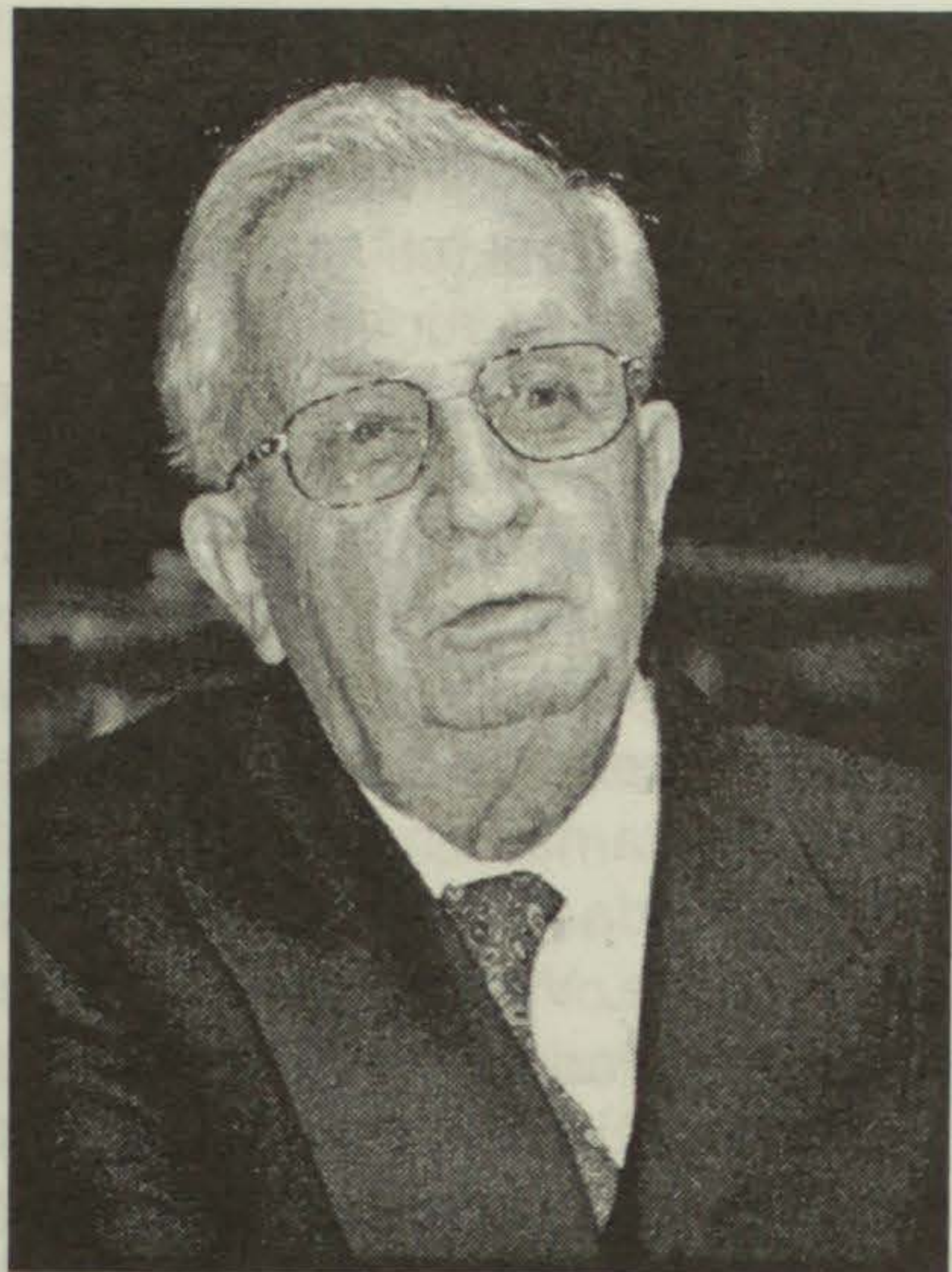
Počeo sam svoje izlaganje pozivanjem na ideološki neutralne teorije kolektivnog identiteta koje danas dominiraju u društvenim znanostima, a završit ću ga spominjući angažiraniji pristup tom pitanju koji je popularan osobito među feministički i postkolonijalno usmjerenim teoretičarima. Kad feministice govore o rodnom identitetu žena, rijetko kad ne spomenu da je jača osobna identifikacija velikog broja žena s ulogama supruge i majke nego s ulogama političarke i menadžerice posljedica toga što su žene, pod pritiskom patrijarhalnoga društvenog poretka, potisnule onaj segment svojeg identiteta koji se tiče šire društvene angažiranosti. Slično tomu, kad teoretičari postkolonijalizma govore o kulturnom identitetu naroda tzv. trećeg svijeta, obično ističu da su ključan trag na njemu ostavili kolonizatori te da ti narodi ni nakon oslobođenja od kolonijalizma nisu sposobni shvatiti vlastitu bit jer su ih stoljetni kolonizatori otuđili od nje. Prema shvaćanju tih teoretičara, žene i narodi iz bivših kolonija otuđeni su od vlastita identiteta jer ih je od njega udaljila dugotrajna izloženost prilikama u kojima je taj identitet bio potiskivan. Njihov im je istinski identitet, tvrde ti teoretičari, zapravo ukraden, a nametnut im je drugi, manje konfliktan i podložniji manipulaciji dominantnih struktura. Završavam u duhu tih ideja: Leksikon podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca zapravo je rezultat kolektivnog napora da se samim podunavskim Hrvatima osvijetli bit vlastita identiteta, koja je tijekom njihova duga suživota s dominantnijim zajednicama bila potiskivana i koja se u znatnoj mjeri potiskuje i danas.

Obitelj i svjetonazor sačuvali govor

Razgovarala: Katarina Čeliković

“Rječnik govora bačkih Hrvata”, akademika **Ante Sekulića**, kojega su zajedno izdali Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje iz Zagreba i Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost “Ivan Antunović” iz Subotice (2005.), a koji je subotičkoj javnosti predstavljen 13. listopada 2006. godine, bio je povod za razgovor s dr. Sekulićem koji se svojim dugogodišnjim radom osobito istaknuo na polju istraživanja i pisanja o govoru, životu i običajima bačkih Hrvata.

K. Čeliković: “Rječnik govora bačkih Hrvata” plod je jednoga čovjeka i njegova dugogodišnjega rada, a poznato je da iza ovakvih projekata stoje cijele institucije budući da je posao na leksikologiji i rječniku velik i težak. U uvodu Rječnika piše da se ovom životnom željom bavite još od 1938. godine i rane mladosti. Interesira me zašto je Rječnik objelodanjen tek sada, koliko je trajala izrada i jeste li imali pomoć u smislu sakupljačkoga rada?

A. Sekulić: Prije svega, zahvaljujem vam što u povodu izlaska ove knjige želite sa mnom razgovarati. Svjestan sam, naime, da to nije samo opsežna knjiga, nego i završetak jednoga rada od mladosti pa evo do starosti. Volio sam govor moga dide i suukućana u didovskoj kući, volio sam i rado sam slušao govor mojih sunarodnjaka, kolega u gimnaziji i na sveučilištu i sviju nas koji smo se skupljali, voljeli ravnice i koji smo se uvijek osjećali dijelom hrvatske cjeline i dijelom onoga leksičkoga bogatstva i umstvene baštine hrvatskoga naroda. Držali smo da smo dostojni uhvatiti se u kolo i zajedno sanjati o ljepšoj i sretnijoj budućnosti. Svoj sam rad započeo u gimnaziji. Najprije mi je smetalo što nas je sa svih strana zapljuskivala tuđa neka riječ, koju smo mi istina razumijevali ali ju nismo prihvaćali kao našu. Tuđa riječ koja nam se nametala u školskim klupama u predavanjima, a mi smo ju morali interpretirati u odgovorima, izlazeći iz gimnazije smijući se njoj, ili ismijavajući nas same kako smo ju interpretirali. To mi se s jedne strane

činilo pomalo nepoštenim, jer smo se rugali onomu što smo sami zgriješili, ali je s druge strane sve više nas osjećalo potrebu razgovarati našim jezikom. Kad kažem našim, mislim na govor nas bačkih Hrvata, govor koji u bunjevačkim i šokačkim kućama živi, na kojemu smo othranjeni, uzdignuti i obrazovani u smislu naše tradicije, ponosa i naše povijesti. Da to shvatimo, to je bio dar, a potreba da nešto učinimo. Tada sam naišao na ljude koji su se bavili našom društvenom zbiljom u kojoj smo bili pomalo prezreni i zanemareni. Bili smo kao suputnici koji se silom utrpavaju u vlak koji juri, a mi se držimo negdje da ne bismo otpali i ruke nam se smrzle. Tada sam pomislio, kakav god bio, pokušat ću se držati unatoč vjetru i prisiljavanju kako bih sačuvao spomen ne samo na svoju nanu, didu i kolege, nego na ovaj narod koji tu stoljećima živi, koji se saginje nad zemljom, koji joj svojim jezikom tepa i koji je svojim rukama miluje. To sam htio i pokušao ostvariti. No, to nije bilo lako. Znali su nam se rugati misleći da smo ionako otpisani. Nisam to tako shvatio, ili ako ćemo reći drukčije, to me je natjeralo da budem uporan u nastojanju da naš jezik i baština steknu mjesto u općoj hrvatskoj uljudbenoj baštini.

Prvi moji učitelji bili su moji ukućani u djedovskoj obitelji, u školama naših učitelja, a osobito naše knjige. Rano sam spoznao da imamo svoj jezik koji treba pročistiti, koji je jezik hrvatske literature i povijesti i naš jezik kojega se ne trebamo odreći jer u tom slučaju gubimo jednu od naših oznaka a to je oznaka naše narodnosti i možemo reći civilizacije. Zato sam učinio ono što mislim da je najbolje. Htio bih reći kako ne hvalim svoje djelo. Niti brojim svoje knjige. Vjerujem da će se netko drugi potruditi to učiniti. Ako biste me pitali što vjerujem da će ostati, bit će to "Bački Hrvati" ili knjiga "Narodni život i običaji bačkih Bunjevaca". Ako knjigu "Bački Hrvati" i ovaj Rječnik uzmem kao skupnost radova i istraživanja, možemo reći da su to "male enciklopedije" od kojih bi trebalo poći i to upravo zato što držim da treba istraživati.

K. Čeliković: Jedno od potpitanja veže se ponovno uz "Rječnik govora bačkih Hrvata", a riječ je o 17 000 natuknica koje su u Rječniku obrađene gramatički, s naglascima i izvorom gdje je riječ zapisana. Možete li opisati kako je izgledalo tzv. "kopanje" po arhivima i izvorima, jer knjiga svjedoči o velikom broju korištenih izvora.

A. Sekulić: Kad se rječnik radi i "slaže", uglavnom se temelji na onomu što se zabilježi u živomu govoru. Kasnije zabilježeno provjeravamo, a potom ponovno bilježimo. Ovdje bih htio pripomenuti da smo u vrijeme mojega početka rada, pok. Albe Vidaković i ja stanovali u susjednim kućama. Kad sam spremao doktorat iz jezika bačkih Bunjevaca, Albe mi je muzikološkim neumama označio i ilustrirao to miloglasje jezika. Zbog toga sam mu jako zahvalan. Drugo, zahvalan sam i svojim profesorima, osobito prof. Ivšiću, rodom iz Slavonije, koji je surađivao i s pok. prof. Stipanom Bartolovićem iz Bača. Tako smo uvijek nalazili sličnosti i različitosti pojedinih govora u našim krajevima, a za produbljivanje i znanstvenu obradu pomoglo mi je to što sam studirao latinski, a prof. Antun Majer naučio me je indoeuropskoj poredbenoj gramatici.

Dakle, živi sam jezik najprije bilježio, a potom ga u rječnicima (npr. Daničićevom, Broz-Ivekovićevom i dr.) provjeravao s namjerom pokazati da je to hrvatski jezik i govor. U Rječniku su također zapisana i sva mjesta iz kojih dolazi pojedina riječ, što svjedoči o mjesnim govorima bačkih Hrvata koji čine cjelinu.

K. Čeliković: Različitim podjelama u XX. stoljeću, počevši od 1918., potom 1941., 1945. i 1990. godine, hrvatski narod na ovim prostorima puno toga je izgubio. Jeste li primijetili kako su te podjele utjecale na jezik i govor?

A. Sekulić: U razgovor o ovoj temi svakako se moraju uključiti i sociološki i gospodarstveni čimbenici. Naime, od 1918. godine prvi puta nas je snažno zalupio val "ispod Dunava". Svjedodžbe su u doba Kraljevine bile pisane ćirilicom, a u administrativnom smislu nigdje nije bilo našega jezika. Nova se država nije ponašala miroljubivo prema onomu što je zatekla već naprotiv nasrtljivo. Takav postupak usmjerio je naše buduće intelektualce prema Zagrebu. U Zagrebu smo se osjećali kao doma, tamo smo se bez obzira na kajkavštinu razumjeli. Tamo smo osjetili ljepotu i suživljenost s ostalim dijelovima hrvatskoga naroda. Na taj način ojačala je svijest o jeziku. Između 1930. i 1940. godine dobili smo najjače intelektualce. Osim toga imali smo predvoditelje: Miška Kataneca, Mažgona, Mrljaka, potom Škrabale u Somboru i dr. Imali smo dakle i one ljude koji su došli, tu se snašli i bili ugrađeni u naše narodno biće i pomagali nam da se oblikujemo. Osim toga, jačala je i nacionalna svijest. Godine 1936. jača i kulturna svijest, u čemu je veliku ulogu imao biskup Lajčo Budanović. Nakon toga došla je 1941. godina i dolazak Mađžara na vlast, što je pripomoglo tomu da se sva naša mladež prebaci u Hrvatsku. Nitko od nas koji smo bili u Zagrebu nije pomišljao da se neće vratiti natrag. No, došla su sasvim drukčija vremena kad smo desetkovani. Onda je došao Bleiburg u kojemu je bio i dobar dio naših ljudi: Gavro Čović, Perica Vidaković koji se ovdje danas rijetko ili uopće ne spominju, baš kao i zločin kod Batine, što je potrebno istraživati i o tomu pisati.

K. Čeliković: Kada sumiramo podjele i dijeljenje našega življa, opet dolazimo na ideju da opstojnost naroda ovisi skoro isključivo o jeziku. Time se potvrđuje i vaša rečenica da "narod mora živjeti u jeziku". U čemu se uopće sačuvao govor bačkih Bunjevaca? Kakva je bila uloga Crkve u očuvanju njihova govora?

A. Sekulić: Jezik je jedno od obilježja identiteta. Onoga trenutka kada to ne budemo cijenili, poštovali i ne budemo se borili za ljepotu i čistoću našega jezika bez obzira na vrijeme u kojemu živimo, smijemo se radovati obogaćenju ali ne smijemo otići od svojega. Mi smo izvrgnuti ne samo modernom naletu civilizacijskih tekovina nego zlom duhu ljudi koji nas okružuje. Govor bačkih Bunjevaca sačuvao se u životu svakoga pojedinca ukoliko je imao obitelj i svjetonazor što je sveukupno činilo njegovu svijest i moglo ga sučeliti s onim što je na njega nasrtalo. Za mene je danas potpuno jasno da

dokle god imamo u Crkvi svojih službenika i svećenika, dokle god su oni svjesni svetosti svojega poziva i dokle god su vjerni svojem pozivu, mi nećemo nestati. Onoga trenutka kada toga nestane, nestat će i naš jezik. Ono što se danas ovdje događa a vezano je uz različite zahtjeve i podjele među Hrvatima-Bunjevcima je potplaćeno i podmićeno da se rastoči sve ono što je Crkva do sada skupljala i gradila.

K. Čeliković: Sami ste bili potpisnik jednoga od velikih protesta koje-ga je potpisala skupina intelektualaca zajedno s političkom strankom. Kako uopće možemo civilizacijski reagirati na želju uvođenja tzv. "bunjevačkoga jezika" na početku XXI. stoljeća. Može li se sada roditi jedan jezik i tko je onaj koji to može učiniti?

A. Sekulić: Ne morate oko toga biti zabrinuti. Ljudi koji ovdje žive trebaju stati na noge. Davno sam napisao: "Treba biti, stati i opstati." Mi trebamo najprije biti ono što jesmo, onda ćemo moći učiniti i sve drugo. Rječnik ne predstavlja ništa ako ga mi ne prihvatimo i ne čuvamo. Možemo negirati autora i nakladnike, ali ako to ne prihvatimo kao svoje, onda je to stvar propala. Čuo sam tijekom boravka u Subotici čudne stvari koje ne mogu shvatiti. Kako ćete hrvatskom vjerniku otisnuti Bibliju ćirilicom i ekavicom? Onda to znači da sam slagao vlastitom pozivu i da ne radim ono za što sam posvećen i čemu trebam služiti.

K. Čeliković: Bilo je pokušaja nekoliko znanstvenika, istraživača, ljudi iz medija koji u Subotici pokušavaju pisati bunjevačkom ikavicom, i to stručne ili novinarske tekstove. Neki od njih žele pokazati kako bunjevački jezik podnosi i stručnu terminologiju. No, tu se javljaju problemi jer terminološki, leksi-ka govora bačkih Bunjevaca ne dozvoljava upravo na stručnom jeziku izražavanje. Možemo li se služiti bunjevačkim govorom kao službenim jezikom?

A. Sekulić: Važno je uvijek razlikovati onoga tko piše, onoga o čemu piše i što time želi postići. Radi se o sljedećem: onaj koji voli jezik i koji zna svoj jezik, i u novonastalim će se vremenima terminološki snalaziti i pronalaziti načine da taj novi termin učini razumljivim. Nije pogreška plaćenih ljudi da stvaraju bunjevački jezik, već u tome što su nedorasli poslu za koji su primili nagradu. Oni su tu nagradu primili prije nego što su nešto načinili. Kod ovoga Rječnika izbjegao sam jednu stvar. Nisam stvarao bunjevački rječnik, nego govor bačkih Hrvata i Šokaca, koji su istina manje zastupljeni. Od mladosti sam se borio protiv toga da nas rascjepkavaju. Puno puta riječ je o političkoj i sramotnoj igri. Živimo u vremenu kad je sve dopušteno i ništa nije sramota. Vrednote su se izmijenile, ako ih uopće ima i ako ih priznajemo, što je vidljivo i u našem narodu, ali i u Crkvi. Čini se da smo izgubili vjeru! Nema više Stepinca, Kuharića i Budanovića i ljudi koji su potekli iz stupova obitelji. Puno toga se izmijenilo i puno toga boli. Boli nas to što negiranjem vrednota sami sebe obezvrjeđujemo. Htio bih ne biti sam u tom prosuđivanju, i imati više

ljudi s kojima mogu izmijeniti te misli i s njima osvježiti sebe da bih sutra bio hrabar.

K. Čeliković: Veliki je broj vaših knjiga u Bunjevačko-šokačkoj knjižnici "Ivana Kujundžića" u Subotici. Ima li još nešto što biste još željeli učiniti, istražiti i zapisati?

A. Sekulić: Volio bih ne biti sam u svemu. Da sam mogao i da mogu, volio bih nekoga uputiti u te poslove. Posao sam uvijek želio obaviti najčasnije. Držao sam da je moja zahvalnost povjerena narodu, u čuvstvenom povezivanju s ravnicom koju sam milovao rukama. No, jesam li dovoljno zahvalio? Kad bih mogao napisati jednu veliku knjigu koja bi bila toliko velika da obuhvati jednu veliku riječ - a to je Ljubav, i kad bi se to u našoj suvremenoj tehnici dalo napraviti, takvu bih knjigu napisao. Ispod naslova napisao bih: "U znak zahvalnosti".

K. Čeliković: Što vas veže sa zavičajem, i što vam je kad dolazite u Suboticu najdraže vidjeti?

A. Sekulić: Kad smo nekoć dolazili u Suboticu onda su se već od Tavankuta vidjeli subotički zvonici. To je poseban doživljaj. Osim toga, bilo je salaša, lelujanja žita i zelenih kukuruza. U tom kontrastu je ljepota i radost što ćete se susresti sa zemljom na kojoj ste najsigurniji. Je li to ono što smo svi ponijeli, za čim svi žudimo i želimo, ne znam! A sad kad dođem, najprije stanemo kod groblja da pozdravimo one koji su bili ispred nas.

Ante Sekulić rođen je u Tavankutu kraj Subotice 16. studenoga 1920. godine. Pučku školu završava u Subotici, a kao pitomac karmelskog zavoda u Somboru završava 6. razred gimnazije. Kroatistiku i klasičnu filologiju diplomirao je na Sveučilištu u Zagrebu a doktorirao s tezom o govoru bačkih Hrvata. Dva puta bio je osuđivan. Autor je više knjiga. Dopisni je član HAZU (1997), član Društva hrvatskih književnika, Matice hrvatske, Hrvatskog mariološkog instituta u Zagrebu, Instituta "Ivan Antunović" u Subotici te redoviti član Papinske marijanske akademije u Rimu kao i inozemnih znanstvenih udruga. Živi i radi u Zagrebu u zvanju znanstvenog savjetnika i ne prestaje s književnim i znanstvenim radom.

USKRS NA SALAŠU

Cica mace i zečevi u travi
to su običaji koje narod slavi
pa šarena jaja svakojaki boja
što ih voskom šarala mama, majka moja.
Na Veliku subotu svetila se ila,
pleten kolač, šunka, rena, jagnječeg pečenja.
A na Uskrs jedva čekaš sva su čeljad na nogama.
Dida budi unučiće,
raduje se sa dicama.
A zelenog žita gnjizdo
pravili su dica
zec poklone redom nosi
punaj kotarica.
Nikad neću zaboraviti Uskrs na salašu,
uspomene iz ditiinjstva koje se ne gasi.
Sve bi dala da se vrate oni lipi dani,
sobe svježe podmazane, brancevi divani.
Sanjam drvo trišnje rane u najlipšem cvatu.
Konje vrance, polivače, na bunaru vodu ladnu.
Svako u svom srcu nosi iz ditiinjstva dilić sriće.
Prinosimo našoj dici, pa i oni srićni bit će.
Neka zimi kupe prela, nek igraju i pivaju.
Kad u lito sazri žito, dužionicu nek spremaju.
A mi ćemo uživati i sićat se lipi dana
neka cvate i plod daje bunjevačka naša grana.

Marija Feher

POVIJESNI KUTAK

Stjepan Beretić

ŽIVOTNI PUT ĐURE ARNOLDA

* 5. lipnja 1781. + 25. listopada 1848.

Kažu, da je Mozart govorio: "Glazba je uvijek bila hrana ljubavi, a ljubav je hrana za glazbu." Nema sumnje, da je Georg Arnold svoje životno djelo u Subotici započeo od ništice, a ipak je svojim umjetničkim, stvaralačkim, pedagoškim, spisateljskim i skladateljskim radom zadužio ne samo svoje suvremenike, nego je postavio temelje glazbenog života u gradu na pijesku i crnici, te je ostvario veliko djelo za buduće naraštaje. Zato je Georg Arnold idealist, optimist, umjetnik, zaljubljenik glazbe, i nadasve neumorni radnik. On je prvi zborovođa subotičke župne, danas stolne crkve svete Terezije Avilske. Jedna napomena. Našeg Georga (Đuru) Arnolda, koji je bio "hrvatsi dirigent, skladatelj i glazbeni pisac"(1) valja razlikovati od njegova imenjaka Đure Arnolda, koji se istaknuo kao "hrvatski filozof, pedagog i pjesnik", a rođen je u Ivancu kraj Varaždina 1853. godine(2). U daljem tekstu ćemo ime Georga Arnolda čuti u hrvatskom obliku Đuro, budući da je i svoju knjigu *Pismenik* potpisao s Gjuro.

Glazba u Subotici

O počecima glazbenog života, te napose o svetoj glazbi u Subotici, prvi regens chori subotičke stolne bazilike, **Josip Mioč**, navodeći **Adrijanu Herceg** iz *Subotičkih novina*(3), piše o stanju u Subotici, "Što se tiče glazbe

možemo govoriti o postojanju samo narodne glazbe. Glazba je pratila krštenja, svadbe i ostale svečanosti... O umjetničkom muziciranju i stručnom obrazovanju nema gotovo nikakvih podataka. Pa ipak: zna se o jednoj odredbi Kalačko-Bačke nadbiskupije iz 1758. godine, kojom se strogo nalaže učiteljima da poučavaju djecu u pjevanju. U gramatikalnoj školi (gimnaziji) postojao je zbor koji je šezdesetih godina osamnaestog stoljeća nastupao na školskim svečanostima ili na pogrebima imućnijih građana”(4). U to su se vrijeme uz pratnju orgulja u franjevačkoj crkvi pjevale mahom pučke pjesme. Osim toga u gradu je postojao vojnički puhački orkestar. Navodeći pak **Mártu Kenyeres-Kovács**, Mioč piše: “Od 1780. godine u subotičkoj su se župi postavljali strani kantori, jer domaćih nije bilo. Oni su vodili crkveni zbor i nastavu glazbenog odgoja po školama. Učili su djecu, mlade i odrasle crkvene pjesme, najviše na latinskom jeziku. To su bili školovani glazbenici, pa je između njihova repertoara i narodnog melosa subotičkog kraja postojao veliki jaz. Kada je 1800. godine došao u Suboticu mladi i telentirani zborovođa Đuro Arnold, uveo je u svjetovnu i u crkvenu glazbu značajnije novine. Općenito govoreći može se ustvrditi da je Đuro Arnold postavio prvi temelj glazbenoj kulturi Subotice.(5)

Svojim Pismenikom zadužio je cijeli hrvatski narod

Subotički zborovođa Đuro Arnold je svojim, u Osijeku 1819. godine objavljenim *Pismenikom* napisao “prvu hrvatsku crkvenu pjesmaricu napisanu u prvom redu za Hrvate koji žive u Bačkoj, a onda i za sve ostale Hrvate u užoj Hrvatskoj”, pa je zavrijedio, da ga, kako s pravom piše **Albe Vidaković**, smatramo hrvatskim glazbenikom(6). O Đuri Arnoldu je **Kálmán d'Isoz** napisao i objavio u Budimpešti 1908. godine studiju “Arnold György”. O Arnoldu je pisao i Albe Vidaković u trećem i četvrtom svesku zagrebačkog časopisa *Sveta Cecilija* 1937. godine, te u 3. svesku *Svete Cecilije* za svibanj i lipanj 1940. godine. Koji su kasnije pisali o Đuri Arnoldu, pozivali su se na tu Vidakovićevu studiju. **Zdravko Blažeković** je 1981. godine u hrvatskom muzikološkom zborniku *Arti musices* objavio izvorni znanstveni članak pod naslovom “Đuro Arnold (1781-1848) u krugu svojih slavonsko-vojvođanskih suvremenika”(7). Blažeković je istražujući Arnoldovu zaostavštinu, zahvaljujući časnoj sestri **Mirjam Pandžić**, na koru subotičke stolnice otkrio nekoliko vrijednih Arnoldovih djela(8). Josip Mioč je pisao o Đuri Arnoldu u zagrebačkom časopisu *Sveta Cecilija*, a spominje ga i **Ante Sekulić**(9). **Jagoda Martinčević Lipovčan** opisala je Arnoldove suvremenike u Hrvatskoj, pa je opisala i Arnoldovo značenje za hrvatsku glazbenu kulturu(10). O Arnoldu je pisala i **Nela Skenderović** u prvom svesku Leksikona podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca izdanom u Subotici 2004. godine. Pisali su i mnogi drugi, kao u novije vrijeme **Veronika Vavrinec** u 1. svesku mađarskog katoličkog leksikona iz 1993. godine(11). Ovim putem posebno zahvaljujem već spomenutoj sestri Mirjam što mi je ustupila njoj dostupni dio literature o Arnoldu.

Djetinjstvo i škola

Đuro Arnold je rođen 5. lipnja 1781. godine u selu Taksony, južno od Budimpešte i od gradića Dunaharszti, na cesti prema Baji. Danas je Taksony naselje od oko 5200 stanovnika. U pisanim dokumentima se prvi put spominje 1281. godine. Kad se u Taksonyu rodio Đuro Arnold, stanovnici sela su bili Nijemci koji su iz njemačke pokrajine Württemberg svojim lađama doplovili Dunavom i tu se nastanili 1711. godine. To selo njemački stanovnici i danas zovu Taks. Đurin otac **Josef Arnold** rođen je u Donjoj Austriji zapadno od grada Sankt Pöltena u selu Prinzersdorf. Selo danas broji 1413 stanovnika i ima lijepu prostranu modernu župnu crkvu. Iz svoga rodnog sela Josef Arnold se preselio u mađarski grad Paks, gdje je bio orguljaš. U Paksu se Josef oženio **Katarinom Böhm**, pa je kao orguljaš službovao u Hajósu(12). Iz Hajósa se obitelj Arnoldovih preselila u Taksony, gdje im se rodio sin Georg. U razdoblju od 1786. i 1795. godine Arnoldovima se rodilo još četvero djece, dok **Schullhoff**(13) spominje da je u kantorovoj kući bilo desetero djece. Sam Đuro tvrdi da je bio drugo dijete u svojih roditelja(14). Prve poduke iz glazbe Đuro je dobio od svoga oca, a onda je učio glazbu u Pečuhu i u Velikom Varadinu(15), gdje je stanovao u biskupskoj palači kod biskupa **Ladislava Kolonića**, a ne u Varaždinu kako piše u prvom svesku Hrvatske enciklopedije(16). Kasnije je stanovao i kod katedralnog dirigenta i orguljaša u Kalači - **Paula Pöhma**, kod kojega je učio ravnanje zborom.

Subotica - željna lijepe glazbe

Subotički gradski magistrat je tražio vrsnog glazbenika, želeći tako unaprijediti i glazbenu kulturu u gradu. "Da bi velika župna misa bila svečanija, subotičko je gradsko poglavarstvo već na početku stoljeća primalo obrazovane glazbenike, koji su nedjeljom i blagdanima glazbom pratili pjevanje"(17). Kad je zborovođa prvostolne kalačke crkve, Paul Pöhm subotičkom gradskom poglavarstvu preporučio Đuru Arnolda na mjesto zborovođe, grad ga je prihvatio te ga 1800. godine kao devetnaestogodišnjaka imenovao zborovođom župne crkve svete Terezije Avilske u Subotici. Paul Pöhm je o mladom umjetniku imao lijepo mišljenje. Arnold je osim orgulja svirao violinu i violončelo, puhačka glazbala, a znao je i ravnati zborom. Tako je Đuro Arnold došao u grad i crkvu, gdje osim jedne male muške pjevačke skupine pod imenom "Schola cantorum" nije postojao nikakav zbor. Crkva još nije imala ni orgulje, pa njegovi učenici nisu mogli vježbati. Orgulje su se tek počele graditi u radionici Vencela Cservenke u Baji. Vencel je, na Arnoldovu veliku radost, 1801. godine postavio svoje orgulje u subotičkoj novoj crkvi(18).

Teškoće s kantorima

Čim je subotička župa 1773. godine predana na upravu svjetovnim svećenicima, za crkveno i drugo liturgijsko pjevanje gradsko poglavarstvo je zaposlilo dva kantora: **Jakova Jakočevića** i **Josipa Zomborčevića**. Osim štole(19) njihova je plaća bila 70 forinti godišnje, a bili su oslobođeni od poreza. Kasnije su gradske vlasti imenovale samo jednog kantora, koji je sebi morao naći potreban broj pomoćnika. Premda je magistrat tražio od kantora poslušnost i poštovanje prema župniku, između kantora i župnika je nerijetko dolazilo do napetosti kao što su bile između župnika **dr. Stipana Ranića** i kantora Jakočevića. Kantori su se pozivali na to da plaću primaju od grada, a ne od župnika. Kasnije su Josip Zomborčević i **István Balázsi** kao kantori živjeli u miru za svojim župnikom.

Arnoldove teškoće sa župnicima

Kad je Đuro Arnold došao u Suboticu za zborovođu, na čelu subotičke župe se smijenilo dosta svećenika: šest privremenih upravitelja: **Pavao Bednarić, Šime Šebetić, Jakab Kovács, Josef Steininger, Imre Csanádi i Andrija Vorgić**, i tri župnika: **Pavao plemeniti Sučić Pačirski, Ante Šarčević i Béla Czorda**(20). Smjenjivanje tolikih svećenika je, zacijelo, bila otežavajuća okolnost za snalaženje mladog umjetnika. Arnold je, poput svojih prethodnika, tvrdio da plaću prima od grada, te da ne želi ovisiti o župniku. Zanimljivo je svoje dužnosti i nije mario za svećenike. Kad su župnici Sučić i Šarčević zatražili pomoć gradskog magistrata, magistrat je upozorio Arnolda da će s njime raskinuti ugovor ako se župnik potuži na njega. Od

tada je zavladao mir i suradnja između župnika i zborovođe(21). Unatoč teškoćama, Arnold je radio puno više od onoga što je morao. Radio je i ono što ga je radovalo. "Već 1803. godine se spominje pet školovanih glazbenika koje je predvodio kantor i zborovođa Đuro Arnold. Bili su to **József Szabotka, Vince Thuma, Josef Pfundstein, Vencel Likárcz i János Heger**. Oni su iz gradske blagajne dobivali 30 forinti godišnje, a nisu polaćali javne dadžbine. Arnold je i dalje poučavao za glazbu nadarene mladiće u različitim glazbalima, sve u nakani da pored zbora ojača i orkestar. Na kraju 19. stoljeća postojao je potpuni orkestar za nastupe na svečanoj velikoj misi"(22). Đuro se 1802. godine oženio **Josefinom Malek** iz Pečuha. Uz četiri sina: **Frederika, Antona, Karla i Franza** imali su i kćer **Mariju**. Frederik je bio dobar flautist, a Marija je na koncertima svirala glasovir i pjevala arije.

Radio je i kao volonter

Uporan i oduševljen rad donosio je svoje plodove, pa je 1809. godine sa svojim orkestrom i zborom priredio prvi subotički javni koncert, na Paliću. Zahvaljujući marljivom radu sa župnim zborom, uspjelo mu je osnovati mješoviti zbor crkve svete Terezije. Arnoldov pionirski rad je tako utkan u početke glazbenog života u Subotici da je on stvorio preduvjete za osnutak danas glasovite Muzičke škole i filharmonije u Subotici. Sve do 1814. godine Arnold nije dobivao plaću za uvježbavanje svirača i pjevača. Imao je samo plaću zborovođe. Arnoldov ugled je u Subotici brzo rastao, pa je 1826. godine postao član Izabrane općine grada Subotice(23). Osim materinskog, njemačkog jezika, znao je mađarski, latinski i hrvatski.

Arnoldove skladbe na koncertima i na pozornicama

Đuro Arnold se stalno bavio i skladanjem. Napisao je osim brojnih folklornih skladbi i nekoliko skladbi za scensku umjetnost. Primjerice: glazbu za jednu dramu. S rođakom **Josefom Heinischom** napisao je 1832. godine operu. Napisao je glazbu za melodramu, čija je praizvedba bila je u Debrecinu 21. veljače 1837. godine. Djela su mu se izvodila u Budimu, Kolozsváru, Segedinu, Somboru, Osijeku, Đakovu, Kalači i Pečuhu. Lijep uspjeh je postigao sa solo pjesmama. Zajedno s djecom Frederikom i Marijom priredio je 1835. godine dobrotvorni koncert u korist subotičke bolnice. Proslavio se Arnold i skladanjem plesova u narodnom tonu, pa njegove skladbe spadaju među najpopularnije zbirke mađarske narodne glazbe.

Arnoldovi suvremenici u Hrvatskoj

U Đakovu je kao zborovođa djelovao **Mozartov** šurjak "šogor" **Petrus Jacob Heibel**, rodom iz Graza, koji je posljednjih 19 godina svoga života posvetio Đakovu, gdje je umro 1826. godine. Njegova supruga je bila sestra Mozartove udovice **Constanze**. Heibel je bio član putujuće kazališne družine **Emanuela Schikanadera**, Mozartova libretista, a u Đakovo je došao na

poziv biskupa **Antuna Mandića**. Heibel je ostvario zavidnu karijeru u Austriji, a došao je u Đakovo. U Zagrebu je tada djelovao **Karl Wisner von Morgenstern**, koji je bio komorni virtuoz **grofa Erdodyja**, a u Hrvatsku je došao iz današnje Rumunjske. U Zagrebu je bio glazbeni pedagog, skladatelj, dirigent i organizator, bio je učitelj **Vatroslavu Lisinskom**, jedan od osnivača Hrvatskog glazbenog zavoda i kasnije konzervatorija a u Varaždinu **Leopold Ignacije Ebner**. Ta su trojica Arnoldovi suvremenici i pripadali su stiskom razdoblju bečke klasike. Sva četvorica glazbenika su doživjela sličnu sudbinu, pali su u zaborav. Zahvaljujući Varaždinskim baroknim večerima, njihov spomen se obnavlja(24). Nema sumnje da je Arnold surađivao s Heibelom, kad su i u Đakovu i u Osijeku izvođena njegova djela.

Svestrani umjetnik

Arnold ima više skladbi za zbor, orkestar i orgulje, uglavnom za liturgijsku uporabu: tri mise, 14 ofertorija, tri libere, jedanaest himana, dva Te Deuma, jedan graduale i Regina coeli. Poslije smrti svoje supruge pisao je isključivo crkvenu glazbu. Hrvatski skladatelj i muzikolog **Albe Vidaković** je najzrelijim i najvrednijim Arnoldovim djelom smatrao njegovu Misu u C-duru za mješoviti zbor, solo, orkestar i orgulje. Skladba je prozvana Šparta, a nastala je neposredno prije Arnoldove smrti - 1848. godine. Druga mu je Misa u B-duru za mješoviti zbor, orkestar i orgulje, a pisana je na njemačkom jeziku. Treća mu je misna skladba jednoglasni mađarski Requiem u G-molu uz pratnju orgulja, a nastala je 1847. godine.

Arnold - pisac

Osim skladanja, uvježbavanja zbora i orkestra, osim poučavanja mladih svirača, Arnold je pisao i knjige. Bio je svjestan da je većina subotičkih katolika hrvatske narodnosti. Zato je Đuro Arnold 1819. godine u Osijeku izdao crkvenu pjesmaricu pod naslovom *Pismenik illiti s_kupljenje pisama razlicsiti za nediljne, svetcsane i ostale dneve priko godine podobni*,

za vechju slavu Boxju, i kriposti dushevne naroda illyricskoga ucsinjeno po Gjuri Arnoldu. Ta se knjiga brzo raširila po Bačkoj, Srijemu, sjevernoj Hrvatskoj, te među mađarskim Hrvatima. Kad je znameniti hrvatski franjevac **Marijan Jaić** 1827. godine izdao svoju pjesmaricu *Vinac bogoljubnih pisamah*, uvrstio je u svoju knjigu znatan broj pjesama iz Arnoldova *Pismenika*.

Na njemačkom jeziku je 1826. godine napisao leksikon u četiri sveska(25). To mu je djelo ostalo u rukopisu. Iz samog se naslova vidi da je knjigu napisao vlastitim trudom iz didaktičkih pobuda, te da je u svome leksikonu obradio povijesne i biografske podatke najpoznatijih glazbenih umjetnika. Živio je u zabludi da takvu knjigu još nitko nije napisao.

Kako je broj katolika Mađara u Subotici sve više rastao, ukazala se potreba za izdavanjem pjesmarice i na mađarskom jeziku. Njegova 1839. godine zgotovljena pjesmarica *Valódi éneklo (Pravi pjevač)* ugledala je svjetlo dana 1840. godine, a namijenio ju je orguljašima i zborovođama u Mađarskoj i Erdelju.

Đuro Arnold - vjeran katolik

Đuro Arnold je bio muž lijepog vladanja i dobrog značaja, srcem vjernik, pravi katolik. Takvo je mišljenje o njemu izrekao nadbiskup **Petar Klobušicky**(26). Da je volio svoju Katoličku Crkvu vidi se i po tome što je za svakog od pet papa, koji su za njegova života bili na Petrovoj stolici, posvetio po jednu skladbu. Nekoliko popratnih pisama o tim skladbama našao je Albe Vidaković u Rimu(27). Nosio je nekoliko papinskih odličja. **Papa Lav XII.** mu je dao vitešku medalju. Nikada nije prestao raditi sve do svoje smrti 25. listopada burne 1848. godine. Umro je u 67. godini života kao skladatelj, zborovođa, umjetnik i suradnik župnika. Sahranjen je u kripti današnje subotičke stolne bazilike(28). Kamena nadgrobna ploča svjedoči o mjestu gdje je sahranjen.

Od 1874. godine crkva svete Terezije je imala i kantora i zborovođu

Arnold je bio i orguljaš i regens chori. U toj ga je dvostrukoj službi 1852. godine naslijedio **Ferenc Steib**. Subotička muzička škola je od svojih početaka tijesno vezana za župu svete Terezije. Tako je od 1874. godine njezin regens chori bio i ravnatelj muzičke škole. Regens chori se bavio okupljanjem i uvježbavanjem pjevača za zbor, a obučavao je i uvježbavao članove orkestra. Te, 1874. godine, u središnjoj subotičkoj crkvi uvedena je posebna služba kantora koji je imao pjevati i svirati za vrijeme svagdašnjih i nedjeljnih liturgijskih funkcija u crkvi, dok je regens uvježbavao i ravnao zborom i orkestrom.

Služio je "illirickom" narodu

Albi se Vidakoviću dopadoše riječi Đure Arnolda. Arnold je Nijemac, iz njemačkog sela Taksonya. Mađarski jezik je mogao naučiti u Pečuhu, Velikom Varadinu i u Kalači, ali hrvatski jezik je počeo učiti tek kao devetnaestgodišnjak u Subotici. U njegovo se vrijeme hrvatski jezik u Hrvatskoj i u Mađarskoj, pa tako i u Subotici, nazivao iliričkim jezikom, pa ga je i on tako zvao. Evo, kako zvuči Arnoldov illiricki jezik: *Dobri i poboxni Narode! Vishe negoli dvadeset godina ima, kako jednako sluxim Narodu Illyricskomu u slobodnoj Kraljevskoj Varoshi MARIA THERESIOPOLITANSKOJ i medjuto jesam opazio i ocsito vidio, da illiti bash nejma Pisama Cerkvni za svaki, Nediljni, svetcsani, illiti drugi dan godishtni podobni' illiti ako ji i ima razlicsitim Knjigam tako jesu razmetnute, da ji ni svaki Pivacs Cerkvni, a kamoli ostali Puk jest moguch u jedno skupiti, sabrati i imati: i ovo uzrok jeste, shto Narod Illyricski na mlogo mista u Pismam Cerkvnim jeste nemarljiv. Ovoj ovolikoj potribi hotivshi zadosta ucsiniti, i ovo poglavito pomanjkanje Naroda Illyricskoga u sluxbi Cerkvnoj sasvim popraviti, s-pomochoom Boxjom jesam naumio, Pisme Cerkvne po Vladi Zakonitoj izvidjene za svaku nedilju, svetca, illiti kakvi god, i za svaki dan priko godine podobne u jedno s-kupiti, sloxiti i na svitlos izdati; shto sam, naumio, to sam na slavu Boxju, a na korist sveg Naroda Illyricskoga i ucsinio(29).*

Zavrijedio je poštovanje hrvatskog naroda

Albe Vidaković je 1937. godine zapisao: "Što da još na koncu kažemo o Đuri Arnoldu? Sve podatke o njegovom životu iscrpili smo do kraja. Ako se još gdje god i nađe koja riječ o njemu, samo će upotpuniti i potkrijepiti ovu malu biografiju i pokazati kako je i s onu stranu Dunava bilo nekada 'Iliraca', koji su u sebi nosili preporodne ideje i nastojali ih proširiti onim silama i onako, kako su najbolje mogli i znali. Pokazat će da je i do sada potpuno nepoznatom Đuri Arnoldu mjesto u povijesti hrvatske glazbe, koja ima jedino pravo ocijeniti vrijednost i važnost svakog, i najneznatnijeg radnika na tvrdj i neizoranoj njivi našeg kulturnog života"(30). Nema sumnje, da je Đuru Arnolda vodila ljubav, jer kako čusmo na početku, glazba je uvijek bila hrana ljubavi, a ljubav je hrana za glazbu. Arnold je volio Suboticu. Priznanje je dobivao i s hrvatskih i s mađarskih strana. Zaslužan je građanin Subotice. Zavrijedio je da ga volimo.

1. Hrvatska enciklopedija, 1. svezak, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 1999., str. 390.

2. Hrvatska enciklopedija, 1. svezak, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 1999., str. 389.

3. Adrijana Herceg, Muzički život Subotice pri kraju XVIII. veka, Subotičke novine, 26. 07. 1985, 18. godište, br. 30.

4. Josip Mioč, Život i rad Đure Arnolda, Glazbeni dani Albe Vidakovića, Subotica, 18.-21. IV. 1989. Separat "Sv. Cecilije" br. 3, Zagreb, 1989. godine, str. 68.

5. Josip Mioč, Život i rad Đure Arnolda, Glazbeni dani Albe Vidakovića, Subotica, 18.-21. IV. 1989. Separat "Sv. Cecilije" br. 3, Zagreb, 1989. godine, str. 68.
6. Albe Vidaković, Đuro Arnold. Prilog povijesti hrvatske glazbe, "Sveta Cecilija", 31. godište, srpanj, kolovoz, 1937. svezak 4, str. 109.
7. Zdravko Blažeković, Đuro Arnold (1781-1848) u krugu svojih slavonsko-vojvođanskih suvremenika, *Arti musices*, sv. 12, broj 1-2, str. 61-82, Zagreb, 1981.
8. Zdravko Blažeković, navedeno djelo, str. 61.
9. Ante Sekulić, Bački Hrvati, Zagreb 1991., str. 467.
10. Jagoda Martinčević Lipovčan, Mozartov šurjak i njegovo društvo, *Vjesnik, Glazbena baština*, Zagreb, 4. rujna 1983. str. 7.
11. *Magyar Katolikus Lexikon*, Budimpešta, 1993. godine.
12. Selo i prošteništa Majke Božje južno od Kalače.
13. József Schullhoff je u časopisu *Napló* od 22. srpnja 1934. pisao o Arnoldu kao pokretaču glazbenog života u Subotici
14. Albe Vidaković, Đuro Arnold. Prilog povijesti hrvatske glazbe, *Sveta Cecilija*, 31. godište, svibanj, lipanj, 1937. svezak 3, str. 78.
15. Oradea u Rumunjskoj. Mađarski naziv grada je Nagyvárad, a njemački Grosswardein.
16. *Hrvatska enciklopedija*, 1. svezak, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 1999.
17. Tormásy Gábor, *A Szabadkai Római Kath. Foplébánia Története*, Subotica, 1883. str. 206-207.
18. Szabadka és vidéke od 25. svibnja 1894.
19. Prihodi namještenika crkve od pjevanih svetih misa, sprovoda, vjenčanja i tako dalje
20. Tormásy Gábor, *A Szabadkai Római Kath. Foplébánia Története*, Subotica, 1883. str. 253.
21. Tormásy Gábor, *A Szabadkai Római Kath. Foplébánia Története*, Subotica, 1883., str. 224-225.
22. Tormásy Gábor, *A Szabadkai Római Kath. Foplébánia Története*, Subotica, 1883. str. 207.
23. Usp.: Josef Miocs, Georg Arnold, Gründer der Musik in Subotica/Jugoslawien, Singende Kirche, Zeitschrift für katholische Kirchenmusik, 37. Jahrgang, Heft 4, Wien, 1990, str. 184.
24. Jagoda Martinčević Lipovčan, Mozartov šurjak i njegovo društvo, *Vjesnik, Glazbena baština*, Zagreb, 4. rujna 1983., str. 7.
25. *Historisch-musikalisch-biografisches Tonkünstler Lexikon*, mit eigenem Fleisse, zu seiner Belehrung, aus dem besten Hilfsquellen geschöpft und zusammengetragen von Georg Arnold.
26. Albe Vidaković, Iz hrvatske glazbene prošlosti, *Sveta Cecilija*, 34. godište, sv. 3, svibanj-lipanj, 1940., str. 55. Nadbiskup Petar Klobusicky piše da je Đuro bio muž lijepog vladanja i dobrog značaja i vjeran katolik: "vir bene moratus et boni characteris, religione aliquin catholicus".
27. Albe Vidaković, Iz hrvatske glazbene prošlosti, *Sveta Cecilija*, 34. godište, sv. 3, svibanj-lipanj, 1940., str. 55-57.
28. Albe Vidaković, Đuro Arnold. Prilog povijesti hrvatske glazbe, *Sveta Cecilija*, 31. godište, srpanj, kolovoz, 1937. svezak 4, str. 112.
29. "Pridgovor" Pismeniku
30. Albe Vidaković, Đuro Arnold. Prilog povijesti hrvatske glazbe, *Sveta Cecilija*, 31. godište, srpanj, kolovoz, 1937. svezak 4, str. 112.

(Autor je predavanje održao na književnoj večeri, 10. 08. 2006., u okviru programa *Dužijance*, u Hrvatskom kulturnom centru "Bunjevačko kolo" u Subotici)

BALADA O BLAŠKU RAJIĆU

Nismo te slavili
za života
ni poslije smrti.

Kolo sreće se vrti.
I vrteškom ovom
sve nas meće
jadno -
na dno.

Klasovi ne pjevaju
u zagrljaju kombajna
o svojoj smrti.
Ne treba im kolajna.
Nebu prijete kosturi salaša.
I žedan đeram.
I tvornice -
puste govornice
nijemih mašina.
Pate od svojih tišina.

Zamjeraju ti
što si bio pop.
Narodni...

A klas uz klas je snop.
Po koji šućmurast snob
s plaćenom članarinom za Savez
kezi svoje zube na krstače.

A prste u sveto vino umače
i krsti se s obje ruke
potajno u domu
svom
petosobnom.

Sveca mu njegovog
popovskog
pod starost legao
na log
zemlje,
još da je živ
bio bi kriv i
za ovo:

Tisuću
devetsto
osamnaeste
izjasnio se za Jugoslavene,
borio se za ujedinjenje
negdje u Parizu
za mir koji je blizu.

A kasnije
nije bio ništa -
cvrčak kraj ognjišta.

Tisuću
devetsto
četrdeset
i prve:

bio je kriv
što je još živ.
Zato su ga mlatili
u ime Krista
i bogova trista.
Ulicama ga vukli
i tukli.

Anđeli fašista.
O svete nakaze!

A kasnije:
Sloboda
sve odnijela
ko voda.

On nije ni prvi,
ni zadnji,
preselio se u carstvo
crvi.

I zašto?
Da drukčije bude?
Ode i Blaško
u bijelo brašno vječnosti.

I sada ga kosti bole
kad se nad humkom
mole
oni koji ga najmanje vole.
A on im iz zemlje
dovikuje:
V o l e!

I dodatak pisca:

Vi,
na koje još sunce zrake
baca,
pamtite:
"Dok je Bunjevaca,
bit će i volova..."
Sred bačkih ravnica
i dolova
otvorite širom prozore
i prozračite salaše,
o naše,
snaše!

Nebeski orači,
zemaljski spavači,
neka se zrači!...

14. XI. 1966.

Jakov Kopilović

SESTRA MARIJA ROZA ANUNCIJATA KOPUNOVIĆ I NJENO DOBA

ŽIVOT SESTRE MARIJE ROZE

Dana 21. siječnja 1887. u Subotici, Ivanu Kopunoviću i Rozi Kopunović rođ. Grmić rodila se kći, kojoj su sutradan, 22. siječnja, dali na krštenju ime **Anastazija**. Bila je jedina kći u roditelja među svoja 4 brata. O njenom djetinjstvu znamo malo. To je zakopano s njom u zaboravu. Ono malo škratih podataka iz Matične knjige i iz njenog pripovijedanja ne može nam reći mnogo toga što bismo u ovom času htjeli znati.

Godine 1899. završila je pučku školu u Subotici, a godine 1904. završila je 4. razred Građanske škole, također u Subotici.

Lijepo odgojena u skroz katoličkoj obitelji stupa u samostan sestara Naše Gospe u Kaloči 10. rujna 1904. godine. U samostanu

je kao kandidatice završila učiteljsku školu 9. lipnja 1909. godine. Nakon završene preparandije postaje učiteljica i postulantica u Baču školske godine 1909./10. Godine 1910. opet se vraća u Kaloču, gdje je obučena 31. srpnja 1910. Tu provede godinu novicijata, te položi prve redovničke zavjete 10. kolovoza 1911. kao **s. Marija Roza**. Nakon toga je poglavari poslaše u Kiskunfelegyhazu za učiteljicu g. 1911./12. Od godine 1912. do 1913. nalazi se u Korompi (Donja Krupa), gdje je bila učiteljica i ekonomica. Opet se vraća u Kaloču 1913./14. kao učiteljica. Od 1914. do 1919. ponovno je u Kiskunfelegyhazi kao prefekta kandidatice i učiteljica.

Već u mladim godinama redovničkog života odlikovala se ozbiljnošću i solidnim redovničkim životom, te nije čudo, što joj povjeravaju kandidatice, gdje ih je bilo u većem broju. Godine 1919. bi premještena u Suboticu, gdje

je ostala sve do značajne 1941. U prvim godinama radila je kao prefekta i učiteljica. U Beogradu je 30. rujna 1926. položila dopunski ispit.

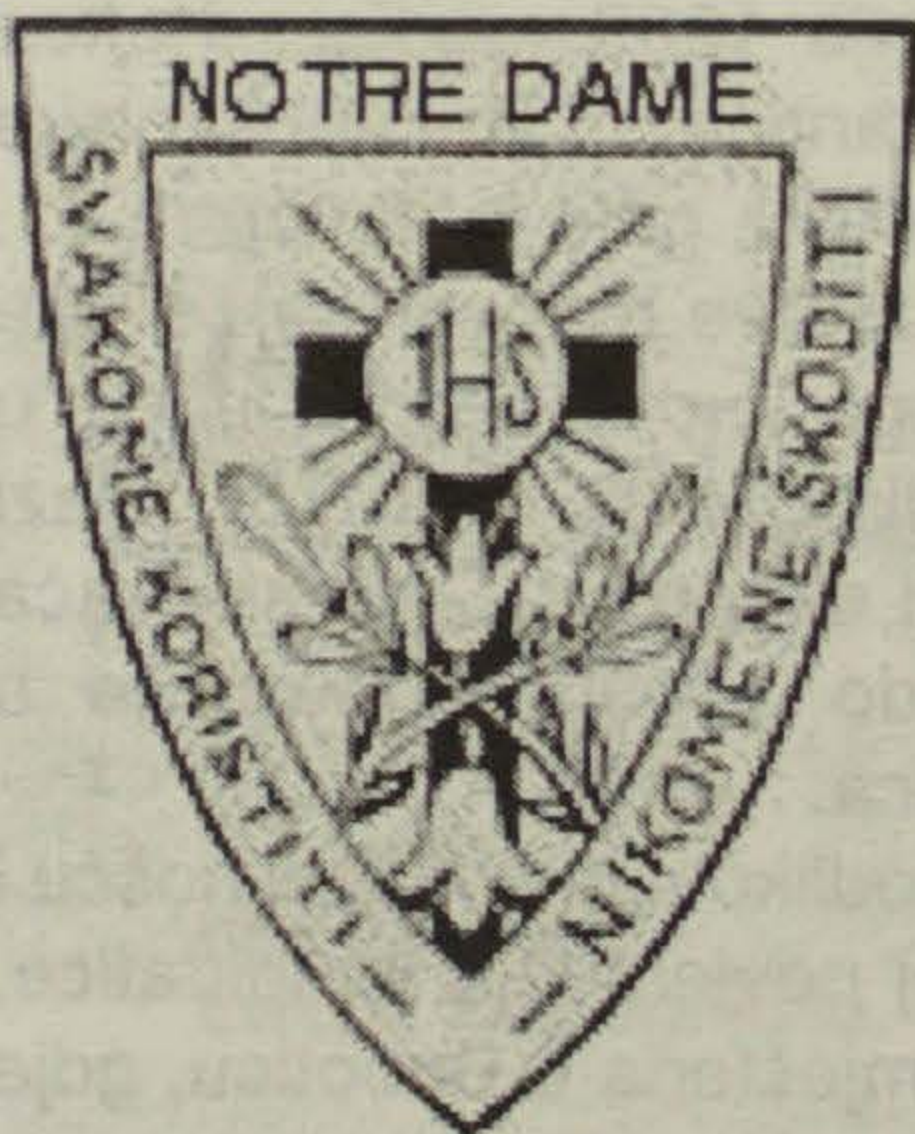
Godina 1930. je jedna od najznačajnijih u njezinu životu. Prilike u Družbi i izvan nje zahtijevale su odlučan čin čiju će vrijednost znati pravilno ocijeniti povijest Družbe tek onda kada ne budu više među živima oni koji su na bilo koji način imali udjela u njemu. Te je godine, naime, došlo do rascjepa kaločke Družbe kao posljedica prekrajanja granica poslije Prvoga svjetskog rata. Bački dio živio je dalje pod naslovom "Družba bačkih siromašnih sestara učiteljica Naše Gospe". Na čelu novoosnovane Družbe bio je Upravni odbor od 4 člana pod rukovodstvom č. s. M. Roze. Tu je započela njezina Kalvarija, čije su postaje bile sad više sad manje bolne.

Godine 1934. č. s. M. Roza imenovana je od Sv. Stolice za Vrhovnu glavaricu na tri godine. Imenovanje na druge tri godine uslijedilo je 1937. To su godine mučne borbe i napornog rada. Morala se često boriti upravo s onima koji bi trebali s njom surađivati. Doživljavala je nerazumijevanja svake vrste i često od njih preteško patila.

Godine 1940. bio je generalni kapitul na kojem je bila opet izabrana za Generalnu glavaricu na 6 godina. I kada je izgledalo da dolaze dani zatišja, dođoše nove oluje. Došlo je do premještanja granica, Bačka je pala pod mađarsku upravu.

U to vrijeme Družba prenosi - sporazumno sa Sv. Stolicom - kuću maticu iz Subotice u Zagreb. Bio je to u tim teškim vremenima i okolnostima preteški udarac. Samo dragi Bog zna, što je kao Glavarica prepatila, zajedno s onim najmlađima, koje su bile oko nje. Nije to dakako ostalo bez posljedica za njeno zdravlje. I naša č. s. Roza počinje pomalo pobolijevati. Ali, unatoč tomu bila je žilava i jaki joj organizam dugo je odolijevao.

Iscrpljena dugogodišnjim poglavariskim brigama i radom, predaje godine 1946. časno svoju dužnost i odlazi u Suboticu. Ondje je ostala 6 godina u zasluženom miru. Već godine 1952. na generalnom Kapitolu bi izabrana za generalnu Savjetnicu Družbe. Ujedno je Č. Majka imenuje predstojnicom kuće u Subotici. U toj dužnosti i časti ostala je sve do svoje lijepe smrti, koja je uslijedila 25. srpnja 1956. godine.(1)

POVIJEST DRUŽBE SESTARA NAŠE GOSPE

POSILIJE PRVOGA SVJETSKOG RATA

Kongregacija Školskih sestara Notre Dame iz Kaloče otvarala je svoje kuće i po Bačkoj. Od 43 zajednice osnovane u Austro-Ugarskoj monarhiji dvadesetak(2) je bilo na teritoriju Bačke.

Godine 1918. dospjele su pod novonastalu državu, kasnije nazvanu Jugoslavija, 22 kuće sa 220 sestara Družbe kaločkih siromašnih školskih sestara Naše Gospe. Tako je razdijeljena Družba čija kuća matica leži u općini i biskupiji kaločkoj, na dva teritorija: jedan je ostao u Mađarskoj a drugi je pripao novoj državi.

Promjena vlasti nije značila promjenu uprave redovničkih kuća, jer je redovničko poglavarstvo u Kaloči i unatoč velikih poteškoća nastojalo da stalno uzdrži upravu. Ali kad je nakon sklapanja trianonskog mirovnog ugovora neposredna uprava iz Kaloče postajala sve teža, onda se generalna glavarića Reda obratila u Rim za dozvolu da se iz kuća koje se nalaze u Bačkoj, osnuje posebna provincija. Sv. Kongregacija redovnika podijelila je tu dozvolu svojim rješenjem od 6. lipnja 1925. pod br. 1653/25., povjerivši provedbu toga beogradskom Nunciju.

NOVA DRUŽBA

Međutim, beogradski Nuncij nije izvršio ovo rješenje, nego je u ovom predmetu stavio drugi prijedlog, u kojem je slijedio mnijenje bačkog apostolskog administratora, **msgr. Lajče Budanovića**.

Uzimajući u obzir posebne okolnosti, Sv. Kongregacija za redovnike na preporuku preč. g. Apostolskog Nuncija u Beogradu i preč. Apostolskog administratora bačkog, svojim dekretom br. 4277/28 od 23. listopada 1930. god. odlučuje: "Da se sve i pojedine kuće spomenute Ustanove na području bačkom postojeće u jedno i odvojeno tijelo obrazuju kao ustanova papinskog prava, kojoj će ime biti Družba bačkih siromašnih sestara učiteljica Naše Gospe sa svim svojim pravima tako pokretnim kao nekretnim dobrima, i da se pojedine sestre imaju zadržati u istom i s istim pravima položenih zavjeta koja su uživale."

Generalna predstojnica Družbe kaločkih siromašnih sestara učiteljica Naše Gospe u Kaloči svojim dopisom br. 419n od 25. studenog 1930. pokorava se dekretu Sv. Kongregacije i šalje novoosnovanoj Družbi redovnička pravila.

Tako se dogodilo da je Sv. Kongregacija Redovnika svojim dekretom 4277/28 od 23. listopada 1930., iz kuća, koje su se nalazile u Bačkoj, osnovala novu samostalnu Družbu pod imenom "Družba bačkih siromašnih sestara učiteljica Naše Gospe", izjavivši da je ova nova Družba papinskog prava.(3)

Dekret Sv. Kongregacije od 23. listopada 1930. ordinarij je primio 18. studenog. O ovom dekretu izvještava bački apostolski administrator biskup Budanović u okružnici časnim školskim sestrama Naše Gospe s nadnevkom od 1. siječnja 1931., dana ustanovljenja nove Družbe:

"Volja Svete Stolice, kojoj se mi svi ponizno podlažemo, učinila nam je svetom dužnošću da Vaš rad prilagodite novim tvorevinama.

Prema odluci Svete kongregacije redovnika, 20 bačkih kuća obrazuju odvojeno tijelo, s istim pravima položenih zavjeta, s istom razdiobom obaveza, prema istim pravilima i papinskim povlasticama. Vaša dosadašnja Družba

nastavlja se u Vama s novim nazivom. Zakletva Vaših zavjeta neovisna je o prostoru, mjestu i osobi, ona je čin duše koja se žrtvuje Bogu.

Budući da je prema gornjim načelima nužno da organiziramo novu Družbu, da time odmah prionemo ostvarenju tih načela, konačnu organizaciju Družbe moramo odgoditi do onoga vremena kada se bude moglo sazvati redoviti kapitul.

Da Družba dotle ne ostane bez vodstva, uspostavlja se za djelokrug propisan točkama 208-253. Pravila uprave koja će učiniti nužne pripreve da se za Duhove može sazvati izvanredan kapitul.

Ova privremena uprava pripravit će za izvanredni kapitul svoje prijedloge o likvidaciji, o odnosu prema kaločkoj Družbi, o reorganizaciji samostana, o domu novicijata i njegovu nutarnjem uređenju. Radit će prema točkama 208-253. Pravila dok se ne postigne konačna organizacija, ali najdulje tri godine od današnjega dana. Ali, ako interes Družbe to zahtijeva, ova će privremena uprava po odredbi crkvene vlasti već i prije prepustiti svoje mjesto jednom upravnom odboru, koji će učiniti propisane pripreve za redoviti kapitul i za izbor stalnoga poglavarstva Družbe.

U Baču, na dan konstituiranja o Našoj Gospi zvanoj Družbe bačkih siromašnih školskih sestara, 1. siječnja 1931.

Biskup Budanović, bački apostolski administrator.”(4)

GODINA 1931. - ORGANIZACIJA

Nova Družba je osnovana na Kongresu sestara u Baču 1. siječnja 1931. god. Osnutku Družbe prisustvovala su 54 sestre s biskupskim delegatom **Antunom Vojnić-Tunićem**. Sjedište nove Družbe je u Subotici, a njom upravlja Odbor od 6 sestara, koje na tri godine potvrđuje Sv. Kongregacija za redovnike.

Odmah je stvoren tzv. Pripravni odbor ili komisija koja će pripremiti početne radove. Održane su organizacijske sjednice na kojima je stvoren Izvršni odbor. Na tim sjednicama Dekret je prihvaćen i razaslan kućama tj. redovničkim zajednicama po Bačkoj kao službena obavijest o stvaranju bačke Družbe. Sjednice su se u početku održavale u Baču.

12. siječnja 1931. godine poslano je kaločkoj Družbi takozvano “Oproštajno pismo” sestara koje su pripale bačkoj Družbi ss. Naše Gospe.

Ordinarij u Subotici imenovao je vikariju za predsjedanje na sjednicama nove Družbe dok se ne uspostavi uprava. To je bila sestra **Maria Serafika Fabry**, predstojnica u Horgošu. Ona je 9. ožujka 1931. godine postavila s. M. Rozu za kućnu predstojnicu u subotičkom samostanu.(5)

IZVANREDNI GENERALNI KAPITUL - UPRAVNI ODBOR

Na Duhove, u svibnju 1931. održan je Izvanredni generalni kapitul nove Družbe bačkih siromašnih ss. učiteljica od Naše Gospe u Subotici. Tu je stvoren Upravni odbor od 6 članica koji će kroz tri godine voditi Družbu. Na čelu tog Odbora bila je s. M. Roza Kopunović. Odbor je imao svu vlast; on je slao i službene akte, te komunicirao s crkvenim i državnim vlastima.(6)

ZABRANA VEZE S KALOČOM

Čini se da nisu sve sestre bile zadovoljne stanjem, kako se vidi iz okružnice Upravnog odbora:

“Smatramo svojom dužnošću priopćiti vam 2 točke naše sjednice održane 14. veljače u Novom Sadu:

1) Apostolska administratura dala nam je na znanje da je rimska Sveta Kongregacija za redovnike primila na znanje odluke izvanrednog kapitula, pa su tako Upravni odbor i ostala naša uređenja zakoniti i pravovaljani.

2) Apostolska administratura svojim dopisom broj 654/1932 svraća našu pozornost na to da je općenje sestara s kaločkom Maticom izazvalo mnoge zloporabe. Među inim dokazuju to nepravedne optužbe kaločkog nadbiskupa protiv naše Družbe koje iznosi kod svetog Oca zaveden krivim informacijama. Njegova preuzvišenost to ne bi činio da ga nije dovelo u zabunu kaločko generalno poglavarstvo neistinitim vijestima dobivenim od bačkih sestara. Uzimajući to u obzir i ostale zlouporabe, uslijed postojećih prilika prisiljena sam odrediti da poglavarice, sestre prekinu općenje s kaločkom Maticom, pisma usmjerena tamo jedino preko subotičkog Upravnog odbora mogu slati ili primati.

Novi Sad, 14. veljače 1932. - Članice Upravnog odbora”(7)

BRIGA ZA DRUŽBU I REDOVNICE: ZAGREB - NASTANJUJU SE

Već prije 1931. g. poslana su kandidatice u Zagreb na školovanje. One su stanovale kod ss. milosrdnica kao konviktice i išle u školu.

U srpnju 1931. subotički biskup javlja Nadbiskupskom duh. stolu o osnivanju kuće Družbe ss. Naše Gospe u Zagrebu, a 5. kolovoza te godine zagrebački nadbiskup daje dopuštenje da se ss. Naše Gospe smiju nastaniti u Zagrebačkoj nadbiskupiji.

U jesen 1934. g. kupljena je jednokatnica u Primorskoj 20 u Zagrebu. Ovamo je prenesen podmladak koji se slao na školovanje u Zagreb.(8)

PRVO OBLAČENJE I NOVAKINJE

Prvih 12 postulantica primilo je 15. kolovoza, na Veliku Gospu 1931. godine, redovničko odijelo, a sljedeće godine svih 12 novakinja položile su prve redovničke zavjete.(9)

NOVA UPRAVA 1934.

Svojim dopisom Č. Upravnom odboru Družbe učiteljica od Naše Gospe - Subotica, biskup Budanović 1934. godine izvještava:

“Sveta Kongregacija Redovnika u Rimu po svojem dekretu od 21. maja 1934. g. potpisom kardinala **Lepiciera** postavila je novu upravu Družbe Naše Gospe na tri godine i u smislu ovoga naređenja postavljaju se:

Č. S. M. Roza Kopunović na dužnost generalne Pretstojnice,
[slijede 4 imena gen. savjetnica]

Ovim prestaje rad onoga odbora, koji je bio izabran na vanrednom kaptolu koji se je prije tri godine držao.

Pozivam prednje časne sestre da pred vlč. g. Antunom Vojnić Tunić polože zakletvu na čuvanje tajne i da preuzmu što prije svoju dužnost.

Isto tako se izvješćuje Družba da će ova duhovna oblast č. s. M. Rozu Kopunović odsele nazivati Časnom Majkom Annunciatom sve dotle dok ona vrši dužnost generalne pretstojnice a kada joj ova povjerena čast prestane, ima joj se povratiti staro redovničko ime č. s. M. Roza.

Biskup Budanović”(10)

IMENOVANJE GENERALICE 1934. - NOVO IME GENERALICE

Nova uprava održala je 14. kolovoza 1934. svoju prvu sjednicu i okružnicom obavijestila o imenovanju i novom imenu gen. predst.

“Javljam Vam da smo preko preuzvišenog gosp. biskupa u Subotici od Svete Stolice primili dekret, po kojem se postavljaju:

Č. s. M. Roza Kopunović na dužnost generalne pretstojnice [i još poimence četiri generalne sasvjetnice].

Smatramo za dužnost da se odluci Svetog oca pokoravamo, te se imenovanja primimo.

Kada se po Božjoj milosti i volji prihvaćamo dužnosti, molimo i sve naše drage Sestre u Kristu velike i male, mlade i stare, da se iste pokoravaju najvišoj vlasti, preko koje nam dragi Bog izjavljuje svoju volju, te ovaj dekret mirno prime.

Br. 73

DRUŽBA
SIROMAŠNIH BAČKIH SESTARA
UČITELJICA OD „NAŠE GOSPE“

S. Marija Roza

I. LICNI PODACI

Porodično ime: *Kopunović Anaastazija*
Otac i mati: *Kopunović Mate, Jumić Roza*
Rod. i krštena d. *21/22. maj 1887.* u *Subotici*
Krštena: d. *20. maj 1898.* u *Subotici*

II. NAOBRAZBA: vidi u knjizi „Školska Matice“ str. 1 br.
Sjedila diplomu za *učiteljicu osnovne škole u Kaloči*

III. REDOVNIČKI ŽIVOT:

Primljena u Družbu: d. *18. maj septembra* god. *1914.* u *Kaloči*
Postulanta od d. *18. maj jula* *1914.* a d. *21. maj jula* *1914.* u *Bari*
Obučena d. *18. maj jula* *1914.* a Novica od d. *24. maj jula* *1915.* do d. *15. avg.* *1916.* u *Kaloči*
na jednu god.: l. d. *18. maj avg.* *1916.* a. Ponovila d. *mi* *1917.* a. l. d. *mi* *1918.* god.
na tri godine: d. *mi* *1918.* god. — Vječna: d. *21. maj jula* *1918.* god.
Učiteljica sestra | vječna je miroza Dan. d. Br. God.
Domaća sestra |

IV. RAD U DRUŽBI:

Vršila je dužnost i za vrijeme poslije novicijata radila je kao sestra u mjestima:

Od 1911. - 1912. u *Kiskunfélegyházy*
od 1912. - 1913. u *Korompi (Donja Krupa), učiteljica i ekonomka*
Od 1913. - 1914. u *Kaloči* od 1914. - 1919. u *Kiskunfélegyházy, učiteljica i prefekta*
Od 1919. - 1941. u *Subotici, učiteljica, prefekta, poglavarica*
.....

/.../

Drage Sestre u Kristu, primite dekret u onom duhu, kako smo ga mi primile da budemo jedni u ljubavi.

/.../

Podupirite nas u našim nastojanjima, djelima i molitvama da bi što prije zavladao mir i ljubav, poniznost, poslušnost i ostale redovničke kreposti u našoj Družbi.

/.../

Prva naša sjednica održana je 14. augusta 1934. god.

Odluke:

1/ Primili smo izvješćenje Bačke duhovne oblasti u Subotici, da je č. s. Mariju Rozu nazvala: Časnom Majkom Marijom Annuncijatom sve dotle, dok ona vrši dužnost generalne pretstojnice, a kada joj ova povjerena čast prestane, ima joj se povratiti staro redovničko ime s. Marija Roza, što usvojismo.

2/

U Subotici, 14. augusta 1934 god.

Milost sa svima Vama i mir Kristov - Kopunović Marija Annunciata - generalna pretstojnica”(11)

RAZVOJ DRUŽBE

Iz "Povijesti Družbe sestara Naše Gospe" č. s. Anđeline Kujundžić doznajemo da je na molbu č. majke Anuncijate 17. studenog 1934. dopušteno vršenje službe Božje u kapeli u Primorskoj 20.

Isto tako doznajemo da je 1936. godine u Dobrni pri Celju u Sloveniji kupljena kuća s malim imanjem za odmor sestara.

Zatim je 1938. godine kupljeno zemljište u Segetu kraj Trogira, te je tu 1939. godine sagrađena kuća za odmor sestara i djece.(12)

ZADNJI REDOVITI KAPITUL - PONOVI IZBOR I POTVRDA 1940.

Na Duhove, 12.-13. svibnja 1940. održan je redoviti Generalni kapitul "Družbe bačkih siromašnih ss. učiteljica od Naše Gospe" sa sjedištem u Subotici - posljednji put je to bilo u tom stilu. Apsolutnom većinom glasova opet je izabrana s. M. Anuncijata Kopunović za vrhovnu glavavicu.(13)

O izboru je ponovno izabrana predstojnica obavijestila Duhovnu oblast u Subotici:

Prečasnoj Duhovnoj Oblasti - Subotica

Potpisana službeno izvješćujem slavni Naslov o rezultatu Generalnog kapitula održanog u Družbi bačkih siromašnih sestara učiteljica "Naše Gospe" 12.-13. maja 1940. god.

Za generalnu Pretstojnicu izabrana je: Kopunović Marija Roza Anuncijata. Za I gen. savjetnicu[slijede imena]

Kopunović Marija Roza Anuncijata - generalna pretstojnica(14)

Duhovna oblast u Subotici šalje o tome izvještaj Svetoj Kongregaciji, a Tajništvo svete Kongregacije Redovnika šalje biskupu Budanoviću otpis:

Br.6040/40 - U Rimu, dana 28. juna 1940.

K ovoj sv. Kongregaciji stigao je izvještaj o nedavno održanom Generalnom kapitolu Družbe Sestara siromašnih učiteljica bačkih od Naše Gospe i o izboru Č. M. Roze Kopunović na dužnost generalne pretstojnice iste.

Preugodnoj vijesti raduje se ova sv. Kongregacija, ne dvoumeći da je sve proteklo prema sv. kanonima i konstitucijama. Kada od srca čestitam, ujedno se opravdano nadam, da će sve ovo što obilnijim i trajnijim uspjehom uroditi za spomenutu Ustanovu.(15)

Iz otpisa Kongregacije se čini da je ime generalne predstojnice, Anuncijata, bilo samo, rekli bismo, "privatno" ime za Družbu, jer Kongregacija potvrđuje generalicu pod imenom Roza.

1941. GODINA - POVRATAK KALOČI

Padom Jugoslavije 1941. godine, granica prema Mađarskoj opet se pomakla. Teritorij Bačke opet je dospio pod mađarsku javnu upravu. Tada je Sv. Kongregacija Redovnika svojim rješenjem od 9. lipnja 1941. broj 4152/41. predala upravu bačkih kuća generalnoj glavarici kaločke Matice: ad nutum Sanctae Sedis (do daljnje odluke Svete Stolice).(16)

Po svim izgledima i držanju vlasti opstanak i rad Družbe s hrvatskim jezikom i sjedištem u Subotici bio je nemoguć.

DOGAĐANJA 1941.

Dok je č. Majka boravila u Zagrebu radi informacije što i kako da postupi, poglavari iz Kaloče prenijeli su novakinje i postulantice iz Subotice u Kaloču. ...

Mlade sestre učiteljice bile su odmah otpuštene iz škole jer nisu znale mađarski jezik, koji je odmah uveden i u subotičku školu.

Sve mlade sestre pozivali su da se izjasne hoće li u kaločku Družbu ili kući, jer da bačka Družba više ne postoji.

Međuvremeno su mlade sestre Hrvatice izjavljivale svojoj časnoj Majci da žele nastaviti život i rad u ovoj Družbi, te su redom prelazile u Zagreb.(17)

KORACI ZA NOVU DRUŽBU

Č. majka M. Anuncijata je u jednoj audijenciji kod nadbiskupa **Dr. Alojzija Stepinca** iznijela sve ovo stanje i molila ga da nam pomogne. ... On je pokazao veliko razumijevanje kao otac. Rekao je da sve to njemu pismeno preda s molbom što i kako želi da se načini, pa će se on zauzeti u Rimu. I zaista se svojski zauzeo. A dr. Alojzije Stepinac je kod Sv. Kongregacije nešto značio!(18)

MOLBA ČASNE MAJKE ROZE KOPUNOVIĆ

Časna Majka M. Anuncijata poslušala je nadbiskupa Stepinca, te napisala molbu, u kojoj iznosi sadašnje stanje i 4 točke za koje traži odobrenje od Svete Kongregacije.

Međutim, kada su u travnju ove godine [1941.] mađarske čete okupirale teritorij Bačke, gdje se nalazi kuća Matica i ostali samostani Družbe, i

gdje Družba ima potpunu samostalnost priznatu iz Rima, počelo se raditi oko toga da se Družba bačkih sestara Naše Gospe pripoji Družbi kaločkih siromašnih sestara Naše Gospe. U tu svrhu su se skupljali i potpisi od sestara. Generalna predstojnica iz Kaloče poslala je brzojav svim samostanima naše Družbe sljedećeg sadržaja: "Na temelju brzojava poslanog od oca Vizitatora majčinskom ljubavlju grlim drage moje duhovne kćeri. Duh. majka Aquina." A časnu Majku M. R. Kopunović, iz Subotice, nagovarale su pojedine sestre kako iz Kaloče, tako iz Bačke, da se odrekne prava i vlasti generalne predstojnice. /.../

Sve ove akcije provodile su se u Subotici dok još č. Majka kuće Matice u Subotici, M. R. Kopunović od Sv. Kongreg. nije dobila nikakav dekret o pripojenju.

Budući da je sada kuća Matica u Subotici potpala pod teritorij Mađarske države, bilo bi vrlo prikladno da se kuća Matica već postojeće Družbe i u Hrvatskoj, sa dozvolom Sv. Stolice prenese u Zagreb.

[Slijedi o broju sestara koje žele u Hrvatsku i što bi radile.]

/.../ Zato smjerno molimo:

[Slijede 4 točke molbe, koje će kasnije Kongregacija odobriti: Prijenos, ime, opcija, imovina.]

Najponiznije molimo Vašu Preuzvišenost da našu skromnu molbu s visokom preporukom blagoizvoli dostaviti i preporučiti Sv. Kong. za redovnike.

U ime sestara Vašoj preuzvišenosti u Kristu najodanija: M. Anuncijata Kopunović - generalna predstojnica

Zagreb, 9. VI. 1941.(19)

DEKRET (RESKRIPT) KONGREGACIJE - ODOBRAVA PRIJENOS MATICE U ZAGREB

Nadbiskup Stepinac je sam stilizirao molbu na latinskom i poslao u Rim na Sv. Kongregaciju, te dobio odgovor od iste:

Na molbu vrhovne poglavarice sestara Naše Gospe nadbiskupu A. Stepincu, ovaj moli Kongregaciju za redovnike:

Sveti Oče!

Vrhovna predstojnica Bačkih siromašnih sestara učiteljica od Naše Gospe, prostrta do koljena Vaše Svetosti, uvažujući ovdašnje prilike, ponizno moli:

1. da se sjedište Družbe (Kongregacije) prenese iz Subotice u Zagreb;
2. da ime "Družba bačkih siromašnih sestara učiteljica od Naše Gospe" ostane isto, a samo da se izostavi "bačkih";
3. da se dopusti svim sestrama, ako hoće, ili se vratiti kaločkoj ili ostati u novoj Družbi;
4. da Družba kojoj će sjedište biti u Zagrebu: a) može zadržati miraz sestara koje budu ostale u novoj Družbi; b) da kuće u Segetu i Dobrni ostanu vlasništvo zagrebačke Družbe; c) da se gotov novac dade novoj Družbi u odnosu prema broju sestara koje će pripadati [koje budu pripadale] novoj Družbi.

Kongregacija odgovara:

Snagom povlastica danih od Presvetog Gospodina Našega (Sv. Oca), Sv. Kongregacija za redovnike, saslušavši mišljenje preuzvišenog Ordinarija zagrebačkog, Istomu je dobrohotno povjerila da milost u svemu prema molbi po svom sudu i savjesti dopusti dok sadašnje prilike traju.

Ništa protivno ovom ne smeta.

Dano u Rimu dne 17. srpnja 1941.

Vincencije Kard. La Puma Prefekt v. r.

Fr. L. M. Pasetto, tajnik v. r.(20)

ZAGREBAČKI NADBISKUP ODOBRAVA PROVEDBU RESKRIPTA

Zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac saopćio je reskript Kongregacije časnoj Majci Anuncijati i povjerio joj je daljnju provedbu reskripta:

Generalnoj predstojnici "Družbe bačkih siromašnih sestara Naše Gospe" - Zagreb

Povodom Vaše molbe od 10. VI. 1941. za ustanovljenje samostalne provincije "Družbe bačkih siromašnih sestara Naše Gospe" u Zagrebu obratio sam se na Svetu Stolicu, koja mi je Reskriptom Svete Kongregacije Redovnika od 17. VII. 1941. br. 4152 podijelila potrebne ovlasti.

Služeći se dakle ovlastima Svete Kongregacije za Redovnike

1) Odobravam da sjedište Kongregacije "Družbe bačkih siromašnih sestara Naše Gospe" prenesete iz Subotice u Zagreb.

P. Ivan-Pal Sztrilich i vrhovna glavarica Družbe s. Nada Šestak u Subotici

2) Da ime Kongregacije ostane isto ispustivši samo riječ "bačkih".

3) Da se sve sestre mogu slobodno odlučiti žele li radije biti pripojene Kaloči ili Zagrebu.

4) Da Kongregacija sa sjedištem u Zagrebu može: a/; b/; c/.

Sve ovo vrijedi dok traju ove prilike. /// Vama kao Generalnoj predstojnici povjeravam daljnju provedbu ovog Reskripta u smislu odluke Svete Stolice /// +Alojzije nadbiskup zagrebački.(21)

DEKRET KONGREGACIJE

Tim Dekretom prestalo je važiti Rješenje po kojem je kaločka Družba ukinula bačku Družbu i č. Majku skinula s položaja vrhovne glavarice.(22)

PRITISCI PRIJE DEKRETA

Ujedno su mogli prestati pritisci na časnu majku Anuncijatu da zatraži ujedinjenje dviju Družbi, koji su se vršili na nju prije nego je stigao dekret iz Rima.

Nadbiskup kaločki, Zichy Gyula, piše č. Anuncijati:

Uslijed povratka Bačke pokrenuo se pred rimskom Sv. Stolicom postupak za ujedinjenje dviju Družbi školskih sestara Naše Gospe.

Savezno s obavijesti preuzv. g. budimpeštanskog apostolskog nuncija od 7. lipnja ove godine [1941.] pozivam Vašu Časnost da bude dobra hitno meni podastrijeti molbu za ujedinjenje ili barem mišljenje o tom.(23)

Pismo je 10. lipnja poslano u Suboticu. Budući da je Č. M. Anuncijata bila u Zagrebu, pismo je poslano dalje u Zagreb. Međutim, zbog teških saobraćajnih prilika do svog povratka u Suboticu, do 26. lipnja nije primila službeni otpis.

S. Anuncijata odgovara Nadbiskupu Zichy-u tek 8. srpnja, nakon što se vratila u Zagreb:

"... ja kao glavarica bačke Družbe u svijesti odgovornosti prema ovim najmlađim članicama Družbe molila sam preko preuz. zagrebačkog Nadbiskupa Sv. redovničku Kongregaciju da s njima u Hrvatskoj možemo raditi na korist sv. Crkve odgajanjem hrvatske katoličke ženske mladeži.

Ovaj sam korak učinila, dok nisam znala za dopis Vaše Preuzvišenosti, jer se iz svega vidjelo, da će starije sestre i vlasti sve učiniti da se ukine bačka Družba bez obzira na hrvatske sestre. Prema crkvenom pravu i postupku zadržavam ovo svoje mišljenje i nakon gornjih dopisa, a što sam učinila preko zagrebačkog nadbiskupa želim privesti kraju na slavu Božju, napredak duh. života sestara i korist sv. Crkve u ovoj državi. /.../

Tek iza povratka u Zagreb našla sam dopis Vaše Preuzvišenosti, te žurim s odgovorom kao pastiru bačkog teritorija izrazujući svoje mišljenje, želju i molbu, da bačka Družba nastavi samostalno svoj rad u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj..."(24)

U međuvremenu, kaločka generalna savjetnica **M. Ildefonza Bali** privatnim pismom iz Baje obavještava s. M. Rozu - budući da ne zna je li došla službeno obavijest - da je "na osnovu ovlašćenja Svete Kongregacije redovnika danog 13. svibnja pod br. 4152/41, kaločki Nadbiskup svojim dopisom od 30. svibnja pod br. 2212, našu [kaločku] Časnu Majku ovlastio i povjerio joj preuzimanje i upravljanje svih bačkih samostanskih kuća i škola.

Naša Časna Majka je sestri Anuncijati [naime Tukats, kaločkoj generalnoj savjetnici] i meni povjerila da preuzmemo kuće, jer je ona na liječenju u Budimpešti.

Potrebno nam je sljedeće:

1. Vaša izjava da li želite da kuće (kuća) u Hrvatskoj budu samostalne, ili Provincija
2. Imenik svih sestara koje ne ostaju na teritoriju Bačke."(25)

Ista sestra M. Ildefonsa piše u sljedećem pismu iz Subotice:

"Draga dobra sestro!

/.../ rimski dopis ne pravi razlike između kuća u Bačkoj i Hrvatskoj. Iz toga slijedi, da se vlast č. m. Akvine [kaločka generalica] proteže i na zagrebačku i na segetsku kuću. A iz ovoga pak slijedi, da Sv. Kongregacija očekuje od vrhovne glavarice bivše bačke Družbe razumijevajući namjeru sv. Kongregacije i ona sama preda molbu za ujedinjenje.

To nije potrebno Sv. Kongregaciji, jer je službeni postupak ujedinjenja već u toku, nego samo zato, da se ne mora u službenoj formi opomenuti, da preda vlast.

/.../ Ja sam sad ovdje i pripravljam put tomu, da novakinje i postulante, koje se žele zavjetovati i obući, mognu već 18. [lipnja] valjda u Kaloču odu.

Jako vas molim, kao i u prošlom pismu, žurite kući. U ljubavi molim dobroj sestri milost dobrog Boga. - M. Ildefonza"(26).

Naravno, ako sama traži ujedinjenje, znači da se ujedno odriče generalata, jer ne mogu u jednoj Družbi biti istovremeno dvije generalne predstojnice.

Nakon što se 26. lipnja s. M. Roza vratila u Suboticu, održana je 1. srpnja izvanredna sjednica predstavica kaločke i bačke Družbe. Iz zapisnika doznajemo:

"Prisutne su sa strane kaločke redovničke Družbe: Izaslanice generalne glavarice mnogopoštovane Vojnich M. Akvine: Bali M. Ildefonsa i Tukats (Tukač) M. Anuncijata, generalne savjetnice, od strane Bačke redovničke družbe, Kopunović M. Roza bivša vrhovna glavarica, Parcen M. Kandida, Milanović M. Benicija generalne savjetnice i Eichorn M. Epifanija generalna ekonomica.

1/ Bali M. Ildefonsa saopćuje članovima konferencije otpis Sv. Kongregacije Redovnika u predmetu zajedničke uprave kaločke i Bačke redovničke družbe ... - Budući da Kopunović M. Roza ... do svog povratka, 26. juna nije primila otpis, Bali M. Ildefonsa, /.../ umoljava Tukats M. Anuncijatu, /.../ da pročita otpis Sv. Kongregacije Redovnika ...

2/ Tukats Anuncijata ustanovljuje nakon čitanja, da je u smislu otpisa kaločka i Bačka redovnička družba dobila jedinstvenu upravu u osobi generalne glavarice Vojnich M. Akvine, uslijed toga je prestao službeni pravni djelokrug Kopunović M. Roze u pogledu raspolaganja nad osobama i stvarima. Predaje pismeno naređenje, koje se odnosi na njezinu osobu, kojim se Baja označuje kao prelazno mjesto njezinoga boravka.

3/ Kopunović M. Roza prima na znanje kako odluku Sv. Kongregacije Redovnika tako i naređenje generalne glavarice. - Podjedno saopćuje, da se nakon rasprave sa zagrebačkim Nadbiskupom te njegovom potporom obratila na Sv. Kongregaciju Redovnika s tom molbom, da od godine 1930. osnovane tri kuće Bačke redovničke družbe, Zagreb (Hrvatska), Sehet (Italija), i Dobrna (Njemačka) odijeli od pravnog djelokruga Kaločke redovničke družbe ...

4/ Prijavljuje popis imena onih, koje žele da se udalje ...

5/ Kopunović M. Roza saopćuje da će odluku od 19 sestara javiti Vojnich M. Akvini generalnoj glavarici i podjednako moli dozvolu od nje, da odluku Sv. Kongregacije Redovnika može s imenovanim sestrama sačekati u redovničkim kućama u Zagrebu i Segetu.

6/ Tukats M. Anuncijata svraća pozornost bivše generalne glavarice na to, da je Sv. Kongregacija Redovnika upravu sviju kuća obiju redovničkih Družbi povjerila kaločkoj generalnoj glavarici ...

7/ Marija Ildefonsa napokon pozivlje bivšu generalnu glavaricu i prisutne članove njezina vijeća, da preda službenu pismohranu bivše Bačke redovničke družbe, te predloži obračun o Družbinoj blagajni.”(27)

Istoga dana, 1. srpnja 1941. upućuje s. M. Roza pismo kaločkoj generalnoj predstojnici Akvini Vojnich:

Izvještava da je djetinjom poslušnošću primila njeno pismo. Ima, međutim 22 sestre koje ne znaju mađarski ili ne žele u kaločku Družbu. Kao bivša generalna predstojnica osjećajući odgovornost za njih, još prije primitka dekreta Kongregacije preko zagrebačkog nadbiskupa zamolila je kongregaciju da pomogne da one mogu raditi u Hrvatskoj na odgoju katoličkih djevojaka. Za to je potrebno da se 3 kuće nastale poslije 1930., Zagreb, Dobrna, Seget, izuzmu od vlasti kaločke Družbe. Zatim nastavlja:

“Mislim da bi osiguralo duhovni mir sestara, kada bismo dekret Sv. Kongregacije Redovnika sa sestrama sačekali u zagrebačkom i segetskom samostanu. Kada se odlučujem na taj teški korak u interesu mira duša, molim mnogopoštovanu Majku da olakša meni i sestrama koje sa mnom odlaze time da u ta dva samostana možemo sačekat dekret Sv. Kongregacije Redovnika, i oprostite nam sve one boli koje smo možda nehотиčno uzrokovali.

Ponavljajući svoju molbu molim Božji blagoslov na mnogopoštovanu Majku, očekujem dobrostivo dopuštenje brzojavno s najdubljim poštovanjem - Kopunović M. Annunciata - generalna predstojnica”(28).

Iz Budimpešte, gdje je č. Akvina bila na liječenju, stigao je brzojavni odgovor:

“Kopunović Rozi - predstojnici = Subotica = U Zagrebu možete sačekat rimsku odluku - Akvina”(29).

Time je povučena zapovijed da sestra M. Roza Kopunović mora otići u Baju, a iz naslova se vidi da joj je priznato i predstojništvo.

OBAVIJEST KALOČI

Nakon primitka dekreta Sv. Kongregacije Redovnika zagrebački je Ordinarij pismom od 19. kolovoza 1941. obavijestio kaločkog nadbiskupa, da je, posluživši se svojim ovlaštenjem, molbi č. sestre M. Roze Kopunović udovoljio. Prema tomu je Bačka družba siromašnih školskih sestara, ustanovljena godine 1930., od toga vremena nastavila svoje djelovanje sa sjedištem u Zagrebu pod imenom: “Družba siromašnih školskih sestara Naše Gospe”.(30)

I S. Anuncijata obavještava pismom kaločku generalnu predstojnicu Vojnich Aquinu da u smislu odredbe Sv. Kongregacije Bačka Družba u Zagrebu može nastaviti svoj samostalni život i rad. Ujedno šalje prijepis dopisa s molbom da priopći i bačkim sestrama.(31)

PRESELJENJE U ZAGREB

Tako je ljeti 1941. godine, uz svakojake poteškoće, dvadesetak mladih sestara i nekoliko kandidatica s č. majkom M. Rozom Anuncijatom Kopunović na čelu prešlo granicu i došlo u Hrvatsku. Nastanile su se u Primorskoj i nastavile svoj redovnički život u novim okolnostima.(32)

SESTRE U BAČKOJ

Većina sestara bivše “bačke” Družbe, ponajviše starijih, koje su bile i odgojene u Kaloči, priključile su se kaločkoj Družbi. Ostale su tamo i većina kandidatica mađarske i njemačke narodnosti, koje su dotada bile u Zagrebu na školovanju. Kandidatice iz Subotice i Hrvatske došle su u Zagreb.(33)

BRIGE OKO NOVOG POČETKA

U Povijesti s. Anđeline čitamo o poteškoćama nakon preseljenja u Zagreb. Postavila su se pitanja: Što sada? Kako započeti? Na koji način egzistirati kao ustanova?

Osobito je očinski bio naklon sestrama zagrebački nadbiskup, blaženi dr. Alojzije kard. Stepinac.

Prvo su sestre radile u Kordunu kao učiteljice, često u opasnosti od metaka. Kad su ratne neprilike onemogućile opstanak i rad u Kordunu, prešle su u Zagorje.

Teške su bile ratne godine. Ali, za Družbu učiteljskog smjera najteže razdoblje nastupilo je kada se to područje oduzelo. Uvjet je bio: skinuti se i napustiti samostan ili napustiti školu. Izbor nije bio težak. Samo je jedna u tim prilikama napustila Družbu i ostala u školi.(34)

PREORIJENTACIJA

Trebalo se preorijentirati. Svim redovničkim družbama dan je mig sa strane crkvenih pretpostavljenih s prijedlogom da sestre preuzmu rad po župama. I sestre su Naše Gospe polako prihvaćale ponuđeni apostolat. Prva župa bila je sv. Blaž u Zagrebu.(35)

SAMOSTAN U SUBOTICI

Na redu je da se upitamo: Što je sa samostanom u Subotici?

Kad je godine 1945. završio rat i Bačka opet pripala Jugoslaviji, sestre iz Zagreba otišle su u Suboticu i pokušale preuzeti samostan na Zrinjskom trgu. Nakon borbi i trčanja, dobile su dvorišnu zgradu s ćelijama na I. katu. To su sestre uredile i smjestile se bez pravoga jasnog plana što će raditi. No ta njihova radost nije dugo potrajala. Već iduće, 1946. godine, u proljeće morale su napustiti i posljednji dio stare zgrade "buhvald". U cijeli taj samostan smještena je državna pučka škola i internat.

Trebalo je opet seliti. Ali kamo sada? Tada je biskup Ljudevit Budanović išao na ruku sestrama i ustupio im je opustjelu zgradu Svećeničkog doma u Harambašićevoj ulici br. 7. Tamo su se sestre preselile iz zadnjeg kutića svog samostana na Zrinjskom trgu, koji je tada zauvijek uzet iz Družbinih ruku. Dobrotom biskupa sestre su se nastanile u Domu kao u svome i ostale sve do danas.(36)

POSLJEDNJE GODINE GENERALATA

Nakon povratka Bačke u Jugoslaviju, 1945. godine, na prijedlog biskupa Budanovića, č. majka M. Anuncijata Kopunović je otišla i prošla kroz redovničke kuće u Bačkoj; tako reći formalno preuzela Družbu. Međutim, u praktičnom smislu to je ostalo bez ikakvih rezultata.

Godine 1946. trebao se u Družbi sa sjedištem u Zagrebu održati redoviti Generalni kapitul s izborima, jer je č. m. M. Anuncijati Kopunović izišlo 6 godina službe vrh. glavarice na koju je bila birana 1940.

Godine 1942. sestre su u Zagrebu uz č. majku Anuncijatu izabrale još dvije generalne savjetnice i gen. ekonomu. Tako je ovo poglavarstvo vodilo Družbu kroz godine rata. Onda je bilo pokušaja da se ostavi isto poglavarstvo bez generalnog kapitula i bez izbora.

Međutim, kojekakvim stjecajem okolnosti ipak je Generalni kapitul s izborima održan 1946. godine. Tu je izabrana nova č. majka M. Anđelina Kujundžić i 4 vrhovne savjetnice /.../ te vrhovna ekonomica /.../.

Č. m. A. Roza Kopunović poslije odložene službe otišla je u Suboticu, Harambašićeva 7, gdje je ostala sve do svoje blažene smrti 25. srpnja 1956. godine.(37)

SUDBINA DRUŽBE NAKON S. ANUNCIJATE

Odmah nakon izbora novog poglavarstva u Družbi 1946. godine biskup Ljudevit Budanović je izdao tzv. "PROMEMORIA I." upravljen č. majci Anđelini. U njemu je izložio svoje mišljenje o stanju dvije grane bivše "bačke Družbe", tj. one s maticom u Zagrebu i kuća po Bačkoj, koje su početkom rata 1941. godine došle pod upravu kaločke Družbe. U svojoj "Promemoriji" biskup predlaže i traži da se ujedine pod istu upravu.

Uza sve biskupove pismene i usmene prijedloge i traženja nije bilo razumijevanja ni prihvaćanja ideje o ujedinjenju ni sa strane kaločkih kuća u Bačkoj, a niti kod sestara hrvatskog dijela Družbe s maticom u Zagrebu. Misao o ponovnom ujedinjenju u jednu "bačku Družbu" podržavao je i predstavnik Sv. Stolice u Beogradu **msgr. Oddi**. Kako znamo, do tog jedinstva nije došlo.

Ne možemo zalaziti u pojedinosti. Ali, poznata mi je činjenica da su obje strane bile uvjerene da je pozitivnije ostati onako svaki na svome s vlastitom upravom, pa živjeti u ljubavi, nego učiniti nešto protiv želje svih članica.

Prve novakinje u zagrebačkoj Družbi Notre Dame primljene su u novicijat 1942. godine. Bilo ih je 9 /.../. Sve su iduće godine položile prve redovničke zavjete. Od tada je oblačenje i zavjetovanje nastavljeno u Zagrebu. /.../(38)

KONAČAN RASKID

Za kuće u Bačkoj, koje su u početku bile pod upravom kaločke Družbe, uspostavljena je Vikarija, koja je vodila brigu za taj dio redovnica Naše Gospe. Tokom vremena, kad su se sestre u Mađarskoj raspršile, ordinarij u Subotici, **msgr. M. Zvekanović** isposlovao je od Sv. Stolice za taj dio Družbe neovisnost od Kaloče. Kao samostalna Družba papinskog prava priznate su 1968. godine sa samostalnom upravom u Kanjiži. Poslije nekoliko godina uprava je s č. Majkom na čelu prenesena iz Kanjiže u Suboticu u novosagrađeni samostan. I danas su prisutne i djeluju među vjernicima Mađarima pod imenom Bačke sestre Naše Gospe.

Tako sada žive i djeluju na području bačko-subotičke biskupije dvije grane ss. Notre Dame: one s maticom u Zagrebu /.../ i one s maticom u Subotici za vjernike mađarskog jezika.(39)

OKRUŽNICE

Pokušat ću dopuniti sliku o prvoj časnoj Majci prema onome što je govorila, odnosno kako je djelovala svojom pisanom riječi. U tome će mi poslužiti dijelovi nekih prigodnih okružnica što ih je č. Majka u svoje vrijeme pisala kao Vrhovna glavatica.

Okružna pisma č. Majke nisu onda bila česta. Obično je to bilo prije duhovnih vježbi i za Božić, eventualno kad je trebalo nešto službeno najaviti svim članicama.(40)

STIL OKRUŽNICA

U tim zajedničkim pismima oslovljavala bi č. Majka svoje sestre s mnogo finoće i topline. Na primjer: "U Kristu drage moje i ljubljene duhovne kćeri!" Slično bi i završavala: "Vaša ljubeća duh. majka". Slijedio bi potpis s punim imenom i prezimenom tako reći kaligrafskim rukopisom, uz tipkani dodatak "Generalna glavarica"...(41)

Poslušajmo sada te njezine originalne poruke.

DUHOVNE VJEŽBE - (RAZBORITE) UPUTE

"S ljubavlju Vam saopćim red i datum duhovnih vježba:

/.../ Upozorim moje mile duh. kć., da drže pred očima važnost duhovnih vježba, te da se strogo drže dnevnog reda, koji će vlč. Pater propisati, neka se ne bave s ručnim radovima, radje neka čitaju svete knjige i neka se zabavljaju sa svetim mislima, što su ih čule u meditacijama.

Uzimajući u obzir ljudsku slabost, neka ne upotrebljavaju vrijeme za odmaranje na molitve, ili koje druge poslove, nego jedino na počinak! Odmorena duša, duh bolje može paziti na predavanje vlč. Patra, i tako će opaziti više uputa, otkriti više putokaza k vječnom izvoru."(42)

DUHOVNE VJEŽBE

"Drage moje duhovne Kćeri u Kristu!

Na pragu su nam evo opet sv. duhovne vježbe, koje su moćno sredstvo duhovnog budjenja, obnavljanja, izgradjivanja, jačanja. O nama ovisi, da li će ovo sv. doba oploditi, obogatiti našu dušu, ili će pak ostati za nas uzalud utučeno vrijeme, dapače možda zgoda za sticanje novih grijeha.

Dobre moje duhovne Kćeri, budimo si svijesni, da ćemo jednom strog račun morati dati, ako smo ove sv. dane bezkorisno protukli. Zato nemojmo se za vrijeme duhovnih vježba rastresati našim dnevnim poslovima, nego se uzdignimo do Krista, pomnjivo i pažljivo slušajući njegove riječi u riječima velečasnog Patra. Dajmo, napunimo svoju dušu Božjom milošću, posvećujući svaki trenutak našem dobrom pastiru! Pače i naš odmor neka bude Njemu posvećen. Obavimo ove duhovne vježbe kao pripravu za blaženu smrt. Možda - možda zadnje u ovom životu.

/.../

Želim svojim dragim duhovnim kćerkama obilje milosti Duha Svetoga. Preporučam Vas sve presvetom Srcu Isusovu, i našoj nebeskoj Majci i sv. Petru Fourieru.

Vaša duhovna majka u Kristu: M. A. K. vrhovna glavarica."(43)

BOŽIĆNA OKRUŽNICA 1935.

“Drage i mile moje duhovne kćeri,

Nakon duge šutnje htjela bih sada opet pohoditi u duhu sve kuće naše Družbe, te se malo dulje zadržati kod svakog člana tih kuća. Voljela bih to zato učiniti pošto zvanične stvari obavljam tokom godine sa kućnim pretstojnicama, a od mojih ostalih dragih Kćerka jedva tu i tamo što čujem, premda osjećam i znadem da su mnoge od njih bolesne i ranjene. Učiniću to baš sada prigodom dolaska božićnih blagdana pošto bih voljela nekako doći do njihove duše, njihova srca, da im sa nekoliko slabih, no iskrenih i ljubaznih riječi obratim pažnju, na izvor i uzrok svih njihovih tužba, boli i rana. Htjela bih da ih uvjerim o tom da me jošte kako zanima, da mi na srcu leži njihov napredak, njihovo nastojanje, rane i boli.”(44)

BOŽIĆ 1936.

“Oči nam treptaju, lice nam se zažarilo, pjevamo ‘Gloriu’, hvalimo i slavimo utjelovljenu Ljubav.

Tako nam je nježno srce, tako nam je fina duša i tako nam je volja dobra, te nam cijelo biće promiče neka neobična radost i neizrecivo veselje.

Što je uzrok ovom blaženstvu? Pogled na malog Isusa, pojava jaslica i blizina Betlehema. Ljubav je sišla s neba na zemlju, preda mnom leži u jaslicama, nevinim očima me gleda i zove me!...

Drage duhovne kćeri, ne zapovijedam ništa novo, ne zahtijevam ništa drugo danas, samo molim, ne puno i ne što je promjenljivo, samo ovo jedno: Ljubimo našeg malog Isusa. Ljubimo Ga!, jer ako Ga ljubimo iskreno naše srce će biti Njegovo. Ako Ga ljubimo i duša naša će biti Njegova i nećemo imati drugih želja nego da Njemu služimo. Ako Ga ljubimo bićemo sretni jer je cijeli naš život Njegov.”(45)

BRIGA ZA REDOVNIČKI DUH

TRAČEVI I SPLETKARENJA

“Stvar na čije priopćenje me potiču žalosni uzroci jest sljedeća: U zadnje vrijeme sve više uzima maha među sestrama teški trač, spletkarstvo, koja vrijeđa najveći autoritet. Nepromišljeno šire lažne vijesti tako oko mojeg imenovanja, kao i mojih savjetnica. Oспорavaju autentičnost spisa o imenovanju koji je došao iz Rima. Tvrde da je preuzvišeni gospodin Biskup na nedozvoljen način predložio Rimu moje imenovanje i s obzirom na mene da je dao nepostojeće ime Annunciata. Te vijesti nemaju nikakve osnove i mogu se smatrati podlim klevetama.

Originalni dokument, opskrbljen rimskim pečatom, sada čuvam ja. Sumnjivci ga bilo kada mogu kod mene pogledati. Pokrenut ću najstroži postupak tako sada kao i u buduće protiv sestara koje šire takve tračeve.

Uostalom, primite na znanje da je Rim produljio naše imenovanje na daljnje 3 godine pod brojem 3068/37.

Kao do sada, tako i odsada stvari svojih duhovnih kćeri obavljam lojalno. U svako doba se možete obratiti meni svojim dvojbenim stvarima. Nema nikakva uzroka za to da međusobno potpirujete nezadovoljstvo, međutim podanička vam je dužnost da se smirite u odluci rimske svete Kongregacije. - Vaša duhovna majka koja vas ljubi u Kristu - Marija Anuncijata Kopunović.”(46)

ZABRANA POSJETA

“Mile moje duhovne kćeri!

Po 132. točki naših Pravila koja glasi ovako: “Zabranjeno je primati pozive stranaca i rodbine ili ove pohađati. Mogu pohađati samo roditelje, ako su teško bolesni, ali i njih samo dozvolom vrhovne glavarice i t. d.

Prinučena sam ponovno najstrože zabraniti nepotrebno putovanje kao [i] putovanje sa pretpostavljenom dozvolom. Ovo zadnje se mora dočekati [naime dozvola vrhovne glavarice]. Zabranjeno je putovati na sprovod, ili posjećivanje braće, sestara, i ostalu rodbinu.

Molim da održite ovo naređenje, jer inače prisiljena sam kazniti dotičnu sestru odnosno pretstojnicu.

Subotica 9-I-1940

Marija Anuncijata Kopunović, generalna pretstojnica”(47)

IZJAVE SESTARA O MAJCI ROZI

Izjave pojedinih sestara o Majci Rozi Anuncijati bile su snimljene na magnetofonsku kazetu i kasnije su s vrpce pretipkane. Evo nekoliko izjava nekih sestara:

S. BERNARDETA

Bila je prava majka, brižna i zauzeta svom dušom za rast Družbe. Budući da je svršila svoje školovanje u Kaloči nikada nije do kraja znala hrvatski i zato je bila podcjenjivana.

Svjedočim da je bila redovnica pravog duha. U svim previranjima rata i unutrašnjih nemira u Družbi je tražila dobro Družbe, spašavala mladost Družbe, borila se za hrvatske škole i u svemu surađivala s biskupom Budanovićem.

Časna Agneza je bila suradnica č. M. Roze i “mozak” Družbe u svoje vrijeme, ali ona je bila protiv, zajedno sa biskupom Budanovićem, da se prenese Matica u Zagreb.

S. IMELDA

Bila je ponizna i majčinski otvorena. Razumjela je sestre, volila je mlade.

Interesirala se za naše poslove do u tančine i to je za nas mnogo značilo. Mnogo je trpjela, ali o tome nije s nama govorila.

Ja sam na njezinu želju i pred njenim očima palila neke spise i pisma za koje me molila u vrijeme bolesti u više navrata.

S. CARITAS

Č. M. Anuncijata bila je za Zagreb i da prenese tamo Maticu, a biskup Budanović je bio za to da Matica ostane u Subotici.

Č. s. Agneza je bila također za to da Matica ostane u Subotici.

Lik Majke Roze - Bila je patnička duša. Volila nas je i štitila kao majka. Mnogo je radila, a trpjela i ponižavana od svojih.

S. BOGOLJUBA

Časna Roza bila je skromna.

Kada je izabrana nova uprava (1946), Majci Anuncijati je vraćeno ime Roza, koje je dobila u Kaloči, svedena je na običnu sestru, jedino je mogla birati kuću u kojoj će živjeti. Izabrala je Harambašićevu 7 u Subotici.

Često i mnogo je bila ponižavana od mjesne predstojnice.

M. Roza je volila nas sestre i štitila nas je od nepravednih postupaka.

S. ALEKSANDRA

Časna Roza bila je cijenjena od svih ljudi u Subotici, i Hrvata i Mađara. Puno je pretrpjela u radu za Družbu u godinama rata, a krajem života od svojih sestara ... - gotovo je bila odbačena.

Svršila je sve škole (bila je učiteljica) u Kaloči - Mađarskoj. Zbog toga se teško izražavala hrvatski, te je zbog toga bila podcjenjivana kao da nema dovoljno inteligencije.

S. IVANA

Mnogo je radila za Družbu, školovala mlade, a kasnije pod kraj života puno je propatila od svojih sestara koje su došle na vlast.

Njezina ostavština je djelomično uništena i ne zna se tko je to učinio, tako da od nje nema mnogo podataka.

Svemu tome još možemo dodati da je dala prevesti *Molitvenik* Družbe, zatim *Pravila* i *Običaje*.

ŽIVOTNO DJELO S. ANUNCIJATE

Koje je značenje imala časna sestra Marija Roza Kopunović za Družbu ss. Naše Gospe? Možemo mirne duše reći da je osnivanje hrvatske samostalne Družbe ss. Naše Gospe njezino životno djelo. Koju je poduzetnost u tom djelu pokazala, koje je žrtve doprinijela, nije teško naslutiti. U svom radu je svestrana. Kod toga ima malo istomišljenika, prema tome još manje suradnika. Bilo je oblačnih dana, kada je izgledalo da sve tone, bilo je teških križeva unutar Družbe i izvan nje, no ona se nije dala slomiti. Uporno je išla naprijed prema postavljenom cilju, bez obzira i osvrtnja na ono što će ona morati žrtvovati i založiti u to ostvarenje.(48)

-
1. Usp. "Smrt nije konac, nego početak života...", u: Zvona iz daljine, veljača 1957., str. 1-3
 2. Neki dokumenti govore o 20 kuća, a drugi o 22 kuće.
 3. Usp. Odgovor "Kaločke Družbe" na "Pro memoria" Bačke duh. oblasti, str. 1
 4. Apostolska administratura - Subotica - Br. 3500/1930 - Časnim školskim sestrama zvanim o Našoj Gospi
 5. Usp. S. M. Anđelina KUJUNDŽIĆ, Povijest Družbe sestara Naše Gospe, Zagreb 1980, str. 50-51 (U daljnjem: S Anđelina, Povijest...)
 6. Usp. S. Anđelina, Povijest..., str. 54
 7. Okružno pismo sa sjednice Upravnog odbora u Novom Sadu 14. veljače 1932.
 8. Usp. S. Anđelina, Povijest..., str. 51-52, 58
 9. Usp. S. Anđelina, Povijest..., str. 52-53
 10. Dopis Bačke Duhovne Oblasti br. 2855/1934. od 10. augusta 1934. g. Upravnom odboru
 11. Okružnica, izvještaj s prve sjednice Uprave, Subotica, 14. kolovoza 1934.
 12. Usp. S. Anđelina, Povijest..., str. 58-60
 13. Usp. S. Anđelina, Povijest..., str. 64
 14. Dopis br. 196/1940, od 16. V. 1940.
 15. Prijevod latinskog originala koji se čuva u arhivu Bačke duhovne oblasti - Subotica, 18-VII-1940.
 16. Usp. Odgovor "Kaločke Družbe" na "Pro memoria" Bačke duhovne oblasti, str. 1
 17. Usp. S. Anđelina, Povijest..., str. 67-68
 18. Usp. S. Anđelina, Povijest..., str. 68
 19. Molba Preuz. Stepincu da od Kongregacije izmoli odobrenje za 4 točke
 20. Dekret br. 4152/41 od 17. srpnja 1941. godine
 21. Dopis Nadbiskupa zagrebačkog, Alojzija Generalnoj Predstojnici "Družbe bačkih siromašnih sestara Naše Gospe" - Zagreb, Ex Curia Archidioecesis Zagrebiensis, Br. 83 Pr., Zagreb, 19. VIII. 1941.
 22. Usp. S. Anđelina, Povijest..., str. 69
 23. Dopis od Kaločke nadbiskupske oblasti, br. 2262., Kaloča, 10. lipnja 1941.
 24. Iz pisma c. M. Anuncijate kaločkom nadbiskupu Zichy Juliju, Zagreb, 8. srpnja 1941., br. 169/1941.
 25. Iz pismo sestre Marije Ildefonze, Baja, 11. VI. 1941., bez službenog broja
 26. Iz pisma s. M. Ildefonze, Subotica, 14. VI. 1941., bez službenog broja

27. Iz Zapisnika izvanredne sjednice izaslanica bačke i kaločke Družbe, Subotica, 1. VII. 1941. - Zabunom je datum 1. VI.
28. Iz pisma Vojnich Aquini, kaločkoj generalnoj predstojnici, Subotica, 1. srpnja 1941., bez službenog broja
29. Telegram iz Budimpešte na mađarskom jeziku
30. Iz Odgovora "Kaločke Družbe" na "Pro memoria" Bačke duhovne oblasti, str. 1
31. Usp. pismo Vojnich M Aquini, generalnoj predstojnici - Kaloča, Zagreb, 30. VIII. 1941.
32. Usp. S. Anđelina, Povijest..., str. 69
33. Usp. S. Anđelina, Povijest..., str. 70
34. Usp. S. Anđelina, Povijest..., str. 70-72
35. Usp. S. Anđelina, Povijest..., str. 72
36. Usp. S. Anđelina, Povijest..., str. 72-73
37. Usp. S. Anđelina, Povijest..., str. 74-75
38. Usp. S. Anđelina, Povijest..., str. 75-76
39. Usp. S. Anđelina, Povijest..., str. 76-77
40. Usp. S. Anđelina, "Poruke naših pokojnih sestara...", u: ZOV, 1/89, str. 20
41. Usp. nav. dj., str. 20-21
42. Iz Okružnice o vremenu i mjestu godišnjih duhovnih vježbi, Subotica, 25. svibnja 1936.
43. Iz Okružnice za duhovne vježbe, Zagreb, 3. lipnja 1946.
44. Iz Božićne poslanice, Subotica, 8. prosinca 1935.
45. Iz Božićne poslanice, Subotica, 2. prosinca 1936.
46. Okružnica na mađarskom jeziku je bez mjesta i datuma. Po spominjanju rimskog spisa br. 3068/37 može se zaključiti da je pisana godine 1937.
47. Okružnica Subotica, 9. siječnja 1940.
48. Usp. "Smrt nije konac...", u: Zvona iz daljine, u veljači 1957., br. 26/1957., str. 3

/Predavanje održano prigodom proslave 50. obljetnice smrti Majke Roze Anuncijate Kopunović, Subotica, 2. srpnja 2006. godine u Katoličkom krugu./

Dr. fr. TOMO VEREŠ, OP

- iskonski hrvatski mislilac -

Uvod

Peta obljetnica smrti svjetski poznatog i priznatog filozofa **dr. Tome Vereša**, koji s pravom zaslužuje naziv iskonskog hrvatskog mislioca, koji se napaja na izvorima nauke **sv. Tome Akvinskoga**, navršit će se 9. prosinca 2007. Uistinu je sličan svom imenjaku i subratu iz prošlosti, Tomi Akvinskom, koji je čitavog života tražio istinu te "rezultate" svoje potrage velikodušno dijelio sa svojim suvremenici-ma. Najveći dio života Vereš je proveo u dominikanskom samostanu Kraljice svete krunice na Borongaju u Zagrebu, gdje, baš kao i veliki Akvinac, neumorno traži istinu putem naravne i nadnaravne spoznaje. Pri tom rado konzultira umnike i ljubitelje mudrosti svoga vremena i prošlih vjekova. Kao filozof i teolog iznimno je obogatio hrvatsku tomiističku baštinu svojim stručnim radovima i prijevodima velikog broja Akvinčevih spisa. Ostaje zapamćen i po pionirskom doprinosu na području znanstvenog dijaloga kršćana s marksistima. Uz filozofsko - teološke studije i prevoditeljsku djelatnost bavio se poviješću, književnošću i društvenim zbivanjima svoga vremena. Za sobom je ostavio više od 10 knjiga i skripata, te više od 400 članaka, priloga, recenzija, intervjua i raznih napisa u brojnim publikacijama u domovini i inozemstvu. Tomo je znao smireno i zaneseno pisati svoje članke i napise, ali se isto tako znao poslužiti snažnim autoritativnim, a ponekad i polemičkim tonom. Osim na hrvatskom, njegove članke i napise možemo čitati na mađarskom, njemačkom, francuskom, talijanskom, latinskom, engleskom, španjolskom i slovenskom. Sam Vereš bavio se prevođenjem s latinskog, francuskog i njemačkog na hrvatski te i na taj način stekao velike zasluge. Nedvojbeno ga treba ubrojiti među najveće hrvatske mislioce svih vremena.

Život fr. Tome Vereša, OP

Od bijele Subotice do plavog Jadrana

Prema Matici krštenih katedralne župe sv. Terezije Avilske Tomo Vereš rođen je 24. veljače 1930. u bijeloj Subotici. Na krštenju je dobio bunjevačko ime Tome. S druge pak strane, Matica rođenih općine Subotica bilježi ga pod imenom Tomo, a kao datum rođenja navodi se 25. veljače 1930. Njegov otac, trgovac **Ivan** i majka **Franciška rođena Bata** osim njega imali su još petero djece. U rodnoj Subotici završio je pučku školu (1937-1941) i državnu gimnaziju (1941-1949), a potom odlučuje postati dominikanac. Utjecaja na ovakvu odluku zasigurno je imala kratka, ali plodonosna prisutnost dominikanaca u Subotici. Prvog dominikanca u svom životu vidio je u proljeće 1946. Šaljivo je znao pričati kako se s dominikancima, koji mu inače nisu bili nimalo privlačni, sprijateljio zbog nogometa. Još od 1942. bio je član nogometnog kluba Bačka. Rado se hvalio da je bio poznat kao brzo desno krilo i opasni golgeter. Jednom je sudjelovao u nekoj utakmici, koju su organizirali dominikanci, te se tako polako sprijateljio s njima. U Subotici se u proljeće 1947. prvi i posljednji put u životu susreo i s poznatim hrvatskim dominikancem **dr. fr. Hijacintom Boškovićem**, čijem životu i radu će posvetiti nekoliko svojih stručnih radova. Među odlučujućim čimbenicima koji su ga privukli u Dominikanski red bila je i knjiga **G. K. Chestertona** *Otac zapadne kulture*, koja govori o životu i radu sv. Tome Akvinskoga. Vereš se odmah oduševio Akvincem i njegovom naukom.(1)

No, nije bilo lako zaputiti se s bačkih ravnic na daleke jadranske hridi. Ipak, Tomo je ostavio svoj rodni kraj i u Dubrovniku 6. listopada 1949. stupio u novicijat tadašnje Dalmatinske dominikanske provincije. Uzeo je redovničko ime **fr. Petar**, no 1964. ponovno će vratiti svoje krsno ime Tomo. 7. listopada 1950. u Dubrovniku polaže prve redovničke zavjete i započinje filozofsko - teološki studij na Dominikanskoj visokoj bogoslovnoj školi također u Dubrovniku. Njegov kolega iz studentskih dana u Dubrovniku, **fr. Drago Kolimbatović** sjeća se: "Novaci i klerici u ono su vrijeme redovito išli pješke u Župu Dubrovačku, i to po više puta na sedmicu, ali ne na izlet, nego na teške fizičke poslove. Fr. Tomo je i u tome prednjačio. Nije bilo toga posla, makar kako bio težak, da bi se iz njega pokušao izvući. Radio je kao crnac, mada je ishrana u ono poratno vrijeme bila vrlo skromna i premalo kalorična. Za večeru smo kao po pravilima imali malo blitve ili kaolina s jednom slanom srdelom ili šnitom sira i ne baš velikim komadom kruha... A ipak, kada je od kuće dobio paket s bačvanskim artiklima, do posljednjeg je zalogaja dijelio sa svima nama. U paketu je bila i staklenka masti od pečenih purica s njihovom samljevenom jetrom... Nju smo dijelili kao relikviju i na tanko razvlačili, da nam što dulje potraje."(2)

Studijski dani i prve službe

Fr. Tomo je u Dubrovniku započeo filozofsko - teološki studij te ga potom 1952. zbog odsluženja obvezatnog vojnog roka morao prekinuti. Godine 1953. nastavlja studij na Generalnom učilištu Dominikanskog reda Le Saulchoir kraj Pariza. Ondje je 1954. položio doživotne redovničke zavjete i 8. srpnja 1956. primio svećeničko ređenje. Na Filozofsko - teološkom institutu sveučilišta Le Saulchoir magistrirao je 1958. radom *Ontološki vid problema o Božjem postojanju kod Tome Akvinskoga*. Nakon toga, u skladu s redovničkim posluhom, vraća se u domovinu i prihvaća službu tajnika i profesora na Dominikanskoj visokoj bogoslovnoj školi u Dubrovniku. Do 1965. predavao je uvod u filozofiju, logiku, marksizam te hermeneutiku Aristotelovih i Akvinčevih spisa, a kroz to vrijeme tiskao je ciklostilom skripte iz logike (tri izdanja), uvoda u filozofiju i marksizma. Istodobno je od 1963. do 1965. dominikanskim studentima u Zagrebu predavao uvod u teologiju.(3)

Godine 1965. dobio je dopuštenje svojih redovničkih poglavara da pođe na njemačko sveučilište u Freiburg im Breisgau radi nastavka postdiplomskog studija. Ondje će, između ostalih, slušati i predavanja **Bernharda Weltea** i **Martina Heideggera** o odnosu filozofije i teologije. Freiburg im Breisgau napušta 1966., kada ponovno odlazi na Le Saulchoir, gdje ostaje do 1967. Kako ne bi opteretio svoju Provinciju, fr. Tomo radi uzdržavanja i plaćanja troškova studija na svoju ruku zajedno s dvojicom stranih studenata prihvaća rad na jednoj župi. Smatrali su da će njih trojica bez većih problema obavljati posao koji je do jučer obavljao jedan svećenik. Vjerojatno bi i bilo tako da oba strana studenta ubrzo nisu odustala te je Vereš ostao sam.(4) Sjećajući se što mu je sam fr. Tomo pričao o tome, fr. Drago Kolombatović OP kaže: "Uporan, kakav je već bio u svakom pothvatu, po danu je obavljao župničke poslove, a po noći radio na svojoj tezi. Snu je odolijevao pušenjem i sve većim količinama crne kave. Ako uz to još imamo pred očima da obiteljske tragedije znaju dodatno opteretiti vlastitu djecu, ne trebamo se čuditi da je sve to psihički slomilo našeg fr. Tomu. Bio je prisiljen vratiti se u domovinu neobavljena posla."(5)

Tomo, dakle, nije dovršio postdiplomski studij u inozemstvu, nego se, psihički i fizički iscrpljen, 1967. vratio natrag u Hrvatsku neobavljena posla. Bio je prisiljen potražiti i stručnu pomoć, a postdiplomski studij nastavio je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, gdje je 1970. doktorirao tezom *Misao i praksa Karla Marxa*. Iste godine tiskao je izvadak iz svoje doktorske disertacije, a potom ju je dotjerao i u dva izdanja (1973. i 1981.) objavio u cijelosti pod naslovom *Filozofsko - teološki dijalog s Marxom*. Samoju obrani disertacije, osim profesora Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagreba, prisustvovali su i profesori s Filozofskog i Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.(6)

Znanstvenik

Već sam spomenuo kako je Vereš na Dominikanskoj visokoj bogoslovnoj školi u Dubrovniku nekoliko godina predavao četiri različita kolegija. Osim toga, predavao je neko vrijeme i na Dominikanskoj klasičnoj gimnaziji u Bolu na Braču. Ipak, najduži i najplodonosniji profesorski staž ostvario je na Filozofsko - teološkom institutu i potom Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu. Ondje je predavao filozofske predmete ukupno 26 godina, od 1974. do umirovljenja 2000. godine. Predavao je uvod u filozofiju, pitanja marksizma i filozofiju sv. Tome Akvinskoga. Pitanja marksizma predavao je i na Institutu Družbe Isusove za kršćanski nazor na svijet od 1975. do 1983. Godine 1975. postao je docent na Filozofsko - teološkom institutu Družbe Isusove u Zagrebu, a 1989., prema propozicijama rimskog sveučilišta Gregoriana, promaknut je na stupanj redovitog profesora na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu. Bio je pozvan za profesora filozofije na papinska sveučilišta Angelicum i Urbaniana u Rimu. U Zagrebu je od 1976. do 1985. pri tadašnjoj Biskupskoj konferenciji Jugoslavije bio predsjednik Tajništva za one koji ne vjeruju. Na zamolbu svih biskupa tadašnje Biskupske konferencije Jugoslavije napisao je 1979. zajedničku korizmenu biskupsku poslanicu pod naslovom *Vjerujem samo u jednoga Boga.*(7)

Vereš je bio član brojnih znanstvenih i kulturnih društava u domovini i inozemstvu. U domovini je bio član Matice hrvatske, Hrvatskog filozofskog društva, Hrvatskog književnog društva sv. Ćirila i Metoda, a u rodnoj Subotici član nogometnog kluba Bačka i Instituta "Ivan Antunović". U inozemstvu je bio član Societá internazionale Tomaso d' Aquino (Rim), Societá internazionale scotista (Rim), Institut international Jacques Maritain (Rim) i nekih drugih. Kao predavač sudjelovao je na brojnim međunarodnim kongresima u Walberbergu, Bochumu, Rimu, Napulju, Parizu, Ženevi, Bergamu, Fribourgu, Dubrovniku, Salzburgu, Insbrucku, Grazu i drugdje.(8)

Znanstvenim i stručnim člancima, priložima i raznim napisima javljao se u brojnim revijama, časopisima, enciklopedijama i drugim publikacijama u domovini i inozemstvu. Kao autora raznih napisa i članaka nalazimo ga u publikacijama: *Crkva u svijetu* (Split), *Marija* (Split), *Svesci* (Zagreb), *Obnovljeni život* (Zagreb), *Croatica Christiana Periodica* (Zagreb), *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije* (Zagreb), *Glas Koncila* (Zagreb), *Marulić* (Zagreb), *Danica* (Zagreb), *Kolo* (Zagreb), *Dometi* (Rijeka), *Filozofska istraživanja* (Zagreb), *Vjesnik* (Zagreb), *Izazov istine* (Zagreb), *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* (Zagreb), *Hrvatski književni list* (Zagreb), *Večernji list* (Zagreb), *Akvinac* (Dubrovnik), *Nova Hrvatska* (London), *Informations catholiques internationales* (Pariz), *Wort und Antwort* (Walberberg), *Entschluss* (Wien), *Nova et Vetera* (Fribourg), *Ateismo e Dialogo* (Vatikan), *Notes et Documents* (Milano), *Aggiornamenti sociali* (Milano), *Rassegna di letteratura tomistica* (Napulj), *Dobri Pastir* (Sarajevo), *Mladi teolog* (Sarajevo), *Družina* (Ljubljana), *Blagovest* (Beograd), *Theoria* (Beograd), *Republika* (Beograd), *Subotička Danica* (Subotica), *Örömhír* (Subotica), *Zvonik*

(Subotica), *Hitélet* (Novi Sad), *Pásztortüz* (Kšln, Mađarska), *Philosophisches Jahrbuch* (Freiburg - München), *Journal of Ecumenical Studies* (Philadelphia, USA) i dr. Suradivao je u više zbornika i leksikona te u Hrvatskoj enciklopediji.(9)

Vereš se ponajviše bavio tomizmom i marksizmom, no, osim toga, bavio se i albertizmom (proučavanje života i rada sv. Alberta Velikog), graničnim pitanjima filozofije i teologije, društvenim naukom Crkve, poviješću, književnošću, te raznim zavičajnim i inim temama. Za sobom je ostavio dvadesetak što prevedenih, što napisanih knjiga i oko 400 članaka, studija, rasprava, recenzija i raznih napisa u domaćim i stranim publikacijama. Pisao je i izlagao znanstveno, stručno, temeljito i tomistički jasno. U raspravama i polemikama bio je jako tolerantan i uvažavao je različita mišljenja, ali je katkada znao nastupati i dosta emocionalno ili se poslužiti jakim autoritativnim, pa čak i polemičkim tonom. Oštromno je i kritički pristupao temama koje je obrađivao te pažljivo pratio sva značajna događanja na znanstvenom, kulturnom i vjerskom području.(10)

Kao učeni i iznimno kvalitetni znanstvenik, Vereš je vrlo brzo postao poznat ne samo u domovini, nego i u inozemstvu. Njegov rad izazivao je divljenje i u rimskim crkvenim krugovima, pa čak i kod samoga **pape Ivana Pavla II.** U studenom 1982. Vereš je boravio u Rimu. Papa ga je primio 18. studenoga, kada je Tomo koncelebrirao misu s Ivanom Pavlom II. u njegovoj privatnoj kapeli, a potom mu je u privatnoj biblioteci predao *Izabrano djelo Tome Akvinskoga* (koje je sam preveo i priredio), svoju knjigu *Filozofsko - teološki dijalog s Marxom* i knjigu *Stožeri kršćanske vjere* u kojoj se nalaze neki Akvinčevi spisi koje je na hrvatski preveo **fr. Augustin Pavlović OP.** Potom je sveti otac sa zanimanjem slušao Vereševo izlaganje o sadržaju knjige *Filozofsko - teološki dijalog s Marxom*.(11)

Zbog osobitih zasluga glede unaprjeđenja svetih znanosti, osobito filozofije i teologije, vrhovni poglavar Dominikanskog reda **Timothy Radcliffe** u Rimu je 10. lipnja 2000. promaknuo Tomu Vereša u naučitelja svetog bogoslovlja (magister in sacra theologia). Taj naslov, koji je u srednjem vijeku pripadao sveučilišnim profesorima teologije, ostao je najveće moguće priznanje i rijetka čast koju jedan dominikanac može ostvariti u svom Redu.(12)

Bibliotekar

Jedna od službi kojom je iznimno zadužio Hrvatsku dominikansku provinciju i po kojoj će ga subraća dugo pamtiti jest služba bibliotekara centralne provincijalne knjižnice u dominikanskom samostanu Kraljice svete krunice u Zagrebu. Punih 30 godina, od 1968. do 1998., predano je i marljivo brinuo za tu biblioteku upotpunjavajući i povećavajući knjižni fond. Njegovim zalaganjem knjižnica od 1977. nosi ime istaknutog hrvatskog filozofa i teologa, dr. fr. Hijacinta Boškovića OP. Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture grada Zagreba 1992. godine proglasio je službenim dopisom biblioteku Hijacint Bošković spomeničkom knjižnicom. Tako je knjižnica, zahvaljujući prvenstveno Verešu, prerasla u regionalni spomenik kulture.(13)

Sadašnji bibliotekar knjižnice Hijacint Bošković, **dr. Hrvoje Lasić OP** kaže: "U knjižnici se nalazi oko 40 000 naslova - uglavnom iz područja filozofije, teologije, religije, medievalistike, tomizma, književnosti, povijesnih i humanističkih znanosti; znatan broj enciklopedija, leksikona, rječnika, bibliografija i manji broj priručnika (oko 53 naslova). U medievalistici knjižnica je među najboljima u Hrvatskoj. Posjeduje sva djela dvojice velikana: Alberta Velikog (kritičko izdanje te Opera omnia na CD - u) i Tome Akvinskoga (kompletno, dopunjeno i kritičko izdanje Leonina (65 sv.); kritička izdanja Duns Skota, Sv. Bonaventure, A. Haleškoga i P. Lumbarda. Samo rijetke knjižnice u Hrvatskoj mogu se pohvaliti značajnim nizovima tematski vezanih za srednjovjekovnu filozofiju i teologiju kakvi se nalaze u knjižnici 'Hijacint Bošković'... Knjižnica 'Hijacint Bošković' ima starih knjiga iz 16., 17. i 18. st., koje su prenesene iz šibenskog u zagrebački samostan... U knjižnici na hrvatskom ima oko 77 naslova periodika i zbornika, a na stranim jezicima oko 115 naslova iz raznih zemalja. Periodike i zbornici su uglavnom iz područja filozofije i teologije, religijske kulture te društvenih i humanističkih znanosti."(14)

Ovakav knjižni fond nedvojbeno je ponajviše zasluga marljivog i strastvenog bibliotekara dr. Tome Vereša. Kada ga je narušeno zdravlje prisililo na to, nakon punih 30 godina vodstva predao je 1998. upravu knjižnice svom subratu dr. Hrvoju Lasiću, koji je i danas bibliotekar knjižnice Hijacint Bošković.

Propovjednik

Baš kao što je sv. Toma Akvinski pored predanog filozofsko - teološkog rada i profesorske katedre pronašao vremena za propovjedaonicu, tako je i Vereš rado održavao propovijedi, koje je **Svevlad Slamnig** označio kao "uzorno, poletno i plemenito govorništvo"(15). Slične dojmove imao je i dubrovački pisac **Tomislav Macan**, koji je u svojoj memoarskoj knjizi zapisao: "Slušajući ga (Vereša o.p.), srce je igralo Božje kolo Vlasića."(16)

Vereš je održao ukupno trinaest pučkih misija i dvadeset četiri ciklusa korizmenih propovijedi diljem Dalmacije, Boke Kotorske, Bosne, Hercegovine i Bačke. Pučke je misije najradije održavao u rodnoj Bačkoj. Sam ili u društvu drugih svećenika, najčešće dominikanaca, održao je u Bačkoj šest pučkih misija. Prve pučke misije u Bačkoj održao je od 27. studenoga do 4. prosinca 1960. na Bikovu sa subratom **fr. Milanom Šesnićem OP**. Iste godine je od 8. do 18. prosinca održao pučke misije u župi sv. Josipa Radnika u Subotici. Ove misije je zbog Šesnićeve bolesti održao sam. Od 11. do 18. studenoga 1973. održao je misije u Baču na mađarskom i njemačkom jeziku, a od 25. studenog do 2. prosinca iste godine u Vajskoj na mađarskom jeziku. 2. prosinca iz Vajske odlazi na Kalebiju, gdje je održao misije na mađarskom i hrvatskom jeziku. Odmah potom od 9. do 16. prosinca zajedno s **don Imreom Šotijem** održao je misije u župi sv. Jurja u Subotici na mađarskom jeziku. Iste 1973. godine subotički biskup **Matiša Zvekanović** zamolio ga je da završi misije, koje su u Bačkim Vinogradima započeli oci isusovci, no, budući da kao stranci nisu imali dozvolu Sekretarijata unutrašnjih poslova,

nisu mogli dovršiti misije. Tako je Tomo od 20. do 23. prosinca sedmi put u svojstvu pučkog misionara propovijedao u Bačkoj.(17)

UDBA je Vereša zbog propovijedi tri puta pozivala na odgovornost, a 1962. bio je izveden pred sud. Naime, fr. Tomo je na poziv gvardijana franjevačkog samostana u Širokom Brijegu u ožujku 1961. cijeli tjedan vjernicima držao propovijedi i predavanja. 17. srpnja iste godine u Dubrovniku mu je uručen poziv Odjela za unutrašnje poslove (UDBA) da se prijavi Odjelu zbog zlorabe vršenja vjerskih poslova u političke svrhe u Širokom Brijegu u ožujku 1961. Nakon sudskog procesa Vereš je 22. kolovoza 1961. proglašen krivim zbog zlorabe vršenja vjerskih poslova u političke svrhe i osuđen na zatvorsku kaznu u trajanju od trideset dana. Nakon žalbe kazna je smanjena na petnaest dana zatvora, no Vereš se 20. studenog 1961. zbog povrede zakona obraća maršalu Jugoslavije **Josipu Brozu Titu**. Ovo nije donijelo nikakvog ploda pa je Vereš, nakon odbijene molbe za odgodu izvršenja kazne, utamničen u dubrovačkom gradskom zatvoru Karmen, gdje je proveo petnaest dana od 6. do 21. veljače 1962. U zatvoru je uživao "specijalni tretman" i potpunu izdvojenost u samici.(18)

30. i 31. siječnja te 1. veljače 1960. tridesetogodišnji fr. Tomo Vereš vodio je u Dubrovniku pokajničko trodnevlje u čast sv. Vlaha. Gotovo trideset godina kasnije objavio je tri svoje propovijedi što ih je održao za trodnevlja 1960. godine. Osvrćući se na ovu knjižicu propovijedi Sjevlad Slamnig je zapisao: "Ta je knjiga miomirisna kupka plemenite retorike i izvorne duhovne i moralne energije ... Svaka je rečenica bespriječna sa stajališta retoričke umjetnosti. Osjeća se najdublja govornikova iskrenost, njegova mentalna uraslost u 'lijehe' književnosti i drugih umjetnosti."(19)

Odlazak velikana

Dr. fr. Tomo Vereš proslavio je 2000. godine sedamdeseti rođendan i pedesetu obljetnicu redovništva. U čast njegovog 70. rođendana na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu održan je 11. ožujka znanstveni kolokvij *Filozofija sv. Tome Akvinskoga u kršćanskoj filozofiji 19. i 20. st.* Njegova dominikanska subraća također su na primjeren način obilježili dva velika Verešova jubileja. Njemu u čast priredili su zbornik sastavljen od dvadeset i osam stručnih članaka i priloga raznih poznatih autora iz Hrvatske i inozemstva. Dovoljno je spomenuti prototeologa Papinske palače **fr. Georges Cottiera OP**, budućeg kardinala. Svečano predstavljanje zbornika upriličeno je 10. studenog u Kažotićevoj dvorani dominikanskog samostana Kraljice svete krunice u Zagrebu. Iste godine, 10. lipnja Vereša je general Dominikanskog reda u Rimu uzdigao na čast naučitelja svetog bogoslovlja. (20)

Kao svom dugogodišnjem članu te zauzetom i plodnom suradniku, rođendan mu je na poseban način poželjelo čestitati Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima. Stoga je u izdanju HKD sv. Jeronima o Uskrsu objavljena Verešova knjiga pod naslovom *Razmišljanja jednog kršćanina*. Knjiga je zapravo zbirka od 27 odabranih tekstova, koje je Tomo objavljivao poglavito

u publikacijama HKD sv. Jeronima, ali i u nekim drugim publikacijama. Ovo je ujedno i posljednja knjiga koju je Vereš objavio za svog života.(21)

Narušeno zdravlje prisililo je velikog znanstvenika da reducira, a potom i sasvim napusti bavljenje znanošću. Njegovo zdravlje bivalo je sve slabije. Bolest mu nije dopustila da dovrši drugo, dopunjeno i prošireno izdanje *Izabranog djela Tome Akvinskoga*. Stoga svom subratu **dr. fr. Anti Gavriću OP** početkom 2002. poručuje kako je njegova "posljednja želja i oporuka" da Gavrić dovrši već započeti rad na drugom izdanju toga djela.(22) U jesen 2001. liječnici su otkrili da boluje od zloćudnog i u većini slučajeva smrtonosnog tumora bronha. Fr. Tomo je 6. prosinca iste godine podvrgnut operativnom zahvatu, ali već je bilo prekasno.(23) Sjećajući se posljednje godine Verešova života, koja je bila obilježena teškim bolima i patnjama, **fr. Leopold Nikola Noso OP** kaže: "Bolovi su ga razdirali, a nije se moglo puno pomoći. Uza svu terapiju, trpljenje je bilo jako, uporno. A pater je sve više kopnio i slabio. Trudili smo se, tražili načine kako mu pomoći, da bolovi budu lakši, da ne bude sam. U pamćenju će nam ostati bolan izraz njegova lica, teško disanje i sitni koraci, ali i njegova zahvalnost i osmijeh kad smo mu nešto pripomogli, i riječi: 'Bog plati, Bog plati ...' Iz dana u dan situacija se dramatično pogoršavala: uza svu terapiju, bolovi su ga mljeli, postao je jedva pokretan te na krevetu ležao samo na jednoj strani, tako da je pod zadnje dobio i prvu dekubitalnu ranu (rana od dugotrajnog nepomičnog ležanja) ..."(24)

U teškim trenucima patnje, kada su ga razdirali bolovi, fr. Tomo je znao kazati: "U mojim bolima tješi me i krijepi pogled na Raspetoga."(25) Tako je dočekao i posljednje dane svoga života. Sjećajući se njegove četverodnevne smrtne agonije fr. Leopold Nikola Noso OP kaže: "Srijeda popodne ostat će mi ne samo u bolnoj uspomeni: prisustvovao sam razgovoru redovnika sa svojim Bogom. Oči su mu bile suzne, i dok je sjedio za stolom, nije reagirao na ručak koji sam donio, nego mu je pogled bio usmjeren u daljinu, koja je za njega bila živa prisutnost i blizina Božja, i govorio je: 'Evo me, Bože, dolazim k tebi ...'"(26)

U zagrljaj jedine Istine, same Ljubavi i vječnog Bitka fr. Tomo je pošao 9. prosinca 2002. godine. Preminuo je u KBC-u Rebro u Zagrebu u sedamdeset trećoj godini života, pedeset trećoj redovništva i četrdeset sedmoj svećeništva. 16. prosinca u dominikanskoj crkvi Kraljice svete krunice u Zagrebu održana je misa zadušnica, koju je predvodio pomoćni biskup zagrebački **msgr. Josip Mrzljak**. Od pokojnika su se prigodnim govorima oprostili provincijal Hrvatske dominikanske provincije **fr. Frano Prcela OP**, prior samostana Kraljice svete krunice **dr. fr. Marijan Biškup OP**, gospodin **Tomislav Vuković** i jedan evangelički profesor iz Osijeka. Potom je Verešovo tijelo, prema njegovoj vlastitoj želji, preneseno u rodnu mu Suboticu, gdje je pokopan u obiteljskoj grobnici na Bajskom groblju. Prethodno je u subotičkoj katedrali misu zadušnicu predvodio subotički biskup **msgr. Ivan Péntzes** uz koncelebraciju dominikanskog provincijala fr. Frane Prcele OP i još tridesetak svećenika te u nazočnosti velikog broja redovnica, vjernika, prijatelja i rodbine Tome Vereša. Nakon oproštajnih govora i pogreba praćenog

bijelim snježnim pahuljama, fr. Tomino je tijelo položeno u rodnu mu subotičku zemlju gdje iščekuje dan uskrsnuća.(27)

Zaključak

Na omotu korica zbornika u čast Tome Vereša iz 2000. godine stoji nezaboravna Vereševa izjava: "Istina je najjača pokretačka sila svekolikog ljudskog života, pa i cijelog svemira."(28) Tražeći istinu Tomo ostavlja bačke ravnice i iz bijele Subotice kreće prema plavom Jadranu. Život će ga odvesti na studij u inozemstvo te za profesorske katedre u Dubrovniku i Zagrebu. Konačno će se nastaniti u dominikanskom samostanu Kraljice svete krunice na Borongaju u Zagrebu, odakle će se njegov glas čuti po čitavom svijetu. Sudjelovao je na brojnim simpozijima, kongresima i znanstvenim skupovima u domovini i inozemstvu. Svojim člancima, studijama, priložima i raznim napisima javljao se u mnoštvu domaćih i stranih publikacija. K tome, napisao je ili preveo ukupno dvadesetak knjiga. Bio je pionir u uspostavljanju dijaloga kršćana s marksistima na našim prostorima. Jednako tako je pružio pionirski i monumentalni doprinos hrvatskoj tomističkoj i albertističkoj baštini. Bavio se raznim povijesnim, zavičajnim, socijalnim, književni, teološkim, filozofskim i inim temama. Njegova pismena ostavština broji oko 500 bibliografskih jedinica. Neizmjereno je obogatio hrvatsku filozofsku, teološku i kulturnu scenu te ga stoga nedvojbeno trebamo ubrojiti među najveće hrvatske mislioce svih vremena.

Ovaj subotički dominikanac čitavoga je života gorljivo i strastveno tražio, otkrivao i promicao iskonska čovjekova nastojanja da traži istinu o sebi, drugim ljudima, svijetu što ga okružuje i, konačno, o Bogu koji je Istina. Istina, za koju Vereš kaže da je "najjača pokretačka sila svekolikog ljudskog života, pa i cijelog svemira"(29), nedvojbeno je pokretala i njegov život i usmjevala ga ka jedinoj Istini - Bogu. Budući da je Tomo Vereš, baš kao i veliki Akvinac (kojeg nazivamo iskonskim misliocem), "u svom životu i djelu trajno tražio onaj zagonetan Iskon iz kojega izvire i u koji uvire sve što postoji"(30), bez imalo straha i suzdržanosti možemo ga nazvati iskonskim hrvatskim misliocem.

1. Usp.: ĆURIĆ, Josip, Život i djelo Tome Vereša O.P., u: Ljubav prema istini: Zbornik u čast Tome Vereša O.P. prigodom 70. rođendana i 50. obljetnice redovničkih zavjeta, priredio Anto Gavrić, Dominikanska naklada Istina, Zagreb, 2000., str. 13; KOLIMBATOVIĆ, Drago, Lice i naličje - sjećanja na fr. Tomu Vereša, u: Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije (dalje Vjesnik HDP), XL (2003) 94, str. 52-53; PRCELA, Frano, Prigodna riječ provincijala, fr. Frane Prcela, povodom ispraćaja fr. Tome Vereša, u: Vjesnik HDP, XL (2003) 94, str. 49; ŽIGMANOV, Tomislav, Iz "Bačke" u Dominikanski red, intervju s Tomom Verešom u: Žig, II (1995) 28, 29. srpnja 1995., str. 6.

2. KOLIMBATOVIĆ, D., nav. dj., str. 54.

3. Usp.: ĆURIĆ, J., nav. dj., str. 13; KOLIMBATOVIĆ, D., nav. dj., str. 54; PRCELA, F., nav. dj., str. 49; RADELJ, Petar Marija, Bibliografija fr. Petra Tome Vereša O.P. (1951.-2000.), u: Ljubav prema istini: Zbornik u čast Tome Vereša O.P. prigodom 70. rođendana i 50. obljetnice redovničkih zavjeta, priredio Anto Gavrić, Dominikanska naklada Istina, Zagreb, 2000., str. 23; isti, Osebujna pojava hrvatske filozofije, u: Vjesnik, LXI (2000) 18, 24. II. 2000., str. 17; Tome Vereš o sebi (1930), u: VEREŠ, Tomo, Bunjevačko pitanje danas, Institut "Ivan Antunović" i "Subotičke novine", Subotica, 1997., str. 129.

4. Usp. KOLIMBATOVIĆ, D., nav. dj., str. 54; LASIĆ, Hrvoje, Doprinos Tome Vereša hrvatskoj filozofskoj baštini, u: Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine, XXXI (2005) 1-2, str. 320; Tome Vereš o sebi (1930), str. 129.

5. KOLIMBATOVIĆ, D., nav. dj., str. 54.

6. Usp.: ĆURIĆ, J., nav. dj., str. 13; Disertacija o dijalogu s marksizmom na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, u: Glas Koncila, VIII (1970) 178, 19. IV. 1970., str. 8; PAVLOVIĆ, Augustin, Obrana doktorske radnje o. T. Vereša, u: Vjesnik HDP, VII (1970) 17, str. 24; PRCELA, F., nav. dj., str. 50; RADELJ, P. M., Bibliografija fr. Petra Tome Vereša O.P. (1951.-2000.), str. 26-27, 38-39.

7. Usp.: BEZINA, Petar, Progoni biskupa, svećenika i redovnika Splitske metropolije i Zadarske nadbiskupije: 1941. do 1992., vlastita naklada, Split, 2000., str. 194; ĆURIĆ, J., nav. dj., str. 13; MARTINIĆ, Ivo, Dominikanska gimnazija i sjemenište, u: Spomenica u povodu 500. obljetnice dominikanskog samostana u Bolu: 1475-1975, urednik: Hinko Kraljević, Provincijalat hrvatske dominikanske provincije, Bol - Zagreb, 1975., str. 210; MIŠIĆ, Anto, In memoriam Tomo Vereš OP (1930.-2002.), u: Obnovljeni život, 58 (2003) 1, str. 125 - 126; PRCELA, F., nav. dj., str. 50; Tome Vereš o sebi (1930), str. 129-130; VEREŠ, Tomo, Pružene ruke: prilozi za dijalog između marksista i kršćana, Filozofsko - teološki institut Družbe Isusove, Zagreb, 1989., omotnica korica, str. 4.

8. ĆURIĆ, J., nav. dj., str. 13-14; LASIĆ, H., nav. dj., str. 321.

9. Usp. RADELJ, P. M., Bibliografija fr. Petra Tome Vereša O.P. (1951.-2000.), str. 22-65.

10. Usp.: LASIĆ, H., nav. dj., str. 320-324; PRCELA, F., nav. dj., str. 51; Tome Vereš o sebi (1930), str. 130.

11. Usp. Papi Ivanu Pavlu II. predani prijevodi na hrvatski djela sv. Tome Akvinskoga, u: Marulić, XVI (1983) 1, str. 64-65.

12. Usp. GAVRIĆ, Anto, O. Vereš "učitelj svete teologije", u: Glas Koncila, XXXIX (2000) 26, 25. VI. 2000., str. 17.

13. Usp.: LASIĆ, Hrvoje, Kulturna baština Hrvatske dominikanske provincije, u: EGGENSPERGER, Thomas - ENGEL, Ulrich, Dominikanci u svijetu i na hrvatskim prostorima: povijest - duhovnost - aktualni projekti, Dominikanska naklada Istina, Zagreb, 2003., str. 298-299; RADELJ, P. M., Osebujna pojava hrvatske filozofije, str. 17; VEREŠ, Tomo, Knjižnica "Hijacint Bošković" - spomenik kulture, u: Vjesnik HDP, XXX (1993) 69-70; str. 29-30.

14. LASIĆ, H., Kulturna baština Hrvatske dominikanske provincije, str. 298-299.

15. SLAMNIG, Svevlad, Uzorno, poletno i plemenito govorništvo, u: Marulić, XXXI (1998) 2, str. 596.

16. Isto, str. 596.

17. Usp.: RADELJ, P. M., Osebujna pojava hrvatske filozofije, str. 17; VEREŠ, Tomo, Pučki misionar koji se istrošio za Boga: O. Anđeo - Marija Miškov (1848-1922) dominikanac, u: Subotička Danica 1998., Subotica, 1997., str. 216.

18. Usp.: BEZINA, Petar, nav. dj., str. 192-193; Tome Vereš o sebi (1930), str. 129.

19. SLAMNIG, S., nav. dj., str. 596-597.

20. Usp. ČELIĆ, Ivan, Obljetnica fr. Tome Vereša O.P., u: Ave Maria, XX (2001) 1, str. 31; GALIĆ, Petar, Kronika bijelih leptira, u: Izazov istine, XII (2000) 1, str. 60; GAVRIĆ, Anto, O. Vereš "učitelj svete teologije", u: Glas Koncila, XXXIX (2000) 26, 25. VI. 2000., str. 17; Ljetopis, u: Izazov istine, XII (2000) 2, str. 95; ŽIGMANOV, Tomislav, Veliko priznanje i nova knjiga p. Tome Vereša, u: Subotičke novine LV (2000) 31, 4. VIII. 2000., str. 11.
21. Usp. ŽIGMANOV, Tomislav, Veliko priznanje i nova knjiga p. Tome Vereša, str. 11.
22. Usp. KUTLEŠA, Stipe, Toma Akvinski, Izabrano djelo, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005, 840 str., u: Obnovljeni život, LXI (2006) 1, str. 123.
23. Usp. NOSO, Leopold Nikola, Ljetopis, u: Izazov istine, XV (2003) 1-2; str. 122.
24. Isto, str. 122-123.
25. GRGEC, Radovan, O. Tomo Vereš (1930-2002), u: Danica 2004., godište 123., Zagreb, 2003., str. 201.
26. NOSO, L. N., nav. dj., str. 123.
27. GRGEC, R., nav. dj., str. 201-202; MIŠIĆ, A., nav. dj., str. 125-126; NOSO, L. N., nav. dj., str. 123-124; Sprovod o. Tome Vereša, OP, u: Zvonik, 1/2003., str. 34
28. Ljubav prema istini: Zbornik u čast Tome Vereša O.P. prigodom 70. rođendana i 50. obljetnice redovničkih zavjeta, priredio Anto Gavrić, Dominikanska naklada Istina, Zagreb, 2000., omot korica, str. 2.
29. Isto.
30. VEREŠ, T., Iskonski mislilac, str. 5.

MOJA HRANA

Dolaziš nam, Bože,
u obliku kruha
dal za te korake
imam dosta sluha.

Da li imam sluha
za sve što nam daješ
meseč, zvizde, sunce,
kišu što nam šalješ.

Kročim prema Tebi
prema Tvojim hrani,
u duši mi toplo
od zla me odbrani.

Kad si sa mnom, Bože,
sva su lipša dila
kad je duša puna
tilo sito tila.

Cecilija Miler

PIŠKOTA

Momački glas:

Jedared sam klapio moj šešir:
Zove šešir da ja idem za njim.
Čikerijom šeta cura bosa
Perje zore njezina je kosa.

Oma mi je zvečka zadržala
Na prsluku šara zaigrala.
Piva cura, pisma svud se čuje
Srce moje teški bol boluje.

Divojački glas:

Divojka se suncu požalila
Divojka se suncu požalila:
"Sunce žarko, ne sijaš jednako
Kome jako a meni nikako.

Pivala sam tri godine dana
U pismi sam moga dragog zvala.
Konđu plela, nisam je rasplela,
Svilom vezla, sriću ne navezla.

Slatko grožđe, poljupci još slađi
Slatko grožđe, poljupci još slađi
Žuri diko pa me brzo nađi
Dođi pravo, srce boli zdravo."

*Di je moja rumena piškota,
Di je moja rumena piškota.*

Momački glas:

Sapleo se mladi doljnak vitar
U tog tila kumašine grane
Na ledini sigrale se vile
Šeširom su misec zakrilile.

Rasplela je gustu konđu svoju
Iznela mi tunje i piškotu
Kanikula u dudovom ladu
Odjedared ampa u ataru.

Divojački glas:

Javor drvo tanko i visoko
Pogledalo na me crno oko.
Gleda dika, obrve izvija
Pune oči brisaka i smija.

Procvatala grana od šimšira
Dikin šešir u srce me dira
Zato sam mu ispekla piškotu
Ajde diko, probaj tu lipotu.

Oj Ivane, moje radovanje
Pismo moja, moje milovanje,
Medna roso, slatko divovanje
Milo cviče moje mlade sriće.

*Ti si moja rumena piškota
Ti si moja rumena piškota.*

*Tekst: Ivan Ivković Ivandekić i
Nela Skenderović*

OBLJETNICE

MLADOMISNICI

DÁVID BIACSI

svećenika-isusovca zaređen je 21. travnja 2006. godine u subotičkoj katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske.

ROBERT RIEMANN

Robert Riemann rođen je u Subotici 1977. godine. Nakon osnovnog obrazovanja u Subotici, srednjoškolsko obrazovanje stječe kao zagrebački sjemeništarač kod franjevac Hrvatske provincije sv. Ćirila i Metoda na Kap- tolu. Studirao je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. U bogoslovnom sjemeništu "Ivan Pavao II." u Rijeci proveo je dvije godine. Diplomirao je teologiju u Rijeci. U novicijat stupa 1996. godine na Trsat, da bi već 1997. položio privremene zavjete. Za đakona je zaređen u rujnu 2005. i godinu dana vršio je đakonsku službu na Jelenju. Za svećenika je zaređen 1. srpnja 2006. godine u Riječkoj katedrali sv. Vida.

ZLATOMISNIK

PREČ. GYÖRGY JÁNOS

Preč. György János rodio se 9. prosinca 1928. godine. Studij teologije završio je u Zagrebu na Katoličkom bogoslovnom fakultetu. Za svećenika je zaređen 29. lipnja 1956. godine u subotičkoj katedrali. Službu kapelana vršio je u Čantaviru, Bezdanu, Somboru, Adi i Bačkoj Topoli, odakle je upravljao i župom u Bajši. Župnik je bio u Budisavi s pripadajućim filijalama u Kaću i Kovilju. Zatim u Čantaviru te Doroslovu gdje je došao 1981. godine. Tu je punih 25 godina zdušno radio i kao župnik i kao upravitelj marijanskoga svetišta. Uz župničku službu vršio je i službu dekana Apatinskog dekanata a bio je i član Katehetskog vijeća Subotičke biskupije. Zlatnu misu, tj. 50. obljetnicu svećeništva proslavio je 25. lipnja 2006. godine u marijanskom svetištu "Doroslovo".

REDOVNICE JUBILARKE

S. Borislava (lijevo) i s. Sofija (desno) za vrijeme slavlja

S. BORISLAVA (VITA) MALAGURSKI, dominikanka

S. Borislava (Vita) Malagurski rođena je 1933. na Bikovu. U zajednicu sestara dominikanki na Korčuli stupila je 1954., redovničko odijelo primila 1955., a prve zavjete položila je 1956. Živjela je i radila u zajednicama u Korčuli, Splitu, Tavankutu, a sada u Subotici. S. Borislava proslavila je u subotičkoj župi sv. Jurja 7. svibnja 2006. godine 50. obljetnicu redovničkih zavjeta.

S. SOFIJA (MARIJA) ALADŽIĆ, dominikanka

S. Sofija (Marija) Aladžić rođena je 1937. godine u župi sv. Jurja u Subotici. U zajednicu sestara dominikanki na Korčuli stupila je 1954., redovničko odijelo primila 1955., a prve zavjete položila je 1956. Živjela je i djelovala u Korčuli, Tavankutu, a sada živi u Subotici. S. Sofija proslavila je u subotičkoj župi sv. Jurja 7. svibnja 2006. godine 50. obljetnicu redovničkih zavjeta.

S. M. NADA IVANKOVIĆ, dominikanka

S. Nada Ivanković rođena je u Starom Žedniku 19. travnja 1959. godine, kao šesto dijete, od desetero djece, **Grge i Kate r. Stantić**. Poslije završene pučke škole u rodnom mjestu pohađala je srednju kemijsku školu u Subotici. Godine 1979. odlazi u Korčulu u samostan sestara Dominikanki. Poslije dvije godine polaže svoje prve zavjete. Djelovala je u Korčuli, na Hvaru, u Zagrebu, a od 1990. godine nalazi se na

službi u Kanadi. U Kanadi je 2. listopada 1991. godine položila svoje doživotne zavjete. U tom samostanu i danas živi i radi kao njegovateljica starih osoba. S. Nada proslavila je u tavankutoj crkvi Srca Isusova 10. rujna srebrni jubilej svoga redovničkog služenja Bogu, Redu i Narodu.

S. M. JASNA CRNKOVIĆ, redovnica Družbe sestara Kćeri milosrđa

S. M. Jasna Crnković rođena je 27. travnja 1979. godine u Subotici. Osnovnu i srednju školu završava u Subotici. Sve do polaska u samostan Družbe sestara Kćeri Milosrđa u Zagrebu, Jasna je bila iznimno aktivna u svojoj župnoj zajednici, a osim toga uređivala je i *Zvonikove* stranice mladih. U samostan spomenute Družbe odlazi 1998. godine. Nakon perioda aspirantata tj. izražavanja želje i traženja da stupi u

samostan u trajanju od 3 mjeseca, od 21. studenog 1998. godine započinje period kandidature, koji traje sve do 6. kolovoza 1999. godine kada ulazi u novicijat.

U kolovozu 2001. godine, u Blatu na otoku Korčuli polaže prve zavjete, a doživotne zavjete položila je 6. kolovoza 2006. godine, također u Blatu na Korčuli.

S. M. ANĐELINA (JELENA) KUJUNDŽIĆ

Rodila se 1. kolovoza 1912. godine u Subotici. Redovničke zavjete položila je 1936. godine u Družbi sestara "Naše Gospe". U svojoj Družbi bila je dugi niz godina poglavarica i vršila je mnoge odgovorne dužnosti. 70. obljetnicu svojih zavjeta svečano je proslavila u crkvi Isusova Uskrsnuća u Subotici 2. srpnja 2006. godine.

Moj Dada

U velikoj kući
kraj sv. Antuna zaštitnika
i zagovornika obitelji moje,
živi i moj Dada sam.
Da ostane u kući svojega oca,
bio mu je životni san.
Moj Dada Pava, Abel,
nikad 'covo nije.
Veselit se znao i suza
klizne kad ga tanane
strune violine Cigana dirnu.
Dogodi se i čašica više,
jer tu kraj njega
samoća diše.
Kadgod je znao reći:
"Curo moja, ostarilo se,
ne mogu više".
Bio je majstor svojega zanata.
Po selu su divanili:
"Bog mu je do' ruke,
vridnije od suvoga zlata".

Godine se naslagale,
ko listovi knjige.
A oni puni, ispisani,
životom ne baš lagodnim.
Kroz maglu i krivudavim
stazama skrila se mladost.
Lipa, čista, bećarska.
Vitrovi odnesoše miris
gunja, bosiljka i ružmarina.
Mnoga lita i jeseni
mladoga vina.
Noć lagana, tiho, kad
sokake obavije iznad
uzglavlja Srce Isusovo
i Srce Marijino nad
mojim Dadom bdije.
Bože, daj mi da budem
plamen svíce, da ugrijem
srce starca što snije,
a ti budi zvizda vodilja
jer ne bi bilo sjaja
u oku mojega Dade
da tvoje Ljubavi nije.

M. Mikrut

Marin Milodanović i
Mirjana Horvacki
bandaš i bandašica
na završnoj
svečanosti
"Dužijance 2006."

U Subotici,
13. kolovoza 2006.

NAŠI POKOJNICI

MR. LAZAR KRMPOTIĆ

(1938. - 2006.)

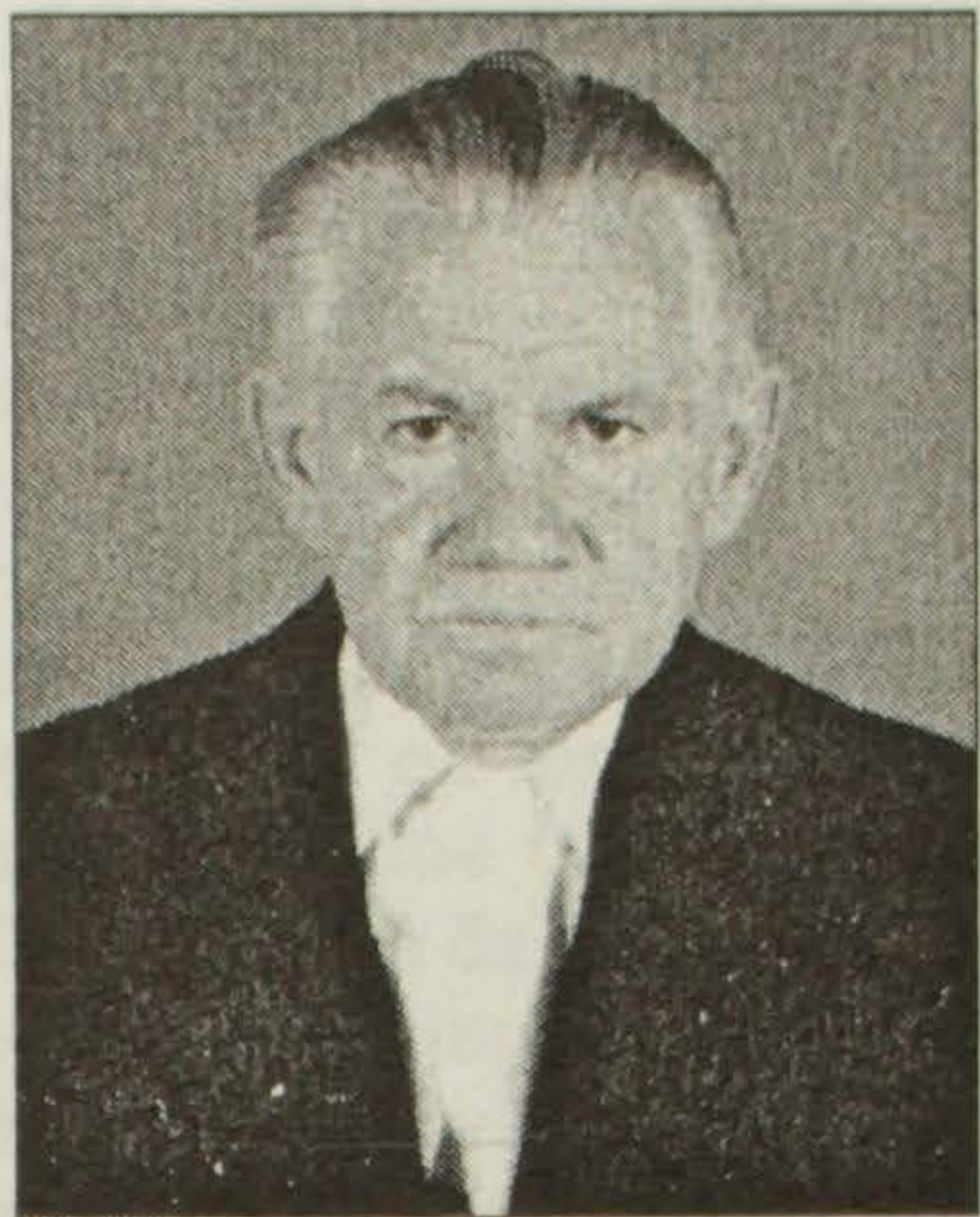
Lazar Ivan Krmpotić rođen je u Subotici 14. travnja 1938. godine. Studij teologije završio je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Za svećenika je zaređen 29. lipnja 1962. godine. Iste godine je postigao i magisterij iz teologije na KBF-u u Zagrebu. Službu kapelana obnašao je u župi Presvetog Trojstva u Adi dvije godine. Od 1964. do 1992. bio je najprije upravitelj župa a kasnije i župnik u župama u Bačkoj Palanci, Mladenovu, Gajdobri i Čelarevu. Od 12. listopada 1992. godine do tragične smrti vršio je službu župnika u Đurđinu.

U Subotičkoj biskupiji vršio je službu biskupijskog savjetnika, bio je član više vijeća naše biskupije kao i član Vijeća za ekumenizam Biskupske konferencije Jugoslavije. Biskupijskim sucem imenovan je 1989. godine a 1990. godine i prosinodalnim ispitivačem. U Bačkoj Palanci je izdavao župni list "Horizonti" od 1970. do 1978. Godine 1978. u suradnji sa svećenicima Hrvatima Subotičke biskupije pokreće vjersko-informativni list "Bačko klasje" i njegov je glavni i odgovorni urednik sve do prestanka izlaženja, 1994. godine. Bio je odgovorni urednik kalendara godišnjaka *Subotička Danica* od 1984. do 1993., a 1994. godine glavni i odgovorni urednik istoga kalendara. Bio je i na čelu Instituta "Ivan Antunović" od njegovog osnutka do 1995. godine.

Lazar Ivan Krmpotić život je izgubio u teškoj prometnoj nesreći, 6. veljače 2006. godine u Maloj Bosni kraj Subotice. Župljani župe sv. Josipa Radnika oprostili su se od svog župnika u petak, 10. veljače, a sahranjen je istoga dana u subotičkom Bajskom groblju u obiteljskoj grobnici.

KÁROLY GUBI

(1932. - 2006.)

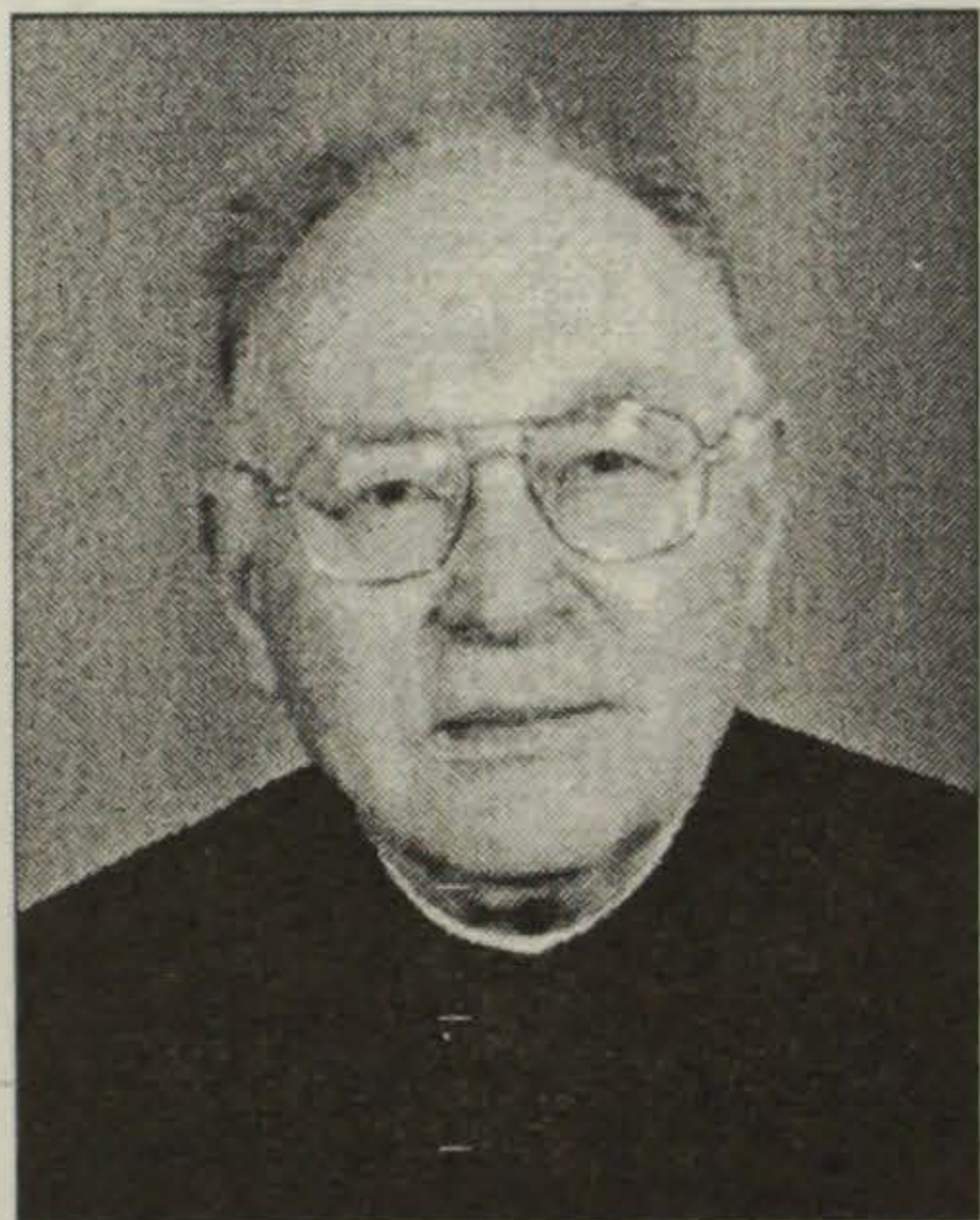

Károly Gubi rodio se 8. kolovoza 1932. godine u Kanjiži. Studij teologije završio je 1959. godine u Zagrebu na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Za svećenika je zaređen 29. lipnja 1958. godine. Službu kapelana vršio je u Malom Idošu, u župi sv. Roka u Subotici, zatim u Bajmoku i Čantaviru. Župničku službu vršio je u Sivcu i Crkvenki, zatim u Trešnjevcu i Adorjanu, potom u Šupljaku i u Bogojevu od 1994. godine do svoje smrti. Iz Bogojeva je upravljao također i župom u Srpskom Miletiću.

Premинуo je u Bogojevu 19. svinja 2006. godine u 74. godini života i 48. godini svećeništva. Vjernici Bogojeva oprostili su se od svog župnika svetom misom zadušicom 22. svibnja. Istoga dana pokopan je u obiteljsku grobnicu u rodnoj mu Kanjiži.

MONS. JÁNOS TÁRI

(1917. - 2006.)

Mons. János Tári rođen je u Senti 30. siječnja 1917. godine. Teologiju je studirao u Zagrebu i Kaloči. Za svećenika je zaređen 14. lipnja 1942. godine. Kapelan je bio u Trešnjevcu, Totovom Selu, Kanjiži, Molu, Bačkom Petrovom Selu, Čantaviru i Žedniku, a župnik u Adorjanu, Gunarošu, Gornjem Bregu a najdulje u župi Svetih Anđela Čuvara u Kanjiži. Osim osnovnih svećeničkih dužnosti vršio je i odgovorne službe u Subotičkoj biskupiji, kao biskupijski savjetnik, dekan, cenzor, ispitivač na svećeničkim ispitima, branitelj ženidbenoga veza u biskupijskom Ženidbenom sudu i kao član nekoliko vijeća Subotičke biskupije. Zbog

svog revnog svećeničkog života i rada odlikovan je biskupijskim odlikovanjem počasnog biskupijskog savjetnika, zatim papinskim kapelanom.

Premинуo je 5. lipnja 2006. god. u Senti, u 89. godini života i 64. godini svećeništva. Pokopan je u svećeničku grobnicu 7. lipnja, nakon svete mise zadušnice, u crkvi Srca Isusova u Senti.

VLČ. JOSIP MILOŠ

(1933. - 2006.)

Vlč. Josip Miloš rođen je 28. siječnja 1933. godine u Sonti. Za svećenika je zaređen u rodnoj Sonti, 29. lipnja 1960. godine. Župnik je bio ponajprije u Tavankutu, a potom kapelan u svetom Roku i upravitelj župe u Aleksandrovu, zatim dvije godine upravitelj župe Bačka Palanka, Obrovac i Čelarevo. Nakon toga, dvije godine bio je kapelan svete Terezije i upravitelj župe na Kelebiji. U isto vrijeme bio je i ceremonijar subotičkog biskupa + Matiše Zvekanovića. Iskusio je i rad u dijaspori, u župama Titel, Lok i Mošorin, da bi se vratio za kapelana u Bajmok već 1965. godine. Od 1966. do 1969. je upravitelj župe Šupljak i Hajdukovo, a od 1969. do 1983. je administrator Vajske i Bođana. Stalni župnik bio je u župi Kelebija od 1983. do 1990. godine kada je i arhivar biskupijskog arhiva. Bio je i profesor, te ispovjednik u sjemeništu i katedrali. Godine 1991. postaje župnik u Bačkom Bregu, a nakon bolesti 1997. godine odlazi u Suboticu u svećenički dom. Bio je član Liturgijskog i Svećeničkog vijeća. Nakon ponovnoga obolijevanja, do svoje smrti bio je ispovjednik u Franjevačkoj crkvi.

Umro je 20. srpnja, okrijepljen sakramentima umirućih, u 73. godini života i 46. godini svećeništva. Sahranjen je 24. srpnja nakon mise u župnoj crkvi sv. Lovre u Sonti na groblju u svećeničku grobnicu.

BR. MIRKO OD BLAŽENE DJEVICE MARIJE (ALAJOS PÓSA)

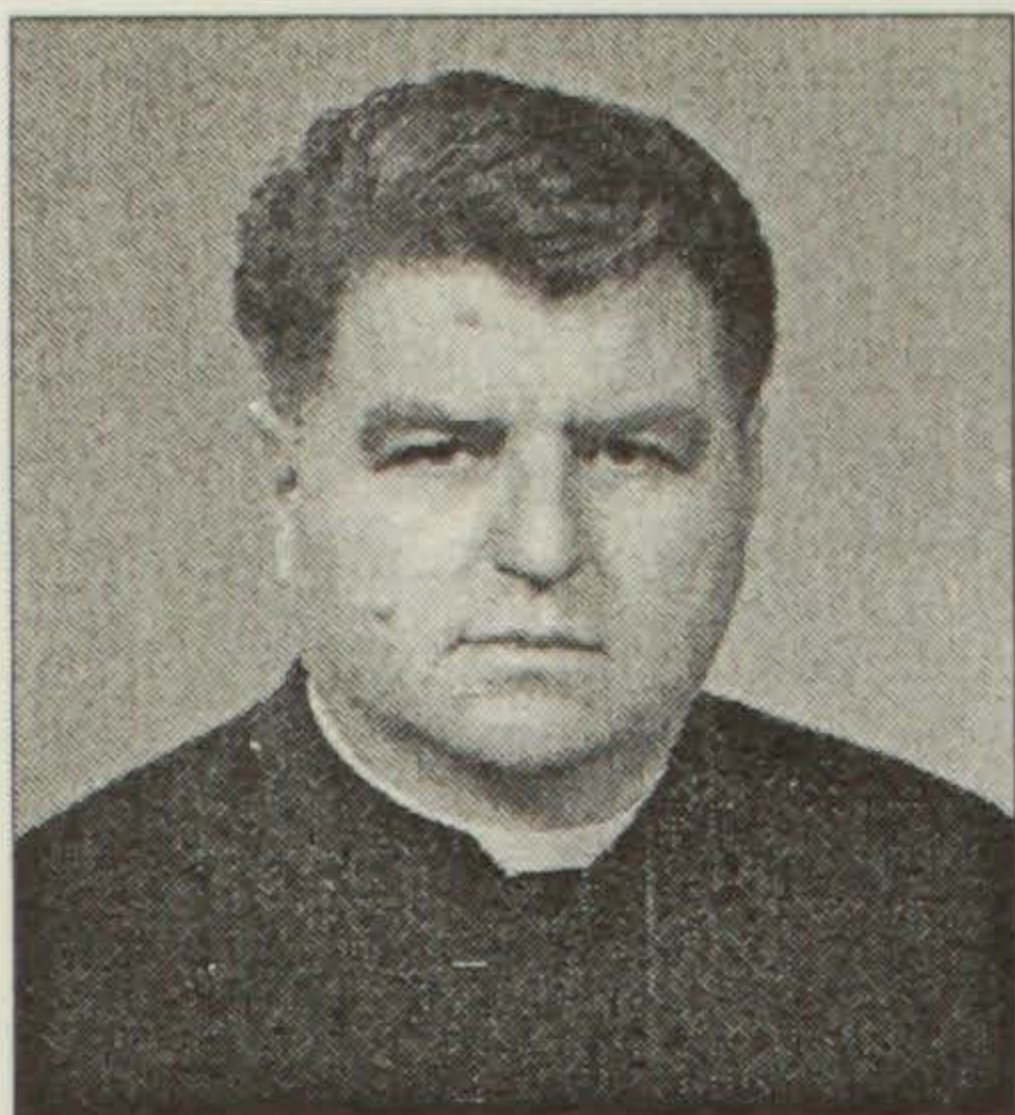
(1931. - 2006.)

Alajos Pósa rodio se 5. kolovoza 1931. godine u Kanjiži. Nakon odlaska u somborski Karmel, 1. srpnja 1955. godine dobiva redovničko odijelo te uzima redovničko ime: brat Mirko od Blažene Djevice Marije. Prve redovničke zavjete polaže 2. srpnja 1957., a svečane 3. srpnja 1960. godine. Zajedno s o. Ivanom Keravinom prenio je mladicu muške grane karmelskog Reda iz Sombora u Zagreb 1957.-1958. godine.

Nakon duge i teške bolesti, okrijepljen svetim sakramentima, umro je 31. kolovoza 2006. godine, u 75. godini života i 49. godini redovništva. Sahranjen je 2. rujna 2006. na Velikom katoličkom groblju u Somboru.

ANDRÁS MOLNÁR

András Molnár rodio se u Malom lđošu, 13. veljače 1945. godine. Teologiju je studirao u Đakovu i Zagrebu. Za svećenika je zaređen u rodnoj župi, 6. svibnja 1973. godine. Kapelansku službu vršio je u Tornjošu, Utrinama, Čantaviru i Adi te u Bajši gdje je kasnije bio i župnik. Župničku službu vršio je zatim u Staroj Moravici i Pačiru, Bezdanu i na Kraju u Keviju i Utrinama.

Umro je 16. rujna 2006. godine, a pokopan 18. rujna u rodnom mjestu.

Predanje u patnji

Ja ne znam jel' to most il tunel
Kroz koji meni valja proći
Ali znam da preko njega
Do vječnosti je meni doći.

I ne pitam nikad dragog Boga
Zašto, dokle, kada, kako?
Jer kad me Njegova ruka vodi
Onda je svuda ići lako.

I zato mi patnja, uvijek draga
Koliko god ona teška bila
Jer bez nje bi mi život bio
Ko što je jelo bez začina.

Ah, Bože, Ti ćeš mi pomoći
Da križ svoj i patnju rado grlim!
I u tom čudnom zagrljaju
Predano, vedro k Tebi hrlim!

Tona Kujundžić

ZAHVALA DOBROM OCU

Sve što ti je Višnji Otac dao
osamdeset mukotrpnih ljeta -
nositi si znao i trpit si znao
u zatišju doma živio si život
jednog cilja vrijedan
odan mu do groba.

U bolesti tvojoj dugoj
i noću si molit znao
a kad ti je nešto zatrebalo
ti si mene zvao
često moje ime spominjao.

A tada je došao zadnji čas
kad si, oče, izgubio glas.
Onaj tužni pogled,
onaj teški uzdah
i bez riječi rekao si - svršeno je!

U tvom domu sad mi tužno sve je,
nitko više ne spominje ime moje.
Ako srce plače, nek se tuži Bogu,
ljudi i da hoće pomoći ne mogu.
Hvala ti za brige i tuge,
za napore teške i putove duge!

**Rozalija Radaković,
rođ. Francišković**

KRONIKA

Zabilježio: Franjo Ivanković

OD DANICE DO DANICE

/Kronika značajnijih događanja u Subotičkoj biskupiji/

2005.

Osnivanje sjemeništa i bogoslovije u Subotici

Koncem 2005. godine subotički biskup **dr. Ivan Péntzes** objavio je dekret o osnivanju sjemeništa i bogoslovije u Subotici. Naziv sjemeništa bit će "Augustinianum". Biskup je upoznao javnost sa izgradnjem nove zgrade koja će se nalaziti u dvorištu biskupije. Ujedno je objelodanjen poziv svim vjernicima biskupije da svojim dobrovoljnim priložima pomognu u realizaciji ovog projekta. Zamišljeno je da se do konca 2008. godine dovrši kompletna izgradnja objekta.

Duhovni centar o. Gerarda u Somboru

Hrvatska karmelska provincija sv. Josipa donijela je odluku da se u Somboru osnuje Duhovni centar. Svrha ovog centra u našoj mjesnoj Crkvi i društvu jest promicati življenu duhovnost u praktičnom i znanstvenom području djelovanja. "Duhovni centar o Gerard" u Somboru nudit će sljedeći program: 1. Izobrazbu iz duhovnog života; 2. Školu molitve; 3. Uvod u razumijevanje Biblije; 4. Tečaj o redovničkim zavjetima. O detaljnijem rasporedu rada Centra javnost će biti naknadno upoznata.

Dani Balinta Vujkova

U Subotici su održani četvrti po redu Dani Balinta Vujkova, s podnaslovom Dani hrvatske knjige i riječi. Program je započeo polaganjem vijenca na bistu Balinta Vujkova u osnovnoj školi "Ivan Milutinović" gdje su učenici izveli prigodni program. U svečanoj Vijećnici Gradske kuće u okviru bogatog programa Multimedijalne večeri prikazan je i dokumentarni film o

pokoynom prof. Beli Gabriću. Drugog dana programa bio je znanstveni skup o stvaralaštvu Balinta Vujkova te o suvremenoj hrvatskoj književnosti u Vojvodini, a predavači su bili iz domovine i inozemstva. Program je završio svečanim otvorenjem Spomen-kuće prof. Bele Gabrića.

Devetnica u čast Prečistom Srcu Marijinu

U subotičkoj katedrali je od 29. studenog do 8. prosinca održana tradicionalna pobožnost u čast Srca Marijina. Svaku večer su vjernici molili svetu Kronicu i slavili svetu misu koju su predvodili svećenici Subotičke biskupije. Misno slavlje na svetkovinu Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije predvodio je subotički biskup **dr. Ivan Péntzes**.

Božićni koncert katedralnog zbora "Albe Vidaković"

U subotičkoj katedrali sv. Terezije 20. prosinca 2005. godine katedralni zbor "Albe Vidaković" održao je božićni koncert. Zbor je izveo prigodne božićne pjesme iz bačke i Hrvatske, kao i djela poznatih svjetskih glazbenika. Uz veliki zbor nastupio je i dječji zbor koji je uvježbala **Sonja Jaramazović**, a velikim zborom ravnala je **s. Mirjam Pandžić**.

9. Izložba božićnjaka

U predvorju Gradske kuće 15. prosinca svečano je otvorena izložba božićnjaka koju je priredio Etnografski odjel "Blaško Rajić" pri Katoličkom institutu za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović". U sklopu prigodnog programa govorio je katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić**. On je predstavio i *Subotičku Danicu* za 2006. godinu. U programu je nastupio ansambl "Ravnica".

*****2006.*****

Misa za biskupa Ivana Antunovića

U nedjelju 15. siječnja u subotičkoj katedrali održana je misa za velikog narodnog preporoditelja bačkih Hrvata biskupa **Ivana Antunovića**. Misu je predvodio katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić**, a propovijedao je tavankutski župnik **Franjo Ivanković**. Na misi je pjevao katedralni zbor pod ravnanjem **s. Mirjam Pandžić**.

Devetnica u čast Gospi Lurdskoj

U franjevačkoj crkvi sv. Mihovila u Subotici održana je tradicionalna devetnica u čast Gospi Lurdskoj. Devetnicu je predvodio dominikanac iz Zagreba **o. Ljudevit Jeđut**. U svojim propovijedima on je osvjetlio Marijina ukazanja u Lurdu.

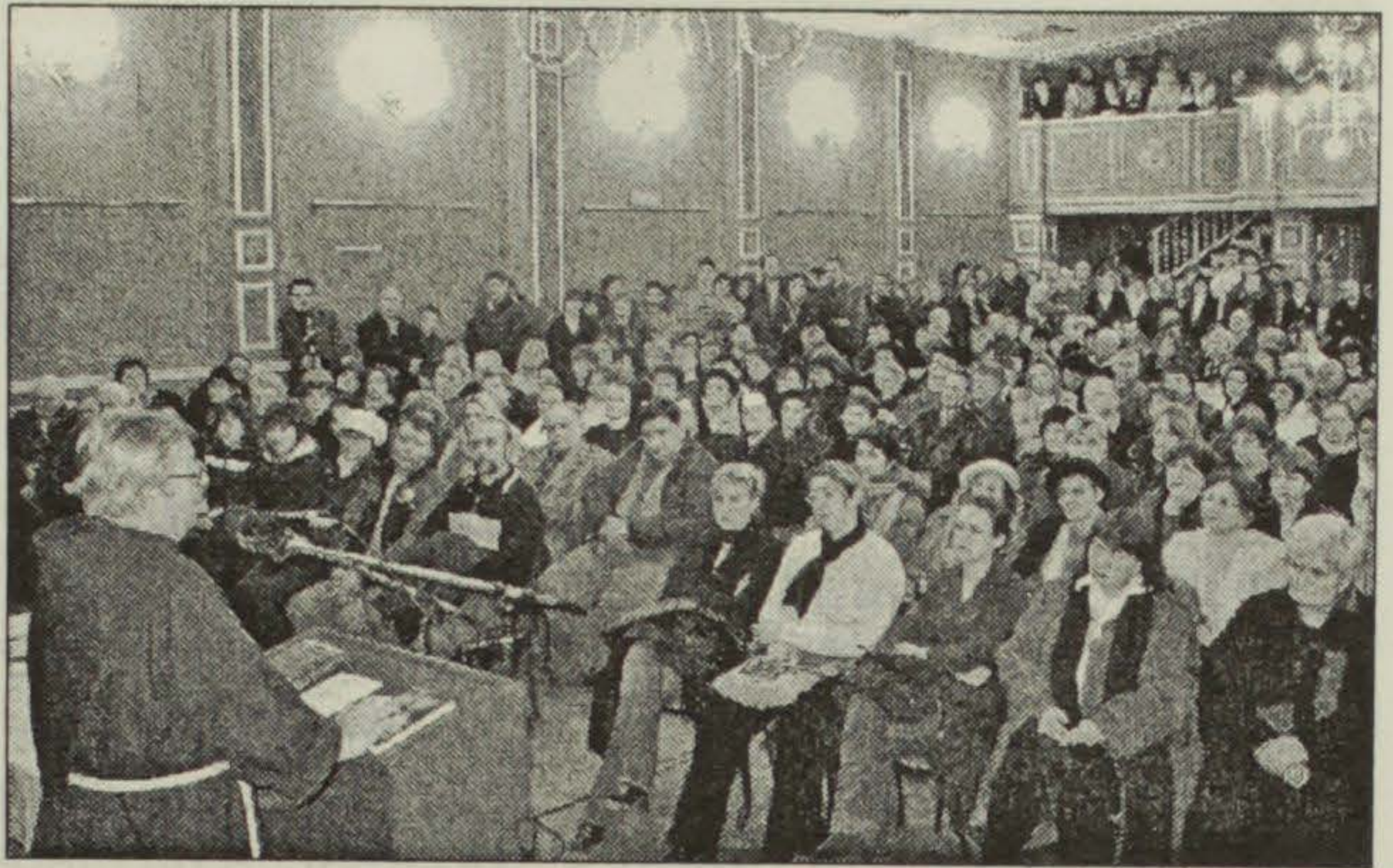
U sklopu devetnice 10. veljače svečano proslavljen blagdan blaženog kardinala **Alojzija Stepinca**. Toga dana misno slavlje predvodio je subotički biskup **dr. Ivan Péntzes**.

Molitvena osmina za jedinstvo kršćana

U Subotici je organizirana tradicionalna molitvena osmina za jedinstvo kršćana. U ovu molitvenu akciju uključile su se četiri povijesne najveće kršćanske zajednice u Subotici. Završetak molitvene osmine bio je u subotičkoj katedrali na svetkovinu obraćenja apostola Pavla 25. siječnja. Misno slavlje predvodio je biskup **dr. Ivan Péntzes**, u crkvi su bili prisutni i najviši predstavnici drugih kršćanskih crkava.

Obnovljena Kršćanska tribina u Subotici

U Katoličkom krugu u Subotici ponovno je organizirana Kršćanska tribina za odrasle. Prva tribina održana je u četvrtak 16. veljače, a gost predavač je bio isusovac iz Beograda **Ivan Vinkov**. Na tribini je bilo prisutno oko 200 zainteresiranih osoba. Tema tribine bila je "Isus i danas izganja zloduhe!".

Blagoslov kuće za bivše ovisnike

U organizaciji fondacije "Poverillo" izgrađena je kuća na salašu kraj Horgoša za bivše ovisnike o drogi. Kuća se nalazi u dvorištu gdje je i franjevačka kuća za duhovne obnove "Domus pacis". Ovaj projekt poduprla je Nuncijatura iz Beograda. Zato je i blagoslov nove kuće "Tau" predvodio apostolski nuncij u Beogradu **mons. Eugenio Sbarbaro**. Na ovoj svečanosti bili su i mnogi uvaženi gosti, a nekoliko bivših ovisnika svjedočilo je o svojim iskustvima dok su bili ovisnici.

Veliko prelo

U Dvorani sportova u Subotici u subotu 28. siječnja održano je Veliko prelo 2006. Prostrana dvorana bila je puna veselih gostiju. U cjelovečernjem programu nastupili su ansambl "Ravnica" iz Subotice, Gradski tamburaški orkestar "Sveti Marko Križevčanin" iz Križevaca,

tamburaški orkestar "Prava stvar" iz Zagreba i zabavljač Krunoslav Kićo Slabinac u pratnji "Slavonskih lola". Organizacija prela je lijepo uspjela i vidjelo se da ja ovakva manifestacija prijeko potrebna našem narodu u gradu Subotici.

*Nevena Mlinko (u sredini)
najljepša prelja,
Verica Kujundžić (desno)
prva pratilja i
Marijana Milodanović (lijevo)
druga pratilja*

Predkorizmena duhovna obnova svećenika

U karmelićankinom samostanu u Somboru uoči početka korizme održana je tradicionalna obnova svećenika Subotičke biskupije. Na obnovi je bilo oko 60 svećenika. Tema o kojoj se razmišljalo bila je poruka koju je **papa Benedikt XVI.** uputio u svojoj enciklici "Bog je ljubav". Na hrvatskom jeziku izlaganje je održao **dr. Andrija Kopilović**, a na mađarskom **László Fuderer**, župnik iz Bečeja. U drugom dijelu programa bilo je kratko klanjanje i prilika za svetu ispovijed. Vrhunac obnove bila je zajednička sveta misa koju je predvodio biskup **dr. Ivan Péntzes**.

10. obljetnica smrti vlč. Franje Davčika

U žedničkoj crkvi sv. Marka u srijedu 22. veljače služena je sveta misa za pokojnog svećenika **Franju Davčika**. Okupilo se desetak svećenika, Franjinih prijatelja i mjesni župnik **Željko Šipek**. Misno salvlje predvodio je **dr. Andrija Kopilović** koji je i govorio o Franjinim svećeničkim i osobnim kvalitetama kojima je obogatio naš narod i sve one s kojima je dolazio u kontakt. Na misnom slavlju okupila se Franjina rodbina i stotinjak vjernika.

Dobitnici priznanja "Dr. Ferenc Bodrogvari"

Kulturno-prosvjetna zajednica Općine Subotica dodijelila je nagrade i posebna priznanja "Dr. Ferenc Bodrogvari" - za zapažena ostvarenja u oblasti kulture za 2005. godinu. Nagrade su pripale dirigentu **Csabi Paskou**, **Valeriji Beszédes Devavari** i **Stevanu Mačkoviću**. Dobitnici posebnih priznanja su: **Árpád Bákos**, **Vojislav Sekelj**, **Katarina Čeliković** i grupa "Iskon".

Novi župnik u Đurđinu

U nedjelju 12. ožujka u župnoj crkvi sv. Josipa radnika u službu župnika uveden je vlč. **Lazar Novaković**. Njega je u službu uveo donjogradski dekan Subotice **preč. Andrija Anišić**. Novi župnik došao je u Đurđin iz

Sombora, gdje je vršio službu župnika u župama sv. Križa i sv. Nikole Tavelića. Tako je đurđinska župa dobila novog župnika, nakon tragično preminulog župnika **mr. Lazara Ivana Krmpotića**.

Devetnica u čast sv. Josipu

U subotičkoj župi sv. Roka održana je tradicionalna devetnica u čast sv. Josipa. Svaku večer vjernici ove župe i cijeloga grada ispunjali su prostranu crkvu u molitvi i slavljenju sv. Mise. Svaku je večer drugi svećenik predvodio misno slavlje i održao prigodnu propovijed. Na svetkovinu sv. Josipa misno slavlje predvodio je subotički biskup **dr. Ivan Péntzes**. Na ovom slavlju bili su i predstavnici najviših hrvatskih institucija, kao i hrvatskog konzulata u Subotici.

Križni put mladih

U subotu 1. travnja na tradicionalni križni put krenulo je blizu dvjesto mladih vjernika Subotice i okolice. Križni put je započeo u crkvi Isusova Uskrsnuća u Subotici, a postaje su bile na putu kod križeva ili crkvi preko Ljutova, Tavankuta, Male Bosne i Subotice. Ove godine križni put je trajao samo jedan dan i pokazalo se da je ovo bilo divno iskustvo svjedočenja vjere mladih.

Blagoslov žita na Markovo

U Maloj Bosni, u obiteljskom dvorištu **Marije i Stipana Anišića** služena je sveta misa koju je predvodio mjesni župnik **vlč. Ivan Sabatkai**. Poslije svete mise, na kojoj se okupilo više stotina vjernika, na obližnjoj njivi **Mije i Lozike Horvat-Almaški** bio je blagoslov mladog žita. Tim činom započela je Dužijanica 2006.

Svećeničko ređenje i mlada misa o. Davida Biacsia

U subotičkoj katedrali je subotički biskup **dr. Ivan Péntzes** zaredio za svećenika isusovca **o. Dávida Biacsia**. Na ovoj svečanosti bio je i zrenjaninski biskup **mons. László Huzsvár** te tridesetak svećenika. Mladomisnik pripada mađarskoj provinciji Isusovaca, a prvenstveno se bavi znanstvenim radom i karitativnom djelatnošću.

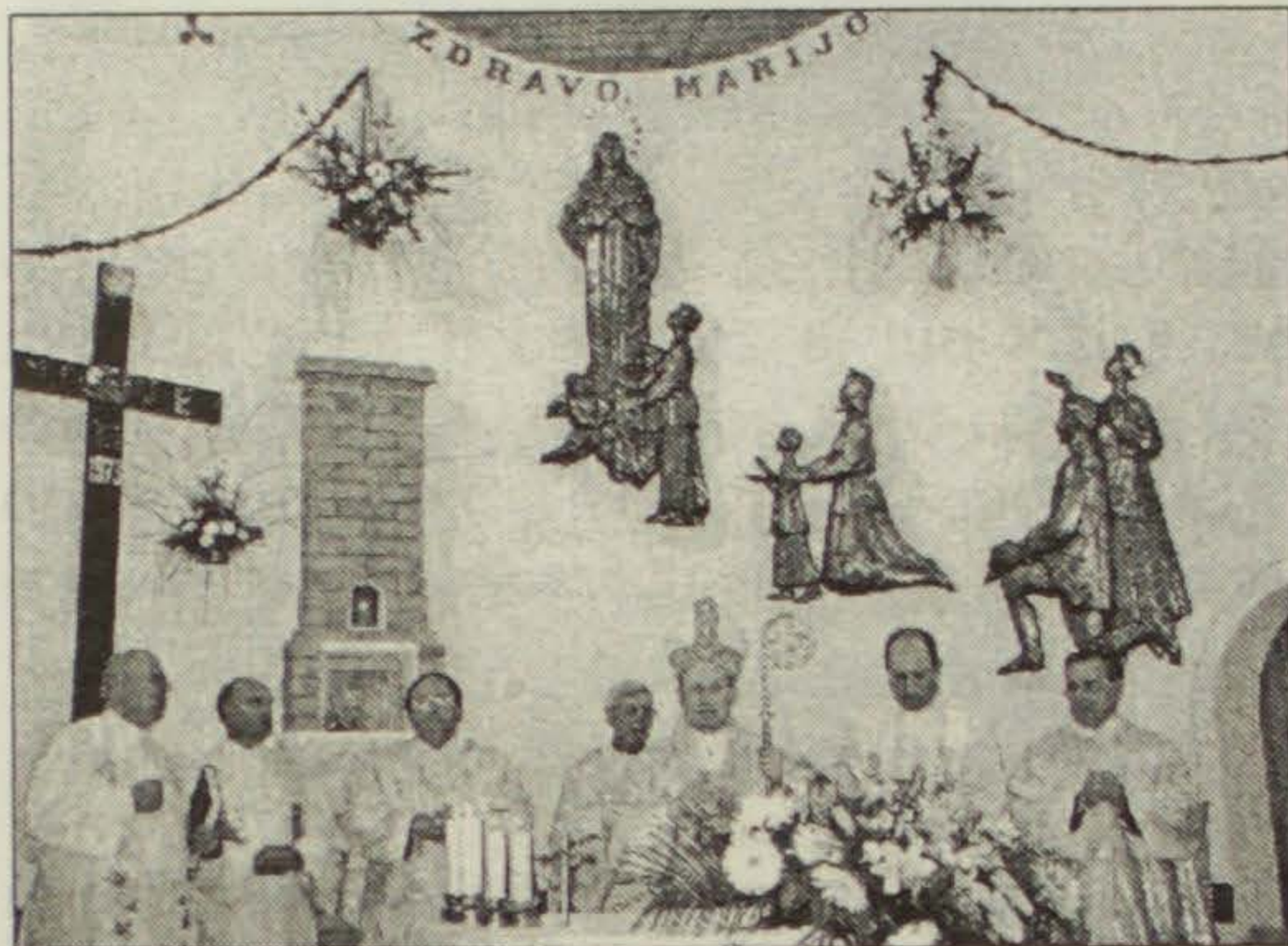
Dan mladih Subotičke biskupije

U Baču je u subotu 13. svibnja održan tradicionalni dan mladih na kojem se okupilo oko 200 osoba iz cijele biskupije. Najveći broj mladih bio je iz Subotice i okolnih župa. Poslije pozdravnih riječi domaćina i organizatora uvodno predavanje imao je novosadski kapelan **vlč. Josip Štefković** na temu "Tvoja riječ nozi je mojoj svjetiljka i svjetlo mojoj stazi". Uslijedio je rad u skupinama, zajednički objed i sportsko nadmetanje. Vrhunac susreta bila je sveta misa koju je predvodio i nadahnuto propovijedao katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić**.

Susret su svojom pjesmom uljepšali i obogatili članovi VIS-a "Ruah" iz Selenče.

Posveta i jubilej crkve na Bikovu

Na Bikovu je u nedjelju 21. svibnja svečano blagoslovljena obnovljena crkva "Uznesenja Marijina". To je ujedno bila i 85. obljetnica crkve na Bikovu. Misno slavlje predvodio je subotički biskup **dr. Ivan Péntzes** uz koncelebraciju šestorice svećenika. Misno slavlje uljepšali su mladi tamburaši i pjevači koje je uvježbala **Mira Temunović**. Na misnom slavlju bili su najviši predstavnici svjetovnih vlasti, kao i predstavnici Generalnog konzulata R. Hrvatske. Ova crkva je u svojoj povijesti do sada imala samo dva župnika: **Lazara Križanovića** i **Julija Bašića**.

Tijelovo u Subotici

U četvrtak 15. lipnja u subotičkoj katedrali svečano je proslavljena svetkovina Tijelova. Misno slavlje predvodio je subotički biskup **dr. Ivan Péntzes**. Na ovom slavlju bili su i novi bandaš i bandašica **Marin Milodanović** i **Mirjana Horvacki**, kao i visoki predstavnici lokalne samouprave i predstavnici Generalnog konzulata R. Hrvatske. Poslije misnog slavlja bila je procesija oko katedrale.

20. "Zlatna harfa"

Ovogodišnja harfa održala se u Gospinu svetištu Bunarić kraj Subotice. Program je započeo svetom misom koju je predvodio subotički biskup **dr. Ivan Péntzes**. Poslije mise bio je nastup 17 crkvenih dječjih zborova sa teritorije Subotičke biskupije. Poslije nastupa svih zborova prigodne diplome podijelio je rektor svetišta **dr. Andrija Kopilović**.

Dan biskupa Ivana Antunovića

Od ove godine 19. lipnja, rođendan Ivana Antunovića je i službeni blagdan hrvatske zajednice u Srbiji. Zato je toga dana u subotičkoj katedrali služena sveta misa koju je predvodio katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić** u zajedništvu s ostalim svećenicima, a poslije je u prostorijama HKC

“Bunjevačko kolo” predavanje održao **preč. Andrija Anišić**. Tema njegovog predavanja je bila “Socijalno djelovanje biskupa Ivana Antunovića”. Nakon predavanja uslijedio je razgovor.

Đakonsko ređenje vlč. Marijana Vukova

U subotičkoj katedrali sv. Terezije subotički biskup **dr. Ivan Péntzes** je u četvrtak 29. lipnja za đakona zaredio **Marijana Vukova**. Na misnom slavlju sudjelovalo je tridesetak svećenika i predstavnik poglavara bogoslovije iz Zagreba **o. Ivan Antunović**, gdje Marijan pohađa studij teologije.

Dan državnosti R. Hrvatske u Subotici

U utorak 21. lipnja u franjevačkoj crkvi svečanu svetu misu za domovinu predvodio je subotički biskup **dr. Ivan Péntzes**. Na misi je bilo dvadesetak svećenika, djelatnici Generalnog konzulata na čelu s generalnim konzulom te nekoliko vjernika. Pozdravnu riječ uputio je gvardijan samostana **o. Zoltán Dukai**, a prigodnu propovijed izrekao je **dr. Andrija Kopilović**. Na misi je pjevao mješoviti zbor pod ravnanjem **Miroslava Stantića**.

Završetak Prve sinode Subotičke biskupije

U subotičkoj katedrali 30. lipnja subotički biskup svečano je zaključio Prvu sinodu Subotičke biskupije. Na ovoj svečanosti bilo je prisutno 65 svećenika, dvadesetak redovnika i redovnica i nekoliko stotina vjernika. Biskup je na koncu misnog slavlja potpisao dekret kojim određuje da odredbe Sinode stupaju na snagu istog dana.

Proslava blagdana bl. Marije Petković

U župnoj crkvi sv. Roka uoči blagdana bl. Marije Petković održana je devetnica koja je završila svečanim misnim slavljem koje je predvodio subotički biskup **dr. Ivan Péntzes** uz koncelebraciju petorice svećenika. Na misnom slavlju bili su predstavnici lokalne samouprave, Generalnog konzulata

R. Hrvatske i ravnatelj OŠ "Ivan Milutinović" **Ivan Stipić**. Na koncu misnog slavlja roditelji djece koja pohađaju vrtić "Marija Petković" darovali su **s. Silvani Milan** prigodni dar kao znak zahvale za divno putovanje koje je omogućeno njezinim zauzimanjem.

Mirko Štefković, novi magistar teologije

Svećenik Subotičke biskupije **Mirko Štefković** postigao je u Rimu 20. lipnja akademski stupanj magistra fundamentalne teologije. Mirko je svoju teološku naobrazbu stekao u Rimu i po povratku sa studija imenovan je novim tajnikom biskupije.

Slavlje sestara naše Gospe

U Subotičkoj župi "Isusova uskrsnuća", u nedjelju 2. srpnja **s. M. Anđelina Kujundžić** slavila je sa svojim sestrama i okupljenim vjernicima 70 godina redovništva. Misno slavlje predvodio je župnik **mons. Bela Stantić**, a na slavlju se okupila i brojna obitelj s. Anđeline.

U večernjim satima u prostorijama Katoličkog kruga u Subotici **prof. dr. Ivan Strilić**, isusovac iz Zagreba održao je predavanje o životu i djelu **Majke Anuncijate Kopunović**.

Na ovom slavlju bilo je tridesetak sestara Naše Gospe iz Subotice, Zagreba, Osijeka i drugih mjesta.

Susret hrvatskih pučkih pjesnika u Vajskoj

U Vajskoj je u subotu 1. srpnja održan susret hrvatskih pučkih pjesnika "Lira naiva 2006" u organizaciji Hrvatske čitaonice i Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović". Domaćini su bili župnik **Josip Kujundžić** i članovi HKUPD "Dukat" Vajska-Bođani. Kao i svake godine za susret je tiskana zbirka odabranih stihova pod istoimenim nazivom. Na ovom susretu, pored pjesnika iz cijele Vojvodine bili su i predstavnici Generalnog konzulata R. Hrvatske **Tihomir Šilović** i **Mirela Lucić**.

Prvi festival marijanskog pučkog pjevanja

U Bačkom Monoštoru je u subotu 1. srpnja održan Prvi festival marijanskog pučkog pjevanja. Na ovoj manifestaciji, koja je održana u župnoj crkvi i Domu kulture, bili su sudionici iz Vojvodine, R. Hrvatske i R. Mađarske.

Dužijanca u Starom Žedniku

U nedjelju 9. srpnja u župnoj crkvi sv. Marka župljani i gosti proslavili su dužijancu. Misno slavlje, uz mjesnog župnika, predvodio je novi đurđinski župnik vlč. **Lazar Novaković**. Veliki bandaš i bandašica bili su **Zdenko Vukov** i **Sonja Majlat**, a mali **Milan Radojević** i **Nataša Vojnić**.

Dužijanca u Tavankutu

Dužijanca u Tavankutu slavljena je u nedjelju 16. srpnja. Dan ranije u mjesnom Domu kulture bio je prigodni program u kojem su nastupili mladi Tavankučani i gosti iz Aladinića (BiH). Misno slavlje predvodio je župnik iz župe Aladinića **don Vinko Raguž**, a uz njega je bio i mjesni župnik **Franjo Ivanković**. Veliki bandaš i bandašica su bili **Goran Benčik** i **Sandra Babić**, a mali **Ivan Rudić** i **Kristina Lebović**.

U večernjim satima u dvorištu župe bilo je "Bandašicino kolo".

Dužijanca u Bajmoku

U Bajmoku je Dužijanca slavljena u nedjelju 23. srpnja. Misu je uz mjesnog župnika **mons. Slavka Večerina** i kapelana vlč. **Bende Zsolta** predvodio bački župnik **Josip Štefković**. Ulogu bandaša i bandašice imali su **Vladimir Gunić** i **Jasmina Temunović**.

Dužijanca u Svetozar Miletiću

U nedjelju 23. srpnja u župnoj crkvi Rođenja Blažene Djevice Marije u Svetozar Miletiću slavljena je Dužijanca. Misu je predvodio mjesni župnik **Antal Egedi**, a bandaš i bandašica su bili **Alen Mandić** i **Maja Loboda**. Mali bandaš i bandašica bili su **Slavko Dulić** i **Sandra Bagi**.

Dužijanca u Maloj Bosni

U nedjelju 30. srpnja u župnoj crkvi Presvetog Trojstva u Maloj Bosni slavljena je Dužijanca koju je predvodio mjesni župnik **Ivan Sabatkai**. Veliki bandaš i bandašica bili su **Mirko Gabrić** i **Tereza Nađ Heđeši**. Mali bandaš je bio **Mario Francišković**, a male bandašice **Biljana Nimčević** i **Josipa Stipić**.

"Dužionica" u Somboru

U somborskoj župnoj crkvi Presvetog Trojstva Dužijanca je slavljen u nedjelju 30. srpnja. Misno slavlje predvodio je mjesni župnik **Josip Pekanović**, a uz njega su bili o. **Anđelko Jozić** i dr. **Marinko Stantić**. Bandaš i bandašica bili su **Antun Džinić** i **Ivana Maunić**. Na misnom slavlju bili su najviši predstavnici lokalne samouprave, kao i drugi uvaženi gosti.

Dužijanica u Đurđinu

U Đurđinu je Dužijanica slavljen u nedjelju 6. kolovoza. Misno slavlje predvodio je katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić** zajedno s mjesnim župnikom **Lazarom Novakovićem** i žedničkim župnikom **Željkom Šipekom**. Veliki bandaš i bandašica bili su **Marinko Čović** i **Marica Stantić**, a mali **Željko Ivković Ivandekić** i **Snežana Orčić**.

Dužijanica u Ljutovu

Dužijanica u Ljutovu slavljen je u nedjelju 6. kolovoza. Misno slavlje predvodio je dr. **Marinko Stantić** zajedno s mjesnim župnikom **Franjom Ivankovićem**. Ulogu velikog bandaša i bandašice imali su **Srđan Križanović** i **Ivana Mamužić**, a mali bandaš i bandašica su bili **Filip Mamužić** i **Renata Remeš**. Misa je održana na bini u centru sela. U sklopu programa izveden je i kratki kulturni program poslije svete mise.

Književna večer i dodjela "Antušove nagrade"

U četvrtak 10. kolovoza u prostorijama HKC "Bunjevačko kolo" održana je književna večer koja je bila posvećena **Đuri Arnoldu** o 225. obljetnici rođenja. O liku i djelu Arnolda govorili su **mons. Stjepan Beretić** i **Miroslav Stantić**. U sklopu programa nastupio je katedralni zbor "Albe Vidaković" pod ravnanjem s. **Mirjam Pandžić** uz pratnju **Jasne Skenderović**.

U sklopu večeri, "Antušovu nagradu" primili su: obitelj **Jasne i Antuna Kujundžića**, **Josip i Jelisaveta Dulić** i učiteljice koje su izvele prve generacije djece na hrvatskom nastavnom jeziku: **Ana Čavrgov**, **Marica**

Skenderović, Verica Farkaš i Sanja Dulić. Posebna nagrada pripala je redatelju i filmskom snimatelju **Rajku Ljubiću**.

Izložba "S Božjom pomoći"

U subotičkoj galeriji "Likovni susret" otvorena je 8. kolovoza izložba pod nazivom "Zlatovez u primijenjenoj umjetnosti". Izložbu je otvorio **dr. Andrija Kopilović**. U sklopu izložbe izložene su i slike **Roze Lipaić**, naivke iz Subotice.

Večer tamburaša i izbor najljepših parova

Na bini u centru grada u petak 11. kolovoza održana je večer tamburaša i u sklopu programa stručni žiri je odabrao najljepše parove, pratioce bandaša i bandašice. Za prve pratioce izabrani su **Karolina Stantić** i **Zvonimir Kopilović**, drugi su **Jelena Letić** i **Marko Ištvančić**, a najljepši par bili su **Kristina Ivković** i **Marko Skenderović**.

XXI. saziv kolonije u tehnicu slame

Ovogodišnja kolonija slamarki održana je u OŠ "Matija Gubec" u Tavankutu početkom mjeseca srpnja. Radovi nastali na ovoj koloniji izloženi su u predvorju Gradske kuće. Izložba je otvorena u petak 11. kolovoza.

Risarska večer

U subotu 12. kolovoza na gradskom trgu na svečanoj bini održana je Risarska večer svih sudionika Dužijance 2006. Nažalost, nastup posljednjih izvođača programa spriječio je jaki pljusak. Nastupilo je ukupno 16 izvođača.

Večernja u katedrali

U subotičkoj katedrali u subotu 12. kolovoza u 18 sati održana je svečana molitva Večernje. Na koncu molitve domaći župnik **mons. Stjepan Beretić** pozdravio je gosta biskupa **mons. Đuru Hranića**, pomoćnog biskupa iz Đakova. Poslije je Beretić izgovorio nadahnuti govor o žitnom vijencu kao znaku zahvale.

Ispraćaj iz crkve sv. Roka

U nedjelju 13. kolovoza svi bandaši i bandašice svečano su ispraćeni iz crkve sv. Roka. Ovaj svečani čin predvodio je mjesni župnik **preč. Andrija Anišić**.

Misa zahvalnica

Svečana misa zahvalnica održana je na trgu između katedrale i sjemeništa. Oblačno i tmurno vrijeme na koncu mise pretvorilo se u otvoreni pljusak koji nije dugo trajao, ali je poremetio program. Misno slavlje predvodio je pomoćni đakovački biskup **Đuro**

Hranić. Sve okupljene na početku slavlja pozdravili su katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić** i subotički biskup **dr. Ivan Péntzes**. Na misnom slavlju i na programu koji se održao na centralnom gradskom trgu poslije bilo je mnoštvo uglednih gostiju.

Svečani ručak za veliki broj sudionika bio je u prostorijama HKC "Bunjevačko kolo".

Bandašicino kolo

U poslijepodnevним satima bandaš i bandašica su zajedno s mjesnim župnikom i manjim brojem vjernika pohodili grob pokojnog župnika **Blaška Rajića** te položili cvijeće i pomolili se za njegovu dušu.

U večernjim satima u dvorištu župe održano je "Bandašicino kolo". Pored kišnog vremena broj mladih u kolu je bio isti kao i ranijih godina.

Bunaričko proštenje

Proštenište Blažene Djevice Marije na Bunariću kraj Subotice i ove godine je primilo mnoge hodočasnike. Za glavno proštenje 27. kolovoza održana je trodnevna uoči samog slavlja. U subotu je bilo svečano bdijenje i pokorničko slavlje. Svetište je bilo ispunjeno brojnim hodočasnicima, a na raspolaganju za ispovijed bilo je 25 svećenika.

Vrhunac slavlja bila je nedjeljna sveta misa koju je predvodio apostolski nuncij **Eugenio Sbarbaro** uz beogradskog nadbiskupa **mons. Stanislava Hočevara** i subotičkog biskupa **dr. Ivana Pénzesa**. Nadahnutu propovijed održao je dekan Bogoslovnog fakulteta iz Đakova **dr. Nikola Dogan**.

Na koncu misnog slavlja nuncij je blagoslovio kamen temeljac za novu Bogosloviju koja se počela graditi u Subotici.

Doživotni zavjeti s. Jasne Crnković

Subotičanka **s. Jasna Crnković** u Blatu na otoku Korčuli imala je 6. kolovoza doživotne zavjete, a obnovu u svojoj rodnoj župi sv. Roka u Subotici u nedjelju 20. kolovoza. Misno slavlje predvodio je subotički biskup **dr. Ivan Pénzes** uz domaćeg župnika **preč. Andriju Anišića** i **Ivicu Ivankovića**. Pred okupljenom zajednicom i svojom poglavarijom **s. Emilom Barbarić** s. Jasna je obnovila svoje zavjete.

Čikerijada

U ponedjeljak 21. kolovoza na Čikeriji je održan susret mladih. Usprkos kišnom vremenu okupilo se sedamdeset mladih na ovom tradicionalnom susretu mladih Subotice i bliže okolice. Domaćin susreta bila je obitelj **Petrekanić**. Organizator susreta je bio **dr. Marinko Stantić**, a svetu misu je predvodio **Ivica Ivanković**.

Dr. Andrija Kopilović počasni građanin grada Subotice

U sklopu proslave Dana grada Subotice, u petak 1. rujna svečano je uručeno priznanje "Počasnog građanina" Subotice **dr. Andriji Kopiloviću**, župniku župe Marije Majke Crkve u Subotici.

Susret ministranata

Na Bunariću je prve subote u mjesecu rujnu organiziran susret ministranata Subotičke biskupije na hrvatskom jeziku. Na ovom susretu bilo je stotinjak ministranata iz petnaestak župa. Poslije misnog slavlja bilo je druženje ministranata i zajednički objed za sve sudionike.

"HosanaFest"

U Subotici je prvi put organiziran festival duhovnih skladbi pod nazivom "HosanaFest". Organizator festivala bio je **dr. Marinko Stantić**. Festival je održan na Sceni "Jadran" u Subotici u nedjelju 3. rujna. U programu je nastupilo 15 sudionika. Pobjednici su bili članovi VIS-a "Riječ" iz Podstrana kod Splita.

Molitvena akcija podrške dijalogu kršćana Istoka i Zapada

U Beogradu je od 18. do 25. rujna održan teološki dijalog Mješovite komisije između Rimokatoličke i Pravoslavne Crkve. Za vrijeme trajanja dijaloga svakog dana je iz Subotice odlazilo desetak osoba na molitvenu podršku. Oni su držali danonoćno klanjanje i molitvu za uspjeh ovog susreta.

Hodočašće bačkih Hrvata u Mariju Bistricu

Posljednjeg vikenda u mjesecu rujnu 23. i 24., na hodočaću je iz naše biskupije u Mariji Bistrici bilo oko 270 vjernika. Na putu prema Zagrebu hodočasnici su se zaustavili u Aljmašu i Vukovaru, a u povratku su posjetili svetište Krv Kristove u Ludbregu.

Program hodočašća bio je po ustaljenom redosljedu: ulazak u svetište Gospe Bistričke, sveta Ispovijed, sveta Misa i Križni put, a u nedjelju misno slavlje i povratak kućama.

Obnovljen stoljetni križ

Obitelj **Pavla i Katice Ivanković** iz Subotice podigli su obnovljen stoljetni križ na putu između Subotice i Starog Žednika. Na tom mjestu nalazio se drevni križ koji je zbog lošeg materijala posve oronuo, a na njegovo mjesto postavljen je obnovljen stoljetni križ koji se nekada nalazio na njivi između Starog Žednika i Đurđina. Ovaj križ je desetljećima bio odložen u župnom dvorištu u Starom Žedniku. Na inicijativu obitelji Ivanković i župnika **Željka Šipeka** ovaj križ je temeljito obnovljen i postavljen na novo prikladnije mjesto. Blagoslov križa bio je u nedjelju 17. rujna.

Promocija "Rječnika govora bačkih Hrvata"

U Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, u petak 13. listopada bio je svečano predstavljen "Rječnik govora bačkih Hrvata" akademika **dr. Ante Sekulića**. Na ovoj svečanosti pored autora knjige govorili su **dr. Andrija Kopilović, Dunja Brozović Rončević, Marko Samardžija, Marija Znika i Andrija Anišić**.

II. smotra dječjih pjevača i zborova

U velikoj dvorani HKC "Bunjevačko kolo" 27. rujna u Subotici je održan 2. dječji festival. Bilo je prisutno oko 300 djece iz Subotice i okolnih mjesta. Izvođačima su uručena priznanja. Cilj ovog susreta bio je razvijanje i njegovanje vlastite kulturne baštine.

V. Dani Balinta Vujkova

Početak mjeseca listopada u Subotici su održani peti Dani Balinta Vujkova. Glavni organizator ovog vrijednog pothvata je **prof. Katarina Čeliković**. U sklopu programa po prvi put nastupila su djeca iz škola u kojima postoje odjeljenja na hrvatskom jeziku. Ta su djeca prikazala na dramski način pojedine narodne pripovijetke koje je zapisao Balint Vujkov.

25. godina redovništva s. Nade Ivanković

U tavankutskoj crkvi Srca Isusova, **s. Nada Ivanković**, dominikanka Hrvatske provincije, koja živi i djeluje u Kanadi, proslavila je 25 godina svog redovništva. Na ovom slavlju bilo je prisutno desetak sestara dominikanki iz Subotice i Korčule. Za vrijeme misnog slavlja koje je predvodio mjesni župnik **Franjo Ivanković**, s. Nada je pred svojom vrhovnom glavaricom časnom Majkom **Katarinom Maglicom** obnovila svoje zavjete.

Jubilej crkve Isusa Radnika u Subotici

U nedjelju 12. studenog subotička župa Isusa Radnika proslavila je 75 godina postojanja. Svečano misno slavlje predvodio je subotički biskup **dr. Ivan Péntzes**, a uz njega je bio mjesni župnik **József Rehak** i desetak svećenika.

Zavjetni dan u Bačkom Monoštoru

U župi sv. Petra i Pavla u Bačkom Monoštoru 13. listopada slavi se kao zavjetni dan mjesta i župe. Ove godine svečano misno slavlje predvodio je katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić**. Na ovoj svečanosti bili su i predstavnici mjesne samouprave, kao i gradonačelnik

Sombora **dr. Jovan Slavković**. Narednog dana u sportskoj dvorani KUDH "Bodrog" iz Bačkog Monoštora priređen je program u povodu ovog značajnog dana.

Nedjelja zahvalnosti u Sonti

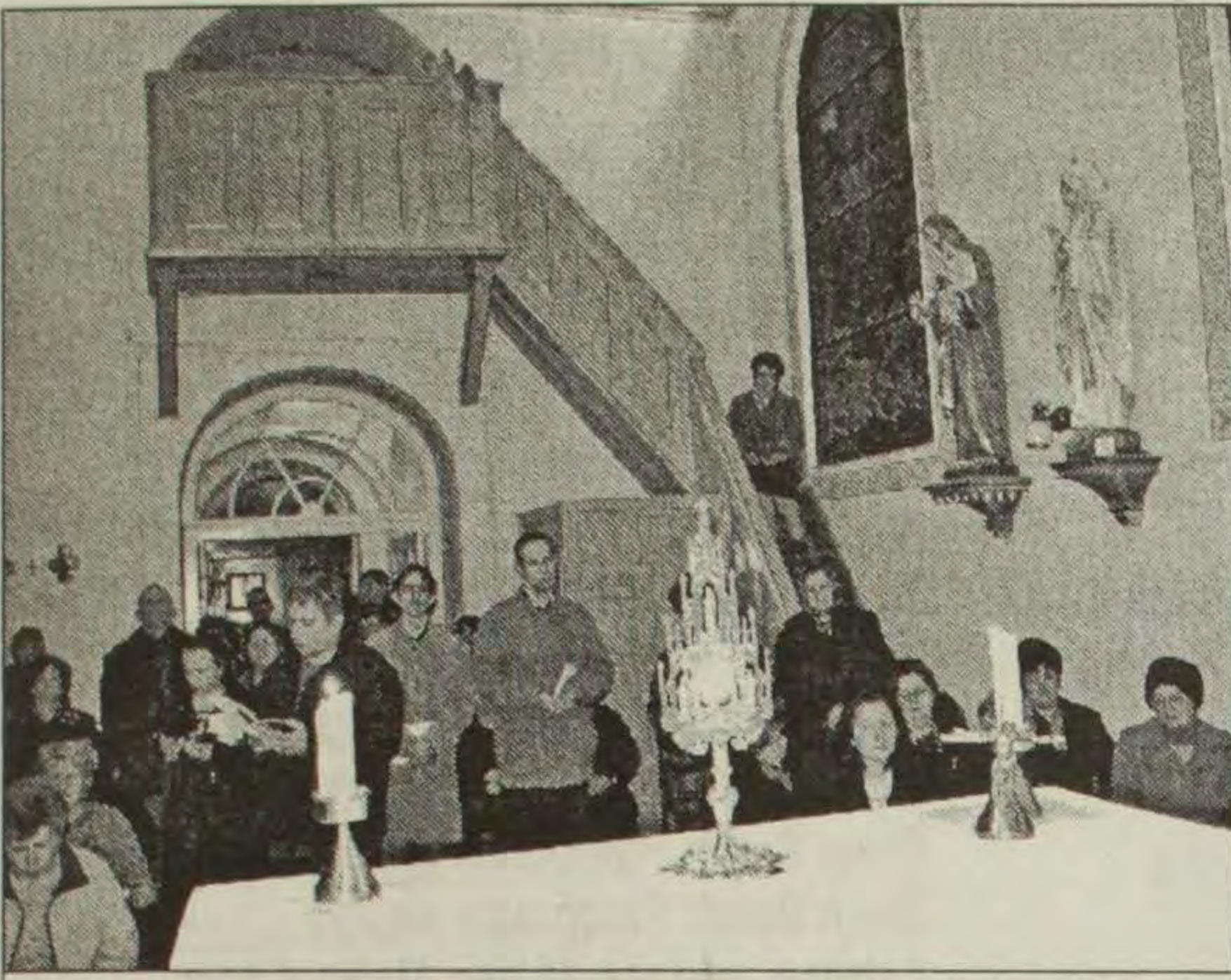
U Sonti je u nedjelju 12. studenog slavljena nedjelja zahvalnosti. Misno slavlje predvodio je **o. Flavijan**, franjevac iz Iloka, a uz njega je bio mjesni župnik **Željko Augustinov**. Na ovoj svečanosti sudjelovali su i članovi KPZH "Šokadija" iz Sonte koji su prinijeli prikazne darove.

75. godina župne crkve u Maloj Bosni

U nedjelju 19. studenog župna zajednica u Maloj Bosni proslavila je 75. godina postojanja svoje župne crkve Presvetog Trojstva. Za ovaj događaj upriličena je trodnevica koja je započela u srijedu 15. studenog biskupskom misom i prisustvom svih svećenika dekanata Subotica - Stari grad. Prigodnu propovijed održao je **preč. Andrija Anišić**. Naredna dva dana propovijedi su

imali **Josip Kujundžić** i **Antun Koplivić**. Završetak svečanosti bio je u nedjelju 19. studenog. Misno slavlje predvodio je subotički biskup **dr. Ivan Péntzes**, uz sudjelovanje više svećenika. Poslije mise u crkvi je bio kratak kulturni program.

Klanjanje u subotičkoj bolničkoj kapeli

*Zastava hrvatske zajednice
na subotičkoj Gradskoj kući*

Krunidbena misa W. A. Mozarta u subotičkoj katedrali

X. susret subotičkih zborova u katedrali

Sombora **dr. Jovan Slavković**. Narednog dana u sportskoj dvorani KUDH "Bodrog" iz Bačkog Monoštora priređen je program u povodu ovog značajnog dana.

Nedjelja zahvalnosti u Sonti

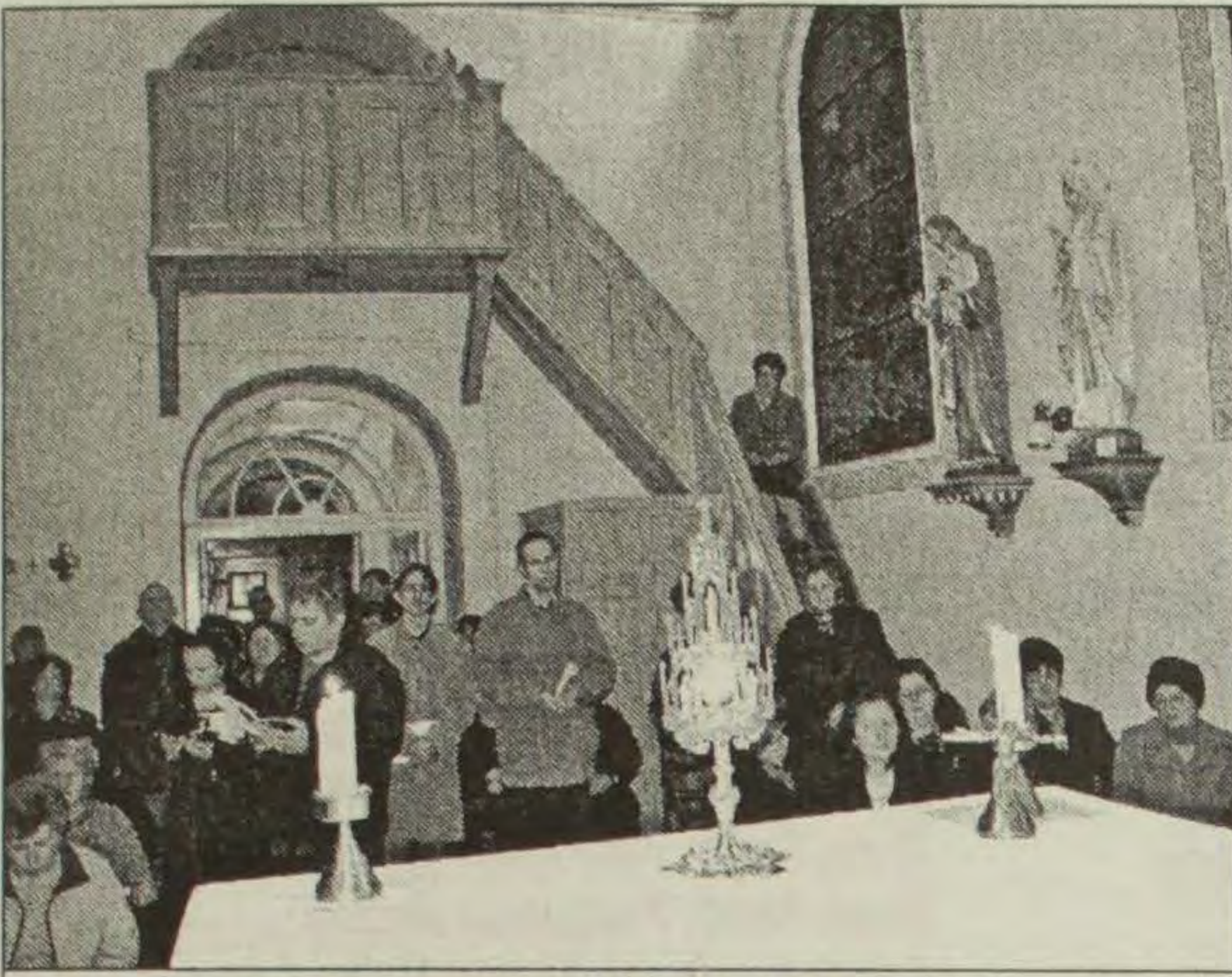
U Sonti je u nedjelju 12. studenog slavljena nedjelja zahvalnosti. Misno slavlje predvodio je **o. Flavijan**, franjevac iz Iloka, a uz njega je bio mjesni župnik **Željko Augustinov**. Na ovoj svečanosti sudjelovali su i članovi KPZH "Šokadija" iz Sonte koji su prinijeli prikazne darove.

75. godina župne crkve u Maloj Bosni

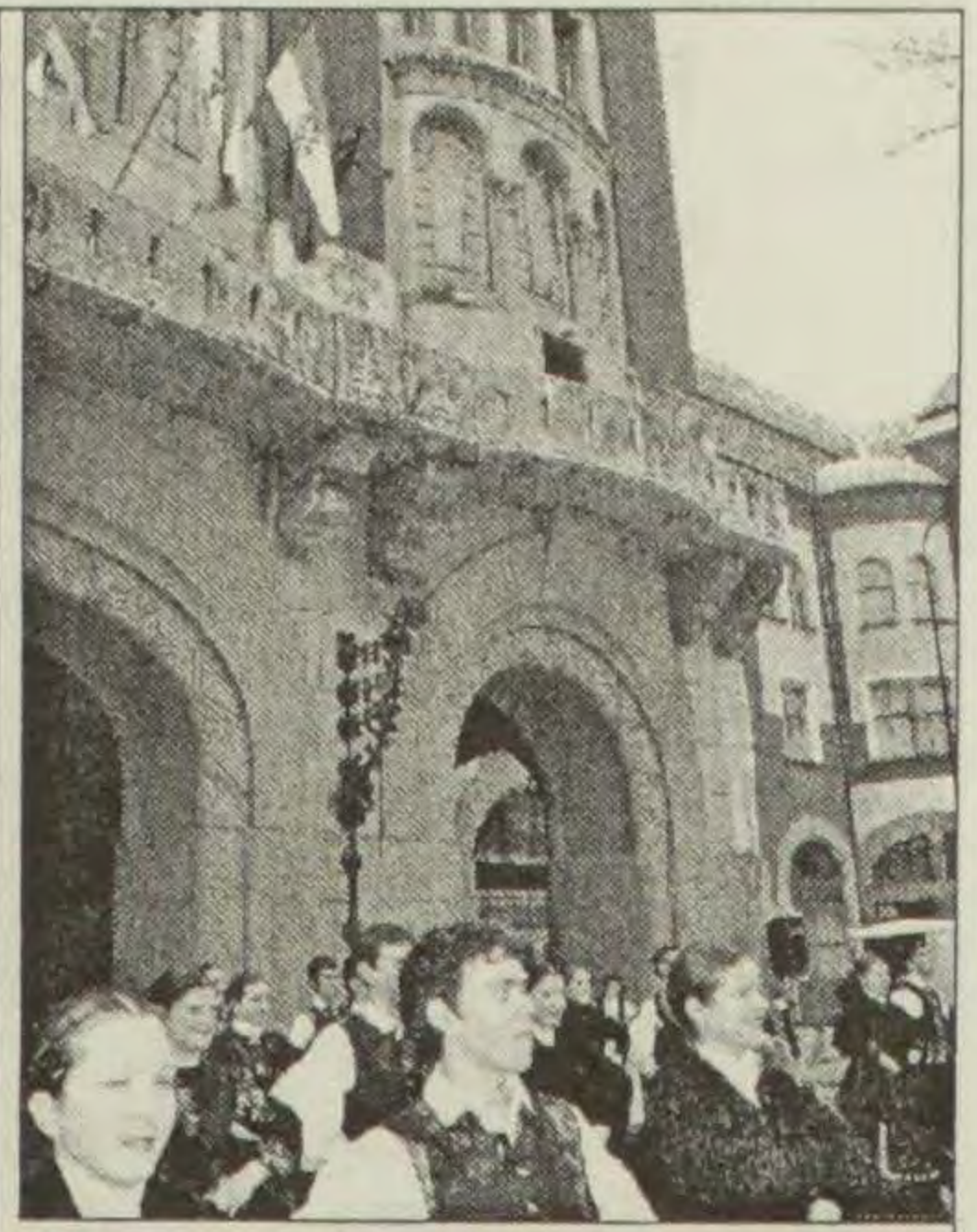
U nedjelju 19. studenog župna zajednica u Maloj Bosni proslavila je 75. godina postojanja svoje župne crkve Presvetog Trojstva. Za ovaj događaj upriličena je trodnevica koja je započela u srijedu 15. studenog biskupskom misom i prisustvom svih svećenika dekanata Subotica - Stari grad. Prigodnu propovijed održao je **preč. Andrija Anišić**. Naredna dva dana propovijedi su

imali **Josip Kujundžić** i **Antun Koplivić**. Završetak svečanosti bio je u nedjelju 19. studenog. Misno slavlje predvodio je subotički biskup **dr. Ivan Péntzes**, uz sudjelovanje više svećenika. Poslije mise u crkvi je bio kratak kulturni program.

Klanjanje u subotičkoj bolničkoj kapeli

*Zastava hrvatske zajednice
na subotičkoj Gradskoj kući*

Krunidbena misa W. A. Mozarta u subotičkoj katedrali

X. susret subotičkih zborova u katedrali

PREPORUČAMO - PREPORUČAMO - PREPORUČAMO

HRVATSKO KNJIŽEVNO DRUŠTVO SV. SV. JERONIMA

POPIS IZDANJA

NOVIJA IZDANJA

Franjo Saleški: Filotea (Uvod u pobožni život)

G. Biršić: Marija – početak boljeg svijeta

G. Biršić: O sv. Antunu Padovanskom -
drukčije

Ilija Čabraja: Došašće. Ususret Božiću

A. Ravier: Sveta Ivana de Chantal

A. Zakarija: Od Selimira do Zvonimira (Nova
slika Kraljevstva Hrvata)

J. Truhelka: Zlatko (2. izd.)

G. Huber: Moj će anđeo ići pred tobom (3. izd.)

M. Jurčić: Posljednje samoće (pjesme)

F. J. Sheen: Prva ljubav svijeta

W. Stinissen: Moj život u Tvojim rukama

R. Grgec: Čežnja za kraljevstvom

D. Žubrinić: Hrvatska glagoljica

R. Grgec: Reći ime (2. izd.)

T. Vereš: Razmišljanja jednog kršćanina

Sveti Benedikt (životopis - štovanje - molitve
- križ - medaljica)

Dođi Duše Sveti (pobožnost na čast Duhu
Svetom)

Karmelski škapular

BIBLIOTEKA "MALA SCENA"

Grupa autora: Uskrsni i drugi duhovni
igrokazi

Grupa autora: Scenske proslave vjerske

ZBORNICI

Hrvatski književni zbornik: Marulić

Grupa autora: Zbornik o dr. Josipu Andriću

ČASOPIS

"MARULIĆ" - hrvatska književna revija;
časopis za književnost i kulturu

OSTALA LITERATURA

ZA VJERSKU IZOBRAZBU

Ferdinand Holbock: Credimus

Otto Goldman: Ima li Biblija pravo?

Živan Bezić: Pastoralni radnik

Živan Bezić: Pastoralni rad

Živan Bezić: Pastoralna služba

Charles Journet: Marija Majka Crkve

Fernand Lelotte: Za tebe mladiću

DANICA 2006. - najstariji i najpoznatiji

hrvatski katolički kalendar (knjiga), koji
izlazi od 1871. godine.

RAZNE KNJIGE

Jean Guilton: Pavao VI. i Sveta godina

Stjepan Krčmar: U zrcalu

T.j.H. Mar: S ovu stanu dobra i zla

GLAZBENA IZDANJA

Ivan Golčić: Hrvatske adventske popijevke
(harmonizirane za mješoviti zbor)

Ivan Golčić: Hrvatske božićne popijevke (har-
monizirane za mješoviti zbor)

NAŠA KNJIŽARA

Ćirilometodska knjižara, Zagreb,
Kaptol 29, tel/fax: 99385/1/4814-709

NARUDŽBE

HRVATSKO KNJIŽEVNO DRUŠTVO

SV. JERONIMA

10000 ZAGREB

Trg kralja Tomislava 21,

tel/fax: 99 385 1 49 22 300

E-mail: hkd.danica@zg.htnet.hr

ZAHVALJUJEMO
HRVATSKOM DRUŠTVU SV. JERONIMA
NA SURADNJI, POMOĆI I PODRŠCI
tel/fax: 99 385 1 49 22 300

SADRŽAJ

Kalendar	4
Astronomski i vremenski podaci za 2007. godinu	28
Pomrčine Sunca i Mjeseca tokom 2007. godine	28
Kakvo će biti vrijeme u 2007. godini	28
Vrijeme po mjesecima	29
Zapovjedni blagdani	30
Obvezatni post i nemrs	30
Katolička Crkva u svijetu	31
Katolička Crkva u Hrvatskoj	32
Crkva u Bosni i Hercegovini i Makedoniji	33
Crkva u Srbiji i Crnoj Gori	33
Katoličke novine i časopisi	35
RIJEČ UREDNIKA	37
Stjepan Beretić: Dragi štioče	37
PAPA GOVORI CRKVI I SVIJETU	39
"Deus caritas est"	39
Ivan Antunović: Niz molitava na čast Blažene Dvice Marije, Majke Božje (odlomci iz molitvenika <i>Čovik s Bogom</i>)	42
Vjera, um i sveučilište, sjećanja i refleksije - predavanje u Regensburgu	43
DUHOVNOST	51
Dr. Andrija Kopilović: Crkva i odgoj mladih	51
Mr. Mato Miloš: Majka Marija Terezija od sv. Josipa (Nova blaženica)	57
Željka Zelić: Proslava 400. obljetnice dolaska isusovaca u Zagreb ..	67
Silvester Bašić (razgovarao):	
Brat franjevac fra Alojzije - Branko Stipanović	71
* Josip Dumendžić Meštar: Na vrutku ljubavi	74
* Đula Milodanović: Draga naša časna Jasna	74
Jakob Pfeifer (priređio): Mali brat - veliki blaženik	
Charles de Foucauld	75
* Julije Bašić: Crkva na ponos mistu	78
* Kata Ivanković: Majci	78
Katarina Čović: Uloga glazbe u duhovnosti	79
* Josipa Dević: Ravnica u krvi	80
Željka Zelić: Individualna odgovornost i solidarnost u korelaciji s problemima siromašnih i gladi u svijetu	81

* Franjo Ivanković, star.: U spomen ocu i majci	88
Andrija Anišić: Ljubav	89
Naš kandidat za sveca o. Gerard Tomo Stantić	99
O. Ante Stantić: Osobno sjećanje na slugu Božjega Gerarda Tomu Stantića	99
EKUMENIZAM	103
Dr. Andrija Kopilović: Katolicizam i vjerska tolerancija	103
Walter Kasper: Molitvom do jedinstva (Propovijed u Beogradu)	117
* Bela Ivković: Dvi vile	120
NARODNO BLAGO	121
Ivan Petrekanić: Sigre	121
* Katica Bačić: Čovjek i njegov grijeh	126
Ivan Andrašić: Karbine (u Sonti)	127
Dr. Andrija Kopilović: Čuvari Božjeg groba	129
ŠTIVO ZA TRENUTKE ODMORA	133
Balint Vujkov: Baba putuje u raj	133
Balint Vujkov: Pridomislila se	133
Balint Vujkov: Kaćmarko i Subatičko proštenje	134
Gabriela Buljovčić: Dulićevi	
Matija Dulić: Dužijanca (igrokaz)	137
Matija Dulić: Badnja noć	139
Željka Zelić: Bezdan (iz neobjavljenog drugog romana)	140
Dražen Prčić: Primorci iz srca ravnice	147
* Ivan Pašić: Na večernje pobožnosti	150
* Tonka Šimić: Ostanite uvijek ovdje	150
KORISNO (medicina - savjeti)	151
Prim. dr. Marko Sente: Akutna upala sinusa	151
Prim. dr. Marko Sente: Zloćudni tumori grkljana	153
Stjepan Beretić (priređio): Korisni savjeti	156
* Milivoj Prčić: (4 pjesme za čitanje):	
Mioljska noć; Majkina bašča	158
Kumova slama; Gospe Sinjska	159
* Antun Kovač: Potrošačko društvo	160
MLADI	161
Iz Papine poruke mladima za 2006. godinu	162
Nedovršeno pismo iz Taizé-a	163
Petar Gaković: Naš pastir	164
MP: Gospodin je pastir moj, ni u čem ja ne uskudijevam	165
* Mirela Stantić: Izdaleka	165
Marija Vidaković: Što smo danas učinili	166
* Ivan Ušumović: Živjeti	166
Agika: Svi žude biti voljeni	167

Nikolina Bačić: Da li se kao mladi kršćani razlikujemo od ostalih? .	168
Marina Gabrić: Da li nam je potreban vjeronauk u školi?	169
Marija Vidaković: Moda	170
Nevena Mlinko: U svijetu predmeta	171
David Anišić: Bog mi je svjetlost i spasenje	172
Danijela Nuspl: Prihvaćanje sebe, Boga, drugih...	173
Marija V.: Za sreću je potrebno tako malo	174
Jelena Bašić Palković: Mladi u 2006.	175
MALA DANICA (Uredila: Katarina Čeliković)	177
* Josipa Stantić: Divim se	177
* Emina Mukić: Divim se	179
Zlatna harfa 2006. na Bunariću	180
Susret ministranata na Bunariću	182
II. smotra dječjih pjevača i zborova	183
V. Dani Balinta Vujkova	184
V. Pokrajinska smotra recitatora	185
Priča o anđelu	186
Utjeha	186
Trgovina	187
Marija Sudarević: Božić u mojoj obitelji	188
Ivana Temunović: Sretna sam što sam vjernica	188
Zašto je Isus bolji od Djeda Mraza i Djeda Božićnjaka	189
Kviz o malom Isusu	190
Stranica s osmijehom	192
Labirint	192
OBITELJ (Uredila: obitelj Huska)	193
V. H.: Običan dan	193
Dr. Antun Lisec: Iz kuta katoličkog liječnika - Obiteljski život	194
Dr. Antun Lisec: Tri modela savjetovališta za trudnice	197
V. H.: Optimizam ili pesimizam?	198
Robinsonova shema	198
Tko ima prijatelja našao je blago	199
* Phil Bosmans: Poželi	199
Priča s interneta: Koji vam je e-mail	200
Znaš da živiš u 2006. kad...	201
Željka Zelić: Važnost dojenja (simpozij)	202
Abeceda dojenja	203
Svetice našeg vremena: Sv. Ivanka Beretta Molla	204
Iz knjige "Djetešce na sunašce": Susret s Klaudijom	206
* Lj. K. I.: Prvi put pred Gospodinom	207
* Zlatko Gorjanac: Pupoljak	207
Slastice od sezama za snagu i vitalnost	208

KULTURA	209
Dr. Slaven Bačić: Hrvatsko izdvaštvo u Vojvodini u 2006. godini . . .	209
Mr. Petar Vuković: Jesu li Bunjevci Hrvati?	212
Katarina Čeliković (Razgovor s akademikom Antom Sekulićem):	
Obitelj i svjetonazor sačuvali govor	217
* Marija Feher: Uskrs na salašu	222
POVIJESNI KUTAK	223
Stjepan Beretić: Životni put Đure Arnolda	223
* Jakov Kopilović: Balada o Blašku Rajiću	232
P. Ivan-Pal Sztrilich, DI: Sestra Marija Roza Anuncijata Kopunović	
i njeno doba	235
Ivan Armanda: Dr. fr. Tomo Vereš, OP - iskonski hrvatski mislilac . .	255
* Cecilija Miler: Moja hrana	265
* Ivan Ivković Ivandekić i Nela Skenderović: Piškota	266
OBLJETNICE	267
Mladomisnici	267
Zlatomisnik	268
Redovnice jubilarke	268
* M. Mikrut: Moj Dada	270
NAŠI POKOJNICI	271
* Tona Kujundžić: Predanje u patnji	274
* Rozalija Radaković: Zahvala dobrom ocu.	274
KRONIKA	275
Franjo Ivanković: Od Danice do Danice	275

Znak * označava pjesme ili molitve

Nudimo i preporučamo:

Božićne i uskrsne čestitke (više vrsta).

Cijena: 10 din simple, 15 dinara s kuvertama.

Za narudžbe više od 100 kom.

dajemo **popust od 20%**

Narudžbe prima uredništvo "Zvonika",

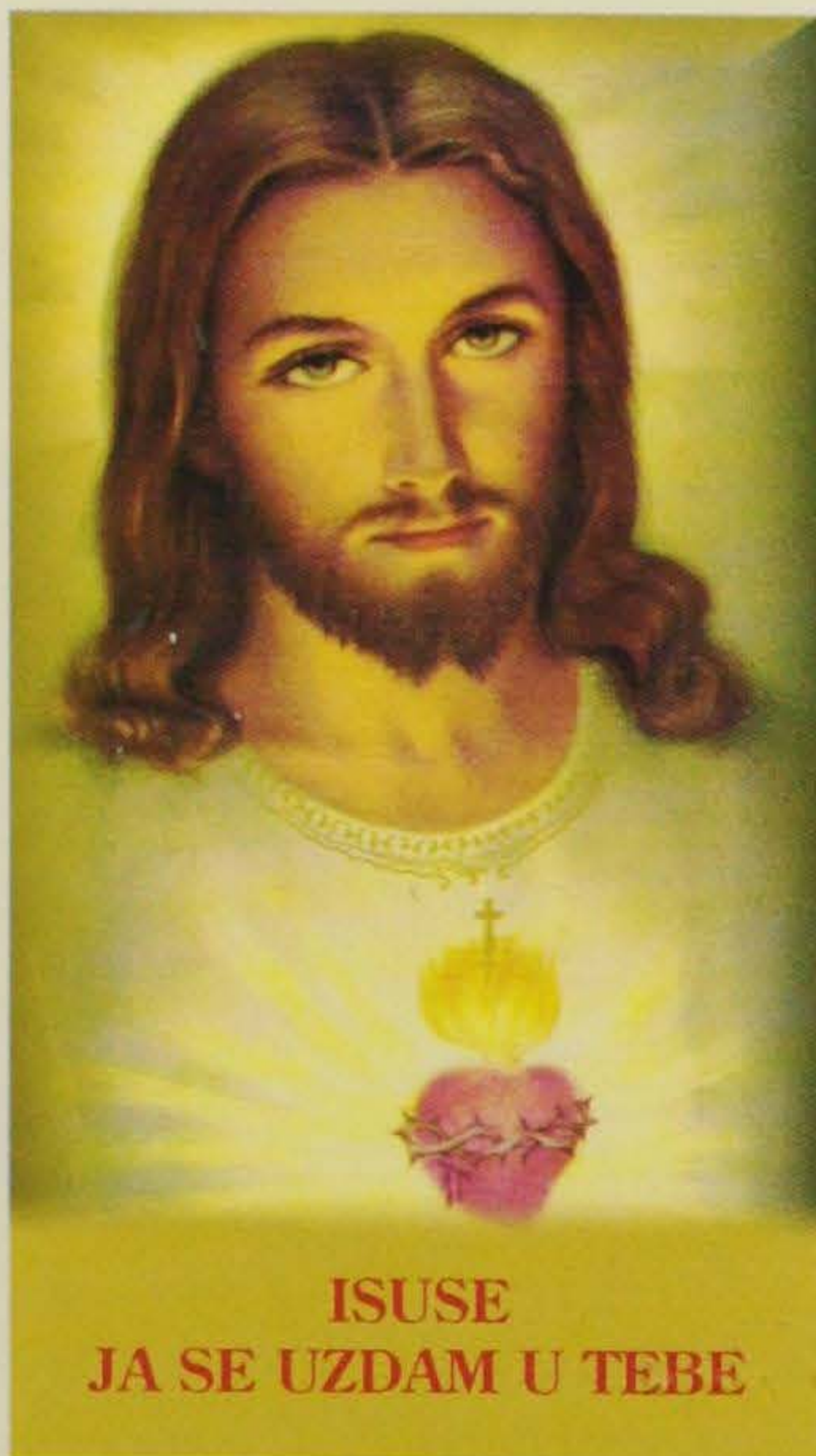
Beogradski put 52, 24000 SUBOTICA,

Tel.: +381 24 554 896; Fax: +381 24 551 036

E-mail: zvonik@tippnet.co.yu

**Kristov križ
i u najtamnijoj
noći otkriva
tračak svjetla.**

**ISUSE
JA SE UZDAM U TEBE**

Ovo su naše **nove
sličice (53x97mm).**
Cijena: 2 dinara po
komadu.

Za narudžbe
više od 100 kom.
dajemo

popust od 20%.

Informacije i
narudžbe na
gornjoj adresi.

**Ovim se proslavlja
Otac moj:
da donosite
mnogo roda.**

(Lv 15,8)

**Pjevajte Bogu,
slavite mu ime!**

**Hvalite Gospodina
zbog silnih djela
njegovih,
slavite ga zbog
beskrajne veličine
njegove!**

(Ps 150,3)

